

หนังสือพิมพ์กับกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ
วิเคราะห์ตามแนวคิดของนิธิเซ่

นางสาว นฤมล เกษมสุข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

NEWSPAPER AND THE FRAMING OF THE THAKSIN REGIME
: A NIETZSCHEAN ANALYSIS

Miss Narumon Kasemsuk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Journalism
Department of Journalism and Information

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

หนังสือพิมพ์กับกรอบในการสะท้อนระบบอบทกษณ
วิเคราะห์ตามแนวคิดของนิทเซ่

โดย

นางสาวณฤมล เกษมสุข

สาขาวิชา

วารสารสนเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา

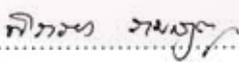
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้แก่นักวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(.....)
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ สุกัญญา สุตบรรทัด)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นฤมล เกษมสุข : หนังสือพิมพ์กับกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ วิเคราะห์ตามแนวคิด
ของนิทเช่ (NEWSPAPER AND THE FRAMING OF THE THAKSIN REGIME : A
NIETZSCHEAN ANALYSIS)

อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต, 240 หน้า

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการกำหนดกรอบเนื้อหา (Content Framing) ของ
หนังสือพิมพ์ในการสะท้อนระบอบระบอบทักษิณ และวิเคราะห์ตามแนวคิดของ นิทเช่ โดยเลือกกลุ่ม
ตัวอย่างหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ ได้แก่ กรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์ และศึกษาการกำหนดกรอบด้วย
วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
บรรณาธิการและผู้สื่อข่าว จากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) จากกรอบเรื่องที่
ปรากฏ ด้วยการประยุกต์ความรู้ในมิติเชิง จริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิด
ของ นิทเช่ พร้อมกับใช้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศาวิทยา (Genealogy) มาใช้วิเคราะห์วาท
กรรม เพื่ออธิบายถึงบทบาทและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในการสะท้อนระบอบทักษิณ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง

ผลการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์ กำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณต่างกัน ใน 4
ช่วงเวลา 1.ช่วงที่ พ.ต.ท.ทักษิณ รับตำแหน่ง 3 ปีแรก เป็นช่วงแห่งการเรียนรู้นโยบายแบบทักษิณ
หนังสือพิมพ์จึงกำหนดกรอบที่เน้นความโดดเด่นของรัฐบาลและนายกรัฐมนตรี 2.ช่วงที่สังคมให้
ความสำคัญปัญหาคอร์รัปชันในรัฐบาลทักษิณ และการที่ตระกูลชินวัตรขายหุ้นบริษัทชิน คอร์ปอเรชั่น
ให้กองทุนเทมาเซก สิงคโปร์ หนังสือพิมพ์กำหนดกรอบเรื่องในเชิงตรวจสอบและกดดัน พ.ต.ท.ทักษิณ
ให้ลาออก 3. ช่วงหลังจากที่พ.ต.ท.ทักษิณ ยุบสภาแล้ว หนังสือพิมพ์ยังกำหนดกรอบชี้ให้เห็นข้อเสีย
ของระบอบทักษิณและกดดันให้ พ.ต.ท.ทักษิณ วางมือทางการเมือง และ 4.หลังจากการรัฐประหาร
หนังสือพิมพ์กำหนดกรอบในการติดตามระบอบทักษิณที่ยังคงหลงเหลืออยู่

วาทกรรมที่หนังสือพิมพ์ผลิตขึ้นมาหลังจากการกำหนดกรอบ เป็นไปตามแนวคิดของนิทเช่
เนื่องจาก ในเชิงจริยศาสตร์ หนังสือพิมพ์สะท้อนการให้คุณค่าทางจริยธรรมของผู้นำขึ้นมาในช่วงเวลา
เฉพาะ ในเชิงตรรกศาสตร์ เนื่องจากหนังสือพิมพ์ต่อต้านการใช้เหตุผลของพ.ต.ท.ทักษิณ เพราะเชื่อว่า
เป็นการทำตามความปรารถนาส่วนตัว และในเชิงสุนทรียศาสตร์ เนื่องจากมีทั้งการสะท้อนด้านอุดมคติ
และด้านเลวร้ายของระบอบทักษิณ

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ..... ลายมือชื่อนิสิต..... กัญญา นฤมลสุข
สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... พิรงรอง รามสูต
ปีการศึกษา.....2551.....

488 50949 28 : MAJOR JOURNALISM

KEY WORDS : QUALITATIVE NEWSPAPER / FRAMING / THAKSIN REGIME/
NIETZSCHE / NIETZSCHEAN / GENEALOGY

NARUMON KASEMSUK : (NEWSPAPER AND THE FRAMING OF THE THAKSIN
REGIME : A NIETZSCHEAN ANALYSIS). THESIS ADVISOR : ASST. PROF.
PIRONGRONG RAMASOOTA, Ph.D., 240 pp.

This research aims at studying the framing of content in quality newspapers that reflect the Thaksin regime, using the perspective of Friedrich Nietzsche as a framework. Two quality newspapers – *Krungthep thurapit* and *Post Today* – are selected for the study. The study uses these methods -- content analysis, in-depth interview with reporters and editors, discourse analysis, and genealogical analysis to help unravel the role and normative performance of the studied news media in reflecting the Thaksin regime to the Thai public. In the discourse analysis, the researcher emphasizes on three main values, postulated to have gone missing in current journalism, as framework – ethics, logics, and aesthetics.

The study finds that the studied newspapers frame the Thaksin regime differently in the four selected periods of study:

- 1) During the first three years (the honeymoon period 2001-2004), the studied newspapers's frame emphasize the prominence of the Thaksin government and Thaksin Shinawatra as a leader;
- 2) During the period following the sale of Shin Corporation to Temasek Holdings of Singapore (January 2006), the frames uncovered reflected an emphasis on corruption problems and transparency of governance, as well as social pressure for Thaksin to resign;
- 3) After the dissolution of government in 2006, the studied newspapers continued to frame on the flaws on the Thaksin regime and to pressure Thaksin to retire from politics;
- 4) After the 19 September 2006 coup, the studied newspapers framed content about Thaksin regime by following up on issues than remain unresolved from the Thaksin administration.

In sum, the manufactured discourses by the two studied newspapers support Nietzsche's perspective on ethics that newspapers' ethical standards are not permanently based on substantive moral values but rather on temporary self-constructed principles. In logical terms, newspapers are found to be contesting Thaksin's rationalization, by discrediting it as personally motivated. As for aesthetic value, ideologies supporting the Thaksin regime are reflected in the newspapers' content in the first phase of study while counter-ideologies exposing the evil side of the Thaksin regime are found to be prevalent in the later phases.

Department.....Journalism..... Student's signature.....*Narumon K.*.....

Field of study.....Journalism..... Advisor's signature.....*Pirongrong Ramasoota*.....

Academic year.....2008.....

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าเขียนกิตติกรรมประกาศประโยคแรกนี้ ขณะที่ผลการวิจัยบทที่ 4 ยังไม่แล้วเสร็จ แต่เพราะมีความเชื่อมั่นว่าผลงานวิจัยชิ้นนี้จะต้องสำเร็จลุล่วงด้วยดีในวันใดวันหนึ่ง กำลังใจส่วนหนึ่งย่อมมาจากตัวผู้วิจัยเอง แต่กำลังใจส่วนมากและถือเป็นส่วนสำคัญที่ผลักดันให้งานวิจัยนี้ สมบูรณ์ได้ คือ แรงกายและแรงใจจากบุคคลพิเศษที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณ ผศ. ดร. พิงรอรอง รามสูต อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ทุ่มเทและตั้งใจขัดเกลา ผลงานให้ดีที่สุด ท่ามกลางข้อจำกัดสารพัดที่ลูกศิษย์สรรหามาให้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ศาสตราจารย์ สุภัตญา สุคบรรทัด กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ อาจารย์ประจำคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และอาจารย์ทุกท่านที่เคยถ่ายทอด ความรู้มาตั้งแต่ชั้นประถมและถึงมัธยม “ครู” ทุกคนในชีวิตคือผู้ที่ช่วยสั่งสมรากฐานความรู้ที่มีค่า ยิ่งในวันนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัยเล่มนี้ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและสละเวลา ช่วยเติมเต็มข้อมูลงานวิจัยชิ้นนี้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ บรรณารักษ์ หัวหน้าข่าว เพื่อนร่วมงาน หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ และ หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ที่เปิดโอกาสให้ศึกษาควบคู่ไปกับการทำอาชีพที่ตั้งใจ ซึ่งบางครั้ง เพื่อนร่วมงานต้องช่วยแบ่งเบาภาระหนักไว้แทน

ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ประจำภาคีวารสารสนเทศที่ให้ความช่วยเหลือและห่วงใย ทั้ง พี่นาย และ พี่ไธ และที่ขาดไม่ได้คือ กำลังใจจากเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโททั้ง 14 คน ที่ผลักดันให้เดินไปพร้อมกัน ประคับประคองกันทางความรู้สึกอย่างยิ่งใหญ่ด้วยถ้อยคำปลอบใจง่ายๆ เมื่อต้องผ่านช่วงเวลายากลำบากทางการศึกษา

ขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ พี่ทุกคน และหลานสาว ที่เป็นกำลังใจสำคัญตลอดชีวิต คนที่ทำให้มองเห็นวันข้างหน้าได้ชัดเจนว่า เราจะทำสิ่งที่ดีในชีวิตเพื่อใคร วิทยานิพนธ์นี้เป็นของขวัญเพียงหนึ่งในร้อยพันอย่างที่เกิดมาได้จากกำลังใจของครอบครัว

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณ นิทเช่ พ.ต.ท.ทักษิณ นักหนังสือพิมพ์ นักคิด นักเขียน นักวิชาการ ทุกท่านที่เอ่ยอ้างถึงในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ด้วยความซาบซึ้งยิ่งในสิ่งที่ท่านได้สร้างไว้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหานำวิจัย	8
นิยามคำศัพท์	8
ขอบเขตของการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	13
แนวคิดการกำหนดกรอบข่าวสาร (Media Framing)	13
แนวคิด เกี่ยวกับ วารสารศาสตร์ประชาสังคม (Public Journalism)	24
แนวคิดเกี่ยวกับ การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) ด้วยวิธีการ ศึกษาแบบวงศ์วิทยา (Genealogy)	29
แนวคิด เกี่ยวกับ จริยศาสตร์ (Ethics)	34
แนวคิด เกี่ยวกับ ตรรกศาสตร์ (Logic)	39
แนวคิด เกี่ยวกับ สุนทรียศาสตร์ (Aesthetic)	42
แนวคิด/ทฤษฎี เกี่ยวกับ อุดมการณ์ (Ideology)	45
- ทฤษฎีการครอบครองความเป็นเจ้า (Hegemony)	46
- เครื่องมือของรัฐในเชิงอุดมการณ์ (Ideological State Apparatus)	48

แนวคิด/ทฤษฎี บรรทัดฐานแห่งสื่อ (Normative Theory of media)	49
บทบาทของสื่อและการรายงานข่าวในภาวะวิกฤติทางการเมือง (Media and reporting in political crisis.....)	50
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	53
แหล่งข้อมูลในการวิจัย.....	53
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	54
การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
การนำเสนอข้อมูล	56
บทที่ 4 ผลการวิจัย	57
ส่วนที่ 1. การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ	58
1.1 การกำหนดกรอบที่หนังสือกรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์ใช้เพื่อสะท้อน ระบอบทักษิณ (Frame Setting)	58
1.2 ปัจจัยแวดล้อมด้านองค์การของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทู เดย์ และโครงสร้างการประมวลข้อมูลของบุคคล (individual frames) ของบรรณาธิการและผู้สื่อข่าว ที่ทำให้เกิดการกำหนดกรอบการสะท้อน ระบอบทักษิณ (Frame Building)	151
ส่วนที่ 2. ผลการวิเคราะห์วาทกรรมระบอบทักษิณจากการกำหนดกรอบ ของ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์ วิเคราะห์ในเชิงปรัชญาของ นิทเช่ ...	180
ส่วนที่ 3. การอุบัติขึ้นของวาทกรรมระบอบทักษิณ ในเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ในหนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์	192
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	196
สรุปผลการวิจัย	196
อภิปรายภาพรวม	206
ข้อจำกัดในการวิจัย	211

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต	212
รายการอ้างอิง	213
ภาคผนวก	216
ภาคผนวก ก ระบุข้อตกลงกับประเทศไทย	217
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	240

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	สรุปกรอบเรื่องที่หนังสือพิมพ์ใช้สำหรับช่วงที่ 1.....	66
2	สรุปกรอบเรื่องที่หนังสือพิมพ์ใช้สำหรับช่วงที่ 2.....	127
3	สรุปกรอบเรื่องที่หนังสือพิมพ์ใช้สำหรับช่วงที่ 3.....	143
4	สรุปกรอบเรื่องที่หนังสือพิมพ์ใช้สำหรับช่วงที่ 4.....	150

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

รูปภาพที่		หน้า
4.1	ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องคอร์รัปชันด้วยวิธีการใช้คำสำคัญในพาดหัวข่าว	69
4.2	ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องคอร์รัปชันเลือกไปรยคำพูดจากทักษิณในฐานะตัว เดินเรื่อง	84
4.3	ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องความขัดแย้งภายในพรรคไทยรักไทยด้วยวิธีการ สรรคำ	99
4.4	ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องความขัดแย้งภายในพรรคไทยรักไทยด้วยการลำดับ ความสำคัญ	103
4.5	ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญด้วยการเลือก แหล่งข่าว และเลือกยกคำพูด	105
4.6	ตัวอย่างการวางกรอบเรื่องการทำหน้าที่ของศาลฯด้วยการเน้นย้ำความแปลก แยก	108
4.7	ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	110
4.8	ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องการสร้างคู่ตรงข้ามระบอบทักษิณ กับ ระบอบ ประชาธิปไตย ด้วยการคัดเลือกประเด็น	111
4.9	ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ ด้วยการแสดงความหลากหลายของกลุ่มต่อต้านนายกฯ	125
	ผังประกอบและคำอธิบายวาทกรรมระบอบทักษิณในมิติเชิงสุนทรียศาสตร์	189
	แผนภาพวงศาวิทยา	193

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในภาวะที่การเมืองของประเทศไร้เสถียรภาพ ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งให้เสรีภาพกับประชาชนสำหรับการ คิด พูด อ่าน เขียน เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานนั้น มักจะมี สื่อมวลชน เป็นที่พึ่งหลักของคนในสังคมในการติดตามข่าวสาร รายงานความเคลื่อนไหวของ สถานการณ์บ้านเมืองอย่างใกล้ชิดแบบวันต่อวัน และในปัจจุบัน ไม่ว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่จะเอื้อ ให้เกิดสื่อใหม่ ๆ มากขึ้นเท่าใด แต่สื่อดั้งเดิมอย่าง หนังสือพิมพ์ ก็ยังจัดว่าเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่ได้รับ ความนิยม และคนในสังคมให้ความเชื่อถือมากที่สุดสื่อหนึ่ง

ปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์กลายเป็นที่เชื่อถือของสังคมนั้น มาจากความเชื่อที่ว่า หนังสือพิมพ์ เป็นสถาบันสื่อสารมวลชนที่มีเสรีภาพ ปราศจากการแทรกแซงจากอำนาจรัฐ และมี สิ่งที่เรียกว่า จริยธรรม ในวิชาชีพกำกับไม่ต่างไปจากอาชีพแพทย์ คนในสังคมย่อมคาดหวังที่จะได้ รับรู้ ความจริง ที่นักหนังสือพิมพ์สะท้อนให้เห็นผ่านหน้ากระดาษทุก ๆ วัน

การเชิดชูบทบาทของหนังสือพิมพ์ดังกล่าว ทำให้บางครั้งคนในสังคมก็หลงใหลหลงใหลตาเชื่อ ว่าสิ่งที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ นั้นเป็น ความจริง ทั้งหมดโดยไม่มีข้อโต้แย้ง ไม่มีข้อสงสัยว่านั่นเป็น ความจริง ของใคร? และสังคมได้อะไรกับสิ่งที่ถูกเรียกว่า ความจริง เหล่านั้น? คนส่วนใหญ่หรือ แม้กระทั่งนักหนังสือพิมพ์เอง หลงใหลที่จะตั้งคำถามลึกลงไปว่า หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพ? หรือตก เป็นเพียงเครื่องมือของสิ่งใดกันแน่?

ในขณะที่กระแสโลกาภิวัตน์กำลังเชี่ยวกราก ระบอบทุนนิยมเข้ามาเป็นกระแสหลักของ เศรษฐกิจไทย และก็ได้รวบรวมเอาสถาบันหนังสือพิมพ์ต่างๆ เข้าไปอยู่ในระบบนั้นด้วย กลายเป็น ผลกระทบโดยตรงต่อการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ดังที่ บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา นักวิชาการ ด้านสื่อสารมวลชน เคยให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อปี 2541 ว่า สำหรับสื่อทุกประเภทที่ทำงานอยู่ในเงื้อมมือ ของระบอบทุนนิยมที่เน้นผลกำไรของผู้ประกอบการเป็นใหญ่ สิ่งที่เราเรียกกันง่ายๆว่า “ข่าว” ไม่ใช่ อะไรเลยนอกจาก “สินค้า” ชนิดหนึ่งเท่านั้น

สิ่งที่ยืนยันคำพูดว่าสื่ออยู่ในระบอบทุนนิยมนั้น ปัจจุบันเห็นหลักฐานได้จากการที่องค์กรสื่อหลายแห่ง มีกลุ่มทุนรายใหญ่หันมาซื้อกิจการกันมากขึ้น และธุรกิจหนังสือพิมพ์หลายแห่งก็ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในตลาดหลักทรัพย์ กรณีที่ชัดเจน คือ เหตุการณ์เมื่อปี 2548 ซึ่งบริษัทสื่อสารมวลชนยักษ์ใหญ่อย่าง แกรมมี่ เข้ามาถือหุ้นใน มติชน และ บางกอกโพสต์ ในกรณีนี้ยังฉายให้เห็นภาพทับซ้อนเรื่องการเมืองเข้ามาแทรกแซงสื่อด้วย เนื่องจากบริษัทแกรมมี่นั้นถูกเชื่อมโยงว่ามีความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีของไทยในขณะนั้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมเดินหน้าสู่โลกาภิวัตน์แล้ว แต่นักหนังสือพิมพ์ก็ยังยึดตามหลักการเขียนและรายงานข่าวที่ปลูกฝังมาอย่างยาวนานก็คือ หลักการ 5 Ws 1 H (*Bruce D. Itule and Douglas A. Anderson., 2000*) ที่บอกว่าผู้สื่อข่าวมีหน้าที่รายงาน ว่า ใคร (who) เกิดอะไร (What) เมื่อใด (When) ที่ไหน (where) ทำไม (why) และ อย่างไร (how) เป็นหลักการรายงานข่าวที่ตำราทางการเขียนและรายงานข่าวด้านวารสารศาสตร์ทุกเล่มจะต้องมีกำกับไว้เสมอ และเป็นคัมภีร์ที่นักหนังสือพิมพ์ทุกคนทั่วโลกต่างยึดถือ แต่หลายครั้ง นักหนังสือพิมพ์รวมทั้งคนในสังคม ลืมตั้งคำถามกลับในเชิงตรวจสอบการทำงานของหนังสือพิมพ์เองว่า ทำอะไรหายไปบ้าง (What is missing?) ในกระบวนการเหล่านั้น นอกจากนั้นยังไม่เคยทบทวนว่า สิ่งนั้นหายไปเพราะอะไร (Why is it missing?) และถ้าการเมืองแฝงอำนาจเข้ามาอยู่ในรูปของทุนจริงดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น เหตุผลที่หนังสือพิมพ์ทำสิ่งนั้นหายไป เป็นเพราะตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มทุน หรือการเมือง หรือไม่?

ปัญหาเรื่อง สิ่งที่หายไปในหน้าหนังสือพิมพ์ หากตีความอย่างผิวเผินอาจมองว่าเป็นปัญหาของประเทศที่ปกครองภายใต้ระบอบอำนาจนิยมซึ่งปิดกั้นเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคน ทำให้ไม่ได้รับความจริงที่ถูกต้อง แต่ที่จริงแล้วเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้เสมอแม้แต่กับประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูง ยกตัวอย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งถูกยกให้เป็นหนึ่งในแม่แบบของประชาธิปไตยในโลกนี้ ก็ยังมีการตั้งคำถามถึงการทำงานของหนังสือพิมพ์ในยุคของประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู บุช ด้วยว่า มีอะไรบางอย่างหายไป โดยที่ เฮเลน โธมัส อดีตนักข่าวชื่อดังของสหรัฐผู้ได้รับฉายานามว่า สตรีหมายเลขหนึ่งแห่งวงการสื่อ (The First Lady of the Press) จากการคร่ำหวอดในหน้าที่ผู้สื่อข่าวประจำทำเนียบขาวมานานกว่า 57 ปี เขียนลงในบทความในวารสาร Quill ของสมาคมนักหนังสือพิมพ์ว่า หลังจากที่เกิดเหตุการณ์ผู้ก่อการร้ายถล่มตึกเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ และเพนตากอน เมื่อวันที่ 11 กันยายน หรือที่เรียกกันว่า 9/11 หนังสือพิมพ์ในสหรัฐต่างปิดปากเงียบไม่ยอมตั้งคำถามต่อมาตรการของกระทรวงกลาโหมของสหรัฐที่เดินหน้าถล่ม

อิรักอย่างไร้มนุษยธรรม เนื่องจากหนังสือพิมพ์กลัวว่าจะถูกสังคมมองว่าเป็นพวก ไม่รักชาติ (Unpatriotic) และ ไม่ใช่อเมริกันชน (Un-american)

นอกจากหนังสือพิมพ์จะเกรงว่าจะเกิดผลกระทบต่อธุรกิจเรื่องของยอดขายตามไปด้วย แล้ว เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เมื่อประเทศกำลังอยู่ในภาวะสงคราม หนังสือพิมพ์ในฐานะสถาบันหนึ่งที่สำคัญของสังคมจึงได้รับแรงกดดันมากขึ้นด้วยให้แสดงออกถึงความรักชาติ เพราะในช่วงเวลาเช่นนี้สังคมอเมริกันเองก็ย่อมคาดหวังให้สื่อมวลชนเลือกเข้าข้างรัฐบาลตัวเองด้วย

ลักษณะดังกล่าวของหนังสือพิมพ์ในสหรัฐ คือ การกำหนดกรอบข่าวสาร (Framing) โดยเลือกเสนอข่าวในกรอบที่ยกให้ กระทรวงกลาโหมสหรัฐ เป็นตัวแสดงหลักในฐานะผู้แสดงความยุติธรรม และตอบแทนผู้ก่อการร้ายอย่างเหมาะสมกับสิ่งที่สหรัฐสูญเสียไปในเหตุการณ์ 9/11 แต่กลับไม่ตั้งคำถามว่า แล้วในทางกลับกัน ประชาชนชาวอิรักที่บริสุทธิ์จะต้องสังเวยชีวิตเพื่อภารกิจแห่งความยุติธรรมนี้อีกมากหรือไม่

แม้กระทั่งในแคนาดา ก็มีงานวิจัยจาก Canadian Centre for Policy Alternatives ระบุว่า ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ต้องทำงานภายใต้ความกดดันและตัวงานถูกกลั่นกรองอีกหนึ่งชั้นจากองค์กรของตัวเอง ทำให้มีหลายประเด็นที่สังคมไม่สามารถรับรู้ความสำคัญเพราะสื่อเว้นวรรคที่จะพูดถึง

ในประเด็นนี้ โธมัส กล่าวว่า คือการขาดหายไปของจิตสำนึกในหน้าที่อันทรงเกียรติแห่งนักหนังสือพิมพ์ที่จะต้อง ตรวจสอบ และ แสวงหาความจริง พร้อมกันนี้เธอได้กล่าวกระตุ้นเตือนด้วยว่า ถ้าหากปราศจากสื่อที่มีเสรีภาพที่แท้จริงแล้ว ก็จะไม่มีการขบถใดๆ ดังนั้น หนังสือพิมพ์ควรจะคำนึงถึงพันธกิจหลักในการปกป้องจริยธรรมแห่งวิชาชีพ และรับผิดชอบต่อคนอเมริกัน ซึ่งเป็นพันธกิจที่ไม่มีใครสามารถทำแทนได้ โดยคำพูดดังกล่าวสอดคล้องกับ ข้อเสนอให้สื่อมวลชนทำหน้าที่มากกว่าเป็น กระจก สะท้อนความสังคม นั่นคือ ช่วยเป็น ตะเกียง ส่องไปสู่ทิศทางข้างหน้าที่สังคมควรจะก้าวเดินไปด้วย (บุญรักษ์, 2542)

สภาพการณ์ของหนังสือพิมพ์ในสหรัฐที่ โธมัส เสนอนั้น สอดคล้องอย่างยิ่งกับสำหรับสถานการณ์ในประเทศไทย เพราะจากการวิจัยของ ธวัชชัย สันคติประภา เมื่อปี 2537 ระบุว่า การนำเสนอข่าวสารความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์สู่สังคม นับตั้งแต่การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พ.ศ. 2519-2536 ปรากฏว่า หนังสือพิมพ์ถูกควบคุมจากผู้ลงโฆษณา ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่ได้มีเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ในการเสนอข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชนในสังคม

ดังนั้น กล่าวได้ว่า ในยุคปัจจุบันที่มีทั้งปัจจัยด้านทุนนิยมเป็นตัวกำหนด อีกทั้งยังอยู่ท่ามกลางสภาวะทางการเมืองที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งสองขั้ว ระหว่างกลุ่มที่ต่อต้านพ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี กับกลุ่มสนับสนุนระบอบการเมืองการปกครองภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่ามีจำนวนใกล้เคียงกัน หนังสือพิมพ์จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องกำหนดกรอบข่าวสารของตัวเองขึ้นมา เพื่อแสดงถึงจุดยืนของตัวเองท่ามกลางกระแสความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายเหล่านั้น

นอกจากนั้นจะเห็นได้ว่ารัฐบาลทักษิณ ชูธงให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจอย่างมาก อีกทั้งยังถูกวิพากษ์วิจารณ์ไม่น้อยเกี่ยวกับประเด็นทางธุรกิจและผลประโยชน์ต่างๆ ดังนั้น นอกจากหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณที่คนทั่วไปให้ความสนใจแล้ว หนังสือพิมพ์ประเภทหนึ่งที่คนให้ความสนใจเพิ่มขึ้น เพราะมีบทบาทในการติดตามนโยบายการบริหารงานของรัฐบาลยุคดังกล่าวมากที่สุด คือหนังสือพิมพ์เชิงเศรษฐกิจ ที่เรียกกันว่าหนังสือพิมพ์ เนื่องจากแนวทางในการนำเสนอข่าวนั้นชัดเจนว่าเน้นหนักเรื่องของเศรษฐกิจและการเมืองมากกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทอื่นๆ ดังนั้นกล่าวได้ว่า หนังสือพิมพ์เชิงเศรษฐกิจย่อมมีแนวโน้มการกำหนดกรอบข่าวเพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อคนในสังคมมากกว่าด้วย ทั้งในช่วงที่รัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ยังคงมีอำนาจ และมีบทบาทต่อเนื่องมาจนถึงเมื่อรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ หหมดอำนาจไปเพราะการรัฐประหาร

อย่างไรก็ตาม ข้อเสียของการมีกรอบข่าวสาร ก็คือ เรื่องราวหรือประเด็นที่อยู่นอกกรอบที่หนังสือพิมพ์กำหนดไว้ขาดหายไปจากการรับรู้ของสังคม และอีกสิ่งหนึ่งที่ควรสืบค้นด้วยว่าหายไปหรือดำรงอยู่อย่างไรในปัจจุบัน ก็คือ ปรัชญาเกี่ยวกับ จริยศาสตร์ (Ethics) ตรรกศาสตร์ (Logic) รวมทั้งสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) ซึ่งสถาบันการศึกษาด้านสื่อสารมวลชนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ต่างก็บรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษา¹ อีกทั้งยังสังเกตว่าปรัชญาเหล่านี้มักเข้าไปเกี่ยวข้องกับทฤษฎีสื่อสารมวลชนประเภท Normative Theory ที่ใช้อธิบายถึงโครงสร้างและการปฏิบัติงานอันเป็นอุดมคติของสื่อสารมวลชนอยู่เสมอ

หากกล่าวถึงองค์ความรู้ด้าน จริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ กล่าวได้ว่าเคยมีคนที่ให้คำนิยามไว้อย่างหลากหลายและแตกต่างกันไปแต่ละยุคสมัย และเมื่อเวลาผ่านไปก็จะมี

¹ หลักสูตรวารสารศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กำหนดให้วิชาตรรกศาสตร์ และ จริยศาสตร์ เป็นวิชาบังคับ และกำหนดให้วิชาสุนทรียศาสตร์ เป็นวิชาบังคับเลือก ขณะที่ในต่างประเทศ หลักสูตรมหาบัณฑิต The Journalism School ของมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ในสหรัฐอเมริกา ก็กำหนดให้ Arts & Culture Journalism Seminar ซึ่งเป็นวิชาว่าด้วยความรู้เกี่ยวกับศิลปะ เป็นวิชาบังคับเลือกสำหรับนักศึกษา

นักปรัชญารุ่นใหม่ ๆ สืบสานเส้นทางการให้นิยามปรัชญาทั้ง 3 ด้านนั้น ไม่ว่าจะเป็นการสืบทอดด้วยการหักล้างแนวคิดเดิมแล้วเสนอการนิยามในแบบใหม่ หรือบ้างก็เป็นการต่อยอดแตกแขนงความรู้เดิมให้ชัดเจนมากขึ้น และหนึ่งในนักคิดที่โดดเด่นที่สุดในศตวรรษที่ 19 ซึ่งริเริ่มเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ จริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ในบริบทโต้แย้งแนวคิดสมัยใหม่อันทรงอิทธิพลในยุโรปและแพร่ขยายไปทั่วโลกด้วยเครื่องมือลัทธิจักรวรรดินิยม (Imperialism) อีกทั้งยังเป็นผู้สร้างรากฐานให้กับแนวคิดวิพากษ์สังคมแนวหลังสมัยใหม่ (postmodern) ในศตวรรษที่ 20 ก็คือ ฟรีดริช นิทเช่ (Friedrich Nietzsche)

นิทเช่ (1844-1900) มีชีวิตอยู่ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 เป็นช่วงที่ยุโรปมีอุตสาหกรรมกำลังเข้มแข็งอย่างมาก แต่ขณะเดียวกันกลับมีปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเกิดขึ้น อุดมการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย โดยที่ประชาธิปไตยกำลังสั่นคลอนจากการทำลายด้วยอุดมการณ์ใหม่ๆ กระแสการเมืองแบบสังคมนิยมซึ่งมี คาร์ล มาร์กซ เป็นต้นต่อความคิด กลายเป็นแนวการเมืองที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะเป็นความหวังของชนชั้นแรงงานที่เคยถูกกดขี่ในระบบอุตสาหกรรมรวมถึงผู้ที่หวังจะเห็นสังคมเกิดความเท่าเทียมกันระหว่างชนชั้น นอกจากนั้นการเมืองชาตินิยมแบบคอมมิวนิสต์ ก็กำลังมีท่าทีจะทรงอิทธิพลอย่างมากในประเทศเยอรมนี บ้านเกิดของ นิทเช่ โดยมี ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ผู้นำพรรคนาซีเป็นแกนนำ

สังคมยุโรปยุคสมัยใหม่ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 มีการแพร่ขยายของวัฒนธรรมและทุนนิยมอุตสาหกรรมในระดับสูง และเกิดวัฒนธรรมมวลชน (mass culture) ขึ้นมา ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่ นิทเช่ เริ่มเขียนหนังสือวิพากษ์แง่มุมต่างๆของชีวิตในวัฒนธรรมสมัยใหม่ทั้งหมด แต่งานเขียนของเขากลับไม่ได้รับความสนใจตลอดช่วงเวลาที่เขายังมีชีวิตอยู่ แนวคิดสมัยใหม่ยังคงเป็นรากฐานสำคัญของสังคม วัฒนธรรม ศิลปะ สถาปัตยกรรม ของยุโรป ไปจนถึงช่วงกลางศตวรรษที่ 20

นิทเช่ เป็นผู้บุกเบิกให้กับแนวทางการวิพากษ์สังคมและวัฒนธรรมมวลชนของนักคิดยุคหลังๆ เพราะเขาเป็นหนึ่งในนักคิดคนแรกๆที่เห็นว่า วัฒนธรรมมวลชน (รวมถึงสื่อมวลชนในฐานะเครื่องมือเผยแพร่วัฒนธรรม-ผู้เขียน) เป็นศูนย์กลางของกระบวนการผลิตซ้ำของสังคมสมัยใหม่ และเป็นศูนย์กลางของ การทำให้เป็นมวลชน (massification) ด้วย ซึ่งกระบวนการทำให้เป็นมวลชนนี้เอง ถือเป็นส่วนประกอบเฉพาะของสังคมสมัยใหม่ หน้าที่ของมันก็คือเข้าไปลดทอนความสำคัญของมนุษย์ สร้างสังคมแบบฝูง (herd societies) และสร้างคุณภาพระดับกลางๆ (mediocrity) เท่าๆกันขึ้นมา การทำให้เป็นมวลชนกลายเป็นพลังผลักดันให้สังคมเสื่อมถอยลง อีกทั้ง

ยังคงดูกลิ่นความมีชีวิตชีวาของวัฒนธรรม กีดกันการสร้างสรรค์ และสลายวัฒนธรรมที่แท้จริงและปัจเจกชนที่เข้มแข็งลง (Douglas Kellner, 2004)

ในส่วนของทฤษฎีการวิภาษวิทยาของสื่อ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์นั้น นิทเซ่ ไม่เคยกล่าวถึงในเชิงลึก แต่ทัศนคติเชิงลบต่อบทบาทของสื่อในสมัยนั้นก็ปรากฏชัดเจนหลายครั้งในงานเขียนของเขา โดยเฉพาะในแง่ที่เป็นเครื่องมือในการสร้างวัฒนธรรมมวลชนขึ้นมาทำลายคุณค่าอันสูงส่งของมนุษย์ ซึ่งความตั้งใจจะควบคุมมวลชนนี้เองก็เป็นเจตนาของรัฐด้วย ดังนั้น ในแง่หนึ่งสื่อจึงเป็นเพียงเครื่องมือของรัฐเท่านั้น นิทเซ่ จึงวิจารณ์สื่อมวลชนอย่างรุนแรงว่าเป็นแรงผลักดันของความเสื่อมทรามและผลิตคุณภาพชั้นสอง มัวแต่มุ่งเน้นความสนใจไปที่สิ่งไร้สาระ สิ่งที่เกิดความต้องการ เรื่องเร้าอารมณ์ และสร้างให้ทุกอย่างกลมกลืนเหมือนกันเป็นเนื้อเดียวไปหมด (เพ็งอ้าง)

น่าสังเกตว่าสิ่งที่ นิทเซ่ กล่าวเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์เมื่อร้อยกว่าปีก่อน กลับมาสอดคล้องอย่างยิ่งกับสภาพการณ์ของแวดวงหนังสือพิมพ์ไทยซึ่ง สุภา ศิริมานนท์ นักหนังสือพิมพ์อาวุโส เคยเรียกหนังสือพิมพ์ที่เก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากนักการเมือง ผู้มีอำนาจ และรัฐบาลว่า "หนังสือพิมพ์โสเภณี" (journalistic prostitutes) โดยสิ่งที่ยืนยันคำพูดของ สุภา อีกทอดหนึ่งคือ งานวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง "วิเคราะห์หลักการประเมินคุณค่าข่าวเพื่อการลงตีพิมพ์ในหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยส่วนกลาง 12 ฉบับ พ.ศ.2549" ของ ชัยนันท์ นันทพันธ์ (2549) ที่ผลวิจัยระบุว่า สลายสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ ระหว่างบรรณาธิการกับนักการเมืองซึ่งรัฐบาล ยังคงปรากฏอยู่ในวงการหนังสือพิมพ์เหมือนดังที่เคยเป็นมาแล้วในอดีต ซึ่งสิ่งนี้คลอนแคลนต่อหลักการประเมินคุณค่าข่าว (News Evaluation) เพื่อการพิจารณาตีพิมพ์ในหน้า 1 อยู่ไม่น้อย (อ้างถึงใน เมินรัตน์ นวระบุศย์ และ จรัล มานตรี, บทความมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ลำดับที่ 1032)

แม้ว่าในการวิจารณ์สื่อมวลชน หรือ วัฒนธรรมมวลชนอย่างอื่น นิทเซ่ ไม่ได้พัฒนาการวิจารณ์อย่างเป็นระบบ (เป็นเพียงโครงการที่เขายังไม่สำเร็จ) อีกทั้งไม่ได้เจาะลึกไปถึงระบบอุตสาหกรรมของสื่อและวัฒนธรรม หรือไม่ได้ไปเจาะลึกปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมมวลชนเรื่องใดเป็นพิเศษ แต่เพียงแค่การวิภาษวิทยาดังกล่าว ก็สะท้อนให้เห็นแง่มุมที่น่าสนใจและชวนขบคิดบางประการได้ เช่น ในยุคที่มีการแข่งขันสูงทั้งในเรื่องอุดมการณ์ทางการเมือง ระบอบทุนนิยมกำลังเติบโต สื่อมวลชนกลายเป็นกลไกในการผลักดันวัฒนธรรมมวลชนได้อย่างไร? สื่อมวลชนเป็นร่างทรงตามที่นิทเซ่กล่าวไว้ จริงหรือไม่?

หากการกำหนดกรอบข่าวสารของสื่อมวลชน คือ การสร้างวาทกรรม ดังนั้นวิธีการที่จะดี แฝงให้เห็นว่าวาทกรรมเหล่านั้นปรากฏตัวขึ้นได้อย่างไร เป็นผลผลิตมาจากการปะทะประสาน (Articulation หรือ Conjunction) ของวาทกรรมอะไรบ้าง และเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขปัจจัยแวดล้อมแบบใด คือการใช้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศ์วิทยา (genealogy) ที่ นิทเช่ เคยนำเสนอไว้เบื้องต้น และ มิเชล ฟูโกต์ เป็นผู้สานต่อด้วยการนำมาใช้ในผลงานเรื่อง Discipline and Punish

การวิจารณ์ของ นิทเช่ รวมทั้งข้อสงสัยเหล่านี้สามารถย้อนกลับมาเป็นคำถามต่อสภาพการณ์ของสื่อมวลชนไทยในปัจจุบันไทยได้ด้วย เพราะหากเทียบบริบทของการเมืองและสังคมในยุโรปขณะนั้นกับประเทศไทยในปัจจุบันก็ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยในด้านการเมืองของไทยในปัจจุบัน แม้จะไม่ใช่การต่อสู้กันระหว่าง ประชาธิปไตย สังคมนิยม หรือ คอมมิวนิสต์ เหมือนยุโรปในอดีต ทว่าก็เป็นการต่อสู้ทางอุดมการณ์การเมืองแบบประชาธิปไตยที่ต่างช่วงชิงการสร้างวาทกรรมในแบบของตน และเกิดการแก่งแย่งอำนาจกันระหว่างสองฝักสองฝ่ายกันอย่างชัดเจน โดยมีมวลชนเป็นเป้าหมาย ซึ่งหากใช้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศ์วิทยาแล้ว จะช่วยให้พบคำตอบชัดเจนว่าวาทกรรมที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันก่อรูปขึ้นมาได้อย่างไร และจะทำให้เห็นเส้นทางการสร้างความหมายของประชาธิปไตยของไทยมาตลอดนับตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญครั้งแรกเมื่อปี 2475 ด้วยว่าไม่ใช่การสืบทอดความหมายดั้งเดิมโดยมิเคยขาดห่วงหรือเปลี่ยนแปลง แต่เส้นทางการประวัติศาสตร์เต็มไปด้วยการหักเห แปรผัน ไปตามบริบทและปัจจัยต่างๆที่แทรกเข้ามาอย่างหลากหลาย จนไม่สามารถกล่าวได้ว่ามีต้นกำเนิด (origin) ที่แท้จริงเป็นหนึ่งเดียวสำหรับคำว่าประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน

ขณะที่พลิกมาดูเรื่องเศรษฐกิจของไทยที่ใช้ระบบทุนนิยมเป็นแกนกลางเช่นเดียวกับสมัยที่ นิทเช่ มีชีวิตอยู่ ดังนั้น จึงเป็นคำถามที่น่าสนใจอย่างยิ่งต่อสื่อมวลชนไทยเช่นกันว่า ได้วางบทบาทของตนเองท่ามกลางภาวะการเมืองและเศรษฐกิจเช่นนี้ได้อย่างไร โดยมีกรณีศึกษา คือบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสะท้อนระบอบทักษิณ เปรียบเทียบกับ 4 ช่วง ทั้งช่วงที่รัฐบาลของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ยังได้รับความนิยมเต็มที่ มาจนถึงช่วงที่ความนิยมเริ่มเสื่อมถอยอย่างเห็นได้ชัด และช่วงที่อำนาจเปลี่ยนมือไปสู่ คมช. และรัฐบาลแต่งตั้งที่มีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และต่อมาอำนาจของ พ.ต.ท.ทักษิณ ถูกตัดทอนลงผ่านการอายุติทรัพย์สินและการตัดสินยุบพรรคไทยรักไทย

นอกจากนั้น จากข้อกล่าวหาที่มีต่อสื่อมวลชนสมัยใหม่ว่า เป็นเข้าหลอมแห่งการผลิตวัฒนธรรมชั้นต่ำออกมาเป็นพิมพ์เดียวกันหมด อีกทั้งยังเป็นตัวทำลายวัฒนธรรมอันดีงาม และทำลายความสำคัญของปัจเจกบุคคลลงไป ซึ่งประเด็นที่ นิทเช่ วิพากษ์สื่อก็เพื่อแสดงการยื่นหยัดจุดยืนเรื่องคุณค่าของปัจเจกบุคคลอันเป็นประเด็นเดียวกับที่เขามักจะสะท้อนผ่านงานของตัวเอง เสมอไม่ว่าเขาจะกล่าวถึง อภิปรัชญา (Metaphysics) จริยศาสตร์ ศีลธรรม (Morality) สัจจะ (Truths) หรือ ศิลปะ ฯลฯ ดังนั้นจึงทำให้เกิดคำถามสำคัญด้วยว่า ในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ปัจจุบันมีความยึดมั่นอยู่กับปรัชญาด้านจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ อย่างไร? และปรัชญาเหล่านั้นเผยตัวขึ้นได้อย่างไร? เชื่อว่าคำตอบที่ได้จากคำถามเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์และบรรทัดฐานทางวิชาชีพด้วยว่า เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับปรัชญาในแนวทางที่ นิทเช่ เสนอไว้และกลายเป็นคำตอบที่ดีกว่าสำหรับอนาคตหรือไม่

ปัญหานำวิจัย

จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้เกิดปัญหานำวิจัยที่ต้องการศึกษาคำตอบดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ของไทย มีการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณอย่างไร
2. ในการกำหนดกรอบการสะท้อนระบอบทักษิณ หนังสือพิมพ์ของไทย นำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏมิติในเชิง จริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเช่ หรือไม่ อย่างไร
3. มิติในเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเช่ ภายใต้การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ สามารถอธิบายด้วยวิธีการศึกษาแบบวงศาวិทยาได้อย่างไร

นิยามศัพท์

หนังสือพิมพ์ คือ หนังสือพิมพ์ที่ให้ความสำคัญต่อการรายงานข่าวที่มีผลกระทบต่อสังคม และเน้นความสำคัญไปที่ประเด็นหนักอย่างเช่น การเมือง เศรษฐกิจ การต่างประเทศ

การกำหนดกรอบ คือ วิธีการเลือกนำเสนอทิศทางของเรื่องราว เหตุการณ์ เพื่อชี้้นำให้ผู้อ่านเห็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งอย่างแน่ชัด โดยที่หนังสือพิมพ์เป็นผู้คัดเลือก เน้นย้ำสิ่งที่ต้องการไว้

และตัดสิ่งที่ไม่ต้องการออกไป และอาศัยเครื่องมือ เช่น เนื้อหา การลำดับข่าว รูปภาพประกอบ การจัดหน้าหนังสือพิมพ์

การสะท้อน คือ การรายงานข่าว การนำเสนอบทความ รายงานพิเศษ บทบรรณาธิการ และ คัดเลือกข้อเขียนต่างๆลงในหนังสือพิมพ์ ซึ่งสามารถชี้ให้เห็นถึงความเคลื่อนไหว ความไม่ชอบมาพากลของสถานการณ์การเมืองต่างๆได้

ระบอบทักษิณ คือ การปกครองประเทศภายใต้รัฐบาลที่มี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็น นายกรัฐมนตรี ซึ่งสร้างความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อประเทศไทย ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ลักษณะสำคัญที่มีผลต่อรูปแบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ระบอบทักษิณ คือ ทักษิณคติ การแสดงออก คำพูด บุคลิก ของตัว พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ด้วย

จริยศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเช่ คือ การตีความปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น และนำเสนอผ่านข่าว บทความ หรือข้อเขียนต่างๆในหนังสือพิมพ์ โดยนำเสนอหลักศีลธรรม หรือระบบคุณค่า ชูดีชูเด่นหนึ่งที่สร้างขึ้นมาเพื่อควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ เช่น การเมืองการปกครองแบบ ประชาธิปไตย จิตสำนึกทางศีลธรรมของนักการเมือง

ตรรกศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเช่ คือ คือ การตีความปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น และ นำเสนอผ่านข่าว บทความ หรือข้อเขียนต่างๆในหนังสือพิมพ์ ที่สะท้อนการอ้างความเป็นวัตถุวิสัย มีเหตุผล เพื่อตอบสนองความต้องการในใจตัวเอง และเป็นสิ่งที่จะที่อาจจะไม่มีอยู่จริง

สุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเช่ คือ การนำเสนอข่าว บทความ หรือข้อเขียนต่างๆใน หนังสือพิมพ์ โดยให้ความสำคัญกับการเรียบเรียงอย่างเป็นระเบียบและมีเหตุผลชวนให้ จินตนาการเห็นภาพฝันสวยงามในอุดมคติ เช่น โครงการของภาครัฐที่เนรมิตขึ้นมาเพื่อสร้างชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับทุกคนขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน แต่ขณะเดียวกันต้องสะท้อนให้เห็นด้านมืด อันเลวร้าย ปัญหา ความขัดแย้ง ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เช่น เบื้องหลังโครงการของรัฐที่เกิดการ คอร์รัปชันในหมู่นักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ที่มีเครือข่ายเชื่อมโยงกัน

การศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศาวិทยา คือ การสืบค้นว่าวาทกรรมชุดที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันว่า เผยตัวหรืออุบัติขึ้นได้อย่างไร เช่น มาจากการปะทะ ประสาน ช่วงชิง กดทับ ผลผสมผสาน ของระบบ ความรู้และอำนาจชุดใด หรือองค์ประกอบและปัจจัยใดๆมาก่อนบ้าง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง หนังสือพิมพ์กับกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ วิเคราะห์ตามแนวคิดของนิทเซ่ เลือกรับศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นหนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทย 2 ฉบับ คือ กรุงเทพธุรกิจ และ โพสต์ทูเดย์

ในส่วนของการเริ่มเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 4 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 วันที่ 1 พฤษภาคม – 31 พฤษภาคม 2544 (สำหรับหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ) และ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม – 31 พฤษภาคม 2546 (สำหรับหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์)² เป็นช่วงที่รัฐบาลทักษิณได้รับความนิยมสูงสุด

ช่วงที่ 2 วันที่ 1 มกราคม ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2549 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลทักษิณยังได้รับความนิยมอย่างมาก แต่เริ่มเกิดกระแสต่อต้านขึ้นจากสังคมเรื่องการขายหุ้นในเครือบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น ให้กับกองทุนเทมาเซกของสิงคโปร์ จนกระทั่งเกิดการยุบสภาในวันที่ 24 กุมภาพันธ์

ช่วงที่ 3 วันที่ 25 มิถุนายน ถึง วันที่ 26 กรกฎาคม 2549 (หนึ่งเดือนก่อนที่ศาลอาญาสั่งจำคุกคณะกรรมการการเลือกตั้ง 3 คน)

ช่วงที่ 4 วันที่ 1 มิถุนายน (หนึ่งวันหลังจากที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประกาศยุบพรรคไทยรักไทย) ถึง วันที่ 30 มิถุนายน 2550 โดยระหว่างนี้ในวันที่ 11 มิถุนายน ยังมีเหตุการณ์สำคัญคือ คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐ (คตส.) มีคำสั่งอายัติทรัพย์สินของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รวม 5.2 หมื่นล้านบาท

เหตุผลในการเลือกเก็บข้อมูลทั้ง 4 ช่วงดังกล่าวนี้ เพราะช่วงที่ 1 เป็นเวลาที่ระบอบทักษิณกำลังหยั่งรากลึกในสังคมไทย เป็นผลทำให้ฐานความนิยมในตัวผู้นำที่ชื่อ ทักษิณ ชินวัตร มาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนช่วงที่ 2 และช่วงที่ 3 นั้น เป็นเพราะต้องการศึกษาและเปรียบเทียบการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนว่า เป็นไปอย่างไร และมีความแตกต่างกันหรือไม่เมื่อเสถียรภาพของระบอบทักษิณแปรเปลี่ยนจากความเข้มแข็งกลายเป็นค่อยๆอ่อนแอลง

การศึกษาช่วงที่ 4 นั้น ต้องการหาคำตอบว่า เมื่อศาลตัดสินยุบพรรคไทยรักไทย และ คตส. สั่งอายัติทรัพย์สินของ พ.ต.ท.ทักษิณ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของการเสื่อมคลอนของระบอบทักษิณ หนังสือพิมพ์มีท่าทีต่อประเด็นนี้ และแสดงอุดมการณ์เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร

² การศึกษาช่วงแรก โดยเลือก พ.ศ.ที่ต่างกัน เนื่องจากหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ เพิ่งเปิดตัวครั้งแรกในปี 2546 แต่ยันับเป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลทักษิณได้รับความนิยมสูงเช่นเดียวกับปี 2544

สำหรับการเลือกหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น มีความสำคัญสืบเนื่องมาจากระหว่างที่สถานการณ์การเมืองเต็มไปด้วยความขัดแย้ง มีหลายครั้งที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ให้สัมภาษณ์วิจารณ์การทำหน้าที่เสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์หลายฉบับ และกล่าวพาดพิงถึงบริษัทที่เป็นเครือใหญ่ของหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับนี้ (กรุงเทพธุรกิจ ในเครือเดอะเนชั่น และโพสต์ทูเดย์ ในเครือโพสต์ พับลิชซิง) เป็นกรณีพิเศษด้วย

นอกจากนั้นในงานวิจัยเรื่อง การแทรกแซงสื่อสาธารณะของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ประจำปี 2548 (รุจน์ โกมลบุตร, 2548) ยังมีการสรุปผลยืนยันด้วยว่า สถานการณ์สื่อในยุครัฐบาลทักษิณ ในปี 2548 ซึ่งเป็นการดำรงตำแหน่งในสมัยที่สองนั้น พบว่ามีการแทรกแซงสื่อโดยตลอด โดยพบว่า หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ มีการพูดถึงสถานการณ์สื่อและปริมาณพื้นที่ของแหล่งข้อมูล ที่กล่าวถึงเรื่องสถานการณ์สื่อมากที่สุด ขณะที่หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์นำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนจุดยืนที่ว่าสื่อไทยไม่มีเสรีภาพ และไม่ต้องการการแทรกแซงสื่อในสัดส่วนที่มากที่สุด

จากท่าทีของอดีตรักษาการณายกรัฐมนตรีดังกล่าว ทำให้เชื่อว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับนี้ ได้ทำหน้าที่สะท้อนระบอบทักษิณอย่างเข้มข้น และน่าจะเป็นตัวแทนที่เหมาะสมในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

นอกจากนี้ เพื่อทำให้การศึกษาอุดมการณ์เบื้องหลังของหนังสือพิมพ์ มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) บรรณาธิการข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับ เรื่องการทำหน้าที่สะท้อนระบอบทักษิณด้วย เนื่องจากเป็นผู้รับผิดชอบในภาพรวมเรื่องการนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ของตนเอง และอีกด้านหนึ่งบรรณาธิการข่าวก็มีความรู้ดีในเรื่ององค์กรของตัวเอง เนื่องจากต้องเป็นสื่อกลางระหว่างกลุ่มทุนซึ่งเป็นเจ้าของบริษัทและพนักงานระดับปฏิบัติการด้วย

สำหรับการสำรวจมิติในเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ นั้น เพื่อความเข้าใจในกระบวนการทำงานว่า มีส่วนทำให้เกิดความครบถ้วน หรือขาดหายไปของปรัชญาทั้งสามข้อหรือไม่ และหากมีปรัชญาทั้งสามดำรงอยู่ เป็นไปในลักษณะใดและเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ดังนั้น จึงจะมีการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวในหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับที่ทำหน้าที่เกาะติดประเด็นข่าวการเมืองที่เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณด้วย

ส่วนการเลือกใช้แนวคิด/ทฤษฎี ในการสำรวจ จริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ของหนังสือพิมพ์นั้น ผู้วิจัยเลือกเฉพาะแนวความคิดของ ฟรีดริช นิทเช่ (Friedrich Nietzsche) มาประยุกต์ใช้เป็นหลัก เนื่องจากหลังจากสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับ จริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และ สุนทรียศาสตร์ เท่าที่มีนักปรัชญาในอดีตเคยพูดถึงไว้แล้ว พบว่า แนวคิดของนิทเช่ เป็นรากฐานสำคัญที่สุดสำหรับการวิพากษ์สังคมในยุคปัจจุบัน อีกทั้งบริบทของนักคิดคน

ดังกล่าวขณะที่เขาส่งผลงานเขียนออกมานั้น ในแง่มุมหนึ่งนับได้ว่ามีความใกล้เคียงกับบริบทของสังคมไทยในปัจจุบันที่เกิดความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์ทางการเมือง

นอกจากนั้น ในการสำรวจงานเขียนของ นิทเช่ ยังพบด้วยว่า มีแนวโน้มในการวิพากษ์สื่อมวลชน (โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์) ในประเด็นที่น่าสนใจ ตรงไปตรงมา และมีประโยชน์หลายประการหากได้นำมาประยุกต์ใช้กับสื่อมวลชนไทย เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขข้อบกพร่องและพัฒนางานหนังสือพิมพ์ไทยต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาแล้ว คาดว่าการสรุปผลจะเป็นประโยชน์ดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างและเติมเต็มความรู้ในกระบวนการทำงานของหนังสือพิมพ์ของไทย
2. เพื่อทำความเข้าใจหนังสือพิมพ์ ในสถานการณ์การต่อสู้ทางประชาธิปไตยของประเทศไทย
3. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะ และกระตุ้นให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคมมากขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง หนังสือพิมพ์กับกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ วิเคราะห์ตามแนวคิดของนิทเซ่ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดการกำหนดกรอบข่าวสาร (Media Framing)
2. แนวคิด เกี่ยวกับ วารสารศาสตร์ประชาสังคม (Public Journalism)
3. แนวคิดเกี่ยวกับ การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) ด้วยวิธีการศึกษาแบบวงศ์วิทยา (Genealogy)
4. แนวคิด เกี่ยวกับ จริยศาสตร์ (Ethics)
5. แนวคิด เกี่ยวกับ ตรรกศาสตร์ (Logic)
6. แนวคิด เกี่ยวกับ สุนทรียศาสตร์ (Aesthetic)
7. แนวคิด/ทฤษฎี เกี่ยวกับ อุดมการณ์ (Ideology)
 - ทฤษฎีการครอบครองความเป็นเจ้า (Hegemony)
 - เครื่องมือของรัฐในเชิงอุดมการณ์ (Ideological State Apparatus)
8. แนวคิด/ทฤษฎี บรรทัดฐานแห่งสื่อ (Normative Theory of media)
9. บทบาทของสื่อและการรายงานข่าวในภาวะวิกฤติทางการเมือง (Media and reporting in political crisis)

แนวคิดการกำหนดกรอบ (Framing)

การศึกษาเกี่ยวกับ Framing ในด้านสื่อสารมวลชนที่ผ่านมา ยังไม่มีการให้คำอธิบายแนวคิดนี้ที่ชัดเจนเป็นหนึ่งเดียวได้ โดยปัญหาของการที่ไม่ได้เป็นทฤษฎีอันเป็นแบบแผน ทำให้ที่ผ่านมามีการกล่าวถึงแนวคิด Framing อย่างหลากหลายดังที่ Entman ได้กล่าวถึงสภาพการณ์ของแนวคิด Framing ในฐานะองค์ความรู้ด้านสื่อสารมวลชนไว้ใน Journal of Communication เมื่อปี 1993 (อ้างถึงใน Dietram A.Scheufele, 1999) ว่าเป็น “แนวคิดหนึ่งที่ยังกระจัดกระจาย” (a scattered conceptualization) เนื่องจากการศึกษาที่ผ่านมายังไม่มีการให้คำจำกัดความแนวคิดที่ชัดเจน อีกทั้งยังอิงอยู่กับบริบทเฉพาะมากกว่าที่จะมี นิยามเชิงปฏิบัติการ (operationalization) ที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้วิจัยนำไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ในสังคมได้อย่างมีแบบแผน

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การอธิบายความของ Dietram A.Scheufele (1999) เป็นหลัก เนื่องจากได้มีการรวบรวมแนวคิดเรื่อง Framing ที่เคยถูกลำถึงมานำเสนอได้อย่างเป็นระบบ และพัฒนาคำอธิบายแนวคิดใหม่ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น อีกทั้งยังรวบรวมการจำแนกความแตกต่างของ Framing จากทฤษฎีที่ใกล้เคียงกันอย่าง Agenda Setting นอกจากนี้ยังมีการเสนอรูปแบบการวิจัยเกี่ยวกับ Framing ซึ่งมีการจำแนกประเภทของ Framing ในกระบวนการสื่อสารมวลชนว่ามีทั้ง การกำหนดกรอบของสื่อ (Media Frames) และการกำหนดกรอบของผู้รับสาร (Audience Frames) เอง และยังมีการศึกษา Framing ทั้งในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variable) และ ตัวแปรตาม (Dependent Variable) อีกด้วย ที่สำคัญก็คือ การพัฒนาแบบจำลองที่จะนำไปใช้ได้ในงานวิจัยเกี่ยวกับ Framing ในอนาคต

4. ที่มาและพื้นฐานแนวคิดการกำหนดกรอบข่าวสาร

McQuail ได้กล่าวในหนังสือ Mass Communication Theory : An Introduction (1994) (เพ็ญอ่ำ) ถึงกระบวนการทัศน์ของการศึกษาสื่อมวลชนในด้านผลกระทบของสื่อ (media effects) ว่าอาจแบ่งประวัติศาสตร์แบบกว้างๆได้เป็น 4 ยุค คือ

- a. ยุคแรก นับตั้งแต่ขึ้นศตวรรษที่ 20 ไปจนถึงปลายยุค 1930 เป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์การโฆษณาชวนเชื่อ (strategic propaganda) ซึ่งเกิดขึ้นในสงครามโลกครั้งที่หนึ่งถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ทำให้เกิดความกลัวเรื่องอิทธิพลของสื่อที่จะมีต่ออิทธิพลต่อทัศนคติ
- b. ยุคที่สองซึ่งไปสิ้นสุดในราวปลายยุค 1960 เป็นช่วงที่เริ่มมีการทบทวนหรือตั้งความคิดที่ว่าสื่อมีผลกระทบอย่างมาก (strong effect) โดยหนึ่งในงานวิจัยที่สำคัญได้แก่ Klapper (1960) ที่สรุปการค้นพบว่า การรณรงค์ของสื่อต่างๆไม่ได้ส่งอิทธิพลต่อคน แต่ผลกระทบใหญ่ๆที่เกิดขึ้นได้เป็นเพราะมีการเสริมแรง (reinforcement) ทัศนคติที่คนมีอยู่แล้ว ส่วนคนที่เปลี่ยนใจนั้นปรากฏว่าน้อยมากที่เกิดขึ้นเพราะสื่อมวลชนดังนั้นก็กล่าวได้ว่า ยุคนี้เป็นยุคที่มีการนำเสนออย่างแพร่หลายว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลที่จำกัด (limited effect)
- c. ยุคที่สาม เริ่มต้นในยุค 1970 เป็นการเริ่มกลับมาศึกษาเรื่องสื่อมีผลกระทบอย่างมากอีกครั้ง โดยจุดสนใจของการวิจัยเปลี่ยนจากการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปที่เรื่องผลกระทบต่อการเรียนรู้ (cognitive effect) จากสื่อมวลชนมากขึ้น
- d. ยุคที่สี่ ซึ่งเริ่มขึ้นเมื่อต้นยุค 1980 จนถึงปัจจุบัน เป็นยุคที่มีการศึกษาเรื่อง social constructivism ของสื่อมวลชนมากขึ้น โดยนอกเหนือจากการศึกษาที่มีทั้งการสรุปทั้งสองอย่างว่าสื่อมวลชนสร้างผลกระทบอย่างมากและจำกัดแล้ว มีการสรุปว่า

สื่อมวลชนสร้างผลกระทบอย่างมากด้วยการประกอบสร้างความจริงของสังคมโดยใช้วิธี “กำหนดกรอบแห่งความเป็นจริง...ในทางที่สามารถคาดเดาได้และเป็นแบบแผน” (framing images of reality...in a predictable and patterned way) (McQuail, 1994) อาจกล่าวได้ว่า ผลกระทบของสื่อมวลชนนั้นจะถูกจำกัดอยู่ที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและผู้รับสารเท่านั้น อย่างที่ Gamson & Modigliani (1989) กล่าวไว้ว่า “วาทกรรมสื่อเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่แต่ละบุคคลช่วยกันประกอบสร้างความหมายขึ้นมา และความคิดเห็นของสาธารณชนก็เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่นักหนังสือพิมพ์...พัฒนาและตกผลึกความหมายของวาทกรรมสาธารณชนขึ้นมา” (Media discourse is part of the process by which individuals construct meaning, and public opinion is part of the process by which journalists...develop and crystallize meaning in public discourse)

เนื่องจาก Framing เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาโครงสร้างความรู้ ทั้งด้านการนำเสนอ (presenting) ของผู้ส่งสารซึ่งก็คือนักหนังสือพิมพ์ และด้านความเข้าใจ (comprehending) ของผู้รับสารควบคู่กันไป ดังนั้นจึงสามารถแบ่งแนวคิดของการ Framing ออกเป็นสองด้าน คือ media frame และ individual frame ซึ่งการแบ่งแยกดังกล่าวเป็นการตอบสนองต่อข้อเสนองานของ Kinder และ Sanders (1990) ที่ระบุว่า Framing เป็นทั้งเครื่องมือช่วยตอกย้ำวาทกรรมการเมือง (media frame) และอีกด้านหนึ่งก็เป็นตัวช่วยกำหนดโครงสร้างภายในจิตใจของคนด้วย (individual frame)

ทั้งนี้ การนำแนวคิด Framing มักจะมีความเชื่อมโยงกับการสื่อสารการเมือง (political communication) อย่างมาก โดยที่ Gitlin (1980) เคยเสนอไว้ว่า Framing เข้าไปจัดการโลกของนักหนังสือพิมพ์ผู้ทำหน้าที่รายงานข่าวและตัวเราเองที่มอบความเชื่อถือในรายงานข่าวเหล่านั้นด้วย ขณะที่ Entman (1991) ก็กล่าวไว้คล้ายคลึงกันแต่แยกความแตกต่างให้ชัดเจนขึ้นว่า individual frames คือ โครงสร้างการประมวลข้อมูลของบุคคล (information-processing schemata) ส่วน media frames คือ คุณลักษณะของตัวข่าวนั่นเอง (attributes of the news itself)

ด้าน Friedland และ Zhong ให้ข้อสรุปของการศึกษาต่างๆที่พยายามแยกความเข้าใจระหว่าง individual frame และ media frame ว่าเป็นเพราะมีความเชื่อกันว่า Framing นั้นมีฐานะเป็นสะพานที่เชื่อมระหว่างสังคมในภาพกว้าง และ อาณาจักรแห่งวัฒนธรรม และ ความเข้าใจเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์กับสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ดังนั้นนอกจากจะศึกษา Framing ในกรอบทั้งสองประการนั้นแล้ว ยังต้องศึกษาความเชื่อมโยงระหว่าง Framing ทั้งสองแบบนี้ด้วย

สำหรับคำอธิบายเพิ่มเติมของ media frames นั้น Gamson & Modigliani (1987) ให้คำจำกัดความไว้ว่าเป็น แกนกลางของการจัดการความคิด หรือ การวาดโครงเรื่องไว้รอสร้าง ความหมายให้กับเหตุการณ์ที่กำลังจะตีแผ่ออกมา Framing จะเสนอว่าปมขัดแย้งของเรื่องนั้นคืออะไร และบอกว่าสาระสำคัญของเรื่องนั้นคืออะไรด้วย

ขณะที่ Tuchman (1978) เสนอคำจำกัดความว่า กรอบข่าวเข้าไปจัดการความเป็นจริงของทุกวัน และกรอบข่าวก็เป็นส่วนประกอบหนึ่งของความเป็นจริงที่เกิดขึ้นทุกวัน มันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของข่าว (The news frame organizes everyday reality and the news frame is part and parcel of everyday reality...[it] is essential feature of news)

การที่ Tuchman มองว่า Framing นั้นเป็นสิ่งที่อยู่แนบแน่นกับการเสนอข่าวนั้นยังเป็นที่ไปในทางเดียวกันกับที่ Gitlin (1980) เสนอไว้ด้วยว่า กรอบข่าวถูกใช้เป็นกิจกรรมสำหรับการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ เพื่อช่วยให้นักหนังสือพิมพ์สามารถแยกแยะลักษณะและจัดประเภทข้อมูลต่างๆได้อย่างรวดเร็ว เพื่อที่จะรวบรวมเอาไปนำเสนอต่อผู้อ่านต่อไป ซึ่งในกระบวนการนี้ Gamson (1989) เสนอว่า อาจะเกิดขึ้นโดยที่ตัวนักข่าวเองตั้งใจหรือบางครั้งก็ไม่ทันรู้ตัวก็ได้

ส่วนคำถามที่ว่า สื่อมวลชนกำหนดโครงสร้างสำหรับการตีความเหตุการณ์ให้กับผู้อ่านได้อย่างไรนั้น ในงานวิจัยต่อมาของ Entman (1993) ได้ให้คำอธิบายในรายละเอียดไว้ว่า ปัจจัยสำคัญของ Framing คือ การคัดเลือกและเน้นความสำคัญ (selection and salience) การกำหนดกรอบ คือ การคัดเลือกแง่มุมบางประการของความจริงที่อยู่ในความรับรู้ขึ้นมา (การคัดเลือกและเน้นย้ำ “บางแง่มุม” ของประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ในแบบที่ Entman เสนอนี้ เป็นการย้ำจุดต่างของ Framing ที่ลึกลงไปอีกระดับจาก Agenda Setting เนื่องจาก Agenda Setting นั้นจะคัดเลือกและเน้นย้ำตัวประเด็นอันนั้นทั้งหมด) และทำให้มันมีความสำคัญเด่นชัดมากขึ้นโดยการสื่อสารด้วยข้อความ ซึ่งวิธีดังกล่าวเพื่อกระพือความสนใจให้กับ นิยามปัญหาเฉพาะเรื่อง การตีความสาเหตุ การประเมินคุณค่าทางศีลธรรม และ/หรือ ให้คำแนะนำบางอย่าง ดังนั้นกล่าวได้ว่าการกำหนดกรอบและการนำเสนอเหตุการณ์ต่างๆรวมทั้งข่าวของสื่อมวลชนส่งผลกระทบต่อความเป็นระบบต่อความเข้าใจของผู้อ่านต่อเหตุการณ์เหล่านั้น

ในส่วนของ individual frame นั้น Entman ให้คำจำกัดความว่าเป็น ความคิดที่เก็บสะสมเป็นคลังอยู่ในจิตใจซึ่งจะเป็นตัวชี้นำการประมวลข้อมูลของแต่ละบุคคล (mentally stored clusters of ideas that guide individuals' processing of information)

ทั้งนี้ ข้อสังเกตที่น่าสนใจสำหรับ individual frame ก็คือ แม้จะเป็นการกำหนดกรอบของผู้อ่าน และมักจะนำมาใช้ประกอบการศึกษาเรื่องผลกระทบของสื่อ แต่ในงานวิจัยของชิ้นนี้ แม้จะไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเรื่องผลกระทบจากการกำหนดกรอบข่าวสาร แต่ด้วยความที่นักหนังสือพิมพ์

เองก็มีฐานะเป็นผู้รับสารด้วยเช่นกัน ดังนั้น individual frame ที่เกิดขึ้นในใจของนักหนังสือพิมพ์ ก็อาจจะมีเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับกระบวนการ media frame ซึ่งน่าจะนำมาศึกษาร่วมด้วย

■ Framing ในฐานะตัวแปร

เพื่อให้การจัดประเภทการศึกษาเกี่ยวกับ Framing ที่ผ่านมาชัดเจนขึ้นว่า เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นไปที่ตัวสื่อ (media frame) หรือว่า ผู้รับสาร (audience frame หรือ individual frame) ดังนั้น Scheufele จึงได้การศึกษา Framing ในฐานะตัวแปรมาเป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม

1. การศึกษา Framing ในฐานะที่เป็นตัวแปรตาม (dependent variables) จะเป็นการตรวจสอบปัจจัยหลายอย่างที่ส่งอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์หรือปรับแต่งกรอบข่าวสาร ในแง่การทำงานของนักหนังสือพิมพ์ กรอบข่าวสารของประเด็นหนึ่งอาจจะมีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นอิทธิพลร่วม ทั้งระดับโครงสร้างสังคมและที่แคบลงมาอย่างโครงสร้างองค์กร สื่ออื่นๆ หรืออาจจะมาจากอุดมการณ์ทางวิชาชีพ ส่วน audience frame ในฐานะตัวแปรตามนั้น ส่วนใหญ่ก็ได้รับอิทธิพลโดยตรงมาจากแนวทางที่สื่อมวลชนวางกรอบข่าวสารมาอีกทอดนั่นเอง
2. การศึกษา Framing ในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระ (independent variables) ส่วนใหญ่มุ่งความสนใจไปที่ผลกระทบจากการกำหนดกรอบข่าวสาร โดยผลสรุปก็คือในระดับของสื่อมวลชน เมื่อได้กำหนดกรอบข่าวสารขึ้นมาแล้วจะทำให้เกิด audience frame ขึ้นมาอย่างไร แต่ในส่วนของ audience frame คือการมุ่งไปศึกษาอิทธิพลต่อจากนั้นว่า เมื่อผู้รับสารกำหนดกรอบในใจของตัวเองขึ้นมาแล้ว กรอบดังกล่าวได้ไปส่งผลการประเมินเรื่องราวต่างๆ และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างไร เช่น audience frame ที่สร้างขึ้นมาเหล่านั้นไปทำให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองหรือไม่

นอกจากนั้น Scheufele ยังจำแนกการ Framing ออกมาเป็น 4 ช่อง เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนเกี่ยวกับขอบเขตงานวิจัยที่ผ่านมาว่ามีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอย่างไร ทำให้เห็นข้อมูลด้วยการศึกษาที่ผ่านมานั้นครบถ้วนเพียงพอหรือไม่ และทั้งหมดนี้จะช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกันเรื่องแนวคิดของ Framing ที่ Scheufele เชื่อว่าจะเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่ช่วยต่อยอดสู่การเป็นทฤษฎีที่สมบูรณ์แบบต่อไป

■ เกี่ยวกับ media frame ในฐานะตัวแปรตาม ควรตั้งคำถามว่า

RQ1 : ปัจจัยอะไรส่งอิทธิพลต่อการกำหนดกรอบข่าวประเด็นใดประเด็นหนึ่งของนักหนังสือพิมพ์ หรือกลุ่มทางสังคมอื่นๆ

RQ2 : กระบวนการเหล่านี้ทำงานได้อย่างไร และจากผลดังกล่าว กรอบข่าวสารอะไรที่นักหนังสือพิมพ์ใช้

■ เกี่ยวกับ media frame ในฐานะตัวแปรอิสระ ควรตั้งคำถามว่า

RQ3 : กรอบข่าวสารประเภทใดของสื่อมวลชนที่ส่งอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้รับสารในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง และกระบวนการเหล่านี้ทำงานอย่างไร

■ เกี่ยวกับ individual frame ในฐานะตัวแปรตาม ควรตั้งคำถามว่า

RQ4 : ปัจจัยใดส่งอิทธิพลต่อการสร้างกรอบข่าวสารที่บุคคลใช้อ้างอิง หรือ กรอบข่าวสารของบุคคลนั้นเป็นเพียงการยกกรอบข่าวสารของสื่อมวลชนมาครอบไว้

RQ5 : ผู้รับสารสามารถแสดงบทบาทเชิงรุกในการสร้างความหมาย หรือต่อต้านกรอบข่าวสารของสื่อมวลชนได้อย่างไร

■ เกี่ยวกับ individual frame ในฐานะตัวแปรอิสระ ควรตั้งคำถามว่า

RQ6 : กรอบข่าวสารของบุคคลส่งอิทธิพลต่อการรับรู้ในประเด็นต่างๆของบุคคลนั้นเองอย่างไร

สำหรับการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่อง Framing ในงานวิจัยชิ้นนี้ จะเน้นตอบคำถามเกี่ยวกับ media frame ในฐานะตัวแปรตามเท่านั้น ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการศึกษผลกระทบจากการ Framing ของสื่อมวลชน แต่ในส่วนของ individual frame นั้นจะศึกษาไปที่นักหนังสือพิมพ์ในฐานะที่เป็นผู้รับสารด้วย เพราะ individual frame ของหนังสือพิมพ์อาจจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกำหนดกรอบข่าวในฐานะสื่อมวลชนด้วย

ดังนั้น เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับ media frame ในฐานะตัวแปรตามมากขึ้น จึงมีข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาในอดีตดังนี้

media frame ในฐานะตัวแปรตาม

แม้ในอดีตจะมีนักวิจัยหลายคนตรวจสอบปัจจัยที่น่าจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการผลิตและคัดเลือกข่าว แต่ก็ยังไม่มีกรอบหลักฐานที่เป็นระบบเพื่อตอบคำถามว่า ปัจจัยทั้งหลายเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพโครงสร้างข่าวในแง่ที่มีการ Framing อย่างไร หากย้อนไปถึงงานวิจัย 5 ชิ้นหลังสุด ก่อนปี 1999 อาทิ งานของ Shoemaker และ Reese (1996) และ Tuchman (1978) นั้น Scheufele พบว่า มี 5 ปัจจัยหลักที่มักถูกกล่าวถึงว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการกำหนดกรอบ

ข่าวของนักหนังสือพิมพ์ ได้แก่ บรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม แรงกดดันจากองค์กรและข้อบังคับหรือแรงกดดันจากกลุ่มผลประโยชน์ กิจกรรมของกระบวนการข่าว และสุดท้ายคืออุดมการณ์หรือการฝึกฝนการเมืองของนักหนังสือพิมพ์เอง

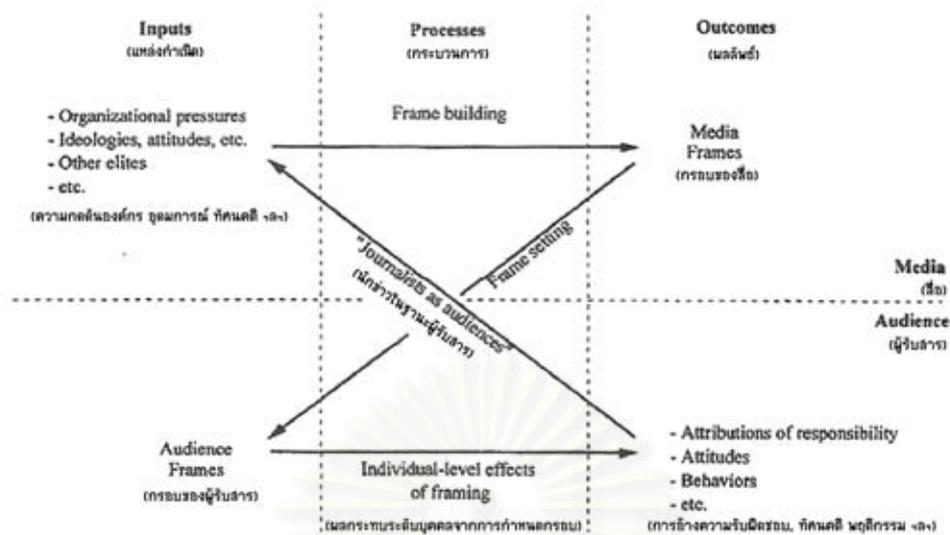
ด้าน Van Dijk (1985) เชื่อว่า การกำหนดกรอบข่าวสารของสื่อมวลชนนั้น เป็นผลมาจากสังคม และกิจกรรมประจำวันของคนในอาชีพนักข่าว แต่ว่า Edelman (1993) กลับมองว่า ทางเลือกของการกำหนดกรอบข่าวสารนั้นบ่อยครั้งถูกขับเคลื่อนด้วยอุดมการณ์และอคติ ส่วน Gamson และ Modigliani สรุปว่า รูปแบบของการกำหนดข่าวสารนั้นมาจากบรรทัดฐานและการฝึกฝนของนักหนังสือพิมพ์ และยังมีอิทธิพลจากกลุ่มผลประโยชน์ร่วมด้วย

นอกจากนั้น Edelman (1977) ยังทำงานวิจัยเพิ่มเติมพบว่า การกำหนดกรอบข่าวจากกลุ่มสังคมนั้นเป็นผลมาจากการพิจารณาอย่างตั้งใจแล้ว โดยที่เขาแสดงหลักฐานผ่านงานวิจัยคุณภาพเชิงสำรวจ (exploratory qualitative research) กรณีศึกษาคือ การรายงานข่าวสงครามอ่าว (Gulf War) เมื่อปี 1991 ที่สรุปได้ว่า กลุ่มที่มีอำนาจกดดันจะใช้สื่อมวลชนให้ประกอบสร้างความจริงเพื่อเป็นกรอบข่าวที่มีจุดประสงค์แนชัดทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นที่ไปในทางใดทางที่ต้องการ

อย่างไรก็ตาม ข้อบกพร่องของการศึกษาที่ผ่านมาก็คือ ส่วนใหญ่ยังมุ่งประเด็นไปที่กระบวนการผลิตข่าวมากกว่าที่จะพุ่งเป้าไปที่ Framing โดยเฉพาะ อีกทั้งไม่มีการให้สัมภาษณ์ของ Framing ที่แนชัดด้วย

■ แบบจำลองกระบวนการกำหนดกรอบข่าวสาร

ในแบบจำลองที่ Scheufele คิดค้นขึ้นมานี้ มีจุดประสงค์หลักเพื่อพัฒนาให้แนวคิด Framing กลายเป็นทฤษฎีที่ศึกษาด้านผลกระทบของสื่อที่สมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม แม้ในงานวิจัยชิ้นนี้จะไม่ได้มุ่งศึกษาเรื่องผลกระทบสื่อ แต่ผู้วิจัยเห็นว่า แบบจำลองนี้จะสร้างความเข้าใจในแนวคิด Framing มากขึ้น และในงานวิจัยชิ้นนี้ก็ยังมีส่วนคาบเกี่ยวกับรูปแบบที่ Scheufele ได้เสนอมา จึงสามารถนำมาใช้เพื่ออธิบายกระบวนการบางขั้นตอนได้

รูปที่ 2.1 แบบจำลองกระบวนการกำหนดข่าวสาร (A process model of framing research)

แบบจำลองกระบวนการกำหนดกรอบข่าวสารของ Scheufele นี้ จะทำให้เห็นว่า Framing เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง คือ เมื่อผลลัพธ์ (outcomes) ของกระบวนการหนึ่งจะกลายเป็นแหล่งกำเนิด (inputs) ให้กับกระบวนการต่อมา นอกจากนี้เขายังอธิบายขั้นตอน 4 อย่างที่เกิดขึ้นในแบบจำลองนี้ คือ Frame building, Frame setting, individual-level effects of framing และความเชื่อมโยงระหว่าง individual frames และ media frames ด้วย

- Framing building ในที่นี้ Scheufele กล่าวว่า มีข้อจำกัดในตัวเองคือ ไม่ได้ต้องการบอกว่ากรอบข่าวสารของสื่อมวลชนก่อรูปขึ้นมาได้อย่างไร แต่มุ่งตอบคำถามว่า ปัจจัยเชิงโครงสร้างหรือการจัดการประเภทใดในระบบสื่อ หรือลักษณะเฉพาะตัวของนักหนังสือพิมพ์อย่างใด ที่ส่งผลต่อการกำหนดกรอบเนื้อหาข่าว ซึ่งเป็นวิธีวิจัยที่เขากล่าวว่าหยิบยืมมาจาก แบบจำลอง Agenda Setting ที่ Cobb และ Elder (1972) เคยทำเอาไว้ก่อนแล้ว โดยในการสรุปแบบจำลองของ Framing ครั้งนี้ Scheufele ชี้ว่าปัจจัยที่เป็น Input ของกระบวนการ Frame building (ดูรูปประกอบ) มี 3 ประการ ได้แก่ 1. การที่นักหนังสือพิมพ์ยึดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง เช่น เรื่องของอุดมการณ์ ทศนคติ การยึดมั่นบรรทัดฐานวิชาชีพ (Donsbach, 1981) 2. รูปแบบหรือแนวคิดทางการเมืองของสื่อ นั้นๆ ซึ่ง Gans (1979) ใช้คำเรียกว่า Organizational Routine 3. ปัจจัยภายนอกที่เป็นอิทธิพล อาทิ บุคคลที่มีอำนาจทางการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ชนชั้นสูง เป็นต้น
- Frame Setting เป็นขั้นตอนที่สองที่เกิดขึ้น คือ การไปสร้างปฏิกิริยาให้เกิดขึ้นกับ

audience frame แต่ในความหมายที่แท้จริงของ Frame Setting นั้น ยังเป็นที่ถกเถียงกันในสองกระแส คือ กระแสแรกนั้นกล่าวว่า Frame setting คือ การเน้นให้คนเห็นคุณลักษณะเด่นของประเด็น (salience of issue attributes) (Mccombs, Llamas et al., 1997) แต่อีกกระแสหนึ่งซึ่งนำโดยงานวิจัยของ Nelson, Clawson และ Oxley (1997) มองไปในทิศทางตรงกันข้ามว่า การกำหนดกรอบข่าวสารจะส่งผลต่อความคิดเห็นได้ด้วยการเน้นย้ำให้ผู้อ่านรับรู้ความสำคัญเฉพาะ (perceived importance) ของค่านิยมข้อเท็จจริง และข้อพิจารณาต่อประเด็นต่างๆ ซึ่งเป็นภาพกว้างมากกว่าที่กล่าวถึงในประเด็นนั้นประเด็นเดียว

ทั้งนี้ ทั้งสองกระแสนั้น แม้จะเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงในแง่ของแนวคิด กล่าวคือ การเน้นความสำคัญของกรอบข่าว (Salience of frames) ในที่นี้หมายถึง การเข้าถึง หรือ ความง่ายตายที่จะชักนำประเด็นต่างๆ เข้าสู่จิตใจทันที คนจะคิดเห็นอย่างไรต่อประเด็นต่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับ การเข้าถึงกรอบข่าวที่วางไว้ กรอบข่าวที่เข้าถึงง่ายที่สุดคืออันที่สามารถเรียกใช้จากความทรงจำได้ง่ายที่สุด แต่ การเน้นย้ำให้ผู้อ่านรับรู้ความสำคัญเฉพาะ (perceived importance) ซึ่งว่ากระบวนการรวบรวมและประมวลผลข้อมูลของผู้อ่านนั้นจะต้องเกิดขึ้นด้วยความรู้สึกตัว (conscious) มากกว่านั้น โดยที่ภายหลัง Nelson และคณะวิจัยของเขาที่ยืนยันด้วยผลการวิจัยด้วยว่า ผลกระทบจากการกำหนดกรอบข่าวสารนั้นจะมีมากขึ้นก็ต่อเมื่อใช้วิธีเน้นความสำคัญเฉพาะด้านเพื่อเป้าหมายสร้างการรับรู้แก่ผู้อ่านเท่านั้น ไม่ใช่เน้นเรื่องการให้ผู้อ่านเข้าถึงง่าย

- individual-level effects of framing เป็นขั้นตอนหลังจากที่เกิด audience frame ขึ้นมาแล้ว แต่ก่อนที่จะนำไปสู่ขั้นตอนต่อไปคือ การเกิดทัศนคติ พฤติกรรมต่างๆ นั้น มีการเชื่อมโยงให้เห็นว่า อาจจะมีปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติหรือพฤติกรรมต่างๆ เช่นกัน อาทิ ทัศนคติที่มีอยู่เดิมของตัวเอง โดยที่ขั้นตอนนี้เพิ่มขึ้นมาเพื่อเสนอให้เห็นว่า บางครั้ง media frame ก็อาจจะไม่ได้ส่งผลเป็นกรอบบังคับโดยตรงต่อพฤติกรรมของคน แต่ยังมีปัจจัยส่วนตัวอื่นๆ ที่สอดแทรกเข้ามา
- Journalists as an audience หรือ นักหนังสือพิมพ์ในฐานะผู้รับสาร ขั้นตอนที่เป็นเส้นแทยงจากล่างสู่บนนี้ แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่าง individual frames และ media frames และเป็นข้อสังเกตหนึ่งที่งานวิจัยชิ้นนี้จะให้ความสำคัญด้วย เนื่องจากนักหนังสือพิมพ์ก็ต้องเป็นคนที่สอดส่องเกาะกระแสสังคม หากมีความเคลื่อนไหวจากสื่ออื่นๆ ในประเด็นที่น่าสนใจ นักหนังสือพิมพ์ก็จำเป็นต้องเป็นผู้รับสารก่อน และอาจเป็นไปได้ว่า เมื่อถึงกระบวนการทำงานของตัวเองแล้ว นักหนังสือพิมพ์อาจจะถูกกำหนดกรอบ

โดยสื่ออื่นมาแล้ว และทำการรายงานข่าวซ้ำตามแบบที่เคยมีคนทำมาแล้วก็เป็นได้

■ การให้นิยาม Framing ในความหมายอื่นๆ

นอกจากการให้นิยาม Framing ตามแบบที่ Scheufele รวบรวมมาแล้ว การให้นิยาม Framing ในแบบกว้างๆก็ยังมีอีกมากมาย อาทิ Tankard, Hendrickson, Silberman, Bliss และ Ghanem ซึ่งระบุไว้เมื่อปี 1991 ว่า “ความคิดศูนย์กลางที่ใช้ในการจัดการเนื้อหาข่าวที่สนับสนุนบริบท และชี้แนะว่าประเด็นข่าวนั้นคืออะไรด้วยการใช้วิธีคัดเลือก เน้นย้ำ ตัดออก และแต่งเติมรายละเอียดลงไป (อ้างถึงใน Sverin, Werner J. และ Tankard, Jr., 2000)

ด้าน Hackett (1984) (เพ็งอ้าง) ให้ความสำคัญกับ Framing อย่างมาก โดยกล่าวว่าจะกลายเป็นกระบวนการที่ใหม่ที่จะมาแทนกระบวนการเดิมของการศึกษาเกี่ยวกับ ความเป็นกลาง และการเอนเอียง (objectivity and bias) ของสื่อมวลชน โดยการศึกษาเรื่องการเอนเอียงของสื่อที่ผ่านมามักพุ่งเป้าไปที่การรายงานข่าวว่าเป็นไปในเชิงบวก เป็นกลาง หรือแง่ลบต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง แนวความคิด หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งหรือไม่ ซึ่งหากเริ่มมีใครคิดถึงกรรายงานในความหมายของ Framing แล้ว แนวคิดเดิมๆเกี่ยวกับ ความเอนเอียงก็ดูเหมือนจะแคบและธรรมดาไปเลย ทั้งนี้เพราะ Framing อาจจะมีอิทธิพลที่ลึกซึ้งและทรงพลังต่อผู้อ่านมากกว่าความเอนเอียงที่เกิดขึ้นในเรื่องราวของข่าว

นอกจากนั้น Hackett (อ้างถึงใน Tankard, Jr., 2003) ยังโต้แย้งด้วยว่า นักวิจัยควรจะเปลี่ยนเป้าหมายจากการศึกษาเรื่องความเป็นกลางและการเอนเอียงมาศึกษาเรื่องอุดมการณ์ของสื่อมวลชนแทน และเขาแนะนำว่า แนวคิดเรื่อง Framing เป็นหนึ่งในวิธีที่เป็นประโยชน์ที่สุด เพราะว่ามันมีศักยภาพในการล้วงลึกไปได้พื้นผิวของรายงานข่าวที่เห็นทั่วไป รวมถึงเปิดเผยข้อสันนิษฐานที่ถูกซ่อนไว้ด้วย เขากล่าวด้วยว่า แนวคิดเรื่องอุดมการณ์นั้นไปไกลเกินกว่าเรื่องความเอนเอียง เช่นเดียวกับ Framing ที่แตกต่างจากความเอนเอียงในประเด็นสำคัญๆหลายอย่าง คือ

1. การเป็นแนวคิดที่มีความซับซ้อนมากกว่า เพราะศึกษาเหนือระดับของคำว่า เห็นด้วย (pro) หรือ ขัดแย้ง (con), ชอบ หรือ ไม่ชอบ, บวก หรือ ลบ การศึกษา Framing เพิ่มเติมความเป็นไปได้ในเรื่องการตอบสนองเชิงอารมณ์ในระดับที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น และเพิ่มเติมมิติด้านการรับรู้ (ความเชื่อในสิ่งต่างๆเช่นเดียวกับทัศนคติ) เข้าไปเป็นส่วนประกอบร่วมในการพิจารณาด้วย
2. Framing ให้ความสำคัญกับบทบาทของข้อความ การนำเสนอ ในอันที่จะให้นิยามสถานการณ์ต่างๆหรือประเด็นต่าง และเพื่อตั้งหัวข้อถกเถียงว่าจะให้ออกไปในทิศทางใด

Framing ยังสะท้อนให้เห็นวาทกรรมของสื่อที่มากขึ้น และทำให้เห็นความแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อยที่อาจเกิดขึ้นได้เมื่อประเด็นข่าวเรื่องใดเรื่องหนึ่งถูกนำเสนอในรูปแบบที่ต่างกัน ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้มักจะถูกกลืนหายไปถ้าแบ่งออกเป็นกลุ่มหยาบๆ เพียงแค่ใช้วิธีศึกษาความเอนเอียงว่า เห็นด้วย หรือ ชัดแย้ง แต่ด้วยความละเอียดมากนี้เองที่ทำให้เป็นการยากที่จะนิยาม Framing ออกมา มาตรฐานจำเพาะบางอย่างจึงแตกต่างกันไปตามวาทกรรมแต่ละหัวข้อ

Tankard (2003) และคณะนักวิจัย ระบุเครื่องมือของ Framing 11 อย่าง หรือจุดมุ่งหมายในการระบุว่ามี Framing เกิดขึ้นแล้ว ดังนี้

1. พาดหัวข่าว (Headlines) และ คิกเกอร์ (Kickers หรือ หัวข้อข่าวขนาดเล็กกรองจากพาดหัว)
2. หัวข่าวรอง (Subheads)
3. รูปภาพ (Photographs)
4. คำบรรยายภาพ (Photo captions)
5. วรรคนำ (Leads)
6. การเลือกแหล่งข่าว
7. การเลือกยกคำพูด
8. การดึงคำพูดให้เด่น (คำพูดที่ถูกเพิ่มขนาดเพื่อเน้นย้ำ)
9. โลโก้ (การใช้กราฟฟิคบ่งบอกว่าบทความนั้นเป็นของคอลัมน์ใด)
10. สถิติ, แผนภูมิ และกราฟ
11. ท่อนสรุปแถลงการณ์หรือวรรคตอนของบทความ

นอกจากนี้ จากการศึกษาเพิ่มเติมของผู้วิจัย พบด้วยว่าเครื่องมือของ Framing ที่สื่อมักใช้มากที่สุดคือ การนำหลักการรายงานข่าวในเชิงวิจัยประยุกต์ (precision journalism) มาใช้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือด้วยตัวเลข สถิติ ผลการศึกษาวิจัย เช่น ผลการสำรวจความคิดเห็น รายงานการวิจัยเศรษฐกิจ

ส่วน Bleske (1995) (อ้างแล้ว) มองประโยชน์ของ Framing ว่าเหนือกว่าทฤษฎีที่ว่าด้วยเรื่องผลกระทบสื่ออื่นอื่นๆ เนื่องจากจะช่วยวิเคราะห์การรายงานข่าวในระดับที่ซับซ้อนได้มากขึ้น นอกจากนี้การกำหนดกรอบเรื่องราวของข่าวยังส่งผลกระทบต่อวิธีการประมวลและจัดเก็บข้อมูลด้วย บางครั้งการกำหนดกรอบข่าวอาจจะมี ความเชื่อมโยงเกะเกี่ยวกับความคิดหรือโครงสร้างความรู้เกี่ยวกับประเด็นนั้นที่ผู้อ่านมีในใจอยู่แล้วได้ดีกว่า เมื่อเทียบกับวิธีอื่นๆ ด้วย

Michael Parenti (1986) ให้ความสำคัญของ Framing เป็นอย่างมาก โดยกล่าวว่า การโฆษณาชวนเชื่อที่ได้ผลมากที่สุดคือการใช้วิธี Framing ซึ่งนับว่าดียิ่งกว่าการพูดเรื่องโกหกเสียอีก เพราะการเบี่ยงเบนความจริงแทนที่จะหักโค่นลงนั้น ไม่ว่าจะด้วยวิธีเน้นย้ำ ให้ความหมายลึกซึ้ง

พูดเสียดสี หรือจำกัดขอบเขตเรื่องที่จะพูดนั้น จะทำให้ผู้สื่อสารสามารถผลกระทบตามที่ต้องการได้โดยไม่จำเป็นต้องชี้แนะอย่างออกนอกกรอบอีกทั้งยังไม่ต้องเสียภาพพจน์เรื่องความเป็นกลางด้วย โดยวิธีการ Framing ในข่าวนั้นเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบ เช่น การเขียนข่าว (การพาดหัว ชี้นิต โปรรายคำพูด หรือเน้นในย่อหน้าสำคัญ) จำนวนครั้งที่มีการพูดถึง รวมถึงลำดับการจัดวาง (หน้าแรกหรือหน้าหลัง ข่าวนำหรือข่าวสุดท้าย) โทนเรื่องที่น่าเสนอออกมา (เห็นอกเห็นใจหรือดูแคลน) และการเรียกขานหรือวิธีการเลือกใช้ศัพท์ จะเห็นได้ว่าวิธีการเหล่านี้แม้จะไม่ใช่วิธีการโกหกแต่สื่อมวลชนก็สามารถเบี่ยงเบนประเด็นไปได้หลายทางแล้ว เพื่อจะบอกว่าควรจะคิดอะไรเกี่ยวกับเรื่องราวเหล่านั้นก่อนที่เราจะมีโอกาสใช้ความคิดของตัวเองเสียอีก

แนวคิดเกี่ยวกับ วารสารศาสตร์ประชาสังคม (Public Journalism)

แนวคิด Public Journalism หรือ Civic Journalism เป็นแนวคิดที่น่าเสนอขึ้นมาในยุค 1990 เพื่อเป็นแนวทางใหม่ให้กับอาชีพสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ได้ปรับตัวตามกระแสสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการเมือง เศรษฐกิจ ซึ่งแม้จะได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในสหรัฐอเมริกาในช่วงแรก ทว่าแนวความคิดนี้ก็ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันในแง่ของบทบาทของสื่อว่า จะทำให้สูญเสียอุดมการณ์อันเดิมของหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะเรื่องความเป็นกลาง (objectivity) หรือไม่

■ ความเป็นมาของ Public Journalism

แนวคิดนี้เกิดขึ้นที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ในทศวรรษ 1990 โดยความร่วมมือร่วมใจของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของประเทศหลายร้อยฉบับที่ต้องการจะปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองต่อสังคม เนื่องจากเล็งเห็นว่าสภาพสังคมและประชาธิปไตยของประเทศกำลังอยู่ในขั้นวิกฤต กล่าวคือ ประชาชนในประเทศเกิดวิกฤตศรัทธาต่อระบอบการเมือง รวมไปถึงสถาบันสื่อมวลชน คนในสังคมมีแนวโน้มที่จะรู้สึกว่าการเมืองและสื่อเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ยากมากขึ้น เนื่องจากประชาชนรู้สึกปัญหาของสังคมใกล้ตัวยังไม่ได้รับความใส่ใจมากเท่าที่ควร อีกทั้งพวกเขาไม่ได้รับโอกาสให้แสดงความคิดเห็นตามที่ควรจะเป็นไปในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งภาวะเหล่านี้ Davis Merritt (1998) หนึ่งในแกนนำที่ริเริ่มแนวคิด Public Journalism อธิบายว่า ได้ทำให้ประชาชนแปลกแยกตัวเองมาอยู่อย่างโดดเดี่ยวมากขึ้น ขาดความรู้สึกสาธารณะ เพราะเกิดความรู้สึกว่าไม่สามารถพึ่งพาภาคการเมืองได้

ในส่วนของวิกฤตต่อภาคสื่อมวลชนนั้นก็คล้ายคลึง เพราะในขณะที่สังคมยังเกิดปัญหาไม่หยุดหย่อน อาทิ ปัญหาอาชญากรรม ระบบการศึกษาขาดแคลน ครอบครัวแตกแยก

สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ซึ่งการเมืองยังเข้ามาช่วยเหลือไม่เต็มที่ แต่สื่อมวลชนเองก็ไม่ได้เป็นกระบอกเสียงของประชาชนอย่างแท้จริงเพราะในบางครั้งเมื่อเลือกที่จะดำรงความเป็นกลางไว้ จึงไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการถกเถียงเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่ฝังรากลึกในชุมชนได้อย่างเต็มที่

Merritt อ้างผลสำรวจชาวอเมริกันในยุค 1980 ว่า เป็นครั้งแรกที่ประชาชนแสดงความคิดเห็นว่า ลูกหลานของพวกเขาจะต้องรับช่วงสังคมที่น่าอยู่น้อยลง อันตรายมากขึ้น และได้รับโอกาสน้อยกว่าที่รุ่นพวกเขาได้รับ ซึ่งผลสะท้อนนี้นับเป็นครั้งแรกที่ออกมาในแง่ลบแสดงถึงการมองโลกในแง่ร้ายมากขึ้นของประชาชน

ไม่เพียงแต่ประชาชนทั่วไปเท่านั้น แม้แต่นักหนังสือพิมพ์เองก็เกิดวิกฤตศรัทธาต่ออาชีพของตัวเอง Merritt กล่าวว่า หลังจากที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สื่อข่าวที่เข้าสู่แวดวงหนังสือพิมพ์ในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานของตัวเองมาแล้ว พบว่า เมื่อหนังสือพิมพ์ได้กลายเป็นส่วนสำคัญของสังคมประชาธิปไตยได้ตามจุดมุ่งหมายแล้ว สิ่งหนึ่งก็ตามมาด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ การเป็นธุรกิจที่จ่ายค่าจ้างต่ำไปด้วย และนี่ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นอีกผลหนึ่งที่ทำให้มีผู้เอาใจใส่ต่ออาชีพนี้น้อยลง สังเกตได้จากผลสำรวจในปี 1993 ซึ่งระบุว่า มีนักหนังสือพิมพ์ 1 ใน 5 คนที่ตอบผลสำรวจความคิดเห็นว่าจะเลิกประกอบอาชีพนี้ภายใน 5 ปี ซึ่งถือเป็นตัวเลขที่เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าจากที่เคยพบในปี 1982 และ 1983 (Weaver&Wilhot) โดยเหตุผลที่สำคัญที่นอกเหนือจากเรื่องค่าตอบแทนที่น้อยกว่าอาชีพอื่น ๆ นั้น คือการทำงานที่ไร้จุดมุ่งหมายเพราะหนังสือพิมพ์ไม่ได้มีบทบาทสำคัญอีกต่อไป

ในประเด็นนี้ Merritt กล่าวว่า ไม่ใช่เรื่องบังเอิญเลยที่การเสื่อมศรัทธาของหนังสือพิมพ์จะเกิดขึ้นพร้อมกับความเสื่อมถอยของชีวิตสาธารณะ (Public Life)³ เพราะในสังคมปัจจุบันทั้งสองอย่างต้องพึ่งพาอาศัยกัน ชีวิตสาธารณะต้องการข้อมูลและมุมมองที่สื่อมวลชนสะท้อนออกมา ขณะที่หนังสือพิมพ์ก็ต้องการชีวิตสาธารณะที่เติบโตและเข้มแข็งอยู่ได้ เพราะมิเช่นนั้นแล้วหนังสือพิมพ์ก็จะกลายเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นเลย

ดังนั้น Merritt จึงสรุปปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์สื่อและภาคสังคมไว้ 4 ประการก็คือ

1. หนังสือพิมพ์ไม่ว่าจะรูปแบบใดก็ตามเพิกเฉยต่อหน้าที่ที่ต้องทำให้ภาคประชาชนตื่นตัว
2. ความล้มเหลวของหนังสือพิมพ์ดังกล่าว เป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้ภาคประชาชนอ่อนแอ
3. หนังสือพิมพ์ควรจะเป็น และสามารถเป็นพลังผลักดันสำคัญอย่างหนึ่งในการปลุกภาคประชาชนให้มีชีวิตชีวาอีกครั้ง

³ Merritt ให้คำนิยามของ Public Life ไว้ว่า เป็นวิถีที่การแสดงออกและเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย แต่ไม่ได้หมายถึงในแง่การเมืองแต่เพียงอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงกิจกรรมใดๆที่ประชาชนพยายามบรรลุเป้าหมายร่วมกัน หรือหันหน้าเข้าสู่ปัญหาเดียวกัน

นอกจากนั้น Merritt ยังกระตุ้นให้ภาคส่วนอื่นๆของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมมือกับหนังสือพิมพ์ด้วย เพราะสื่ออาจจะพลังสำคัญก็จริง แต่ผู้ที่จะมีส่วนร่วมผลักดันได้ก็คือประชาชนเองที่ต้องตระหนักถึงจิตวิญญาณสาธารณะให้มากขึ้น ร่วมด้วยนักการเมืองที่ต้องให้ความร่วมมือเป็นประการสำคัญ

■ บทบาทของ Public Journalism กับสังคม

ปัญหาของหนังสือพิมพ์ที่ Merritt รวมทั้ง Jay Rosen อีกหนึ่งผู้ริเริ่มแนวคิด Public Journalism มาด้วยกันเล็งเห็นก็คือ การที่สื่อหนังสือพิมพ์มีแนวโน้มที่จะใช้รูปแบบการนำเสนอข่าวที่มาจากแม่แบบเดียวกันหมด อาทิ ข่าวทุจริตทางการเมือง การนำเสนอประเด็นการเมืองแบบแบ่งขั้วความคิดจับให้สองฝ่ายมาปะทะกัน หรือเมื่อมีการเลือกตั้งก็รายงานข่าวที่แกนเรื่องเหมือนการแข่งขันม้า หนังสือพิมพ์เลือกให้ความสำคัญเฉพาะบุคคล อีกทั้งยังมักพึ่งพิงแหล่งข่าวซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นคนวงใน หรือคนสำคัญๆเท่านั้น

Rosen และ Merritt เชื่อว่า ปัญหาเหล่านี้ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการยึดถือการปฏิบัติเรื่องความเป็นกลาง เพราะการปฏิบัติเหล่านั้น (อย่างเช่น การรักษาสอดคล้องระหว่างสองฝ่าย หรือยึดถือการเสนอข่าวเกี่ยวกับบุคคลแทนที่จะนโยบายก็เพื่อรักษาภาพลักษณ์ของการไม่ลำเอียง) ได้กลายมาเป็นสาเหตุของปัญหาเสียเอง

ดังนั้นบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่ Rosen และ Merritt คาดหวังก็คือ การเป็นสื่อที่มัลติภาคช่วยแก้วิกฤตศรัทธาต่อการเมืองและภาคสังคม ช่วยผลักดันให้เกิดสาธารณชนที่รู้จักใช้เหตุผลในการวิพากษ์วิจารณ์ นักหนังสือพิมพ์ต้องตระหนักว่าประเด็นใดที่อยู่ในความกังวลของสาธารณชนและก็ติดตามต่ออย่างใกล้ชิด โดยจัดให้มีพื้นที่สำหรับการหารือหรือร่วมถึงแนวทางเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา (อ้างถึงใน Robert A.Hackett , 1997)

นัยยะของข้อเรียกร้องดังกล่าว ก็คือ การเสนอให้นักหนังสือพิมพ์เลิกคิดว่าสาธารณชนมีบทบาทจำกัดเป็นแค่ผู้ถูกกระทำในเรื่องการเมือง หรือเป็นแค่ตลาดสำหรับข้อมูลข่าวสาร แต่ทางที่ดีหนังสือพิมพ์ควรปลุกกระตุ้นให้เกิดการหารือของสาธารณชนเกี่ยวกับค่านิยมและนโยบายเฉพาะในชุมชนนั้นๆ ไม่ใช่เพียงแต่การสร้างความตระหนักรู้ต่อประเด็นต่างๆเท่านั้น แต่ต้องเข้าไปลงมือช่วยเหลือให้สังคมแก้ไขปัญหาต่างให้ได้ ซึ่งวิธีอาจจะเป็นการช่วยวิเคราะห์ถึงนิยามปัญหาและสืบสาวถึงสาเหตุ หรือกระทั่งช่วยให้สังคมยึดหยัดในค่านิยมแกนหลักของตัวเองฝ่าวิกฤตต่างๆได้ หรือหากจะกล่าวให้เป็นอุดมคติกว่านั้นก็คือ หนังสือพิมพ์ต้องนำมาซึ่ง การตัดสินของสาธารณะ (Public Judgement) หรือ ข้อตกลงร่วม (consensus) ที่เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาประเด็นต่างๆ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการถกเถียงด้วยข้อมูลข่าวสารและการมีส่วนร่วมจากหลากหลายฝ่ายแล้ว

อย่างไรก็ตาม ผู้ริเริ่มแนวคิด Public Journalism ไม่ได้จำเพาะเจาะจงว่าวิธีหรือรูปแบบการปฏิบัติตัวของนักหนังสือพิมพ์จะต้องเป็นอย่างไร เพราะแนวคิดนี้นิยามตัวเองในเชิงทัศนคติมากกว่าเทคนิค จุดประสงค์หลักก็คือต้องกระตุ้นให้เกิดการระดมความคิดใคร่ครวญกันอย่างจริงจังเกี่ยวกับตำแหน่งแห่งที่แท้จริงของหนังสือพิมพ์ในสังคมประชาธิปไตย ทว่า ก็ยังมีคำแนะนำคร่าวๆเกี่ยวกับบทบาทของ Public Journalism เช่น หนังสือพิมพ์ควรเป็นผู้นำเสนอกลไกในการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในประเด็นการเมืองต่างๆ (อาทิ เปิดคอลัมน์เสียงสะท้อนจากผู้อ่าน จัดไฟท์สกรู๊ป จัดสัมมนาโต๊ะกลม) จากนั้นหนังสือพิมพ์ก็รายงานผลของการหารือหรือร่วมเหล่านั้นมาตีพิมพ์เผยแพร่ นอกจากนี้หนังสือพิมพ์บางฉบับยังได้ทดลองให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคัดเลือกประเด็นข่าวว่าควรจะเสนอเรื่องอะไรและอย่างไร เป็นความพยายามจะเปลี่ยนคนในสังคมให้เป็นผู้เล่นที่มีบทบาทช่วยยกระดับปัญหาในสังคมแทนที่การเป็นผู้สังเกตการณ์เหมือนเดิมแต่เพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ ถ้าจะกล่าวถึงการทำข่าวการเมืองในแนวทางของ Public Journalism นั้น หนังสือพิมพ์จะต้องลดความสำคัญในการรายงานข่าวด้วยหลักการแบบม้าแข่งที่เน้นงัดนโยบายของพรรคต่างๆมาสู้กัน หรือรายงานแต่ผลสำรวจว่าใครมากกว่าใคร นอกจากนี้ต้องเคลื่อนศูนย์กลางของแหล่งข่าวที่มีสิทธิในการพูดจากเดิมที่เคยอยู่ที่ผู้เชี่ยวชาญหรือแหล่งข่าวระดับสูง มาเป็นประชาชนในระดับที่กว้างขวางหลากหลายมากขึ้น

คำแนะนำดังกล่าว อาจจะมีความเป็นไปได้และไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการยอมรับของนักหนังสือพิมพ์ส่วนมาก แต่สิ่งที่ Public Journalism ทำทลายความเชื่อที่ฝังรากลึกในอาชีพนักหนังสือพิมพ์มากที่สุดก็คือ คำแนะนำให้บทวนทัศนคติเรื่องการรักษาจุดยืนที่เป็นกลาง เพราะพันธกิจหลักของหนังสือพิมพ์คือการทำให้ภาคประชาชนเคลื่อนไหว ซึ่งการทำเช่นนั้นได้ หนังสือพิมพ์ต้องทำมากกว่าเป็นผู้สะท้อนความจริง หรือทำแค่เผยแพร่ข้อมูลที่จัดให้อย่างสมดุลและมีความเป็นกลางเท่านั้น สิ่งนี้นักหนังสือพิมพ์ควรจะทำก็คือ ต้องพิจารณาบทบาทของตัวเองต่อสังคมให้มากกว่านั้น ต้องกำหนดกรอบ (Framing) ว่าประเด็นต่างๆควรจะดำเนินไปอย่างไร จะจัดวางประชาชนไว้ตรงตำแหน่งไหน และจะใช้ master narrative อะไรในประเด็นนั้น

อย่างไรก็ตาม Public Journalism ยืนยันตัวเองว่าไม่ใช่ผลลัพธ์ของการเป็นสื่อที่ลำเอียงหรือเลือกข้างอย่างที่สื่อทางเลือกในศตวรรษที่ 19 บางฉบับเลือกที่จะเป็น เพราะว่าแนวคิดนี้ไม่ได้หยุดเรียกร้องให้นักหนังสือพิมพ์หยุดตรวจสอบความถูกต้องของข้อเท็จจริงและความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว หนังสือพิมพ์ไม่จำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกประเด็นที่นำเสนอเป็นข่าว และก็ไม่ได้แนะนำให้ละทิ้งซึ่งความเป็นกลางทั้งหมด แต่การเคารพหลักการเรื่องของการเป็นกลางนั้นอยู่บนพื้นฐานที่ว่า ต้องเป็นประเด็นขัดแย้งที่สมเหตุสมผล กล่าวคือ เกิดขึ้นในประเด็นที่สาธารณชนยังไม่มีมติเป็นเอกฉันท์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

กล่าวอีกนัยหนึ่งต่อประเด็นความเป็นกลางนี้ ประการแรก นักหนังสือพิมพ์จะต้องไม่แสวงทำเป็นกลางในประเด็นปัญหาที่ประชาชนให้ความสนใจ และนักหนังสือพิมพ์จะต้องไม่อ้างตัวว่าเป็นกลางเกี่ยวกับค่านิยมบางประการที่เป็นจุดยืนในวิชาชีพตัวเอง อาทิ Free Speech ประการที่สอง หนังสือพิมพ์สามารถแสดงบทบาทเชิงรุกในการเป็นผู้แนะนำนโยบายแก้ปัญหามติในที่สาธารณะที่มีข้อตกลงในประเด็นดังกล่าวร่วมกันแล้ว อย่างไรก็ตาม ข้อเรียกร้องทั้งสองประการนี้ถูกมองว่าเป็นจุดอ่อนของแนวคิด Public Journalism นี้ เนื่องจากการเป็นเรื่องยากที่จะตัดสินว่าอะไรคือ “ข้อตกลงที่แท้จริง” ของประชาชน และถ้าหากปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ช่วยสร้างมติเอกฉันท์ของประชาชนขึ้นมาเพียงเพื่อให้มันสอดคล้องกับวาระในใจที่หนังสือพิมพ์ตั้งไว้เองเท่านั้น

■ ข้อจำกัดและข้อโต้แย้งต่อ Public Journalism

หนึ่งในข้อจำกัดที่ Merritt กล่าวถึงแนวคิดนี้ไว้ตั้งแต่แรกๆ ก็คือ การอาศัยระยะเวลาอย่างมากในการสร้างความยอมรับในหมู่นักหนังสือพิมพ์รวมทั้งแวดวงวิชาการด้านสื่อสารมวลชน แต่ข้อจำกัดด้านเวลาดังกล่าวก็ยังไม่เป็นที่ทำทนายและก่อให้เกิดการโต้แย้งได้มากเท่ากับตัวหลักการของแนวคิดนี้เองที่ไปปะทะกับคุณค่าเรื่องความเป็นกลางของบทบาทหนังสือพิมพ์ที่นักหนังสือพิมพ์ถูกปลูกฝังมาอย่างยาวนาน

Merritt ได้แย้งแนวคิดเรื่องความเป็นกลางด้วยการเสนอว่า ในอดีตหรือแม้กระทั่งปัจจุบันนี้ไม่เคยมีคุณค่าด้านความเป็นกลางเลย เพราะไม่ว่าจะเลือกรายงานข่าวอะไร นอกจากเรื่องคุณค่าข่าว (newsworthy) แล้ว นักหนังสือพิมพ์ย่อมใช้ค่านิยมชุดใดชุดหนึ่งมากำกับอยู่แล้ว อาทิ เมื่อนักหนังสือพิมพ์ของไทยเสนอข่าววุฒิสมาชิกรายหนึ่งถูกจับได้ว่าซื้อบริการทางเพศเด็กชาย ก็ย่อมแสดงค่านิยมที่บ่งบอกว่า นักการเมืองควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม ดังนั้นการที่นักหนังสือพิมพ์บอกว่า พวกเขาไม่ได้เป็นคนตัดสินค่านิยมแต่ผู้อ่านจะใช้วิจารณญาณของตัวเองหลังจากอ่านข่าวที่เขียนไป จึงเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ Merritt และคณะของเขานำเสนอนำมาซึ่งข้อโต้แย้งจากคนที่ยึดมั่นในระบบความเป็นกลาง (objectivity regime) อย่างมากกว่า Public Journalism สนับสนุนให้เกิดหนังสือพิมพ์นักเคลื่อนไหว หากหนังสือพิมพ์ไม่คงบทบาทความเป็นกลางไว้ จะเป็นการเสี่ยงต่อความน่าเชื่อถืออย่างมาก เพราะการเปลี่ยนบทบาทของตัวเองจากผู้สังเกตการณ์มาเป็นผู้เล่นที่มีชีวิตอีกทั้งยังเป็นผู้ลำดับเรื่องอีกด้วย อาจจะเจอข้อหาผลประโยชน์ทับซ้อน ถ้าหากเรื่องที่หนังสือพิมพ์หยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นนั้นก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่องค์กรตัวเองในด้านใดด้านหนึ่ง (อ้างแล้ว)

อีกข้อโต้แย้งหนึ่งคือการโจมตี Public Journalism ว่าเป็นแค่ลูกเล่นทางการตลาดที่ช่วยกระตุ้นยอดขาย เพราะจะสามารถกระพือความสนใจให้กับข่าวได้มากขึ้น ในมุมมองนี้ชี้ว่า Public

Journalism ประเมินคุณค่าของข้อตกร่วมของชุมชนสูงเกินไป และถือเป็นการไม่รับผิดชอบที่ต้องเสนอข้อมูลที่คุณอยากรู้ หรือจำเป็นต้องรู้แม้ว่าความรู้นั้นจะขัดแย้งกับที่ผู้คนมีอยู่ก็ตาม

ในประเด็นโต้แย้งดังกล่าว Rosen และ Merritt ได้ตระหนักอยู่ก่อนแล้วว่า จะต้องถูกกล่าวถึง จึงได้ออกตัวไว้ตั้งแต่แรกแล้วว่า หากใครคิดว่าจะนำแนวคิด Public Journalism มาใช้เพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจอาจจะต้องผิดหวังเพราะไม่แน่ว่าจะทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้น ทว่าถึงจะมั่นใจเช่นนั้น แต่ข้อกล่าวหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนก็ยังไม่หมดไปจากแนวคิดนี้ได้ เพราะจากผลสำรวจทางการตลาดก็เคยระบุไว้ชัดเจนว่า คนที่มีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนมีแนวโน้มจะอ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นด้วย และข้อโต้แย้งอีกประการหนึ่งก็คือการมองว่า Public Journalism อาจจะใช้ประโยชน์จากการควบคุมการมีส่วนร่วมของสาธารณชน เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับวาระทางการเมืองของตัวเองหนังสือพิมพ์เองเท่านั้น

นอกเหนือจากประเด็นเรื่องความเป็นกลางแล้ว ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจมาทำทนาย Public Journalism ได้อย่างน่าสนใจก็คือ มติสาธารณชนไม่ได้หาข้อสรุปที่เป็นหนึ่งเดียวและมีน้ำหนักเสมอไปโดยเฉพาะเมื่อเป็นการขัดแย้งกันเรื่องค่านิยม เช่น การประหารชีวิต หรือขัดแย้งกันเรื่องผลประโยชน์ระหว่าง เชื้อชาติ เพศ ชนชั้นต่างๆ

ประเด็นโต้แย้งที่สำคัญอีกประการก็คือ แนวคิดนี้ไม่ได้คำนึงถึงโครงสร้างทางอำนาจที่เกิดขึ้นในองค์กรสื่อว่าอาจมีอิทธิพลต่อการขึ้นนำประเด็น อีกทั้งยังประเมินสูงเกินไปด้วยว่า ในการประชุมข่าวแต่ละครั้งนักข่าวทุกคนจะมีจิตสำนึกในการทำงานไปในทางเดียวกันหมดแม้ว่าจะมีเรื่องของธุรกิจและการเมืองเข้ามาแทรกแซงการทำงานอยู่ด้วย

สุดท้าย ด้วยบทบาทของหนังสือพิมพ์ในแนว Public Journalism ที่ต้องเข้าไปสัมผัสใกล้ชิดกับชุมชนอย่างมาก จึงทำให้ที่ผ่านมามีปรากฏว่า สื่อที่สามารถนำแนวคิดนี้ไปใช้ได้ก็คือหนังสือพิมพ์ประจำท้องถิ่นเท่านั้น การไม่ได้รับความสนใจจากหนังสือพิมพ์ระดับชาติ ทำให้ความคิดนี้แพร่หลายอยู่ในวงจำกัด

แนวคิดเกี่ยวกับ การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis)

ด้วยวิธีการศึกษาแบบวงศ์วิทยา (Genealogy)

การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) หมายถึง การวิเคราะห์ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งต่างๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง (valorize) กลายเป็น วาทกรรมหลัก (dominant discourse) หรือที่ มิเชล ฟูโกต์ (Michel

Foucault) หนึ่งในนักสังคมศาสตร์ชาวฝรั่งเศสที่ทรงอิทธิพลที่สุดของยุคหลังสมัยใหม่ เรียกว่า episteme นั้นเอง

อย่างไรก็ตาม ฟูโกต์ ไม่เห็นด้วยกับการวิเคราะห์แบบที่เรียกว่า วาทกรรมหลัก เพราะนอกจากจะทำให้มองไม่เห็นความสลับซับซ้อนของการต่อสู้ระหว่างวาทกรรมแล้ว ยังอาจทำให้เข้าใจผิดไปได้ว่าการแบ่งแยกกันเด็ดขาดระหว่างวาทกรรมหลักกับวาทกรรมรอง โดยยกให้วาทกรรมหลักมีอำนาจสมบูรณ์เด็ดขาด ไม่เห็นการต่อสู้กันของวาทกรรมและปฏิบัติการทางวาทกรรม (Discursive practices) และทำให้เรามองไม่เห็นอย่างที่ฟูโกต์มองว่า วาทกรรมคือ “ชุดของ ส่วนเสี้ยวที่ไม่มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน แต่ต้องมาอยู่รวมกัน และอยู่รวมกันมิใช่ในฐานะที่เป็นเอกภาพหรือมีความมั่นคง แต่ในฐานะที่เป็นชุดของวาทกรรมที่มีความแตกต่างและหลากหลาย และต่างก็มียุทธศาสตร์เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกันในการมาอยู่รวมกัน” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2542)

ฟูโกต์ ให้ความสำคัญในการวิเคราะห์วาทกรรม เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (power relations) และการใช้อำนาจ (the exercise of power) นอกจากนั้นเขายังชี้ให้เห็นว่า วาทกรรมถูกสร้างขึ้นมาจากความแตกต่างระหว่างสิ่งที่สามารถพูดได้อย่างถูกต้องในช่วงเวลาหนึ่ง (ภายใต้กฎเกณฑ์และตรรกะชุดหนึ่ง) กับสิ่งที่ถูกพูดอย่างแท้จริง สนามของวาทกรรมในขณะใดขณะหนึ่งก็คือ กฎเกณฑ์ว่าด้วยความแตกต่างนี้ ฉะนั้นวาทกรรมจึงสร้างสรรพสิ่งต่างๆ ขึ้นมา ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ชัดเจนชุดหนึ่ง กฎเกณฑ์นี้จะเป็นตัวกำหนดการดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลง หรือ การเลือนหายไปของสรรพสิ่ง นั่นคือ ควบคู่ไปกับสรรพสิ่งต่างๆ ที่สังคมสร้างขึ้น ยังมีการสร้างและการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ถูกพูดถึงโดยวาทกรรมอีกด้วย” (เพ็งอ้าง)

ธงชัย วินิจจะกุล (2534) อธิบาย วาทกรรม ในความหมายของ ฟูโกต์ ว่าเป็นเครือข่ายกฎเกณฑ์ ค่านิยม ความรับรู้ ความเข้าใจร่วม มาตรฐาน ความเชื่อในเรื่องต่างๆของชีวิตมนุษย์ที่เกิดจากการแสดงออกและการสื่อความกัน ไม่ว่าจะจะมีระบบความคิดหรืออุดมการณ์แนบชัดอยู่เบื้องหลังหรือไม่ก็ตาม เครือข่ายดังกล่าวไม่จำเป็นต้องการสอดคล้องต้องกันเป็นระบบหรือมีตรรกที่เป็นระเบียบหรือมีรากเหง้าจากระบบความเชื่อหรืออุดมการณ์ชุดเดียวกัน เครือข่ายดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีแหล่งกำเนิดจากนักคิดหรือสกุลความคิดใดโดยเฉพาะ แต่มาจากการแสดงออกและการสื่อความของคนจำนวนมากจนไม่รู้ที่มาที่แน่ชัด และจนกระทั่งไม่มีใครสามารถอ้างความเป็นเจ้าของหรือผู้ให้กำเนิดวาทกรรมได้

ดังนั้นหากต้องการศึกษาที่มาของ วาทกรรม จึงต้องใช้วิธีการศึกษาแบบ วงศาวិทยา หรือ Genealogy อันมีแนวทางมาจากความคิดของ นิทเช่ ที่นำเสนอมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 19⁴ กลายเป็น

⁴ วิธีการนี้ปรากฏในงานเขียนของเขาเรื่อง On the Genealogy of Morals ที่เขียนขึ้นเมื่อปี 1887 หนังสือที่มีประเด็นหลักคือการวิเคราะห์ถึงความคิดทางศีลธรรมแบบคริสเตียน (Christian Morality) ด้วยการย้อนประวัติศาสตร์เพื่อหาที่มาของระบบคุณค่าของศีลธรรมแบบคริสเตียน

วิธีที่นิยมของนักสังคมศาสตร์ นักประวัติศาสตร์ และนักวิชาการแขนงต่างๆในศตวรรษที่ 20 โดยมีฟูโกต์ เป็นผู้ช่วยสืบทอดความนิยมวิธีการศึกษาของ นิทเซ่ ไปใช้ในงานของตัวเอง⁵

Raymond Geuss (1994) อธิบายถึงวิธีการศึกษาแบบ Genealogy ในแบบของ นิทเซ่ โดยจำแนกให้เห็นความแตกต่างกับการศึกษาประวัติศาสตร์ในแนวที่ใกล้เคียงกันอยู่ การสืบหาเทือกเถาเหล่ากอ (tracing a pedigree) โดยมีสาระที่แตกต่างกันชัดเจน 5 ประการคือ

1. Genealogy ไม่ใช่วิธีที่ใช้เพื่อยืนยันความถูกต้องของ คน วิถีปฏิบัติ หรือ สถาบัน ใดๆ ในปัจจุบัน เหมือนกับการสืบหาเทือกเถาเหล่ากอในอดีตมักถูกใช้นามารับรองสิ่งต่างๆในปัจจุบัน และ Genealogy ก็ไม่ใช่วิธีที่จะเพิ่มพูนสถานภาพของสิ่งต่างๆในปัจจุบันให้สูงส่งขึ้นด้วย
2. ในการศึกษาแบบ Genealogy ไม่ได้มุ่งหมายที่จะค้นพบต้นกำเนิดเพียงหนึ่งเดียว (single origin)
3. วิธีการแบบ Genealogy ปฏิเสธสมมติฐานด้วยว่า ระบบคุณค่าของปัจจุบัน ไม่จำเป็นต้องมาจากต้นกำเนิดที่เราเห็นว่าถูกต้อง
4. ลำดับชั้นของประวัติศาสตร์ในแบบ Genealogy โดยทั่วไป ไม่จำเป็นต้องยึดโยงกันอย่างต่อเนื่องโดยไม่ขาดตอนเหมือนกับการสืบทอดคุณค่าในระบบเทือกเถาเหล่ากอ

ทั้งนี้ นิทเซ่ ยืนยันด้วยว่า ยิ่งเราสืบเข้าไปใกล้ต้นกำเนิดของสิ่งต่างๆมากเท่าใด ยิ่งเป็นไปได้ยากที่เราจะประเมินว่าเราพบอะไร และต้นกำเนิดก็จะกลายเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญเลย ต้นกำเนิดไม่ใช่สิ่งที่จะช่วยเชิดชูความหมายของสิ่งต่างๆให้สูงขึ้นแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามเมื่อใช้วิธีการแบบ Genealogy ไปเรื่อยๆแล้วอาจพบว่า มันไปทำลายความเชื่อเกี่ยวกับต้นกำเนิดของระบบคุณค่าต่างๆ เนื่องจากในประวัติศาสตร์นั้นมักจะมีการช่วงชิงอำนาจการนิยามใหม่ และตีความสิ่งที่มีอยู่เดิมและสวมความหมายใหม่ๆให้เสมอ อย่างไรก็ตาม การนิยาม หรือตีความ มักจะอาศัยเวลาในการเปลี่ยนแปลงจากของเดิมที่ละเล็กละน้อย ไม่ใช่การมุ่งหวังล้มล้างสร้างความหมายแบบใหม่ทั้งหมดในครั้งเดียวแต่อย่างใด

นอกจากนั้น นิทเซ่ เห็นว่า เมื่อเจตจำนงในการตีความใหม่ประสบความสำเร็จแล้ว เจตจำนงนั้นย่อมต้องรักษาตัวเองให้รอดพ้นจากการที่เจตจำนงอื่นๆที่พยายามมายึดครองการตีความใหม่เช่นกัน ดังนั้น ในในการต่อสู้ระหว่างเจตจำนงนี้เอง ที่เริ่มมีการใช้อำนาจเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นการศึกษาแบบ Genealogy จึงมักตั้งคำถามด้วยว่า มีการตีความ อย่างไร (How)

⁵ งานเขียนของ ฟูโกต์ ชิ้นนี้มีชื่อว่า 'Discipline and Punish' แต่ก่อนหน้านั้น ฟูโกต์ เขียนบทความเรื่อง 'Nietzsche, Genealogy, History' ขึ้นมาเพื่อชี้ให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างวงศาวินาศและวินาศ และสามารถศึกษาแนวทางของฟูโกต์เพิ่มเติมอันเป็นประโยชน์อย่างมากได้จากงานเขียนของ ธงชัย วินิจจะกูล "รายงานโครงการวิจัยเสริมหลักสูตร เรื่อง วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศาวินาศ (Genealogy)", มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2534

มากกว่าที่จะมาอธิบายว่าเกิด อะไร (What) ขึ้น ซึ่งในจุดนี้ พูโกต์ นำไปพัฒนาและอธิบายในแนวทางตัวเองต่อไปด้วย โดยมองว่าเป็นการสู้กันระหว่างเจตจำนงที่ นิทเช่ กล่าวถึง ก็คือการต่อสู้ระหว่างวาทกรรม ซึ่งจะมีความถูกต้องชอบธรรมก็ต่อเมื่ออยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ชุดหนึ่ง หรือระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

ในหนังสือเล่มหนึ่งของ นิทเช่ เรื่อง “คือพจนานุกรมภาษาเยอรมัน” เนื้อหาตอนที่ชื่อว่า “เกาะแห่งความสุข” ในภาคสอง (มนตรี ภูมี, แปล : หน้า 110) นิทเช่ สะท้อนความคิดที่ไม่เชื่อว่ามีต้นกำเนิดอันยั่งยืนแน่แท้เพียงหนึ่งเดียวที่สามารถย้อนรอยไปตามหาได้ แต่ชี้ว่าการให้กำเนิดใหม่สามารถอุบัติขึ้นได้ทุกเมื่อโดยทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการนั้นในฐานะ “ผู้สร้าง” ดังเนื้อหาตอนที่ระบุว่า

“เรื่องสอนใจที่ดีที่สุดนั้นจะต้องพูดถึงเรื่องเวลาและการสร้างให้บังเกิดขึ้น นั่นก็คือ ต้องยกย่องและอธิบายถึงความไม่ยั่งยืนของทุกสิ่ง

การสร้างนั้นคือการปลดปล่อยอันยิ่งใหญ่จากความทุกข์ยากและเป็นการเพิ่มความเบาสบายให้แก่ชีวิต แต่ผู้สร้างจะมีขึ้นได้ก็ต้องผ่านความทุกข์ยากและการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลที่จริงแล้วท่านผู้สร้างทั้งหลาย ชีวิตท่านต้องผ่านการตายที่ขมขื่นยิ่งกว่านี้มามาก ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงเป็นผู้สนับสนุนและอธิบายถึงความไม่ยั่งยืนทั้งหลายในฐานะที่กลายเป็นทารกที่เพิ่งเกิดใหม่ ผู้สร้างก็ต้องยินดีที่จะเป็นมารดาผู้ให้กำเนิดและรับความเจ็บปวดของผู้ให้กำเนิดด้วย

ที่จริงแล้ว เส้นทางที่เราใช้เดินนั้น ได้ผ่านจิตใจมานับร้อย ผ่านแหล่งกำเนิดและความเจ็บปวดของการให้กำเนิดมานับร้อย เรากล่าวคำลามาหลายครั้ง เรารู้จักช่วงเวลาสุดท้ายอันแสนโศกเศร้าดี แต่ความต้องการสร้างและชะตากรรมของเราก็ปรารถนาเช่นนั้น หรือหากจะพูดให้ตรงไปตรงมามากกว่านั้นก็คือ จุดหมายนี้ก็คือยอดปรารถนาทั้งหมดที่เราต้องการ”

ธงชัย วินิจจะกุล อธิบายว่า ในบทความ Nietzsche, Genealogy, History พูโกต์ แดลงเชิงปรัชญาประวัติศาสตร์ล้วนๆ โดยชี้แจงที่ละเอียดว่า วงศาวิทยาปฏิบัติลักษณะใดของประวัติศาสตร์บ้าง ได้แก่ ปฏิเสธการหาจุดกำเนิด (Origin), ปฏิเสธการมองประวัติศาสตร์แบบองค์รวม (Totality), ปฏิเสธการทอดอ้างถึงมุมมองที่ยาวไกลข้ามพันประวัติศาสตร์หรือมองจากจุดหมายปลายทางของประวัติศาสตร์ (Suprahistorical Perspective) ปฏิเสธการทอดอ้างถึงธาตุแท้หรือสาระแท้จริงของปรากฏการณ์ใดๆ (Essence) และปฏิเสธความต่อเนื่อง (Continuity)

วงศาวิทยา ของ พูโกต์ พยายามหลีกเลี่ยงคำว่า “กำเนิด” (origin) แต่จะเรียกว่าการปรากฏตัวขึ้นหรือเผยตัว (Emergence) เพราะเชื่อว่า สรรพสิ่งต่างๆไม่มีธาตุแท้หรือสาระที่แท้จริง เพราะเนื้อแท้หรือสาระของสรรพสิ่งมาจากการประกอบกันเข้าขององค์ประกอบต่างๆหลากหลาย

ส่วนการเผยแผ่ หมายถึง ภาวะที่พลังขององค์ประกอบด้านต่างๆมาปะทะประสานกัน ดังนั้นหากจะหาแหล่งที่มาของสิ่งใด ต้องแยกธาตุสิ่งนั้นออกเป็นองค์ประกอบต่างๆที่ไม่มีอะไรแทกกว่ากัน แล้วตามรอยองค์ประกอบเป็นเสี่ยงๆนั้นไป ว่าเพียงจะปะทะประสานเข้ามาเมื่อไร อย่างไร ภายใต้เงื่อนไขเฉพาะอย่างไร หรือเราอาจกล่าวได้ว่า ประวัติศาสตร์แบบวงศาวิทยา คือ การตามรอยองค์ประกอบหลากหลาย ไม่เป็นเอกภาพ แต่กลายมาเป็นสิ่งเดียวกัน ณ ขณะที่แน่นอนขณะหนึ่ง

การวิเคราะห์การเผยแผ่ หมายถึง การศึกษากระบวนการ ขั้นตอนและขณะที่ วกกรรม ประกอบกับปัจจัยทางสังคมมาปะทะประสานจน “ผลิ” ออกมาเป็นสิ่งใหม่ วงศาวิทยาไม่แสวงว่าจะย้อนอดีตเพื่อฟื้นความต่อเนื่องไม่ขาดสายของอะไรบางอย่างในอดีตที่ยังคงดำรงอยู่ถึงปัจจุบัน ที่ยังคงสืบทอดอยู่ลึกๆในปัจจุบันและที่เป็นลักษณะเด่นสำคัญที่สุด เหตุผลที่เพิ่งเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมาภายหลัง

วงศาวิทยา ไม่เหมือนกับวิวัฒนาการของเผ่าพันธุ์ที่สนใจกำเนิดแรกเริ่มและการกลายพันธุ์ต่อมา และไม่ใช่แผนทางบ่งบอกเป้าหมายของมนุษย์ ตรงกันข้ามวงศาวิทยาจะตามร่องรอยอันซับซ้อนยุ่งเหยิงของสายพันธุ์ต่างๆ ซึ่งเท่ากับเป็นการรักษาความหลากหลายกระจัดกระจายของเหตุการณ์และองค์ประกอบต่างๆเอาไว้ วงศาวิทยาจะชี้ให้เห็นอุบัติการณ์, ขณะต่างๆของการผันแปร จะชี้ให้เห็นความบกพร่อง ประเมินพลาด คำนวณผิด หรืออะไรก็ตามที่ให้งำเนิดเป็นสิ่งต่างๆที่ดำรงอยู่และมีความหมายต่อเรา วงศาวิทยา จะค้นหาสิ่งๆที่ไม่ได้สิ่งสถิตอยู่ ณ รากเหง้าของสิ่งที่เรารู้จัก แต่อยู่ที่ผลของอุบัติการณ์ต่างๆนั่นเอง ในแง่การเผยแผ่ของอะไรก็ตามจึงไม่ใช่ผลงานสร้างสรรค์หรือความรับผิดชอบของใครทั้งสิ้น ไม่มีใครอ้างความรุ่งโรจน์ได้ เพราะมันเป็นผลจากการปะทะประสาน สำหรับวงศาวิทยา จึงไม่มีองค์ประธานที่เป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเป็นผู้ผลักดันประวัติศาสตร์

วงศาวิทยา เป็นวิธีการวิพากษ์สังคมและมนุษย์ ซึ่งกระทำโดยไม่จำเป็นต้องคาดหวังหรือเล็งเป้าหมายไปที่อุดมคติใดๆ วงศาวิทยาเป็นวิธีที่ไม่ได้ให้ทางออกใดๆแก่มนุษย์ แต่จะทำให้เราตื่นตระหนกและกระตุ้นการวิพากษ์วิจารณ์ เพราะวงศาวิทยาปฏิเสธกำเนิดสิ่งๆที่ถาวรตายตัว ปฏิเสธความเชื่อในการพัฒนาหรือความก้าวหน้าใดๆ ปฏิเสธธาตุแท้ จุดหมายปลายทาง มุมมองที่เหนือประวัติศาสตร์ และปฏิเสธความต่อเนื่องไม่สิ้นสุดไม่ขาดสาย

วงศาวิทยาของ ฟูโกต์ อธิบายบทบาทของอำนาจ, บทบาทของระบอบของสังคมในการรองรับความชอบธรรมถูกต้องน่าเชื่อถือของความรู้ใดๆก็ตาม กล่าวคือ ความรู้/อำนาจ เป็นองค์เอกภาพของสิ่งเดียวกัน โดยประเด็นสำคัญที่เขาเน้นตลอดคือ ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างระบบความรู้ที่เราถือว่าเป็นสิ่งๆหรือความจริง กับลักษณะแบบแผนของอำนาจ หมายถึง แบบแผนหรือระบอบของการเมืองในการผลิตความรู้และสิ่งๆทั้งหลาย กล่าวให้ชัดขึ้นก็คือ ความเป็นสิ่งๆของความรู้ใดๆ มิได้เกิดจากคุณสมบัติเชิงญาณวิทยาใดๆตัวของความรู้ๆนั้นๆเอง (ระบบ

ตรรก, ทฤษฎี, ข้อพิสูจน์, คำอธิบาย ฯลฯ) แต่เกิดอำนาจที่มาคู่กับความรู้นั้นและอำนาจที่ความรู้นั้นผลิตขึ้นมา

สำหรับนักวงศาวิทยา ความรู้แยกไม่ออกจากเหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจบงการครอบงำกัน หรือการใช้เทคโนโลยีต่างๆไปกำหนดชีวิต ร่างกาย พฤติกรรมของคน ความรู้มิใช่ทางออกที่สะอาดปราศจากการครอบงำของมนุษย์หรือเป็นไปเพื่อปลดปล่อยมนุษย์ ความรู้ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่แยกไม่ออกของอำนาจครอบงำชนิดหนึ่งๆ

แนวคิด เกี่ยวกับ จริยศาสตร์ (Ethics)

จริยศาสตร์ ที่กล่าวถึงกันในขอบเขตของการศึกษาด้านวารสารศาสตร์ หมายถึง บรรทัดฐานทางวิชาชีพ รวมถึงอุดมการณ์ของหนังสือพิมพ์ และอาจกล่าวเจาะจงลึกไปถึงสำนักแห่งความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคลผู้ที่ทำหน้าที่สื่อมวลชน หรือที่มักเรียกกันว่า จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งในประเด็นเรื่องจริยศาสตร์ต่างๆเหล่านี้ถูกยกขึ้นมาศึกษาบ่อยครั้งเนื่องจากหนังสือพิมพ์นั้น โดยเจตนาหรือโดยบังเอิญจะต้องเป็นองค์กระอิสรระที่ปราศจากการควบคุม แต่ขณะเดียวกันองค์กรและนักหนังสือพิมพ์ก็ต้องมีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อในการกำกับดูแลตัวเองให้อยู่ในบรรทัดฐาน

John Merrill กล่าวว่า จริยธรรม เป็นแนวคิดสาขาหนึ่งทางปรัชญาที่ช่วยให้นักวารสารศาสตร์สามารถพิจารณาญาณในการวินิจฉัยว่าควรทำสิ่งใดให้ถูกต้องตามหลักวิชาชีพวารสารศาสตร์ ... เป็นหลักการที่เป็นมาตรฐานเบื้องต้นสำหรับนักสื่อสารมวลชนให้สามารถวินิจฉัยว่าควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร (อ้างถึงใน มาลี บุญศิริพันธ์, วารสารศาสตร์ 50 ปี ฉบับที่ 1, ปีที่ 1 พฤศจิกายน, 2547)

ส่วนในความเข้าใจทั่วไป จริยศาสตร์ หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยความดี และ คุณธรรม การตัดสินใจของมนุษย์ที่จะเลือกระหว่างความดี กับ ความชั่ว พฤติกรรมที่ผ่านการคิดในเชิงศีลธรรม (morality) หรือปรัชญา โดยที่ จริยธรรมนำมาซึ่งหลักปฏิบัติที่ไม่มีข้อบังคับเหมือนกฎหมาย แต่เป็นประเพณีปฏิบัติที่สังคมยอมรับ

จริยศาสตร์ เป็นปรัชญาอย่างหนึ่งที่ นิทเช่ กล่าวถึงมากที่สุดอย่างหนึ่งในงานเขียนของเขา จนทำให้หลายคนมองว่าเขาต้นแบบของนักปรัชญาศีลธรรม (a moral philosopher) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เขาพยายามตอบว่า ศีลธรรม คืออะไร โดยใช้วิธีการสังเกตปรากฏการณ์ทางศีลธรรม (moral phenomena) และทำการเปรียบเทียบศีลธรรมต่างๆ อาทิ ศีลธรรมของคริสเตียน ศีลธรรมของพุทธ ศีลธรรมของฮินดู

นิทเช่ ไม่ได้กล่าวว่า ศีลธรรม มีสาระัตถะ (essence) ในตัวเอง ทว่าเป็นเพียง ปรากฏการณ์ แต่จะให้กล่าวอย่างถูกต้องกว่านั้นก็คือ ไม่มีปรากฏการณ์ทางศีลธรรมด้วยซ้ำ จะมีก็แต่ดี ความทางศีลธรรมต่อปรากฏการณ์เท่านั้น (There is no such thing as moral phenomena, but only a moral interpretation of phenomena.) (ใน Beyond Good and Evil, Nietzsche-1886, แปลโดย Helen Zimmern, 1923) ซึ่งคำกล่าวนี้กลายเป็นข้อเสนอกเกี่ยวกับศีลธรรมที่โด่งดังที่สุดของนิทเช่ และสะท้อนสะท้อนมาถึงนักคิดยุคต่อๆมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการที่ นิทเช่ ปฏิเสธปรากฏการณ์ทางศีลธรรมทั้งหมดไม่ว่าจะแง่มุมใด ก็เพราะว่าระบบศีลธรรมใดๆก็มีเป้าหมายในทางปฏิบัติคือ การควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ นิทเช่ ต่อต้านอย่างมากเพราะเห็นว่าจะเป็นการไปจำกัดพัฒนาการของมนุษย์ที่จะก้าวขึ้นไปสู่การเป็น อภิมนุษย์ (ubermensch)

ข้อสังเกตปรากฏการณ์ทางศีลธรรมอย่างหนึ่งที่เฉียบคมและน่าสนใจของ นิทเช่ ก็คือ การจัดประเภทปรากฏการณ์ในช่วงเวลาพันกว่าปีที่ผ่านมาที่เป็นรากฐานของมโนคติในทางศีลธรรมของเราในปัจจุบัน เขาชี้ให้เห็นถึงสภาวะ ก่อนมีศีลธรรม ซึ่งเกิดขึ้นโดยผ่านการใช้ชีวิตในกลุ่มหรือในสังคมดังนี้

'...ตั้งแต่มนุษย์ถือกำเนิดขึ้น ก็ได้มีฝูง (herd) ของมนุษย์เกิดขึ้นมาด้วย (เช่น ครอบครัว กลุ่ม ชุมชน เผ่า ชชาติ รัฐ ศาสนา) และตลอดเวลาที่ผ่านมา ผู้ที่คอยรับคำสั่งจะมีจำนวนมากกว่าผู้ออกคำสั่งเสมอ กล่าวได้ว่า หลังจากได้พิจารณาแล้ว ไม่มีอะไรที่มนุษย์จะฝึกฝนและพัฒนาได้ดีกว่า การเชื่อฟัง ซึ่งอนุমানได้ว่า มันได้ฝังอยู่ในสัญชาตญาณในรูปของจิตสำนึกปรกติซึ่งสั่งว่า เจ้าจงทำสิ่งนี้โดยไม่มีเงื่อนไข เจ้าจงอย่างได้ทำสิ่งนั้นโดยไม่ต้องมีเงื่อนไข พุดสั้นๆก็คือ "เจ้าจง" ความจำเป็นเช่นนี้ค้นหาความพึงพอใจให้กับตัวมันเองและเติมเต็มรูปแบบของมันด้วยความสุข ในการทำเช่นนี้ เขาพยายามยึดช่วยทุกอย่างไว้อย่างบ้าคลั่ง แล้วแต่ว่าพลังกำลัง ความใจร้อน และความเครียดของเขาจะเอื้อได้แค่ไหน อีกทั้งยึดเอาโดยแทบจะปราศจากการแยกแยะ ยอมรับทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้ออกคำสั่ง ไม่ว่าจะมาจากพ่อแม่ ครู กฎหมาย ชนชั้นทางสังคม หรือความเห็นของสาธารณชน ได้ตะโกนใส่หูของเขา ลักษณะเช่นนี้เราอาจเปรียบได้กับคนที่หิวจัด' (อ้างถึงใน Laurence Gane, 1997 /เทพทวี โชควสิน - แปล, 2549)

แม้ว่าจะมองปรากฏการณ์ทางศีลธรรมของแต่ละแห่งว่ามีความแตกต่างกันไป แต่เมื่อพูดถึงศีลธรรมแล้วมันต้องสร้างลักษณะร่วมกันอย่างหนึ่งเพื่อที่จะได้เรียกอย่างเต็มปากเต็มคำว่าเป็นศีลธรรม ซึ่ง นิทเช่ มองว่าลักษณะร่วมของ ศีลธรรม ก็คือ การเชื่อฟังในคำสั่ง (obey) นั่นเอง เพราะว่าศีลธรรม เป็นผลผลิตของระบบอำนาจที่สร้างไว้ควบคุมฝูง ซึ่งกลายเป็นที่ยอมรับว่าเป็นความจริงโดยธรรมชาติ ดังที่เขาเคยพูดแฝงสัมผัสเสียงประชดประชันว่า

'ศีลธรรมทุกๆแบบตรงข้ามกับ การปล่อยปละละเลย ระบบศีลธรรมทั้งหมดเป็นต้นตอของการใช้อำนาจกดขี่ "ธรรมชาติ" แล้วก็ "เหตุผล"...สิ่งสำคัญ "ในสวรรค์และโลก" คือ...จะต้องมี การ

เชื่อฟัง ไปในทิศทางเดียวกันและเป็นไปด้วยระยะเวลาอันยาวนาน มันทำให้เกิดบางสิ่งซึ่งทำให้ชีวิตมีคุณค่าต่อการดำรงอยู่ อาทิ ความดี ศิลปะ ดนตรี การเดินรำ เหตุผล จิตวิญญาณ หรืออะไรก็ตามไม่ว่ามันจะแปรรูปได้ หรือ บริสุทธิ์, โง่เขลา หรือ ศักดิ์สิทธิ์ ก็ตามที่..."เจ้าจะต้องเชื่อฟังใครคนหนึ่งเป็นเวลายาวนาน มิเช่นนั้น เจ้าจะต้องทนทุกข์ และเสียความเคารพในตัวเองไป"- สิ่งนี้สำหรับข้าพเจ้าแล้วดูเหมือนจะเป็นคำสั่งศีลธรรมของธรรมชาติ ซึ่งไม่ใช่ทั้ง "คำสั่งเด็ดขาด" แบบเก่าที่คานท์ ปรารภ และก็ไม่ใช่อะไรที่มีต่อปัจเจกบุคคลด้วย (ธรรมชาติจะไปสนใจอะไรกับปัจเจกบุคคล!) แต่เป็นต่อ ประเทศ เชื้อชาติ อายุ วรรณะ เหล่านั้นเสียมากกว่า..."⁶

นอกจากนั้น นิทเช่ ยังกล่าวถึงลักษณะของศีลธรรมในตอนหนึ่งของหนังสือ Human, All Too Human 'ไว้คล้ายๆกันด้วยว่า 'การมีศีลธรรม, ดีงาม, มีจริยธรรม, หมายความว่าจำเป็นต้องเชื่อฟังในกฎหมายหรือประเพณีที่มีรากฐานมาอย่างยาวนานแล้ว' (อ้างถึงใน R.J. Hollingdale, 1973) ขณะที่ในงานเขียนอีกชิ้นหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากของ นิทเช่ อย่าง Thus Spoke Zarathustra ในตอนที่ 15 ของภาคแรก ก็พูดถึงศีลธรรมที่กำกับในสังคมโดยแฝงมากับ มโนทัศน์เรื่อง ความดี (good) และ ความชั่ว (evil) ซึ่งก็มีความหมายแตกต่างกันไปตามเงื่อนไขของแต่ละสังคมว่า

'ซาราตุสตราได้พบเห็นดินแดนและผู้คนมากมาย จึงพบเห็นความดีความชั่วของผู้คนจำนวนมาก และซาราตุสตราค้นพบว่า ในโลกนี้ไม่มีพลังใดจะยิ่งใหญ่ไปกว่าความดีและความชั่ว ไม่มีใครสามารถมีชีวิตอยู่โดยไม่ยอมรับอะไรสักอย่าง เพราะหากใครอยากจะทำอะไรด้วยตัวเอง เขาก็ต้องไม่ยอมรับสิ่งที่เพื่อนบ้านนับถือ เราได้พบว่าหลายสิ่งที่เป็นความดีของคนคนหนึ่ง กลายเป็นสิ่งชั่วร้ายน่ารังเกียจของอีกคน เราค้นพบหลายสิ่งๆที่เรียกว่าความเลวที่นี้ กลับถูกประดับตราเกียรติสูงสุดที่โน่น...บัญญัติความดีนั้นชั่วไว้เหนือศีรษะคนทุกคน ดูเถิด! มันคือแผ่นจารึกชัยชนะของพวกเขา ดูเถิด! มันคือเสียงแห่งความต้องการอำนาจ สิ่งใดที่ผู้คนถือว่ายาก สิ่งนั้นจึงควรแก่การยกย่อง สิ่งใดที่ถือว่าทั้งยากทั้งจำเป็นอย่างยิ่ง เขาจะเรียกว่าความดี และสิ่งใดที่ช่วยปลดเปลื้องได้แม้กระทั่งความต้องการซึ่งล้าลึกที่สุด มีน้อยที่สุดและยากลำบากที่สุด เขาก็เรียกว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งใดก็ตามที่ทำให้เขาได้ครอบครอง มีชัย และรุ่งโรจน์ แม้จะสะเทือนขวัญและเป็นที่ยินยอมของเพื่อนบ้าน เขาก็จะถือว่าเป็นสิ่งสูงส่งและสำคัญที่สุด เป็นบทพิสูจน์และเป็นความหมายของทุกสิ่งทุกอย่าง...' (Nietzsche-เขียน, มนตรี-แปล, 2546)

นอกจากนั้นเมื่อสำรวจประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมแล้ว นิทเช่ พบว่ามีสองรูปแบบที่แยกระบบคุณค่าทางศีลธรรมออกจากกันอย่างชัดเจน คือ จริยศาสตร์แบบนาย (master

6 สัมภาษณ์ที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ มีดังนี้ : In contrast to *laissez-aller*, every system of morals is a sort of tyranny against "nature" and also "reason"...The essential thing "in heaven and in earth" is...that there should be long obedience in the same direction ; there thereby results, and has always resulted in the long run, something which has made life worth living ; for instance, virtue, art, music, dancing, reason, spirituality – anything whatever that is transfiguring, refined, foolish or divine..."Thou must obey some one for a long time ; otherwise thou wilt come to grief and loose all respect for thyself" - this seems to me to be the moral imperative of nature, which is certainly neither "categorical,"as old Kant wished,...nor does it address itself to individual (what does nature care for the individual!), but to nations, races, ages and ranks above all...' (เพ็งฮ้าง)

morality) และ จริยศาสตร์แบบทาส (slave morality) แต่ว่าเส้นแบ่งระหว่างสองกลุ่มนี้ไม่เป็นที่แน่ชัด บางครั้งศีลธรรมทั้งสองแบบก็เกิดขึ้นภายในจิตใจของคนๆเดียวได้

ในประวัติศาสตร์ หากว่าผู้ปกครองเป็นผู้ให้นิยามมโนทัศน์เกี่ยวกับ ความดี ก็จะกลายเป็นการสรรเสริญยกย่องความภาคภูมิใจจิตวิญญาณอันสูงส่งซึ่งเป็นตัวแบ่งแยกและกำหนดค่านิยมทางสังคม รูปแบบของศีลธรรมยุคแรกๆนั้น มโนทัศน์ที่เป็นคู่ขัดแย้งกันอย่างเรื่อง “ความดี”(good) และ “ความเลว” (bad) มีความหมายเดียวกับคำว่า สูงศักดิ์ (noble) และ ต่ำต้อย (despicable) การกำหนดระบบคุณค่าที่ชาติกำเนิดของมนุษย์แบบนี้เรียกว่า จริยศาสตร์แบบนาย คนพวกนี้จะมีมองตัวเองว่าเป็นผู้กำหนดระบบคุณค่า และต่างก็มีความภาคภูมิใจในอำนาจของตัวเอง แต่ว่า นิทเช่ วิจารณ์ศีลธรรมรูปแบบนี้ว่าเป็นการใช้เหตุผลที่ผิดๆในเรื่องพันธุกรรม เพราะไปตัดสินคนที่ชาติกำเนิดแทนที่จะเป็นการกระทำ

สำหรับ จริยศาสตร์แบบทาส คือ มีมโนทัศน์เกี่ยวกับ “ความดี” และ “ความชั่ว” ที่แตกต่างกันออกไป คือมองว่ามันเป็น “อำนาจ” และ “อันตรายน” จริยศาสตร์แบบทาส คือ ความรู้สึกที่ถูกเหยียดหยาม ถูกกดขี่ และต้องทุกข์ทรมาน ไม่เป็นอิสระ รูปแบบของศีลธรรมลักษณะนี้มักจะไม่ไว้วางใจต่อสิ่งที่เรียกว่า “ความดี” และยังคงเชื่อว่าความสุขนั้นไม่ใช่สิ่งที่แท้จริง

สิ่งที่เป็นเหมือนแสงสว่างทำให้ชีวิตของจริยศาสตร์แบบทาสที่ทนมุขดำรงอยู่ได้คือ ความสงสาร การช่วยเหลือเอื้ออาทร จิตใจที่อบอุ่น ความอดทนอดกลั้น มนุษยธรรม ฯลฯ ซึ่ง นิทเช่ เรียกว่าเป็นศีลธรรมเรื่องประโยชน์ (morality of utility) และในที่สุดเมื่อทาสคิดได้ว่า มนุษย์ที่ไม่อันตรายน (คนอ่อนแอ) ก็คือ คนดี แล้วจึงเปลี่ยนแปลงการนิยามใหม่ (ที่ขัดแย้งกับจริยศาสตร์แบบนายอย่างสิ้นเชิง) ว่า จริยศาสตร์แบบทาส ก็คือ “ความดี” นั่นเอง ขณะที่ “ความชั่ว” ก็จะเป็นอะไรไปเสียไม่ได้นอกจาก จริยศาสตร์แบบนาย ซึ่งเป็นผู้อันตรายนต่อคนที่อ่อนแอกว่า ซึ่งจะสังเกตได้ว่าในประวัติศาสตร์ จริยศาสตร์แบบทาส จะเป็นฝ่ายได้ชัยชนะเสมอ เพราะศาสนาเข้ามามีบทบาทในการสร้างระบบคุณค่า ทำให้คนเชื่อว่า ความดี คือ การสงสาร การยื่นมือให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ขณะที่ ความชั่ว คือ การใช้อำนาจในการระรานผู้อื่น หรือที่นักบวชเรียกว่าเป็น “บาป” นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม นิทเช่ ได้แย้ง “สัญชาตญาณของการไม่เห็นแก่ตัว” ของจริยศาสตร์แบบทาส เพราะเขารู้สึกได้ถึง “ความเฉื่อยชา ความเหนื่อยอ่อนโยหยหา และเจตจำนงที่ต่อต้านชีวิต การสงสารผู้อื่นทำให้เราตัวเราอ่อนแอ อีกทั้งเราก็ไม่สามารถทำประโยชน์ให้กับผู้ที่เราสงสารได้เลย”

นอกจากนั้น นิทเช่ ยังโจมตีนักบวชด้วยว่า เป็นผู้ขีดเส้นแบ่งจริยศาสตร์แบบนายและจริยศาสตร์แบบทาสให้ชัดเจนมากขึ้น เพราะนอกจากจะกลบระบบคุณค่าให้จริยศาสตร์แบบทาสเป็นความดีแล้ว ยังพัฒนาอูบายหลักแหลมขึ้นมาอีกประการหนึ่งคือ แนวคิดเกี่ยวกับความชั่วร้าย (evil) อาทิ การบอกว่า ความกล้าหาญ แท้จริงแล้วคือความหยิ่งยะโส ซึ่ง นิทเช่ ชี้ว่านี่เป็นความ

เก็บกดในทางจิตวิทยาเรื่องการปฏิเสธที่จะยอมรับว่าเรามีความปรารถนาในสิ่งที่เราไม่มีทางได้มันมา ดังนั้นการบอกปิดว่ามันเป็นสิ่งไร้ค่าย่อมเป็นการดีกว่า

นิทเช่ ชี้ให้เห็นความแตกต่างของ ความชั่วร้าย (evil) ที่จริยศาสตร์แบบทาสนิยมขึ้น และ ความเลว (bad) ที่จริยศาสตร์แบบนายนิยมไว้ด้วย กล่าวคือ จริยศาสตร์แบบนาย เกิดขึ้นจากชัยชนะในการยืนยันชีวิตตัวเอง (triumphant self-affirmation) ว่าเท่ากับคำว่า “ดี” (good) ด้วยเจตจำนงและการกระทำที่มีมโนคติแกนกลางคือ ความดี อย่างที่ผู้ปกครองชาวเอเธนส์โบราณมักเรียกตัวเองว่า “เราเป็นคนชั้นสูง ดี ดงงาม และมีความสุข” ดังนั้นการใช้คำว่า “เลว” ก็เป็นเพียงความหมายที่แสดงถึงการขาดคุณลักษณะของการยืนยันชีวิต แต่การ จริยศาสตร์แบบทาส เกิดขึ้นจากการปฏิเสธอะไรก็ตามที่อยู่ “ภายนอก”, “คนอื่น” หรือที่ “ไม่ใช่ตัวเอง” โดยมีมโนคติที่เป็นแกนกลางคือ ความเลว ดังนั้นเมื่อคนที่อ่อนแอซึ่งเป็นต้นกำเนิดของจริยศาสตร์แบบทาส มีความพยาบาท (rancor) ที่ไม่สามารถทำตามเจตจำนงของตน จึงปิดกั้นพฤติกรรม หมกมุ่นอยู่กับการแก้แค้นในจินตนาการ และใส่ร้ายป้ายสีอะไรก็ตามที่พวกเขาไม่สามารถเอาอย่างได้⁷

จากที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า นิทเช่ มีข้อสงสัยเรื่องประโยชน์ของ จริยศาสตร์ หรือที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมเป็นอย่างยิ่ง และคิดว่ามันไม่มีจริง แต่เป็นเพียงระบบที่สร้างคุณไว้เพื่อควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เขาไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งเพราะมันไปขัดกับความต้องการอำนาจของมนุษย์ ทำให้มนุษย์เกิดความอึดอัด ไม่สบายใจ และเป็นทาส และที่สำคัญคือไม่สามารถพัฒนาตัวเองไปสู่ความเป็นสุดยอดได้

ในความคิดของ นิทเช่ สภาวะของการมีศีลธรรม ล้วนเป็นสิ่งที่ไม่ได้ดำรงอยู่จริงในทางปรัชญา เป็นผลผลิตของระบบอำนาจ รวมทั้งเป็นภาพลวงตาที่ผู้คนพากันหลงลืมความเป็นภาพลวงตาของมันไป (คีโรตม์ คล้ามไพบูลย์, 2549)

ดังนั้น หากนำ จริยศาสตร์ ในความหมายของวารสารศาสตร์ดังที่ให้คำจำกัดความตั้งแต่แรก มาพิจารณาในแนวทางที่ นิทเช่ นำเสนอไว้ก็จะทำให้เห็นว่า จริยธรรม ในความหมายของหนังสือพิมพ์นั้นยอมรับเรื่องการควบคุมพฤติกรรมอยู่แล้ว แต่ข้อสงสัยของ นิทเช่ ที่ว่าจริยธรรมที่กำกับให้หนังสือพิมพ์เชื่อกันนั้น ได้ทำให้หนังสือพิมพ์หรือนักหนังสือพิมพ์สูญเสียอย่างอื่นที่สำคัญไปบ้างหรือไม่ นั่น เป็นเรื่องที่ต้องหาคำตอบต่อไป

7 ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน บทที่ 1 ตอนที่ 10-11 Nietzsche, Friedrich, แปล โดย Francis Golfing. *The Genealogy of Morals*. 1st ed. Anchor

แนวคิดเกี่ยวกับ ตรรกศาสตร์ (Logic)

ในความเข้าใจทั่วไป ตรรกศาสตร์ หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยการใช้เหตุผล (science of reasoning) การศึกษาถึงวิธีวิเคราะห์การให้เหตุผลที่ถูกต้อง โดยระบุหลักหรือกฎต่างๆที่ทำให้การคิดดำเนินไปอย่างถูกต้อง ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวจะทำให้เราสามารถแยกการใช้เหตุผลที่ถูกต้อง (valid) ออกจากการใช้เหตุผลที่ไม่ถูกต้อง (invalid) ได้

ทว่า หากมาพิจารณา ตรรกศาสตร์ ในมุมมองของ นิทเช่ ย่อมแตกต่างจากสิ่งที่นักปราชญ์คนอื่นกล่าวถึง เพราะในขณะที่คนอื่นเชื่อว่า ตรรกศาสตร์ จะช่วยแสวงหาสัจจะ (Truth) แต่สำหรับ นิทเช่ แล้ว เราไม่สามารถกล่าวได้เลยว่าเขาเชื่อถือว่า ตรรกศาสตร์ จะช่วยแสวงหาสัจจะใดๆได้ เนื่องจากเขายืนยัน (ในงานเขียนเรื่อง Beyond Good and Evil) ว่าไม่มีอะไรที่สามารถนับว่าเป็นความจริง ยกเว้นโลกแห่งความปรารถนาและความลุ่มหลง ซึ่งเราไม่สามารถคิดให้มันจมลงหรือยกมันขึ้นไปอยู่กับความเป็นจริงอื่นใดได้ ยกเว้นแรงกระตุ้นที่มีอยู่ในตัวเราเอง ส่วน ความคิด ก็เป็นเพียงความเชื่อมโยงกันระหว่างแรงขับอย่างหนึ่งเพื่อไปหาแรงขับอีกอย่างหนึ่งเท่านั้น⁸

ในตอนที่ 2 ของบทที่ 1 จากหนังสือเรื่อง Beyond Good and Evil นิทเช่ กล่าวว่า การที่นักอภิปรัชญามีความเชื่อว่าทุกอย่างล้วนแต่เป็น สิ่งในตัวเอง (หรือ Thing-in-itself ซึ่งเป็นคำที่ Immanuel Kant ใช้เรียกปริณทผลของความจริงที่ไม่ขึ้นกับเวลา) แสดงถึงอคติ (prejudice) ของพวกเขาเองที่มักจะอ้างว่าตรรกะของตัวเองนั้นบริสุทธิ์ปราศจากอัตวิสัย (subjective) เพราะการมีความเชื่อแบบนั้นก็เท่ากับว่านักอภิปรัชญาได้ให้คุณค่า (value) เกี่ยวกับสิ่งต่างๆไปตั้งแต่ต้นแล้ว ดังนั้น สัจจะที่ได้จากกระบวนการทางตรรกศาสตร์เองก็ไม่สมเหตุสมผลเลย เพราะมันเป็นเพียงผลพวงจาก ความเชื่อชุดหนึ่งของนักอภิปรัชญาทั้งหลายสร้างขึ้นมาก่อน ซึ่ง ความเชื่อ ในความคิดของ นิทเช่ ไม่ใช่สิ่งที่ทำให้เรามองโลกได้อย่างที่มันเป็น แต่กลับเป็นสิ่งที่กำหนดมุมมองต่อโลกให้เรามากกว่า

นอกจากนั้น ในงานเขียนอีกหลายชิ้นของ นิทเช่ ยังคงย้ำในความคิดในทำนองเดียวกันนั้น โดยในหนังสือเรื่อง The Will to Power เขาชี้ว่า เป็นเรื่องเข้าใจผิดที่คิดว่า เหตุผล เป็นความจริงในตัวเองอันอิสระ หรือมองว่า เหตุผล ไม่ใช่ความสัมพันธ์ระหว่างความลุ่มหลงและปรารถนาที่ต่างๆกันไป และยังเป็นเรื่องเข้าใจผิดด้วยว่า ความปรารถนา ไม่มีเรื่องของเหตุผลเข้ามาเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ในหนังสือเรื่อง The Gay Science นิทเช่ ยังสรุปด้วยว่า การคิดในเชิงตรรกและข้อสรุปที่เกิดขึ้นในสมมตนั้น ล้วนเกี่ยวข้องกับปฏิบัติการและการดิ้นรนของแรงปรารถนาซึ่งในตัว

⁸ ต้นฉบับที่แปลเป็นภาษาอังกฤษมีดังนี้ : Supposing that nothing else is "given" as real but our world of desires and passions, that we cannot sink or rise to any other "reality" but just that our impulses – for thinking is only a relation of these impulses to one another... (ใน Beyond Good and Evil, Nietzsche-1886, แปลโดย Helen Zimmern, 1923)

มันเองล้วนแต่ไร้เหตุผล (illogical) และไม่ยุติธรรม (unjust) เอาเสียเลย (อ้างถึงใน R.J.Hollingdale, 1973)

กล่าวโดยสรุปก็คือ นิทเช่ มองว่า เหตุผลมีไว้ใช้เป็นข้ออ้างเพื่อตอบสนองต่อความปรารถนา อคติ และแรงขับภายในใจของคน ดังนั้นจึงเท่ากับว่า เขาปฏิเสธความสมเหตุสมผลอันเป็นวัตถุวิสัย (objective validity) ของตรรกศาสตร์ แต่ชี้ว่า ตรรกศาสตร์ เป็นเรื่องของอัตวิสัยมากกว่า โดยเฉพาะเมื่อคนใช้การสันนิษฐานล่วงหน้า (presupposes) หรือ ความเชื่อ (belief) ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของตนเอง

ข้อสงสัยที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งที่ นิทเช่ มีต่อ ตรรกศาสตร์ ก็คือ การที่มันไม่ได้บอกชัดเจนว่า หากสิ่งที่คนเรียนรู้ันั้นมาจากแหล่งอื่นๆที่พวกเขาไม่ได้สัมผัสเองแต่เป็นข้อสันนิษฐานล่วงหน้าที่เคยเกิดขึ้น แล้วจะเรียกเสียงนั้นว่าเป็นความจริงได้หรือไม่ ในเมื่อ ตรรกศาสตร์ ไม่สามารถให้ความชัดเจนในประเด็นนี้ มันจึงเป็นเพียงคำสั่งต่อโลกในการกำหนดตำแหน่งและจัดแจง [Zurechtmachung] ว่าสิ่งใดควรจะถูกเรียกว่าจริง หรือกล่าวอีกอย่างก็คือ ตรรกศาสตร์ เป็นเพียงคำสั่งว่า สิ่งใดควรจะถูกนับว่าเป็นสัจจะ (เพ็งอ้าง)

ประเด็นที่ นิทเช่ ตั้งคำถามโดยรวมก็คือ หลักการที่ได้ชื่อว่าเป็น ตรรกศาสตร์ คู่ควรกับความ เป็นจริง แล้วหรือไม่? หรือว่ามันเป็นมาตรฐานหรือวิธีการสำหรับเราใน "การสร้าง" ความ เป็นจริงขึ้นมา? สำหรับตัวเขาเองมีคำตอบแล้วว่า ตรรกศาสตร์ เป็น "ศาสตร์" ของโลกแห่งจินตนาการ ซึ่งสร้างขึ้นโดยมนุษย์และถูกทำให้เชื่อว่าเป็นสัจจะ (Logic is thus the "science" of a fictitious world created by man and believed to be true) และหากถามว่าทำไมถึงต้องสร้างโลกแบบนั้น ขึ้นมา คำตอบก็คือ เพราะว่ามันตอบสนองความต้องการทางจิตใจได้ (psychological demands) ได้นั่นเอง (อ้างแล้ว)

สำหรับการที่ นิทเช่ โต้แย้งว่า สัจจะ ไม่ใช่สิ่งที่ตายตัวที่รอการเข้าไปค้นพบ ก็เป็นเพราะ เขาต้องการจะโจมตีแนวคิดใดๆก็ตามที่เขาเห็นว่า "ส่งเสริมการไร้ชีวิต" (non life enhancing) (Ken Gerns, 2001) เนื่องจากความเชื่อว่ามี "สิ่งในตัวเอง" อยู่แล้วทำให้นักปรัชญาอยู่ในฐานะของ ผู้ถูกกระทำ ไม่ใช่ผู้กระทำ แต่ นิทเช่ เสนอทางออกในทางตรงกันข้ามว่านักปรัชญาที่แท้จริง 'จะต้องเป็นผู้สร้างคุณค่า (create values) ...นักปรัชญาที่แท้จริงต้องผู้บัญชาการและเป็นนักนิติบัญญัติที่พูดว่า "นี่คือสิ่งที่จะต้องเป็น" ..."การรู้" ของพวกเขา คือ "การสร้าง", การสร้างของพวกเขา คือการให้กฎหมาย เจตจำนงสู่สัจจะของพวกเขา คือ เจตจำนงสู่อำนาจ...' (...it requires him to create values...the real philosophers, however, are commanders and law givers; they say : "Thus shall it be!"...Their "knowing" is creating, their creating is a law-giving, their will to truth is – Will to Power.–) (อ้างแล้ว) ทั้งนี้เพราะ นิทเช่ เชื่อว่า เจตจำนงสู่อำนาจ จะทำให้

มนุษย์สามารถพัฒนาขึ้นไปสู่การเป็นอภิมนุษย์ ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักที่ นิทเซ่ พูดยถึงการพัฒนาอันต่อเนื่องไปสู่จุดสูงสุดของมนุษย์อยู่เสมอ

การที่ นิทเซ่ เสนอให้ยอมรับ ตรรกศาสตร์ ในฐานะศาสตร์ที่ขับเคลื่อนไปด้วย อคติ ความเชื่อ และคุณค่าเฉพาะตัวต่างๆที่มีในตัวคน แทนที่จะมองว่ากระบวนการที่เป็นวัตถุวิสัยปราศจากอคติหรือความรู้สึกร่วมอย่างที่น่าอภิปรายในอดีตมักจะกล่าวอ้าง อีกทั้งยังยอมรับด้วยว่า เจตจำนงในการสร้างความจริง ก็คือ เจตจำนงในการสร้างอำนาจ (แนวคิดนี้มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อนักคิดแนวหลังสมัยใหม่ที่เห็นว่า วาทกรรมทั้งหมดเป็นการแสดงออกของ "ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ") เป็นแนวคิดที่กลายมาเป็นคำถามสะท้อนโดยตรงถึงการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ซึ่งมักจะอ้างคุณธรรมเรื่อง วัตถุวิสัย เป็นหลักในการประกอบวิชาชีพว่า ถ้าเช่นนั้นแล้ว หนังสือพิมพ์ ีความเป็นวัตถุวิสัย จริงหรือไม่? และ "ความจริง" ที่ปรากฏในรูปของ "ข่าว" เป็นความจริงของใคร? และยังเกิดคำถามน่าสนใจอย่างยิ่งเมื่อนำมาพิจารณาหนังสือพิมพ์ที่อยู่ในบริบทของสังคมที่มีการขัดแย้งในอุดมการณ์ทางการเมืองด้วยว่า ในสภาพการณ์ที่สังคมแตกแยกและอับจนหนทางออก ความเป็น วัตถุวิสัย ของหนังสือพิมพ์จะช่วยสังคมแก้ไขปัญหา ได้หรือไม่อย่างไร?

แนวความคิดของ นิทเซ่ ดังกล่าว สอดคล้องอย่างยิ่งกับที่ Theodore L.Glasser กล่าวไว้ในหนังสือ The Puzzle of Objectivity : Objectivity Precludes Responsibility ไว้เมื่อปี 1984 (อ้างถึงใน สุกัญญา สุตบรรทัด, 2548) ว่า หากมองลึกลงไปในเชิงประวัติศาสตร์ ภาววิสัย หรือ วัตถุวิสัย นี้เกิดขึ้นพร้อมๆกับความเลื่อมใสในลัทธิวิทยาศาสตร์ที่ทุกอย่างจะต้องพิสูจน์ได้ สังคมอยู่ในอุตสาหกรรม เกิดเมืองใหม่ๆในสหรัฐ ประชากรมีความแตกต่างหลากหลายทั้งด้านเพศและเชื้อชาติ ซึ่งไม่สามารถจะมือคติเข้าข้างใครคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ผลผลิตทั้งหลายจึงต้องออกมาในรูปของ mass production และสร้างทุกอย่างให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน (standardization) ภาววิสัย เกิดขึ้นมาเพื่อสอดคล้องกับการเข้าสู่ยุควิทยาศาสตร์และเครื่องจักรกล และทำให้เกิด วารสารศาสตร์เชิงวิทยาศาสตร์ยุคใหม่ (new scientific Journalism) การเสนอข่าวจะต้องตรงไปตรงมา "เป็นกลาง" ไม่มีความรู้สึกมาเกี่ยวข้องประหนึ่งเครื่องจักร อีกทั้งต้องชัดเจนและเป็นอิสระจากการตัดสินด้วยอคติของนักข่าวโดยสิ้นเชิง

ทว่าด้วยสภาพการณ์ดังกล่าว Glasser กลับเห็นว่าเป็นเพียงการทำข่าวให้เหมาะในการเข้าสู่ "ตลาด" อันอุดมไปด้วยความหลากหลาย สื่อมวลชนให้ความสนใจในวิธีการมากกว่าเนื้อหา นักข่าวมีหน้าที่ต้องไปสัมภาษณ์แหล่งข่าวในเรื่องที่เห็นว่าจะจะเป็นข่าว โดยไม่ต้องคำนึงว่าเนื้อหา นั้นจะผิด หรือชวนให้เข้าใจผิดหรือไม่ กล่าวคือ นักข่าวรับผิดชอบที่ how they report มากกว่า What they report เมื่อวิธีการนั้นเน้นความเป็นอิสระ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความรู้สึก ไร้อคติ นักข่าวจึงไม่สามารถมีความคิดสร้างสรรค์ (creativity) หรือ จินตนาการ (imagination) และก็ทำให้เป็นเรื่อง

ยากสำหรับนักข่าวที่จะแสวงหาความแตกต่างจากคนอื่น เพราะงานถูกจำกัดด้วยข้อเทคนิคมากกว่าปัญญา สื่อมวลชนเป็นเพียงตัวกลางที่ไร้ปากเสียงระหว่างแหล่งข่าวกับผู้บริหาร เป็นเพียงคนแปลเหตุการณ์ให้ผู้รับสารตีความเอาเองอีกชั้นหนึ่ง หรือเป็นเพียงสะพานของการวิวาทะหว่างนักการเมือง ส่วน ข่าว กลายเป็นอะไรสักอย่างที่วางอยู่นอกขอบเขตความรับผิดชอบของนักข่าว ซึ่งในจุดนี้ Glasser บอกว่าความรับผิดชอบจะเกิดขึ้นไม่ได้จนกว่าสื่อมวลชนจะยอมรับว่าข่าวคือสิ่งที่ตน “สร้าง” ขึ้น

ทั้งนี้ จะสังเกตได้ว่าทั้ง นิทเช่ และ Glasser ต่างก็วิพากษ์วิจารณ์ วัตถุประสงค์ ว่าเป็นอุดมการณ์ที่ปฏิบัติตามไม่ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าทั้งสองไม่เชื่อในอำนาจของความจริงที่แฝงมากับกระบวนการที่ถูกทำให้เชื่อว่าเป็นวัตถุประสงค์ อย่าง ตรรกศาสตร์ หรือ กระบวนการทำข่าว ในทางตรงกันข้ามก็คือ พวกเขาต่างเชื่อว่า การสร้าง (ความจริง, ความรู้, ข่าว) โดยมีระบบคุณค่า (value) เป็นตัวกำหนด สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ได้ และจะเป็นการตอบสนองของความแตกต่างหลากหลายของสังคมได้ดีกว่าการสร้างวัฒนธรรมมวลชน (mass culture) ขึ้นมาเหวี่ยงแหครอบคลุมสังคมทั้งหมด โดยมีเป้าหมายเพียงผลประโยชน์ทางการตลาด หรือรับใช้การเมืองเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ควรติดตามและตรวจสอบต่อไปก็คือ ตรรกศาสตร์ ของหนังสือพิมพ์นั้น หากยอมรับแล้วว่า เป็นการใช้เหตุผลเพื่อเป็นสะพานทอดสนองความต้องการหนึ่งไปสู่ความต้องการหนึ่งโดยมีคุณค่าเป็นตัวกำกับ แล้วความต้องการเหล่านั้นเป็น ความต้องการของประชาชนหรือไม่? หรือเป็นเพียงความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่จะแสวงหาอำนาจให้ตัวเอง? ดังที่ นิทเช่ เคยกล่าวไว้ว่า 'การรู้จักตนเองเป็นอย่างดีนั้น ไม่ได้นำไปสู่ทฤษฎีที่มีเหตุผลมากขึ้น แต่อย่างน้อยมันก็ทำให้เรามีภาพที่ชัดเจนขึ้นว่า ขณะที่เราสร้างปรัชญาขึ้นนั้นจริงๆแล้วเราทำอะไรอยู่กันแน่' (อ้างถึงใน Laurence Gane, 1997 / เทพทวี ไซควิน - แปล, 2549)

แนวคิด เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic)

สุนทรียศาสตร์ มีความหมายกว้างที่คนเข้าใจกันว่า เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องความงาม ศิลปะ ที่มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ โดยที่มันจะถูกจัดวางในตำแหน่งความสำคัญมากน้อยต่างกันในแต่ละยุค ซึ่งจะว่าไปแล้วสุนทรียศาสตร์ มีความหมายกว้างกว่าคำว่า ศิลปะ แต่ว่านับตั้งแต่ยุคปรัชญาคลาสสิก นักปรัชญากรีกชื่อดังอย่าง เพลโต ศิลปะ มีค่าเป็นเพียงการเลียนแบบหรือเป็นภาพตัวแทน (art is imitation or representation) ของสิ่งที่เราคิดว่าเป็นสัจจะ (truth) ในตัวของมันอยู่แล้ว ศิลปินมีหน้าที่นำแก่นแท้ (ideal) ของสิ่งนั้นออกมานำเสนอ โดยมีจุดประสงค์คือ กล่อมเกลาคติใจมนุษย์ให้มุ่งสู่ ความดี เสมอ

ในงานเขียนที่ยืนยันความคิดดังกล่าวของ เพลโต คือเรื่อง อุตมรัฐ (Utopia) เรื่องราวที่เป็น การให้การศึกษาแก่ผู้ที่จะมาเป็นผู้นำของรัฐ โดยที่ เพลโต เสนอว่า จริยศาสตร์ (ethics) เป็นสิ่ง สำคัญที่จะทำให้รัฐอยู่ร่วมกันได้อย่างดี ดังนั้น ศิลปะที่จะอยู่ในอุตมรัฐได้ ก็ต้องเป็นศิลปะที่เอื้อให้ คนเป็นคนดี กล่าวคือ เขาเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่าง สุนทรียศาสตร์ และ จริยศาสตร์ ต้องมี ความสัมพันธ์กันในลักษณะที่อย่างหลังมีหน้าที่ทำให้จิตใจของคนผ่องแผ้วพร้อมรองรับคำสอน เรื่องความดีได้ง่ายขึ้น

แม้จะมองว่า สุนทรียศาสตร์ เป็นเครื่องมือชั้นรองลงมา แต่สำหรับ เพลโต เองก็ยอมรับใน อำนาจของมัน อีกทั้งปฏิเสธไม่ได้ว่า สุนทรียศาสตร์ มีอิทธิพลยิ่งใหญ่ในการโน้มน้าวคนได้ โดยใน หนังสือ เพลโต เจาะจงยกย่องไปที่กวี (poets) ว่าเป็นคนเก่งในเรื่องวาทศิลป์ แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็น ความสามารถที่มีอันตราย เพราะหากกวีมันพูดในสิ่งที่สะท้อนความจริง ก็จะทำให้คนหลงมัวเมา ไม่สามารถแยกแยะได้ว่าอย่างใดคือ ความจริง (reality) อย่างใดคือ สิ่งที่ปรากฏ (appearance) หรือสิ่งใดที่ สัจจะ อย่างใดคือ ภาพที่สร้างขึ้น (image)

ลักษณะสำคัญของ ศิลปะ ที่ เพลโต ชื่นชอบก็คือ ศิลปะที่ประกอบขึ้นจากเหตุผล ต้อง อธิบายได้ว่า สิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นมานั้นไปสัมผัสจิตใจเราตรงไหน และให้ประโยชน์อะไรต่อตัวเรา ด้วย ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจว่าในอุตมรัฐเล่ม 10 เหตุใด เพลโต จึงต้องไล่ศิลปินออกจากรัฐ ทั้งนี้ก็ เพราะมีข้อกล่าวหาว่า กวีไม่ได้สร้างงานจากพื้นฐานความรู้ แต่สร้างงานมาจากแรงบันดาลใจซึ่ง กวี ไม่สามารถอธิบายมันในฐานะ ศาสตร์ (science) ได้ เรื่องนี้สะท้อนสมมติฐานที่ เพลโต มีต่อ สรรพสิ่งต่างๆว่าต้องมี สัจจะ ในตัวของมันเองเสมอ

ข้อกล่าวหาข้อที่สองก็คือ การมองว่า ศิลปะ สร้างภาพลวง (illusion) ได้ และสิ่งนี้ถือเป็น อันตราย ซึ่งนำมาสู่ข้อกล่าวหาข้อที่สาม คือ หากกวีสร้างภาพลวงโดยไม่รู้จริง เกิดการบิดเบือน แล้ว คนสามารถเสียคนได้ โดยเฉพาะการทำให้เด็กเสื่อมเสียการเป็นประชาชนที่ดี (corrupting the youth) เพลโต โจมตีไปทำงานเขียนประเภทโศกนาฏกรรมกรีก (Greek Tragedy) เป็นพิเศษว่า บิดเบือนจิตใจ ทำให้คนพุ่มพ่ายไร้สติ อารมณ์กระเจิดกระเจิง และที่สำคัญคืออยู่ในภาวะไร้เหตุ (irrational) มากเกินไปและไม่เป็นประโยชน์เลย ทว่ากล่าวอีกแง่หนึ่งก็คือ เพลโต เห็นว่า ศิลปะมี ความแสบลามากจึงอยู่ในข่ายอันตรายมาก ดังนั้น จึงต้องปิดกั้นไม่ให้กวีอยู่ในรัฐ เพราะจะทำให้ รัฐเสื่อมความยุติธรรมลงได้

ทั้งนี้ นักปรัชญากรีกโบราณเชื่อว่าจิตมนุษย์สามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วนคือ 1) ปัญญา (calculative reasoning) 2) อารมณ์ ความรู้สึก (spirit) 3) ความอยากกระหาย (appetites) ซึ่ง เพลโต เชื่อว่าคนเราควรได้รับการอบรมที่ถูกต้องทั้ง 3 ส่วนให้พอเหมาะโดยให้ส่วนแรกเป็นตัวนำ เพื่อจะทำให้คนเกิดความยุติธรรม แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกับ ศิลปิน ก็คือการกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกมาก เกินไป และผลงานของศิลปินจะกลายเป็นภัยต่อสุขภาพจิต

ในบทสนทนาเรื่อง Symposium ที่เพลโต เขียนขึ้นในช่วง 120 ปีก่อนคริสตกาล เป็นการสะท้อนแนวความคิดที่เขามีต่อความงาม (beauty) ในขั้นที่ลุ่มลึกลงไปอีก โดยกล่าวว่า สิ่งต่างๆ มีความงามในตัวของตัวเองที่เป็นสัจจะ และคนสามารถสัมผัสได้ก็เมื่อพร้อมด้วยปัญญา กล่าวคือเพลโตหันมาให้ความสำคัญกับจิตส่วนที่ 3 มากขึ้น เพราะเห็นว่าหากให้การศึกษาก็ดี สอนให้จิตส่วนนี้อ่อนไหวต่อสิ่งที่เป็นเหตุผลเป็นผลได้จะทำให้คนให้มีจิตวิญญาณสูงส่ง (noble soul) ขึ้นได้ ซึ่งแนวความคิดของเพลโตเรื่อง noble soul นี้เป็นอิทธิพลต่อวัฒนธรรมกรีกโดยตรง และความคิดต่างๆ ที่เพลโต มีต่อสุนทรียศาสตร์ก็ยังคงสะท้อนก้องอยู่ในอารยธรรมตะวันตกเรื่อยมาจนถึงศตวรรษที่ 19 ที่สิ้นคลอนเพราะการปรากฏขึ้นของแนวความคิดแนวใหม่จาก นิทเช่

ในขณะที่เพลโต มองว่า ศิลปะคือการเลียนแบบ นิทเช่ กลับมองว่า ศิลปะคือการสร้างสรรค์ (art is creation) และเขาชื่นชมงานเขียนประเภทโศกนาฏกรรมอย่างมากที่สามารถทวนกระแสความเสื่อม นำเอาความทุกข์มาปรับใช้เป็นพลังในทางสร้างสรรค์ได้ และเขายังยกย่องด้วยว่า ศิลปะมีความสำคัญเหนือสัจจะ เพราะทำให้คนอยู่กับความทุกข์ทรมานได้อย่างเข้มแข็ง ไม่ใช่การวิ่งหนี ไม่เหมือนกับพวกเคร่งศาสนาที่เป็นคนขี้ขลาด

ในหนังสือเรื่อง The Birth of Tragedy (1872) ที่ นิทเช่ พูดถึง สุนทรียศาสตร์ โดยตรงนั้น ถือเป็นงานที่ทำลายเส้นแบ่งระหว่างปรัชญาเรื่องของเหตุผลและการสร้างสรรค์ศิลปะแบบที่อารยธรรมตะวันตกนำโดยเพลโต มักจะแบ่งแยกไว้ ในขณะที่เพลโต กล่าวว่า ศิลปะจำเป็นต้องมีเหตุผลกำกับและกลายเป็นสิ่งที่ต้องรองรับคุณค่าอื่นๆ อย่าง สัจจะ และ ความดี เสมอ แต่ที่ นิทเช่ กลับปฏิเสธความคิดเหล่านี้ และกล่าวว่า ศิลปะ สามารถช่วยให้คนเปลี่ยนจากความทุกข์ยากไปสู่ระดับที่สูงขึ้นในชีวิตได้ สามารถใช้ทวนกระแสความเสื่อมของอารยธรรมมนุษย์ได้

นิทเช่ เสนอว่ามนุษย์ในฐานะผู้สร้างจะต้องมี 2 พลังประกอบขึ้นในตัวเอง คือ Apollinian (dream) และ Dionysian (intoxication) ซึ่งหากปล่อยให้ทั้งสองพลังซึ่งเป็นคู่ตรงข้ามแข่งขันกันจะทำให้ได้ศิลปะที่สมบูรณ์ ทั้งนี้ เทพ Apollo คือ เทพแห่งปัจเจกบุคคล ผู้เป็นเจ้าของความเป็นระเบียบและเหตุผล ซึ่งทำให้คนจมดิ่งและพาตัวเองไปอยู่ในความฝัน (dream) และภาพลวงที่งดงาม พลังด้านนี้จะเปี่ยมที่มนุษย์ใช้คลุมความเลว ความหายนะในชีวิต ปิดบังความทุกข์ยากของตัวเองเอาไว้

ขณะที่ Dionysus เป็นเทพแห่งไวน์ เป็นความสำราญ และปล่อยอารมณ์ความรู้สึก ทำให้คนละทิ้งความเป็นตัวเอง (self-forgetting) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องภาษาหรือเอกลักษณ์ของตนไปสู่ความมึนเมาและเคลิบเคลิ้ม (intoxication)

ในความคิดเห็นของ นิทเช่ การสร้างภาพฝันในแบบของ Apollinian นั้นจะอันตรายเมื่อเราคิดว่าเป็นเรื่องจริง เพราะว่าศิลปะในแบบนี้จะมีองค์ประกอบที่สวยงามแต่ที่ไม่แสดงให้เห็นถึงแก่นอารมณ์ของตัวเอง Apollinian เป็นจุดกำเนิดของการสุทธรสนิยม หรือ การมองโลกในแง่ดี

(optimism) การที่ลัทธินี้ยืนหยัดที่จะเชื่อในรูปแบบทัศนคติสุนทรียภาพและความเข้าใจอย่างมีเหตุผลนั้น ช่วยเสริมกำลังใจให้เราต้านทานความน่ากลัวแบบ Dionisian และความบ้าระห่ำอย่างไร้เหตุผลที่เป็นผลพวงจากลัทธิดังกล่าว

อย่างไรก็ตามพลังแบบ Apollinian ก็มีชัยชนะเหนือ Dionisian และยึดครองอนาคตของปรัชญาตะวันตกในอีก 2000 กว่าปีต่อมา เพราะว่าได้แรงสนับสนุนจากเพลโตเป็นพื้นฐาน แต่นิทเช่ กลับให้ความสำคัญกับ Dionisian มากกว่า เพราะว่ามันสามารถเอาความน่าเกลียดต่างๆ ของมนุษย์ออกมาแสดงในฐานะสัญลักษณ์ และทำให้เราเข้าถึงความทุกข์ ความเจ็บปวด และความขัดแย้งต่างๆ ที่ชีวิตต้องเผชิญ ผิดกับพลังของ Apollinian ที่มัดแต่ดึงให้คนสงบอยู่ใต้พลังของ Olympian God ต่างๆ และใช้ชีวิตอยู่อย่างสมถะ รู้จักประมาณตนเอง หรือแม้กระทั่งเขียนขึ้นตัวเองด้วยทุกกริยาเพื่อเป้าหมายว่าวันหนึ่ง จะได้ไปอยู่ในอาณาจักรแห่งพระเจ้า แต่ นิทเช่ กลับเห็นว่าพระเจ้าตายแล้ว (God is dead) และคนเรามีศักยภาพที่จะทำอะไรที่ตัวเองต้องการได้

ดังนั้น นิทเช่ จึงมีความรู้สึกที่ จิตสำนึกสมัยใหม่กำลังเจ็บป่วย ศิลปะถูกลดทอนลงเหลือเพียงแค่ความสนุกสนานและถูกครอบงำด้วยมโนคติอันว่างเปล่า จิตวิญญาณแบบ Dionisian ถูกกดทับเอาไว้ และเราก็กังคังตัดขาดจากสัญชาตญาณทางความรู้สึกและความจริงทางจิตวิญญาณ (อ้างถึงใน Laurence Gane, 1997 / เทพทวิ โศควศิน - แปล, 2549)

ทั้งนี้หากนำมาในทัศนเรื่อง สุนทรียศาสตร์ ของ นิทเช่ มาประยุกต์เข้ากับวารสารศาสตร์ปัจจุบัน เราอาจตั้งคำถามได้ว่า การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์มีบทบาทในการทำให้คนจมดิ่งในความฝัน (Apollinian) อาทิ การสร้างภาพสังคมสมานฉันท์ การกลบเกลื่อนความขัดแย้งระหว่างชนชาติ โดยวิธีนี้จะใช้ภาษา หรือ ภาพ ที่สวยงาม ชวนให้จินตนาการเพริศแพรวเป็นเครื่องมือ หรือว่าหนังสือพิมพ์เตือนให้เราตระหนักถึงสภาพที่เป็นจริงที่ทุกข์ยากในสังคม (Dionisian) อาทิ การเปิดเผยว่าคนไทยไม่มีสิทธิเสรีภาพเต็มที่ภายใต้ความขัดแย้งทางการเมือง การเผยให้เห็นด้านที่ตกต่ำของสังคม โดยใช้ภาษา หรือ ภาพ ที่แสดงให้เห็นความทุกข์ยากต่างๆ อย่างตรงไปตรงมา หรือว่าหนังสือพิมพ์ปัจจุบันทำหน้าที่ทั้งสองด้านได้อย่างสมดุลแล้ว

แนวคิด/ทฤษฎี เกี่ยวกับ อุดมการณ์ (Ideology)

ความหมายของ อุดมการณ์ หรือ Ideology ในแง่ที่อธิบายถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ สามารถให้คำนิยามได้ว่าเป็น ทัศนคติ/มุมมองที่สำคัญในการมองโลก ซึ่งความคิดและสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ประกอบขึ้นมาเป็นอุดมการณ์ โดยทั่วไปอุดมการณ์จะถูกกำหนดขึ้นมาโดยผู้ปกครอง ด้วยอำนาจที่ได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และอุดมการณ์นี้เองที่เป็นตัวช่วยให้ผู้ปกครองสามารถ

ปกครองพลเมืองของตนได้อย่างราบรื่น หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นที่ยอมรับของพลเมือง (เป็นการยอมรับด้วยใจไม่ใช่ด้วยการบังคับ/ใช้กำลัง) (Chad Raphael-เขียน, มัทนา เจริญวงศ์-แปลและเรียบเรียง, 2548)

ตัวอย่างเช่น ในยุคเศรษฐกิจแบบศักดินา (ยุคกลางของยุโรป-ทาส คือ แรงงานที่จะต้องอุทิศแรงกายให้แก่เจ้าของที่ดินและมีชีวิตอยู่ภายใต้การกดขี่ของเจ้าของที่ดิน) ทาสจะถูกปกครองโดยชนชั้นศักดินา ขณะเดียวกันชนชั้นศักดินาก็จะถูกปกครองโดยกษัตริย์ ซึ่งในลักษณะสังคมแบบนี้ โครงสร้างทางการเมืองทั้งหมดและชุดความคิด (set of ideas) จะถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองทาสอย่างชอบธรรมตามกฎหมาย และเพื่อควบคุมดูแลทรัพย์สินสมบัติความมั่งคั่งของชนชั้นสูงและกษัตริย์

ชุดของความคิดหรืออุดมการณ์ในสังคมแบบนี้ ได้แก่ ความคิดที่ว่า 'กษัตริย์ คือ ผู้ได้รับพรจากพระเจ้า' ดังนั้นจึงเป็นความชอบธรรมความถูกต้องที่กษัตริย์จะเป็นผู้ปกครอง แนวคิดนี้ในสมัยปัจจุบันอาจจะ "โบราณ" แต่ก็เป็นความคิดที่ช่วยให้คนสมัยก่อนปกครองสังคมได้ยาวนานนับศตวรรษ

ตามปกติ อุดมการณ์หลักของสังคมแต่ละแห่ง ก็คือ ชุดของแนวความคิดพื้นฐานที่จัดว่าเป็นสามัญสำนึกของพลเมืองในสังคมนั้นๆ ซึ่งอีกนัยหนึ่งก็คือ ร่องรอยของการจัดสรรอำนาจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย อุดมการณ์หลักของสังคม ทำให้โครงสร้างของอำนาจดูราวกับว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ เรื่องปกติธรรมดา หรือ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องปกติเช่นกันที่อุดมการณ์หลักจะถูกท้าทายเป็นระยะจากอุดมการณ์ใหม่ๆ ของกลุ่มอื่นที่แสวงหาอำนาจเช่นกัน เพราะว่าอุดมการณ์เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมาย่างยั่งยืนแต่มีวันถูกโค่นล้มลงได้ (อ้างแล้ว)

ด้วยการที่ อุดมการณ์ สามารถควบคุมและส่งอิทธิพลให้ประชาชนได้อย่างแนบเนียน จึงทำให้มีการใช้อุดมการณ์เป็นเครื่องมือในการแสวงหาและอ้างไว้ซึ่งอำนาจ โดยในอดีตมีทฤษฎีที่พูดถึงเรื่องการใช้อุดมการณ์เป็นเครื่องมือสู่อำนาจ คือ ทฤษฎีการครอบครองความเป็นเจ้า (Hegemony) และอีกแนวคิดหนึ่งอย่าง เครื่องมือของรัฐในเชิงอุดมการณ์ (Ideological State Apparatus) ก็ให้คำอธิบายเพิ่มเติมถึงวิธีต่างๆ ที่รัฐใช้เพื่อสืบทอดอุดมการณ์ให้ยั่งยืนในสังคมต่อไปซึ่งหนึ่งในเครื่องมือนั้นก็ มี สื่อสารมวลชน รวมอยู่ด้วย

1. ทฤษฎีการครอบครองความเป็นเจ้า (Hegemony)

ทฤษฎี การครอบครองความเป็นเจ้า (Hegemony) พยายามจะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความมีเสถียรภาพของอำนาจทางการเมือง และการควบคุมทางสังคมในสังคมนิยมประชาธิปไตย ซึ่งในปัจจุบันหลายประเทศในโลกล้วนเป็นสังคมลักษณะนี้ทั้งสิ้น เช่น สหรัฐอเมริกา

ประเทศส่วนใหญ่ในยุโรปตะวันตก ตลอดจนพยายามอธิบายการเกิดขึ้นของภาวะวิกฤติต่างๆ การเกิดสงครามโลก หรือแม้แต่สภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ

กาญจนา แก้วเทพ (2547) พูดถึง ทฤษฎีการครอบครองความเป็นเจ้า ว่า Antonio Gramsci ใช้คำนิยามของคำว่า Hegemony ใน 2 มิติ คือ Political Hegemony และ Cultural Hegemony ในด้าน Political Hegemony คือการสถาปนาระบบการเมืองหนึ่งให้เป็นระบบหลักของสังคม และทำให้ระบบการเมืองอื่นๆหมดความชอบธรรมไปโดยปริยาย ขณะที่ Cultural Hegemony ก็มีความหมายเช่นเดียวกับมิติแรก เพียงแต่เปลี่ยนมาเป็นเรื่องของวัฒนธรรม คือ การสถาปนาระบบคิดระบบวัฒนธรรมอันหนึ่งให้กลายเป็นระบบคิดหลักและวัฒนธรรมหลักของสังคม การดำเนินการเพื่อครอบครองความเป็นเจ้าทั้งด้านการเมืองและด้านวัฒนธรรมนั้น มีบทบาทเกี่ยวข้อง คือ

1. มีบทบาทสำคัญในการสร้าง “กลุ่มทางประวัติศาสตร์” (Historical Block หรือกลุ่มที่ทำหน้าที่ปกครองสังคมในระยะเวลาหนึ่งและมีผลประโยชน์ร่วมกัน-ผู้เขียน) เพราะกลุ่มที่เป็นแกนกลางจะต้องสามารถ Hegemonize กลุ่มอื่นๆให้ได้เสียก่อน จึงจะได้รับความร่วมมือและสมานฉันท์จากกลุ่มอื่นๆและชนชั้นอื่นๆมาดำเนินการเปลี่ยนแปลงสังคมได้
2. เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำสงครามแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดและพื้นที่ทางวัฒนธรรม (War of Position) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดและพื้นที่ดังกล่าวนั้น Gramsci เน้นหนักว่า จะต้องมียุทธศาสตร์รอบด้าน (ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง จริยธรรม และวัฒนธรรม)
3. มีแต่กลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการทำให้กลุ่มอื่นยอมรับอย่างเห็นคล้อยตามด้วยแบบสมัครใจ (Consent) จึงจะสามารถสถาปนาตัวเองเป็นกลุ่มผู้นำในการเปลี่ยนแปลงสังคมได้

สำหรับการปฏิบัติการเพื่อ Hegemonize นั้น อาจจะประกอบด้วยปฏิบัติการทางวาทกรรม (Discursive Practice) เช่น การให้คำอธิบาย การอบรมสั่งสอน การเผยแพร่แนวคิดผ่านสื่อต่างๆ การโฆษณาชวนเชื่อ ฯลฯ และปฏิบัติการที่เป็นการลงมือดำเนินการในรูปของการกระทำ (Action) หรือกิจกรรม (Activities) เช่น การทำบุญกุศลของบรรดานายทุน การทำกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ทั้งหลาย ฯลฯ ในการปฏิบัติการทั้ง 2 ประเภทนี้ กลุ่มคนพิเศษที่ Gramsci เรียกว่า “ปัญญาชน” (Intellectual) จะมีบทบาทเป็นพิเศษ

Gramsci ได้แสดงความเห็นว่า พลังอำนาจทางการเมืองในประเทศเสรีประชาธิปไตยที่แท้จริงไม่ได้ถูกแสดงผ่านรูปแบบที่รัฐบาลเป็นผู้ใช้อำนาจนั้นในลักษณะของการจ้องจ้องนักโทษ

การเมืองในคุก, การสังหารผู้ประท้วงคัดค้าน แต่พลังอำนาจทางการเมืองที่แท้จริงได้ถูกใช้ผ่านอุดมการณ์ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการปฏิบัติการทางวาทกรรมโดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือนั่นเอง

แม้ว่า Gramsci จะได้รับแรงบันดาลใจหลักๆมาจาก Karl Marx แต่ทฤษฎีของ แกรมสกีแตกต่างจากทฤษฎีมาร์กซิสต์แบบดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง เพราะในขณะที่ Marx เชื่อว่าเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม แต่ Gramsci เห็นว่า "ชุดของความคิด" และสัญลักษณ์ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นอุดมการณ์ที่ใช้ในการปกครองเป็นปัจจัยที่มีพลัง และเป็นตัวกำหนดโครงสร้างของแต่ละสังคมเท่ากับปัจจัยเศรษฐกิจ

Gramsci กล่าวด้วยว่า การครอบครองความเป็นเจ้า เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนซึ่งมีบทบาทโดดเด่นในสังคมหรือชนชั้นที่เป็นคนจำนวนไม่มาก ใช้สถาบันทางสังคมบางสถาบัน เช่น สถาบันสื่อมวลชน(โดยอาศัยอิทธิพลบางอย่างที่ทำให้เข้าถึงสถาบันเหล่านี้ได้) เป็นเครื่องมือในการอ้างไว้ซึ่งพลังทางการเมืองและเศรษฐกิจของกลุ่มตน โดยผ่านอุดมการณ์หลักของสังคมนั่นเอง

2. เครื่องมือของรัฐในเชิงอุดมการณ์ (Ideological State Apparatus)

Louis Althusser นักคิดในสายมาร์กซิสต์ (Marxist) เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดนี้ขึ้นมาในศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่รัฐมีอำนาจมาก และรัฐก็ถ่ายทอดอุดมการณ์ (เพื่อครอบครองความเป็นเจ้าของตัวเอง) ผ่านสถาบันต่างๆโดยมี สื่อมวลชน เป็นหนึ่งในเครื่องมือ

ในมุมมองของ Althusser คุณค่าของเรา ความปรารถนา และความชอบของเราล้วนเป็นสิ่งที่ถูกพร่ำสอนมาจากปฏิบัติการทางอุดมการณ์ (ideological practice) ซึ่งประกอบไปด้วยสถาบันต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคน อาทิ ครอบครัว สื่อมวลชน สถาบันเกี่ยวกับศาสนา ระบบการศึกษา ซึ่งรวมเรียกว่า Ideological State Apparatuses (ISAs) อย่างไรก็ตาม การที่คนเรามีความเชื่อที่ตระหนักรู้ในบทบาทและหน้าที่ของตัวเองต่อสังคม เช่น เป็นลูกสาว เป็นคนผิวดำ เป็นคนงานโรงเหล็ก เป็นทนายความ ไม่ใช่สิ่งที่ ISA ผลิตขึ้นมา แต่เป็นการเรียนรู้จากสังคมของแต่ละบุคคลเอง

แม้ว่า อุดมการณ์ จะแฝงอยู่ในสถาบันต่างๆ แต่ว่าหน้าที่และโครงสร้างของมันก็ไม่เปลี่ยนแปลง และยังเป็นแบบเดิมไปตลอดช่วงของประวัติศาสตร์เหมือนกับที่ Althusser กล่าวย้ำถึงสถานะของอุดมการณ์ไว้ตั้งแต่แรกว่า "อุดมการณ์ไม่มีประวัติศาสตร์", อุดมการณ์ จะตั้งประธาน ขึ้นมา (ซึ่งเธอหรือเขาอาจมีความแตกต่างกันไปแล้วแต่ๆละอุดมการณ์) ทำให้ปัจเจกบุคคลกลายเป็น ideological subject

Althusser กล่าวว่า สื่อเป็น ISA เพราะว่ารัฐบาลใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการผลิตซ้ำอุดมการณ์ของรัฐ (reproduction) การถ่ายทอดอุดมการณ์ของรัฐ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเข้าไปครอบงำความคิดมวลชน โดยสื่อมวลชนมีอำนาจหรือไม่ สามารถพิจารณาได้จาก 2 ประการคือ 1) อุดมการณ์ทางวิชาชีพ (professional ideology) อาทิ การให้คุณค่าข่าว 2) การปฏิบัติงานจริง อย่างไรก็ตามปัจจัยทั้งสองด้านนั้นยังถูกกำหนดภายใต้โครงสร้างของเศรษฐกิจอีกชั้นหนึ่ง

ตัวอย่างที่อธิบายเรื่อง สื่อมวลชนไทย ในฐานะ ISA ปรากฏในบทความของ วิษณุ บุญมารัตน์ (2549)⁹ ที่ระบุว่า สื่อในเมืองไทยภายหลัง จากการเปลี่ยนแปลงใน พ.ศ. 2475 ซึ่งมีการเปลี่ยนผ่านจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยรัฐธรรมนูญแล้ว แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็ได้เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ไม่ เพราะสภาพแวดล้อมของสังคมไทยและสภาพภายในของกลุ่มของคณะราษฎรระหว่างหลวงประดิษฐกับจอมพล ป. ที่ไม่เป็นเนื้อเดียวกันในอุดมการณ์ จนมีการแบ่งแยกเป็นฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร ในที่สุดจอมพล ป. ผู้นำฝ่ายทหารก็สามารถช่วงชิงอำนาจมาได้ จึงนับเป็นจุดเริ่มต้นของยุคเผด็จการทหารนับแต่นั้นมา และในยุคเผด็จการทหารนี้เองที่สื่อถูกอำนาจรัฐครอบงำอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

และด้วยอำนาจของรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2502 มาตรา 17 ที่ได้ให้อำนาจการตัดสินใจดำเนินการในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเห็นว่าสถานการณ์นั้นเป็นอันตรายต่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติ จากอำนาจของกฎหมายดังกล่าวทำให้ จอมพลสฤษดิ์สามารถสั่งให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ห้ามมิให้มีพรรคการเมือง มีการตรวจเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์ ห้ามมิให้มีการจับกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์การเมือง และมีการจับกุมผู้ที่ต้องสงสัยว่าเป็นคอมมิวนิสต์หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อฝ่ายรัฐบาล เป็นต้น

ทฤษฎี บรรทัดฐานแห่งสื่อ (Normative Theory of media)

Stanley J. Baran และ Dennis K. Davis (2003) พูดถึง ทฤษฎีบรรทัดฐานแห่งสื่อ ว่าเป็นรูปแบบของทฤษฎีที่อธิบายว่าสื่อในอุดมคติควรจะทำอย่างไรภายใต้ระบบเฉพาะของค่านิยมในสังคม โดยในกรอบของทฤษฎีนี้ยังสามารถรวมถึงทฤษฎีย่อยที่เกี่ยวข้อง อย่างเช่น ทฤษฎีบทบาทของสื่อในประชาธิปไตย หรือ สื่อในรัฐอิสลาม หรือ สื่อในรัฐเผด็จการ เป็นต้น มารวมอยู่ด้วยในขอบเขตนี้ได้เช่นกัน

ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อ แตกต่างจากทฤษฎีส่วนใหญ่เนื่องจากไม่ได้ให้คำอธิบายสิ่งที่เป็น หรือเสนอคำอธิบายหรือการคาดเดาสมมติฐานที่เป็นวิทยาศาสตร์ โดยต้นกำเนิดของ ทฤษฎี

⁹ ดูรายละเอียดได้ใน บทความชื่อ ปฏิกริยา"สื่อ"ต่อทุนนิยมโลกาภิวัตน์, หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ Bizweek ฉบับวันที่ 24 มีนาคม 2549

บรรทัดฐานของสื่อ มาได้จากหลายแหล่ง บางครั้งก็เกิดขึ้นโดยคนที่ทำสื่อที่พัฒนาทฤษฎีขึ้นมาเอง หรือบางครั้งก็เกิดขึ้นจากการวิพากษ์ของสังคมหรือสถาบันการศึกษา แต่ลักษณะทั่วไปของทฤษฎีนี้คือ การต้องอาศัยเวลาในการพัฒนา และใช้องค์ประกอบของทฤษฎีอื่นๆมาช่วย

สำหรับทฤษฎีในตระกูล Normative Theory นอกจากจะมี Public Journalism ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทฤษฎีหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักมากที่สุดก็คือ Social responsibility theory ที่แพร่หลายเป็นอย่างมากในสหรัฐอเมริกาในคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยมีพื้นฐานจากความคิด และข้อเขียนของ William E. Hocking กรรมการว่าด้วยเสรีภาพหนังสือพิมพ์ ผู้ปฏิบัติการสื่อมวลชน และประมุขจรรยาบรรณของสื่อมวลชน แนวคิดตามระบบนี้เป็นการพัฒนาความคิดมาจากระบบอิสรภาพนิยมที่เห็นด้วยกับหลักการในเรื่องสิทธิและเสรีภาพ แต่มุ่งเน้นให้สื่อมวลชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น จุดประสงค์ที่สำคัญของสื่อมวลชนในระบบนี้ก็คือ การแจ้งข่าวสารให้ความบันเทิง เพื่อการค้า และที่สำคัญก็คือ เพื่อยกการขัดแย้งขึ้นสู่ระดับของการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทัศนะของตน

ส่วนลักษณะการควบคุมจะกระทำโดยมติของประชาคม ปฏิกริยาของผู้อ่านผู้ฟังซึ่งเป็นผู้รับสารสื่อมวลชน และจริยธรรมในทางวิชาชีพ ข้อห้ามประการสำคัญ ก็คือ การละเมิดอย่างร้ายแรงต่อสิทธิส่วนบุคคลที่ได้รับการรับรองทั่วไป และการขัดต่อผลประโยชน์ที่สำคัญของสังคมอย่างรุนแรง กรรมสิทธิของสื่อมวลชนในระบบนี้จะตกอยู่กับเอกชน ยกเว้นในกรณีที่รัฐบาลเข้ายึดกรรมสิทธิเพื่อประกันให้มีบริการสาธารณะ (อ้างถึงใน กิตติยาวัต นิลวรรณ, 2537)

แนวคิดเรื่อง บทบาทของสื่อและการรายงานข่าวในภาวะวิกฤติทางการเมือง

(Media and reporting in political crisis)

ในภาวะที่ประเทศกำลังเกิดวิกฤติการเมือง ไม่ว่าจะบ้านเมืองนั้นจะอยู่ในระบบสังคมนิยมแบบใด สื่อมวลชนก็มักจะยังยึดมั่นในค่านิยมพื้นฐานของวิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องข้อเท็จจริง ความถูกต้อง การทำเพื่อประชาชน และพยายามรักษาระดับความสมดุล และไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ในการเสนอข่าว (อ้างถึงใน Minabere Ibelema, 2003)

อย่างไรก็ตาม การยึดมั่นในมาตรฐานเหล่านี้ เป็นบริบทที่สัมพันธ์กับปัจจัยภายนอก (อาทิ ระบบการเมือง, สังคม, เศรษฐกิจ ในประเทศนั้นๆ) ด้วย เพราะปรากฏบ่อยครั้งว่าความคิดในเชิงวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ที่สูงส่งมักจะไม่ตรงกับความเป็นจริง อาทิ ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งกล่าวกันว่า ความเป็นมืออาชีพ (Professionalization) ของนักหนังสือพิมพ์ก้าวหน้าไปอย่างมาก แต่ความเชื่อถือกลับอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น Peter Golding จึงเสนอว่า การวิเคราะห์ระบบสื่อใน

ความหมายของวิชาชีพ จึงต้องเข้าใจปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันด้วย อาทิเช่น ค่านิยมเรื่องวิชาชีพของสื่อตะวันตกดั้งเดิมอาจจะไม่เหมือนกับประเพณีปฏิบัติเรื่องอาชีพของสื่อที่ไม่ใช่ตะวันตก

ดังนั้น เมื่อสื่อมวลชนต้องปฏิบัติหน้าที่ในภาวะที่ไม่ปรกติอย่างเช่น เมื่อเกิดวิกฤตการณ์เมือง หลักการเรื่องความเป็นมืออาชีพจึงมักจะถูกทำลายเป็นอย่างมาก โดยหลักการที่จะถูกทำลายมากที่สุด คือ สมดุล และความเป็นภววิสัย ในการรายงานข่าว ในอดีตจึงมีความพยายามในการจัดประเภทของหนังสือพิมพ์ที่มีทิศทางแตกต่างกันออกไป อาทิ การศึกษาของ Weaver และ Wilhoit ที่ยืนยันว่า แนวคิดที่ว่า สื่อเป็นผู้มีส่วนร่วมเป็นกลาง (neutral-participant) คือบรรทัดฐานที่ผิดพลาด และในทางกลับกัน ทั้งสองคนได้เสนอการจัดประเภทสื่อขึ้นมา 4 ประเภท คือ adversarialist, interpreter, disseminator และ populist mobilizer

Weaver และ Wilhoit กล่าวว่า ทิศทางที่กลายเป็นกระแสหลักก็คือบทบาทการเป็น interpreter ซึ่งผสมผสานกันระหว่างรายงานข่าวเชิงสืบสวน (investigative reporting) และการวิเคราะห์ข่าว ส่วนบทบาทรองลงมาที่นิยมก็คือ การเป็น disseminator ที่มุ่งเน้นแพร่กระจายข่าวสารไปสู่ผู้คนในวงกว้างให้มากที่สุด ด้าน adversarialist ที่เน้นการเป็นปฏิปักษ์ ตั้งข้อสงสัยในการทำงานของรัฐบาลและภาคธุรกิจ เป็นบทบาทที่พบน้อยที่สุด เช่นเดียวกับบทบาทการเป็น populist mobilizer ประเภทที่เห็นว่าเสียงของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ ก็พบเจอในเปอร์เซ็นต์ที่ต่ำมาก

อย่างไรก็ตาม จากการพบว่า บางครั้งสื่อก็แสดงบทบาทเหล่านั้นคาบเกี่ยวกัน ทำให้สรุปได้ว่า ระบบของสื่อ และธรรมชาติของการเป็นมืออาชีพ มีลักษณะแตกต่างกันไปตามกระแสหลักในช่วงเวลานั้นๆด้วย ตามประวัติศาสตร์แล้ว ระบบของสื่อเริ่มต้นด้วยการเป็นสื่อที่เลือกข้างและชี้นำ (partisan-advocacy) จากนั้นจึงเคลื่อนไปสู่การรายงานข่าวที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมากขึ้น

ตัวอย่างของการปรับเปลี่ยนบทบาทการเป็นมืออาชีพให้เข้ากับวิกฤตการณ์เมือง คือ กรณีของสื่อในสหรัฐที่นิยามเรื่องความเป็นมืออาชีพนั้นถูกขีดเส้นไปตาม Civil War กล่าวคือ การฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นกระแสที่มาแรงมากในเวลาที่เกิดสงครามกลางเมือง เช่นเดียวช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งเกิดการโฆษณาชวนเชื่อปลุกเร้าอารมณ์ขึ้นมาอีกครั้ง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยของไทย ที่เคยกล่าวถึงเหตุการณ์วิกฤตการณ์เมืองที่น่าสนใจ ได้แก่ การศึกษาของ กิตติาวดี นิลวรรณ (2537) ในเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวสารในหนังสือพิมพ์ช่วงวิกฤตการณ์การเมืองของไทย เดือนพฤษภาคม 2535” เพื่อทราบถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์กับการเมืองของไทย โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์การเมืองของไทยเดือน

พฤษภาคม 2535 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวิกฤตการณ์การเมืองในช่วงดังกล่าวในทางสนับสนุนฝ่ายผู้ประท้วง สนับสนุนฝ่ายรัฐบาล ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และเสนอทางออกสันติในปริมาณที่แตกต่างกัน โดยปริมาณเนื้อหาที่มากที่สุดคือ เนื้อหาที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเสนอเนื้อหาของข่าวสารของหนังสือพิมพ์นั้น หนังสือพิมพ์ได้แสดงบทบาทในการหยิบยกปัญหาขึ้นมาสู่สาธารณชน และได้รายงานเหตุการณ์ความคับหน้าให้แก่ประชาชนทราบ ซึ่งในกรณีนี้คือ ความขัดแย้งทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม 2535 ซึ่งเห็นได้ชัดในการเสนอเนื้อหาของข่าวสารประเภทข่าว โดยได้มีการนำเสนอข้อมูล ความคิดเห็นของฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง นำมาเสนอเพื่อให้ประชาชนทราบมากที่สุด และเมื่อพิจารณาจากปริมาณเนื้อหาที่รองลงมาพบว่า หนังสือพิมพ์เสนอเนื้อหา สนับสนุนฝ่ายผู้ประท้วงมากกว่าการเสนอเนื้อหาสนับสนุนฝ่ายรัฐบาล ซึ่งเห็นได้จากการเสนอความคิดเห็น แสดงความคิดเห็น คอลัมน์ซุบซิบ จดหมายถึงบรรณาธิการ การ์ตูน และภาพ

สำหรับการเสนอทางออกในทางสันตินั้น มีปริมาณมากกว่าการเสนอทางออกรุนแรง แต่นับได้ว่ายังมีปริมาณน้อยอยู่มาก อย่างไรก็ตามถือได้ว่าหนังสือพิมพ์ได้พยายามประสานสังคมไม่ให้แตกสลายในระดับหนึ่ง

ในกรณีของการใช้ทฤษฎี Media Framing มาศึกษาสื่อมวลชนท่ามกลางภาวะวิกฤตการณ์การเมือง ยังมีการศึกษาที่น่าสนใจของ OLGA BAYSHA และ KIRK HALLAHAN (2004) เรื่อง Media Framing of the Ukrainian Political Crisis, 2000–2001 ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาว่า สื่อในยูเครนประกอบด้วย สถานีโทรทัศน์ 3 ช่อง หนังสือพิมพ์ 1 ฉบับ และเว็บไซต์อีก 1 แห่ง กำหนดกรอบข่าวเรื่องวิกฤตการณ์การเมืองของชาติในช่วง 2000-2001 อย่างไร

ผลการศึกษาปรากฏว่า อุดมการณ์ มีอิทธิพลอย่างมากต่อวิธีการกำหนดกรอบข่าวสารเรื่องความขัดแย้งที่แตกต่างกันออกไปของสื่อยูเครน ส่วนรูปแบบของการกำหนดกรอบใหญ่ๆ 2 แบบ คือ การโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) โดยเปิดเผย และการใช้ประโยชน์แอบแฝงจากการแสดงตัวว่าปลอดอคติ (ลักษณะการกำหนดกรอบแบบนี้ BAYSHA และ HALLAHAN เผยว่า เป็นของสื่อในเชิงพาณิชย์เป็นส่วนใหญ่ และผลสำรวจพบว่า สื่อเหล่านี้ไม่มีความสมดุลในการนำเสนอข่าว แต่มักจะผสมผสานกรอบข่าวที่สนับสนุนประธานาธิบดี หรือต่อต้านประธานาธิบดี ไว้ด้วยเสมอ ซึ่งผู้วิจัยทั้งสองคนเรียกว่าเป็น อคติโดยนัย หรือ Implicitly biased ที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้รับสารได้ดีกว่าการโฆษณาชวนเชื่อเสียอีก) ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการกำหนดกรอบมากที่สุด คือ การใช้อุปมา และการบรรยายให้เห็นภาพ ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับค่านิยมทางวัฒนธรรมและเหตุการณ์ทางการเมืองในอดีต

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “หนังสือพิมพ์กับกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ วิเคราะห์ตามแนวคิดของนิทเซ่” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาการกำหนดกรอบเนื้อหา (Content Framing) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บรรณาธิการและผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบคำถามว่า หนังสือพิมพ์ของไทยกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณอย่างไรใน 4 ช่วงเวลาที่ศึกษา
2. วิธีการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) จากเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบคำถามว่า ในการกำหนดกรอบการสะท้อนระบอบทักษิณนั้น หนังสือพิมพ์ของไทย นำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนมิติในเชิง จริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเซ่ หรือไม่ อย่างไร
3. วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศ์วานวิทยา (Genealogy) โดย วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บรรณาธิการและผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อแสวงหาคำอธิบายเกี่ยวกับ มิติในเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเซ่ ภายใต้การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ

แหล่งข้อมูลในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “หนังสือพิมพ์กับกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ วิเคราะห์ตามแนวคิดของนิทเซ่” แบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาการกำหนดกรอบเนื้อหา คือ หนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และ โพสต์ทูเดย์ โดยจะเริ่มเก็บข้อมูล 4 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม – 31 พฤษภาคม 2544 (สำหรับหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ) และ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม – 31 พฤษภาคม 2546 (สำหรับหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์)

ช่วงที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2549

ช่วงที่ 3 ตั้งแต่วันที่ 25 มิถุนายน ถึง วันที่ 26 กรกฎาคม 2549

ช่วงที่ 4 ในวันที่ 1 มิถุนายน ถึง วันที่ 30 มิถุนายน 2550

สำหรับเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ที่จะนำมาวิเคราะห์ ได้แก่ ข่าว บทความ บทบรรณาธิการ รายงาน คอลัมน์ประจำ คอลัมน์พิเศษ ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับดังกล่าว

2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บรรณาธิการและผู้สื่อข่าวที่ทำหน้าที่รายงานข่าว ผลิตเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ระหว่างช่วงเวลา 4 ช่วงที่มีการเก็บข้อมูล โดยมี 4 รายชื่อดังนี้

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

1. สมัชชา นุ่นสาระ – ผู้สื่อข่าวการเมือง

หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์

1. ฌกาฬ เลหาวิไลย ตำแหน่ง – บรรณาธิการบริหาร

2. ธรรมสถิตย ฝนแก้ว ตำแหน่ง – ผู้สื่อข่าวการเมือง

3. ชัยฤทธิ ยนเปี่ยม ตำแหน่ง – ผู้สื่อข่าวการเมือง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. ในการศึกษาการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ จะใช้แนวคิดการกำหนดกรอบ (Framing) ของ Dietram A. Scheufele เพื่อแสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์สร้างวาทกรรมระบอบทักษิณอะไรขึ้นมาบ้าง และสร้างขึ้นมาได้อย่างไร แบ่งวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1.1 วิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ ด้วยแนวคิดการกำหนดกรอบ (Framing) เพื่อหาคำตอบว่า media frames ในฐานะตัวแปรตาม มีกระบวนการทำงานอย่างไร และสะท้อนวาทกรรมระบอบทักษิณอะไรบ้าง

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการและผู้สื่อข่าว เพื่อหาคำตอบว่ามีปัจจัยอะไรบ้างส่งอิทธิพลต่อการกำหนดกรอบข่าวประเด็นใดประเด็นหนึ่ง (media frames) ของ

นักหนังสือพิมพ์ และเพื่อศึกษาว่า individual frames ของนักหนังสือพิมพ์เป็นอย่างไร และมีอิทธิพลต่อ media frames หรือไม่

2. เพื่อตอบคำถามว่า หนังสือพิมพ์ที่นำมาวิจัยมีเนื้อหาสะท้อนมิติเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ หรือไม่ โดยใช้การวิเคราะห์วาทกรรมของสื่อมวลชน จากการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ ว่าเป็นไปแนวทางที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับแนวคิดและข้อเสนอของ ฟรีดริช นิทเซ่ หรือไม่ อย่างไร

3. ในการศึกษาว่า วาทกรรมจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเซ่ เกิดขึ้นได้อย่างไรภายใต้การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ จะใช้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศ์วานวิทยา (genealogy) ที่จะทำให้ทราบวาทกรรมแบบที่ปรากฏในปัจจุบัน ผ่านการปะทะประสานของระบบความรู้และอำนาจ ปัจจุบันหรือองค์ประกอบด้านสังคมอื่นๆมาอย่างไรบ้าง ทำได้ผ่านการเปรียบเทียบวาทกรรมทั้ง 4 ช่วงเวลาว่ามีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร ประกอบกับวิธีการสัมภาษณ์บรรณาธิการและผู้สื่อข่าวซึ่งเป็นผู้ประกอบสร้างวาทกรรมขึ้นมา

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบวิธีและผลที่ได้จากการวิเคราะห์การกำหนดกรอบข่าวสาร การวิเคราะห์วาทกรรม และการวิเคราะห์วาทกรรมด้วยวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศ์วานวิทยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาเรื่องการกำหนดกรอบข่าวสารและการวิเคราะห์วาทกรรมของหนังสือพิมพ์ ผู้วิจัยใช้แหล่งข้อมูลจากหนังสือพิมพ์จากระบบอกรับเป็นสมาชิกรายปี ร่วมกับการเก็บข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลมติชน ซึ่งเป็นระบบอำนวยความสะดวกในการสืบค้นข่าวย้อนหลังไปยังช่วงเวลาที่ทำการศึกษา มีการระบุชื่อหนังสือพิมพ์ที่ต้องการศึกษาได้ คลิปข่าวทุกชิ้น (News Clipping) มีการระบุเลขหน้าและแหล่งที่มาชัดเจน เป็นประโยชน์ในการใช้ข้อมูลเชิงลึกหากมีความจำเป็นต่อการศึกษาเพิ่มเติม

ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการติดต่อสัมภาษณ์กับตัวบุคคลโดยตรง มีเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลที่จะสัมภาษณ์คือ เป็นบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง ในช่วงเวลาที่มีการศึกษาทั้ง 4 ช่วงเวลาที่คัดเลือกมา โดยกำหนดแนวคำถามปลายเปิด (Open-ended) ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และเพิ่มเติมคำถามระหว่างการสัมภาษณ์ซึ่งจะเป็นข้อมูลประกอบที่มีประโยชน์ต่อการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมหนังสือพิมพ์และคลิปข่าวในช่วงเวลาที่จะทำการศึกษได้ครบตามต้องการแล้ว ผู้วิจัยจะอ่านข้อมูลไปพร้อมกับการสังเกต ตีความ และประมวลผลว่าหนังสือพิมพ์กำหนดกรอบเนื้อหาอะไรขึ้นมาบ้าง และมีกระบวนการอย่างไร อีกทั้งสะท้อนวาทกรรมอะไรขึ้นมาบ้าง โดยใช้แนวทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการวิจัย

ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จะนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาการกำหนดกรอบเนื้อหา และการวิเคราะห์วาทกรรมด้วยวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศาวิทยา

การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “หนังสือพิมพ์กับกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ วิเคราะห์ตามแนวคิดของนิทเซ่” เสนอผลการศึกษาแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

1. เสนอผลการวิจัยที่อธิบายถึงการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ รวมทั้งปัจจัยหรือกระบวนการที่ทำให้เกิดการกำหนดกรอบ
2. เสนอผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นวาทกรรมที่มีมิติในเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ของหนังสือพิมพ์ของไทย ที่อาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกับแนวความคิดของ นิทเซ่
3. เสนอผลการวิจัยที่ทำให้เห็นและเข้าใจการอุบัติขึ้นมาของวาทกรรมกรรมจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ภายใต้การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ

ทั้งนี้ ทั้งหมดเพื่อตอบปัญหานำวิจัย และยังเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการสำรวจพินระหน้าที่ของสื่อมวลชนในเครือข่ายหนังสือพิมพ์ว่า ภายใต้การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณนั้นได้ทำให้ปรัชญาด้านจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ยังดำรงอยู่หรือไม่ หากยังดำรงอยู่ เป็นไปด้วยวาทกรรมแบบใด และกว่าที่จะก่อเกิดเป็นวาทกรรมอย่างที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ ผ่านการหลอมรวมหรือหักล้างของวาทกรรมอื่นๆที่เคยดำรงมาก่อนอย่างไรบ้าง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “หนังสือพิมพ์กับกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ วิเคราะห์ตามแนวคิดของนิทเซ่” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัย 4 วิธี คือ วิธีศึกษาการกำหนดกรอบเนื้อหาหนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่าง (Content Framing) วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการและผู้สื่อข่าว (In-depth Interview) วิธีการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) และ วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศาวินิจฉัย (Genealogy) เพื่อตอบคำถามวิจัยดังต่อไปนี้

1. หนังสือพิมพ์ของไทย มีการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณอย่างไร
2. ในการกำหนดกรอบการสะท้อนระบอบทักษิณ หนังสือพิมพ์ของไทย นำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏมิติในเชิง จริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเซ่หรือไม่ อย่างไร
3. มิติในเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเซ่ ภายใต้การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ สามารถอธิบายด้วยวิธีการศึกษาแบบวงศาวินิจฉัยได้อย่างไร

ผลการวิจัยจะแบ่งเป็นผลการศึกษาจากหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์ โดยแต่ละฉบับแยกนำเสนอเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

ส่วนที่ 1. การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ

1.1 การกำหนดกรอบ (Frame Setting) ที่หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์ใช้เพื่อสะท้อนระบอบทักษิณ

1.2 ปัจจัยแวดล้อมด้านองค์กรของกรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์ และกระบวนการทางความคิดของ บรรณาธิการและผู้สื่อข่าว ที่ทำให้เกิดการกำหนดกรอบการสะท้อนระบอบทักษิณ (Frame Building)

ส่วนที่ 2. ผลการวิเคราะห์วาทกรรมระบอบทักษิณจากการกำหนดกรอบ ของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์ วิเคราะห์ในเชิงปรัชญาของ นิทเช่

2.1 วาทกรรมจริยศาสตร์

2.2 วาทกรรมตรรกศาสตร์

2.3 วาทกรรมสุนทรียศาสตร์

ส่วนที่ 3. การอุบัติขึ้นของวาทกรรมระบอบทักษิณ ในเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์

ส่วนที่ 1 การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ

1.1 การกำหนดกรอบที่หนังสือกรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์ใช้เพื่อสะท้อนระบอบทักษิณ (Frame Setting)

จำแนกผลการศึกษาออกเป็น 4 ช่วง แต่ละช่วงมีนัยยะสำคัญในเชิงวิวัฒนาการของระบอบทักษิณ เริ่มตั้งแต่การได้รับความนิยมสูงสุด จนเข้าสู่จุดเสื่อมความนิยม เกิดกระบวนการภาคประชาชนแสดงพลังต่อต้าน และการประกาศยุบพรรคไทยรักไทย ดังนี้

ช่วงที่ 1

วันที่ 1 พฤษภาคม – 31 พฤษภาคม 2544

1.กรุงเทพธุรกิจ มีรายงานที่เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณ 141 ข่าว และนำเสนอกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ 1 กรอบเรื่องหลัก คือ

- *กรอบเรื่องภาพลักษณ์อันน่านิยมของนายทักษิณ*

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรในฐานะหัวหน้าพรรคไทยรักไทย เข้าสู่สนามเลือกตั้งปี 2544 เพื่อชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นครั้งแรก และประสบความสำเร็จจากนโยบายประชานิยมที่เข้าถึงคนในรากฐานของสังคมเป็นอย่างดี ภาพลักษณ์ของการเป็นนักธุรกิจระดับเจ้าของ

กิจการที่ประสบความสำเร็จเป็นมิติใหม่ที่สังคมไทยเพิ่งรู้จักและเรียนรู้ ซึ่งปัจจัยนี้เองช่วยส่งให้นายกทักษิณ เป็นผู้นำที่สร้างความมั่นใจให้กับคนไทยว่าจะนำประเทศไทยสู่มิติใหม่พ้นจากวิถีแห่งการเมืองแบบเดิมๆ นำพาประเทศไปสู่เศรษฐกิจมั่งคั่ง

ในช่วงที่นายกฯ เพิ่งเข้ารับตำแหน่งเพียง 3 เดือน หรือที่มักเรียกกันว่าเป็นช่วง “ดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์” ระหว่างผู้นำใหม่กับสื่อมวลชน กรุงเทพธุรกิจ วางกรอบสะท้อนบุคลิกผู้นำว่ามีความโดดเด่นในหลายด้าน โดยมีวิธีดังนี้

1. วิธีสรรคำบรรยายคุณลักษณะเด่นของนายกทักษิณ ได้แก่ เป็นคนที่มีความคิดฉับไว เป็นผู้นำที่ติดดิน เข้าใจและพร้อมทุ่มเทให้คนยากจน พร้อมรักษาผลประโยชน์ของประเทศด้วยการตอบโต้ประเทศที่เอาเปรียบด้วยอำนาจเด็ดขาด เป็นผู้นำที่มีวาทศิลป์สามารถกล่อมผู้นำนานาชาติให้คล้อยตามในนโยบายต่างๆ ได้ และพร้อมรื้อและปรับนโยบายแบบใหม่ๆ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อประเทศและสังคม มีแนวนโยบายใหม่ๆ ที่สร้างรายได้ให้ชุมชนอยู่สม่ำเสมอ เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น แต่ก็พร้อมใช้อำนาจจัดการเด็ดขาดกับความไม่ถูกต้อง มีตัวอย่างพาดหัวข่าว ดังนี้

ฉบับวันที่ 1 พฤษภาคม 2544 หน้า 16,15 : นายกฯ คิดไว ขายฝันผวจ. ดัน 1 ผลิตรถยนต์

ฉบับวันที่ 2 พฤษภาคม 2544, หน้า 17,12 : ทักษิณยาหอมแรงงาน เคยยากจนจึงรู้ปัญหาดี

ฉบับวันที่ 2 พฤษภาคม 2544, หน้า 20 : เปิดนโยบาย 'ทักษิณ' มุ่งตอบโต้คู่แข่งเอาเปรียบ

ฉบับวันที่ 3 พฤษภาคม 2544, หน้า 1,10 : ทักษิณกล่อม 'หอเทศ' ก้นทูนหนี

ฉบับวันที่ 3 พฤษภาคม 2544, หน้า 21 : ลุ้น 'ทักษิณ' กล่อมผู้นำจีนอยู่หมัด รับซื้อยางไทย 2 แสนตัน

ฉบับวันที่ 4 พฤษภาคม 2544, หน้า 16,15 : นายกฯ รื้อนโยบาย 'ไทย-พม่า' ปรับสมดุลย์ 'ความมั่นคง-ปราบยาเสพติด'

ฉบับวันที่ 5 พฤษภาคม 2544, หน้า 15 : นายกฯ จี้อุตสาหกรรมไทย ปรับโครงสร้างเสริมรายได้

ฉบับวันที่ 11 พฤษภาคม 2544, หน้า 2 : 'ทักษิณ' อวดคมเวทีอินเตอร์ ต่างชาติเคลิ้มสปีชกล่อม

ฉบับวันที่ 12 พฤษภาคม 2544, หน้า 1,4 : นายกษัตริย์วัฒน์ระดมสมองกระตุ้นเศรษฐกิจ

ฉบับวันที่ 14 พฤษภาคม 2544, หน้า 1,12 : 'ทักษิณ' ถกความหามาตรการฟื้นความเชื่อมั่นกระตุ้นบริโภค

ฉบับวันที่ 19 พฤษภาคม 2544 : ทักษิณกล่อม 'จุฬารังจี' ตั้งเขตการค้าเสรี

ฉบับวันที่ 19 พฤษภาคม 2544, หน้า 3 : ทักษิณอัดอัดผลงานตร.จีทำเวิร์คช็อปแก้ปัญหา

ฉบับวันที่ 20 พฤษภาคม 2544, หน้า 1 : นายกษัตริย์วัฒน์ระดม 'ไม่' บงการฮั่วประมวล

ฉบับวันที่ 24 พฤษภาคม 2544, หน้า 1,4 : ทักษิณขอ 6 เดือนเห็นผลฟื้นศก.

ฉบับวันที่ 29 พฤษภาคม 2544, หน้า 12 : ทักษิณปิดฝุ่นทีมไทยแลนด์สั่งชู้ตเจรจาการค้า

ฉบับวันที่ 29 พฤษภาคม 2544, หน้า 2 : ทักษิณร้าย 3 เดือน 'ทำงานหนักที่สุดในชีวิต'

ฉบับวันที่ 31 พฤษภาคม 2544, หน้า 17,24 : เลห์แมนมั่นใจ 'ทักษิณ' เล็งลงทุนเพิ่ม 2 หมื่นล้าน

2. วิธินำข้อมูลเชิงสถิติ ยืนยันความนิยมของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลทักษิณ ด้วยการนำเสนอผลการสำรวจความคิดเห็นเรื่องผลงาน 3 เดือนของรัฐบาล อาทิ

ฉบับวันที่ 26 พฤษภาคม 2544, หน้า 1,8 : โพลล์ชี้ 3 เดือนรัฐบาลสอบผ่าน

ฉบับวันที่ 28 พฤษภาคม 2544, หน้า 1,12 : นโยบายสังคม ดันทักษิณสอบผ่าน 3 เดือนแรก '30บาท-พักหนี้' ตรึงใจคนจน

ฉบับวันที่ 28 พฤษภาคม 2544, หน้า 1,10 : เบื้องลึก 3 เดือนทักษิณ โพลล์ชี้คนจนพอใจเชียร์

ฉบับวันที่ 28 พฤษภาคม 2544, หน้า 1,10 : นักธุรกิจเทคะแนนรัฐบาล 'ตั้งใจสูง'

3. วิถีแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ ซึ่งจุดด้อยที่เห็นได้ชัดจากนายกษัตริย์วัฒน์ระดม เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดของนายกษัตริย์วัฒน์ระดมบางกรณียังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในทางปฏิบัติได้ และลักษณะส่วนตัว ได้แก่ ความมั่นใจสูง การตอบโต้อย่างรวดเร็ว ได้ปรากฏเป็นปัญหา รวมถึงแนวทางปฏิบัติด้านการเมืองบางอย่าง ไม่สามารถหลุดกรอบจากวัฏจักรการเมืองแบบเดิม ซึ่งการสะท้อนคุณสมบัติด้านลบของทักษิณ กรุงเทพธุรกิจ มักจะใช้พื้นที่

คอลัมน์ประจำ รายงานพิเศษ เพื่ออภิปรายถึงสาเหตุและปัญหาอย่างละเอียด ดังตัวอย่างต่อไป

ฉบับวันที่ 8 พฤษภาคม 2544, หน้า 1,2 : *ฝ่าคลื่นลมอง 'ทักษิณ' คิดใหม่แต่เลือกใช้คนเก่า* (รายงานโดย บุศรินทร์ เลิศชวลิตสกุล)

เนื้อหารายงาน กล่าวถึงระบบการแต่งตั้งที่ปรึกษานายกฯ ที่ไม่สามารถทำให้บรรลุผลด้านการทำงานจริงได้ ไม่สามารถประสบความสำเร็จเหมือนที่นายกฯต้องการให้เหมือนกับรัฐบาลญี่ปุ่น ซึ่งรัฐมนตรีมีจำนวนน้อย แต่ทุกคนมีที่ปรึกษามากซึ่งเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆกัน แต่กรณีของนายกฯทักษิณกลายเป็นเพียงการแต่งตั้งมาเพื่อให้ครบตำแหน่งเท่านั้น

ฉบับวันที่ 9 พฤษภาคม 2544, หน้า 19,13 : *รัฐบาล 'คิดใหม่ ทำใหม่' อย่างพังเพราะตัวเอง* (รายงานพิเศษ)

เนื้อหารายงานกล่าวถึงปัญหาการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจที่ไม่เดินหน้า เนื่องจากคนในตำแหน่งไม่สามารถปฏิบัติงานได้จริงตามที่นายกฯทักษิณตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งทางที่ดีผู้เขียนเสนอแนะว่า นายกฯควรจะควบคุมตำแหน่งสำคัญด้วยตัวเองเพื่อกำกับดูแลให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด นอกจากนี้ตำแหน่งทางการเมืองอีกหลายตำแหน่งก็นำโดยคนที่เล่นการเมืองเป็น ไม่ใช่คนที่ทำงานเป็นอย่างจริงจัง ทำให้เกิดปัญหาในสภาหลายประการ

การที่พรรครัฐบาลถ่วงเวลาตั้งกรรมการสามัญสภาผู้แทนราษฎร ทำให้กลายเป็นข้อกล่าวหาว่า รัฐบาลพยายามถ่วงการตั้งกลไกตรวจสอบจากฝ่ายค้าน ซึ่งผู้เขียนสรุปว่า รัฐบาลควรเปิดกว้างให้การตรวจสอบจากฝ่ายค้านและสื่อมวลชนมีขึ้นโดยอิสระ และรัฐบาลต้องรับฟังเพื่อปรับปรุงด้วย เพราะในอดีตแม้จะไม่มีรัฐบาลใดพังเพราะฝ่ายค้าน แต่มักจะพังเพราะพฤติกรรมตัวเอง

ฉบับวันที่ 10 พฤษภาคม 2544, หน้า 18,17 : *จับตาเผือกร้อนไทยรักไทย 'ดันพ.ร.ก. รับนโยบายหาเสียง'* (รายงานพิเศษ โดย สัจจัญ สมพงษ์)

เนื้อหาหลักกล่าวถึงนโยบาย คิดใหม่ ทำใหม่ ของพรรคไทยรักไทย ที่อย่างไรก็ไม่อาจหนีวัฏจักรการเมืองเรื่องการใช้อำนาจรัฐเป็นเครื่องมือสร้างความได้เปรียบ ในกรณีนี้คือการผลักดันนโยบายประชาชนที่เคยประกาศไว้ตอนหาเสียง ให้บังคับใช้ผ่านการออกกฎหมายเป็นพระราชกำหนด (พ.ร.ก.) แทนที่จะเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติตามนโยบายเพื่อให้สภาพิจารณาตามขั้นตอน ซึ่งผู้เขียนต้องการให้รัฐบาลทักษิณตอบคำถามสังคมและพรรค

ประชาธิปไตยให้ได้ว่า ที่เร่งออก พ.ร.ก. นั้นทำเพื่อประชาชน หรือเพื่อหนีตายกับนโยบายหาเสียงที่ทำได้แล้วจะวกกลับมาวัดคอบตัวเอง

ฉบับวันที่ 13 พฤษภาคม 2544, หน้า 2 : *เวิร์คช็อปที่เร่งด่วนกว่าทุกเรื่อง ยกเครื่องทีมรัฐมนตรีเศรษฐกิจ* (คอลัมน์คิดใหม่วันอาทิตย์ โดย อติศักดิ์ ลิ้มปรุ่งพัฒนกิจ)

ผู้เขียนกล่าวถึงคุณสมบัติของนายกษัตริย์ชนว่า มีอาการปากไว-ใจเร็ว จนครั้งหนึ่งทำให้เกิดการใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษบางคำผิดระหว่างการโซวีสัยทัศน์ในเวทีเอสแคป ประเทศฮ่องกง ทำให้ต่างชาติตื่นตระหนกว่าประเทศไทยกำลังกลับหันหลังสู่ยุคปิดประเทศ แต่ออาการใจเร็วที่ควรแก้ไขโดยด่วนก็คือ การลำดับวาระแห่งชาติ 11 ข้อ ที่โหมจัดถี่เกินไปโดยไม่คำนึงถึงลำดับความสำคัญ และกลายเป็นการสร้างภาพมากกว่าดูของจริง เพราะกลายเป็นว่าการจัดเวิร์คช็อปแก้ปัญหาทุกเรื่องต้องรอให้นายกษัตริย์ชนมานั่งหัวโต๊ะชี้ขาด ทั้งๆที่นายกษัตริย์ชนควรรู้จักจัดสรรเวลาที่มีน้อยไปทำงานใหญ่และเร่งด่วนมากกว่า โดยเฉพาะเรื่องมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่เร่งด่วน และควรจัดบ่อยๆเพื่อติดตามผลของมาตรการแล้วปรับเปลี่ยนให้คล้องกับสถานการณ์ แต่ปรากฏว่าที่ผ่านมารัฐบาลทักษิณไม่เคยเรียกทีมเศรษฐกิจอย่างจริงจัง อีกทั้งรัฐมนตรีในทีมเศรษฐกิจแต่ละคนมีข้อบกพร่องในคุณสมบัติและไม่สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายสำคัญได้เลย

หลังจากเข้ารับตำแหน่งเพียง 3 เดือน นายกษัตริย์ชน ถูกคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) กล่าวหาว่าเจตนาปกปิดบัญชีรายการแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน หรือที่เรียกกันว่า “คดีชุกหูน” ต่อยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาด ในช่วงนี้ กรุงเทพธุรกิจ เริ่มสะท้อนให้เห็นว่านายกษัตริย์ชน เป็นคนที่มีแนวโน้มเลือกวิธีปฏิเสธการเผชิญหน้าต่อข้อกล่าวหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน ดังนี้

ฉบับวันที่ 4 พฤษภาคม 2544, หน้า 16,13 : *ศาลถกชุกหูนอัยก-ทักษิณชิง*

ฉบับวันที่ 5 พฤษภาคม 2544, หน้า 1,4 : *ทนายห้วนจนแถมกลางศาล เมินส่งพยานชี้แจงคดีชุกหูน*

ฉบับวันที่ 22 พฤษภาคม 2544, หน้า 18,19 : *สภาสูงชูเปิดชกฟอก'ทักษิณ' ฉุนไม่ให้เกียรติ-เมินตอบกระทู้*

วันที่ 1 พฤษภาคม – 31 พฤษภาคม 2546

2.โพสต์ทูเดย์ มีรายงานที่เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณ 57 ข่าว และนำเสนอกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ 1 กรอบเรื่องหลัก คือ

- กรอบเรื่องอำนาจนิยมของรัฐบาลทักษิณ

หลังจากที่นายทักซิณ หลุดพ้นจากคดีชุกหุนภาคแรกเมื่อปี 2544 มาแล้ว การทำงานของรัฐบาลทักษิณก็ไร้อุปสรรค นายทักซิณ เป็นผู้นำที่มีความมั่นใจมากขึ้นต่อการกำหนดทิศทางบริหารประเทศ สร้างฐานคะแนนความนิยม ความสนใจ ได้จากคนทั่วประเทศ ในช่วง 2 ปีต่อมาจึงถือเป็นยุคเฟื่องฟูของรัฐบาลทักษิณ และเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้ระบอบทักษิณหยั่งรากลึกในสังคมไทย

การกำหนดกรอบของ โพสต์ทูเดย์ หนังสือพิมพ์ที่เพิ่งเปิดตัวในแวดวงสื่อสารมวลชนสะท้อนระบอบทักษิณที่ขับเคลื่อนด้วยอำนาจของผู้นำที่มีภาพจน์เป็นนักบริหารรุ่นใหม่ มีความทุ่มเท มีความตั้งใจสูง และการสั่งการเด็ดขาด ในการเปลี่ยนประเทศไทยสู่ประเทศที่มีสังคมมั่นคง เศรษฐกิจมั่งคั่ง โดยที่ โพสต์ทูเดย์ วางวิธีกำหนดกรอบดังต่อไปนี้

1.วิธีการเน้นย้ำอำนาจนายทักซิณ โดยเลือกวิธีสร้างคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) แบบ “พระเอก-ผู้ร้าย” ในการรายงานข่าว เลือกใช้คำที่สะท้อนบทบาทของนายทักซิณ ซึ่งเปรียบได้เป็นพระเอกผู้มี “อำนาจ” เป็นเครื่องมือ และต้องต่อสู้ปราบปราม และกำจัด “ผู้ร้าย” ซึ่งเป็นอุปสรรคขวางทาง อันได้แก่ คน ปัญหา กฎเกณฑ์ ฯลฯ (แม้ว่าบางครั้งการสำแดงอำนาจของทักษิณ กลับกลายเป็นเหมือนผู้ร้ายไปเสียเอง) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฉบับวันที่ 2 พฤษภาคม 2546, หน้า A10 : อีก 6 ปีประเทศไทยไร้คนจน อหังการประกาศของ “ทักษิณ” (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : ความจน)

ฉบับวันที่ 3 พฤษภาคม 2546, หน้า A10 : คำประกาศชัยสงครามยาบ้า (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : ยาบ้า)

ฉบับวันที่ 5 พฤษภาคม 2546, หน้า A7 : เฮฮา!!! งานเลี้ยงรุ่นเตรียมทหาร 10 ‘ทักษิณ’ ฝันอยากติดยศ 3 เหล่าทัพ (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : กฎระเบียบราชการ)

ผู้สื่อข่าวตั้งข้อสังเกตว่า ปกติไม่มีกฎระเบียบให้ติดยศทหาร 3 เหล่าทัพ แต่หาก นายกษัตริย์นิติน ต้องการจริงๆ ก็ย่อมจะทำได้แน่นอน

ฉบับวันที่ 6 พฤษภาคม 2546, หน้า A8 : *ปริศนานายกษัตริย์นิติน ใครคือเอ็นจี โออียากอง ส.ว.* (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : องค์การเอกชน)

ผู้สื่อข่าวระบุว่า การให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวขององค์การเอกชนในไทย สะท้อนความคิดผู้นำรัฐบาลในการกำราบองค์การเอกชนให้อยู่หมัด แต่การแสดงความวิพากษ์ครั้งนี้พุ่งเป้าไปที่ตัวบุคคลบางคน

ฉบับวันที่ 7 พฤษภาคม 2546, หน้า A7 : *แผนฮุบอำนาจท้องถิ่น คำบัลลังก์ 20 ปี รัฐบาล 'ททท.'* (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : อำนาจปกครองส่วนท้องถิ่น)

ผู้เขียนระบุว่า ยุคทักษิณถือเป็นการรวบอำนาจอย่างแท้จริง และเป็นกรรวบที่แบบเนียน เช่น การประกาศนโยบายผู้ว่าซีไอโอ ที่ดูเนียนๆ เหมือนการกระจายอำนาจ แต่ที่จริงแล้วเป็นการดึงเอาอำนาจการแต่งตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดมาอยู่กับรัฐบาล รวมทั้งสิทธิในการกำกับดูแลการบริหารราชการที่ต้องขึ้นสายตรงกับนายกฯ

ฉบับวันที่ 11 พฤษภาคม 2546, หน้า B1 : *เชคบิด 'ภูษณ' เม็ดทรายในรองเท้า 'ทักษิณ'* (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : ภูษณ)

ผู้สื่อข่าวรายงานถึงคดีที่นาย ภูษณ ปรีภัยมาโนช ถูกสำนักงานคณะกรรมการกำกับตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ร้องทุกข์กล่าวโทษในคดีร่วมกันแสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรวได้ หรือยกยอกเงินบริษัทโทเทิล แอ็คเซิล คอมมูนิเคชั่น (แทค) ซึ่งน่าจะเป็นประเด็นเชื่อมโยงกับอำนาจการเมือง เนื่องจากก่อนหน้านี้ นายภูษณ กำลังมีบทบาทเป็นตัวเชื่อมโยงสำคัญให้พรรคชาติพัฒนาหันไปควรวรวมกับพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งถือว่าการดำเนินการนี้เป็นปฏิปักษ์ต่อนายกทักษิณโดยเฉพาะ เพราะนายกต้องการให้พรรคชาติพัฒนามายูบรวมกับไทยรักไทยในการเลือกตั้งครั้งหน้า เพื่อเป้าหมายจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียว การจัดการกับนายภูษณในครั้งนี้ จึงเป็นการส่งสัญญาณขุนนางสุวัจน์ ลิปตพัลลภ หัวหน้าพรรคชาติพัฒนาไม่ให้คิดนอกใจ หรือสู้กับนายกทักษิณ ผู้เขียนสรุปด้วยว่า เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่า ใครก็ตามที่หาญกล้ามาทาบรัศมี พ.ต.ท.ทักษิณ ต้องจบอนาคตทางการเมืองแน่นอน

ฉบับวันที่ 12 พฤษภาคม 2546, หน้า A7 : *ประชาชนกลายเป็นเครื่องมือของ 'ไทยรักไทย'* (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : วิถีชีวิต อำนาจ สิทธิ ของประชาชน)

บทความจากอาจารย์ ธีรยุทธ บุญมี ย้ำว่า การเมืองภาคประชาชนจำเป็นต้องดำรงอยู่เพื่อต่อสู้กับอำนาจรัฐที่เป็นศูนย์กลาง เพราะการเมืองของโลกจะมุ่งสู่การกระจายอำนาจในรูปแบบการเมืองทางวัฒนธรรมและการเมืองทางสังคมมากขึ้น ไม่ใช่การรวบอำนาจจากรัฐบาลอีกต่อไป

ฉบับวันที่ 13 พฤษภาคม 2546, หน้า A8 : 'ทักษิณ' อัดกลับ 'ธีรยุทธ' ปรับตัวไม่ทัน กระแสโลก (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : ธีรยุทธ)

ฉบับวันที่ 15 พฤษภาคม 2546, หน้า A1 : รัฐบาลซื้อที่พีไอ ถ้าขึ้นยึกยักไม่ยุติ (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : ประชัย เลี้ยวไพรัตน์)

เนื้อหาข่าวกล่าวถึง บริษัทอุตสาหกรรมปิโตรเคมีกัลไทย (ทีพีไอ) ที่ประสบปัญหาหนี้สิน จนมีคำสั่งศาลให้รัฐบาลเข้าไปจัดการ โดยตั้งคณะกรรมการแผนฟื้นฟูมีตัวแทนจากทั้ง เจ้าหนี้และลูกหนี้ แต่ปรากฏว่านายประชัย (เจ้าของบริษัทและลูกหนี้) ยังไม่ดำเนินการ ตามที่นายทักษิณต้องการ จึงนำมาซึ่งคำขู่ว่าอาจปล่อยให้กิจการล้มละลายแล้วรัฐบาล จึงมาซื้อหนี้ชื้อซากที่เหลือ

ฉบับวันที่ 17 พฤษภาคม 2546, หน้า A2 : แม้วศอกกลับออสเตรเลีย (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : ออสเตรเลีย)

เนื้อหาข่าวระบุถึงการที่นายทักษิณ ตอบโต้ ออสเตรเลีย ที่สั่งห้ามคนมาเที่ยว เมืองไทย โดยหันมาเตือนคนไทยว่าไปออสเตรเลียก็ต้องระวังตัว เพราะเป็นเป้าหมายกลุ่ม ก่อการร้ายเช่นกัน

ฉบับวันที่ 21 พฤษภาคม 2546, หน้า A1 : แม้วีดีวินจยย. (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : มาเพื่อวินจักรยานยนต์รับจ้าง)

เนื้อหาข่าวระบุถึงแนวคิดการจัดระเบียบวินมอเตอร์ไซค์ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นไปตาม นโยบายการปราบปรามผู้มีอิทธิพล

ฉบับวันที่ 21 พฤษภาคม 2546, หน้า A9 : 'ทักษิณ' ปลุกใจไล่ล่ามาเฟีย ชรก.ชั่วคราว ต้อง สูญพันธ์ สั่งห้ามสมาคมคนเลว เซ็คบิลมือปืน-อาวุธ (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : อิทธิพล นอกกฎหมาย)

ฉบับวันที่ 21 พฤษภาคม 2546, หน้า A10 : คำประกาศของนายกรัฐมนตรี อย่าให้ ลูกน้องนิรโทษ 'นายภูเลวฉิบหาย' (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : ผู้มีอิทธิพล)

รายงานข่าวด้วยการถ่ายทอดแนวคิดในการปราบปรามผู้มีอิทธิพลที่สร้างวงจร อุบาทว์แห่งความยากจน และวงจรการเมือง โดยในตอนหนึ่งนายทักษิณ ขอให้ยึด กฎหมายเป็นหลัก และตัวนายทักษิณจะเป็นเกราะกำบังให้เพื่อเรียกศักดิ์ศรีของข้าราชการ กลับมา อย่าให้ร่องสารวัตรที่มีอุดมการณ์ถูกเจ้าของบ่อนหรือเจ้าของช่องดูถูก เพราะเป็น เพื่อนผู้พัน หรือการจัดงานวันคล้ายวันเกิดของข้าราชการที่มีบรรดาโจรมาร่วมงานขอให้เลิก ได้แล้ว เพราะลูกน้องจะกลับไปนิรโทษว่า "นายภูเลวฉิบหาย"

ฉบับวันที่ 21 พฤษภาคม 2546, หน้า A1 : 'ทักษิณ' ยัวะเหม่ง ไสโกนยกกระทวง (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : การแสดงออกความคิดเห็นแตกต่าง)

เนื้อหาข่าวรายงานถึงปฏิกริยาของนายกษทักษิณ ต่อกรณีที่นายอดิศักดิ์ ศรีสรรพกิจ รักษาการเลขาธิการสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) โกงหัวประท้วงที่ คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งนายบรรพต หงษ์ทอง ขึ้นมาเป็นปลัดกระทรวงเกษตรฯ โดยตอนหนึ่ง ระบุว่า เป็นสิทธิที่จะแสดงออก จะโกงหัวทั้งกระทรวงเลยก็ไม่ว่ากัน เพียงแต่ทำงานต้องมี วินัย

ฉบับวันที่ 25 พฤษภาคม 2546, หน้า B5 : ถึงคราว 'ทักษิณ' ฆ่าตัดตอนเอ็นพีแอล (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : เอ็นพีแอล)

ฉบับวันที่ 27 พฤษภาคม 2546, หน้า A1 : ชูดรากมาเฟีย รีดภาษีย้อนหลัง (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : ผู้มีอิทธิพล)

ฉบับวันที่ 27 พฤษภาคม 2546, หน้า A9: คลอดศูนย์ล่ามาเฟีย 'ทักษิณ' คิดค่าเก็บ ขบวนการอันธพาล อักษะแห่งความชั่ว (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : ผู้มีอิทธิพล)

ฉบับวันที่ 29 พฤษภาคม 2546, หน้า A8 : 'ทักษิณ' ดูนAISถูกรุมยำ ยั่วทรท.ไม่ทัน เกม ปล่อยฝ่ายค้านอัดละ พ.ร.ก.โทรคมนาคม (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : ฝ่ายค้าน)

ฉบับวันที่ 29 พฤษภาคม 2546, หน้า A9 : 'นายกษ' อดกลับยูเอ็นลำเอียง ลั่นบงการ ไทยไม่ได้ เหลืออดกลุ่มเอ็นจีโอ จวกมากอีกก็ไร้อาชีพ (พระเอก : ทักษิณ, ผู้ร้าย : ยูเอ็น/เอ็นจีโอ)

สรุปกรอบเรื่องที่หนังสือพิมพ์ใช้สำหรับช่วงที่ 1	
กรุงเทพธุรกิจ	โพสต์ทูเดย์
- กรอบเรื่องภาพลักษณ์อันน่านิยมของนายกษทักษิณ	- กรอบเรื่องอำนาจนิยมของรัฐบาลทักษิณ

ช่วงที่ 2

วันที่ 1 มกราคม ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2549

1.กรุงเทพธุรกิจ มีรายงานที่เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณ 367 ข่าว และนำเสนอกรอบสะท้อน ระบอบทักษิณ แบ่งเป็น 4 กรอบเรื่องหลัก คือ

- กรอบเรื่องการคอร์รัปชันในรัฐบาลทักษิณ

นับตั้งแต่สังคมเริ่มตื่นตัวกับความไม่ชอบมาพากลของระบอบทักษิณ ประเด็นสำคัญ ที่ถูกหยิบยกบ่อยครั้ง คือ คอร์รัปชัน เอื้อประโยชน์ให้พวกพ้องและเครือญาติ โดยเฉพาะการ

คอร์รัปชันเชิงนโยบาย ที่ใช้ช่องทางแก้กฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์ให้ธุรกิจตัวเองและพวกพ้อง ซึ่งรัฐบาลของนายกฯทักษิณเองทราบดีว่าปัญหานี้กำลังรุมเร้าบนทอนความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนจำนวนไม่น้อย จึงออกเครื่องมือ วิธีการ และนโยบายที่เป็นนวัตกรรมใหม่ในการปราบทุจริตกลโกงต่างๆ อาทิ การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ e-auction และ e-bidding สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างโครงการของหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ หรือการขอเป็นเจ้าภาพอาสาปราบทุจริตเอง

ช่วงเวลานี้ กรุงเทพมหานคร สะท้อนปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน และการเอื้อประโยชน์ให้พวกพ้องที่เกิดขึ้นในรัฐบาลทักษิณ อย่างต่อเนื่องทั้งในรูปแบบของข่าว รายงาน บทความ จากนักเขียน นักวิชาการ บทวิเคราะห์ คอลัมน์ประจำ และบทบรรณาธิการ โดยมีวิธีการกำหนดกรอบ ดังนี้

1. วิธีรักษาความถี่ในการนำเสนอ และใช้คำสำคัญ (keywords) ในการพาดหัวข่าว สะท้อนให้เห็นประเด็นเรื่องการทุจริตและความไม่โปร่งใสที่เกิดขึ้นภายใต้รัฐบาลทักษิณ เช่น ‘คอร์รัปชัน’ ‘โกง’ ‘พวกพ้อง’ ‘ไม่โปร่งใส’ ‘ซุกหุ้’ หรืออ้างอิงแหล่งข่าว ข้อมูลจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามทุจริต คอร์รัปชัน เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) กลุ่มคอร์รัปชันวอทซ์ องค์กรพัฒนาเอกชนต้านคอร์รัปชัน และการสัมภาษณ์บุคคลที่แสดงความคิดเห็นเรื่องความไม่โปร่งใสของรัฐบาลทักษิณ เช่น ฉบับวันที่ 3 มกราคม 2549, หน้า 1,3 พาดหัวข่าวว่า (ขีดเส้นใต้โดยผู้วิจัย)

‘เสถ.หนัน’ชี้เป้าปัญหาทุจริตรุมเร้ารัฐบาล

เนื้อหาข่าว นำเสนอการให้สัมภาษณ์เชิงวิเคราะห์การเมืองปี 2549 ของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ หัวหน้าพรรคมหาชน ที่เชื่อว่า สถานการณ์การเมืองจะเข้มข้นขึ้นเพราะเกิดความคิดเห็นไม่ลงรอยกันในพรรคไทยรักไทย และรวมถึงพรรคฝ่ายค้านมากขึ้น มีน้ำหนักเพียงพอที่จะนำไปสู่การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ อีกทั้งมีปัญหาระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เนื่องจากกระแสความไม่พอใจของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาทุจริตรุมเร้ารัฐบาล

อีก 3 วันต่อมา ฉบับวันที่ 6 มกราคม 2549, หน้า 16,13 กรุงเทพมหานคร พาดหัวข่าว โดยใช้คำสำคัญว่า

‘เสนาะ’ผ่นักปชช. สอบทุจริตรัฐบาล

เนื้อหาข่าวระบุถึงความเคลื่อนไหวของนายเสนาะ เทียนทอง ที่เริ่มมีความคิดเห็นแตกต่างจากนายกฯทักษิณ ด้วยการแสดงความคิดเห็นด้วยที่จะให้ภาคประชาชนตรวจสอบรัฐบาล พร้อมจะเปิดบ้านเมืองทองธานี 24 ชั่วโมงให้มาหารือ โดยส.ส.กลุ่มวังน้ำเย็นของนายเสนาะ เห็นว่า หน้าที่ในการตรวจสอบรัฐบาลเป็นของ ส.ส.ทุกคน ไม่ใช่ฝ่ายค้านเท่านั้น จึงอาจเข้าร่วมลงชื่อยื่นญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจ

ฉบับวันที่ 11 มกราคม 2549, หน้า 16,13 พาดหัวข่าวว่า

นายกฯคืนภูมิกฤต'เจ้าภาพปราบโกง'

เนื้อหาระบุถึงนโยบายใหม่ของนายกฯทักษิณในการแก้ปัญหาการทุจริต โดยมีพรรคนำระบุว่า “ประชุม ครม.สัญจร ที่ จ.เลย ถกวางตัวรัฐมนตรีเป็นเจ้าภาพเร่งรัดเชิงนโยบาย ฮีตฮา “ทักษิณ” ใส่ชื่อตัวเองเป็นเจ้าภาพปราบโกง อ้างต้องการให้ปี 2549 เป็นปีแห่งการปราบคอร์รัปชัน โฆษกยอมรับเป็นจุดอ่อนรัฐบาล เพราะที่ผ่านมาท่านผู้นำไม่มีเวลาเอาจริง พร้อมมอบ “สมคิด” ดูแลปฏิรูปเศรษฐกิจทั้งระบบ ส่วนรัฐมนตรีแต่ละกระทรวงให้เร่งรัดงานของตัวเอง ชี้เดิน 30 วัน ตั้งทีมขับเคลื่อนทั้งหมด”

ในวันถัดมา ฉบับวันที่ 12 มกราคม 2549, หน้า 18,15 กรุงเทพธุรกิจ นำเสนอปฏิกริยาของนโยบายปราบทุจริตแบบใหม่ทันที ด้วยการสะท้อนความคิดเห็นเชิงลบจากภาคประชาชน โดยพาดหัวข่าวว่า

ภาคปชช.ชี้'ปราบทุจริต'ป่าที่การเมือง

เนื้อหาข่าวเริ่มต้นด้วยการให้สัมภาษณ์ของนายกฯทักษิณ ที่กล่าวถึงการตั้งทีมฝ่ายข่าวและฝ่ายสืบสวนลงไปเจาะข้อมูลเพื่อส่งมอบกับ ป.ป.ช. แล้ว แต่ยอมรับว่า การปราบคอร์รัปชันเป็นเรื่องยาก เพราะเป็นปัญหาที่ฝังลึกมานาน ต้องไล่จากระดับล่างขึ้นมา ขณะที่เนื้อหาอีกส่วนที่นำเสนอเป็นลำดับหลัง แต่ผู้สื่อข่าวจับไปชูเป็นประเด็นจุดขายในข่าวนี้ คือ การสัมภาษณ์นายธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ สุขุขทัยธรรมมาธิราช ในฐานะกลุ่มคอร์รัปชันวอทซ์ และนางรสนา โตสิตระกูล แกนนำ 30 องค์กรพัฒนาเอกชนต้านคอร์รัปชัน ที่ให้ความคิดเห็นว่ นโยบายนั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่ควรพิสูจน์ด้วยการกระทำมากกว่า

คำพูด ไม่ใช่เพียงการดูหน้าปะจมูก ควรจัดการปัญหาแบบบนลงล่างด้วยการแก้ปัญหาใหญ่ของคนในรัฐบาลเอง เช่น เรื่องหุ้นของนายกทักษิณเอง ปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนที่ใช้อำนาจแก้ไขให้เป็นการโก่งถูกกฎหมาย คนที่คอร์รัปชันได้มากคือคนที่มีอำนาจมาก ไม่ใช่เพียงข้าราชการตัวเล็ก ๆ

ฉบับวันที่ 16 มกราคม 2549, หน้า 1,4 มีการตอกย้ำกรอบเรื่องการคอร์รัปชันที่ชัดเจน ด้วยการนำเสนอในหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์ มีพาดหัวข่าวคือ

ธีรยุทธทำนายรัฐบาลพัง ดันต่อ'โกงโคตรานูวัตร์'

เนื้อหาข่าวระบุถึงการวิเคราะห์การเมืองของนายธีรยุทธ บุญมี อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีวรรคนำความว่า : "ธีรยุทธ" สถาปนายศกทักษิณโกงแบบ "โคตรานูวัตร์" เตือนเร่งแก้ไขระบบตรวจสอบทุจริตก่อนสังคมทนไม่ไหว อัด "เรียลลิตี้ทักษิณ" ปาห้การเมือง สร้างฉากละครน้ำเน่าแก่นบน กลบเกลื่อนวิกฤตชาติ เดินแผนล้มทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตย ดึงสังคมชนบทเป็นกันชนคนเมืองที่ไม่เอาทักษิณ แนวเวทีเมืองไทยฯผนึก "ส.ว.-เอ็นจีโอ" เพิ่มแนวร่วมเปิดโปงคอร์รัปชันในรัฐบาล

รูป 4.1 ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องคอร์รัปชันด้วยวิธีการใช้คำสำคัญในพาดหัวข่าว

**ธีรยุทธทำนายรัฐบาลพัง
ดันต่อ'โกงโคตรานูวัตร์'**

"ธีรยุทธ"สถาปนายศกทักษิณโกงแบบ "โคตรานูวัตร์" เตือนเร่งแก้ไขระบบตรวจสอบทุจริตก่อนสังคมทนไม่ไหว อัด "เรียลลิตี้ทักษิณ" ปาห้การเมือง สร้างฉากละครน้ำเน่าแก่นบน กลบเกลื่อนวิกฤตชาติ เดินแผนล้มทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตย ดึงสังคมชนบทเป็นกันชนคนเมืองที่ไม่เอาทักษิณ แนวเวทีเมืองไทยฯผนึก "ส.ว.-เอ็นจีโอ" เพิ่มแนวร่วมเปิดโปงคอร์รัปชันในรัฐบาล

หลังกระแสรัฐบาลซบถด้วยปัญหาการคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อนหรือมเกิดมือบสนธิและภาคประชาชนบุกทำเนียบ ล่าสุด วานนี้ (15 ม.ค.) นายธีรยุทธ บุญมี อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อดีตผู้นำการต่อสู้เดือนตุลา 2516 ได้ออกมาวิเคราะห์สถานการณ์การเมือง รวมทั้งแสดงความคิดเห็นกรณีนี้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี

อ่านต่อหน้า 4

ในช่วงเวลาต่อมา กรุงเทพมหานคร วางกรอบให้เห็นว่าการคอร์รัปชั่นเชิงนโยบายของ นายกษัตริย์ทักษิณ เริ่มสร้างความคลางแคลงใจให้กับประชาชนและภาคส่วนต่างๆของสังคม ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวขององค์กรต่างๆ รวมถึงแสดงออกมาผ่านผลการสำรวจ ตัวอย่างเช่น

ฉบับวันที่ 23 มกราคม 2549 หน้า 5 พาดหัวข่าวว่า

คปส.จีทักษิณ ตอบ 5 คำถามขายหุ้นชินคอร์ป

คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) ตั้งคำถามถึงนายกษัตริย์ทักษิณ เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมไทย ทั้งในเรื่องการเมือง ธุรกิจ ทรัพยากรการสื่อสารของชาติ และสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะประเด็นผลประโยชน์ทับซ้อน

นอกจากนี้ มีการรายงานข่าว 2 ครั้งที่จะระบุว่า รัฐบาลทักษิณ กำลังเผชิญกับวิกฤตศรัทธาจากประชาชน ผ่านหนังสือฉบับวันที่ 26 มกราคม 2549 หน้า 5 ที่มีการนำเสนอว่า

โพลล์ 51% เชื่อขายหุ้น 'ไม่โปร่งใส'

เนื้อหาข่าวเสนอผลสำรวจของศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เกี่ยวกับกรณีการขายหุ้นในเครือบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น ปรากฏว่ามีประชาชน 51% เชื่อว่าไม่โปร่งใส นอกจากนี้ในช่วงเดียวกัน มีการใช้ภาพกราฟฟิคประกอบข้อมูลในการสำรวจหัวข้อ “ขายหุ้นชินคอร์ปจะทำให้ภาพลักษณ์ ทักษิณ หลุดพ้นจากเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนได้หรือไม่” โดยภาพกราฟฟองกลม แสดงให้เห็นว่า คนที่ตอบว่าไม่ได้มีส่วนมากกว่าถึง 81.4%

ส่วนฉบับวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2549 หน้า 18,15 ตอกย้ำประเด็นเดียวกันอีกครั้ง ด้วยการเลือกเป็นข่าวนำ โดยมีพาดหัวข่าวว่า

'ดุสิตโพล' ชี้ตกต่ำสุดในรอบ 10 เดือน คอร์รัปชั่น-ชุกหุ้น อดเชื่อมั่น 'ทักษิณ'

เนื้อหาระบุถึงดัชนีความเชื่อมั่นการเมืองไทยประจำเดือนมกราคม 2549 จากการสำรวจของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยมีปัจจัยสำคัญอยู่ที่ปัญหาการคอร์รัปชันและการชุกहु้นของตระกูลชินวัตร

นอกจากนั้น วิธีการชุกรอบเรื่องคอร์รัปชัน กรุงเทพธุรกิจ ทำโดยการรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องนำเสนอในฉบับเดียวและหน้าเดียวกัน รวมถึงการนำเสนอเป็นประเด็นต่อเนื่องหลายวันติดต่อกัน เพื่อสื่อให้เห็นปัญหาการคอร์รัปชัน และความไม่โปร่งใสในหลายมิติ เช่น ฉบับวันที่ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 หน้า 12,9 รายงานพร้อมกัน 3 ข่าว ได้แก่

- 'ป่าอู' ชูจริยธรรมสอนนายกฯ
- ประชาธิปัตย์ปูดคืบ ซ้อรถ-เรือดับเพลิง ทักซิณ1ลือคสเปค
- 'กล้าณรงค์'ชีแอมเฟิล ริชมัดทักซิณ

ฉบับวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2549 รายงานพร้อมกัน 3 ข่าว ได้แก่

- ยื่นป.ป.ช.สอบทักซิณชุกहु้นภาค2 (หน้า 1,4)
- ลูกทักซิณเบี้ยวส่งหลักฐานก.ล.ต. (หน้า 1,4)
- ภาคประชาชนเปิดข้อพิรุช 'ทักซิณ' ชุกहु้นภาคสอง (หน้า 2)

สำหรับการเลือกนำเสนอเป็นประเด็นต่อเนื่อง อาทิ การรายงานกรณีขายหุ้นชินคอร์ปฯติดต่อกันระหว่างวันที่ 21-23 กุมภาพันธ์ ดังนี้

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2549 หน้า 1,4 : สภานายชีซัดทักซิณผิดอาญา

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2549 หน้า 2 : เปิดข้อสงสัยปชป.ถึง 'ทักซิณ' ชุกहु้น 'เอสซี'ผ่าน นอมินี 'วินมาร์ค'

วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2549 หน้า 18,15 : นายกฯบุดลือรุมถามที่ตั้งแอมเฟิลริช-วินมาร์ค

2. วิธีสื่อสารความคิดเห็นเชิงลบต่อปัญหาคอร์รัปชัน โดยใช้พื้นที่คอลัมน์ประจำคอลัมน์พิเศษ บทความจากนักเขียนพิเศษ ซึ่งมีลักษณะเปิดให้แสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ มีคอลัมน์และบทความ ที่กำหนดกรอบเรื่องคอร์รัปชันในรัฐบาลทักซิณอย่างชัดเจน ได้แก่

2.1 คอลัมน์ "ภูมิคุ้มกันคอร์รัปชัน" ที่เป็นพื้นที่เฉพาะกิจ นำเสนอบทวิเคราะห์เจาะลึกปัญหาคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นภายใต้รัฐบาลทักซิณโดยเฉพาะ เช่น

ฉบับวันที่ 16 มกราคม 2549, หน้า 15 : *รัฐบาลที่ดี ธรรมชาติบำบัด และคอร์รัปชัน* (โดย รศ.ดร.สังคิต พิริยะรังสรรค์)

ฉบับวันที่ 23 มกราคม 2549 หน้า 14 : *e – Auction หรือ e – Bidding* (โดย รัตพงษ์ สอนสุภาพ ศูนย์วิจัยธรรมชาติบำบัด ม.ราชภัฏจันทรเกษม)

ฉบับวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2549 หน้า 9 : *ความชอบธรรมของผู้นำ* (โดย รัตพงษ์ สอนสุภาพ ศูนย์วิจัยธรรมชาติบำบัด ม.ราชภัฏจันทรเกษม)

2.2 คอลัมน์ “กาแฟดำ” โดย สุทธิชัย หยุ่น มีพื้นที่ประจำอยู่ที่หน้า 2 ของหนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ ทั้งนี้ ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 28 กุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่รัฐบาล ทักษิณประสบปัญหาด้านเสถียรภาพ และการถูกตรวจสอบอย่างหนักจากภาคประชาชน นอกสภาในกรณีที่เกิดกรณีชวติชวินทรัพย์หุ้่นบริษัทชินคอร์ปฯให้กองทุนเมมาเซก (สิงคโปร์) นำมาซึ่งข้อกล่าวหาเรื่อง คอร์รัปชันเงินโยบาย และผลประโยชน์ทับซ้อน ผู้เขียนให้ความสำคัญกับประเด็นเกี่ยวกับนายกษทักษิณอย่างมาก โดยมีคอลัมน์ที่พาดพิงถึงนายกษ 20 ครั้ง

ลักษณะเด่นที่การวิเคราะห์ในเชิงตอบโต้ต่อการเคลื่อนไหวของนายกษทักษิณแบบ ทันท่วงที วิธีการกำหนดกรอบหลัก อยู่กับการตั้งคำถาม โยนข้อสงสัยให้ผู้อ่านนำไปคิดและ วิเคราะห์ตาม ซึ่งแนวทางออกสำหรับการเผชิญหน้ากับปัญหาวิกฤตศรัทธาในตัวผู้นำ เช่น

ฉบับวันที่ 7 มกราคม 2549 : *นายกษจะเลิกรายการ‘พบสื่อ’ เพราะกลัวคำถามอะไร หรือ?*

ฉบับวันที่ 12 มกราคม 2549 : *ถ้านายกษกับครอบครัวเจ้าของชินคอร์ป บังเอิญไม่ใช่ คนเดียวกัน*

ฉบับวันที่ 17 มกราคม 2549 : *รัฐบาลทักษิณคิดอย่างไรที่สิงคโปร์ถาโถมเข้าไทย? ทักษิณต้องมีคำตอบ*

ฉบับวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2549 : *ถ้าเชื่อทักษิณ..เราต้องเป็นหนี้บุญคุณสิงคโปร์ที่กรุณา ยึดชินคอร์ป/ (ถ้าเป็นผม, ผมไม่ซื้อ)*

2.3 คอลัมน์อื่นๆ บทสัมภาษณ์ และบทบรรณาธิการ โดยกองบรรณาธิการกรุงเทพ ธุรกิจ เช่น

ฉบับวันที่ 8 มกราคม 2549, หน้า 2 : *เรื่องหมาๆที่นายกรัฐมนตรีของเราไม่เคยได้ยิน? (คอลัมน์คิดใหม่วันอาทิตย์ โดย อติศักดิ์ ลิ้มปรุ่งพัฒนกิจ)*

ฉบับวันที่ 12 มกราคม 2549, หน้า 2 : นายกรัฐมนตรีเจ้าภาพปราบโกง อย่าแค่สร้างภาพ
กุ้ชาลง (บทบรรณาธิการ)

ฉบับวันที่ 12 มกราคม 2549, หน้า 11 : ปรับเปลี่ยนนอกปฏิรูปราชการ เปิดช่องจัด
กลุ่มเพื่อพวกพ้อง (คอลัมน์ Policy Review : ปฏิรูปราชการ)

ฉบับวันที่ 23 มกราคม 2549 หน้า 15 : 'ธีรยุทธ-ปรากฏการณ์สนธิ' เดินคนละแนว-
จุดหมายเดียวกัน (คอลัมน์เกาะกระแสการเมือง โดย ทีมข่าวการเมือง)

2.4 บทความพิเศษจากนักเขียนนอกระบบบรรณาธิการกรุงเทพธุรกิจ เช่น

ฉบับวันที่ 12 มกราคม 2549, หน้า 13 : คอร์รัปชันที่'คุณทักษิณ'ไม่เคยรู้จัก (บทความ
โดย – สังคีต พิริยะรังสรรค์ สถาบันวิจัยสังคมและเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์)

ฉบับวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2549 หน้า 3 : หมอประเวศ ปลุกสังคมไทย พิสูจน์นายกฯ
โกงชาติจริงหรือเปล่า? (นำเสนอบทความที่เขียนโดย ประเวศ วะสี)

ฉบับวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 หน้าพิเศษ 8,9 : ยุทธการเขมือบชาติ (บทสัมภาษณ์
ดร.วุฒิพงษ์ เปรียบบริวิวัฒน์)

นอกจากนี้ กรุงเทพธุรกิจ ให้ความสำคัญกับประเด็นคอร์รัปชันเชิงนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อ
กรณีใกล้เคียงกันที่เกิดขึ้นภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลนี้ด้วย เช่น ฉบับวันที่ 2
กุมภาพันธ์ 2549 หน้า 18, 15 พาดหัวข่าวว่า

ล่าซื้อจี้นายกฯ ถอนหุ้นเหียนปิ่น

เนื้อหาข่าวนำถึงส.ส.พรรคไทยรักไทย ที่เตรียมล่ารายชื่อ ส.ส.และชาวบ้าน เพื่อยื่นต่อ
นายกฯให้ถอนหุ้นนายชาญชัย รวยรุ่งเรือง หรือ เหียน ปิ่น นักธุรกิจสองสัญชาติ ซึ่งมี
ตำแหน่งที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ที่มาเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ 49% ในบริษัท เหมืองแร่ไปแตช
อาเซียน จำกัด (มหาชน) เพราะเชื่อว่ามีคนในรัฐบาลเอื้อประโยชน์ให้คนที่ไม่ใช่คนไทยมา
อุปสมบัติชาติ

- กรอบเรื่อง “ระบอบทักษิณ” คืออะไร

ในช่วง 2 เดือนก่อนที่นายกฯทักษิณ จะประกาศยุบสภาวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 เป็นช่วงเวลาที่ว่า “ระบอบทักษิณ” ถูกยกขึ้นมาอ้างอิงมากที่สุดว่าเป็นชนวนเหตุแห่งปัญหาการเมืองและสังคมไทย ดังนั้น นอกจากการรายงานข่าวประจำวันแล้ว กรุงเทพธุรกิจ ยังช่วยกำหนดกรอบการสร้างความเข้าใจระบอบทักษิณ ในหลายมิติทั้งนโยบายเศรษฐกิจ สังคม ด้วยบทวิเคราะห์เชิงลึกที่จะนำไปสู่การสะท้อนปัญหาในเชิงลึกกว่า สถานการณ์ที่สังคมไทยกำลังเผชิญอยู่มีที่มาอย่างไร และกำลังจะนำไปสู่ผลลัพธ์แบบใด

สำหรับการกำหนดกรอบที่ กรุงเทพธุรกิจ ใช้สร้างความเข้าใจในระบอบทักษิณ มีวิธีการดังนี้

1. วิจัยรายงานแบบวิจัยประยุกต์ (Precision Journalism) ใช้ข้อมูลเชิงสถิติ และบรรยายด้วยถ้อยภาษาของนักการตลาด เพื่อสะท้อนระบอบทักษิณในมิติเศรษฐกิจ การอ้างอิงสถิติเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับการชี้ชัดผลลัพธ์ที่นโยบายทางเศรษฐกิจทักษิณมีต่อสังคมไทยในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น ฉบับวันที่ 6 มกราคม 2549, หน้า 11 บทวิเคราะห์โดย สมยศ พุกษาเกษมสุข พาดหัวเรื่องว่า

ปัจจัยเสี่ยงของรัฐบาลทักษิณในปี 2549

เนื้อหาในบทวิเคราะห์ ระบุว่า รัฐบาลทักษิณ 2 นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองลักษณะสำคัญเป็นพิเศษ คือ เป็นรัฐบาลตัวแทนกลุ่มทุนผูกขาดทางเศรษฐกิจ ทิศทางพัฒนามุ่งไปทางทุนนิยมสมัยใหม่ที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทุนนิยมครอบงำโลก ในยุคโลกาภิวัตน์ มีการเร่งพัฒนาพลังการผลิต เร่งเสริมความสามารถในการแข่งการค้า แรงจูงใจ เปิดการค้าเสรีกว้างขวาง ชวนบรรษัทต่างชาติมาลงทุน แปรรูปรัฐวิสาหกิจฯลฯ

ประเด็นสำคัญคือการกระตุ้นให้เกิดการบริโภคขนาดใหญ่โดยอัดฉีดเม็ดเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ แต่ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่า กลับกลายเป็นว่า นโยบายได้สร้างปัญหาหนี้สินครัวเรือน และสร้างอุปนิสัยของการบริโภคที่บ้าคลั่งและใช้จ่ายฟุ่มเฟือย จนเป็นที่หวุ่นวิตกว่าจะนำมาสู่วิกฤตการณ์เศรษฐกิจรอบใหม่ โดยยกสถิติมาสนับสนุนว่า ปี 2547 รัฐบาลทักษิณตั้งเป้าเศรษฐกิจเติบโต 8% แต่ทำได้เพียง 4% และช่องว่างคนจนและรวยเพิ่มสูงขึ้น 13 เท่า หมายถึงการกระจายรายได้ที่ตกต่ำ คนที่ได้ประโยชน์เติบโตทางเศรษฐกิจคือกลุ่มทุนผูกขาดและพวกพ้อง

การกระตุ้นการบริโภค การใช้จ่ายเงินภาครัฐที่เกินตัวตามนโยบายประชานิยมที่มุ่งหาคะแนนนิยมมากกว่าการแก้ไขปัญหาที่โครงสร้างและการจัดการที่มีประสิทธิภาพคือเส้นทางสู่หายนะของสังคมข้างหน้า โดยผู้เขียนอ้างตัวเลขจากธนาคารแห่งประเทศไทย เช่นหนี้ครัวเรือนเพิ่มจาก 37% เป็น 58% ของรายได้ประชาชาติ การออมก็ลดลงจาก 36% เหลือ 30%

สำหรับภาคส่งออกไม่ได้เพิ่มมากเท่าที่ตั้งเป้า และ 10 อันดับแรกที่ส่งออกมาล้นแต่ถูกครอบงำด้วยทุนต่างชาติ โยกกำไรออกนอกประเทศ นำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศไทยจึงได้ประโยชน์น้อยมาก

อิทธิพลจากทุนนิยมครอบงำโลกในรูปของการครอบงำทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ขณะที่รัฐบาลมีฐานะเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกให้กับการเข้ามาครอบงำของบรรษัทข้ามชาติ

ผู้เขียนปิดท้ายว่า “ปัจจัยข้างต้นเป็นความเสี่ยงที่คนไทยไม่ควรหลงไปกับการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาล ต้องเตรียมตัวให้พร้อมรับวิกฤตการณ์ใหม่ที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นบทพิสูจน์ความสามารถและศักยภาพของรัฐบาลในปี 2549 และในปีถัดไปว่า จะสามารถนำพาเศรษฐกิจให้ทัดเทียมประเทศอื่นได้หรือไม่ เพราะดูเหมือนว่าปัญหาเศรษฐกิจที่แก้ไม่ตกในปีที่ผ่านมากลายเป็นระเบิดเวลาสำหรับรัฐบาลทักษิณไปแล้ว”

นอกจากนี้ หากพิจารณาการนำเสนอข่าวในฉบับวันที่ 6 มกราคม 2549 เพียงวันเดียว จะพบการสะท้อนลักษณะเด่นของ ระบอบทักษิณ ผ่านการรายงานข่าวทั่วไป ซึ่งยืนยันเนื้อหาในบทวิเคราะห์ทุกประการ ได้แก่

หน้า 1,4 : เตือนผู้บริโภครับความจริง – สั่งสำรวจต้นทุนคาด 1-2 วันได้ข้อยุติ นายกษเล็ง ‘ลอยตัว’ น้ำตาลทราย (สะท้อนแนวทางเศรษฐกิจทุนนิยมให้เป็นไปตามกลไกตลาด)

หน้า 1,4 : ทักษิณเตือนธุรกิจรับมือปัจจัยเสี่ยงดอลลาร์อ่อน (สะท้อนการยอมรับโลกาภิวัตน์มาเป็นกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ)

หน้า 3 : ผู้ว่าซีอีโอของทักษิณ ทุ่ม 1.2 หมื่นล. พัฒนาจังหวัด (สะท้อนการให้ความสำคัญเป้าหมายทางการตลาดด้วยระบบทุน)

หน้า 6 : ‘ทักษิณ’ เปิดอิมทั่วฟ้า 10 บาทสร้างสมดุลสังคม (สะท้อนการตลาดแบบประชานิยมที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้มีรายได้น้อยในสังคม)

ฉบับวันที่ 14 กุมภาพันธ์ หน้า 12 คอลัมน์บริหารรัฐ จัดการธุรกิจ โดย ธงชัย สันติวงษ์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง

โอกาสประเมินนโยบาย 5 ปี นายกษัตริย์

ผู้เขียนประเมินนโยบายและกลยุทธ์การบริหารประเทศ ของพรรคไทยรักไทยโดย นายกษัตริย์ ซึ่งบริหารประเทศมาแล้ว 5 ปี ยอมรับว่านายกษัตริย์ เป็นคนที่มีวิสัยทัศน์ ดี โดยเฉพาะการเข้าใจโลกโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยี กับนวัตกรรมทางการเงิน ทั้งเคยมีความตั้งใจจะพัฒนาประเทศให้ทันสมัย สู้กับการแข่งขันได้ กับได้ลงมือดำเนินการริเริ่มทำสิ่งใหม่ๆหลายอย่างจริงจัง เป็น “ภาพรวม” ที่ดูดี แต่ใน “โครงสร้างและเนื้อใน” อันเป็นส่วนประกอบสำคัญยังมีจุดอ่อนที่เห็นได้มากไม่แพ้กัน และหลายอย่างแย่กว่าเดิม แสดงว่าการดำเนินนโยบาย กลยุทธ์และมาตรการปฏิบัติที่นำมาใช้ ก่อปัญหาที่น่าเป็นห่วงขึ้นมากมาย ทั้งเปิดเสรีการค้า สร้างอัตราการเติบโตโดยกระตุ้นการบริโภค เน้นการโตเร็วด้วย GDP สูงๆ โดยที่ทุนมนุษย์กับทุนทางสังคมอ่อนแอ หรือเร่งเปิดประเทศเพื่อชี้ชวนการลงทุนต่างชาติมากเกินไป

ปัญหาที่น่ากลัวคือ ปัญหาเงินเฟ้อกับการขาดเงินออม เกิดจากหลายสาเหตุ ได้แก่ การบริหารที่เกิดความไม่สมดุลในการเติบโตของส่วนต่างๆ จุดอ่อนในขั้นตอนปฏิบัติ ความผิดพลาดไม่รอบคอบในการประยุกต์เอารูปแบบบริหารเอกชนมาใช้บริหารภาครัฐโดยขาดนโยบายสาธารณะที่ดีสำหรับประเทศและประชาชน รวมถึงทัศนคติ ความมั่นใจ และความเชื่อมั่นสูงมากเป็นพิเศษของนายกษ

ผู้เขียน ย้ำจุดยืนด้วยว่า ต้องการให้สื่อเตือนรัฐบาล (ซึ่งประมาทและมักไม่ฟังคำทัดทาน) ให้ระมัดระวัง “การเปิดเสรีทางการค้า” ที่จะนำมาซึ่งอันตรายในการสูญเสียเศรษฐกิจให้กับต่างชาติ

ฉบับวันที่ 22 กุมภาพันธ์ หน้า ๑.2 คอลัมน์ 108 วิถีทัศน์ โดย ศรีสุวรรณ วรรณ วรรณจร ชื่อเรื่องว่า

นโยบายศก. รัฐบาลทักษิณ ไม่ควรได้รับความไว้วางใจ

ผู้เขียนสรุปว่านโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลทักษิณ ตลอดระยะ 5 ปี เป็นส่วนหนึ่งของปมขัดแย้งของ พ.ต.ท.ทักษิณ กับฝ่ายองค์กรประชาชนที่กำลังเขม็งเกลียวเป็นวิกฤตการณ์ ทั้งนโยบายระดับในประเทศที่มีเป้าหมายไปที่คนระดับรากหญ้า แต่สิ่งที่เห็นมีเพียงการกระตุ้นการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย ปัญหาหนี้สินคนจนรุนแรงขึ้น จนเป็นคำถามต่อ

สถานการณ์คลังของประเทศระยะยาว และเกรงว่าโครงการแบบแจกเหล็ก การแปลงสินทรัพย์เป็นทุน จะส่งผลกระทบต่อรากฐานของชนบทไทย ที่คงอยู่ได้โดยตลอดแม้ในยามที่เศรษฐกิจของชาติเผชิญวิกฤตการณ์ขนาดใหญ่หลังปี พ.ศ.2540 ด้วยศักยภาพการผลิตแบบพึ่งตนเอง และระบบความสัมพันธ์แบบช่วยเหลือเกื้อกูล

นโยบายระดับชาติและระดับนานาชาติ ผู้เขียนเห็นว่า รัฐบาลทักษิณมียุทธศาสตร์เชิงรุกอย่างรัฐบาลในอดีตไม่กล้าทำ คือ แทนที่รัฐบาลจะเป็นผู้สนับสนุนภาคเอกชน แต่รัฐบาลกลับเดินหน้าเต็มสูบเจาะความตกลงเขตการค้าเสรีในทุกระดับ ซึ่งส่งผลเสียต่อภาคการเกษตร และระบบทรัพย์สินทางปัญญา ส่วนการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เป้าหมายเพียงเร่งตลาดหุ้นให้เติบโตแบบพรวดพราด เพื่อให้ภาพลักษณ์เศรษฐกิจของประเทศดูดี การเร่งป้อนตัวเลขเศรษฐกิจเป็นไปแบบเอาเป็นเอาตาย จนเลยขีดขั้นทางศีลธรรมเพราะขนาดธุรกิจสีดำ เช่น หวยไต้ดิน รัฐบาลทักษิณยังเอาเข้ามาอยู่ในระบบจนได้

นอกจากนั้น นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลทักษิณ ก็แทบมิได้ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม การประกาศเชิญชวนนักลงทุนจากทั่วโลกให้เข้าร่วมลงทุนในเมกะโปรเจกต์ 1.7 ล้านล้านบาท โดยรัฐบาลจะดำเนินการผลักดันกฎหมายและระเบียบต่างๆ เพื่อบายพาสขั้นตอนการขออนุญาตต่างๆ รวมทั้งขั้นตอนการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชน สุดท้ายผู้เขียนได้สรุปว่า เมื่อพิจารณาในมิติสิ่งแวดล้อม ศีลธรรม สิทธิมนุษยชน เสถียรภาพของเกษตรกรไทย และความสุ่มเสี่ยงของสังคมไทยที่ถูกชักลากไปในถนนสายโลกาภิวัตน์ การที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ลาออกหรือยุบสภา น่าจะเป็นคุณมากกว่าโทษ

นอกจากบทความ บทวิเคราะห์จากนักเขียนแล้ว ความพยายามสะท้อนระบอบทักษิณในแง่ผลการบริหารงาน 5 ปี ยังปรากฏผ่านรายงานข่าวประจำวันอื่นๆ ที่ กรุงเทพธุรกิจ ใช้การอ้างอิงเชิงสถิติเพื่อยืนยันว่า สร้างความพอใจระดับต่ำให้กับคนในสังคม เช่น ฉบับวันที่ 18 กุมภาพันธ์ หน้า 1,3 พาดหัวข่าวว่า

ม.หอการค้าเปิดผลสำรวจ ผลงานรัฐบาล 5 ปี 'เกรดซี'

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เปิดเผยผลสำรวจทัศนคติของผู้ประกอบการต่อกรดำเนินงานของรัฐบาลในรอบ 5 ปี พบว่า ความพอใจในการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจสูงถึง 43.9% อย่างไรก็ตาม ประเด็นหลักที่หนังสือพิมพ์เลือกมาเป็นพาดหัวข่าวและวรรคหน้า กลับเป็นผลสำรวจข้อย่อยหนึ่งเกี่ยวกับ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกระจุกตัวอยู่กับกลุ่มนักธุรกิจที่ทำได้เพียงเกรดซี

2. วิธีการรายงานในเชิงอธิบายตีความ (Interpretive Reporting) ด้วยลีลาแบบวิชาการ สร้างความน่าเชื่อถือผ่านการให้คำนิยาม และอธิบายที่มาของคำนิยาม การเรียงลำดับขั้นของก่อเกิดระบอบทักษิณ ไล่เรียงตั้งแต่อดีต และชี้ให้เห็นเหตุการณ์ในอนาคต เมื่อสังคมไทยอยู่ภายใต้ระบอบทักษิณ ตัวอย่างที่สำคัญ ได้แก่ ฉบับวันที่ 4 มกราคม 2549 หน้า 11 มีบทวิเคราะห์จาก สามชาย ศรีสันต์ พาดหัวเรื่องว่า

‘ทักษิณเซชั่น’ การกลายเป็นทักษิณ

ผู้เขียนชี้ให้เห็นกระบวนการที่ทำให้สังคมไทยก้าวเข้าสู่ “สังคมทักษิณ” หรือ “ทักษิณเซชั่น” ภาวะการมีกำกับบุคคลที่มีฐานะเป็นผู้นำประเทศพยายามครองเสียงข้างมากในสภาจนไม่สามารถถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ทำให้เกิดสังคมทักษิณแพร่กระจายเข้าสู่ระบบสังคมไทยในทุกอณูผิว หมายถึง การมีอิทธิพลชั้นนำ ครอบครองหรือเสมือนครอบครองทรัพยากรทางสังคม แม้ไม่ใช่เผด็จการ แต่สร้างขึ้นจากการอาศัยความชอบธรรม ความชาญฉลาดของผู้นำ ให้ซึมเข้าไปสู่การยอมรับภายในจิตใจของประชาชนให้ยอมตามอย่างไม่ทันรู้สึกตัว

ทั้งนี้ ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้เกิดสังคมทักษิณ จำแนกได้ 3 ประเด็นคือ 1) เพราะสังคมเบียดเบียนจรรยาบรรณการเมือง คือ ปฏิวัติ-ยึดอำนาจ-ตั้งรัฐบาล ทำให้เกิดรัฐธรรมนูญที่สร้างความเข้มแข็งให้กับพรรคการเมืองเดียวเข้าสู่อำนาจการปกครองประเทศ ขณะเดียวกันก็ได้เพิ่มอำนาจให้กับนายกรัฐมนตรี โดยตัดอำนาจของฝ่ายเสียงข้างน้อยลง

2) วิฤตเศรษฐกิจ ก็มีผลทำให้สังคมต้องการมืออาชีพบริหารเศรษฐกิจด้วย ซึ่ง พรรคประชาธิปัตย์ยังทำไม่ได้เพราะละเลยภาคเกษตรกรทำให้เกิดข้อหา “เอาใจคนรวยโดยไม่ช่วยคนจน” เมื่อพรรคไทยรักไทยประกาศนโยบายเอาใจรากหญ้า พร้อมเสนอภาพมืออาชีพทางเศรษฐกิจทำให้สามารถก้าวสู่อำนาจได้

3) ในยุคทุนนิยมที่คนวนเวียนอยู่กับความคิดมีชีวิต เพื่อผลิต คำกำไร และบริโภคแบบไร้พรหมแดน พรรคการเมืองใดก็ตามที่สร้างความคิดแบบเดียวกันนี้ และดำเนินนโยบายที่สอดคล้องต้องกันกับความคิดประชาชน ย่อมได้รับ “อำนาจนำ” ที่นำไปสู่การกลายเป็น “ทักษิณ” ซึ่งได้แก่บประมาณ ระบบราชการ และทุนการเมือง

ทั้งนี้ ผู้เขียน มองว่านโยบายประชานิยมหยิบยื่นโอกาสครอบครองทรัพยากรด้านการเงินให้กับประชาชน รัฐบาลทักษิณเป็นรัฐบาลแรกที่สามารถเข้าไปเปลี่ยนแปลงการจัดงบประมาณแผ่นดินได้อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน

นโยบาย-ความคาดหวัง-เม็ดเงิน ถูกทำให้เป็นเรื่องเดียวกันได้เจ้าของเดียวกัน คือ รัฐบาลทักษิณรวมทั้งนโยบายย่อยมากมายนโยบาย “เอื้ออาทร” จนกระทั่ง “เมกะโปรเจกต์” ขณะเดียวกันก็เข้าไปครอบครองกลไกบริหารราชการแผ่นดินด้วย “การปฏิรูประบบราชการ”

อำนาจเบ็ดเสร็จทำให้พรรคต่างๆควมรวมและมีทุนการเมืองเพิ่มขึ้น กลายเป็นพรรคการเมืองที่ใหญ่และหนึ่งเดียวที่ครอบงำสังคม เมื่อมีมติเศรษฐกิจและการเมืองมีเจ้าของเดียวกัน ก็เกิดการผูกขาดในเครือข่ายพรรคพวกเดียวกัน

การได้มาซึ่งอำนาจนำ เป็นทรัพยากรทางอำนาจที่ทันสมัย เป็นเทคโนโลยีทางการเมืองในยุคทุนนิยม และได้ช่วยให้เกิดกระบวนการกลายเป็นทักษิณอย่างรวดเร็ว ทั้งในมิติครอบครองทรัพยากรทางสังคม ชี้นำสังคมให้มุ่งไปสู่อุดมการณ์แบบ “ทักษิณ” (Thaksins Ideology)

การตอบแทนในทางบวกต่อระบบทักษิณ ประกอบด้วย 1) ได้ครอบครองสิทธิที่สามารถกระทำต่อสิ่งที่ครอบครองโดยไม่ต้องเป็นเจ้าของ ใช้เครื่องมือคือการปฏิรูป อำนาจบริหารถูกแทรกซึมโดยธุรกิจ เครือญาติ เพื่อนฝูง และกลายเป็นอำนาจที่ลอยอยู่เหนือการคานอำนาจ อาทิ การปรับผังรายการทีวี-วิทยุ การปราบผู้มีอิทธิพล

ส่วนองค์กรท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมก็ถูกขูดค้ำยภาพความเป็นชุมชนออกมา แล้วทำให้เป็นกลุ่มทางการเมืองที่มี “รัฐ” เข้าไปสนับสนุนการเงิน, วิชาการ เป็นการแปรสภาพกลุ่มที่มีพลังโดยธรรมชาติให้กลายเป็นกลุ่มก้อนของรัฐ นี่คือการเข้าสู่ทรัพยากรทางสังคมอย่างแนบเนียนในลักษณะ “ประชารัฐ” ที่รัฐอยู่เหนือประชาชนซึ่งเป็นขั้นตอนที่สองของการ “เทคโอเวอร์” หลังผ่านพ้นโครงการ “เอื้ออาทร”

2) อุดมการณ์แบบทักษิณ ซึมเข้าไปทุกส่วนของสังคมด้วยถ้อยคำต่างๆจากคำกล่าวปาฐกถา บรรยาย วาทะเหล่านี้ครอบคลุมเกือบทุกเรื่อง 3. การส่งเสริมเพิ่มพูนของระบบทักษิณ ประกอบด้วย ทรัพยากรที่นำเข้า วิธีการรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ภายในระบบอุดมการณ์ที่ต้องไปถึงระบบที่ปฏิสัมพันธ์กันแบบ “ต่างตอบแทน” มีคนๆเดียวเป็นแกนกลางนโยบาย การตัดสินใจศูนย์กลางอยู่กับคนๆเดียว ไม่ว่าจะเป็นการกระจายนโยบาย การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการผ่านนโยบาย ซึ่งนโยบายก็มาจากคนๆเดียว เป็นการมอบแบบที่สร้างคุณค่าให้กับผู้รับเป็นการมอบที่ตระหนักและให้ความสำคัญ เป็นการส่งผ่านจากมือผู้นำ

สุดท้าย ผู้เขียนสรุปว่า “ทักษิณเอนเซชัน” เชี่ยวกรากและใหญ่โตขึ้นตามระยะทางและเวลาที่หมุนไป ซึ่งไม่เพียงทำลายสิ่งที่ขวางกั้น แต่ยังนำพาสังคมไปสู่ “การกลายเป็นทักษิณ” ที่จำกัดให้ความเป็นอื่นเหลือพื้นที่น้อยลงทุกที

ฉบับวันที่ 7 กุมภาพันธ์, หน้า 13 กรุงเทพธุรกิจ เสนอบทวิเคราะห์โดย เมธา มาสขาว
ประธานศูนย์ประสานงานเยาวชนเพื่อประชาธิปไตย (ศยป.) เรื่อง

สังเคราะห์วิกฤตการณ์ประชาธิปไตยในรอบบทักษิณ

ผู้เขียนเริ่มต้นด้วยการตั้งโจทย์ว่า กลไกของระบอบทักษิณ ที่ประกอบไปด้วยกลุ่ม
อำนาจหลายกลุ่ม จะตั้งรับการชุมนุมขับไล่ของประชาชนครั้งนี้อย่างไร เพราะต้องยอมรับว่า
รัฐบาลระบอบทักษิณที่ได้สถาปนาการเมืองใหม่แบบ “ทุนกำกับรัฐ” ประกอบไปด้วยกลุ่ม
ทุนผูกขาดและฐานอำนาจ ถ้าฝ่ายแพ้ย่อมหมายถึงผลประโยชน์มหาศาลผ่านการ “โคตรานู
วัตร” ดังที่ธีรยุทธ บุญมี ออกมาวิจารณ์คงจะสลายไปด้วย ซึ่งชัดเจนในขณะนี้ว่า ทักษิณ ไม่
ยอมแน่

นอกจากนี้ผู้เขียนได้กล่าวอย่างชัดเจนด้วยว่า ต้องยอมรับว่ารัฐบาลทักษิณหมด
ความชอบธรรมมากหลังจากปัญหาการขายหุ้นชินคอร์ปอย่างไม่โปร่งใส 7.3 หมิ่นล้างบาป
ชอนดาบ 2 คมไว้แทงตัวเอง จนความชอบธรรมทางจริยธรรมในการดำรงอยู่ในตำแหน่งผู้นำ
ประเทศสูญสลายลง ท่ามกลางข้อครหาเก่าสุดปัญหาคอร์รัปชัน ใช้อำนาจทางการเมือง
แทรกแซงครอบงำจนองค์กฤษฎีที่เป็นความหวังในการตรวจสอบรัฐบาลของประชาชน ไม่
อาจเป็นที่พึ่งได้อีก นำไปสู่การเรียกร้องและแสดงพลังอำนาจของประชาชนที่ไม่พอใจมาก
ขึ้น รวมถึงการเป็น “เผด็จการนายทุนใหม่” ตรึงพลังประชาชนชนบทไว้ด้วยนโยบายประชา
นิยมแต่เอื้อผลประโยชน์พวกพ้อง ตัวเลขที่ชัดเจนที่สุดก็คือ ประชาชนที่หนี้สินเพิ่มขึ้น แต่
เครือข่ายตินายกรัฐมนตรีและพวกพ้องรวยขึ้นเรื่อยๆ อย่างก้าวกระโดด

ความใหม่ของรัฐบาลนายทุนนี้ ผู้เขียนจึงระบุทางออกว่า สังคมไทยจะต้องทบทวน
และเรียนรู้หาทางออกอย่างถึงที่สุดอย่างมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และนำเสนอสู่สาธารณะ
อย่างต่อเนื่อง เพื่อทำความเข้าใจกับสังคม หากการชุมนุมของประชาชนไม่ดำเนินไปอย่าง
เป็นเส้นเป็นล้านคน จะได้รับการต่อต้านจากนายกทักษิณที่ยังอ้าง 19 ล้านเสียงเป็น
ความชอบธรรมต่อไปเรื่อยๆ สถานการณ์ในประเทศย่ำแย่ การไม่ยอมแพ้ของนายก
ทักษิณ คือ การจัดตั้งกลุ่มกำลังตรงข้ามประชาชนชนเป็นตัวแทนสู้รบ จนอาจจะบานปลาย
ในวันหนึ่ง

- **กรอบเรื่องทักษิณเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จ**

ปรากฏการณ์หนึ่งที่เราเห็นได้ชัดเจนระหว่างที่ประเทศไทยอยู่ภายใต้การนำของนายกษ ทักษิณ นับตั้งแต่การเข้าสู่การเมืองสมัยแรก คือ การครอบครองพื้นที่ข่าวรายวันจำนวนมาก ซึ่งหากพิจารณาในรายงานข่าวต่างๆ สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่าอำนาจของนายกษทักษิณ ไปไกลเกินอาณาเขตที่ผู้นำประเทศไทยคนใดเคยก้าวถึง สะท้อนถึงการเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จและเด็ดขาด สามารถดำรงตนเป็นศูนย์กลางแห่งการบัญชาการได้ทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใหญ่อย่างนโยบายเศรษฐกิจการเมืองระดับชาติ เรื่องการพัฒนากีฬา ที่อดีตผู้นำน้อยคนจะลงลึกแก้ปัญหาด้วยตัวเอง เรื่อยไปจนถึงคดีฆาตกรรมนักท่องเที่ยวนานาชาติ

กรุงเทพมหานครกิจ สะท้อนบทบาทของทักษิณในฐานะศูนย์กลางแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จ ด้วยวิธีการกำหนดกรอบ ดังต่อไปนี้

1.วิธีการเลือก “ทักษิณ” เป็นประธานของประโยค และเป็นตัวหลักในการเดินเรื่องในข่าว เพื่อสะท้อนความคิดและบุคลิกเด็ดขาดของนายกษทักษิณในการจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์ฉบับ วันที่ 7 มกราคม 2549, หน้า 12,9 พาดหัวข่าวว่า

หัวหน้าท่องเที่ยววูบ ทักษิณสั่งจับตาย คนร้าย‘ฆ่าหม่อม’

บรรณานุกรม : นายกษ หัวหน้าคดีฆ่าโหดนักท่องเที่ยวสาวชาวอังกฤษทำลายภาพลักษณ์ประเทศไทย สะท้อนการท่องเที่ยว สั่ง “ซัดชย” ล่าตัวคนร้ายให้ได้...

ข่าวนี้แสดงให้เห็นแนวคิดประจำตัวของนายกษทักษิณ ที่มีแนวโน้มอ้างผลประโยชน์ส่วนรวมของคนหมู่มาก แล้วจัดการปัญหาด้วยความรุนแรง

ฉบับวันที่ วันที่ 20 มกราคม 2549, หน้า 11

โยนลูกทักษิณ ชี้อาสาไปรลิก ตั้งอนุร่างแผน

บรรณานุกรม : กมล.กีฬา เชิญหัวกะทิสองชั่ว ทั้งจากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา กับสมาคมฟุตบอล มาถกปัญหาความขัดแย้งเรื่องฟุตบอลอาชีพ สุดท้ายได้ข้อสรุปมีมติให้ตั้ง

คณะอนุกรรมการการกีฬา มาสาขปัญหาความขัดแย้งและวางแผนพัฒนาฟุตบอล
แห่งชาติควบคู่กันไป ก่อนขงเรื่องให้ นายกษทักษิณตัดสินใจ

ข่าวนี้สะท้อนคุณสมบัตินายกษทักษิณ ว่าเป็นผู้ที่สามารถจัดการปัญหาได้ทุกเรื่อง
เป็นที่พึงของการบริหารทุกอย่าง ไม่เว้นแม้แต่เรื่องของกีฬาที่ต้องอาศัยผู้นำสูงสุดเข้าไป
จัดการให้ลุล่วงได้

ฉบับวันที่ 8 มกราคม 2549, หน้า 1,4 พาดหัวข่าวว่า

ทักษิณเมินเสียงต้านลุยเซ็นเอฟทีเอสรัฐ

วรรคณา : “ทักษิณ” มินเสียงค้าน เดินหน้าเซ็นเอฟทีเอไทย-สหรัฐ ยันไม่ผ่านสภา
รอบคอบได้ ไม่สน ส.ว.เตรียมฟ้องศาลรัฐธรรมนูญ ย้ำตลาดสหรัฐสำคัญ หวั่นเสียตลาด
สหรัฐส่งผลกระทบการค้าติดลบยาว ซึ่งไม่เจรจาเปิดเสรีโทรคมนาคมในกรอบเอฟทีเอสรัฐ อ้าง
ต้องเป็นไปตามดับบลิวทีโอ ขณะที่ “เอ็นจีโอ” จี้ใจดำไม่กล้าเปิดเสรีโทรคมนาคม ด้าน “นิ
ติมธ.” จะข้ามหัวตัวแทนปวงชนชาวไทย

ข่าวนี้แสดงให้เห็นแนวความคิดรวบอำนาจตัดสินใจไว้มือ แม้กระบวนการกฎหมายที่ขัด
ว่าจะต้องผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็น แต่ขณะเดียวกันกลับเลือกปฏิบัติเพื่อรักษา
ผลประโยชน์พวกพ้อง (กรณีนี้คือ การไม่ยอมเปิดเสรีโทรคมนาคม ซึ่งเป็นที่รู้กันว่าตระกูลชิน
วัตรเป็นเจ้าของเครือข่ายโทรคมนาคมขนาดใหญ่ของประเทศ)

ฉบับวันที่ 11 มกราคม 2549 หน้า 2 ในคอลัมน์กาแพด้า โดย สุทธิชัย หยุ่น ใช้หัวเรื่อง
ว่า

ถ้าผมเป็นมะกัน, ผมจะชอบเจรจากับทักษิณ (เพราะเขาไม่ปรึกษาสภา, ไม่ฟังคนไทย
ที่คัดค้านต่างชาติ)

ผู้เขียนตั้งข้อสงสัยถึงเจตนาของนายกษทักษิณ ว่าตั้งอยู่บนผลประโยชน์ทางธุรกิจมาก
ไปสำหรับการเจรจาเอฟทีเอของสหรัฐ และไม่คำนึงถึงอธิปไตยทางเศรษฐกิจ หรือ การ
คุ้มครองพื้นฐานทางสังคมของไทยในระยะยาว และคนรากหญ้าที่จะได้รับผลกระทบ
โดยตรง อีกทั้งไม่ช่วยกันรักษาข้อได้เปรียบของชาติด้วยการยอมให้สภาร่วมอภิปรายตาม

หลักเกณฑ์ของประชาธิปไตย ซึ่งสามารถเป็นส่วนนำไปต่อยอดกับ สหรัฐ ที่ยึดถืออุดมการณ์นี้เป็นหลักอยู่แล้วได้

ฉบับวันที่ 15 มกราคม 2549, หน้า 1,2 (ดูภาพประกอบ) พาดหัวข่าวว่า

ทักษิณสวดมีอบ 'ประชาธิปไตยต้องมีขอบเขต'

เนื้อหาหลักนำมาจากคำพูดของนายกฯทักษิณ ในรายการ “นายกฯทักษิณคุยกับประชาชน” ถึงเรื่องกลุ่มผู้ชุมนุมซึ่งมีสิทธิเป็นแกนนำบุกเข้าไปในทำเนียบ โดยแสดงความไม่พอใจ ระบุว่า เป็นเรื่องที่เกินขอบเขตที่ประชาธิปไตยกำหนด และผิดกฎหมาย

ข่าวนี้ผู้สื่อข่าวใช้คำว่า ‘สวด’ แสดงกิริยาของประธานที่มีอำนาจเหนือกว่ากรรม ซึ่งในที่นี้คือคำว่า มีอบ หรือกลุ่มผู้ชุมนุมที่บุกรุกทำเนียบ

นอกจากนี้ ในรูปแบบการนำเสนอ ยังมีการเลือก “ไปรยคำพูด” ของนายกฯทักษิณ ที่แสดงทัศนคติต่อกลุ่มผู้ชุมนุมไว้ 2 ประเด็น คือ

“ไม่เคารพกติกาอะไรเลย เรียกร้องบอกว่าไม่ชอบใจตรงนั้นตรงนี้ ใช้น้ำซึกก้าวร้าว ถึงขนาดว่าบุกทำเนียบแล้ว มันเรื่องอะไรกัน แล้วมาเรียกร้องให้ผมลาออก”

และ

“พวกคุณรู้มากแค่ไหน แล้วออกมาบ้าบอขนาดนี้ เอาเลยคุณประท้วงไม่มีใครว่า แต่อย่าทำอะไรที่มันละเมิดกฎหมายอย่างนี้ รับไม่ได้”

แสดงให้เห็นถึงบทบาทในการเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดคุณค่าให้ประชาชนที่มาชุมนุมเป็นพวก ‘ก้าวร้าว’ และ ‘บ้าบอ’

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูป 4.2 ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องคอร์รัปชันเลือกไปรยคำพูดจากทักษิณในฐานะตัวเดินเรื่อง

ฉบับวันที่ 15 มกราคม 2549, หน้า 1,4 พาดหัวข่าวว่า

ทักษิณไฟเขียวจับ 'สนธิ-ส.ว.-ฝ่ายค้าน'

วรรณิศา : “ทักษิณ” ลั่นรับไม่ได้ ปีตำรวจออกหมายจับแกนนำมือบงกชทำเนียบ ไล่ชื่อเองทั้ง สนธิ-ก้านรงค์-ส.ว.-ฝ่ายค้าน “พรหมินทร์” รับถูก ถ่ายรูปไว้หมดแล้ว รู้หมดใครสั่งการ ด้าน ผบ.ตร.นำกำลังสลายม็อบถึงเลือดตกยางออก รวบ 40 ผู้ชุมนุมสอบปากคำ ทำประวัติเรียงตัวก่อนลดกระแส ยอมปล่อยกลับบ้าน ผบช.น.อ้าง ม็อบบาดเจ็บเพราะเอาหัวไปโขกโต๊ะ ไม่ได้ถูกตำรวจตี ขณะที่ “ประทีน” ลั่นพร้อมสู้ถ้าโดนหมายจับ

ข่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงอำนาจสั่งการของทักษิณที่เด็ดขาด จนเป็นที่สังเกตว่าทำให้ฝ่ายปฏิบัติการต้องทำตามด้วยมาตรการเชิงรุกที่มีความรุนแรงขนาดเลือดตกยางออก

นอกจากนี้ รายงานฉบับวันที่ 25 มกราคม หน้า 18, 15 มีข่าวที่สะท้อนบุคลิกผู้นำที่มีอำนาจสั่งการเด็ดขาดอีกครั้ง แต่เปลี่ยนจากประเด็นการเมืองไปอยู่ในขอบเขตของคดีอาชญากรรมที่ ทักษิณ ลงมาใช้อำนาจล้นด้วยตัวเอง พาดหัวข่าวว่า

‘ทักษิณ’ เต็มบั้นมือผู้เหยียบปราบผู้มีอิทธิพล สั่งจัดการ ‘เด็ดขาด’

วรรณารระบุ : “ทักษิณ” เต็มเสียหน้า สั่งล้างมาเพียบบั้นมือ สวดตำราจมีส่วนรับส่วย ยอมรับนโยบายล้างอิทธิพลย่อหย่อน สั่งขั่นนอตจัดการเด็ดขาด...

- *กรอบเรื่องลักษณะของผู้นำประเทศที่สังคมคาดหวัง (แต่ทักษิณเป็นไม่ได้)*

อำนาจเบ็ดเสร็จของผู้นำ เป็นลักษณะเด่นของระบอบทักษิณ อำนาจตัดสินใจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในตัวคนเดียวโดยไม่จำเป็นพึงเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของคนรอบข้าง ทำให้บ่อยครั้งปรากฏภาพผู้นำที่มีบุคลิกแข็งกร้าว การใช้ถ้อยคำตอบโต้ต่อความคิดเห็นแตกต่างอย่างรุนแรง สร้างความไม่พอใจ ความสับสน ความแตกแยกภายในสังคมในหลายครั้ง

อย่างไรก็ตาม เมื่ออำนาจของระบอบทักษิณได้เริ่มปรากฏชัดต่อสังคมไทย มีประชาชนกลุ่มเริ่มสังเกตเห็นพฤติกรรมในทางที่มีขอบของผู้นำในหลายด้าน และคนกลุ่มนั้นเริ่มขยายตัวมากขึ้นด้วยการแสดงพลังต่อต้านอย่างเป็นรูปธรรม จนมีเหตุการณ์ที่เป็นชนวนเหตุแห่งการแตกหักของความอดทน คือ การขายหุ้นบริษัทชินคอร์ปฯ โดยไม่เสียภาษี และมีข้อสงสัยในกระบวนการโอนหุ้นบริษัทในช่วงก่อนนี้โดยไม่เสียภาษีเช่นกัน

สังคมไทยทวงถามจริยธรรมต่อตัวนายกทักษิณ และเริ่มมีการอ้างถึงคุณสมบัติผู้นำในความคาดหวังของคนไทยหลายครั้ง พร้อมสะท้อนให้เห็นว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ยังขาดสิ่งใดและเมื่อขาดไว้คุณสมบัติผู้นำดังที่สังคมต้องการแล้ว นายกทักษิณจึงหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศต่อไป โดยในระหว่างนี้ กรุงเทพธุรกิจ ใช้วิธีกำหนดกรอบสะท้อนคุณสมบัติผู้นำที่นายกทักษิณบกพร่อง ดังต่อไปนี้

1. วิธีวิเคราะห์เจาะลึกบุคลิก จิตสำนึก และการแสดงออกของนายกทักษิณ ที่เป็นปัญหา โดย กรุงเทพธุรกิจ นำเสนอผ่านบทวิเคราะห์ของนักเขียนประจำ และนักเขียนรับเชิญ ในช่วงที่นายกทักษิณเดินทางไปจัดเรียลลิตี้โชว์ที่อำเภออาจสามารถ¹⁰ เพื่อสาธิตวิธี

¹⁰ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร จัดแสดงแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนผ่านการถ่ายทอดสด 24 ชั่วโมงทาง ยูทิวบ์ เบลีทิว ในชื่อ รายการ Back Stage Show The Prime Minister ระหว่างวันที่ 16-20 มกราคม 2549

แก้ปัญหาความยากจน เช่น ฉบับวันที่ 18-20 มกราคม 2549, หน้า 2 คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น วิเคราะห์ถึงเสียดสีถึงปัญหาในตัวผู้ นำเป็นประเด็นต่อเนื่อง ดังนี้

ฉบับวันที่ 18 มกราคม 2549 : 9 คำถามว่าด้วยเรียลลิตี้โชว์ ที่ทักษิณไม่กล้าถามตัวเอง (คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

ผู้เขียนตั้งคำถามว่า เรียลลิตี้โชว์ เป็นการสร้างภาพเกินไปหรือไม่ และตั้งคำถามเกี่ยวกับประโยชน์ของรายการนี้ โดยแบ่งคำถามเป็น 9 ข้อ คือ 1.ชาวบ้านอาจสามารถได้ประโยชน์อะไรจากการที่นายกฯถูกกล้องทีวีจับตลอด 24 ชม. 2.การทำเรียลลิตี้โชว์เกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่ยากจนที่ตรงไหน 3.ถ้ากล้องทีวีจับ 24 ชม.สมณนายกฯจะสนใจเรื่องที่บ้านบ้านพูดหรือจิตใจไปอยู่ที่ “ภาพ” ที่จะออกทีวี? 4.ชื่อรายการว่า Backstage the Prime Minister แต่ความจริงไม่ใช่แค่เพียงหลังฉาก แล้วมันเกี่ยวอะไรกับ “เศรษฐกิจพอเพียงหรือเปล่า” 5.ถ้ายอมทำรายการนี้เท่ากับความสนใจจะพุ่งไปที่ “โชว์” มากกว่าเนื้อหาที่ลงไปแก้ปัญหาความยากจน อย่างนี้ชาวบ้านจะสับสนไหม? ถึงชาวบ้านจะไม่สับสน แต่นายกฯเองก็อาจจะเริ่มสับสนว่าอะไรมาก่อน อะไรมาหลัง 6.ถ้าอ้างว่าต้องทำโชว์เพื่อเป็นการ “สอนทางไกล” ข้าราชการทั่วประเทศให้รู้วิธีการแก้ความยากจนเป็นอย่างไร จะมีเสียงแย้งกลับมาใหม่ว่า แสดงว่าที่แล้วมาล้มเหลวหมด? แสดงว่าระบบผู้ว่าชื้อไอ นายอำเภอชื้อไอ ล้มเหลวหมดอย่างนั้นหรือ

7.นายกฯที่ทำงานได้ต้องเป็นนักแสดงหน้ากล้องทีวีที่เก่งด้วยหรือ? 8.ทำโชว์มิเป็นการตอกย้ำอีกครั้งหรือว่าประเทศนี้มีคนทำงานเป็นอยู่คนเดียวคือคนชื้อทักษิณ คนอื่นโง่หมดล้วนเต็มไปด้วยอวิชชา มิตรงกันข้ามกับสิ่งที่คุณทักษิณประกาศว่าจะกระจายอำนาจหรือ? 9.ข้อสุดท้ายแต่สำคัญที่สุด...หากทำรายการครั้งนี้แล้วเกิดติดใจ วันไหนไม่ได้เห็นภาพตัวเองออกทีวีจะรู้สึกหงุดหงิดงุ่นง่าน ทำงานไม่ได้จิตใจไม่อยู่กับเนื้อกับตัว...จะทำอย่างไรดี? มีหมอรักษาโรคอย่างนี้หรือเปล่า?

วันที่ 19 มกราคม 2549 : วิเคราะห์สัญชาตญาณ สำนึกของผู้ นำ (คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

ผู้เขียนเริ่มต้นเรื่องด้วยการพูดถึงบุคลิกผู้นำของ ทักษิณ ในด้านลบว่า “นักวิเคราะห์จิตหลายคนอยากให้มีคนศึกษา “สภาพจิต” ของคุณทักษิณ ชินวัตรที่ “น้อตหลุด” และ “โพลง” ถ้อยคำออกมาเหมือนมีอะไรบางอย่างไปสะกด และความสามารถในการควบคุม

ความคิดความรู้สึกจะหลุดหายไปกระชั้นหัน ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาตั้งข้อสังเกตกับผมว่า ถ้าสังเกตให้ใกล้ชิดและอย่างเป็นกลางไม่เกี่ยวกับการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับแนวคิด หรือนโยบายของคุณทักษิณ และศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำๆจนกลายเป็นแบบแผนหรือ pattern แล้วจะพบว่า คุณทักษิณมีความสุขที่อยู่ท่ามกลางคนที่ต้องพึ่งพาเขา, ต้องอาศัย บารมีเขาและยอมรับในความต่ำต้อยกว่าทางปัญญา...

แต่เมื่ออยู่ในบรรยากาศของคนที่มีความรู้ความอ่านระดับเดียวหรือเหนือกว่า อากา รจะไปเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเห็นการแสดงออกด้วยการวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ตัวเขาหรือแนวทาง ของเขา... เวลาฟังผู้นำชุมชนที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่นอย่างลงละเอียด สังเกตว่า คุณทักษิณฟังได้ไม่ครบก็จะแทรกเข้ามา ความอดทนที่จะฟัง “เสียงภูมิปัญญา ชาวบ้าน” ในระดับท้องถิ่นนั้นจะมีน้อย สมาชิกจะสั้น เพราะคุณทักษิณเข้าใจเอาเองว่าความ เป็น “ผู้นำ” คือการรู้คำตอบทั้งหมดของทุกปัญหา ทั้งๆที่ความจริงนั้น ความเป็นผู้นำที่ดีคือ การฟังอย่างตั้งใจที่จริงใจ พฤติกรรมเช่นนี้พอจะสรุปได้ว่า คุณทักษิณอยู่ในสภาพ จิตใจเปี่ยมสุขที่สุดกับคนที่ต้องพึ่งพิงเขามากที่สุด

แต่เมื่อต้องเผชิญเสียงวิพากษ์วิจารณ์ที่นักวิชาการนำเสนอ คุณทักษิณจะพลิกไป 180 องศาทันที ไม่เพียงแค่มองฟังและวิเคราะห์ความเห็นของอีกคนหนึ่งเท่านั้นแต่ยังเกิด อารมณ์ต้อง “อัดกลับ” อาจจะเป็นเพราะสำนึกลึกๆในใจว่าตัวเองจะอยู่ได้ ก็ต่อเมื่อต้องทำลาย ความนาเชื่อถือของอีกฝ่ายหนึ่ง”

ผู้เขียนยกตัวอย่างกรณี ธีรยุทธ บุญมี ที่ไม่ได้ตอบโต้เรื่องนโยบายด้วยการอธิบายด้วย หลักเหตุผล เช่น บอกว่าเรียกลีดิ์โซร์ดีอย่างไร แต่กลับอัดไปที่ตัวบุคคลคือ ธีรยุทธว่า อวิชา ขาการแบบนี้แทบจะกลายเป็น “แบบแผนของทักษิณ” ไปแล้ว

สุดท้าย ผู้เขียนสรุปว่า นายกษทักษิณ มีพฤติกรรมต่อฝ่ายตรงข้าม 3 แบบ อย่างแรก คือสุขเมื่อมีคนมาพึ่งพิง โปรดโปรง เพราะมีคนทีเสริมอึดตาของเขา และคนที่พร้อมแสดง ตัวตนว่ายกย่องเขา แต่เมื่อเป็นระดับสอง คนระดับเดียวกัน (ทางปัญญาและทัศนคติ) ทักษิณ เริ่มเครียด พุดระวัง ตั้งการ์ด ความอบอุ่นเป็นกันเองหายไป และสามคือ เจอไอคิวสูง เท่าหรือสูงกว่า กล้าแสดงความคิดเห็นตรงไปมา และไม่ใช่คนที่ต้องพึ่ง ทักษิณ ทั้งทางสังคม และการเมือง ทักษิณ จะเครียดหนัก ไม่ตั้งรับ แต่จะออกหมัดสู้

ฉบับวันที่ 20 มกราคม 2549 : เรียลลิตี้โซร์... นายอำเภอเรียนรู้อะไรจากนายกษ?
(คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

ผู้เขียนตั้งคำถามเรื่องวิธีการแก้ปัญหาที่นายกฯ ทักษิณ นำไปใช้ที่ อาจสามารถว่า “นายกรัฐมนตรีต้องการจะไปช่วยเหลือคนยากจนเฉพาะราย หรือไปวาง “Model” ของการแก้ปัญหาท้องถิ่นเพื่อให้นายอำเภอทั่วประเทศนำไปปฏิบัติตาม?” ผู้เขียนมีความคิดเห็นที่ไม่มีวิธีการใดเลยที่นายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้บริหารท้องถิ่นไม่เคยเรียนมา หรือได้มาจากการอบรมสั่งสอน จะต่างกันก็ตรงแค่คนเหล่านั้นไม่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเหมือนนายกฯ

ทั้งนี้ ผู้เขียนชี้ว่า สาเหตุที่ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นอ่อนแอเพราะ 1. ความล้มเหลวของรัฐบาลกลางที่กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น 2. ส่วนกลางยังต้องการจะมากำกับสั่งการโดยตรง เพราะผู้ที่ต้องการจะได้คะแนนเสียงจากประชาชนในการเลือกตั้งนั้นยอมไม่ต้องการเห็นอำนาจท้องถิ่นมีมากจนกระทั่งชาวบ้านไม่รู้สึก “เป็นหนี้บุญคุณ” กับพรรคการเมืองที่ปกครองรัฐบาลกลาง เมื่อรัฐบาลไม่กระจายอำนาจอย่างแท้จริง การสอนนายอำเภอให้ทำอย่างนายกฯ ในการแก้ปัญหาความยากจนก็ไปไม่ถึงไหน วกวนอยู่ที่เดิม เพราะชาวบ้านมองไม่เห็นว่าการช่วยเหลือนายอำเภอจะช่วยเหลืออะไรเขาได้ ผู้ให้นายกฯ จากกรุงเทพฯ มาสร้างความฮือฮา, แจกเงิน, แจกโครงการต่อหน้าต่อตารัฐมนตรีผู้ว่าฯ และนายอำเภอทั้งหลายดีกว่า “วัฒนธรรมพึ่งพิง” ของชาวบ้านจะยิ่งฝังลึก เลิกคิดเองทำอะไรเอง รอมเมตตาจากท่านผู้นำเท่านั้น

นอกจากนี้ กรุงเทพธุรกิจ นำเสนอบทวิเคราะห์ถึงแนวคิดของนายกฯ ทักษิณ ในการจัดเรียลลิตี้ตัวอย่างต่อเนื่อง เช่น ฉบับวันที่ 19 มกราคม 2549, หน้า 13 เสนอบทความโดย วิษณุ บุญมาร์ตัน เรื่อง

‘อาจสามารถโมเดล’ กู้กระแสหรือจริงใจแก้ปัญหาคนจน

ผู้เขียนกล่าวถึงการลงพื้นที่แก้ปัญหาความยากจนที่ อ.อาจสามารถของนายกฯ ทักษิณ ว่าเป็นการทำการตลาดทางการเมือง เพื่อกู้กระแสขาลงมิให้ถลาลึกลงไปเท่านั้น ซึ่งนักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่าเป็นการพัฒนาแบบ Cosmetics Development คือ การพัฒนาแบบเครื่องสำอาง ที่มีคนคอยจัดหาจัดเตรียมแป้ง ลิปสติก เครื่องประทินผิว และอื่นๆ ทุกอย่างไว้หมด พอไปถึงก็เพียงแค่นำเครื่องสำอางที่วางพร้อมอยู่แล้วขึ้นมาแต่งหน้าให้ดูสวยงาม หลังจากนั้นก็ออกมาแสดงปรากฏโฉมใหม่ที่สาธารณชนให้ชาวประชาได้ดู แล้วก็จะได้ภาพลักษณ์ที่ดีกลับไป

ผู้เขียนวิจารณ์ด้วยว่า หากนายกษัตริย์ยังไม่แก้ไขการเบียดบังหรือการแย่งชิงทรัพยากรจากชนบทสู่เมือง โดยการดูดซับส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมแล้ว ก็คงเป็นได้แค่บันทึกที่เกี่ยวกับการพัฒนา คือ ชอบไปดูชนบทก็เฉพาะถิ่นที่มีถนนลาดยางเข้าไป ดูแค่ความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่อยู่ริมทางโดยไม่เข้าไปลึกๆ และมักจะไปตอนเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ เพราะเป็นช่วงที่อากาศไม่ร้อนจัดมาก ภาพที่เห็นจึงไม่ใช่ภาพของคนยากจนที่แท้จริง ผู้ศึกษาชนบทจะต้องเข้าไปในฐานะผู้เรียนรู้ ผู้ประสานงาน ผู้กระตุ้นและผู้อำนวยความสะดวก ส่งเสริมให้ชาวบ้านสำรวจตนเอง ให้เข้าได้ ใช้ความรู้และประสบการณ์ วิธีชาวบ้านสอนเรา ทำการวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์วางแผนและเป็นเจ้าของผลงานเอง ซึ่งเป็นการประเมินสภาวะชนบทแบบมีส่วนร่วมแท้จริง

ฉบับวันที่ 20 มกราคม 2549, หน้า 12 นำเสนอบทความโดย น.พ.บุญสิน ตั้งตระกูลวินิช พาดหัวเรื่องว่า

เรียลลิตีชีวะนายกษัตริย์ สะท้อนภาพอะไรบ้าง?

ผู้เขียนกล่าวถึง รายการเรียลลิตีชีวะของนายกษัตริย์ เป็นปรากฏการณ์ใหม่ในสังคม แต่ที่เสนอมุมมองอีกด้านหนึ่งว่า เรียลลิตีชีวะ สะท้อนประเด็นเกี่ยวกับผู้นำฯ 6 เรื่อง คือ 1. นิยมแก้ปัญหาโดยใช้การประชาสัมพันธ์ ต้องการให้ประชาชนเห็นว่า นายกษัตริย์เป็นคนที่มุ่งมั่น ตัดสิน และเข้าถึงประชาชน 2. การแก้ปัญหาโดยวิธีลัด ใช้วิธีตัดตอนปัญหาบ่อยๆ ตั้งแต่กรณีแก้ปัญหายาเสพติด การทำเรียลลิตีชีวะ จึงเป็นอีกตัวอย่างของการตัดตอนขบวนการ เหมือนการขายตรงไม่ผ่านกระบวนการปกติ 3. วาระซ่อนเร้น (hidden agenda) เพื่อลดกระแสความกดดันจากปัญหาหุ้มน้ำท่วม อาทิ คอร์รัปชัน การค้าเสรี 4. ความสับสนและการหลงตัวเอง ซึ่งนับวันดูจะปรากฏชัด เช่น การพูดว่าตนเองเป็นนายกษัตริย์โพธิสัตว์ นอกจากนี้ยังไม่ต้องการแยกแยะระหว่างความฝันกับความจริง ถึงกับประกาศให้ประเทศไทย ปลอดภัยคนจนภายใน 3 ปี ซึ่งแม้ประเทศที่ร่ำรวยและพัฒนาแล้วในโลกตะวันตกยังไม่มีประเทศใดกล้าประกาศ 5. การไม่ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่าง (role model) 6. ชอบลองของใหม่ ตั้งแต่ผู้ว่าฯ สีโอ การทำเวิร์คช็อป การทำเรียลลิตีชีวะ แต่การลองของใหม่ไปเรื่อยโดยไม่พิจารณา

หลังจากจบรายการเรียลลิตีชีวะ ที่อ.อาจสามารถ กรุงเทพมหานคร ยังนำเสนอรายงานข่าวโดยพยายามสะท้อนภาพบุคลิกผู้นำอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหลังจากจากการขายหุ้นชินคอร์ปของตระกูลชินวัตรนั้น ผู้สื่อข่าวทำหน้าที่จับปฏิกิริยาของผู้นำอย่างใกล้ชิดว่า

ได้รับผลกระทบจากแรงกระเพื่อมของสังคมที่เริ่มวิจารณ์อย่างหนักหรือไม่ เช่น ในฉบับวันที่ 2 กุมภาพันธ์

‘ทักษิณ’สองอารมณ์เข้าเครียดเที่ยงแจ่มใส

เนื้อหาข่าวรายงานถึงท่าทีของนายกฯซึ่งพลิกผันคาดเดาไม่ได้ หลังจากที่มีการสืบสาวถึงที่มาของบริษัทแอมเฟลริช อินเวสต์เมนต์ ว่าตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยในกระบวนการเลี้ยงภาษีหรือไม่ และผู้สื่อข่าวสำนักต่างๆในทำเนียบรัฐบาลกำลังรอสัมภาษณ์นายกทักษิณให้ตอบข้อข้องใจนี้ โดยช่วงเช้ามีสีหน้าเคร่งเครียด แต่ตอนเที่ยงกลับมีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ดี

2. วิธินำเสนอวาทะของนายกทักษิณ ที่จุดประเด็นขัดแย้งในสังคม เนื่องจากหลายครั้งที่นายกทักษิณ มักใช้ถ้อยคำตอบโต้ผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างเพื่อทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง (Discredit) แทนการชี้แจงประเด็นที่ถูกกล่าวหา เช่น วาทะตอบโต้นักวิชาการว่าเป็น ‘คนป่วย’, วาทะตอบโต้กลุ่มคนที่วิจารณ์การขายหุ้นชินคอร์ปว่า ‘ซีอีโอจ๋า’ การขึ้นเวทีด่ากลุ่มผู้ชุมนุมต่อต้านว่า ‘ง่าว’¹¹ หรือกระทั่งการกล่าวถึงการตัดสินใจทางการเมืองโดยพาดพิงสถาบันกษัตริย์ว่า ‘ถ้าพระเจ้าอยู่หัวทรงกระซิบให้ลาออก จะลาออกทันที’ ตัวอย่างเช่น

ฉบับวันที่ 24 มกราคม 2549 หน้า 20,17 : ทักษิณไม่ได้ ‘ธีรยุทธ’ ซี่แค่คนป่วย

ฉบับวันที่ 25 มกราคม 2549 หน้า 18,15 : นายกฯจวกกทม.หนุนมือบสนธิ

ฉบับวันที่ 26 มกราคม 2549 หน้า 1,2 : ทักษิณได้กลุ่มโจมตีขายชินคอร์ป ‘ซีอีโอจ๋า’

ฉบับวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2549 หน้า 1,4 : นายกฯขึ้นเวทีเชียงใหม่สู้-ด่ามีอบง่าว’ ฮือฮา วาทะนายกฯ “ถ้าพระเจ้าอยู่หัวกระซิบผมทักษิณออกเถอะ รับรองกราบพระบาทออกแน่”

ฉบับวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า 20,17 : ผบ.ทบ.รับข้อมูล‘ทักษิณ’จาบจ้วงเบื้องสูง ‘อภิสิทธิ์’เตือนอย่าพูดกระตุ้นความรุนแรง

ฉบับวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า 2 : โพลล์ชี้ประชาชนไม่พอใจวาทะ‘ทักษิณ’ พาดพิงเบื้องสูง

¹¹ ง่าว เป็นภาษาพื้นเมืองแปลว่า ฉลาดน้อย หรือ โง่

หลังจากที่นายกฯ ทักษิณ แสดงวาทะเผด็จร้อนต่อกลุ่มคนหรือองค์กรที่ต่อต้าน หนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ มักจะนำการกระทำเหล่านั้นออกมาวิเคราะห์เจาะลึกให้เห็นว่า วาทะดังกล่าวสะท้อนทัศนคติส่วนตัวของนายกฯ ทักษิณที่มีปัญหาทันที โดยมีวิธีสะท้อนผ่าน บทความ คอลัมน์ ที่สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของผู้นำผ่านวาทะต่างๆ เช่น ฉบับวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2549 หน้า 12 บทความโดย ศิริจินดา ทองจินดา มหาวิทยาลัยพายัพ หัวเรื่องว่า

โลกทัศน์ของผู้นำกับคนจน 'ชี้ใจฉา'

ผู้เขียน สื่อประเด็นหลักเรื่องความยุติธรรม ที่เป็นเครื่องมือจัดการควบคุมคนจำนวนมากให้อยู่ในกฎเกณฑ์เดียวกันได้ ถือเป็น "ข้ออ้าง" อันทรงประสิทธิภาพ จนใครหลายคนพยายามแทรกตัวเองเข้าไปอยู่ในตำแหน่งที่ซึ่งจะสามารถควบคุมจัดการและบริหารความยุติธรรมได้ด้วยตัวเอง... คำอธิบายของนายกฯ ที่ว่าด้วย "ความอิจฉาตาร้อน" กับเงินก้อนยักษ์นี้ ก็ยังสะท้อนโลกทัศน์ที่มีต่อโลกและสังคมว่า ท่านเป็นเพียงเศรษฐีคนหนึ่งที่มีหน้าเข้ามาหา "โอกาส" ในการบริหารจัดการ "ความยุติธรรม" เพื่อผลประโยชน์เรื่องเงินๆ ทองๆ นั้นเอง นอกจากนี้การตอบโต้ดังกล่าวของนายกฯ ยังสะท้อนด้วยว่า โลกทัศน์ของท่านจริงๆ แล้วมี "ความเป็นส่วนรวม" อยู่สักแค่ไหน เมื่อเทียบสัดส่วนกับ "ความเป็นส่วนตัวของท่านเอง" และเป็นการสะท้อน "ความยุติธรรม" ในมุมมองของท่านว่าอยู่ในฐานะที่เป็นบรรทัดฐานหรือเป็นข้ออ้างของสังคมกันแน่

ฉบับวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2549 หน้า 2 คอลัมน์ก้าแฟดำ โดยสุทธิชัย หยุ่น พาดหัวเรื่องว่า

เหตุเพราะพวกเขา เพิ่งตื่นจาก 'ความง่วง'

ผู้เขียน กล่าวถึงการชุมนุมที่พระบรมรูปทรงม้าเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ผู้คนเป็นหมื่นเป็นแสนที่ตะโกนว่า "ทักษิณ...ออกไป" ไม่ได้หมายความว่าถึงตัวบุคคลที่มีชื่อทักษิณเท่านั้นที่หมดความชอบธรรมในการจะเป็นผู้นำประเทศ หากแต่ยังหมายถึง "ระบบคิด" และ "ระบอบทักษิณ" ด้วยที่กำลังสร้างปัญหาให้บ้านเมืองอย่างใหญ่หลวง โดยที่ผู้เขียนบรรยายถึงความอันตรายในระบบคิดอันตราย เช่น ความคิดนิยมสุดขั้ว การแปรทวิสัยทัศน์ของชาติเป็นของเอกชนเพียงไม่กี่กลุ่ม (โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ใกล้ชิดกับอำนาจรัฐ) การใช้อารมณ์และภาษาสาดใส่คนที่ไม่เห็นพ้องกับคนที่ไม่เห็นด้วยกับตนอย่างสาหัสเสียเทเสีย (ล่าสุดเรียกคนที่

ไปประท้วงว่า กุ๊ยะ และ ง่าว) และที่สำคัญที่สุดคือ การไม่ให้ความสำคัญกับจริยธรรม กรณีเห็นผลประโยชน์ส่วนตัวมาก่อนประโยชน์ส่วนรวม โดยที่ผู้เขียนสรุปปิดท้ายว่า เมื่อจริยธรรมเป็นเรื่อง “เลือกใช้เมื่อสะดวกต่อผู้นำ” เมื่อนั้นความกลัวของคนที่ไม่กล้าตำหนิผู้นำ ก็กลายเป็นความกล้าที่จะต้องขับไล่ให้ความเลวร้ายออกไป ออกไปทั้งคน ทั้งระบบคิด ทั้งวาจาสามหาวระรานคนทุกระดับชั้นในประเทศอีกด้วย

3. วิธีสร้างคู่ตรงข้าม ‘ผู้นำที่สังคมไทยต้องการ’ กับ ‘ผู้นำในแบบที่นายกฯทักษิณเป็น’ เป็นวิธีที่หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจใช้สนับสนุนเหตุผลที่ทำให้นายกฯทักษิณ หมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ เนื่องด้วยพฤติกรรมหลายประการที่ขัดต่อ “จริยธรรม” ของการเป็นผู้นำที่ดี โดยการกำหนดกรอบด้วยวิธีนี้ เกิดขึ้นหลังจากเหตุการณ์ขายหุ้นชินคอร์ปของตระกูลชินวัตรให้กับกองทุนเทมาเซก ของสิงคโปร์ โดยใช้เทคนิคทางกฎหมายทำให้ไม่ต้องเสียภาษี

ในระยะแยกนายกฯทักษิณ หลีกเลี้ยงตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับกระบวนการขายหุ้นทั้งหมด และกล่าวอ้างเพียงแต่ว่าทำขั้นตอนทุกอย่างถูกต้องตามกฎหมาย หรือหากมีการกล่าวถึงกรณีนี้ก็เป็นเพียงการใช้วาทะตอบโต้ไปที่ตัวบุคคลแทนการชี้แจงประเด็นที่ถูกกล่าวหา อย่างไรก็ตาม ขณะนั้นสิ่งที่สังคมต้องการจากผู้นำมากที่สุด ไม่ใช่คำชี้แจงทางข้อกฎหมายอย่างที่นายกฯทักษิณ ให้นายสุวรรณ วลัยเสถียร ออกมาแถลงแทน แต่ความสนใจเอนไปอยู่ที่เรื่องบทบาทของทักษิณในฐานะนักธุรกิจที่ทับซ้อนกับบทบาทของผู้นำสูงสุดของประเทศ โดยที่ กรุงเทพธุรกิจ เสนอกรอบเรื่องผ่านการวิเคราะห์ในข่าว รายงานพิเศษ และบทความต่างๆ อาทิ ฉบับวันที่ 26 มกราคม 2549, หน้า 2 คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น เรื่อง

เมื่อนายกฯออกมาพูดแทนทักษิณ

ผู้เขียน ใช้หลักการเขียนเล่าเรื่องที่นายกฯทักษิณ ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวทำเนียบรัฐบาล โดยแยกบทบาทให้เห็นราวกับว่านายกฯได้ออกมาพูดแก้ตัวนักธุรกิจที่ชื่อ ทักษิณ ชินวัตร เหมือนเป็นคนใกล้ชิดที่รู้จักกันเป็นอย่างดีจนตอบแทนกันได้ทุกเรื่อง เช่นการเสียภาษีกว่า 2 หมื่นล้านบาท นายกฯตอบแทนว่า คุณทักษิณไม่จำเป็นต้องคิดประเด็นเหล่านั้น เพราะนี่คือกติกาสากล เพราะเป็นการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ เมื่อนักข่าวถามว่า ถ้ากลัวเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนทำไมไม่ขายหุ้นของตระกูลตั้งแต่นั้น นายกฯก็ตอบแทนคุณ

ทักษิณว่า “โห! มันขายง่ายเหมือนขายขนมแข่งที่ไหนเล่า แหม! เงินตั้งเยอะแยะ พ่อค้ารับซื้อขนมแข่งมีกี่คนเล่า ปิดโธ่! เฮ้อ...”

จากการให้สัมภาษณ์นี้ ผู้เขียน ตั้งข้อสังเกตในเชิงเปรียบเทียบว่า นายกษมีความเข้าใจว่า ทำไมทักษิณจึงต้องยอมให้มีเรื่อง “ผลประโยชน์ทับซ้อน” มาตลอดเกือบ 5 ปี เพราะนายกษต้องช่วยคุณทักษิณหาคนมาซื้อขนมแข่งยักษ์นี้ไป ซึ่งเท่ากับเป็นการยอมรับครั้งแรกอย่างเป็นทางการว่า ตลอดเวลาที่ผ่านมานั้นคุณทักษิณมีปัญหา “ผลประโยชน์ทับซ้อน” มาตลอดที่เป็นนายกษ แต่ที่ต้องยอมให้ประเทศชาติอยู่ในสภาพเช่นนี้เพราะหาคนมีสตางค์เยอะๆมาซื้อของแพงๆจากตระกูลท่านไม่ได้ นายกษรู้ปัญหา ลูกๆของคุณทักษิณรู้ปัญหา (จึงต้องการขายหุ้น) มีแต่คุณทักษิณเท่านั้นที่เพิ่งรู้ว่าตัวเองมีปัญหามาผลประโยชน์ทับซ้อน

สุดท้าย ผู้เขียนตั้งคำถามว่า ที่ก่อนหน้านี้ นายกษบอกว่าเรื่องทั้งหมดท่านไม่รู้ ท่านไม่เกี่ยว เป็นเรื่องของลูกๆทั้งสิ้น แต่เมื่อวันอังคารนักข่าวถามกลับตอบได้เป็นฉากๆ สรุปแล้วคนพูดคือนายกษ หรือคุณทักษิณกันแน่

ฉบับวันที่ 29 มกราคม 2549 หน้า 1,2 รายงานพิเศษเรื่อง

ขายหุ้นชิน 7 หมื่นล้าน ระวังเจอ ‘ชาลงของจริง’

เนื้อหาส่วนหนึ่งของรายงานระบุว่า การพูดของนายกษยังไม่สามารถคลายข้อสงสัยที่ว่า เหตุใดเส้นทางการขายหุ้นลือตใหญ่ครั้งนี้จึงลึกลับ สลับซับซ้อนและเต็มไปด้วยเงื่อนงำน่าสงสัย และที่สำคัญก็คือ การตั้งคำถามว่า เหมาะสมหรือไม่กับ พ.ต.ท.ทักษิณ ซึ่งกำลังสวมหมวกเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย

ฉบับวันที่ 30 มกราคม – 1 กุมภาพันธ์ 2549 หน้า 2 คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น มีการกล่าวถึงบทบาทของผู้นำในแบบนายกษทักษิณที่ส่งผลต่อความรู้สึกคนไทยทั้งประเทศคือ

วันที่ 30 มกราคม 2549 : อย่าให้คนไทยรู้สึกว่ ใครเสียภาษีคือคนโง่

ผู้เขียนระบุว่า ถ้าคนรวยที่สุดของประเทศพยายามหลีกเลี่ยงภาษี จะให้คนไทยที่หาเช้ากินค่ำก้มหน้าก้มตาเสียภาษีเพื่อแสดงความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองได้อย่างไร? เมื่อ

ความรู้สึก “ไม่เป็นธรรมในสังคม” อย่างหนักหน่วงเช่นนี้เกิดขึ้นระหว่างชนชั้นปกครองกับประชาชนทั่วไปแล้ว ปฏิกริยาที่เกิดขึ้นจะมาได้ในหลายรูปแบบ และไม่จำเป็นต้องออกไปเดินขบวนต่อต้านกลางถนนอย่างเดียว

วันที่ 31 มกราคม 2549 : ‘ไอ้คนมันไม่เชื่อ...’ ทำไมไม่มีทั้งแผ่นดิน?

ผู้เขียนตอบได้คำพูดของนายกษัตริย์ที่บอกว่า การขายหุ้นไม่กระทบภาพลักษณ์เพราะทำถูกกฎหมาย แต่ไอ้คนมันไม่เชื่อ มันก็ไม่รู้จะเชื่ออย่างไร? แต่ความเป็นจริงวันนี้คนไทยจำนวนมาก และเริ่มขยายวงไปถึงคนที่เคยรักนายกษัตริย์ด้วย เพราะนายกษัตริย์ไม่เคยตอบคำถามอย่างตรงไปตรงมา

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2549 : ถึงเวลาที่ทักษิณ ‘พร้อมจะพูด...’ ก็สายไปเสียแล้ว

ผู้เขียนกล่าวถึงวาระโอกาสที่นายกษัตริย์พร้อมจะชี้แจงว่า เกิดขึ้นตอนที่สายเกินไป เนื่องจากสังคมไทยมีสิทธิที่จะบอกว่า เมื่อผู้นำไม่อธิบายหรืออธิบายแล้วฟังไม่ขึ้น ก็จะไม่ฟังอีกต่อไป ต้องปล่อยให้เป็นเรื่องของกระบวนการ และกลไกแห่งกฎหมายที่จะจัดการอย่างเอาจริงเอาจัง เพราะนวัตกรรมใหม่แห่งการคอร์รัปชันนั้นเป็นที่สงสัยของสังคม

สำหรับการกำหนดกรอบลักษณะของผู้นำที่สังคมคาดหวัง ยกตัวอย่างเช่น ฉบับวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า 2 คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น เรื่อง

มหาเศรษฐีโลกเขาตอบแทนสังคมกันอย่างคึกคัก, จริงใจอย่างไร?

ผู้เขียนอ้างอิงถึงนักธุรกิจระดับโลกเรื่องการบริหารการเงินเพื่อการกุศลตอบแทนสังคมด้วยจำนวนมหาศาล แล้วทวงถามคำประกาศของนายกษัตริย์ว่า จะบริจาค 1 พันล้านบาทให้มูลนิธิไทยคมนั้น ดำเนินการไปถึงไหนแล้ว แต่ประเด็นสำคัญที่ผู้เขียนกล่าวอ้างก็คือกระบวนการที่นายกษัตริย์ควรจะทำภารกิจแรกคือ เสียภาษี จากนั้นก็ตอบแทนสังคมและต้องเป็นการตอบแทนอย่างจริงใจ เต็มใจและมุ่งมั่น ไม่ใช่เพราะถูกกดดันหรือทวงถาม

ในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ เมื่อกระแสต่อต้านก่อตัวเป็นรูปธรรมมากขึ้นจากภาคส่วนอันหลากหลายของสังคม กรุงเทพมหานคร แสดงจุดยืนเรื่องลักษณะของผู้นำแบบนายกษ

ทักษิณไม่เป็นที่ต้องการอีกต่อไปชัดเจนมากขึ้น เพราะมีการคัดเลือกว่า บทความ บทบรรณาธิการ ที่ส่งสัญญาณด้วยถ้อยคำชัดเจนมากขึ้นว่า อนาคตทางการเมืองของทักษิณ ในฐานะผู้นำประเทศควรจะยุติลงเพียงเท่านั้น เช่น ฉบับวันที่ 20 กุมภาพันธ์, หน้า 2 คอลัมน์กาแพด้า โดย สุทธิชัย หยุ่น เรื่อง

ใครกล้าเป็นทายาททักษิณ, ยกมือขึ้น?

ผู้เขียนกล่าวถึง การเป็นผู้นำแบบซีไอโอที่มีอำนาจสั่งการเด็ดขาด ไม่ต้องฟังความคิดเห็นของใครในแบบที่นายกทักษิณ ทำให้เชื่อได้ยากว่านายกต้องการคนมาเป็นทายาทสืบทอดตำแหน่งอย่างที่เคยกล่าวไว้ และถึงอย่างไรคนที่เรียกร้องให้นายกออกไปนั้น เขาไม่ได้เพียงต้องการให้ตัวตนของทักษิณออกไปเท่านั้น แต่เขากำลังต้องการให้ ระบบทักษิณสูญหายตายจากไปด้วย เพราะพิสูจน์ว่ามันได้ก่อผลร้ายต่อสังคมไทยนานับการแล้ว

ฉบับที่ 21 กุมภาพันธ์ 2549 หน้า 13 เสนอบทความของ ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ที่พาดหัวเรื่องว่า

หมดเวลาสำหรับนายกชื่อ 'ทักษิณ ชินวัตร'

ผู้เขียนยกเหตุผลด้านพฤติกรรมของนายกทักษิณที่เคยปรากฏมาทั้งหมด และเชื่อว่าแม้ไม่มีนายกทักษิณก็จะมีคนอื่น ๆ ทำหน้าที่แทนได้เพราะในอดีตมีวิกฤตทางการเมืองอย่างเช่น 14 ตุลาคม ที่นายกทักษิณยังไม่อยู่ แต่ทุกอย่างก็ผ่านไปได้ด้วยดี สรุปแบบยืนยันชัดเจนว่า ขาด "ทักษิณ" เป็นผู้นำประเทศ บ้านเมืองกลับจะดีขึ้นกว่าเดิม

จนเมื่อนายกทักษิณตัดสินใจยุบสภาเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ในหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า 2 กรุงเทพธุรกิจ แสดงจุดยืนผ่านบทบรรณาธิการว่า

ยุบสภา เพราะ 'กฎหมู่' หรือ 'กฎกู'

บทบรรณาธิการสรุปว่า ถ้อยแถลงของ พ.ต.ท.ทักษิณเป็นการปฏิเสธขบวนการประชาธิปไตย โดยใช้ภาษาที่ไม่ให้เกียรติประชาชน อ้างแต่หลักการประชาธิปไตยที่ตัวเองได้เปรียบและสร้างความแตกแยก เป็นถ้อยคำที่เปรียบเหมือนน้ำมันที่ราดบนกองเพลิง ที่

อาจจะทำให้การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในวันอาทิตย์นี้เข้มข้น
จะเป็นตัวชี้วัดแนวโน้มทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นในช่วงต่อไป อย่างน่าจับตา

ลักษณะผู้นำที่สังคมต้องการ และตรงกันข้ามกับที่นายกษัตริย์ เป็นอยู่ ยังสะท้อน
ผ่านบทความที่กล่าววิจารณ์แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยของนายกษัตริย์ที่ไม่ชัดเจน และใน
บทความบางชิ้นถึงกับนำการปกครองภายใต้การนำของทักษิณไปเปรียบกับเผด็จการทหาร
และการทรราช ด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฉบับวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า 13 บทความโดย บุญเลิศ ปรีชา เรื่อง

นายกษัตริย์

ผู้เขียนระบุว่า นายกษัตริย์สร้างประชาธิปไตยขึ้นมา ด้วยการพูดถูกครั้งไม่ถูก
ครั้งตอนที่นำเรื่องกระบวนการเลือกตั้งปนเปื้อนกับกระบวนการตรวจสอบ บิดเบือนข้อมูล
ข่าวสารทำทุกอย่างให้เป็นสีเทา แม้แต่จดหมายเปิดผนึกฉบับสุดท้ายยังบิดเบือน ตอบไม่
ตรงคำถาม การยุบสภาของทักษิณจึงเปรียบเสมือนผู้ต้องหาแหกห้องขัง เพราะรู้อยู่แล้วว่า
อยู่ต่อไปจะโดนชุดคู่ต่อเนือง ภาคสังคมจะกดดันให้องค์กรอิสระต้องทำหน้าที่อย่าง
ตรงไปตรงมาและตัวเองอาจต้องเดินเข้าสู่ลานประหาร ตลอด 5 ปีที่ผ่านมาทักษิณทำให้ทุก
อย่างเป็นสีเทา จริยธรรมเป็นสีเทา ตั้งแต่มติศาลรัฐธรรมนูญสีเทา และทำให้คนไขว้เขวว่า
โกงหน่อยแต่ทำประโยชน์ให้ประเทศก็ได้ จนถึงหลักเสียงภาษี รัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งก็
ถูกทำให้เป็นสีเทา

ฉบับวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า 15 คอลัมน์กัมมิตันคอรัปชั่น โดย รศ.ดร.สัง
คีต พิริยะรังสรรค์ หัวเรื่องว่า

อย่างไรถึงจะถูกเรียกว่า 'ทรราช'?

ผู้เขียนสรุปลักษณะของทรราชว่า เป็น ผู้ปกครองที่ทุจริตค่อนข้างมาก และเป็นที่ยอมรับ
ทั่วไปว่า ทรยศหักหลังต่อผลประโยชน์ของประชาชน พร้อมทั้งสรุปพฤติกรรมของรัฐบาล
ทักษิณบางอย่างที่ทำให้ผู้อ่านสับสนต่อความคิดได้ว่า รัฐบาลทักษิณนั้นเข้าข่ายถูกเรียกว่า
ทรราชได้หรือไม่

ฉบับวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า 12 กรุงเทพมหานครนำเสนอทวิเคราะห์การเมืองของ บุญเลิศ วิเศษปรีชา ว่า

‘ทักซิณ’จะเดินตาม‘สุจินดา’

ผู้เขียนเทียบเคียงกระแสประชาชนขับไล่ นายทักซิณกับสมัยพลเอกสุจินดา คราประยูร อดีตนายทักซิณที่เคยตั้งดำรงตำแหน่งไม่ยอมลาออก เพราะอ้างว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดให้นายทักซิณมาจากการเลือกตั้ง ส่วนปัจจุบันนายทักซิณ ตั้งตั้งไม่ยอมลาออกโดยอ้างประชาธิปไตย 19 ล้านเสียงเช่นกัน ทั้งๆที่สิ่งที่ประชาชนคำนึงถึงคือ จริยธรรมสำคัญกว่าหลักเกณฑ์ที่อ้างความเป็นประชาธิปไตย โดยในตอนหนึ่ง ผู้เขียนระบุว่า *สังคมไทยไม่ควรวิตกกังวลไปว่า ถ้าไม่มี พ.ต.ท.ทักซิณแล้ว จะหาคนเป็นนายกรัฐมนตรีไม่ได้ เราไม่ได้ต้องการผู้นำที่เก่งจนเป็นเทวดา ไม่ฟังใคร หากต้องการผู้นำที่มีคุณธรรมและเปิดกว้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน สามารถระดมทุนทางสังคมและทุนทางปัญญาจากทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนประเทศไปพร้อมกัน ไม่ใช่เป็นประเทศของไม่กี่ตระกูลเท่านั้น*

2.โพสต์ทูเดย์ มีรายงานที่เกี่ยวข้องกับระบอบทักซิณ 345 ข่าว และนำเสนอกรอบสะท้อนระบอบทักซิณ แบ่งเป็น 4 เรื่องหลัก คือ

- **กรอบเรื่องความขัดแย้งภายในพรรคไทยรักไทย**

รัฐบาลทักซิณ ชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียง 377 ที่นั่ง จาก 500 ที่นั่งในการเลือกตั้งวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ได้จัดตั้งรัฐบาลสมัยที่สอง แต่หลังจากนั่งเก้าอี้ นายทักซิณไม่ถึงปี ทักซิณ ตกอยู่ท่ามกลางการเมืองร้อนฉ่าจากการถูกต่อต้านอย่างเป็นทางการจากพลังประชาชนที่รวมตัวกันในนาม พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.)

แม้หลายครั้งที่ ทักซิณ แสดงท่าทีไม่ใส่ใจต่อเสียงประท้วงที่เกิดขึ้นตามสวนลุมหรือท้องสนามหลวง เพราะมั่นใจในคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งมหาศาลซึ่งถือเป็นต้นทุนแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จ แต่คุณหมิวร้อนแรงของการเมืองยังร้อนแรงต่อเนื่อง

ความร้อนรุ่มส่วนหนึ่ง ปะทุขึ้นภายในพรรคไทยรักไทยเอง ด้วยการเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่มี ส.ส.ถึง 377 คน ยากที่จะผู้นำจะควบคุมให้มีปากเสียงในทิศทางเดียวกัน

หมด จึงเริ่มมีแตกเดี่ยวของกลุ่มต่างๆ ที่เรียกกันว่า “มุ้ง” ภายในพรรค โดยเฉพาะกลุ่ม “วังน้ำเย็น” ภายใต้การนำของนายเสนาะ เทียนทอง ที่ยื่นคำขาดให้ส.ส.กลุ่มวังน้ำเย็น (ร่วม 30 คน) ไม่ลงคะแนนเสียงไว้วางใจนายกษัตริย์ ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ

ในช่วงเวลานี้เองที่ โปสทัตทูเคย์ นำเสนอกกรอบเรื่องความขัดแย้งในพรรคไทยรักไทย เป็นประเด็นหลัก ด้วยวิธีการดังนี้

1. วิธีการสรรคำที่บ่งบอกความขัดแย้ง ใช้สร้างภาพพจน์ของความขัดแย้งเป็นเหมือนสงครามในส่วนที่ดึงดูดความสนใจผู้อ่าน เช่น พาดหัวข่าว หรือ คิกเกอร์ อาทิ ข่าวนำ วันที่ 5 มีนาคม (ดูรูปประกอบ) ใช้คิกเกอร์เหนือพาดหัวว่า ‘ศึกไทยรักไทย’ ตามด้วยพาดหัวข่าวว่า

เสนาะสั่งลูกทีมพลีชีพหวดสวนทักษิณ

ว้ากใครกลัวไสหัวไป!

ยอมตายดีกว่าถูกกดขี่

ลั่นเดินหน้าปลดล็อก

ผู้สื่อข่าวเลือกใช้คำว่า “พลีชีพ”, “ยอมตาย” มีนัยยะแสดงความขัดแย้งที่รุนแรงถึงขั้นแตกหัก เมื่อฝ่ายได้ปกครองมีแนวคิดจะกระทำการใดๆ ที่สวนทางกับมติพรรค

ส่วน พรรคหน้า (ลัด) มีการใช้คำว่า “ประกาศอิสรภาพ” ซึ่งเป็นการสรุปความจากการให้สัมภาษณ์และท่าทีของนายเสนาะโดยตัวผู้สื่อข่าวเอง ถือเป็นกำหนัดกรอบโดยเลือกที่ใช้คำที่สะท้อนให้ภาพลักษณ์ที่มีการรวมศูนย์การควบคุมสูงภายในพรรคไทยรักไทย สมาชิกพรรคไม่มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นขัดแย้งแตกต่าง จนนำมาซึ่งการประกาศอิสรภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูป 4.3 ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องความขัดแย้งภายในพรรคไทยรักไทยด้วยวิธีการสรรค้ำ

การตอกย้ำกรอบเรื่องความขัดแย้งภายในพรรคไทยรักไทย ชัดเจนอีกครั้งในบทวิเคราะห์ ฉบับวันที่ 7 กุมภาพันธ์ (หน้า A5) ที่พาดหัวระบุว่า

วังน้ำเย็นขี้อปชป.ขี้อ
ดุลทรท.แกว่ง ‘ทักษิณ’ระส่ำ

สรุปเนื้อหาเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยลบที่เกิดขึ้นกับ ทักษิณ คือ รัฐมนตรี 2 คนในสังกัดวังน้ำเย็นลาออก และเริ่มเห็นรอยร้าวในพรรคไทยรักไทย ที่สุ่มเสี่ยงจะถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ หากมีกลุ่มอื่นๆอยากเดินตามรอยกลุ่มของนายเสนาะ เห็นชัดเจนคือ วังน้ำยม ที่เริ่มต่อรอง ก่อนจะมาเปลี่ยนท่าที่เป็นสนับสนุนในภายหลัง ขณะที่กลุ่มอื่นๆเริ่มมีปฏิริยาเช่นเดียวกัน

ในบทวิเคราะห์ มีการรายงานความเคลื่อนไหวเชิงลึกของสมาชิกพรรคไทยรักไทย และความพยายามของนายทักษิณ ที่ต้องการดึงชุมกำลัง ส.ส. ให้ยังอยู่กับพรรคต่อไป

โดยวิธีการกำหนดกรอบที่ชัดเจน ยังคงเป็นวิธีการสรรค้ำ แต่ที่ช่วยเพิ่มน้ำหนักมากขึ้นคือ การเลือกย้ายบางประโยคด้วยตัวหนา บ่งบอกให้เห็นสถานการณ์ความขัดแย้งในพรรคที่ สิ้นคลอนเสถียรภาพของรัฐบาล เช่น (การเน้นด้วยตัวหนา ทำตามที่หนังสือพิมพ์ใช้)

- **แม้การโค่นล้ม “ทักษิณ” ยังไม่ประสบผลทันที แต่ก็ดูอำนาจของ ทักษิณ ในทรท.ลดลงอย่างฮวบฮาบ**
- หากกลุ่มมุ้งใด ที่เหลืออยู่ไม่ได้ตั้งใจ อยากเดินตามรอย “เสนาะ” “ทักษิณ” ก็ตายคา สภาได้ไม่ยาก
- การนัดประชุมด่วนในเย็นวันที่ 5 กุมภาพันธ์ เพื่อประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นก็ทำให้ คนใกล้ชิด “ทักษิณ” เช็กกันวุ่น แต่คนวังน้ำยมกลับปิดมือถือนี่ เลยต้องตาม “อนงค์วรรณ เทพสุทิน” ภริยานายสมศักดิ์ เข้าพบ “ทักษิณ” เข้ามีด ที่เชียงใหม่ ทันทีที่ “อนงค์วรรณ” ออกมายืนยัน “สมศักดิ์” ไม่ลาออก ทักษิณและคน ใกล้ชิด ถึงได้ถอนใจโล่งอก

อย่างไรก็ตาม การกำหนดกรอบความขัดแย้งภายในพรรคไทยรักไทย ไม่ได้นำไปสู่ ความหวังว่า ความขัดแย้งและไม่เห็นด้วยกับระบอบทักษิณที่ปะทุขึ้นภายในพรรค จะ กลายเป็นพลังสนับสนุนการตรวจสอบผ่านกระบวนการอภิปรายไม่ไว้วางใจได้ เมื่อ ส.ส. กลุ่มวังน้ำยม ไม่ร่วมลงชื่อยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายนายกษทักษิณ โดยให้เหตุผลว่ารวบรวม รายชื่อคนที่เห็นด้วยได้เพียง 27 เสียง หากว่าต้องการร่วมกับฝ่ายค้านต้องมี ส.ส.รัฐบาลเข้า ร่วมอีกถึง 76 เสียง ซึ่งเป็นไปไม่ได้ จึงต้องยอมถอยหนึ่งก้าวพร้อมทั้งอ้างว่ามติพรรคต้อง เหนือกว่ามติของกลุ่ม

ต่อเหตุการณ์นั้น โปสดีทุเดย์ นำมารายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 10 กุมภาพันธ์ ใช้พาดหัวข่าวว่า

‘วังน้ำยม’ สิ้นฤทธิ์ศิโรราบ ‘ทักษิณ’

การสรรค้ำมาอธิบายปฏิกิริยาของกลุ่มวังน้ำยมว่า “สิ้นฤทธิ์” และ “ศิโรราบ” เป็น วิธีการสะท้อนให้เห็นว่าอำนาจของนายกษทักษิณ ในฐานะผู้นำพรรคไทยรักไทยยังมีอิทธิพล พอดีที่จะจำกัดขอบเขตไม่ให้ ส.ส.ในสังกัดแตกแถว อีกทั้งเป็นการตอกย้ำว่าทกรรมระบอบ

ทักษิณ ที่ทำให้การตรวจสอบจากรัฐสภาอ่อนแอด้วยการครองเสียงข้างมากเบ็ดเสร็จด้วย ส.ส. พรรคการเมืองเดียว

2. การคัดเลือกประเด็นนำเสนอต่อเนื่อง สังกัดได้จากการเลือกนำเสนอประเด็นนี้ 3 วันติดต่อกัน เรื่องราวหลักเป็นวิวาทะระหว่างนายเสนาะ และส.ส.กลุ่มวังน้ำเย็น กับ นายกษ ทักษิณ และส.ส.ไทยรักไทยอื่นๆ แม้ว่าข่าววันที่ 7 พฤษภาคม 2549 จะเปิดพื้นที่ให้นายกษ ทักษิณตอบโต้ แต่เท่ากับยังเป็นการตอกย้ำวาทกรรมว่า สมาชิกพรรคไทยรักไทยอยู่ภายใต้ การปกครองของหัวหน้าที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จ และขาดความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรค เนื่องจาก เมื่อมีความคิดเห็นขัดแย้งเกิดขึ้น ผู้นำพรรคพร้อมจะใช้วิธีอย่างผู้ที่เหนือกว่า กำราบคนที่มีปัญหา ไม่ต่างกับการดูแลสัตว์เลี้ยงภายในบ้าน ดังที่หนังสือพิมพ์ได้ยกคำพูด จากการให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งมาใช้เป็นพาดหัวว่า

‘ทักษิณ’ เย้ย ‘เสนาะ’-หมาไม่คุบปราบง่าย

3 ปีแรกไม่เล่นการเมือง

‘ป่าอุ’ยังหายใจสะดวก

สองวังเปิดศึกพัดกันนิ้ว

จากการให้สัมภาษณ์ของนายกษทักษิณตามข่าวนี้ เป็นการนำมาจากคำพูดบางช่วง บางตอนระหว่างการเป็นประธานประชุมเชิงปฏิบัติการของผู้ว่าราชการจังหวัดซีอีโอเท่านั้น แต่บรรณาธิการตัดสินใจคัดเลือกเฉพาะวิวาทะของนายกษทักษิณเกี่ยวกับความขัดแย้งใน พรรคขึ้นมาเป็นข่าวนำในหน้า A6 ร่วมกับรายงานเนื้อหาสาระจากการประชุมดังกล่าว

ในช่วงเวลาต่อมา โปสตุทูเดย์ นำเสนอประเด็นต่อเนื่อง เรื่องความขัดแย้งภายใน พรรคไทยรักไทยอีกครั้ง ดังข่าวที่ปรากฏต่อเนื่อง ดังนี้

วันที่ 9 มกราคม 2549, หน้า A5 : *วังน้ำเย็นอยากออก-ลั่นทางใครทางมัน*

วันที่ 11 มกราคม 2549, หน้า A6 : *นายกษยอมคุยเสนาะ ส่ง‘เฮียเพ็ง’กรุยทาง*

วันที่ 12 มกราคม 2549, หน้า A5 : *เสนาะหักหน้า‘ทักษิณ’ไม่ขอเจรจา*

วันที่ 13 มกราคม 2549, หน้า A6 : *‘สมชาย’ฮึม!ใส่วังน้ำเย็น อยู่ไม่ได้ก็ต่างคนต่างไป*

นอกจากนี้ ยังมีการรายงานประเด็นใกล้เคียง ที่แสดงให้เห็นความสั่นคลอนของพรรค ไทยรักไทย ส่งผลให้หัวหน้าพรรคอย่างนายกษทักษิณ ต้องปรับกลยุทธ์การบริหารในพรรค

เพื่อคุมกลุ่มการเมืองอื่นๆภายในพรรค เพื่อกันปัญหาขัดแย้งเช่นกรณีกลุ่มวังน้ำเย็นของนายเสนาะ ดังนี้

วันที่ 12 มกราคม 2549, หน้า A6 : 'ทักษิณ'ดันน้องเขยคุมแรงงาน เกมคุมกำเนิด'วังน้ำยม'

3. วิธีการลำดับความสำคัญ โดยเลือกประเด็นขัดแย้งมาเป็นประเด็นนำสำหรับพาดหัวข่าว อาทิ ข่าววันที่ 5 กุมภาพันธ์ (ดูภาพประกอบ) แม้เนื้อหารายงานเรื่องนี้ประกอบด้วยประเด็นสถานการณ์การเมืองหลากหลายด้าน เช่น ความขัดแย้งในพรรคไทยรักไทย การชุมนุมของนายสนธิ ลิ้มทองกุล แต่ โปสตัดูเดย์ ยังนำกรอบเรื่องความขัดแย้งภายในพรรคนำมาตีแผ่เป็นประเด็นนำอีกครั้ง เพื่อชี้ให้เห็นถึงอุปสรรคทั้ง 2 ด้าน ที่นายกษทักษิณ จะต้องเผชิญในช่วงเวลาดังกล่าว ดังนี้

ไทยรักไทยระส่ำ 'วังน้ำเย็น' สลະเรือ 'วังน้ำยม'ต่อรอง

เนื้อหาในหัวข่าวยกอันดับแรกเป็นไปตามพาดหัวเรื่อง คือ กล่าวถึงการลาออกของนายสรอรรถ กลิ่นประทุม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส.ส.ไทยรักไทย กลุ่มวังน้ำเย็น พร้อมชี้ให้เห็นสาเหตุว่า การลาออกเป็นไปตามมติกลุ่มวังน้ำเย็นที่ต้องการเพิ่มความกดดันให้นายกษทักษิณ หลังจากก่อนหน้านี้ นางอุไรวรรณ เทียนทอง รัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรม ได้ยื่นใบลาออกไปแล้วเช่นกัน

นอกจากนี้ ในหัวข่าวยกลงมา ยังอยู่ในประเด็นความแตกแยกภายในพรรคไทยรักไทย โดยครั้งนี้มาจากอีกกลุ่มคือ กลุ่มวังบัวบาน นำโดย นายสมศักดิ์ เทพสุทิน อาจะยื่นใบลาออกเช่นกัน แต่เพื่อต่อรองตำแหน่ง เปลี่ยนจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานไปอยู่ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูป 4.4 ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องความขัดแย้งภายในพรรคไทยรักไทยด้วยการลำดับความสำคัญ

ไทยรักไทยระลำ
‘วังน้ำเย็น’ สลະเรื่อ-‘วังน้ำยม’ ต่อรอง

‘สรวรรด’ ทิ้งแก้อไอซีที
แหล่งข่าวจากพรรคไทยรักไทย เปิดเผยว่า วานนี้ นายสรวรรด กลั่นประทุม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งแล้ว โดยมอบให้นายเวรมมา ยืนหนึ่งสือลาออกให้ นพ.พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ทำเนียบรัฐบาล ในช่วงเวลา 21.00 น. ทั้งนี้ เป็นไปตามมติของลุ่มวังน้ำเย็นที่ต้องการเพิ่มแรงกดดันทางการเมืองให้กับ พ.ต.ท.ทักษิณ โดยก่อนหน้านั้น นางอุไรวรรณ เทียนทอง ได้ลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม มาแล้ว

แหล่งข่าวเปิดเผยว่า ขณะนี้ พ.ต.ท.ทักษิณได้รับทราบแล้ว และจะแต่งตั้งให้ นพ.สุชัย เจริญรัตนกุล รองนายกรัฐมนตรี รักษาการแทน เพราะไม่ต้องการปรับคณะรัฐมนตรีในช่วงนี้ เนื่องจากจากสถานการณ์ทางการเมืองกำลังร้อนแรง

วังน้ำยมต่อรองตำแหน่ง
นอกจากมีข่าวแพร่สะพัดว่า นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน กลุ่มวังบัวบาน จะลาออกด้วย โดยทางกลุ่มวังบัวบานจะนัดประชุมกันในวันที่บ้านนายสมศักดิ์ ทั้งนี้ นายสมศักดิ์ เพิ่งเดินทางกลับมาจากภารกิจพิเศษราชการที่ฮ่องกงเมื่อคืนที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ นายสมศักดิ์กำลังต่อรองตำแหน่งเพื่อที่พยายามจะขอกลับไม่บังเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แทนการลาออก

แหล่งข่าวเปิดเผยว่า ในส่วนของกรปรับคณะรัฐมนตรีนั้น จะมีขึ้นก่อนการเปิดสภาในวันที่ 4 มีนาคมนี้ เนื่องจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ต้องการปรับรัฐมนตรีที่อาจจะโดนฝ่ายค้านอภิปรายไม่ไว้วางใจออกไปก่อน

ทรท.ประเมินมือบสนธิเหลา
ความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองต่างๆ เกี่ยวกับการชุมนุมของ

นายสนธิ์นั้น โดยเฉพาะการประเมินของวอรัวมของฝ่ายรัฐบาล ในส่วนพรรคไทยรักไทย ได้มีการตั้งคณะกรรมการติดตามสถานการณ์ 4 กุมภาพันธ์ โดยมี นายวิระ มุสิกพงศ์ นายวิเชิต ปลั่งศรีสกุล นายสุทิน คลังแสง ส.ส.ปาร์ตี้ลิสต์ นายภิเดช สีระโรจน์ ส.ส.กทม. นายพนิจ จันทรวงศ์ ส.ส.ลำปาง นายวิบูล ประชาชญ์ ส.ส.เชียงราย ฯลฯ เป็นต้น หลังจากที่นายสนธิ์ได้กล่าวปราศรัย และไปยื่นถวายฎีกาเมื่อเวลา 20.30 น. ที่ประชุมได้มีการประเมินสถานการณ์ โดยเห็นว่าสถานการณ์โดยรวมเบาว่าที่คิด ทั้งจำนวนของผู้ชุมนุมและเนื้อหาคำอภิปราย ที่ไม่มีเนื้อหาใหม่ และถือว่าไม่สามารถกดดันรัฐบาลได้

ส่วนวอรัวมรัฐมนตรีความมั่นคงที่ทำเนียบรัฐบาลเพื่อสังเกตการณ์ การชุมนุมที่ลานพระบรมรูปทรงม้า โดยมี นพ.พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช เลขาธิการนายกรัฐมนตรี พ.ต.อ.ชิตชัย วรรณสดีชัย รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม นายเนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นายสุรพันธ์ เวชชาชีวะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และ นพ.สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี พร้อมกันให้มีการรายงานสถานการณ์โดยตรงกับนายกรัฐมนตรีนั้น

นพ.สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ให้สัมภาษณ์ถึงการประเมินสถานการณ์การชุมนุมจนถึงเวลา 22.00 น. ในวันนี้ ว่า การชุมนุมเป็นไปโดยสันติสงบ ปราศจากความรุนแรง ต้องขอขอบคุณผู้ชุมนุม ทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่คิดว่าภายหลังกองกำลังนำชุดเกล้าฯ ถวายฎีกาในเวลาที่ทำทหนักไว้แล้ว ก็คงจะมีการสลายตัว

นพ.สุรพงษ์ กล่าวว่ การปราศรัยของนายสนธิ์เป็นข้อมูลเดิมๆ มีข้อมูลที่เพิ่มเข้ามาคือข้อมูลโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่มีความคลาดเคลื่อน ซึ่งความจริงได้มีการประเมินโครงการนี้แล้วโดยที่ศ.ยาริโอ พบว่าส่วนใหญ่ไม่ได้มีปัญหาอะไร เมื่อถามว่าตัวเลขผู้ชุมนุม

- **กรอบเรื่องการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ**

เมื่อสิ้นไร้ความหวังว่า ส.ส.ในพรรคไทยรักไทย จะแหวกมติพรรคออกมาร่วมลงชื่อซักฟอกรัฐบาลกับฝ่ายค้านแล้ว ความหวังต่อไปที่สังคมไทยในขณะนั้นจึงไปตกอยู่ที่ ศาลรัฐธรรมนูญ ที่มีกำหนดวันที่ 16 กุมภาพันธ์ ว่าจะวินิจฉัยว่าจะรับหรือไม่รับคำร้องของ ส.ว. 27 คนใน กรณี ทักษิณ ต้องพ้นจากความเป็นนายกฯเนื่องจากฝ่าฝืนมาตรา 209 ที่ห้ามรัฐมนตรีได้ถือหุ้บวิชาชีพใดเกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด คือ 5%

ดังนั้น หลังจากที่ ส.ว.ทั้ง 27 คนยื่นเรื่องให้ ศาลรัฐธรรมนูญ ไปแล้ว หนังสือพิมพ์จึงเกาะติดความเคลื่อนไหว กระบวนการของศาลรัฐธรรมนูญหลังจากนั้นอย่างใกล้ชิด การกำหนดกรอบเรื่องการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ โฟสต์ทูเดย์ ใช้อธิบายดังนี้

1. วิธีเลือกแหล่งข่าว และ วิธีเลือกยกคำพูด ซึ่งนำผู้อ่านให้จับตามองและติดตามการทำงานของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่าจะปราศจากอิทธิพลทางการเมืองหรือไม่ โดยมีการตั้งข้อสังเกตเรื่องความพยายามใช้อำนาจแทรกแซงของนายกษัตริย์กษัตริย์อยู่สม่ำเสมอ เช่น ข่าวหน้าของหน้า A6 ฉบับวันที่ 13 กุมภาพันธ์ (ดูภาพประกอบ) ที่ขึ้นพาดหัวข่าวว่า

อึดสว.สายชินปิดเบือน

แม้วิตัดตามม.209

เนื้อหาในข่าวระบุความกังวลของนายแก้วสรร อติโพธิ 1 ใน ส.ว. 27 คนที่ร่วมลงชื่อยื่นถอดถอนนายกษัตริย์กษัตริย์ ว่าอาจมีการแทรกแซงจากคนในรัฐบาล เมื่อ ส.ว.จำนวน 5 คนที่มีความใกล้ชิดกับรัฐบาล ออกมาแถลงคัดค้านการยื่นถอดถอน และอ้างว่าไม่เข้าข่ายรัฐธรรมนูญมาตรา 209 และควรไปยื่นเรื่องต่อ ป.ป.ช.เพื่อถอดถอนตำแหน่งตามมาตรา 303 ดังนั้นเพื่อป้องกันตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใช้เวท ส.ว. 27 คนจึงต้องยื่นคำร้องเพิ่มเติมอีกครั้ง โดยที่ โพสต์ทูเดย์ เลือกยกคำพูดของนายแก้วสรร เพื่อยืนยันถึงหน้าที่ของตุลาการศาลที่ต้องรับเรื่อง ดังนี้

“พยานหลักฐาน เหมือนพระมิดประกอบด้วย 3 เหลี่ยม 4 ด้านประกบเข้าด้วยกันเป็นพยานหลักฐานต่างๆ 1.ผลประโยชน์ทับซ้อน 2.ทุจริตในหน้าที่สั่งการโดยมิชอบ 3.ชุกหุนบริษัท แอมเฟิล ริช อินเวสเมนต์ และ 4.การขายหุ้นชินคอร์ป โดยผิดกฎหมายต่างๆ ซึ่งตามมาตรา 209 ขาดคุณสมบัติความเป็นนายกษ เพราะความเป็นนายกษกับเจ้าของบริษัทชินคอร์ปทับซ้อนกัน ดังนั้นกรณีนี้จึงไม่ใช่เรื่องของ ป.ป.ช.”

2. วิธีการเลือกบุคคลเพื่อสัมภาษณ์ โดยที่ โพสต์ทูเดย์ ตั้งข้อสังเกตเรื่องการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ด้วยการให้พื้นที่ ส.ว. ในกลุ่ม 27 คน ซึ่งแจ้งเหตุผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง อาทิ ข่าวหน้าของหน้า A6 ฉบับวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ที่ให้นายแก้วสรร ซึ่งแจ้งเหตุผลต่อการไปสัมภาษณ์ นายแพทย์ นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ส.ว.อุบลราชธานี ที่ระบุให้จับตามองบทบาทตุลาการฯที่ชัดเจนยิ่งว่า

“สื่อมวลชนต้องติดตามการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญว่าจะทำงานอย่างไร และประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลหลักฐานต่างๆ ซึ่งในมาตรา 265 ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญเรียกข้อมูลเพื่อทำการไต่สวนต่างๆเกี่ยวกับเรื่องที่เราร้องไป...”

การเลือกแหล่งข่าวเพื่อสัมภาษณ์ในประเด็นให้จับตามองการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ มีต่อเนื่องในหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 14 กุมภาพันธ์ โดยให้น้ำหนักกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ว่ามียกขบวนไปที่ศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อกดดันให้ศาลรับเรื่องถอดถอนนายกฯ โดยมีพาดหัวข่าวว่า

ภาคประชาชนกดดันศาลรธน.รับคดีซุกหุ้นภาค2วันนี้

3. วิธีเลือกนำเสนอเป็นข่าวนำ และให้พื้นที่นำเสนอมากเป็นพิเศษ ตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 15 กุมภาพันธ์ เกาะติดรายงานข่าวหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญตรวจคำร้องของ ส.ว.ยื่นถอดถอนนายกฯทักษิณแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อไปวินิจฉัยกันในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ โพลสตูเดย์ ให้ความสำคัญด้วยการเลือกเป็นข่าวนำในหน้า A6 มีพาดหัวข่าวว่า

ศาลนัด16ก.พ.ชี้ชะตาแม่่ว

ในหนังสือพิมพ์ฉบับในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ โพลสตูเดย์ ยังคงวางกรอบเรื่องการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญอย่างแข็งขัน ด้วยการให้พื้นที่การนำเสนอมากเป็นพิเศษโดยเลือกเสนอเป็นสื่ूपูเจาะลึก 2 เรื่องโดยทีมข่าวโต๊ะการเมือง ได้แก่

'แก้วสรร-พนัส' ดักทางศาลรธน.

หวั่นไม่รับพิจารณาคดี 'ซุกหุ้น2'

สื่ूपูเรื่องนี้มีเนื้อหาจากการสัมภาษณ์แหล่งข่าวรายเดิมคือ นายแก้วสรร อดิโพธิ และนายพนัส ทศนิยานนท์ เป็นตัวแทน ส.ว.ที่ร่วมลงชื่อยื่นถอดถอนนายกฯทักษิณ ซึ่งต่างยืนยันหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เป็นข้อบ่งชี้ว่า ศาลรัฐธรรมนูญ จำเป็นต้องรับวินิจฉัยคดีว่านายกฯขาดจากความเป็นรัฐมนตรีหรือไม่

ขณะที่ หน้า A6 ในวันเดียวกันเป็นเรื่องในประเด็นเดียวกัน คือ

ซูทธิรมาภิบาล จับตาศาลรัฐธรรมนูญ

จนเมื่อวันตัดสิน ผลปรากฏว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ไม่รับคำร้องของ ส.ว. ด้วยมติ 8:6 เสียง ในวันรุ่งขึ้น 17 กุมภาพันธ์ โฟสต์ทูเดย์ นำเสนอรายงานหน้า A6 แสดงความคิดเห็นหลากหลาย แต่เห็นได้ชัดว่าพื้นที่นำความคิดเห็นด้านสนับสนุนมาจาก ส.ส.ฝั่งรัฐบาล คือ คุณหญิงสุดาวรัตน์ เกตุราพันธ์ เพียงคนเดียว แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ของรายงาน มาจากด้านที่ไม่เห็นด้วยจากบุคคลในสังคมหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น ส.ว. นักวิชาการ รวมถึงตุลาการเสียงข้างน้อย อาทิ นายสุรพล นิติไกรพจน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เห็นว่า ที่ผ่านมามีกระบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดการปะทะกันทางความคิด ซึ่งสุดท้ายจะนำไปสู่การปะทะด้วยกำลังต่อไป ถ้าไม่มีกระบวนการระงับความขัดแย้งในสังคมไทย ดังนั้นคิดว่าหนทางออกที่ดีที่สุดในเรื่องนี้คือ ต้องนำเรื่องดังกล่าวเข้าสู่ระบบการพิจารณาในศาลไต่สวนหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและมีความเป็นธรรม เปิดเผย และเป็นกลาง ซึ่งศาล รธน.เป็นองค์กรที่จะทำให้ความขัดแย้งบนท้องถนนนำไปสู่การแก้ไขในกระบวนการยุติธรรมได้ แต่สุดท้ายก็ต้องผิดหวัง โดยเฉพาะตุลาการศาล รธน.ทั้ง 8 คนที่ขาดวุฒิภาวะ

นายวรเจตน์ ภาคีรัตน์ และนายบรรเจิด สิงคนenti ยกข้อกฎหมายมาชี้ให้เห็นว่าการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญบกพร่อง บิดเบือนกฎหมาย เพราะหากดูคำร้องแล้วมีเหตุผลเพียงพอสำหรับการพิจารณาแน่นอน ในอนาคตยังอาจเป็นมาตรฐานให้กลไกการตรวจสอบนักการเมืองเป็นหมันด้วย

ส่วนนายปรีชา เถลิงมณีชัย ตุลาการเสียงข้างน้อย ให้เหตุผลที่รับคำร้องว่า เป็นไปเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ มิให้รัฐมนตรีใดมีประโยชน์ทับซ้อนระหว่างอำนาจหน้าที่ของส่วนรวมกับประโยชน์ส่วนตัว

4. การเน้นความสำคัญกับบุคคลเชิงสัญลักษณ์ ทำให้ผู้อ่านย้อนนึกถึงประวัติของบุคคลในข่าวที่เคยผ่านประสบการณ์เกี่ยวกับนายกฯทักษิณมาแล้ว และชี้ให้เห็นว่ามีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ปัจจุบันอย่างไร เช่น หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 16 กุมภาพันธ์ หน้า A6 ผู้สื่อข่าวสัมภาษณ์ นายกล้าณรงค์ จันทิก อดีตเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ที่เคยลงมติให้ทักษิณมีความผิดคดีชุกหุนภาคแรกเมื่อปี พ.ศ.2544 มาแล้ว โดยครั้งนี้ให้ นายกล้าณรงค์ แสดงบทบาทให้ความหมายปูทางคำว่าธรรมาภิบาล และย้ำบทบาทว่าศาลรธน.ต้องตรวจนอบการใช้อำนาจรัฐ ต้องเข้มแข็งสมกับเป็นองค์กรอิสระที่มีหน้าที่ตรวจสอบรัฐบาล พร้อมทั้งให้ข้อสังเกตทางกฎหมายชี้ชัดว่าศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่รับวินิจฉัยคุณสมบัตินายกฯทักษิณ และเชิญชวนให้ประชาชนต้องติดตามอย่างใกล้ชิด

จนเมื่อวันตัดสินที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ไม่รับคำร้องของ ส.ว. โปศุฑุเดชย์ฉบับวันที่ 17 กุมภาพันธ์ โปศุฑุเดชย์ มีรายงานสรุปผลการประชุมของศาลรัฐธรรมนูญทันที (หน้า A5) แต่ข้อสังเกตคือ นอกจากการรายงานธรรมดาแล้ว โปศุฑุเดชย์ ใช้วิธีสร้างกรอบด้วยการเน้นย้ำความแปลกแยกให้กับตุลาการเสียงข้างมาก 8 คน (ดูภาพประกอบ) โดยเลือกตีพิมพ์ชื่อ ประวัติการทำงาน และรูปภาพ ซึ่งในเนื้อหาระบุว่า 3 ใน 8 คนเคยเป็นตุลาการเสียงข้างมากที่เห็นว่านายกษัตริย์องค์นี้ไม่มีความผิดในคดีชุกหุนภาค 1 มาแล้ว ขณะเดียวกันมีตุลาการ 2 คน เคยมีเบื้องหลังการทำงานใกล้ชิดเกี่ยวเนื่องกับนายกษัตริย์องค์นี้

รูป 4.6 ตัวอย่างการวางกรอบเรื่องการทำหน้าที่ของศาลด้วยการเน้นย้ำความแปลกแยก

1. นายพันธ์ จันทระปาน
อดีตปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หลังเกษียณได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจากนั้นได้รับแรงหนุนให้ไปนั่งเป็นตุลาการศาลปกครองอยู่พักหนึ่ง ก่อนจะโยกมาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เคยยกมือให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รอดพ้นจากข้อหาชุกหุนภาค 1 มาแล้ว

2. นายจุมพล ณ สงขลา
อดีตผู้พิพากษาศาลฎีกา มีความใกล้ชิดกับข้าราชการระดับสูงในกระทรวงยุติธรรม กรณีชุกหุนภาค 1 ก็ยกมือให้ พ.ต.ท.ทักษิณ รอดมาแล้วเช่นกัน ครั้นเมื่อมีมติร่วมกับตุลาการเสียงข้างมากเห็นว่าไม่ควรรับคำร้องของ 28 ส.ว.ไว้พิจารณา

3. นายมงคล เสงเจริญ
นั่งเป็นรองเลขาธิการคณะรัฐมนตรีอยู่หลายปี ก่อนตัดสินใจย้ายมาเป็นเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญคนแรก หลังเกษียณได้รับแรงส่งให้เลื่อนขึ้นเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

4. นายมานิต วิทยาเต็ม
ได้ตั้งมาจากตำแหน่งอธิบดีกรมตุลาการ ในยุครัฐบาลพรรคไทยรักไทย

5. นายศีกดิ์ เศรษฐาญ
อดีตเลขาธิการสำนักงานแรงงานร่วมพัฒนาชนบท เดิมทีมาจากสายรัฐศาสตร์ แต่ได้รับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ เคยตกเป็นข่าวครึกโครมกับรัฐบาล เป็น 1 ในตุลาการที่เห็นว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ไม่ได้มีเจตนาชุกหุนภาค 1 มาถึงภาค 2 ก็ไม่รับ

6. นายอุระ ทวีธอมกลาง
อดีตผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา มีความใกล้ชิดกับผู้บริหารระดับสูงในกระทรวงยุติธรรม เมื่อครั้งคดี "ชุกหุนภาค 1" เข้าสู่การพิจารณา นายอุระเป็น 1 ในตุลาการเสียงข้างน้อยที่เห็นว่า พ.ต.ท.ทักษิณตั้งใจไปกบฏกับกษัตริย์เสียแต่มาครั้งนี้มีความเห็นในทางตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิง

7. นายสุธี สุทธิสมบุญ
อดีตรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร ผันตัวเองมานั่งในเก้าอี้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามแรงหนุนของฝ่ายการเมือง เป็น 1 ใน 8 ตุลาการที่เห็นว่าไม่ควรรับคำร้องของ

8. พล.ต.อ.สุวรรณ สุวรรณเวโร
จบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในสำนักงานตำรวจแห่งชาติหลายตำแหน่ง อาทิ ผู้บัญชาการตำรวจสันติบาล ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จากนั้นก็ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาสำนักนายกรัฐมนตรี

ไทย หลังเกษียณมุ่งหน้ามาสมัครเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และก็ได้วันเลือกตั้ง

28 ส.ว.ไว้วินิจฉัย เนื่องจากเขียนคำร้องไม่ชัดเจน มีข้อความกระแทกกระแทก ซึ่งไม่เข้าไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญข้อ 8 ที่ระบุว่า คำร้องต้องทำเป็นข้อและใช้โดยคำสุภาพ

สรุปการนำเสนอข่าวเรื่องศาลรัฐธรรมนูญของ โพสต์ทูเดย์ มีการกำหนดกรอบวงใจให้ผู้อ่านเห็นความเสียหายของสังคมไทยที่เกิดขึ้นจากการไม่รับวินิจฉัยครั้งนี้ ใช้วิธีการคัดเลือกแหล่งข่าวที่มีความคิดเห็นตรงข้ามกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก เริ่มตั้งแต่ข่าวพาดหัวเป็นจุดขายของหนังสือพิมพ์วันที่ 17 กุมภาพันธ์ มีทิศทางไปในแนวทางเดียวกันว่า

หวั่นไฟลุก-แม้วต่อสมัย3

คำพิพากษาศาลธรณ.ปิดทางตรวจสอบ - ทักซิณประกาศก้องเสียงสละเพื่อชาติขอยุ่อีกรอบ

เนื้อหาในวรรคนำระบุว่า

“นักวิชาการ-ภาคประชาชน” เกรงศาลรัฐธรรมนูญไม่จัดการทักษิณ จะเป็นเหตุให้การเมืองไม่มีทางออก

ความผิดหวังจากการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ยังนำมาซึ่งกระบวนการต่อต้านอย่างเป็นทางการจากรูปธรรมจาก “เครือข่ายสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูปการเมือง” อันประกอบด้วยอาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ออกแถลงการณ์ให้ตุลาการเสียงข้างมาก 8 คนลาออก โดยโพสต์ทูเดย์ ยังเกาะกระแสรายงานข่าวนี้ และเลือกให้เป็นข่าวนำในหน้า A6 (ดูภาพประกอบ)

ตอนหนึ่งของเนื้อหาข่าวเลือกใช้วิธียกคำแถลงการณ์ว่า “คำวินิจฉัยของศาลธรณ.ในเรื่องดังกล่าว ประกอบกับการให้เหตุผลในทางกฎหมายของตุลาการฝ่ายข้างมากขัดกับหลักเกณฑ์มาตรฐานของการเป็นองค์กรตุลาการ และเป็นการวินิจฉัยที่บิดเบือนประเด็นข้อกฎหมายเพื่อปกป้องผู้มีอำนาจทางการเมือง ทำให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐครั้งนี้ไร้มาตรฐาน บิดเบือนการใช้อำนาจรัฐ จากพฤติการณ์ดังกล่าวจึงทำให้ตุลาการเสียงข้างมากไม่สามารถทำหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีกต่อไปได้”

รูป 4.7 ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

คดีอุทกภัย 2

ไล่ 8 ตุลาการข้างมากพ้นศาลรัฐธรรมนูญ

ข้อหาบิดเบือนกฎหมาย จงใจปกป้องผู้มีอำนาจ 28 สว. ยุติยื่นสอบเพิ่ม

โพสต์ทูเดย์ – เครือข่ายสมถวิลฯ กดดัน 8 ตุลาการเสียงข้างมากลาออกโดยกล่าวหาว่าวินิจฉัยบิดเบือนหรือกฎหมายเพื่อปกป้องผู้มีอำนาจ

เครือข่ายสมถวิลฯ เพื่อการปฏิรูปการเมือง นำโดย นายบรรเจ็ด สิงคะนติ นายปริญญา เวทมนฤมิตร อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายเจริญ คัมภีร์ภักดิ์ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร และนายคมสันต์ โพธิ์คง อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย

กรมการราช ได้ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมากทั้ง 8 คน ลาออกจากตำแหน่ง หลังมีคำวินิจฉัยในคำร้องของ ส.ว. 28 คน ที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 96 มาตรา 216 และมาตรา 209 หรือไม่

ทั้งนี้ ทนายเครือข่ายฯ เตือนว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องดังกล่าว ประกอบกับการให้เหตุผลในถ้อยแถลงของตุลาการฝ่ายข้างมากขัดกับหลักเกณฑ์มาตรฐานของการเป็นองค์กรตุลาการ และเป็นการวินิจฉัยที่บิดเบือนประเด็นข้อกฎหมายเพื่อปกป้องผู้มีอำนาจทางการเมือง ทำให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐครั้งนี้ไม่มาตรฐาน บิดเบือนการใช้อำนาจของรัฐจากพฤติการณ์ดังกล่าว จึงทำให้ตุลาการเสียงข้างมากไม่สมควรทำหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีกต่อไปได้ จึงขอเรียกร้องให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญฝ่ายข้างมากลาออก

นายแก้วสรร อติโพธิ์ สว.กม. เลขที่ 28 ส.ว. กล่าวว่า ขณะนี้เรืกษาของบ้านเมืองถูกจำกัดความคิดของคนในไทยก็ถูกแบ่งออกเป็น 2 ความคิด ซึ่งอีกกล่าวหาที่ 28 ส.ว. ได้ยื่นไปยังศาลรัฐธรรมนูญก็เพื่อต้องการให้ไม่ต่ออยู่ในอำนาจให้นายกฯ ได้มีชื่อกล่าวหา ว่าศาลดังกล่าวว่ามีตัวแตกแล้ว หรือว่ายังถูกตุลาการต่างๆ แยกหน้าที่กันคือกับฝ่ายกษัตริย์แล้วจึงขอเป็นพฤติการณ์หรือมองว่าสิ้นการลงชื่อแต่ไม่มีการลงชื่อจริง

ดังนั้น พฤติการณ์จึงเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับวินิจฉัย ไม่ใช่ขออำนาจแล้วบอกว่า

ไม่เพียงพอ แบบนั้นก็ไม่ต้องมีศาล เพราะผมไม่ได้ฟ้องคดีอาญา คิดว่าใครตาย แต่ฟ้องว่าผิดคุณสมบัติด้วยพฤติการณ์เหล่านี้ก็เพียงพอที่จะให้นายกฯ แล้วก็ได้ ผมเสียสละที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับ เสียสละที่ขาดเพียงคนเดียว แบบนี้จะพยายามไปอย่างไรก็เป็นไปไม่ได้ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับ หากพรรคประชาธิปัตย์คิดว่าพรรคพวกก็สามารถยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญได้ ส.ว. คงไม่อีกใหม่ เพราะปวดหัวกับสิ่งที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยออกมา พฤติการณ์แบบนี้ก็หมดปัญญา ดังนั้น องค์กรใดหรือฝ่ายค้านจะหาข้อกล่าวหาเวลาที่ไปติดต่อเขาแล้วหาข้อกล่าวหาได้ก็เชิญ นายแก้วสรร กล่าว ดังนั้น นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวว่า สิ่งที่เราควรเป็นห่วงก็คือ ศาลรัฐธรรมนูญ เพราะการร้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตเงินในภายในและผลประโยชน์อื่น ไม่ใช่เรื่องตรงไปตรงมาที่จะเอาหลักฐานยกย่องเหมือนเช่นกรณีวุฒิการศึกษา แต่ศาลไม่ใช่เป็นผู้ได้ส่วนเอง ก็ต้องถามว่าคนที่เป็นผู้ร้องจะเอาอำนาจอะไรไปเอาเอกสารเหล่านี้ออกมา

“ช่องทางที่พรรคจะทำคือ การเปิดอภิปรายนายกฯ ส่วนการยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญพรรคมิสิทธิ์ที่จะยื่นได้เช่นกันโดยไม่ต้องผ่านประธานรัฐสภา แต่ทั้งนี้ต้องอยู่เงื่อนไขว่าสามารถรวบรวมหลักฐานได้ตรงเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งเอกสารหลายตัวที่พรรคได้ขอไปนั้นไม่มีว่าเมื่อไรจะได้ ในวิวัฒนาการแล้วจะใช้เวลาในการดำเนินการตามแต่ใจ เพราะผมหวังที่จะไม่สามารรถยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ในขณะนี้นายอภิสิทธิ์ กล่าว ○

- กรอบเรื่องการสร้างคู่ตรงข้าม ระบอบทักษิณ กับ ระบอบประชาธิปไตย

ยุคสมัยการเมืองการปกครองภายใต้ทักษิณ ทักซิณ มักมีข้อครหาจากสังคมว่ายื่นยงอยู่ได้ด้วยอำนาจเบ็ดเสร็จ ผู้นำเพียงคนเดียวมีอิทธิพลควบคุมขับเคลื่อนองคาพยพต่างๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จนหลายครั้งที่อำนาจที่อยู่เหนือการตรวจสอบถ่วงดุลทุกประเภท รวมถึงพฤติการณ์บางอย่างของผู้นำอย่างทักษิณ ทักซิณ กำลังหมิ่นเหม่ต่อการหลุดพ้นวิสัยแห่งประชาธิปไตย

หนังสือพิมพ์ เป็นเรื่องแรงหนึ่งที่จะช่วยสะท้อนการรับรู้ที่ก่อให้เกิดอยู่ในสังคม เช่นเดียวกับ โพสต์ทูเดย์ ที่ทำหน้าที่ชี้ให้ผู้อ่านเห็นเนื้อหาสาระของการบริหารบ้านเมืองใน

แบบที่เรียกว่า “ระบอบทักษิณ” ว่าอยู่คนละข้างกับเจตนารมณ์ทางการเมือง “ระบอบประชาธิปไตย” (Binary Opposition) โดยหนังสือพิมพ์วางกรอบข่าวสารด้วยวิธีต่างๆ ดังนี้

1. การคัดเลือกประเด็นเพื่อเน้นย้ำ ตัวอย่างเช่น ข่าวฉบับวันที่ 9 มกราคม ใช้วิธีแบบ precision journalism (ดูรูปประกอบ) ยกผลวิจัยเอแบคโพลล์มานำเสนอ มีพาดหัวข่าวว่า

โพลล์ชี้ทักษิณไม่ประชาธิปไตย

ส่วนเนื้อหาเป็นการรายงานผลวิจัยเอแบคโพลล์ ทำสำรวจเรื่อง “เปรียบเทียบตัวบ่งชี้คุณสมบัติเด่น ระหว่างหัวหน้าพรรคไทยรักไทยกับหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ในทัศนคติของประชาชน และความนิยมต่อพรรคการเมือง : กรณีศึกษาประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่าคุณสมบัติเด่นของนายทักษิณ 5 อันดับ ความรู้/ความสามารถ สูงถึง 97 ขณะที่คุณสมบัติเด่นต่ำสุดคือความเป็นประชาธิปไตย 51%

จากผลรายงานดังกล่าว สังเกตได้ว่า แม้ผลสำรวจจะออกมาในเชิงบวกต่อตัวนายทักษิณ แต่ โพลล์ทูเดย์ เลือกหยิบประเด็นที่เป็นจุดด้อยที่สุดคือ ความเป็นประชาธิปไตย ขึ้นมาเป็นพาดหัวและประเด็นนำของข่าวชิ้นนี้

รูป 4.8 ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องการสร้างคู่ตรงข้ามระบอบทักษิณ กับ ระบอบประชาธิปไตย ด้วยการคัดเลือกประเด็น

โพลล์ชี้ทักษิณไม่ประชาธิปไตย

โพลล์ทูเดย์ — โพลล์สำรวจคุณลักษณะ ทักษิณ เป็นนายกฯ ต่อ แต่มีข้อเสียไม่มีประชาธิปไตย ขณะที่ “อภิสิทธิ์” ยังตามเท่าตัว ชี้คุณสมบัติเด่น สุภาพ-รอบคอบ

สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เปิดเผยผลสำรวจเรื่อง “เปรียบเทียบตัวบ่งชี้คุณสมบัติเด่น ระหว่างหัวหน้าพรรคไทยรักไทยกับหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ในทัศนคติของประชาชน และความนิยมต่อพรรคการเมือง : กรณีศึกษาประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยพบว่า คุณสมบัติเด่นของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี หัวหน้าพรรคไทยรักไทย 5 อันดับแรก ในสายตากลุ่มตัวอย่าง คือ ความรู้/ความสามารถ 97% การเป็นที่ยอมรับของนักลงทุนต่างชาติ 92% กล้าตัดสินใจ 91% มีประสบการณ์การทำงาน 89% และมีปฏิภาณไหวพริบ 88% โดยคุณสมบัติเด่นต่ำสุดคือความเป็นประชาธิปไตย มีเพียง 51%

ขณะที่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร และหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ มีคุณสมบัติเด่นในสายตากลุ่มตัวอย่าง 5 อันดับแรก คือ ความสุภาพ 89% ความสุ่มรอบคอบ 80% ความมีมนุษยสัมพันธ์ 80% มีวาจาดีในการพูด เท่ากับความเป็นประชาธิปไตย 78% ส่วนคุณสมบัติเด่นที่ต่ำที่สุดคือความคิดริเริ่ม อยู่ที่ 58%

เมื่อสอบถามถึงความเหมาะสมกับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีในสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า พ.ต.ท.ทักษิณมีความเหมาะสมมากกว่า โดย พ.ต.ท.ทักษิณ ได้ 42%

นายอภิสิทธิ์ 28% อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่าง 53% ไม่ค่อยเชื่อมั่น และไม่เชื่อมั่นว่าเศรษฐกิจไทยจะฟื้นคง ในปี 2549 แต่ในแง่ของความเชื่อมั่นต่อความมั่นคงทางการเมืองในปี 2549 ประชาชน เห็น 50% คือ 39% และ 14% ที่ไม่ค่อยเชื่อมั่นและไม่เชื่อมั่น มีเพียง 11% เท่านั้นที่เชื่อมั่น

ทั้งนี้ นายพลทศกรรณิกา ผู้อำนวยการสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ กล่าวว่า คุณสมบัติเด่นที่แตกต่างกับเนกาทีฟระหว่าง พ.ต.ท.ทักษิณกับนายอภิสิทธิ์ คือการเป็นที่ยอมรับของนักลงทุนต่างชาติ รองลงมาคือประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนคุณสมบัติเด่นที่นายอภิสิทธิ์มีมากกว่า พ.ต.ท.ทักษิณ คือความสุภาพ รองลงมาคือความอดทนและความซื่อสัตย์ สุจริต ◯

2. วิชียกคำพูดของนายกษัตริย์ขึ้นมาเสนอ ซึ่งเป็นวิธีการกำหนดกรอบเพื่อสร้าง คู่ตรงข้ามระหว่างระบอบกษัตริย์ กับ ระบอบประชาธิปไตย ได้ชัดเจนที่สุด เพราะคำพูดของ นายกษัตริย์ยอมสะท้อนความคิดและมุมมองผู้นำประเทศต่อคำว่าประชาธิปไตยได้ทันที ว่า ผิดแยกไปจากความคาดหวังของสังคมหรือไม่

ดังนั้นในการนำเสนอข่าวในช่วงเวลานี้ ผู้อ่านจะได้ทราบว่ามีความพยายามช่วงชิง การนิยามคำว่าประชาธิปไตยในแบบนายกษัตริย์เอง และในแบบของฝ่ายต่อต้านนายกษัตริย์ เกิดขึ้นสม่าเสมอ อาทิ วันที่ 28 มกราคม (หน้า A6) พาดหัวข่าวว่า

กษัตริย์ถาม 'บ้าหรือเปล่า'

คิดล้มล้างนายกษัตริย์เลือกตั้ง

ส่วนเนื้อหาหลักมาจากคำพูดของนายกษัตริย์ ระหว่างร่วมงานวันคล้ายวัน สถาปนาโรงเรียนเตรียมทหาร ระบุสาเหตุที่ตัดสินใจเข้ามาสู่การเมือง เพราะเห็นว่าประเทศ บริหารง่าย ก็เลยอาสาเข้ามา แต่พอเข้ามาแล้วถึงได้รู้ว่าบางคนจะอาศัยประชาธิปไตย ทำลายระบอบประชาธิปไตย นั่นคือการล้มล้างนายกรัฐมนตรีนอกจากการเลือกตั้ง

จากคำพูดที่หนังสือพิมพ์ตัดตอนมาลงนั้น นายกษัตริย์ ย้ำว่าทศวรรษการเลือกตั้งว่า เป็นกลไกที่ต้องชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นคนที่ต้องการล้มล้างตนจึง เท่ากับต้องการล้มล้างประชาธิปไตย โดยความเชื่อส่วนตัวของนายกษัตริย์ในลักษณะนี้ ยังถูกหนังสือพิมพ์ใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดกรอบอีกหลายครั้ง อาทิ ข่าววันที่ 4 กุมภาพันธ์ (หน้า A3) ที่พาดหัวข่าวว่า

แม้ลั่น 19 ล้านเสียงหนุน

'ลาออกคือทรยศ'

เนื้อหาหลักเป็นมาจากการที่นายกษัตริย์ ตอบคำถามผู้สื่อข่าว โดยผู้สื่อข่าวเลือก วิธีการถ่ายทอดให้ผู้อ่านสัมผัสถึงความคิดของนายกษัตริย์โดยตรงด้วยการเขียนแบบ ถาม-ตอบ ใน ตอนหนึ่งเมื่อมีคำถามว่า ประเมินเหตุการณ์ชุมนุมวันที่ 4 ไว้อย่างไร นายกษัตริย์ ตอบว่า 'ไม่มีอะไร ประชาธิปไตย เพียงแต่เรามีพรรคประชาธิปัตย์ไม่ใช้สภา ไปใช้พระบรมรูปทรงม้า แทน

จากนั้น เมื่อผู้สื่อข่าวถามอีกว่า ตอนนี้ได้เตรียมทางออกให้ไปสมานฉันท์กันอย่างไร นายกษัตริย์ย้ำว่า 'ไม่รู้ว่าจะทำอะไร ถ้าลาออกก็เท่ากับทรยศคนที่เลือกเข้ามา

ทั้งนี้ หากตีความจากข้อความที่หนังสือพิมพ์ยกมานำเสนอแล้ว จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ทันทีว่า นายกษัตริย์กำลังสร้างวาทกรรม 19 ล้านเสียงสร้างความชอบธรรมในการบริหารประเทศ และมองว่าการเมืองข้างถนน การเมืองนอกสภา เป็นเรื่องที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ทั้งๆที่แม้จะเป็นการชุมนุมแต่ก็ถือเป็นแสดงออกตามสิทธิของประชาชนในระบบประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง ซึ่งหนังสือพิมพ์เองอ่านมุมมองของนายกษัตริย์ออก จึงถ่วงดุลความคิดเรื่องประชาธิปไตยตรงข้ามกับนายกษ ด้วยการเปิดพื้นที่ให้อาจารย์ปริญญา เทวานฤมิตรกุล เขียนบทความในเชิงตอบโต้ทางความคิด ใช้ชื่อเรื่องว่า

บทเรียนจากพฤษภา 35 เพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรง 4 กุมภาพันธ์

เนื้อหาตอนหนึ่งระบุว่า

“คุณทักษิณต้องเข้าใจว่าประชาธิปไตยคือ การเอาชนะใจประชาชน อย่าไปมองเห็นแต่คุณสนธิ หรือใครก็แล้วแต่ที่รัฐบาลเชื่อว่าจะมาล้มรัฐบาล แต่ต้องมองทะลุคุณสนธิไปให้เห็นประชาชนที่มาฟังรายการหรือมาชุมนุม และตั้งคำถามกลับมาที่ตัวเองว่าทำไมประชาชนถึงมาชุมนุมและรัฐบาลยังต้องตระหนักว่า การชุมนุมนั้นคือสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในระบบประชาธิปไตย และประชาชนก็มีสิทธิที่จะถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

เมื่อความไม่พอใจในพฤติกรรมนายกษัตริย์เริ่มพอกพูนมากขึ้น กระแสการต่อต้านตัวนายกษัตริย์รุนแรงขึ้น เกิดวิวาทะร้ายวันระหว่วตัวผู้นำประเทศและกลุ่มต่างๆ ที่ไม่เห็นด้วย ไม่ว่าจะเป็น ประชาชนธรรมดา นักวิชาการ นักเรียน นักศึกษา ฯลฯ หนึ่งการเคลื่อนไหวสำคัญ คือ การชุมนุมขับไล่ นายกษัตริย์ที่มีขึ้นวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ซึ่งพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยต้องการใช้พื้นที่ลานพระบรมรูปทรงม้า แต่ฝ่ายรัฐบาลนำโดย นายกษัตริย์ไม่อนุญาต การช่วงชิงพื้นที่ลานพระบรมรูปทรงม้า จึงกลายเป็นอีกสัญลักษณ์หนึ่งของการช่วงชิงนิยามความหมายของประชาธิปไตย และเป็นอีกครั้งที่ โฟสต์ทูเดย์ ยกคำพูดของนายกษัตริย์เกี่ยวกับนิยามคำว่าประชาธิปไตยลงมาตีพิมพ์ฉบับวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2549 ว่า

“มันเป็นอะไรที่เป็นประชาธิปไตยเกินเลย เราต้องว่าไปตามกติกา พอแล้ว ใช้ลานพระบรมรูปทรงม้าไม่ได้แล้ว เป็นพื้นที่เขตพระราชฐานและพื้นที่สาธารณะกิจขวางการจราจร

ประชาธิปไตยสามารถทำได้แต่ต้องมีขอบเขต... ตรงนั้นเป็นเขตพระราชฐาน พอได้แล้ว ที่นี้ไม่ได้แล้ว แต่ไปใช้พื้นที่อื่นได้”

การเลือกยกคำพูดดังกล่าวของนายกษัตริย์ สละท่อนมมมของผู้นำว่าพยายามบิดเบือนและจำกัดขอบเขตสิทธิอันชอบธรรมของประชาชนในระบบประชาธิปไตย ซึ่งหากสังเกตการณ์เลือกคนให้สัมภาษณ์บุคคลต่อไปในข่าวเดียวกันนี้ คือ นายลัก กอแสงเรือง ทนายความ และ ส.ว.กรุงเทพมหานคร จะยิ่งเห็นการกำหนดกรอบดังกล่าวที่ชัดเจน เนื่องจากนายลัก ให้สัมภาษณ์หักล้างในเชิงหลักการว่า

“ประชาชนมีสิทธิชุมนุมที่ปราศจากอาวุธโดยชอบธรรม ถ้าการจัดชุมนุมวันที่ 4 ก.พ. เป็นไปโดยสงบเรียบร้อย ต้องดูว่าวันที่ 11 กพ.แตกต่างอย่างไร ทำไมจึงอนุญาตให้จัดอีกไม่ได้ อีกทั้งยังเปิดช่องให้กลุ่มผู้ชุมนุมฟ้องร้องศาลปกครองได้ หากเหตุผลของหน่วยงานรัฐที่สั่งห้ามไม่เพียงพอ และเสนอให้รัฐบาลใจกว้างมากกว่านี้”

นอกจากนั้น เพื่อเป็นการตอกย้ำน้ำหนักให้กับฝ่ายต่อต้านนายกษัตริย์ ผู้สื่อข่าวได้ไปสัมภาษณ์นายสมชาย จิตสะอาด ผอ.เขตดุสิต เจ้าของพื้นที่ ซึ่งได้รับคำตอบมาว่า คนที่จะขอใช้พื้นที่ต้องส่งเรื่องมายังสำนักงานเขต เพื่อส่งเรื่องต่อให้สำนักพระราชวังเป็นผู้อนุญาต หรือจะขอไปยังสำนักพระราชวังโดยตรงก็ได้

“โดยปกติแล้วองค์กรสาธารณกุศลต่างๆก็มีการติดต่อขอใช้พื้นที่หน้าลานพระบรมรูปทรงม้าเป็นประจำ ...ซึ่งจะต้องส่งเรื่องไปยังสำนักพระราชวังเพื่อขออนุญาต ส่วนทางสำนักงานเขตจะช่วยเรื่องทำความสะอาดและจัดเก็บขยะให้”

ส่งทำรายงานชิ้นนี้ ผู้สื่อข่าวใช้วิธีแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างตรงไปตรงมาสรุปด้วยตัวเองเป็นเชิงขัดแย้งกับแนวคิดนายกษัตริย์อย่างชัดเจนในประโยคปิดท้ายว่า

คำอธิบายนี้ จึงเป็นคำตอบว่า แม้นายกษัตริย์ไม่มีสิทธิห้าม ถ้า สนธิ ได้รับอนุญาตถูกต้องแล้ว

2. วิธียกคำพูดแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เพื่อกำหนดกรอบว่า ระบบกษัตริย์ อยู่คนละข้างกับ ระบบประชาธิปไตย ควบคู่ไปกับวิธีการ “สร้างความหมายใหม่ให้ระบบกษัตริย์”

ในกรณีนี้ คือ การสัมภาษณ์นายชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ ย้อนไปถึงความเข้าใจผิดพลาดคลาดเคลื่อนกับคำว่า “ประชาธิปไตย” ในสังคมไทย ว่าทำให้เกิดมาตรฐานการยอมรับผู้นำแบบทักษิณ ในฉบับวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2549 (หน้า A6) มีพาดหัวว่าว่า

ไล่'ทักษิณ'แหงฝ่ายค้าน
 ค้านแก้รธน. เลิกเฟื่องเรื่องพรรคที่3
 แล้วจะไปทางไหนกัน?

เนื้อหาจากการสัมภาษณ์นายชัยวัฒน์ สรุปได้ว่า

การแก้โครงสร้างสำคัญและต้องดูวิธีการบางอย่างด้วยว่า เป็นประชาธิปไตยที่แก้ปัญหาหรือสร้างปัญหา เช่น การเลือกตั้งก็ทำให้เกิดปัญหาในทุกที่ สังคมไทยควรมองประเทศด้วยสายตาที่เป็นจริง ไม่เพ้อฝันแต่ไม่สิ้นหวัง หัวใจที่สำคัญก่อนที่จะหาทางออกคือ “ตั้งคำถาม” ให้เยอะๆอย่าเพิ่งด่วนสรุป เพราะมันจะนำไปสู่ปัญหาใหม่ขึ้นมาอีก ต้องนิยามชัดว่า ประชาธิปไตย หรือ การเมือง คืออะไร ระบบพรรคการเมืองยังจำเป็น แต่ที่สำคัญต้องมี ยุติธรรม และ ความรู้ ควบคู่ไปด้วย สร้างจิตสำนึกขึ้นมาแม้จะทีละน้อยๆแต่ให้อยู่ในทุกภาคส่วน และทุกคนต้องรู้จักพึ่งตัวเองไม่ใช่รอฮีโร่การเมืองเข้ามาแก้ปัญหา

ตัวอย่างการกำหนดกรอบเรื่องการสร้างคู่ตรงข้ามระบอบทักษิณ กับ ระบอบประชาธิปไตย ว่าด้วยการช่วงชิงความหมายของคำว่าประชาธิปไตยนั้น ยังปรากฏอีกครั้งผ่านรายงานฉบับวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2549 ที่ใช้หัวเรื่องว่า

ดอกไม้-เสียงเชียร์ลั่นทำเนียบ ...ภารกิจพยุงผู้นำชาติ

เนื้อหาหลักเป็นการรายงานสถานการณ์ที่ตึกสันติไมตรี ที่มีคนเกือบ 100 คนกว่า 3,000 คนมาใช้เป็นพื้นที่ให้กำลังใจนายกฯ ในรายงานนี้ ผู้สื่อข่าวเลือกวิธีการยกคำพูดของนายกฯทักษิณตอนหนึ่ง ที่แสดงความกังขาในบทบาทของอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ที่ออกมาเรียกร้องให้นายกฯลาออกว่า

“อย่างวิชารัฐศาสตร์ เขาสอนวิชารัฐศาสตร์แต่กลับสนับสนุนการทำลายระบบประชาธิปไตยซึ่งผมแปลกใจมาก ความเข้าใจในวิชาการนี้มีแค่นี้ นอกจากอารมณ์ชอบ

หรือไม่ชอบ ที่มีความเป็นคนของใคร คนพวกนี้สรุปว่าเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้เด็กแต่ขาดการให้ความรู้แก่เด็ก”

ฉบับวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2549 โพลสตัญญูเคยเสนอบทสรุปของการชั่งชั่งนิยามประชาธิปไตย ระหว่างนายยกทักษิณ กับ กลุ่มต่อต้าน ไว้อย่างชัดเจน ด้วยสรุปสถานการณ์การเมือง และเสนอทางออกของสังคมไว้เป็นเรื่อหน้าของหน้าปก A1 พาดหัวเรื่องว่า

คำตอบสุดท้าย...ปฏิรูปการเมือง

เนื้อหากล่าวถึงปรากฏการณ์ชุมนุมใหญ่เพื่อขับไล่ทักษิณ และตอนท้ายมีการเรียกร้องให้ประชาชนตื่นตัวในการต่อสู้ระบอบทักษิณ และนำไปสู่จุดหมายที่สูงกว่าคือ การจัดสรรดุลอำนาจใหม่ จัดการแบ่งสรรทรัพยากรในประเทศ เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยก้าวหน้า เนื้อหาตอนหนึ่งยังมีการให้คำนิยามระบอบทักษิณด้วยว่า เป็นวิวัฒนาการของอำนาจเงินกับอำนาจทางการเมือง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ธนาธิปไตย

นอกจากนี้ มีการอ้างคำกล่าวของอาจารย์บรรเจิด สิงคนenti มาสรุปสถานการณ์ในไทยปัจจุบันนี้ว่า “ขณะนี้สังคมไทยเป็นเผด็จการทุนนิยม” ซึ่งครอบงำโดยใช้พรรคการเมืองเสียงข้างมากเป็นเครื่องมือ ขณะเดียวกันก็ใช้มหาอำนาจทางธุรกิจกอบโกยผูกขาดทางธุรกิจสองกลไกนี้ทำงานเชื่อมประสานกันอย่างแนบเนียน จนแทบกลายเป็นการทุจริตโดยถูกกฎหมาย”

ตอนท้ายมีการอ้างคำกล่าวของนายสุริชัย หวันแก้ว นักวิชาการรัฐศาสตร์ที่เคยแสดงทรรศนะไว้ว่า “ประชาธิปไตยในรูปแบบการเลือกตั้งเป็นแค่เศษเสี้ยวของประชาธิปไตย แต่การเมืองที่มีศักดิ์ศรี คือ มีประชาธิปไตยให้คุณค่ากับชีวิต ไม่ใช่เอาแต่เสียงใหญ่โดยไม่คำนึงถึงเสียงข้างน้อยหรือเสียงที่แตกต่าง”

จากตัวอย่างดังกล่าว เห็นได้ว่า นอกจากหนังสือพิมพ์จะเน้นย้ำแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยที่นายยกทักษิณยึดถือแบบสวนทางกับสังคมแล้ว ยังมีกระบวนการ สร้างความหมายใหม่ให้ระบอบทักษิณ อาทิ ธนาธิปไตย, เผด็จการทุนนิยม ที่ล้วนมีเป้าหมายเพื่อสะท้อนคุณค่าของระบอบทักษิณที่แตกต่างกับระบอบประชาธิปไตยทั้งสิ้น

กระบวนการชั่งชั่งนิยามประชาธิปไตยคืบมาจากนายยกทักษิณ ยังมีขึ้นต่อเนื่องจากนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ที่เคยถูกพาดพิงจากนายยกโดยตรงว่า เป็นผู้ทำลายระบอบ

ประชาธิปไตย ดังนั้นคนบดี้คณะรัฐศาสตร์ 5 มหาวิทยาลัย จึงใช้การอภิปรายในเวที
สาธารณะหัวข้อ “เสรีภาพลมหายใจประชาธิปไตย” แสดงจุดยืนตอบโต้ทักษิณเรื่อง
กระบวนการทางรัฐศาสตร์ โดยที่ โพสต์ทูเดย์ ให้ความสำคัญกับการเคลื่อนไหวของอาจารย์
นักวิชาการกลุ่มนี้ด้วยการนำเสนอเป็นรายงานขนาดใหญ่บนหน้า A7 ฉบับวันที่ 16
กุมภาพันธ์ 2549 พาดหัวเรื่องว่า

5คนบดี้รัฐศาสตร์แสดงพลัง

ทักษิณหมดความชอบธรรม!

สรุปเนื้อหาของเวทีสาธารณะ มีประเด็นตอบโต้นายกฯทักษิณว่า นิยามของ
ประชาธิปไตย ไม่ใช่แค่เรื่อง 19 ล้านเสียงอย่างที่ผู้นำมักกล่าวอ้าง การที่รัฐบาลหยิบยกเรื่อง
แก้รัฐธรรมนูญขึ้นมา เป็นแค่ถูกใช้เป็นเครื่องมือ ส่วน ประชาพิจารณ์ เป็นเพียงการปล่อยลม
ออกจากลูกโป่งให้หายอืดอัด ระบายในสิ่งที่รัฐบาลไม่รู้จะทำอะไร

ระบอบประชาธิปไตยต้องมีการตรวจสอบ ต้องเชื่อมั่นการมีส่วนร่วม รับฟังความเห็น
แต่เมื่อสิ่งนี้ไม่เกิด มันจึงเกิดประชาธิปไตยข้างถนน ซึ่งมีคุณค่า แต่ต้องมีกติกา สิ่งสำคัญ
ผู้บริหารประเทศถ้าทำผิดต้องรับโทษทางกฎหมาย กลไกการตรวจสอบต้องทำงานได้อย่าง
เต็มที่ ทั้งนี้ ประชาธิปไตยแบบตัวแทนเป็นระบบที่เกิดยากและอยู่ยาก เพราะบางมาก และมี
โอกาสแปรปรวนได้ง่ายที่สุด ยิ่งถ้าการเลือกตั้งไม่ยุติธรรม เสรีจันทน์ที่ เหมือนเซ็นเช็คเปล่าขึ้น
แบงก์ เนื่องจากระบบนี้วางรากฐานอยู่บนการเลือกตั้ง

กรอบเรื่องการสร้างคู่ตรงข้าม ระบอบทักษิณ กับ ระบอบประชาธิปไตย ปรากฏอีก
ครั้งในรายงานพิเศษฉบับวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A6 ใช้ชื่อเรื่องว่า

เปิดบัญญัติไม่ไว้วางใจทักษิณ

11 ข้อกล่าวหานายกฯมหากั๊ย

หนังสือพิมพ์ตีพิมพ์เนื้อหาของบัญญัติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี้ ซึ่ง
ฝ่ายค้านนำยื่นต่อนายกฯ เพื่อขอเสียง ส.ส.ไทยรักไทย ให้มาร่วมสนับสนุนครบ 200 เสียง
โดยใจความหลักโดยสรุปกล่าวหาว่านายกฯทักษิณ มีพฤติกรรมชี้ให้เห็นว่า เป็นผู้ที่ขาด
จิตสำนึกประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตาม เมื่อนายกฯ ทักษิณ ประกาศยุบสภาเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ โดยอ้างเหตุผลด้านประชาธิปไตย ไม่อยากให้อภิชนอยู่เหนือกฎหมาย ขอให้ประชาชนตัดสินใจครั้ง ด้วยการเลือกตั้งอย่างถูกต้อง และกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 เมษายน 2549 กระบวนการช่วงชิงนิยามคำว่าประชาธิปไตยออกมานายกฯ ทักษิณยังไม่จบเพียงเท่านั้น แต่กลับรุนแรงขึ้นเพราะกลุ่มต่อต้านต่างมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่า การยุบสภาของนายกฯ ทักษิณไม่ใช่ทางออกของปัญหา และไม่สะท้อนความจริงใจในการสร้างระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง

ในช่วงเวลานี้ โพลด์ทูดี้ ยังคงใช้วิธีเดิมในการกำหนดกรอบ คือ คัดเลือกแหล่งข่าวที่มีความคิดเห็นตรงข้ามกับนายกฯ ทักษิณมานำเสนออย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น แกนนำพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย นักวิชาการ ฝ่ายค้าน โดยประเด็นหลักในการโจมตีคือแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยที่บิดเบือน ผิดเพี้ยนจากหลักการที่สังคมส่วนใหญ่เชื่อถือ ไม่ว่าจะเป็นการไปจับมือกับพรรคการเมืองขนาดเล็กทำสัญญาประชาคมว่าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่มีข้อเสนอทำสัตยาบันร่วมกับ 3 พรรคฝ่ายค้าน

ต่อเหตุการณ์ดังกล่าว โพลด์ทูดี้ นำเสนอรายงานในฉบับวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549 (หน้า A2) มีการกำหนดกรอบการสร้างคู่ตรงข้ามระหว่าง ระบอบทักษิณ และ ระบอบประชาธิปไตย ที่ชัดเจนด้วยการถ่ายทอดความคิดเห็นของฝ่ายค้าน หัวเรื่องนำว่า

คุณ'ทักษิณ'มีสัตยาบัน ฝ่ายค้านยืนยันว่าเลือกตั้ง

เนื้อหาบทความความเคลื่อนไหวของพรรคฝ่ายค้าน หลังจากที่ทราบข่าว ทักษิณ ไม่ตกลงสัตยาบัน จึงเปิดแถลงข่าวไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน พร้อมปฏิเสธหารือกับนายกฯ ทักษิณ

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ย้ำว่าการยุบสภาไม่ใช่ทางแก้ปัญหาที่ถูกต้อง เห็นชัดว่า นายกฯ ไม่มีเจตนาตอบสนองเจตนารมณ์ของ 3 พรรคการเมือง โดยไปดำเนินการเบี่ยงเบนที่จะเข้าไปสู่หัวใจของการแก้ไขปัญหา และไปสร้างกระบวนการที่มีแต่ความไม่แน่นอน ย้ำว่าพรรคประชาธิปัตย์ยึดมั่นตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ไม่ได้ยึดตามระบอบทักษิณ ตอนนี้สายเกินไปแล้วหากต้องการมาหารือ

“...สิ่งที่นายกฯ ได้ทำในวันนี้คือ การตอกย้ำการเมืองระบอบทักษิณ เบี่ยงเบนข้อเสนอสร้างความสับสนและจัดฉาก จัดกระบวนการขึ้นมา ทำให้ทุกอย่างขึ้นมากอยู่กับตัวท่านนายกฯ ในที่สุด”

- **กรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ**

กระแสการต่อต้านนายกษัตริย์ ก่อตัวเป็นรูปธรรมขึ้นนับตั้งแต่มีกลุ่มพลังมวลชนรวมตัวกันในนามพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยออกมาชุมนุม แต่เหตุการณ์ที่เป็นตัวกระตุ้นให้เส้นด้ายแห่งความอดทนของสังคมไทยขาดผึง ทุกภาคส่วนนี้กำลังต่อต้านให้นายกษัตริย์พ้นจากตำแหน่ง คือเมื่อเกิดธุรกรรมขายหุ้นบริษัทชินคอร์ป (ซึ่งเป็นธุรกิจภายใต้อาณัติของตระกูลชินวัตร) ให้กับกองทุนเทมาเซกของสิงคโปร์ มูลค่า 73,000 ล้านบาท โดยไม่เสียภาษี

ช่วงเวลานี้หนังสือพิมพ์ มีบทบาทในการสะท้อนวิกฤตศรัทธาในตัวผู้นำที่ปะทุขึ้นในภาคส่วนต่างๆ ในสังคมมากขึ้นตามไปด้วย โดยมีกลยุทธ์สำคัญคือ สะท้อนให้เห็นว่าระบอบทักษิณได้เผยแพร่เหตุแห่งการบ่อนทำลายประเทศ ด้วยวิธีการกำหนดกรอบดังนี้

1. วิธีการนำเสนอความหลากหลายของกลุ่มต่อต้าน แสดงว่าเป็นพลังอันชอบธรรม โพลสตัญเดย์ ซึ่งให้เห็นพลังแนวร่วมในสังคมที่มาจากหลายภาคส่วน หลายสาขาอาชีพ การปรากฏตัวแสดงพลังต่อต้านของกลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรงและไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองเลย บางครั้งนำเสนอผ่านผลสำรวจความคิดเห็นในเชิงลบต่อตัวผู้นำแสดงให้เห็นมิติเชิงปริมาณ และรายงานถึงกลุ่มคัดค้านในมิติของพื้นที่ทุกภาคในประเทศ

ตัวอย่างของการยืนยันว่ามีคนจำนวนมากที่ไม่พอใจการขายหุ้น เช่น หนังสือพิมพ์วันที่ 28 มกราคม 2549, หน้า A6 พาดหัวเรื่องว่า

หุ้นชินฯทำ'ทักษิณ'ขาด

เนื้อหาข่าวมาจากสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ เปิดเผยผลสำรวจความคิดเห็นคนกรุงเทพฯ เรื่อง “ความนิยมของประชาชนต่อภาพลักษณ์ของนายกรัฐมนตรีนายทักษิณชินคอร์ปอเรชั่น” ปรากฏว่า ความนิยมในตัว ทักษิณ ลดลงหลังจากขายหุ้นโดยไม่เสียภาษี เพราะเชื่อว่าจะกระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศ

ฉบับวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A2 พาดหัวข่าวว่า

ดัชนีเชื่อมั่นทักษิณตกต่ำสุดในรอบ 10 เดือน

หนังสือพิมพ์นำเสนอผลสำรวจดัชนีความเชื่อมั่นการเมืองของสวนดุสิตโพล ปรากฏว่า ตกต่ำที่สุดในรอบ 10 เดือน หลังการขายหุ้นชินคอร์ปให้เทมาเสกโดยไม่เสียภาษี และการชุก หนุนในชื่อลูกชายและลูกสาว

ส่วนฉบับวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A6 พาดหัวข่าวว่า

ผลโพลล์สับแม้ว พาดพิงเบื้องสูง พุดไม่เหมาะสม

ผลสำรวจจากสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เปิดผลสำรวจในหัวข้อ “9 วาทะ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 และการทำหน้าที่ของ สื่อมวลชนในทรรณะของประชาชน” พบประชาชน 48.3% เห็นว่าคำพูด “ถ้าพระเจ้าอยู่หัว กระซิบรับสั่งกับผมคำเดียวทักษิณออกเถอะ รับรองกราบพระบาทออกแน่นอนครับ” ของ พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นคำพูดที่ไม่เหมาะสม

ฉบับวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A5 พาดหัวข่าวว่า

ภาพลักษณ์ทักษิณติดลบหนัก

รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของคนกรุงเทพฯและต่างจังหวัด จากศูนย์ ประชามติ มหาวิทยาลัยรามคำแหงในหัวข้อ “ภาพลักษณ์รัฐบาลหลังการขายหุ้นชินคอร์ป และการชุมนุมกู่ชาติ” พบว่า การขายหุ้นชินคอร์ปทำให้เกิดภาพลบแก่ผู้นำอย่างมาก มีผู้ แสดงความคิดเห็นทางลบต่อรัฐบาลถึง 98% และภาพลักษณ์ทางลบของรัฐบาล 45 ประเด็น โดยใน 45 ประเด็นนั้น มีถึง 29 ประเด็น หรือคิดเป็น 64.2% พุ่งเป้าไปที่ตัว บุคคลคือ ผู้นำรัฐบาลโดยตรง ที่เหลือพุ่งเป้าไปที่บุคคลที่เกี่ยวข้องและภาพรวมของ รัฐบาล

ฉบับวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2549 ให้ความสำคัญในการตอบโต้วาทกรรม 19 ล้านเสียง ของนายทักซิณ ด้วยการหยิบยกผลสำรวจปัจจุบัน มารายงานเป็นข่าวแรก A1 พาดหัว ข่าวว่า

9 ล.เสียงตึกผิดหนีทรท.

เนื้อหาข่าวระบุว่า รังสิตโพลล์ เปิดเผยผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน 2,084 ราย ใน กทม. 9 จุด และอีก 6 จังหวัดในหัวข้อ “ประชาชน 19 ล้านเสียงยังมองเห็นว่า นายกษ ทักษิณ มีความเหมาะสมในตำแหน่งหรือไม่ พบว่า การเลือกไทยรักไทย ลดลงจาก 53.9% ที่เคยลงคะแนนเสียงให้เหลือ 30.4% / คำนวณแล้วเท่ากับว่า ผู้ที่เคยเลือกไทยรักไทยเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ประมาณ 19 ล้านเสียง กล่าวได้ว่า 9 ล้านเสียงเปลี่ยนไปเลือกพรรคการเมืองอื่น

สำหรับการแสดงความหลากหลายของกลุ่มต่อต้านในเชิงสาขาอาชีพ โพลล์ทูเดย์ ให้ความสำคัญกับกลุ่มนักวิชาการที่ออกมาเคลื่อนไหวทั่วประเทศ และมีรูปแบบชัดเจนผ่านการแถลงการณ์และจดหมายเปิดผนึก การจัดเวทีสัมมนาแสดงความคิดเห็น ตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์ฉบับ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2549 หน้า A5 พาดหัวเรื่องว่า

นักวิชาการ...จุดพลุไล่ ‘ทักษิณ’ หวั่นชาติพินาศ คอร์รัปชันบานเบอะ

รายงานถึงจดหมายเปิดผนึกของ คณาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ จำนวน 19 คน ร่วมกันยื่นจดหมายเปิดผนึกถึง ทักษิณ เรียกร้องแสดงความรับผิดชอบทางจริยธรรม โดยมีเหตุผลหลักว่า ทักษิณ ใช้อำนาจเสียงข้างมากและการแทรกแซง ครอบงำวุฒิสภา บั่นทอน ล้มล้างความเป็นอิสระขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ทำให้ไม่อาจทำการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหารได้ และ ปิดกั้นเสรีภาพสื่อมวลชน ปิดกั้นการชุมนุมอย่างสันติตามสิทธิแห่งรัฐธรรมนูญ ใช้นโยบายหว่านเงินทำให้ชุมชนเป็นหนี้สิน และ ก่อให้เกิดความแตกแยกความรุนแรงในภาคใต้ ทำให้เกิดการคอร์รัปชันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการให้ผู้ใกล้ชิดและญาติพี่น้องหาผลประโยชน์จากโครงการของรัฐ และอาศัยนโยบายของรัฐและการต่อรองกับต่างประเทศ แสวงหาประโยชน์ส่วนตนที่คับแคบอย่างขาดจิตสำนึกผู้นำที่ดี

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A9 พาดหัวเรื่องว่า

‘ชุมนุมโดยสันติ นายกษต้องลาออก’ รัฐศาสตร์ มธ. ประกาศจุดยืน

คณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง แสดงจุดยืนต่อสถานการณ์บ้านเมือง อาทิ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ ทำจดหมายเปิดผนึก ระบุว่า นายกษัตริย์ศึก มีพฤติกรรม ละเมิดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สิทธิ เสรีภาพของประชาชน ความมั่นคงของชาติ และ จริยธรรมการบริหารบ้านเมืองอย่างร้ายแรง โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง

วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A9 พาดหัวเรื่องว่า

สถาบันวิชาการระบอบคึกคัก มข.ออกโรงแจ้งข่าวพุดมิบังควร ยืนกราน'ทักษิณ'ต้องลาออก

คณาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมกดดันให้นายกษัตริย์ศึกลาออก โดยเห็นว่า สังคมตั้งคำถามแต่นายกษัตริย์ตอบไม่ได้ และการกล่าวถึงในหลวงบอกว่า บอกคำเดียวก็จะ ลาออก เป็นเรื่องไม่เหมาะสมและไม่บังควร ส่วนสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่ บอกว่า 5 ปี ทักษิณ สร้างผลกระทบระยะยาวต่อสังคม เช่น ปฏิรูปการศึกษาเน้น ปริมาณกว่าคุณภาพ ส่งผลร้ายต่อการพัฒนาประเทศและแก้ปัญหาความยากจน ส่วน เศรษฐกิจและสังคมได้ระง่ำเพราะไม่มีท่าทีแก้การเมืองได้

วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A7 พาดหัวเรื่องว่า

นักวิชาการลูกอีโละ'ทักษิณ' จุฬาลงกรณ์'คนบดขี่สิ่งห้า'ไขก๊อก

อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กดดันคนบดขี่คณะรัฐศาสตร์ที่เคยแสดงจุดยืน ต่อต้านนายกษัตริย์ศึก ให้ลาออกด้วยตัวเอง ให้เหตุผลว่าสิทธิแต่ก็ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบสิ่ง ที่พูด แต่กลับนำมาซึ่งกระแสกดดันจากมหาวิทยาลัยอีกหลายแห่งทั่วประเทศที่แสดงความ คิดเห็นไม่เห็นด้วย และร่วมกดดันให้นายกษัตริย์ศึกลาออก

ฉบับวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A7 พาดหัวเรื่องว่า

5 คณะรัฐศาสตร์ แสดงพลัง ทักษิณหมดความชอบธรรม!

ผู้สื่อข่าวนำเสนอความคิดเห็นของอาจารย์ระดับคณะรัฐศาสตร์จาก มหาวิทยาลัย 5 แห่ง ที่ขึ้นกล่าวในเวทีสาธารณะหัวข้อ "เสรีภาพมหายใจประชาธิปไตย" ที่

เสนอให้นายกฯ ทักซิณลงจากตำแหน่ง พร้อมกับวิจารณ์แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยของ
นายกฯ ทักซิณ

นอกจากกลุ่มนักวิชาการแล้ว หนังสือพิมพ์ ยังสะท้อนพลังต่อต้านที่หลากหลายทั้ง
จาก พระสงฆ์ เด็กนักเรียน ศิลปิน ญาติวีรชนพฤษภาทมิฬ สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ
ตัวอย่างเช่น ฉบับวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A6

มหาบัวสังเวชนาลัยล้มตายบ้าเงินหมื่นด.

ในเนื้อหาข่าวนี้ โปสต์ทูเดย์ เลือยกยกถ้อยคำที่แสดงปฏิกิริยาต่อนายกฯ ทักซิณอย่าง
รุนแรง เช่น พรรคนำ ที่ระบุว่า หลวงตามหาบัวทนไม่ไหว สุดสังเวชนาลัยล้มตายบ้าเงินหมื่นล้านจน
ไม่ได้สติ สวดยันคนเป็นผู้ใหญ่เป็นรัฐบาลกินบ้านกินเมืองจนล้มตาย

ฉบับวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A5 พาดหัวข่าวว่า

กลุ่มศิลปินเฮโลร่วมตั้งวง ซ้อมเกมยึดทรัพย์เศรษฐี

เนื้อหาข่าวระบุถึง กลุ่มศิลปินเพื่อชีวิตยืนยันเข้าร่วมชุมนุม 4 ก.พ. ผู้สื่อข่าวสัมภาษณ์
พงษ์สิทธิ์ คำภีร์ สุรชัย จันทิมาธร ทองกราน ทานา และ วสันต์ สิทธิเขต ตัวแทนเครือข่าย
ศิลปิน เสนอข้อเรียกร้อง 3 ประการ 1.ให้ ทักซิณ ออกจากตำแหน่งนายกฯ เพราะหมดสิทธิ์
ตั้งแต่ออกกฎหมายเอื้อประโยชน์แก่ธุรกิจครอบครัวแล้ว 2.ชวนประชาชนไม่จ่ายภาษีจนกว่า
ทักซิณจะยอมจ่าย 3.เลิกใช้ไอเอส เลิกดูไอทีวี สกัดกั้นการเข้ามาของบริษัทข้ามชาติ

ส่วนตัวอย่างที่แสดงความหลากหลายในแบบอื่นๆ มีดังนี้

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A6 : ญาติวีรชนพฤษภา ให้กำลังใจ'เสนาะ' ผู้เงาทมิฬ
'ทักซิณ'

วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A7 : ปัญญาชน...ชนทักซิณ

วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A7 : ลานโพธิ์พื่น!!! นักศึกษาปลุกพลัง ล่าชื่อ 5
หมื่นถอด 'ทักซิณ'

วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า C1 : วัยรุ่นยุคใหม่ ใส่ใจการเมือง เยาวชนกู้ชาติ
(ด้วยคน)

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A6 : 'กระโปรงบาน-ขาสั้น'ทันโลก ร่วมด้วยช่วยกันได้
'ทักษิณ'

วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A8 : เบื่อความไม่สงบคนได้ร่วมได้ทักษิณ

วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A12 : รสก.ผนี้กมवलชน เสริมทัพ26ก.พ. ทำศึก
สนามหลวง

นอกจากนี้ โฟสต์ทูเดย์ ได้เกาะติดการชุมนุมขับไล่นายกทักษิณ ที่ปะทุขึ้นทั่วประเทศในช่วงก่อนนัดชุมนุมใหญ่ของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในวันที่ 4 กุมภาพันธ์อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A6 : 'ทักษิณ'หมดเวลา ไล่พันนายก

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A2 : สำนวจแนวรบ 4 ก.พ. มีอบพร้อม-รัฐบาลฟรี

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A6 : คึกคักไล่ทักษิณมหาอาสาจับยักษ์ใส่ขวด (ดู
ภาพประกอบ)

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A2 : ทั่วประเทศรับสัญญาณ ร่วมไล่ทักษิณ

วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A3 : คนนับแสนชุมนุมไล่'ทักษิณ'

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูป 4.9 ตัวอย่างข่าวที่วางกรอบเรื่องทัศนคติความชอบธรรมในการบริหารประเทศ ด้วยการแสดงความหลากหลายของกลุ่มต่อต้านนายกฯ

ทั้งนี้ วิธีกำหนดกรอบที่มักใช้ควบคู่กันก็คือ การลำดับประเด็น ในกรณีที่มีทั้งการ ชุมนุมต่อต้านนายกฯทัศนคติ และมีกลุ่มสนับสนุนทัศนคติเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน หนังสือพิมพ์ จะเลือกชูประเด็นเคลื่อนไหวจากกลุ่มต่อต้านขึ้นมาก่อน แล้วจึงเปิดพื้นที่ที่าย ขาวให้กับกลุ่มสนับสนุน

ตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 12 มกราคม 2549, หน้า A6 พาดหัวเรื่องว่า

Prime Minister แฟนเทเซีย มุกใหม่รัฐบาลชาลง

รายงานพิเศษ สะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อแนวคิดทำรายการถ่ายทอดสดสารคดีวิถีที่ นายกษทักษิณใช้แก้จนกับชาวบ้านอำเภอกาอาจสามารถ ช่วงต้นเรื่องเป็นการสัมภาษณ์

แหล่งข่าวจากรัฐบาล และผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเจ้าของพื้นที่ แต่ช่วงครึ่งเรื่องหลัง สัมภาษณ์ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ที่วิเคราะห์ว่ารายการเรียลลิตีโชว์เป็นการสร้างภาพ การตลาดเพื่อ ดึงคะแนนนิยม เป็นเพียงการเมืองเรื่องการตกแต่ง (cosmetic) ที่ทำให้ดูว่ารัฐบาลได้ทำงาน แล้ว ซึ่งแม้รายงานนี้จะมาจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความคิดเห็นทั้งเชิงบวกและเชิงลบ หลากหลาย แต่ผู้สื่อข่าวเลือกประเด็นการวิเคราะห์จากนักวิชาการนำไปสรุปเป็นหัวเรื่อง

2. วิธีการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ ให้นำหน้าบุคคลที่แสดงความคิดเห็นต้องการให้นายกฯ ทักษิณลาออก เนื่องจากหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศเพราะปัญหาจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญ โดยแต่ละข่าวหรือบทความ จะมีวิธีการสรรคำ ช่วยทำให้กรอบเรื่องคมชัดมากขึ้น เพราะคำที่เลือกมักสะท้อนให้เห็นภาพปัญหาในประเทศเมื่อนายกฯ ทักษิณ ยังคงยืนยันดำรงตำแหน่งต่อไป ตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 28 มกราคม 2549, หน้า A5 พาดหัวเรื่องว่า

เมื่อทุนสิงคโปร์ยึดประเทศไทย 'ไกรศักดิ์' ชัดความน่าอัปยศของผู้นำ

บทสัมภาษณ์ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ส.ว.นครราชสีมา ในฐานะประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ถึงผลกระทบในมิติด้านต่างประเทศจากการขายหุ้นบริษัทชินคอร์ปฯ ให้กองทุนเทมาเซก จากสิงคโปร์ ว่า ก่อนหน้านี้นายกฯ ทักษิณ ไปเซ็นสัญญาเขตการค้าเสรี (เอฟทีเอ) ร่วมมือด้านกิจการโทรคมนาคม กับ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และพม่า แต่หากเจ้าของกิจการไทยเปลี่ยนมือไปยังสิงคโปร์ ผลประโยชน์ทุกอย่างจะตกอยู่ที่สิงคโปร์ แต่ภาคเกษตรกรไทยยังต้องเสียเปรียบ ซึ่งถือว่าไร้ศีลธรรม และจะเป็นเรื่องที่น่าอัปยศหากในการเจรจาเอฟทีเอกับสหรัฐที่จะเกิดขึ้น ไทยยอมให้มีประเด็นเปิดเสรีคมนาคมเพราะเห็นว่าจะไม่ใช่สมบัติของไทยอีกต่อไปแล้ว พร้อมชี้ว่าการออก พ.ร.บ.การประกอบกิจการโทรคมนาคมในช่วงแรกเมื่อ 4 ปีที่แล้ว พบว่า บริษัทครอบครัวนายกฯ ได้ประโยชน์มาตลอด ตั้งแต่การแก้สัดส่วนการถือครองหุ้นของชาวต่างชาติ และทำให้สมบัติสาธารณะอย่าง ไอทีวี และ ดาวเทียม อาจตกเป็นของสิงคโปร์เช่นกัน

หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2549, หน้า A7 พาดหัวเรื่องว่า

ยุบสภา... เรื่องของคนสติดี?

รายงานพิเศษ ย้อนประวัติศาสตร์การเมืองไทยเมื่อผู้นำเผชิญปัญหาส่วนตัว หรือได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจทำให้ต้องยุบสภา ยกคำให้สัมภาษณ์ย้อนหลังของนายกฯ ทักษิณ ในวาระต่างๆ ตั้งแต่ 29 กุมภาพันธ์ 2547- 9 กุมภาพันธ์ 2549 ที่บอกมาตลอดว่า ไม่ใช้วิธียุบสภา และหากมีสติสัมปชัญญะดีจะไม่ทำเด็ดขาด และจะไม่ยุบสภาเพื่อหักหลังใคร

ตอนท้ายสัมภาษณ์บุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับการยุบสภาได้แก่ กชวรรณ ชัยบุตร เลขาธิการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ แกนนำ พันธมิตรฯ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ หัวหน้าพรรคมหาชน สังคีต พิริยะรังสรรค์ ผอ. ศูนย์วิจัยธรรมาภิบาล ม.ราชภัฏจันทรเกษม ต่างมีทิศทางเดียวกันว่า ผู้นำไม่รับไม่ผิดชอบ การชุมนุมจะดำเนินต่อไปเพราะปัญหาผู้นำไร้จริยธรรมยังไม่ได้รับการแก้ไข เหตุการณ์ บ้านเมืองจะยังไม่สงบ และการทุจริตทางการเมืองจะยังระบาดหนัก

3. วิธีบอกจุดยืนของหนังสือพิมพ์ เพื่อกำหนดกรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรม ในการบริหารประเทศ เป็นวิธีสะท้อนชัดเจนที่สุดผ่านบทความซึ่งเปิดให้แสดงความคิดเห็น โดยอิสระเพื่อ ในช่วงแรกการแสดงความคิดเห็นของผู้สื่อข่าว บรรณาธิการ จะยังอยู่ใน ลักษณะระแวดระวังความโปร่งใสในการทำงานของรัฐบาลทักษิณ จนกระทั่งมีการขายหุ้น บริษัทชินคอร์ปเกิดขึ้น หนังสือพิมพ์ จึงเพิ่มระดับของการแสดงความคิดเห็นชี้ชัดไปในทาง สนับสนุนให้นายกฯ ทักษิณรับผิดชอบด้วยการลาออก ตัวอย่างเช่น ฉบับวันที่ 8 มกราคม 2549, หน้า A4 บทบรรณาธิการแสดงจุดยืนด้วยการพาดหัวเรื่องว่า

ปีแห่งความโปร่งใส

โพสต์ทูเดย์ ทวงถามค่านิยามเรื่อง “ความโปร่งใส” ที่นายกฯ ทักษิณ นำเสนอ และชี้ว่าการคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ประชาชนยอมรับไม่ได้ ทักษิณ ควรปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว

สรุปกรอบเรื่องที่หนังสือพิมพ์ใช้สำหรับช่วงที่ 2	
กรุงเทพธุรกิจ	โพสต์ทูเดย์
- กรอบเรื่องการคอร์รัปชันในรัฐบาลทักษิณ	- กรอบเรื่องความขัดแย้งภายในพรรคไทยรักไทย
- กรอบเรื่อง “ระบอบทักษิณ” คืออะไร	- กรอบเรื่องการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ
- กรอบเรื่องทักษิณเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จ	- กรอบเรื่องการสร้างคู่ตรงข้าม ระบอบทักษิณ กับ ระบอบประชาธิปไตย
- กรอบเรื่องลักษณะของผู้นำประเทศที่สังคมคาดหวัง (แต่ทักษิณเป็นไม่ได้)	- กรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหาร ประเทศ

ช่วงที่ 3

วันที่ 25 มิถุนายน ถึง วันที่ 26 กรกฎาคม 2549

1.กรุงเทพมหานคร มีรายงานที่เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณ 237 ข่าว และนำเสนอกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ โดยมีกรอบเรื่องหลัก คือ

- กรอบเรื่องนายกษทักษิณ ควรวางมือทางการเมือง

หลังจากที่นายกษทักษิณ ตัดสินใจยุบสภาเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ และประกาศจัดการเลือกตั้งใหม่ทันทีวันที่ 2 เมษายน แม้ว่าผลการเลือกตั้งครั้งแรกที่พรรคไทยรักไทยชนะได้ 462 ที่นั่ง แต่ต้องกลายเป็นโมฆะเมื่อถูกศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาดว่าเป็นการจัดเลือกตั้งโดยขัดต่อรัฐธรรมนูญ เช่น การหั่นคุหาลงคะแนนออกด้านนอก เป็นรูปแบบคูหาที่ผิดแผกและพิสดารกว่าการเลือกตั้งตามปกติ และวันที่ 25 กรกฎาคม ศาลรัฐธรรมนูญยังมีมติให้คณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) พ้นจากตำแหน่งด้วยฐานความผิดเนื่องจากใช้อำนาจมิชอบในการจัดเลือกตั้งครั้งนั้นด้วย ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวถูกนำไปเชื่อมโยงกับอำนาจทางการเมืองของนายกษ ซึ่งขณะนั้นอยู่ระหว่างรักษาการณ์ ในลักษณะที่แสดงให้เห็นว่า เสถียรภาพของ พ.ต.ท.ทักษิณ ถึงคราวถูกสั่นคลอนมากที่สุดครั้งหนึ่ง

ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจ หากในช่วงเวลาดังกล่าว กระแสเสียงจากประชาชนที่ปักหลักขับไล่ นายกษทักษิณ และระบอบทักษิณ จะยิ่งสะท้อนก้องมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีสองเหตุการณ์หลักที่เป็นตัวจุดชนวนความไม่พอใจในตัว พ.ต.ท.ทักษิณ เพิ่มเติมคือ วาทะ “ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ” และการส่งจดหมายไปหา จอร์จ ดับเบิลยู บุช ประธานาธิบดีของสหรัฐ ที่ถูกวิจารณ์อย่างกว้างขวาง เกิดข้อเรียกร้องให้ พ.ต.ท.ทักษิณ พิจารณาตัวเองด้วยการยุติบทบาททางการเมือง

ระหว่างช่วงเวลาดังกล่าว กรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่กำหนดกรอบสะท้อนความคิดเห็นให้ พ.ต.ท.ทักษิณ วางมือทางการเมือง โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. วิธีคัดเลือกประเด็นชี้้นำให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ยุติบทบาททางการเมือง โดยการเลือกบุคคลให้สัมภาษณ์ นักเขียนบทความ ที่มีความคิดเห็นดังกล่าวขึ้นมาเสนอ พร้อมทั้งยกเป็นพาดหัวเรื่องขับเน้นประเด็นให้ชัดเจนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ฉบับวันที่ 25 มิถุนายน 2549, หน้า 1,4 พาดหัวข่าวว่า

‘สุเทพ’แนะทักษิณวางมือการเมือง

เนื้อหาหลักมาจากการสัมภาษณ์นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ที่กล่าวถึงกรณี นายวิษณุ เครืองาม ลาออกจากตำแหน่งรองนายกฯว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ควรใช้โอกาสนี้พิจารณาทางถอยลงให้ดี เพราะต่อไปนี้ภาพของ พ.ต.ท.ทักษิณ จะแย่ลงไป เพราะถูกมองว่าทำไมคนดีๆจึงอยู่ด้วยไม่ได้

ฉบับวันที่ 25 มิถุนายน 2549, หน้า 2 คอลัมน์ คิดใหม่วันอาทิตย์ โดย อติศักดิ์ ลิ้มปรุ่ง พัฒนกิจ ใช้ชื่อเรื่องว่า

ถึงเวลาคุณทักษิณ ‘พอเพียง’ กับอำนาจและหัวโขน

ผู้เขียน เกริ่นนำว่า หากมีโอกาสเจอกับคุณทักษิณ อยากจะบอกด้วยความหวังดีอย่างจริงจังว่า ควรจะ “ลาออก” จากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้แล้ว อย่าอาลัยอาวรณ์กับ “หัวโขน” และ “อำนาจ” ที่เป็นสมบัตินอกกายเลย มิเช่นนั้น คุณทักษิณอาจไม่มีโอกาสได้ “ลาออก” โดยสมัครใจ เพราะตลอด 5 ปีที่ผ่านมา คุณทักษิณได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่ามีความรู้ความสามารถ และวิสัยทัศน์การทำหน้าที่ “นายกรัฐมนตรี” เหนือกว่าทั้ง 3 คนในยุคหลังพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ แล้ว แต่หากนำคุณสมบัติความซื่อสัตย์ สุจริต ในระหว่างการทำหน้าที่นายกฯของทุกคนมาเรียงลำดับ บอกได้ทันทีโดยไม่ลังเลว่า คุณทักษิณเสื่อมค่าราศีหมองลงไป น่าเสียดายที่คุณสมบัติดีของคุณทักษิณที่เป็นคนทำงานยิ่งกว่านายกฯคนใดเต็มไปด้วยวิสัยทัศน์ในการเร่งสปีดไทยให้ทันโลกในช่วง 3 ปีแรก จนได้รับคำชมจากคนส่วนใหญ่ ยิ่งคุณทักษิณเป็นนายกฯนานขึ้น ย่างเข้าปีที่ 4 คุณทักษิณไม่รู้หรือทราบดีกว่าสันดานเดิมที่ไม่ดีหลายอย่างได้ทำลายตัวเองลงไปทุกวันในอัตราเร่งแบบเดียวกับช่วงขาขึ้น

ฉบับวันที่ 6 กรกฎาคม 2549, หน้า 2 บทบรรณาธิการ แสดงจุดยืนต่อบทบาทของ พ.ต.ท.ทักษิณ ว่า

ต่อให้มี ‘10 ทักษิณ’ ก็แก้ไขปัญหาประเทศไม่ได้

ใจความหลักเป็นการหักล้างข้อคิดเห็นของ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่ก่อนหน้านี้ระบุว่า ต้องการให้มีรัฐบาลจากการเลือกตั้งโดยเร็วเพื่อเข้ามาสร้างความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ แต่

กองบรรณาธิการกรุงเทพธุรกิจ กลับไม่เห็นด้วยทั้งหมด และอ้างความคิดจากนักเศรษฐศาสตร์คนหนึ่งที่ระบุว่า “ผมนั้นเชื่อว่า นายกษทักษิณเป็นคนเก่งจริง โดยทำงานเก่งในทางการบริหารธุรกิจ จนประสบความสำเร็จ แต่ท่านอาจจะไม่เข้าใจหรือลืมไปว่าการบริหารประเทศมีความแตกต่างไปจากธุรกิจ ก็เพราะหากการบริหารประเทศที่เกิดจากการตัดสินใจด้วยอำนาจคนๆเดียว หรือว่าหากมีภาพของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในรัฐบาลเข้าไปเกี่ยวข้องเป็นส่วนตัวกับผลประโยชน์ของประเทศจำนวนมากมายแล้ว ภาพที่ถูกจับตามองที่สุดก็จะพุ่งตรงมายังผู้นำรัฐบาลที่เรียกตัวเองว่าเป็นซีอีโอเพียงคนเดียว ทำให้การบริหารประเทศถูกจับจ้องตลอดเวลา เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้ ต่อให้มี ‘10ทักษิณ’ ก็ไม่สามารถบริหารหรือแก้ปัญหาของประเทศได้สำเร็จ”

ฉบับวันที่ 10 กรกฎาคม 2549, หน้า 15 นำเสนอการวิเคราะห์การเมืองโดยนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ วิชาการรองหัวหน้าพรรคชาติไทย ใช้หัวเรื่องว่า

‘ชูวิทย์’ ชี้ช่องยุติวิฤต ‘ทักษิณ-วาสนา’ เสียสละ

เนื้อความตอนหนึ่ง นายชูวิทย์ ระบุว่า “ขอแนะนำให้ พ.ต.ท.ทักษิณ รู้จักแยกแยะฐานะของการเป็นนายกรัฐมนตรีของคนทั้งประเทศ กับความเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองออกจากกัน เพราะหลายครั้งการพูดของท่าน ทำให้เข้าใจว่าเป็นการพูดในฐานะหัวหน้าพรรคการเมือง ไม่ใช่การพูดของผู้นำประเทศ ซึ่งพูดอะไรออกไปต้องคำนึงถึงความสามัคคีปรองดอง ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมอย่างที่เป็นอย่างที่เป็นอยู่ ...ถ้านายกษคิดแค่เพียงว่าเป็นหัวหน้าพรรค ไม่ได้คิดว่าเป็นนายกษของประเทศไทย บ้านเมืองเราลำบาก แต่ถ้าท่านคิดว่าเป็นนายกษของประเทศไทย ท่านก็ต้องเสียสละ...”

ฉบับวันที่ 17 กรกฎาคม 2549, หน้า 2 กรุงเทพธุรกิจ ใช้พื้นที่บรรณาธิการแสดงตอกย้ำจุดยืนเรื่องบทบาท พ.ต.ท.ทักษิณ อีกครั้งว่า

‘สมานฉันท์’ แคล่ลมปาก ทักษิณเสียสละลาออกกู้วิกฤต

ใจความหลักกล่าวถึง การที่ พ.ต.ท.ทักษิณ พูดออกรายการวิทยุ เรียกร้องให้ฝ่ายค้านพันธมิตรฯ และองค์กรต่างๆหันมาสมานฉันท์กัน แต่กองบรรณาธิการเห็นว่า ข้อเรียกร้องทำงานองนี้ไม่ใช่ครั้งแรก คำพูดและพฤติกรรมของรักษาการนายกษทักษิณ ไม่เคยยึดมั่นใน

แนวทางสมานฉันท์อย่างจริงจัง มีหน้าซ้ำยังมีแนวโน้มการยึดมั่น “อำนาจนิยม” ที่ไม่เปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ทำลายกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารประเทศ คำพูดแต่ละครั้งล้วนมาแต่อาการ “หลงตัว” เนื้อหาไม่สร้างสรรค์ กล่าวหาให้ร้ายบุคคลอื่นที่มีความคิดเห็นแตกต่างและคู่แข่งชั้นทางการเมือง การพูดของรักษาการนายกฯ ทักษิณที่ซ้ำของการตลาด มักใช้วิธีการเบี่ยงเบนปัญหาต่างๆ ด้วยการปล่อยข่าวไม่เป็นแก่นสาร หรือทำให้ดูเหมือนเป็นเรื่องลับสุดยอด การไม่ยอมรับความสมานฉันท์ ยังแสดงได้จากการให้นโยบายและแนวทางกับทนายความไว้ว่า ให้ดำเนินการฟ้องร้องบุคคลและสื่อมวลชนที่วิพากษ์วิจารณ์ได้ตลอดเวลา จนทำให้เป็นรักษาการนายกฯ ที่มีคดีฟ้องร้องบุคคลกับสื่อมวลชนมากที่สุด รวมถึงกรณีการทำจดหมายถึงประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช กล่าวหาใส่ความกลุ่มผู้ชุมนุมที่ใช้สิทธิพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ ฝ่ายค้านที่ไม่ร่วมเลือกตั้ง ดังนั้น ความสมานฉันท์จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ต้นเหตุที่แท้จริงของความไร้ความในประเศ “เสียสละ” ลาดออก อย่างไม่มีเงื่อนไขและเงื่อนไขใดๆ

ฉบับวันที่ 18 กรกฎาคม 2549, หน้า 18,15 พาดหัวข่าวว่า

‘บรรหาร’ เหม็นเป็นคนกลางสมานฉันท์ เย้ย ‘ทักษิณ’ เลยเวลาหันหน้าเข้าหากัน

เนื้อหาตอนหนึ่งนำมาจากกรให้สัมภาษณ์ของนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย ที่ถูกจับตามองว่าอาจได้รับการทาบทามให้เป็นนายกคนกลาง ที่วาระสมานฉันท์ที่ พ.ต.ท.ทักษิณ จุดประเด็นขึ้นมา แต่นายบรรหาร ระบุว่า ไม่พร้อมรับหน้าที่ดังกล่าว เพราะเคยพูดประเด็นนี้แล้วแต่ไม่มีคนเชื่อ และตอนนี้มันไปไกลเสียแล้ว

ฉบับวันที่ 23 กรกฎาคม 2549, หน้า 1,4 พาดหัวข่าวว่า

นักวิชาการเตือน ‘ทักษิณ’ ไม่ถอยเจอแรงต้านหนัก

เนื้อหาหลักมาจากการสัมภาษณ์ไชยันต์ ไชยพร หัวหน้าภาควิชาปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ความตอนหนึ่งระบุว่า “คุณทักษิณจะต้องมีจิตสำนึกต้องรู้ว่าคุณคือต้นตอของปัญหาทั้งหมด ควรจะลาออกไปตั้งแต่วันนี้ แต่ถ้ายังไม่ออกรอให้ชนะเลือกตั้งกลับมาเป็นนายกอีกครั้งจะต้องเจอกับการต่อต้านอย่างหนักหน่วงเพราะคุณไม่ได้รับการยอมรับ...”

ฉบับวันที่ 23 กรกฎาคม 2549, หน้า 2 คอลัมน์คิดใหม่วันอาทิตย์ โดย อติศักดิ์ ลิ้มป
รุ่งพัฒนกิจ ชื่อเรื่องว่า

ทักษิณ-วาสนา-ปริญญา-วิระชัย ระวังขัดพระราชประสงค์เลือกตั้ง 15 ต.ค.

ผู้เขียน กล่าวถึง การลงพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อออกพระ
ราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับการกำหนดวันเลือกตั้ง ที่ถือเป็นปรากฏการณ์ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนที่
มีรายละเอียดมาก คีย์เวิร์ดของกระแสพระราชดำรัส 3 ข้อ คือ เรียบร้อย บริสุทธิ์ และ
ยุติธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งผู้เขียนมองว่า พ.ต.ท.ทักษิณ มีกระบวนคิด “หยาบ” เกินไปต่อ
ถ้อยคำเหล่านี้ จึงเร่งสรรหา กกต.ใหม่อีก 2 คน และเชิญองค์กรต่างประเทศประเภท
POLLWATCH มาตรวจสอบการเลือกตั้ง ซึ่งในกรณีนี้ผู้เขียนกลับมองว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ควร
รู้สำนึกตัวเองแล้วเสียสละด้วยการ “ลาออก” และ “แสดงความรับผิดชอบ” ต่อการจัดการ
เลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน ที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแบบร้ายแรงจนต้องเป็นโมฆะ โดยที่ผ่านมามีทั้ง
พ.ต.ท.ทักษิณ และ กกต.ทั้ง 3 คนยังไม่ได้แสดงความรับผิดชอบ และแม้แต่โทษคนอื่นว่า
เป็นต้นเหตุ

ฉบับวันที่ 25 กรกฎาคม 2549, หน้า 13 คอลัมน์จับกระแส โดย สุทธิพันธ์ ภูระหงษ์
ชื่อเรื่องว่า

‘เว้นวรรค’ สิ่งทำทนาย ‘ทักษิณ ชินวัตร’

ผู้เขียนกล่าวถึงกระแสความนิยมของ พ.ต.ท.ทักษิณ ในพื้นที่กรุงเทพมหานครลดลง
สะท้อนผ่านผลการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) และสมาชิกสภาเขต
กรุงเทพมหานคร (ส.ข.) ที่พรรคไทยรักไทยแพ้แบบหมดรูป ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกระแสเบื่อ
และกลัว “ทักษิณ” แต่สิ่งที่น่าจับตามองมากกว่าคือสนามเลือกตั้งใหญ่วันที่ 15 ตุลาคม
2549 ที่พรรคไทยรักไทยน่าจะกุมคะแนนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือได้เป็น
ส่วนใหญ่ได้ คำถามสำคัญก็คือ ใครเหมาะสมจะเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งผู้เขียนได้ระบุว่า
“พ.ต.ท.ทักษิณ ในฐานะตัวเต็ง จะต้องขบคิดอย่างหนักว่า จะรับหรือไม่รับ ท่ามกลาง
กระแสที่ถูกโจมตีอย่างหนักเรื่องจริยธรรมและความชอบธรรม การประกาศเว้นวรรค

ภายหลังรับทราบผลการเลือกตั้งจึงน่าจะเป็นทางออกที่สว่างงามอย่างยิ่งของลูกผู้ชายที่ชื่อ ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งคงต้องติดตามต่อไปว่า ท่านจะทำได้เพื่อชาติหรือเพื่อตัวเอง”

ฉบับวันที่ 26 กรกฎาคม หน้า 17 พาดหัวข่าวว่า

อาจารย์อึ้งอึ้งถล่มระบอบทักษิณ เย้ย 16 ล้านเสียงไม่มีความหมาย

เนื้อหาข่าวนำมาจากสารสัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุภาวดี มิตรสมหวัง อาจารย์ประจำคณะ รัฐศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ถูก พ.ต.ท. ทักษิณ พาดพิงว่าแซว นางสาวแพทองธาร ชินวัตร หรือ อึ้งอึ้ง แบบไม่เหมาะสม ออกมา แสดงความคิดเห็นต่อการอ้าง 16 ล้านเสียงของ พ.ต.ท.ทักษิณ ในการบริหารประเทศต่อ ว่า ทำให้สังคมแข็งแกร่ง ความรู้สึกต่อการกระทำผิดบาปหายไป โดยพยายามหาเหตุผลมา สนับสนุนรองรับการกระทำของตัวเอง แล้วถือว่าตัวเองทำในสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรมแล้ว

2. วิธีแสดงความหลากหลายของกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรม พ.ต.ท.ทักษิณ ที่ นำไปสู่วิกฤตและความขัดแย้ง โดยมีตัวจุดประเด็น 2 เรื่อง คือ 1) เกิดเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน เมื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ไปพูดกลางที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการ ตอนหนึ่งพาดพิงว่ามี “ผู้มี บารมีนอกรัฐธรรมนูญ” เข้ามารุ่นวายในรัฐธรรมนูญมากเกินไป ไม่ทำหน้าที่ของตัวเอง ไม่ เคารพกติกา ทำให้เกิดความไม่พอใจของสังคมต่อวาทะดังกล่าว และต่อเนื่องด้วยประเด็น ร้อนคือ 2) การยอมรับจากคนในรัฐบาลเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคมว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ส่งจดหมาย ส่วนตัวถึงประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู บุช ของสหรัฐอเมริกา โดยพาดพิงบุคคลและ สถาบันในไทย

กรุงเทพฯธุรกิจ เน้นถึงความหลากหลายของกลุ่มที่ออกมาตั้งคำถามถึงนัยยะที่ พ.ต.ท. ทักษิณต้องการสื่อ ตั้งข้อสงสัยความจงรักภักดีในสถาบันกษัตริย์ ไม่ว่าจะเป็ผลสำรวจ ประชาชนที่ไม่พอใจ กลุ่มสตรีชั้นสูง นักการเมืองชั้นผู้ใหญ่ นักวิชาการ ฯลฯ ดังตัวอย่างข่าว และบทความที่ปรากฏต่อเนื่องจำนวนมาก ดังนี้

ฉบับวันที่ 1 กรกฎาคม 2549 หน้า 1,4 : รุมจี้ทักษิณเหยื่อผู้มีบารมี ‘ป้า’หนึ่งไม่ตอบ เรื่องการเมือง

ฉบับวันที่ 1 กรกฎาคม 2549 หน้า 2 : ทักษิณอ่วม-รุมตีงวาทะ ‘ผู้มากบารมี’ รักษาการ ส.ว.หัวน้สังคมแตกแยก

ฉบับวันที่ 1 กรกฎาคม 2549 หน้า 3 : ปรึศนา 'ผู้มีบารมี' ทักซิณ 'ซ่าตัวเอง' (คอลัมน์ เกาะกระแสการเมือง โดย ทีมข่าวการเมือง)

ฉบับวันที่ 3 กรกฎาคม 2549 หน้า 1,4 : 'บรรคักดี' สวณทักซิณ บัดป่าเปรมขอให้ออก โพลลชีคนกรุงเชื้อ "ผู้มีบารมี" หมายถึง "พล.อ.เปรม"

ฉบับวันที่ 3 กรกฎาคม 2549 หน้า 2 : โพลลชี'ทักซิณ'ควรรขอโทษล้งคม พาดพิง'คนมี บารมี'

ฉบับวันที่ 4 กรกฎาคม 2549 หน้า 1,5 : สตรีชั้นสูงฉนีกพลังจี้ 'ทักซิณ' เปิดชื่อผู้มี บารมีนอกรัฐธรรมนูญ

ฉบับวันที่ 4 กรกฎาคม 2549 หน้า 2 : 'สนธิ'แจ่งจับ'ทักซิณ'อีกคดี 'ไม่จัดการ'ผู้มี บารมี'นอกรรณ.

ฉบับวันที่ 5 กรกฎาคม 2549 หน้า 1,5 : 'มีชัย'ชี้เจตนาทักซิณ ละเมิดรัฐธรรมนูญม.8 ระบุรักษาการนายกฯมีหน้าที่ทำความเข้าใจเกิดขึ้น

ฉบับวันที่ 7 กรกฎาคม 2549 หน้า 15 : ยิ่งเบียงเบน 'ผู้มีบารมี' ยิ่งดูความเชื่อถือคือ ผู้นำ

ฉบับวันที่ 8 กรกฎาคม 2549 หน้า 1,4 : นัดชุมนุมใหญ่ 14 ก.ค. บุกทำเนียบไล่ทักซิณ ภาคีมวลชนคนโคราชถือป้ายถามหา 'ผู้มีบารมี'

ฉบับวันที่ 8 กรกฎาคม 2549 หน้า 2 : คำต่อคำแกนนำพันธมิตรฯ 14 ก.ค.ปลุกพลัง ต้านระบอบทักซิณ (รายงานความคิดเห็นจากแกนนำ และเครือข่ายจุฬาฯ เชิดชูคุณธรรม ที่ ไม่เห็นด้วยกับการอ้างถึงผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ ทำให้ต้องแสดงออกด้วยการชุมนุม)

ฉบับวันที่ 8 กรกฎาคม 2549 หน้า 12,9 : อภิลิทธิชี'ทักซิณ'ไม่เคลียร์ผู้มีบารมีไม่จบ

ฉบับวันที่ 9 กรกฎาคม 2549 หน้า 1,4 : โฆษกรัฐฯยอมรับทักซิณส่งจม.บุช ทรท.ตั้งทีม เกาะติดมือบพันธมิตร

ฉบับวันที่ 11 กรกฎาคม 2549 หน้า 11 : ปรึศนา 'ผู้มีบารมี' ลากทักซิณสู่หายนะ การเมือง (คอลัมน์เกาะกระแสการเมือง โดย ทีมข่าวการเมือง)

ฉบับวันที่ 11 กรกฎาคม 2549 หน้า 12,9 : ซาติไทยจี้บัวแก้วแจงเหตุไม่เปิดจม.ถึงบุช นักวิชาการชี้ผู้นำไร้เดียงสาการทูต

ฉบับวันที่ 12 กรกฎาคม 2549 หน้า 17 : 'กันตธีร์'ชวน'ยื่นคนละมุม คำตอบและ คำถามของจดหมายถึงบุช (คอลัมน์เกาะกระแสการเมือง โดย ทีมข่าวการเมือง)

ฉบับวันที่ 13 กรกฎาคม 2549 หน้า 1,4 : 'ทักซิณ'อ้างจดหมายส่วนตัว แฉคนรัฐ แดกคอคความลับรั่ว

ฉบับวันที่ 13 กรกฎาคม 2549 หน้า 2 : *รู้ถึงไหน, อายุถึงนั้น* (คอลัมน์กาแฟดำ – สุทธิชัย หยุ่น)

ผู้เขียนสรุปว่า เป็นเรื่องน่าสงสารประเทศไทย เพราะเนื้อหาจดหมายที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ส่งไปฟ้องอเมริกาว่า “ฝ่ายตรงข้าม” ของทักษิณกำลังใช้ยุทธวิธีนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญ เพื่อทำลายระบอบประชาธิปไตย แต่ บุช ส่งหนังสือกลับมาโดยไม่ได้แสดงความเห็นใจ ยิ่งไปกว่านั้นผู้เขียนเห็นว่า บุช สอนทักษิณด้วยว่า การประท้วง การแสดงความคิดเห็นคัดค้านรัฐบาล การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องปกติในระบอบการเมืองที่ “เปิดกว้างและเสรี” พร้อมกับย่อนถามผู้อ่านปิดท้ายว่า “อ่านแล้วคุณอายุไหมที่มีผู้นำอย่างนี้?”

ฉบับวันที่ 13 กรกฎาคม 2549 หน้า 2,3 : *นักวิชาการเตือนจดหมายถึงบุช ระวังเกิดวิกฤตซ้อนวิกฤต*

ฉบับวันที่ 13 กรกฎาคม 2549 หน้า 17 : *อดีตเลขาฯสมช.ข้องใจ'ทักษิณ' กลัวอะไรไม่กล้าเปิดชื่อผู้มีบารมี*

ฉบับวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 หน้า 2 : *จดหมาย'ส่วนบุคคล'หรือ'ส่วนตัว'? การชูตไม่ใช่การเล่นลิ้นอย่างศรีธนญชัย* (คอลัมน์ กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

ฉบับวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 หน้า 17 : *'อภิสิทธิ์' : ที่เขียนไปทั้งหมดเป็นการค้าอำนาจตัวเอง*

ฉบับวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 หน้า 18,15 : *สภาพนายจี้'ทักษิณ'ขอภัยโทษ*

ฉบับวันที่ 15 กรกฎาคม 2549 หน้า 12,9 : *ราชบัณฑิตยชี้ชัด ใช้'ราชอาณาจักร'*

เนื้อหาข่าวรายงานถึงกรณีมีผู้ตั้งข้อสงสัยการลงท้ายจดหมายถึง บุช ว่า Prime Minister of Thailand เป็นการไม่เหมาะสม โดยผู้สื่อข่าวอ้างว่า แม้ในอดีตจะมีนายกะท้านอื่นเคยใช้ลงท้ายแบบนี้ แต่จากการไปตรวจสอบ พบว่า ในพระราชกฤษฎีกาเบกษา เล่ม 118 ตอนพิเศษ 117ง ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2544 ซึ่งเป็นการลงประกาศราชบัณฑิตยสถาน เรื่อง การกำหนดชื่อประเทศ ดินแดน เขตการปกครอง และเมืองหลวง ประเทศไทยให้ใช้คำว่า ราชอาณาจักรไทย ภาษาอังกฤษคือ Kingdom of Thailand ดังนั้นปี 2544 คือปีที่รัฐบาลทักษิณเข้ามาบริหารประเทศ และเป็นรัฐบาลแรกที่ต้องใช้ชื่อประเทศไทยว่าราชอาณาจักรไทย

ฉบับวันที่ 16 กรกฎาคม 2549 หน้า 1,2 : *เดชอุดม : จดหมายนี้คือการดูแคลนประสิทธิภาพศาลไทย* (สัมภาษณ์พิเศษเดชอุดม ไกรฤทธิ นายกสภทนายความ)

ฉบับวันที่ 17 กรกฎาคม 2549 หน้า 2 : *นักวิชาการชำแหละจดหมายถึงบุช ภาพพจน์ไทยเสียหายในสายตาโลก*

ฉบับวันที่ 17 กรกฎาคม 2549 หน้า 18,15 : *จดหมาย'ทักษิณ'ปูทางนองเลือด*

ฉบับวันที่ 18 กรกฎาคม 2549 หน้า 2 : *ชุดไม้ใช้แค่บุรุษไปรษณีย์* (คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

ผู้เขียนวิจารณ์การส่งจดหมายส่วนตัวของ พ.ต.ท.ทักษิณ ว่าเป็นการผิดธรรมเนียมการเมืองระหว่างประเทศ ไร้มารยาททางการทูต เพราะมองข้ามความสำคัญและบทบาทของเอกอัครราชทูตที่ได้รับมอบหมายมาเป็นตัวแทนของประธานาธิบดี

ฉบับวันที่ 22 กรกฎาคม 2549 หน้า 2 : *คำถามที่กระทรวงต่างประเทศยังไม่ได้อตอบ* (คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

ผู้เขียนทวงถามบทบาทของกระทรวงต่างประเทศ จากกรณีจดหมายส่วนตัวของ พ.ต.ท.ทักษิณ พาดพิงทำให้คนไทยเสียหาย โดยอ้างว่ากระทรวงต่างประเทศมีหน้าที่ที่จะต้องปกป้องรักษา “ศักดิ์ศรีของประเทศชาติในเวทีระหว่างประเทศ”

ฉบับวันที่ 24 กรกฎาคม 2549 หน้า 13 : *ตามหาผู้มีปาวมี* (คอลัมน์ ภูมิคุ้มกัน คอร์รัปชัน โดย รัตพงษ์ สอนสุภาพ ศูนย์วิจัยธรรมาภิบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม)

2. โฟสต์ทูเดย์ มีรายงานที่เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณ 73 ข่าว และนำเสนอกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ โดยมีกรอบเรื่องหลัก คือ

- กรอบเรื่องภัยของระบอบทักษิณ

สังคมไทย เริ่มเรียนรู้คำว่าระบอบทักษิณอย่างชัดเจนมาตั้งแต่กระบวนการภาคประชาชนเคลื่อนไหวต่อต้านเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อในช่วงปลายปี 2548 ถึงต้นปี 2549 หนังสือพิมพ์ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางสะท้อนความคิดเห็นของภาคส่วนต่างๆ ถึงมิติใหม่ ของรูปแบบการบริหารประเทศในระบอบทักษิณที่มีทั้งจุดเด่น ทว่าก็มีจุดด้อยที่สร้างปัญหา ให้สังคมอย่างกว้างขวางและซีมดึกมาก ทุกคนได้เห็นการล้มลุกคลุกคลานของระบอบทักษิณที่มีตั้งแต่การประกาศยุบสภาของ พ.ต.ท.ทักษิณ ในเดือนกุมภาพันธ์ และนำไปสู่การชนะเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน แล้วกลับมามีอีกกรอบเมื่อถูกประกาศให้ผลการเลือกเป็นโมฆะ ทำให้ พ.ต.ท.ทักษิณ และพรรคไทยรักไทย ต้องเดินเหินอีกกรอบเพื่อเป้าหมายคือการ จัดเลือกตั้งครั้งใหม่ อันเป็นระบบประชาธิปไตยที่ถูกต้องตามแบบที่ พ.ต.ท.ทักษิณยึดมั่น เชื่อถือว่าจะทำให้ระบอบทักษิณกลับมาเย็นหยัดได้อีกครั้ง ดังนั้นในช่วงปลายเดือน มิถุนายน-กรกฎาคมนี้ จึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ โฟสต์ทูเดย์ พยายามกำหนดกรอบสะท้อนให้เห็นว่า แม้กระบวนการศาลรัฐธรรมนูญจะเข้ามาจัดการกับความไม่ชอบมาพากลของ

ระบอบทักษิณ ได้เปลวหนึ่งจากการตัดสินใจเลือกตั้ง 2 เมษายนเป็นโมฆะ แต่ว่าระบอบทักษิณ ยังเป็นภัยต่อสังคมที่ยังไม่หายไปได้ง่ายๆ

วิธีกำหนดกรอบที่ โพสต์ทูเดย์ ใช้เพื่อสะท้อนภัยของระบอบทักษิณ มีดังนี้

1. วิธีเลือกใช้คำสำคัญ (Keywords) สะท้อนภาพลักษณ์ระบอบทักษิณในแบบที่กระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักรู้ถึงสัญญาณในแง่ลบ นำเสนอในพาดหัวข่าว ชื่อเรื่อง และคัดเลือกบุคคลให้สัมภาษณ์มาให้เหตุผลสนับสนุนพฤติกรรมที่เป็นภัยของทักษิณ โดยมีกรอบย่อยที่ระบุถึงภัยด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 สังคมไทยไม่ต้องการระบอบทักษิณ และสะท้อนให้เห็นฉันทมตินั้นผ่านการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน ผลสำรวจความคิดเห็น การคัดเลือกบุคคลให้สัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีต่อระบอบทักษิณว่าเป็นภัยจนไม่สามารถให้ดำรงอยู่ต่อไปได้ ตัวอย่างเช่น (ขีดเส้นใต้โดยผู้วิจัย)

ฉบับวันที่ 25 มิถุนายน 2549, หน้า A4 : สมัชชาพันธมิตรชุมชนมก.ค. หนุนศาลล้างระบอบทักษิณ

ฉบับวันที่ 26 มิถุนายน 2549, หน้า A6 : โพลชี้ 6 เดือนการเมืองวิกฤต ชูผู้นำแบบป่าเปรมแก้ปัญหา

ฉบับวันที่ 13 กรกฎาคม 2549, หน้า A6 : ยุบพรรคไม่ใช่คำตอบ ต้องล้มระบอบทักษิณ

ฉบับวันที่ 24 กรกฎาคม 2549, หน้า A5 : โพล์ตอกย้ำแม้วันพรรค-กต.ลาออก

1.2 ภัยของอำนาจนิยมในระบอบทักษิณ ปรากฏผ่านบุคลิกลักษณะส่วนตัวของ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่มีความเชื่อมั่นใจตัวเองสูงจนไม่ฟังความคิดเห็นของใคร และแม้ภายหลังจะมีการยกประเด็น “สมานฉันท์” ขึ้นมากลบบเกลื่อนกระแสไม่พอใจของสังคม แต่ก็ยังถูกประเมินว่าเป็นเพียงเครื่องมือที่ทำให้คงอำนาจไว้ เช่นเดียวกับการใช้วิธีฟ้องร้องทางกฎหมายต่อผู้ที่มีความคิดเห็นเป็นปฏิปักษ์ การใช้อำนาจแทรกแซงองค์กรอิสระ วุฒิสมาชิก (โพสต์ทูเดย์ ใช้คำล้อเลียนวุฒิสมาชิกกลุ่มที่ถูกเชื่อมโยงสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐบาลว่าเป็น ‘สภาชิน’) ซึ่งแทนที่จะดำเนินเจตนาธรรมการตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญ กลับทำหน้าที่เอื้อประโยชน์ให้กับระบอบทักษิณ ตัวอย่างเช่น

ฉบับวันที่ 25 มิถุนายน 2549, หน้า A6 : 14 ล้านเสียงคุ้มกบาลมันใจไม่โดนยุบ

ฉบับวันที่ 26 มิถุนายน 2549, หน้า A6 : กกต.-ศาลรธน.-สภาชิน ผนี้กำลังค้ายัน
'ระบอบทักษิณ' (โดย ชัยฤทธิ์ ยนเปี่ยม)

ฉบับวันที่ 29 มิถุนายน 2549, หน้า A5 : กระบวนการปากว่าตาขยิบ ต้อนชรก.
สวามีักดีระบอบทักษิณ (โดย ธรรมสถิตย์ ผลแก้ว)

ฉบับวันที่ 5 กรกฎาคม 2549, หน้า A6 : ทักษิณไม่สนหน้าอินทร์หน้าพรหม แจก
สำนวนแฉผู้มีบารมีนอกรธน.

ฉบับวันที่ 16 กรกฎาคม 2549, หน้า A5 : แผ่นเสียงตกร่องจากทักษิณ วิงวอน
สมานฉันท์ (ผู้เขียน ไม่เชื่อว่าแนวทางสมานฉันท์จากนายกฯ มาจากความจริงใจ)

ฉบับวันที่ 17 กรกฎาคม 2549, หน้า A6 : ตอก 'ทักษิณ' ย้อนดูตัวเองก่อนสมานฉันท์

ฉบับวันที่ 17 กรกฎาคม 2549, หน้า A10 : ทักษิณอย่าดันทุรัง (บทบรรณาธิการ
สะท้อนให้เห็นว่า พ.ต.ท.ทักษิณ พยายามกลับคืนอำนาจสมบูรณ ด้วยการจัดเลือกตั้งครั้ง
ใหม่ รวมถึงการชูประเด็นสมานฉันท์ขึ้นมา โดยที่กองบรรณาธิการ เรียกร้องให้ พ.ต.ท.
ทักษิณ ไปทบทวนตัวเองว่าทำไมผู้คนในสังคมนี้จึงเกลียดชัง ได้คำตอบเมื่อใดจึงเรียก
ให้ทุกคนหันหน้าเข้าหากัน ปัญหาบ้านเมืองถึงจะคลี่คลายได้)

ฉบับวันที่ 18 กรกฎาคม 2549, หน้า A7 : ทักษิณอัดอั้นบนใส่หูเด็กคนโง่ทำชาติวุ่น
(วรรณานิมีการเสียดสีพฤติกรรม พ.ต.ท.ทักษิณ ดังนี้ : ทักษิณคนดีตัวอย่างระบอบความรู้สึ
ให้เด็กทูนหอยฟัง สังคมพังเพราะคนไม่รู้กับไม่รู้ เถียงให้คนไม่รู้ฟัง)

ฉบับวันที่ 24 กรกฎาคม 2549, หน้า A5 : ทักษิณดูไล่ฟ้องดะ ปฏิญาฟินแลนด์
ค่าเสียหายพันล้าน

1.3 ภัยระบอบทักษิณเรื่องการละเมิดรัฐธรรมนูญ โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ชัดเจน
ตัวอย่างเช่น ฉบับวันที่ 5 กรกฎาคม 2549, หน้า A10 บทบรรณาธิการ ใช้หัวเรื่องว่า

กลไกงอยเปลี่ยเสี่ยชา

กองบรรณาธิการ กล่าวถึงกรณีนี้ที่ คณะรัฐมนตรี (ครม.) ของรัฐบาลรักษาการทักษิณ
แต่งตั้งนายรองพล เจริญพันธ์ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และ
แต่งตั้ง พล.ต.ต.พีรพันธุ์ เปรมภูติ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ
ฟอกเงิน (ปปง.) เป็นปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำให้เกิดคำถามว่า รัฐบาลรักษาการมี
มาตรฐานในการปฏิบัติงาน และเป็นผู้รักษากฎหมาย กติกา มารยาทที่เป็นหลักชัยในการ

บริหารบ้านเมืองมากน้อยขนาดไหน เพราะมีข้อกังขาแรกเรื่องการทำงานในอดีตที่เชื่อมโยงกับผลประโยชน์ส่วนตัวของคนในรัฐบาลมาแล้ว แต่ที่สำคัญกว่าคือ การละเมิดต่อรัฐธรรมนูญที่ระบุว่า เมื่ออายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาลจะใช้อำนาจแต่งตั้งหรือย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ หรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือวิสาหกิจ หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งมิได้... การเมืองไทยปัจจุบันกำลังเผชิญกับปัญหาใหญ่ประการหนึ่ง นั่นก็คือ ปัญหาเรื่องการที่ระบบเหตุผลทางการเมืองกลายเป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายบางประการ (instrumental rationality) มากกว่าเป้าหมายที่จะบรรลุซึ่งเสรีภาพ และกลไกที่พยายามสร้างให้คะคานกัน รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ถูกออกแบบและประดิษฐ์ขึ้นมาด้วยความเชื่อมั่นว่าจะนำพาสังคมไปสู่สังคมประชาธิปไตยที่ส่งเสริมระบบบริหารจัดการประเทศมีเหตุมีผล กลับถูกฉีกทิ้งอย่างไม่มีเยื่อใยจากรัฐบาลที่มุ่งเน้นสนองความต้องการของคนใดคนหนึ่งไปแล้ว

ฉบับวันที่ 6 กรกฎาคม 2549, หน้า A5 ชื่อเรื่องว่า

แม้ว่าจะปกป้องชชต. หรือระบอบทักษิณ! (โดย โต๊ะการเมือง)

เนื้อหาของรายงาน สืบเนื่องมาจากที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่บอกว่าจะปกป้องประชาธิปไตยด้วยชีวิต ซึ่งผู้เขียนระบุว่า เป็นถ้อยคำที่สร้างความฉงนให้หลายฝ่าย เพราะตลอด 5 ปีที่ผ่านมา พ.ต.ท.ทักษิณ มีพฤติกรรมตรงข้ามกับแนวทางประชาธิปไตยมาโดยตลอด (จากนั้นมีการย้อนถึงพฤติกรรมของระบอบทักษิณต่างๆในอดีต เช่น ให้ความสำคัญกับระบอบรัฐสภาน้อยนิด แทรกแซงองค์กรอิสระ ยึดกุมวุฒิสภา ละเมิดสิทธิมนุษยชน แทรกแซงสื่อ ด้วยวิธีลู่แก่อำนาจ) พ.ต.ท.ทักษิณ ไม่เคยมีประวัติต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย แม้แต่คนเดียว และไม่มีเกียรติภูมิที่จะพูดเรื่องนี้ แต่หากจะพูดว่า จะขอยอมตัวเพื่อปกป้องระบอบตัวเอง คำนี้น่าเชื่อถือกว่า

1.4 ภัยจากวาทะของ พ.ต.ท.ทักษิณ ในกรณีกล่าวหาตบตีว่า ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ กำลังเข้ามาก้าวร้าวทางการเมือง แต่หลังจากนั้นปรากฏว่าผู้นำพรรคไทยรักไทย กลับไม่ได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่าเป็นใคร ทำให้สังคมเกิดข้อกังขานานานว่า เป็นถ้อยคำที่จริงใจสถาบันเบื้องสูงหรือไม่ โฟสต์ทูเดย์ กำหนดกรอบเรื่องนี้ด้วยการใช้พื้นที่บท

บรรณาธิการถึง 2 ครั้ง แสดงความไม่เห็นด้วยต่อวาทะของรักษาการนายกฯ ได้แก่ ฉบับวันที่ 6 กรกฎาคม 2549, หน้า A10 ระบุหัวเรื่องว่า

มีธรรมไม่ใช่แก้ตัวน้ำขุ่น

บทบรรณาธิการแสดงจุดยืนให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ควรแสดงความรับผิดชอบต่อคำพูดพาดพิงถึง ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ และแสดงความเป็นผู้นำซึ่งมีคุณธรรม ซึ่งก่อปรเป็นที่ตั้งของความรักความสามัคคีของคนในชาติอย่างที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเอาไว้ ไม่ใช่ให้ลูกพรรคมาแก้เกี้ยวว่าบุคคลมากบารมีเป็นเพียงสามัญชน

ส่วนบทบรรณาธิการ ฉบับวันที่ 15 กรกฎาคม 2549, หน้า A10 ระบุว่า

นี่หรือผู้นำประเทศ

เนื้อหาหลักกล่าวถึงปัญหาความขัดแย้งในสังคม ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ต่างนานา จากการที่ พ.ต.ท.ทักษิณยังไม่กล้าออกมาชี้แจงวาทะผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ โดยเนื้อความตอนหนึ่งโจมตี พ.ต.ท.ทักษิณ ในเชิงเปรียบเทียบอย่างดุเดือดว่า ...อยากให้ลองถามตัวเองดูว่า พฤติกรรมการออกมากล่าวหาคนอื่นอย่างสาหัสเสียเทเสีย โดยใช้วิธีลิดลาจนทำให้สังคมเข้าใจได้ว่า พ.ต.ท.ทักษิณ มีเจตนาจะกล่าวหาใคร แล้วก็ผลุบหัวกลับเข้าไป เข้าทำนองตีหัวเข้าบ้านโดยไม่เปิดโอกาสให้ฝ่ายตรงข้ามได้มีโอกาสป้องกันตัว ซึ่งไม่ต่างอะไรกับพฤติกรรมของก๊วยชั่งถนงที่ชอบลอบกัดคนอื่นแล้วก็วิ่งหนีไป พฤติกรรมแบบนี้ยังมีศักดิ์ศรีเพียงพอที่จะเป็นผู้นำหรือไม่

นอกจากนี้ยังเลือกใช้คำพาดหัวข่าวในเชิงลบต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ และพฤติกรรมคนจากพรรคไทยรักไทย ที่พยายามออกมาแก้สถานการณ์ให้หัวหน้าพรรค อาทิ (ขีดเส้นใต้โดยผู้วิจัย)

ฉบับวันที่ 1 กรกฎาคม 2549, หน้า A6 : รุมเค้นคอทักษิณ! ใครคือผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ?

ฉบับวันที่ 2 กรกฎาคม 2549, หน้า A9 : 'ทักษิณ' เปิดศึก 'ผู้มีบารมี' สัญญาณแห่งความแตกแยก

ฉบับวันที่ 6 กรกฎาคม 2549, หน้า A1 : โฆษกรรัฐฯชี้แจงตาใส 'สามัญชน' มากบารมี

ฉบับวันที่ 7 กรกฎาคม 2549, หน้า A1 : ทบท.โจ๊กรายวัน เฉลยผู้บารมี สนธิ-ฝ่ายค้าน
 ฉบับวันที่ 9 กรกฎาคม 2549, หน้า A3 : บรรหารหยันทักษิณจุดไฟเผาตัวเอง

การฉายให้เห็นภาพว่า วาทะของ พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นภัยต่อสังคม โพสต์ทูเดย์ เลือกรีวิว สะท้อนผ่านนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์มาให้สัมภาษณ์ถึงผลกระทบจากวาทะดังกล่าวด้วย ดังเช่นฉบับวันที่ 8 กรกฎาคม ที่มีรายงานโดยโต๊ะการเมือง เรือง

ถอดรหัส 'ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ' ในสายตานักรัฐศาสตร์

ใจความหลักสรุปว่า วาทะดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการเผชิญหน้าทางการเมืองแบบไม่มีที่สิ้นสุด มีแนวโน้มที่จะแตกหักระหว่างชนชั้นนำ 2 กลุ่มของการเมืองไทย คือ ชนชั้นนำที่รับไม่ได้กับพฤติกรรมก้าวร้าว ผลประโยชน์ทับซ้อน ขณะที่ชนชั้นนำใหม่ นำโดย “ทักษิณ” ก็จะไม่ยอมประนีประนอมหรือประสานประโยชน์ หาก พ.ต.ท.ทักษิณ ยังไม่อธิบายเรื่องนี้ ปัญหาการแบ่งพรรคแบ่งพวกจะลุกลามทั่วประเทศ

หลังจากวาทะร้อนเรื่องผู้มีบารมียังไม่ทันจะคลายอุณหภูมิลง พ.ต.ท.ทักษิณ ก็สร้างประเด็นร้อนใหม่เกี่ยวกับไปส่งจดหมายส่วนตัวถึงประธานาธิบดีสหรัฐฯ จอร์จ ดับเบิลยู บุช รายงานถึงสถานการณ์ในไทย รวมถึงการพาดพิงถึงผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญให้กับผู้นำสหรัฐฯ ฟังอีกครั้งด้วย

จากเหตุการณ์นี้ โพสต์ทูเดย์ สะท้อนให้เห็นว่าวาทะของ พ.ต.ท.ทักษิณ ส่งผลลบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในสายตานานาชาติ และเป็นการกระทำที่ไม่สมควร โดยในฉบับวันที่ 10 กรกฎาคม 2549, หน้า A10 เรือง

ความในย่อหน้าออก

เนื้อหาในบทบรรณาธิการ เรียกร้องให้ พ.ต.ท.ทักษิณ เปิดเผยข้อความในจดหมายอย่างตรงไปตรงมา และควรชี้แจงให้ชัดเจนว่ามีเหตุผลอะไรจึงต้องรายงานตรงต่อประธานาธิบดีสหรัฐฯ เกี่ยวกับกิจการภายในประเทศ รวมทั้งมีหนังสือในลักษณะนี้ถึงผู้นำประเทศอื่นๆ ด้วยหรือไม่ อย่าทำอะไรลักปิดลักเปิดเหมือนกรณีผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญอีก เพราะท่านคือผู้นำประเทศ ไม่ใช่ผู้นำชนกลุ่มน้อยที่พร้อมจะโอนเอนไปตามผลประโยชน์ที่วางอยู่ข้างหน้า

ฉบับวันที่ 12 กรกฎาคม 2549, หน้า A6 รายงานโดย ไพบุลย์ กระจ่างวุฒิชัย เรื่อง

ถอดรหัส 'ประพาส' มารยาททางการทูตของทักษิณ

เนื้อหาหลักในรายงานนี้ นำมาจากการสัมภาษณ์ ร.ต.ประพาส ลิ้มปะพันธ์ ที่ปรึกษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งถือเป็นคนในรัฐบาลเอง ความตอนหนึ่งระบุว่า สถานการณ์ทุกอย่างในไทยถือเป็นเรื่องภายใน ไม่ควรให้คนอื่นรับรู้... ที่ผ่านมามีไม่เคยมี ประเพณีทางการทูตที่ไหนที่ต้องไปแจ้งให้ประเทศอื่นทราบ และไม่มีประเทศไหนในโลกที่จะ ทำหนังสือมาถามหรือเอ่ยปากถามเรื่องของประเทศหนึ่ง เพราะถือว่าไม่มีมารยาทอย่าง มาก หากสหรัฐทำเรื่องถามมาที่กระทรวงการต่างประเทศของไทย ผมจะด่ากลับไปว่าอย่ามา ยุ่งเรื่องภายในประเทศ

ในเวลาต่อมาที่มีการเปิดเผยเนื้อหาของจดหมาย พ.ต.ท.ทักษิณ และจดหมายตอบ กลับจากประธานาธิบดีสหรัฐ โพลด์จูเคย์ ยังคงกำหนดกรอบสะท้อนให้เห็นว่า จดหมาย จาก พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นประเด็นที่ต้องติดตาม เนื่องจากนำมาซึ่งปัญหา ดังนี้

ฉบับวันที่ 13 กรกฎาคม 2549, หน้า A5 : ปชป.ชำแหละจดหมาย แม้ว-บุช บีทักษิณ ตอบ 9 ปมบิดเบือน

ฉบับวันที่ 13 กรกฎาคม 2549, หน้า A6 : สารพัดมรุตสาท จดหมาย 'ทักษิณ-บุช' (สภานายความ ชี้ว่ามีถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมและตีความถึงเจตนาที่ไม่ดีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ได้หลายประการ)

ฉบับวันที่ 15 กรกฎาคม 2549, หน้า A5 : นายกษสมองตบ่วง (รายงานโดย โต๊ะ การเมือง ที่ยกเอาการวิเคราะห์ของนายประเวศ วะสี ที่ระบุว่า การที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ส่ง จดหมายไปหา บุช เป็นเพราะมีอาการสมองตบ่วง หรือ Amygdala คือ เมื่อสมองส่วนนี้ ทำงานมากๆ คนจะวิตกกังวล จับเอาสิ่งที่ไม่จริงมาคิดว่าเป็นจริง มองไม่เห็นตัวเองว่าความ จริงปัญหาเกิดจากตัวเอง หันไปโทษคนอื่น เช่น ผู้มีบาปมี พันธมิตรประชาชนเพื่อ ประชาธิปไตย ฯลฯ)

ฉบับวันที่ 17 กรกฎาคม, หน้า A9 : วาระซ่อนเร้นจน.ถึงบุช ขายประเทศ หรือ... ประจานตัวเอง (รายงานโดย ชลธิชา เกลิมทอง เนื้อหาจากเวทีเสวนาหัวข้อ "จดหมายถึงบุช ทักษิณทำผิดอะไร")

1.5 ภายจากนโยบายประชานิยม เครื่องมือที่รัฐบาลทักษิณใช้ครองความนิยมจากประชาชนมาได้ผลในการเลือกตั้ง 3 ครั้ง แต่ผลจากนโยบายดังกล่าวเริ่มส่งผลในทางลบ มีหน้าซ้ำยังมีความพยายามปกปิดข้อมูลจากรัฐบาลด้วย โฟสต์ทูเดย์ จึงเลือกมานำเสนอเป็นข่าวหน้า 1 เพื่อขยายให้เห็นอีกมุมที่เป็นปัญหาจากระบอบทักษิณ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฉบับวันที่ 7 กรกฎาคม 2549 หน้า A1 : *หนี้เน่าประชานิยมพุ่ง ลูกหนี้คิดว่ารัฐแจกให้ฟรี 'อีสาน'ครองแชมป์ชักดาบ*

ฉบับวันที่ 8 กรกฎาคม 2549, หน้า A1 : *สั่งห้ามบูดหนี้เน่าประชานิยม*

สรุปกรอบเรื่องที่หนังสือพิมพ์ใช้สำหรับช่วงที่ 3	
กรุงเทพธุรกิจ	โฟสต์ทูเดย์
- กรอบเรื่องนายกฯทักษิณ คवरวางมือทางการเมือง	- กรอบเรื่องภัยของระบอบทักษิณ

ช่วงที่ 4

วันที่ 1 มิถุนายน ถึง วันที่ 30 มิถุนายน 2550

1. กรุงเทพธุรกิจ มีรายงานที่เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณ 119 ข่าว และนำเสนอกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ 1 กรอบเรื่องหลัก คือ

- *กรอบเรื่องการยุบพรรคไทยรักไทย กับ จุดเปลี่ยนทางการเมือง*

แม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีมติเป็นเอกฉันท์ 9 เสียงให้ยุบพรรคไทยรักไทย พร้อมทั้งตัดสิทธิทางการเมืองกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย 111 คน หลายคนมองว่าเป็นจุดเปลี่ยนทางการเมืองเพราะคำพิพากษาเป็นเหมือนการสร้างบรรทัดฐานใหม่ให้พรรคการเมืองยึดแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง ขณะที่กลไกที่เคยขับเคลื่อนระบอบทักษิณเดิมคือ คนในพรรคไทยรักไทยจะไม่สามารถเข้ามาสืบทอดอำนาจได้ อย่างน้อยภายในระยะ 5 ปีหลังจากการตัดสิน ควันหลังของระบอบทักษิณ ได้รับการตอกย้ำอีกครั้งผ่านการนำเสนอข่าวและบทวิเคราะห์ที่สำนวนคำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่สังคมยังต้องจับจ้องคือ การเคลื่อนไหวของ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่ยังพำนักอยู่นอกประเทศ มีพฤติกรรมที่บ่งชี้ได้ว่า ยังมีส่วนเชื่อมโยงกับการเมืองภายในประเทศหลายระดับ โดยที่หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ได้กำหนดกรอบการเสนอบทบาทของ พ.ต.ท.ทักษิณ ในด้านพฤติกรรมนี้อย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการดังนี้

1. วิธีขยายความคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการยุบพรรคไทยรักไทย (Descriptive Context) เพื่อบ่งชี้ให้เห็นถึงผลด้านลบของระบอบทักษิณในอดีต และส่งสัญญาณเตือนถึงพรรคการเมืองต่างๆ ในปัจจุบัน ไม่ให้เดินตามรอยสร้างปัญหาให้กับสังคมไทย รวมถึงส่งสัญญาณเตือนให้คนในสังคมไทยไม่ตกบ่วงเดิมของระบอบทักษิณ

การนำเสนอส่วนใหญ่ของ กรุงเทพธุรกิจ เลือกใช้พื้นที่คอลัมน์ประจำ บทความพิเศษจากนักเขียน เพื่อขยายความ มีตัวอย่างดังนี้

ฉบับวันที่ 4 มิถุนายน 2550, หน้า 10 : สาเหตุของการยุบพรรคไทยรักไทย (คอลัมน์ เศรษฐศาสตร์จากร้อน โดย ดร.ศุภวุฒิ สายเชื้อ)

ผู้เขียน เลื่อนคำวินิจฉัยยุบพรรคบางประเด็นมานำเสนอในรายละเอียดเพิ่มเติม คือ ประเด็นที่ระบุว่า การยุบสภาวันที่ 24 กุมภาพันธ์ แสดงให้เห็นว่าหัวหน้าพรรคไทยรักไทย มีอำนาจเหนืออุดมการณ์ของพรรคอย่างเด็ดขาด เนื่องจากการตัดสินใจยุบสภาเพราะเรื่องส่วนตัวของหัวหน้าพรรค ส่วนการเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน 2549 เป็นเพียงแบบพิธีที่จะนำไปสู่การผูกขาดอำนาจทางการเมืองของพรรคไทยรักไทยเท่านั้น... แสดงให้เห็นว่า พรรคไทยรักไทยมิได้ให้ความสำคัญหรือเห็นคุณค่าของสิทธิเลือกตั้งของประชาชน... พรรคไทยรักไทยมิได้มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่มุ่งพัฒนาประเทศชาติ เพื่อให้คนในชาติมีความสุขถ้วนหน้า ดังที่ได้รณรงค์หาเสียงไว้ต่อประชาชนอย่างแท้จริง หากแต่มุ่งประสงค์เพียงดำเนินการทุกวิถีทาง เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ... พฤติการณ์ของพรรคไทยรักไทยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า พรรคไทยรักไทย ไม่อาจดำรงความเป็นพรรคการเมืองที่จะสร้างสรรค์และจรรโลงความชอบธรรมทางการเมืองแก่ระบอบการปกครองของประเทศโดยรวมได้อีกต่อไป กรณีนี้จึงมีเหตุอันสมควรยุบพรรคไทยรักไทย

สุดท้ายผู้เขียน สรุปคำวินิจฉัยในแบบตัวเองว่า พรรคไทยรักไทยกระทำการทั้งตามกฎหมายและนอกกฎหมายเพื่อผูกขาดอำนาจ ดังนั้นจึงมีเหตุอันควรให้ต้องยุบพรรค ทำให้เป็นห่วงพัฒนาการประชาธิปไตยในเมืองไทย เพราะคนไทยนั้นดูเหมือนว่าถูกหลอกลวงให้เลือกพรรคไทยรักไทยเข้าสู่อำนาจได้อย่างง่ายดาย จึงต้องระวังอย่างยิ่ง ไม่ให้ถูกชักนำเช่นนี้อีก

ฉบับวันที่ 1 มิถุนายน 2550, หน้า 15 : เร่งเก็บกวาดหลังวินิจฉัยยุบ ทบท. จี้คน 'ระบอบทักษิณ' พันสนช. (คอลัมน์เกาะกระแสการเมือง โดย ทีมข่าวการเมือง)

ผู้เขียนขยายความคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในประเด็นที่มีผลผูกพันกับ กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยด้วย จึงเรียกร้องให้บุคคลที่เคยเกี่ยวข้องกับรัฐบาลทักษิณ คือ พินิจ จารุสมบัติ วิชาญ เครื่องงาม และบวรศักดิ์ อุวรรณโณ โดยตั้งคำถามถึง 2 บุคคลหลัง ว่า ระหว่างที่ทำงานในฐานะมือกฎหมายให้ พ.ต.ท.ทักษิณ และเป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ไม่รับรู้กระบวนการที่ทำให้ชาติเสียหายหรือไม่?

ฉบับวันที่ 1 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : 10 ชั่วโมงของการอ่านคำพิพากษา ที่ให้ การศึกษาคนไทยอย่างยอดเยี่ยม (คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

ผู้เขียนเสนอให้โรงเรียนมัธยม มหาวิทยาลัย และนักศึกษาปริญญาโททุกสาขาวิชาซีพี (ไม่เพียงแต่คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์เท่านั้น) นำเอาคำพิพากษาคำนี้ไปอ่าน วิเคราะห์ วิพากษ์ และสรุปบทเรียนอย่างเอาจริงเอาจัง เพราะเป็นการอธิบายถึงความเป็นไปในแวดวง การเมือง คุณภาพของนักการเมือง บทบาทของเงิน และอำนาจรัฐ กับความยำเกรงต่อ กฎหมายบ้านเมืองมากน้อยเพียงไร

ฉบับวันที่ 1 มิถุนายน 2550, หน้า 10 : นักวิชาการแนะหลังยุบพรรค เร่งร่าง รัฐธรรมนูญกลับสู่การเลือกตั้งโดยเร็ว

รวบรวมการสัมภาษณ์ความคิดเห็นนักวิชาการถึงสถานการณ์หลังจากยุบพรรคไทย รักไทย ข้อเสนอแนะหลักคือ ให้เร่งดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อนำไปสู่การเลือกตั้ง หาก ต้องการบรรยากาศสมานฉันท์จริงต้องนิรโทษกรรม 111 คนของพรรคไทยรักไทย รัฐบาล และคมช. ต้องเดินหน้าขยายผลการตัดสินของศาลฯให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้สังคมเกิดความ รุนแรงขึ้นอีก เสนอแนะให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และไม่ควรรนำ อารมณ์มาสู้กันเพื่อประโยชน์ตัวเอง

ฉบับวันที่ 2 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : เปิดปมคำวินิจฉัยยุบพรรคไทยรักไทย... กรรมการบริหารสองคนทำผิด หัวหน้าพรรคและพรรคผิดด้วย (คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิ ชัย หยุ่น)

ผู้เขียนขยายความข้อสงสัยของสังคมในช่วงหลังจากคำวินิจฉัยศาลฯว่า ทำไม พ.ต.ท. ทักษิณ และพรรคทั้งหมดต้องผิดไปด้วย โดยเทียบเคียงกับกรณีวอเตอร์เกต ที่สุดท้าย ริ ชาร์ด นิกสัน ต้องลาออกเพื่อแสดงความรับผิดชอบในการไปล้วงข้อมูลฝ่ายตรงข้าม คดี เช่นนี้คือการเอาผิดกับตัวประธานาธิบดีเลย เนื่องจากแยกแยะได้ว่าพรรคการเมืองนั้นผิด

ด้วยตัวเองไม่ได้ ส่วนการเอาผิดกับกรรมการพรรค 11 คน เนื่องจากพื้นฐานที่ว่า การดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายย่อมมีผลผูกพันพรรคการเมือง

ฉบับวันที่ 4 มิถุนายน 2550, หน้า 10 : *ความเสี่ยงด้านการเมืองหลังคดียุบพรรค* (โดย จักรกฤษ เจริญเมตตาชัย บล.พินันท์)

ผู้เขียนชี้ปัจจัยเสี่ยง 8 ประการที่จะมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศหลังจากคดียุบพรรค คือ 1.อดีตสมาชิกพรรคไทยรักไทย เคลื่อนไหวเพื่อทวงความยุติธรรม 2.การประท้วงคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) 3.เอกภาพระหว่าง คมช.และรัฐบาล 4. การรณผลการลงประชามติรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 5.การเลือกตั้งทั่วไปควรเลื่อนไปเป็นครั้งปีแรก 6.ผลการเลือกตั้งออกมาในแนวทางดออกเสียง เพื่อประท้วง คมช. 7.การแบ่งแยกให้กองทัพ นำมาซึ่งรัฐประหารซ้อน 8.การดำเนินคดีกับ พ.ต.ท.ทักษิณทำให้กลุ่มสนับสนุนออกมาประท้วง

ตัวอย่างอื่นๆของการนำคำวินิจฉัยมาขยายความ

ฉบับวันที่ 5 มิถุนายน 2550, หน้า 10 : *ข้อคิดทางการบริหาร จากการยุบพรรค* (คอลัมน์ บริหารรัฐจัดการธุรกิจ โดย ธงชัย สันติวงษ์ คณะพาณิชยศาสตร์ฯ ม.ธรรมศาสตร์)

ฉบับวันที่ 5 มิถุนายน 2550, หน้า 11 : *คำพิพากษายุบพรรคให้หลักอะไรแก่สังคม* (โดย วรเทพ ไวกยวิโรจน์)

ฉบับวันที่ 8 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : *คนไทยทุกคน นักการเมืองทุกคน ควรอ่านข้อวินิจฉัยนี้คำต่อคำ* (คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

2. วิธีเฝ้าระวังพฤติกรรมของอดีตนายกฯทักษิณ และอดีตสมาชิกพรรคไทยรักไทย ด้วยการแบ่งพื้นที่การรายงานเป็น 2 ส่วน คือ 1.ข่าวรายวัน แสดงให้เห็นว่าบทบาทของคนในระบอบทักษิณยังคงดำรงอยู่ในรูปแบบอื่นๆ เช่น การเคลื่อนไหวของอดีตสมาชิกพรรค ความเคลื่อนไหวนอกประเทศของ พ.ต.ท.ทักษิณ การจัดตั้งมวลชนมาชุมนุมที่ท้องสนามหลวง 2.คอลัมน์ บทความ บทบรรณาธิการ ที่แสดงความคิดเห็นในเชิงวิจารณ์บทบาทของระบอบทักษิณที่ยังคงอยู่ พร้อมเสนอแนะแนวทางออกต่อการหลุดพ้นจากอำนาจของระบอบทักษิณไว้ด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างข่าว บทสัมภาษณ์ ที่สะท้อนถึงความเคลื่อนไหวระบอบทักษิณ

ฉบับวันที่ 1 มิถุนายน 2550, หน้า 15 : *จดหมายน้อย 'ทักษิณ ชินวัตร' ปลุกสมาชิก ทรท.ลุยการเมืองต่อ*

ฉบับวันที่ 2 มิถุนายน 2550, หน้า 12,9 : อดีต ส.ส.ทรท.ร้องหา 'ประชัย-หมอลี้น้อย'
'คมช.' ฟันธงเกิดแน่ พรรคนอมีนิตักษิณ

ฉบับวันที่ 3 มิถุนายน 2550, หน้า 1,6 : อดีตส.ส.ผนี้มีมือบพิที่วี 'เสธ.แดง' ลั่นถึงขั้น
กลี๋ยุคแน่

ฉบับวันที่ 2 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : แกะรอยท่าที่ตุลาการ รธน. วัดใจรัฐ-คมช.เล็ก
ประกาศ คปค. 15-27

ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตถึงปฏิกิริยาทักษิณ ที่เรียกร้องให้สมาชิกทั้งหลายรวมตัวกันดำเนิน
กิจกรรมทางการเมืองต่อ ชัดกับคำพูดที่ว่า จะวางมือทางการเมือง แต่ไม่มีการแสดงความ
เสียใจ หรือกล่าวถึงมูลเหตุที่ศาลาาวิชญ์ยุบพรรคเลย

ฉบับวันที่ 16 มิถุนายน 2550, หน้า 1,4 : 'ทักษิณ' ขอกลับไทยสู้คดี ย้อนถามผมเป็น
โจรหรือ..

ฉบับวันที่ 16 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : 'ทักษิณ' ได้ทุกเรื่อง ถูกกลั่นแกล้งเล่นนอก
กติกา

ฉบับวันที่ 24 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : รวมพลอดีตส.ส.สานต่อไทยรักไทย
(สัมภาษณ์พิเศษ พงศ์เทพ เทพกาญจนา)

ฉบับวันที่ 24 มิถุนายน 2550, หน้า 1,6 : แนะนำทักษิณกลับสู้คดี-ดีกว่าปลุกระดม

ตัวอย่างคอลัมน์ รายงาน และบทความที่วิเคราะห์-วิจารณ์ระบอบทักษิณ และชี้แนะ
ทางออก

ฉบับวันที่ 4 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : เร่งนิรโทษกรรม 111 คน 'ถูกต้อง' แต่ไม่ถูก
เวลา (บทบรรณาธิการ)

ฉบับวันที่ 4 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : นิรโทษกรรมเพื่อสมานฉันท์... กับใคร เพื่อใคร?
(คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

ฉบับวันที่ 5 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : สั่งให้สู้?...ทำไมไม่สั่งให้ลงโทษตัวเองต่อหน้า
ประชาชน? (คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

ฉบับวันที่ 9 มิถุนายน 2550, หน้า 8 : ถ้าไม่เอาทักษิณแล้ว... ประเทศไทยจะล่ม
สลาย? (บทบรรณาธิการ)

ฉบับวันที่ 10 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : หวนคำเนิ่งถึง 9 มิ.ย.49 สู่ปี 50 หยุด 'กัดกัน'
แล้ว 'คุยกัน' เพื่อ 'ในหลวง' (คอลัมน์คิดใหม่วันอาทิตย์ โดย อดีตคดียุทธคดี ติมปุ่นพัฒนาภิข)

ฉบับวันที่ 14 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : *อย่าเชื่อกลวงของใคร อย่าตกเป็นเหยื่อของฝ่ายใด (ใครช่วยทำให้เกิดความรุนแรงคนนั้นทำลายชาติ)* (คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

ฉบับวันที่ 17 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : *'ทักษิณ'ปรับใจให้ตรงปาก ทดลอง 'องค์กรแก้วกุดต' ยุติขัดแย้ง* (คอลัมน์คิดใหม่วันอาทิตย์ โดย อติศักดิ์ ลิ้มปรุ่งพัฒนกิจ)

ฉบับวันที่ 18 มิถุนายน 2550, หน้า 17 : *'ระบอบทักษิณ' ไม่เคยพูดความจริง* (รายงานโดย นำพล คารมปราชญ์ ศูนย์ประชาสัมพันธภายในประเทศฯ)

ฉบับวันที่ 18 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : *วิเคราะห์คำกล่าวอ้างของทักษิณผ่านจอสนามหลวง ...พูดเอง สับตนเอง* (คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

ฉบับวันที่ 20 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : *เลิกอวกแวก...เดินหน้าประชามติ...ปราบคนโกงและประกาศเลือกตั้ง* (คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

ฉบับวันที่ 21 มิถุนายน 2550, หน้า 17 : *จังหวัดก้าวรัฐ-คมช.ได้ขยับ 'ทักษิณ' ระว่าง พ.ร.บ.ความมั่นคงทำหกคะเมน* (คอลัมน์ เกาะกระแสการเมือง โดย ทีมข่าวการเมือง)

ฉบับวันที่ 24 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : *'มิสเตอร์ชินาตรา' นายแน่มาก! 'คอนเวอร์เจนซ์' กีฬา-ธุรกิจ-การเมือง* (คอลัมน์คิดใหม่วันอาทิตย์ โดย อติศักดิ์ ลิ้มปรุ่งพัฒนกิจ)

ฉบับวันที่ 28 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : *เพราะเรื่องชื่อทีมฟุตบอล... ทักษิณสร้างปัญหาข้าวฉานระดับรัฐบาลอังกฤษกับไทยแล้ว* (คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

ฉบับวันที่ 29 มิถุนายน 2550, หน้า 2 : *คตส.ต้องบอกอังกฤษว่าทักษิณ 'Fit and Proper' หรือไม่* (คอลัมน์กาแฟดำ โดย สุทธิชัย หยุ่น)

2. โพสต์ทูเดย์ มีรายงานที่เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณ 44 ข่าว และนำเสนอกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ 1 กรอบเรื่องหลัก คือ

- **กรอบเรื่องการยุบพรรคไทยรักไทย/ตัดสิทธิ 111 แกนนำ** **ไม่แก้ปัญหาการเมือง**

การที่ศาลรัฐธรรมนูญประกาศยุบพรรคไทยรักไทยด้วยมติเอกฉันท์ ทำให้ทั้งชื่อของพรรคไทยรักไทยต้องหายไปจากสภารบการเมือง และอดีตสมาชิกพรรคส่วนหนึ่งไม่สามารถกลับเข้ามาสานต่ออำนาจได้ในระยะเวลา 5 ปีที่ถูกตัดสิทธิ จุดจบของพรรคไทยรักไทย จึงถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของการล่มสลายของระบอบทักษิณ แต่ขณะเดียวกันก็ยังมี

ความพยายามอีกด้านของกลุ่มคนในชั่วอำนาจเดิม รวมถึงตัว พ.ต.ท.ทักษิณ เองที่ยังเคลื่อนไหว เพื่อชิงพื้นที่กลับเข้ามาสู่เวทีทางการเมืองอีกครั้ง

ช่วงเวลานี้ โพลสตูเดย์ กำหนดกรอบให้เห็นว่า การยุบพรรคไทยรักไทย และการตัดสินแกนนำ 111 คน อาจจะไม่มีส่วนสร้างเสถียรภาพทางการเมืองได้มากนัก เพราะระบอบทักษิณยังไม่ได้ล่มสลายเป็นการถาวร โดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1. วิธีการเปิดพื้นที่เสนอความคิดในเชิงวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการยุติธรรมที่มีต่อพรรคไทยรักไทยในขณะนั้น โดยเฉพาะคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ตัดสินใจดีดี กรรมการบริหารพรรคทั้ง 111 คนถูกตัดสิทธิทางการเมือง เป็นธรรมหรือไม่? ซึ่งแวดวงนักวิชาการมีความคิดเห็นแตกเป็นสองฝ่าย โดยการนำเสนอความคิดในเชิงไม่เห็นด้วย เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าไทยรักไทยจะล่มสลายลง แต่คนในระบอบทักษิณ ก็ไม่ได้หมดโอกาสในการแสดงบทบาททางการเมืองแต่อย่างใด มีตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างข่าว รายงาน บทความ ที่มีเนื้อหา “ไม่เห็นด้วย” กับการตัดสิน 111 คน

ฉบับวันที่ 1 มิถุนายน 2550, หน้า A5 : *วิพากษ์ตุลาการยับ ยุบพรรค-ถอนสิทธิ ไร้ความชอบธรรม* (โดย โต๊ะข่าวการเมือง)

ฉบับวันที่ 1 มิถุนายน 2550, หน้า A6 : *อาทิตย์ทรงกลดทบท.ค.ก. ฮึดสู้ล่าชื่อถวายฎีกา*

ฉบับวันที่ 2 มิถุนายน 2550, หน้า A1 : *นิรโทษกรรม 111 ปีกทม.*

ฉบับวันที่ 2 มิถุนายน 2550, หน้า A10 : *คัดค้านการถวายฎีกา* (บทบรรณาธิการแสดงความไม่เห็นด้วยกับการที่นายจาตุรนต์ ฉายแสง 1 ใน 111 กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยจะถวายฎีกาเพราะไม่ยอมรับการตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญ แต่สุดท้ายมีการชี้แนะว่าควรเสนอให้ออกกฎหมายนิรโทษกรรมแกนนำพรรคไทยรักไทย 11 คน เป็นเรื่องที่เข้าทำกว่า)

ฉบับวันที่ 2 มิถุนายน 2550, หน้า B10 : *ทบท.ล่มสลาย ความเสี่ยงด้านการเมืองไทยจบลงจริงหรือ* (โดย บล.พินันชา)

บทวิเคราะห์เรื่องนี้ มองว่าการเมืองไทยยังมีปัจจัยลบต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้ปัญหาเศรษฐกิจที่ยังไม่ดีขึ้นจะทำให้คนที่ขึ้นชอบพรรคไทยรักไทยต้องการกลับไปหาผู้นำคนเก่า นอกจากนี้ยังมีความเป็นห่วงเรื่องสถานการณ์เฉพาะหน้า เช่น การปฏิเสธรัฐประหาร การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ฯลฯ

ฉบับวันที่ 6 มิถุนายน 2550, หน้า A4 : *เปิดคำพิพากษาส่วนตัว ‘ตุลาการรธน.’ เทียบเหตุผล : เพิกถอนสิทธิ 5 ปี*

2. วิธีคัดเลือกประเด็น โดยเน้นการติดตามผลจากการยุบพรรคไทยรักไทย ทำให้เห็นผลกระทบจากการยุบพรรค เช่น การนำมาสู่การจัดตั้งมวลชนชุมนุมกันที่ท้องสนามหลวง และการเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองชั่วคราวเดิมที่พยายามวิ่งฝุ่นตลบเพื่อหาทางคืนสู่อำนาจเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่ เช่น

ฉบับวันที่ 2 มิถุนายน 2550, หน้า A4 : 'มัชฌิมา' 'ไม่ไหลย้อนกลับ 'ทรท' ขอทำพรรคสองนครา (โดย ไพบูลย์ กระจ่างวุฒิชัย)

ฉบับวันที่ 4 มิถุนายน 2550, หน้า A1 : 'หุ่นการเมืองปิดฉาก หลังไทยรักไทยสลาย ขาใหญ่ไร้อินไซเดอร์'

ฉบับวันที่ 4 มิถุนายน 2550, หน้า A4 : 'เฉลิมถอดรหัสบิกจิ๋ว ตั้งพรรคเสรีรักษ์การเมือง (สัมภาษณ์พิเศษ)'

ฉบับวันที่ 4 มิถุนายน 2550, หน้า A5 : 'เทพเทือก' เชื้อนิรโทษทรท.เพื่อคมช. 'ไทยรักไทยบุกกต. ขอจองชื่อพรรคเดิม จี้เลิกประกาศ คปค.'

ฉบับวันที่ 6 มิถุนายน 2550, หน้า A5 : 'ปปช.ตั้งทีมตามเช็คบิลทักษิณ '2รมต.-2นายพล' ตัดร่างแห'

ฉบับวันที่ 7 มิถุนายน 2550, หน้า A4 : 'เปิดใจ 'เนวิน' '...5ปี ผมรอดได้'

ฉบับวันที่ 7 มิถุนายน 2550, หน้า A5 : 'ทรท.ชูชนมือปล้นคน ยกพลบุกกรุงโค่นคมช.'

ฉบับวันที่ 24 มิถุนายน 2550, หน้า 1 : 'ทักษิณไม่กลับจ่อผู้ร้ายข้ามแดน'

สรุปกรอบเรื่องที่หนังสือพิมพ์ใช้สำหรับช่วงที่ 4	
กรุงเทพธุรกิจ	โพสต์ทูเดย์
- กรอบเรื่องการยุบพรรคไทยรักไทย กับ จุดเปลี่ยนทางการเมือง	- กรอบเรื่องการยุบพรรคไทยรักไทย/ตัดสิทธิ 111 แกนนำ ไม่แก้ปัญหการเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 ปัจจัยแวดล้อมด้านองค์กรของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์ และโครงสร้างการประมวลข้อมูลของบุคคล (individual frames) ของบรรณาธิการ และผู้สื่อข่าว ที่ทำให้เกิดการกำหนดกรอบการสะท้อนระบอบทักษิณ (Frame Building)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ 4 คน พบว่า ปัจจัยแวดล้อมด้านองค์กร อันได้แก่ นโยบายหนังสือพิมพ์ และ นโยบายกองบรรณาธิการ บทบาทของนักข่าวและข้อจำกัดของกระบวนการทำข่าว รวมถึงปัจจัยด้านโครงสร้างการประมวลข้อมูลของบุคคล (individual frames) ได้แก่ ความเข้าใจระบอบทักษิณ แนวคิดประชาธิปไตย และอุดมการณ์ส่วนตัวของผู้สื่อข่าว มีผลต่อการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ (Frame Building) อันปรากฏในหนังสือพิมพ์ที่ทำการศึกษ

1.2.1 ปัจจัยแวดล้อมขององค์กร ที่มีผลต่อการกำหนดกรอบการสะท้อนระบอบทักษิณ

ปัจจัยแวดล้อมขององค์กร ที่มีผลต่อการกำหนดกรอบการสะท้อนระบอบทักษิณ แบ่งเป็น 2 ปัจจัยหลัก ดังนี้

- นโยบายหนังสือพิมพ์ และนโยบายกองบรรณาธิการ

นโยบายหนังสือพิมพ์ คือ แนวคิดและหลักการในการผลิตหนังสือพิมพ์สู่ตลาดในแง่ของการเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง บรรณาธิการจะเป็นผู้ควบคุมดูแลภาพรวมของหนังสือพิมพ์ให้ตรงตามแนวคิดที่วางไว้ ส่วน นโยบายกองบรรณาธิการ คือ จุดยืนในการนำเสนอเนื้อหาในหน้าหนังสือพิมพ์ซึ่งบรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าว และผู้สื่อข่าว ต้องทำงานสอดคล้องประสานกัน เพื่อให้หนังสือพิมพ์มีทิศทางกรนำเสนอไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้นโยบายของกองบรรณาธิการ ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้สื่อข่าวสามารถกำหนดจุดยืนต่อการทำหน้าที่ในสนามข่าวได้ด้วยเป้าหมายชัดเจน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหารนโยบายในองค์กรหนังสือพิมพ์ที่ทำการศึกษา ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับนโยบายหนังสือพิมพ์ และนโยบายกองบรรณาธิการของตนเองไว้ดังนี้

“แนวคิดหนังสือพิมพ์เราคือ เศรษฐกิจสำหรับทุกคน โพลด์ทูดีย์ เป็นหนังสือพิมพ์ เศรษฐกิจที่ Mass คือขายจำนวนมาก เพราะฉะนั้นเราจะไม่รายงานเศรษฐกิจหนัก จุดนั้น เราไม่ได้ให้ความสำคัญมาก แต่เราจะเป็นเศรษฐกิจที่ทุกคนอ่านได้ก็คือ เศรษฐกิจการเมือง เพราะการเมืองก็คือเงาของเศรษฐกิจ เศรษฐกิจก็คือเงาของการเมือง” (ณภาพ เลานะวิไลย, สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2550)

“นโยบายองค์กรมีความสำคัญต่อการทำงานมาก จากที่เคยทำงานหนังสือพิมพ์มา หนังสือพิมพ์มีหลายประเภท มีทั้งประเภทมีจุดยืนค่อนข้างไปทางสนับสนุนอำนาจรัฐ หนังสือพิมพ์ที่ไม่สนับสนุนอะไรเลยแต่ยืนอยู่ข้างผลประโยชน์ มันอาจจะไม่มีผลประโยชน์ของใครร้อยเปอร์เซ็นต์หรอก และหนังสือพิมพ์ต้องมีหน้าที่ตรวจสอบอำนาจรัฐทั้งสิ้น

ส่วนนโยบายกองบรรณาธิการ เหมือนสื่อมวลชนทั่วไปคือ ให้เราปฏิบัติหน้าที่โดยเป็นอิสระ แต่ที่เป็นนโยบายเด่นชัดและสำคัญที่สุด คือ ให้ยึดเรื่องของการสมดุลข่าว กล่าวหาได้ก็ต้องเปิดให้ชี้แจง เป็นจุดยืนที่ย้ำมาตลอดว่าต้องเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจง เพื่อสร้างหลักสมดุลของข่าว โต๊ะการเมืองก็เสนอข่าวในเชิงการเมืองแท้ๆ อาจจะไม่ค่อยปรับเป็นเรื่องเศรษฐกิจการเมืองเท่าไร เศรษฐกิจการเมืองจะเป็นเรื่องของโต๊ะการเงินมากกว่า” (ชัชวฤทธิ์ ยนเปี่ยม, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2550)

“ตั้งแต่โพลด์ทูดีย์ก่อตั้งมา มีการสำรวจวิจัยบอกว่าเราต้องทำข่าวให้แตกต่าง อาจจะต้องผสมเศรษฐกิจการเมือง และอาจจะใช้เศรษฐกิจเป็นตัวนำ แต่ทำไปสักระยะกลายเป็นว่าการเมืองนำ ในที่สุดคำพูดที่ว่าเศรษฐกิจนำในสภาพความเป็นจริงมันไปกันไม่ได้ แต่ที่แน่นอนว่าเราเป็นได้ชัดก็คือเป็นหนังสือพิมพ์ที่ไม่เน้นให้มั่งคั่ง” (ธรรมสถิตย์ ผลแก้ว, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2550)

การที่หนังสือพิมพ์จัดเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่ต้องดำเนินกิจการภายใต้เงื่อนไขของระบบทุน ทำให้ปฏิเสธไม่ได้ว่าบางครั้งจะต้องยอมรับการเข้ามาของกลุ่มทุนต่างๆ ในรูปแบบของการมาเป็นผู้ถือหุ้น ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้สะท้อนมุมมองว่า ในอดีตที่ผ่านมา มีทั้งกรณีที่กลุ่มทุนมีเจตนาเข้ามาแทรกแซงการทำงานของบรรณาธิการ บางครั้งเป็นเพียงการเข้ามาถือหุ้นที่ไม่ส่งผลกระทบต่อบรรณาธิการโดยตรง อิทธิพลของกลุ่มทุนเหล่านี้อาจจะไม่ได้เผยตัวเองอย่างเด่นชัดมาในรูปแบบของนโยบายหนังสือพิมพ์ หรือ นโยบายกองบรรณาธิการ

แต่เข้ามาทับซ้อนกับจุดยืนของกองบรรณาธิการ และกระทบต่อการนำเสนอข่าวในบางเหตุการณ์ด้วย ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ นำเสนอความคิดเห็นต่อไปนี้

“ยุคหนึ่งที่ผมเคยอยู่หนังสือพิมพ์สยามโพสต์ ทำข่าวเชิงตรวจสอบเข้มข้นมาก เล่นแบบหนักมาก กระทบฝ่ายการเมืองต่างๆพยายามเข้ามาเบรกอย่างเห็นได้ชัด อย่างกรณีของรัฐบาลบริหาร ศิลปอาชา สยามโพสต์เล่นไปถึงเรื่องปลอมแปลงปริญญาต่างๆจนถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ บริษัทหนึ่งที่มีสายสัมพันธ์กับบริหารเข้ามาเทกโอเวอร์ เข้ามาซื้อหัวสยามโพสต์ได้สำเร็จ จังหวะนั้นทำให้ สยามโพสต์ แพแตก เพราะว่าคนที่เคยทำหนังสือพิมพ์รุ่นเก่าที่มีอุดมการณ์จริงๆเห็นสภาพการณ์อย่างนี้ก็ตัดสินใจลาออก ตอนที่นายทุนซื้อกิจการไปตั้งใจเอาไปทำเพื่อเป็นเครื่องมือในการเมืองด้วยการประชาสัมพันธ์ คือนักการเมืองที่มีสื่อในมือ คุณอย่ามาพูดเลยว่าคุณไม่แทรกแซง ความเป็นจริงมันไม่ใช่ ใช้วิธีอื่นได้ เช่น สั่งการผ่านผู้บริหาร นักข่าวเองไม่รู้หรอก ใช้วิธีการนำเสนอไปดัดแปลงในกระบวนการผลิตข้างใน แต่คนข่าวเหล่านี้เขาทำมาตลอดชีวิตการเป็นนักข่าว เขาอ่านออกหมดแล้วเขาก็สลายไป” (ธรรมสถิตย์ ผลแก้ว, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2550)

“ยอมรับว่ารู้สึกได้ในการทำข่าวในองค์กรที่มีกลุ่มทุนเป็นเจ้าของ แม้พูดได้ว่าที่ผ่านมาเขาพยายามให้อิสระเรามากในระดับที่เราพอใจ ผมไม่คิดว่าเป็นหนังสือพิมพ์จะนำเสนอข่าวได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ เรารู้ว่าหนังสือพิมพ์ก็คือสินค้า ต้องแยกตรงนี้ก่อน ไม่มีหนังสือพิมพ์ในอุดมคติที่จะพกพาเรื่องธุรกิจกับกำไรไปด้วยโดยคิดแต่เรื่องอุดมการณ์อย่างเดียว ถ้าจะทำเพื่ออุดมการณ์อย่างเดียวต้องเปลี่ยนไปทำเว็บไซต์ หรืออะไรที่ไม่ต้องพึ่งโฆษณาและอาจจะขายได้น้อย แต่ โพสต์ทูเดย์ มีกลุ่มทุน เน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ มันต้องกระทบกับสิ่งเหล่านี้แน่นอน

แต่ในฐานะนักข่าวผมคิดว่าท่ามกลางเงื่อนไขอย่างนี้ มันยังมีโอกาสให้นำเสนอ ได้ตรวจสอบ ได้เป็นปากเสียง ได้สะท้อนปัญหาสังคม ได้สะท้อนประโยชน์สาธารณะในพื้นที่ๆมันมีอยู่ได้ มันคงไม่ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ ด้วยความเข้าใจธรรมชาติตรงนี้มันทำให้เรายอมรับกับมัน แม้ที่ผ่านมาจะไม่มีคำสั่งอะไรมาโดยตรงเท่าที่รับรู้ในฐานะนักข่าวพื้นที่ เราไม่ได้อยู่กับกองบรรณาธิการ ไม่ได้มีคำสั่งมาโดยตรง แต่มันมีกลิ่นอายของการเซ็นเซอร์ตัวเองอยู่ตลอดเรื่องนี้กระทบกับแหล่งทุนเราไหม กองบรรณาธิการไม่บอกหรอก ไม่มีใครบอกว่าเขาขอรับรองไม่ใ้มาบอกเราเพราะรู้ว่านักข่าวเป็นขบถ ก็จะไปไว้วางใจ แต่มันมีบรรยากาศแบบนั้นอยู่ในบางเรื่องที่มีมันล่อแหลม และส่งผลกระทบต่อกลุ่มทุน

ทั้งหมดเราอยู่ในสภาพยอมรับเงื่อนไขนี้ เพราะว่ามันไม่ได้มากเกินไป เรารู้ว่าโลกแห่งความเป็นจริงไม่มีสื่อไหนที่จะปลอดจากเรื่องของกลุ่มทุน แต่ต้องเข้าใจว่ามันมีพื้นที่ให้เรา

วิพากษ์วิจารณ์ได้ วันนี้เราอาจจะลดข่าวนี้ จากเดิมที่มันจะอยู่ข่าวหนึ่งอาจจะเหลือข่าวสามหรือขยับมาหน้าใน ส่วนของผมอาจตรวจสอบเรื่องนี้ผ่านการให้สัมภาษณ์ของคนอื่นแล้วก็ไปลงในอีกรูปแบบหนึ่งเช่น บทสัมภาษณ์พิเศษเพื่อไม่ให้มันดูรุนแรง อาจจะลดโทนของพาดหัวลง ไม่ได้ชัดกันตรงๆ ซ่อนบางอย่างให้ดูซอฟต์ๆ แต่ถ้าอ่านเนื้อหาถึงจะแรง ให้มันดูไม่ปะทะเกินไป” (ชัยฤทธิ์ ยนเปี่ยม, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2550)

นอกจากนี้ บางกรณี นโยบายหนังสือพิมพ์ หรือจุดยืนของหนังสือพิมพ์กลายเป็นข้อจำกัดในการทำข่าวภาคสนาม โดยเฉพาะสนามข่าวการเมืองในยุค พ.ต.ทักษิณ ที่มีแนวโน้มการแทรกแซงสื่อด้วยวิธีต่างๆ และหนึ่งในวิธีนั้นก็คือการ “เลือกปฏิบัติ” ต่อหนังสือพิมพ์บางฉบับที่มีนโยบายตรวจสอบรัฐบาลทักษิณชัดเจน และถูกมองว่าอยู่ตรงข้ามกับรัฐบาล

“สิ่งที่เห็นเมื่ออยู่ในภาคสนามคือ การเลือกปฏิบัติ พอรู้ว่าผมอยู่หัวหนังสือพิมพ์นี้ การตอบก็อีกแบบหนึ่ง การเข้าถึงแหล่งข้อมูลถ้ารู้ว่าเราอยู่สื่อนี้ก็ไม่ได้เปิดให้เราเท่ากับสื่อหนึ่ง...ทุกเช้าเขาจะมีมอร์นิ่งบริฟว่า สื่อไหนเด่นแนวไหน จะมีฝ่ายจัดการโทรไปสำนักพิมพ์ โทรไปหานายทุน ชูว่าจะถอนโฆษณาออก ...ส่วนตัวบริษัทผมไม่ได้สั่งมาว่าถึงขนาดต้องตรวจสอบทักษิณจนขนาดผีไม่เผาเงาไม่เหยียบชักหน่อย เพียงแต่ในช่วงนั้นผมรู้สึกว่าคุณไม่ดีนี่ ถ้าอย่างนั้นผมไม่ปล่อยหรอก ถ้ามีจังหวะต้องไปถามดักไว้ก่อน ถามแรงๆอัดเลย เขาได้ยินเสียงรู้แล้วว่าใคร ก็เสียงไม่ตอบ มองหน้าบ้างแล้วย้อน ถามอะไรของคุณ? คุณเอาอะไรมาถาม? เนชั่นถามอะไรอย่างนี้จัง? ดิสเครดิตกันกลางวง ผมก็ยิ้มหัวเราะไป” (สมัชชา นุ่นสาระ, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2550)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จึงสรุปได้ว่า นโยบายหนังสือพิมพ์ และนโยบายกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่าง มีผลต่อการกำหนดกรอบใน 2 ระดับ คือ

1) นโยบายหนังสือพิมพ์ เป็นตัวคัดกรองประเภทของข่าวที่นำเสนอ ในที่นี้คือ ข่าวนโยบายด้านการเมืองที่มีผลต่อเศรษฐกิจทั้งหลายในยุครัฐบาลทักษิณ ทำให้ประเด็นข่าวส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับ สามารถให้รายละเอียดในเชิงเศรษฐกิจได้มากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณอื่นๆ และสะท้อนระบอบทักษิณได้มากกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทอื่นๆ เนื่องจากระบอบทักษิณ ใช้เศรษฐกิจเป็นตัวชูโรงในด้านนโยบาย ดังนั้นแง่มุมด้านเศรษฐกิจจึงเป็นตัวสะท้อนระบอบทักษิณได้ดีที่สุด ดังจะเห็นได้จากการศึกษาการกำหนดกรอบในข้อ 1.1 หนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับมีแนวทางนำเสนอประเด็นทางเศรษฐกิจ

การเมืองเป็นหลัก เช่น กรอบเรื่องการคอร์รัปชันในรัฐบาลทักษิณ ที่ทำให้นักสื่อพิมพ์สามารถลงรายละเอียด วิเคราะห์เจาะลึกในแง่การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการถือครองหุ้นของชาวต่างชาติได้อย่างละเอียด

2) นโยบายกองบรรณาธิการ เป็นตัวกำหนดบทบาทของนักข่าวในภาคปฏิบัติ ในกรณีนี้คือ การเปิดโอกาสให้แหล่งข่าวฝ่ายตรงข้ามมีพื้นที่ในการชี้แจงอย่างเท่าเทียมกัน ขณะเดียวกันก็เน้นตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของรัฐบาล ทำให้นักข่าวสามารถกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณได้อย่างเต็มที่

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นได้เพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ก็คือ นักสื่อพิมพ์ ที่อยู่ภายใต้ระบบทุนนิยมกำกับ ข้อจำกัดเรื่องการมีนายทุนอยู่เบื้องหลัง มีผลทำให้การกำหนดกรอบในบางเรื่องไม่สามารถทำได้อย่างที่ต้องการ เนื่องจากมีความกดดันทางอ้อม และนักข่าวเซ็นเซอร์ตัวเองในประเด็นที่จะไปกระทบต่อกลุ่มทุน

- **บทบาทของนักข่าวและข้อจำกัดของกระบวนการทำข่าว 3 ปัจจัย ได้แก่**
 - **การรักษาความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว**
 - **การขาดการบูรณาการข้อมูลระหว่างโต๊ะข่าว**
 - **การครอบงำสื่อในยุครัฐบาลทักษิณ**

การรักษาความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว เช่น นักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ ซึ่งเป็นกระบวนการปกติและจำเป็นสำหรับนักข่าวที่ต้องทำความรู้จัก และติดต่อกับแหล่งข่าว เพื่อการค้นหา ตรวจสอบ ยืนยัน ข้อมูลเพื่อนำเสนอข่าว แต่สิ่งสำคัญคือ ต้องรักษาระดับความสัมพันธ์ไม่ให้กระทบต่อจุดยืนของกองบรรณาธิการ และแยกแยะให้แหล่งข่าวทราบ เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ ว่าเป็นบทบาทของนักข่าวหรือบทบาทส่วนตัว ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นว่า

“บทบาทบรรณาธิการ คือเป็นตัวแทนของนักสื่อพิมพ์ เพราะฉะนั้นเวลาเกิดความเคลื่อนไหว หรือคนที่ต้องการเกี่ยวพันกับนักสื่อพิมพ์ ต้องมาหาบรรณาธิการ นักการเมือง พรรคการเมือง เราก็คุยได้ เพราะบทบาทเป็นอย่างนั้น เป็นภาระหนึ่งที่ต้องบริหารจัดการ เข้าไปรู้จักกับคนต่างๆ ด้วยบทบาทที่ไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป หรือบางครั้งเราต้องการ

ข้อมูลข้อเท็จจริงเราก็เอามาได้ แต่บางครั้งที่เขาเกินเลยไป เราก็เตือนให้เขารู้ถึงบทบาทหนังสือพิมพ์ ถ้าเป็นบรรณาธิการต้องเล่นบทบาทอย่างนี้

เราอยู่อาชีพนี้นี้เหมือนเดินกลางแจ้ง แล้วก็เดินตากฝน ใครไม่มาเกี่ยวเราก็ต้องเข้าไปเกี่ยว เพียงแต่ว่าเราต้องแยกว่า หนึ่ง อย่าไปมีผลประโยชน์ทับซ้อน สอง เราต้องเข้าไปแล้วแสดงจุดยืนให้ชัดว่า นี่เป็นการพูดส่วนตัว แต่ถ้าจุดยืนหนังสือพิมพ์เป็นอีกอย่าง แม้กระทั่งสมัยรัฐบาลคุณทักษิณเราก็เกี่ยวข้องเหมือนกัน ถ้ามองว่าคุณทักษิณกับเรามีความสัมพันธ์กันใหม่ ก็สนิทกัน ชอบกันมานาน แต่นั่นคือส่วนตัว คนทำหนังสือพิมพ์ระดับหนึ่งต้องมีแน่นอน ส่วนใหญ่เป็นในแนวเช็คข้อมูลความเห็น หรือการตัดสินใจบางเรื่องบางราว สมัยคุณทักษิณมาทางคนแวดล้อมเขา คนสนิทของเขา บางครั้งก็เป็นรัฐมนตรีขอกุญ ขอบพบลักษณะแบบนี้” (ณภาพ เลาหะวิไลย, สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2550)

“นักข่าวที่ติดตามคุณทักษิณ คุณทักษิณก็มีการจัดการสร้างความสนิทคุ้นเคยเป็นพิเศษ ให้ความสำคัญพิเศษในหลายๆรูปแบบ ให้ข่าวเอ็กซ์คลูซีฟ ไม่มีคำสั่งโดยตรงว่าห้ามเสนอข่าวอะไร แต่เป็นวัฒนธรรมทางอ้อมที่นักการเมืองส่งสารไปถึงนักข่าวว่า ‘คุณขึ้นอยู่กับฉันนะ ช่วยดูแลการตั้งคำถามคนอื่นด้วย’ เมื่อมีนักข่าวที่ตรวจสอบไป ตั้งคำถามเชิงลบไปก็ถูกย้าย พอเกิดกรณีตัวอย่างทำให้นักข่าวอื่นๆเริ่มกลัวว่าจะกระทบกับความมั่นคงในอาชีพของตัวเอง แต่นักข่าวบางส่วนที่ไม่ยอมตรงนี้ ก็จะอาศัยจังหวะตั้งคำถามเชิงบวกเสร็จแล้วจึงถามเชิงลบ ต้องดูอารมณ์คุณทักษิณด้วย ถ้าเขามาปู้ปั้งคำถามเชิงลบเลยไม่ได้ เขาจะหงุดหงิด

ตอนที่คุณทักษิณถูกตรวจสอบเรื่องปัญหาคอร์รัปชันหนักๆ นักข่าวตั้งคำถามเกี่ยวกับการตรวจสอบคอร์รัปชันน้อยมาก เราสังเกตว่าคนที่ตามใกล้ชิดมากไม่ยกถามเรื่องนี้ คือพอถามเป็นแคพีธี ไม่ได้ถามถึงตรวจสอบ และรู้ว่าถามไปแล้วคุณทักษิณจะหงุดหงิด ทำให้ไม่ได้ข่าว ดีไม่ดีโมโหสื่อฉบับนั้น นักข่าวที่วิคนั้น เขาจะมีมือขวาคอยจัดการ ดูบุคลิกของสื่อที่ตามคุณทักษิณว่าใครอยู่กลุ่มไหน คอยจัดการนักข่าวที่ตามคุณทักษิณ ให้ช่วยตบแต่งภาพพจน์ หรือตั้งคำถามเชิงบวกเชิงลบอย่างไร มีวิธีการบอก ถ้าถามลบก็ไม่พอใจ จะคอยมาชี้แจงแทนคุณทักษิณว่า ถามอย่างนี้ไม่ได้นะ คอยกดดัน

โครงสร้างสำนักข่าวที่ให้นักข่าวคนเดียวติดตามคุณทักษิณตลอด 5 ปี ก็ทำให้เกิดการผูกขาด นักข่าวที่เขาตั้งใจดี อยากตรวจสอบในฐานะสื่อสาธารณะที่ดีกลับหวาดกลัวว่าเขาไม่สามารถทำข่าวกับคุณทักษิณได้ จากตั้งคำถามเชิงลบก็กลายเป็นตั้งบวก เพราะกลัวออฟฟิศว่าทำข่าวได้ไม่ดี ปัญหาอีกอย่างก็คือ การทำงานด้วยกันมากๆ มันกลายเป็นความรักและสงสาร กลายเป็นว่าไม่ได้ทำหน้าที่ผู้สื่อข่าว เป็นแค่ผู้ส่งข่าวเฉยๆ ในช่วงปีหลังๆเราเห็นพฤติกรรมนี้เยอะ นักข่าวที่ถูกมองว่าใกล้ชิดคุณทักษิณคอยสกัดกั้นนักข่าวที่คอยถาม

ตรวจสอบ จริงๆมันก็เกิดแบบนี้ทุกยุคสมัย แต่กรณีคุณทักษิณเขามีจิตวิทยามวลชน จิตวิทยา กับสื่อ มีเงิน มีอำนาจรัฐบีบบรรณาธิการข้างในได้ นักข่าวก็ถูกกระทบข้างในข้าง นอกหมด ทำให้จุดยืนที่ตัวเองมีอยู่ถูกคลื่นซัดไปซัดมา มันก็อยู่ในแรงปะทะที่ทำงาน ลำบาก” (ชัยฤทธิ์ ยนเปี่ยม, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2550)

สรุปได้ว่า ปัจจัยเรื่องการรักษาความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว มีผลกระทบต่อข้อกำหนด กรอบสะท้อนระบอบทักษิณ คือ ทำให้นักข่าวตระหนักรู้ในบทบาทของตัวเองต่อการทำงาน ท่ามกลางภาวะที่มีการแทรกแซงจากภายนอก ทั้งในระดับปกติ และการพยายามแทรกซึม ในระดับพิเศษที่เกิดขึ้นชัดเจนสมัยรัฐบาลทักษิณ นักข่าวที่มีความเข้าใจในการรักษา ความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว จะสามารถกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณในเชิง ตรวจสอบ กล่าวที่จะทำหน้าที่ตั้งคำถามต่อความไม่ชอบมาพากลได้อย่างตรงไปตรงมา แต่ นักข่าวที่ปล่อยให้ความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวถลึงมาเกินบทบาทผู้สื่อข่าว ก็จะตกเป็น เครื่องมือของรัฐบาลในการสื่อเสนอแต่ภาพในแง่บวกของรัฐบาล

การขาดการบูรณาการข้อมูลระหว่างโต๊ะข่าว เนื่องจากการทำงานภายใต้กอง บรรณาธิการที่มีโครงสร้างแยกส่วนกันชัดเจน เช่น โต๊ะข่าวการเมือง โต๊ะข่าวการเงิน โต๊ะ ข่าวธุรกิจ-การตลาด ทำให้หนังสือพิมพ์สามารถเสนอเนื้อหาหลากหลายและนำเสนอในเชิง ลึกได้ แต่การแยกส่วนดังกล่าว โดยมีความร่วมมือแค่ในระดับการประชุมและเตรียมประเด็น สำหรับนำเสนอในหน้า 1 ทำให้ประเด็นเฉพาะที่ต้องอาศัยการบูรณาการจากข่าวหลาย ช่องทางเกิดปัญหา และเป็นอุปสรรคต่อกำหนดกรอบข่าว ดังความเห็นต่อไปนี้

“การอยู่ในองค์กรที่เปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างเสรี มีปัญหาอยู่ที่ว่าภายในเข้าใจ มุมมองนักข่าวภาคสนามหรือไม่ บางทีนักข่าวภาคสนามได้ประเด็นตรวจสอบมา แต่ กระบวนการข้างในที่อุดมไปด้วยฝ่ายบริหาร บรรณาธิการต่างๆ หัวหน้าข่าว ก็ห่วงกังวลว่า จะมีปัญหาหรืออะไรต่างๆ ทำให้ทั้งฝ่ายปฏิบัติในสนามกับฝ่ายที่อยู่ข้างในไม่ค่อยเดินไป พร้อมๆกันด้วยดีในเรื่องข่าว

อย่างเช่นที่ โพสต์ทูเดย์ ย้ำต่อนักข่าวคือ “การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล” แต่ ปัญหาคือขาดความต่อเนื่อง ไม่ใช่เฉพาะที่นี้แต่ในหลายๆฉบับมีสภาพแบบนี้คือ 1.ข่าว ตรวจสอบขาดความต่อเนื่อง จุดประเด็นแล้วหายไป 2.ข่าวต้องอาศัยความร่วมมือจาก หลายพื้นที่ในการหาข้อมูลสนับสนุน เช่น ทำเนียบได้เบาะแสเรื่องนี้มา แล้วจะให้ทำเนียบ ไปคุยกับแบงก์ชาติ จะให้ไปคุยกับกระทรวงพาณิชย์มันมีปัญหายุ่ง บางเรื่องเป็นความ

เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อาจเชื่อมโยงข้อมูลทางเศรษฐกิจ ข้อมูลตัวเลข บางทีนักข่าวทำเนียบไม่ได้ต้องแท้ เช่น ข่าวโครงการประชานิยม กองทุนหมู่บ้าน เราตรวจสอบพบว่า มีปัญหาว่าเงินใช้ไปแล้วเป็นหนี้ สมมติว่าเราได้ข้อมูลจากแหล่งข่าว (เพราะกองทุนหมู่บ้านอยู่ในสำนักนายกฯ) ได้ข้อมูลว่าชาวบ้านเป็นหนี้เยอะแยะ มีการฟ้องร้องดำเนินคดีอยู่ในชั้นศาล นักข่าวสายศาลก็ไปตามประเด็นต่อ แต่คราวนี้พอตามได้ข้อมูลว่า นาย ก.อยู่ในศาลนี้ ติดหนี้อยู่เท่านี้ ที่นี้มันก็ต้องต่อไปว่า ผลของหนี้ทำให้ภาวะรายได้หรืองบประมาณที่ต้องสูญเสียแต่ละปีไปเท่าไร ลองประสานกับทางกระทรวงการคลังสิ แต่ข้างในกลับไม่ได้ติดต่อ

บางทีประเด็นที่เขาให้มาเราพบว่าไม่เป็นเช่นนั้น เราเช็คกับแหล่งข่าวถ้าเป็นอีกข้อมูลหนึ่ง บางทีมันก็เป็นปัญหาเรื่องข้อมูลเป็นการปล่อยข่าว หรือยึดมั่นกับแหล่งข่าวตัวเอง พอเราอธิบายส่วนของเราไปแล้วข้อมูลขัดแย้งกัน บางทีก็สรุปลงด้วยการไม่นำเสนอ” (ธรรมสถิตย์ ผลแก้ว, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2550)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า อุปสรรคภายในกองบรรณาธิการเองที่ขาดการบูรณาการข้อมูล ทำให้การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ ไม่สามารถตกผลึกเป็นปัญหาให้ผู้อ่านเห็นได้อย่างแจ่มชัด เนื่องจากหนังสือพิมพ์ไม่สามารถเสนอผลกระทบรอบด้านที่เกิดขึ้นจากนโยบายเศรษฐกิจที่เป็นปัญหาได้

การครอบงำสื่อในยุครัฐบาลทักษิณ อุปสรรคสำคัญในการทำหน้าที่ของนักข่าวภาคสนามที่ต้องติดตามข่าวจากทำเนียบรัฐบาลในยุค พ.ต.ท.ทักษิณ คือ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากพฤติกรรมของผู้นำที่มีกลยุทธ์ในการครอบงำสื่อ มีวิธีจำกัดขอบเขตในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนทางอ้อม และมีวิธีการกำกับสื่อภาคสนามแบบเฉพาะตัว ทำให้การทำข่าวในเชิงตรวจสอบประเด็นต่างๆที่เป็นข้อกล่าวหาต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ และรัฐบาลในยุคนั้น เป็นไปโดยลำบาก ดังความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวที่สัมผัสกับรัฐบาลทักษิณโดยตรง ดังนี้

“ความลำบากในการทำข่าวช่วงทักษิณคือ การถูกปิดกั้นในระดับหนึ่ง แต่ผมก็มีแหล่งข่าวในพรรคในรัฐบาลอยู่ สมมติว่าเต็มหนึ่งร้อย เราอาจได้หกสิบ แต่เราก็อึดว่าเราทำหน้าที่แล้ว ยอมรับว่าบกพร่องในระดับหนึ่ง แต่บกพร่องต่อหน้าที่หรือไม่ ตอบว่าไม่ เพราะเราทำเต็มที่แล้ว เขาไม่เปิดช่องให้เราเอง” (สมัชชา หุ่นสาระ, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2550)

“คุณทักษิณจัดการเรื่องสื่อดีมาก เวลาที่มีเรื่องเชิงลบจะมีทีมงานคอยจัดการเรื่องสื่อติดต่อกับบรรณาธิการข่าวเพื่อจัดการข่าวด้านลบให้เป็นด้านบวก ทีวีต้องตอบรับนโยบายคุณทักษิณ นำเสนอข่าวด้านบวกตลอด ถ้าทีวีหรือหนังสือพิมพ์ฉบับไหนมีกลุ่มทุนเข้ามาเกี่ยวข้อง ก็จะไม่กล้าที่จะนำเสนอเชิงตรวจสอบมาก เพราะกลุ่มทุนนั้นอาจถูกกดดัน ห้ามไม่ให้รัฐวิสาหกิจไปลงโฆษณา เป็นอย่างนี้นักข่าวในพื้นที่ก็กลัว เพราะนโยบายจากข้างบนห้ามนำเสนอข่าว มันเกิดสำนึกโดยธรรมชาติในการเซ็นเซอร์ตัวเอง ‘ข่าวอย่างนี้ฉันจะได้ลงหรือ ทำไปแล้วไม่ได้ลง อย่าทำดีกว่า’ เป็นวัฒนธรรมคนข่าวในยุคคุณทักษิณที่เด่นกว่าทุกรัฐบาลเท่าที่ผมสัมผัสได้ ทุกรัฐบาลก็มีเซ็นเซอร์ตัวเองแต่ไม่แรงขนาดนี้ คุณทักษิณสามารถสั่งปลดบรรณาธิการนั้นผ่านคำสั่งอ้อมๆ เกิดการแทรกสื่อ แทรกแข่งสื่ออย่างรุนแรง นับตั้งแต่ระดับใหญ่จนถึงเล็ก

ออฟฟิศก็ต้องการข่าวเอ็กซ์คลูซีฟ เมื่อมีความต้องการนี้มันก็กดดันตัวเองว่า ฉันต้องไม่ถามอะไรเชิงลบไม่งั้นคุณทักษิณจะไม่ให้ข่าวเอ็กซ์คลูซีฟ ซึ่งเป็นเหมือนเป็นรางวัลล่อ ถ้าออฟฟิศไม่เข้าใจปัญหาแบบนี้นักข่าวก็จะเกิดแรงปะทะ สุดท้ายอาจต้องเลือกเป็นมิตรกับเขา ไม่ตั้งคำถามเชิงตรวจสอบ แต่ทำหน้าที่เชิงตรวจสอบในบทบาทอื่น ตรงนี้เป็นเรื่องที่คุยกันมาก อย่างเช่น เวลาไปทำข่าวต่างจังหวัดกับคุณทักษิณ ข่าวเลือกตั้งหาเสียง เวลาทำข่าวพื้นที่มันต้องใกล้ชิดกับเขามากเลย อยู่ในการควบคุมของเขาหมดเลย บางทีออฟฟิศก็จะออกค่าใช้จ่ายเอง บางทีก็ไปเบิกใช้เงินคุณทักษิณ เหมือนเป็นบุญคุณกันอยู่แล้ว ยิ่งตามข่าวมานานแบบนี้มันก็ยิ่งซึมในสายเลือด แล้วคุณทักษิณก็จะเป็นคนกำหนดบทบาทว่าจะเอานักข่าวคนไหนตามเขา เช่น ไปในพื้นที่ทุรกันดาร ใครจะได้ขึ้นเฮลิคอปเตอร์ไปกับเขาที่ได้อีก 5 คน เขาจะไฟก๊สนักข่าวที่ไม่เป็นลบกับเขา กำหนดเลย เพราะถ้าคุณทักษิณหลุดพูดอะไรไม่ดีออกมา นักข่าวก็จะช่วยตกแต่งได้ เขาคิดอย่างนี้ ใครที่ตั้งคำถามเชิงลบก็จะทำงานเหนื่อยในพื้นที่ มันจะถูกกดดันในสื่อกับสื่อด้วยตัวเอง แต่ถ้าสื่อคนไหนมีจุดยืนไม่แน่นก็จะรวนเร

คุณทักษิณมีอำนาจเงิน และพยายามไม่ให้ส.ส.พูดในสิ่งที่เขาเป็นลบ ใครพูดมากก็ไม่ส่งลงเลือกตั้ง ชูไม่ให้เงิน คือ ส.ส.ทุกคนขึ้นตรงกับคุณทักษิณ เพราะต้องรับเงินจากคุณทักษิณคราวละเยอะๆ ก็ไม่ยากไปขัดแย้ง มันต่างจากรัฐบาลที่ผ่านมา มุ่งมันเยอะแต่ทุกมุ่งอยู่ในการควบคุมของคุณทักษิณ การทำข่าวก็จะยากเพราะ ส.ส.ไม่ยากพูด นักข่าวต้องรู้ว่ากลุ่มไหนขัดแย้งคุณทักษิณ เรารู้ว่าผลประโยชน์ไม่ลงตัว เรายุ่งไปที่กลุ่มนี้ ทีมโฆษกเขาจะรู้ว่านักข่าวกลุ่มนี้ นำโดยนาย 2-3 คนนี้มีอิทธิพลกับนักข่าวเด็กๆบางฉบับ ก็จะพยายามที่จะบอกสมาชิกในพรรคให้ระวังการให้ข่าว ระวังเจอคำถามขงประเด็นแล้วคุณจะติดกับดัก เขาจะตรวจคอลัมน์นิสต์ ตรวจข่าว แต่พอเวลาเราคุยนอกรอบ โฆษกหรือว่าทีมงานของเขาก็มาเล่าให้ฟัง ส.ส.ก็จะเล่าให้ฟังว่าที่ประชุมพรรคบอกให้ระวัง มันไม่มีความลับ

หรือแม้แต่ตอนที่พรรคไทยรักไทยแตก คนที่อยู่ในบทบาทตอนนั้นก็เล่าให้ฟังว่า ยอมรับว่าช่วงนั้นมีการโพสต์กระทู้เข้าไปช่วยสู้รบกับอีกกระทู้ที่มาขัดคุณทักษิณ มันเหมือนกับสงครามจบก็เล่าเบื้องหลังให้ฟัง เพราะตอนนี้เขาไม่ได้อยู่กับคุณทักษิณแล้ว เขาก็บอกเทคนิคให้ฟังว่า ใครเป็นคนจัดการ แก่นำพรรคคนไหนที่สั่งให้มีอีรุ่ม ไร่เรา ทำในพื้นที่ที่รู้อยู่แล้ว บางทีเขาก็บอกให้ฟังว่า เราคนละบทบาทกันนะอย่าว่าพี่เลย เราก็บอกว่าเราเข้าใจ ความเป็นส่วนตัวก็ส่วนตัว ส่วนบทบาทที่ต้องชี้แจงให้ผมก็ทำไป ทำงานคนละบทบาทแต่ก็ยังรักกัน เหมือนกับเป็นละคร ลับหลังก็สู้กัน ไก่เห็นตีนงู งูเห็นนมไก่ คุณห้าม ส.ส.คุณพุดผกไปหาส.ส.คนอื่นก็ได้ ที่พูดเรื่องความขัดแย้งผลประโยชน์ มันอยู่ไม่อยู่หรอก เพราะพรรคมี 300 กว่าคน ทีมโฆษกเขาก็พยายามจัดการภาพพจน์ของพรรค เขาให้ดี เชิญสื่อที่ตามพรรคมาทานข้าวเพื่อสร้างความคุ้นเคยหลายครั้งในช่วง 4-5 ปี แต่ส่วนใหญ่เขาก็คุมเราไม่ได้ เขาก็พยายามเล่าให้ฟังในเรื่องที่เขาเล่าได้ เล่าความเคลื่อนไหวเพื่อแลกกัน เขาก็แลกข่าวว่ากลุ่มนี้มีความเคลื่อนไหวอย่างนี้ คุณทักษิณรู้สึกอย่างไร เขารู้ว่าจุดประสงค์ว่าเราต้องการข่าว แล้วเขาก็เช็คจากเราว่าเรื่องนี้กระแสเป็นอย่างไรถ้าพรรคทำเรื่องนี้

พอพักหลังเป็นศัตรูกันระหว่างทีมโฆษกกับนักข่าวภาคสนามบางกลุ่ม คิดว่าห้ามเราไม่ได้ก็ใช้จิตวิทยาทางอ้อมว่า เห็นใจนะต้องทำบทบาทแบบนี้เพราะว่าถูกนายด่ามา เราก็บอกให้คำแนะนำมาว่า ประเด็นนี้มันไม่ดีนะ พี่อย่าทำ แถลงอย่างนี้มันเง่า แถลงอย่างนั้นมันจะเป็นลบ แต่เราคิดว่ามันไม่ได้เกินบทบาทเรา เราก็บอกความจริงใจระดับหนึ่งว่ามันเป็นลบจริงๆ ถ้าเขาต้องการเรียนรู้วิธีการเป็นข่าวอันนี้เป็นลบ แต่ว่าเนื้อแท้คอร์รัปชันเป็นอย่างไรผมก็ตรวจสอบคุณอยู่ แต่บอกให้รู้ว่าวิธีการแบบนี้เป็นลบ” (ชัยฤทธิ์ ยนเปี่ยม, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2550)

สรุปผลกระทบจากการครอบงำสื่อในยุครัฐบาลทักษิณ ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถกำหนดกรอบในเชิงตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างเต็มที่ เนื่องรัฐบาลทักษิณเข้าใจธรรมชาติการทำงานของสื่อ จึงเข้ามาแทรกแซง แทรกซื้อ และแทรกซึมได้ถูกช่องทาง ทำให้เกิดการปิดกั้นใน 2 ระดับ คือ 1.ระดับนักข่าวภาคสนามที่ต้องทำงานใกล้ชิด เลือกปฏิบัติ โดยให้สิทธิพิเศษในรูปแบบข่าวหรือข้อมูลพิเศษ (เอ็กชคลูซีฟ) กับนักข่าวที่ไม่แสดงท่าทีเป็นปรปักษ์ และปิดกั้นกับนักข่าวที่มีแนวทางทำงานเชิงตรวจสอบสูง 2.ระดับผู้บริหาร ผ่านคำสั่งทางอ้อมเช่น ใช้นโยบายด้านทุนบีบบังคับธุรกิจเพื่อไม่ให้เสนอข่าวเชิงลบ หรือบางครั้งมีการสั่งปลดหัวหน้าข่าว บรรณาธิการ ที่มีพฤติกรรมตรวจสอบ

การปิดกั้นทั้ง 2 รูปแบบที่นักข่าวสัมผัสได้ ทำให้เกิดความกังวลและไม่สามารถกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณตามข้อเท็จจริงทั้งหมดได้

1.2.1 โครงสร้างการประมวลข้อมูลของบุคคล (individual frames) ที่มีผลต่อการกำหนดกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ

ในกระบวนการกำหนดกรอบข่าวสาร (Frame Building) ปัจจัยภายในที่เป็นผลกระทบมากในเชิงลึก คือ ลักษณะเฉพาะตัวทางความคิดและกระบวนการความคิดของนักหนังสือพิมพ์เอง ที่เรียกว่า โครงสร้างการประมวลข้อมูลของบุคคล (individual frames) จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาการสะท้อนระบอบทักษิณ พบว่ามี 3 ปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้อง คือ ความเข้าใจระบอบทักษิณ แนวคิดเรื่องประชาธิปไตย และอุดมการณ์ของสื่อมวลชน ดังนี้

- ความเข้าใจระบอบทักษิณ

ความเข้าใจระบอบทักษิณ ทั้งจากประสบการณ์ที่สัมผัสโดยตรงจากการทำหน้าที่ในภาคสนาม หรือการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญต่อกระบวนการกำหนดกรอบข่าวสารในใจของผู้สื่อข่าว (Frame Building) ที่จะนำไปสู่การกำหนดกรอบ (Frame Setting) ข่าวสารลงในหนังสือพิมพ์ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นต่อระบอบทักษิณดังต่อไปนี้

ณภาพิ เลาะห์วิไลย (สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2550) แสดงความเข้าใจในระบอบทักษิณ ดังนี้

“ระบอบทักษิณ คือ กระบวนการได้มาซึ่งอำนาจในการบริหารประเทศ และกระบวนการใช้อำนาจในการบริหารประเทศ (ภายใต้ผู้นำ คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ผมรู้จักคุณทักษิณมาตั้งแต่ พ.ศ. 2530 ก่อนที่จะเข้าสู่การเมือง แรกๆ เขาไม่ใช่อย่างนี้ เป็นคนที่รับฟังคน ช่วงแรกที่เป็นนายกเขาพร้อมปรับปรุงและรับฟังความคิดเห็นทุกอย่าง แต่เมื่อผ่านจุดที่ศาลปกครองตัดสินว่าเขาพ้นจากคดีชุกหุ้ม (ภาคแรก) จุดหักเหชีวิตเขาอยู่ตรงนี้ มีคนมากหน้าหลายตาเข้าไปแวดล้อม เขาเปลี่ยนแปลงไปเพราะมีความมั่นใจมากขึ้น วิธีการพูดเปลี่ยน ความมั่นใจมากขึ้น ไม่ฟังใคร เพราะฉะนั้นกระบวนการตรวจสอบทางสังคม ตามรัฐธรรมนูญ ก็เริ่มถูกทำลาย ถ้าคุณทักษิณไม่ได้ครองเสียงข้างมากในสภา กระบวนการตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญและทางสังคมยังมีอยู่ เขาจะเป็น

นายกฯ ที่ดีกว่านี้และไม่จบอย่างนี้ เพราะเขาจะฟังคนอื่น เขาจะต้องระมัดระวัง แต่ปรากฏว่ากระบวนการต่างๆ มันถูกทำลายหมดโดยทั้งกระบวนการแวดล้อมของเขา ซึ่งเป็นกระบวนการเครือข่ายโยงใยผลประโยชน์

คุณทักษิณช่วงแรกกับช่วงสองต่างกันมาก มันสะท้อนให้เห็นว่าจริงๆ มันไม่ใช่ระบอบทักษิณ แต่เป็นระบอบการเมืองซึ่งมันเกิดขึ้นเป็นพันๆ ปี เห็นตัวอย่างจาก ฮองเต้เจอซันที่สอพลอเข้าไปอยู่ในอำนาจก็ฟัง พวกแม่ทัพทั้งหลายในประวัติศาสตร์ เช่น เรื่องสามก๊ก ตอนยังเป็นขุนศึกเก่งดี เข้าไปรับตำแหน่งแรกๆ ตั้งใจดี ปรากฏอยู่ไปตายหมดเมื่อเจออำนาจ เจอสิ่งที่ปิดหูปิดตา ไม่ฟังใคร

ระบอบทักษิณมีทั้งบวกและลบ เป็นภาพสะท้อนทางการเมืองที่ขาดการคานและดุลอำนาจ ทำให้คนๆ หนึ่ง กลุ่มหนึ่ง ทรัพยากรทางการเมือง 111 คนที่ต้องใช้เวลานานในการบ่มขึ้นมาต้องพังทลายลงไป เพราะฉะนั้นถ้าพูดถึงระบอบทักษิณ อย่าไปมองที่ตัวบุคคลหรือมองที่กลุ่ม แต่มันเป็นระบอบการเมืองอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นมาในเมืองไทย และเคยเกิดขึ้นในอดีตแล้วในหลายๆ ประเทศ ในเมืองไทยก็เคยแต่ไม่ใหญ่อย่างนี้ ในจีนก็เคยเป็นแบบนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร? เพราะการรวมศูนย์กลางของอำนาจ เป็นการรวมตัวของสิ่งที่ไม่มีการตรวจสอบได้ เป็นการรวมตัวของเครือข่ายผลประโยชน์ ธุรกิจ และการเมือง อันนี้แหละคือโจทย์ว่า การเมืองของเราถ้าจะเดินต่อไป จะทำให้สภาพนี้ไม่เกิดขึ้นอย่างไรน่าจะเป็นประโยชน์กว่า นี่แหละเป็นภาพสะท้อนของสิ่งที่มันเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต ถ้าเกิดสภาพนี้ขึ้นมา มีผู้นำอย่างนี้ มีความเข้มแข็งและเครือข่าย มีการเข้าไปเกาะกลุ่ม แสวงหาผลประโยชน์และปิดบัง มันจะมีอีก มันเป็นระบอบใครก็ไม่รู้ แต่เมื่อเราเห็นว่ามันเป็นอย่างนี้ขึ้นมา เราจะป้องกันไม่ให้เกิดสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร เพราะมันเกิดความเสียหายหมด

เราต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจว่าคำว่า ระบอบทักษิณ ถูกตั้งขึ้นมาเพื่อสื่อให้เห็นการใช้อำนาจทางการเมือง สิ่งที่เราอยากให้เราเข้าใจคือว่ารัฐบาลทักษิณหรือระบอบทักษิณ มันไม่ดีอย่างไร ความไม่ดีจริงๆ เขาผิดตรงไหน แล้วก็มันไม่ควรจะเกิดอะไรขึ้นมา เช่น 1. ความผูกขาดในอำนาจ มันไม่ควรเกิดขึ้นมาในระบบการเมืองของไทย 2. เครือข่ายทางธุรกิจที่มันเกี่ยวโยงกัน 3. การทำลายระบบการตรวจสอบ มันไม่ควรเกิดขึ้นในเมืองไทย แต่สิ่งที่ควรเกิดขึ้นในเมืองไทยคือรัฐบาลเข้มแข็ง นายกฯ ที่มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำ และสามารถบริหารประเทศทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก นี่คือด้านบวกที่เราอยากจะได้ ทำอย่างไรให้เรามีด้านบวก ไม่ใช่ว่าสิ่งที่มาจากรัฐบาลก่อนไม่เอาหมดเลยก็ไม่ถูก เพราะยังมีบางอย่างเป็นเรื่องดี

ถ้าผู้อ่านรู้เท่าทันระบอบทักษิณได้จะดีที่สุด รู้แล้วคิดตามว่าอะไรเกิดขึ้น และเข้าใจว่าปรากฏการณ์คืออะไร ไม่ใช่ว่าเมื่อพูดถึงทักษิณบ๊อบ มีด้านหนึ่งที่เกลียดมาก อีกด้านหนึ่งก็รักมาก แต่ไม่ได้ดูเลยว่าประเด็นคืออะไร หลายๆ อย่างที่เขาทำ ในเรื่องของระบบ

การรักษาพยาบาล 30 บาทรักษาทุกโรคดีใหม่ ทุกคนทำต่อหมด มีบางอย่างที่ใช้ การบริหารจัดการที่ใช้ แต่อันไหนไม่ดีก็ต้องว่าไม่ดี หากสิ่งที่ไม่ดีเยอะกว่าดีก็ต้องบอก ถ้าคุณแก้ อย่างนี้ได้ แล้วเราตั้งหลักกันได้แบบนี้ มันจะถึงแบบเดินกันไปได้โดยระบบ ประชาธิปไตย ไม่ต้องใช้ระบบอื่นเข้ามาเปลี่ยนแปลง”

สรุปความเข้าใจระบบบทักษิณของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เข้าใจระบบบทักษิณว่าเป็นการใช้ อำนาจผูกขาด และเอื้อประโยชน์ให้ธุรกิจในเครือข่ายเครือข่ายคนในรัฐบาล ทำลายระบบ การตรวจสอบถ่วงดุล สอดคล้องกับแนวทางการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบบบทักษิณ ที่ได้ศึกษามาแล้วในข้อ 1.1 ได้แก่ กรอบเรื่องความขัดแย้งภายในพรรคไทยรักไทย กรอบ เรื่องการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ กรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหาร ประเทศ กรอบเรื่องภัยของระบบบทักษิณ

ส่วนการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุถึงข้อดีเรื่อง พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สร้าง รัฐบาลที่เข้มแข็งทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก มีผลต่อการกำหนดกรอบเรื่องอำนาจนิยม ของรัฐบาลทักษิณ ในช่วง 2 ปีแรกที่เข้ามาบริหารงาน

ธรรมสถิตย์ ผลแก้ว (สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2550) แสดงความเข้าใจในระบบบ บทักษิณ ดังนี้

“ผลกระทบของระบบบทักษิณในสังคมที่น่าเป็นห่วง คือ 1.สังคมไม่มีการเรียนรู้ ไม่มี การศึกษาอย่างกระจ่างแจ้ง มุมมองกลับตาลปัตร บูชาสิ่งฉาบฉวย สิ่งที่มีคนหยิบยื่นให้โดย ไม่คิดว่าคนนั้นเป็นคนดีหรือไม่ สังคมยอมรับว่าคนเลวบริหารบ้านเมืองได้ ไม่ต้องคำนึงกัน แล้วว่า คนชั่ว หรือคอร์รัปชั่น ไม่ได้เจาะจงหมายถึงทักษิณ แต่ว่ากำลังสอนคนว่า เรื่อง ทุจริตคอร์รัปชั่นไม่ได้เป็นประเด็นหลักที่จำมาคัดกรองคนมาเป็นผู้นำแล้ว แต่กลับกลายเป็น ว่า อยากได้คนเก่งไว้ก่อน ความเลวเอาไว้ทีหลัง

2. ผลกระทบต่อสังคมจากระบบบนี้ คือ กระบวนการเข้าไปหลอมละลายองค์กรต่างๆ ทำให้ง่อนแง่น ทั้งสถาบันนิติบัญญัติ ตุลาการต้องเข้ามาแปดเปื้อน มาแก้วิกฤตทาง การเมือง องค์กรอิสระการเมืองแทรกซึมและทำลาย ทำให้เกิดการหมดความน่าเชื่อถือใน สถาบัน แล้วเมื่อไหร่จะสร้างความไว้วางใจ สร้างความเข้มแข็งกลับคืนมาได้ ความเป็น สถาบันศาลที่สูงส่งต้องวันไว้ และมาทำหน้าที่ในยามจำเป็น แต่พอถูกกระบวนการฝ่าย ระบบบทักษิณเข้าไปโจมตี ทำให้สังคมไทยปัจจุบันเกิดการวิจารณ์กระบวนการตุลาการ หนักขึ้นก็เริ่มขยับขึ้นไปฟ้องมนตรีและสถาบันระดับสูง กลายเป็นว่าสังคมกำลังอยู่ใน

ระนาบเดียวกัน ไม่ได้คำนึงถึงการจัดลำดับโครงสร้าง ต้นตอวิกฤตเกิดตรงนี้ แล้วไม่รู้ว่าอนาคตเป็นอย่างไร

ข้อดีของระบอบทักษิณ คือ ความใหม่ ผู้นำที่มีไอเดียหลากหลาย ควรจะเป็นข้อดีให้กับคนต่อไปทางการเมืองให้ศึกษาเรียนรู้ เอาข้อดีมาศึกษาเพื่อทำให้ดีหรือดีกว่านี้ ตอนนี้มันเกิดคำถามว่า เราอยู่ในยุคขาดแคลนผู้นำหรือ? เพราะว่าคนไปเปรียบเทียบกับผู้นำอย่างทักษิณที่มีไอเดียเพริศแพรว ข้อดีคุณทักษิณ คือ ทำให้สังคมเกิดคำถามและมูมมองว่าน่าจะมีภาวะผู้นำรุ่นใหม่เกิดขึ้น แต่ต้องไม่ลืมด้วยว่าได้คนเก่งแต่ไม่ดีหรือเปล่า”

สรุปความเข้าใจในระบอบทักษิณของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เห็นว่าผลกระทบด้านจริยธรรมของผู้นำ และการแทรกแซงองค์กฤษฎีที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง ถือเป็นความคิดพื้นฐานที่มีต่อการกำหนดกรอบเรื่องการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ กรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ กรอบเรื่องภัยของระบอบทักษิณ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแล้วในข้อ 1.1

ชัยฤทธิ์ ยนเปี่ยม (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2550) แสดงความเข้าใจในระบอบทักษิณ ดังนี้

“ระบอบทักษิณ มีหลายหน้ามาก มีทั้งการคอร์รัปชันขนาดใหญ่แบบโคตรโกงที่เราไม่เคยเจอกันมาก่อน การทุจริตเชิงนโยบายทั้งระดับบนและระดับล่าง การใช้อำนาจที่ละเมิดต่อหลักนิติรัฐ นโยบายประชานิยมที่สร้างคะแนนนิยมเพื่อตัวเองกลับมาใช้อำนาจรัฐอีก ธนกิจการเมือง ระบอบการเมืองใหม่ที่ไทยไม่เคยเจอมาก่อน ซึ่งอาจจะขัดแย้งกับวัฒนธรรมประเพณีการปกครองของไทย มันอยู่ได้เพราะการนำเสนอนโยบายประชานิยมที่โดนใจคนรากหญ้า คนส่วนใหญ่ของประเทศที่อยู่ชนชั้นล่างจริงๆ เนื่องจากว่าพรรคการเมืองในรัฐบาลที่ผ่านมา ไม่เคยคิดนำเสนอนโยบายที่จะให้กับประชาชน ไม่เคยมีใครสร้างหลักประกันด้านต่างๆเท่ากับรัฐบาลทักษิณมาก่อน รัฐบาลทักษิณเอาเงินอนาคตมาใช้เพื่อสร้างนโยบายประชานิยมเหล่านี้ โดยที่หลายคนมองว่ามันอาจมีปัญหาระยะยาวเรื่องการเงินของเรา แต่มันยังไม่ได้พิสูจน์

ที่ได้รับความนิยมอีกอย่างก็คือ ตัวคุณทักษิณเล่นกับสื่อเป็น สร้างกระแส สร้างการตลาดนำการเมือง ใช้ธุรกิจสื่อ ใช้อุปกรณ์เกี่ยวกับสื่อ แล้วตัวเองก็เป็นศูนย์กลางของข่าวสารทุกอย่าง วัฒนธรรมชาติของสื่อทั้งหมด ทั้งทีวี หนังสือพิมพ์ บรรณารักษ์ และรู้ธรรมชาติของนักข่าวด้วย และรู้ธรรมชาติของสังคมไทยด้วยเป็นอย่างดี คุณทักษิณรู้จักลูกของสังคมไทย สามารถที่จะหยิบฉวยเรื่องหนึ่งเรื่องใดมาใช้ประโยชน์ได้เสมอ

การที่คุณทักษิณมีนโยบายประชานิยมและได้รับคะแนนล้นหลาม ทำให้คุณทักษิณทำอะไรได้ง่ายมากกว่าทุกรัฐบาลที่ผ่านมา ซึ่งมันไม่ใช่ความผิดของคุณทักษิณ แต่มันเป็นปัญหาของระบอบการเมืองไทยที่ทำให้เกิดคนอย่างคุณทักษิณ คือ 1.ตัวรัฐธรรมนูญให้อำนาจพรรคการเมืองให้อำนาจผู้นำสร้างควมมีเสถียรภาพทางการเมือง มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในการตัดสินใจ แต่รัฐธรรมนูญก็เกิดจากที่เรามองปัญหาในอดีตของการมีรัฐบาลผสม ทำให้ประเทศไม่พัฒนา เศรษฐกิจไม่เดิน เพราะอายุรัฐบาลเฉลี่ย 1-2 ปี เป็นผลพวงจากปัญหาการเมืองในอดีตที่สะสมมาเรื่อยๆจนมาเกิดเป็นรัฐธรรมนูญ 40 และเป็นแม่แบบให้คนที่มาเป็นรัฐบาลสามารถใช้กลไก อำนาจทางการเมืองได้อย่างเข้มแข็งตามที่รัฐธรรมนูญ 40 รองรับไว้

ประกอบกับการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยในช่วง 70 ปีที่ผ่านมา เราสังเกตว่าแต่ละยุคจะมีการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการประชาธิปไตยไทย เริ่มตั้งแต่ระบอบรัฐธรรมนูญคณะราษฎร 2475 จนถึง พ.ศ. 2490 และจาก พ.ศ. 2490-2516 เป็นเรื่องของระบอบทหารมีเผด็จการทหารเกิดขึ้น มีรัฐประหารบ่อยขึ้น พ.ศ.2519 จนถึงสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เรามีประชาธิปไตยค่อนข้าง และก็มาในยุคประชาธิปไตยในระบบเปิดคือให้ส.ส.ต้องมาเป็นนายกรัฐมนตรี ในช่วงคุณชาติชาย ชุณหะวัณ เราก็เริ่มสังเกตได้แล้วว่ากลุ่มธุรกิจได้เข้ามาเยอะขึ้น เริ่มส่งตัวแทนมาอยู่ในระบบการเมือง สมัยคุณบรรหาร ตัวคุณบรรหารเองก็เป็นนายทุนท้องถิ่นเองที่มาเป็นนายกฯ จนถึงสูงสุดคือ นายทุนโทรคมนาคมที่มาจากภาคธุรกิจก็มาเป็นนายกฯ เป็นพัฒนาการของประชาธิปไตย จากระบอบของคณะราษฎร ระบอบทหาร ระบอบของนักการเมือง ระบอบของนายทุน แล้วก็ทุนนิยมสุดตัว

ประกอบกับกระแสทุนนิยมเข้ามาทับถมกระทบกับประชาธิปไตยมากขึ้นมันก็เลยเกิดคนอย่างคุณทักษิณที่เป็นนักการเมืองทุนนิยมกึ่งสามัญ เราเป็นประชาธิปไตยแบบที่ยังไม่รู้ว่าคุณทักษิณคืออะไร ประเทศตะวันตกเขาอาจจะพัฒนามามากกว่าจะเป็นประชาธิปไตยที่ตกผลึก การศึกษาทั่วถึงกว่า จิตสำนึกเรื่องการเมืองเขามากกว่า ของเรามันยังเป็นแค่เรื่องของรูปแบบต้องใช้เวลาในการพัฒนาอีก ทั้งหมดมันเลยทำให้คนอย่างคุณทักษิณระเบิดขึ้นมา ซึ่งปัญหามันมาจากความเหลื่อมล้ำในสังคมด้วย คุณทักษิณใช้เทคนิคอันนี้ พื้นที่ของชนบทขาดหลักประกันหลายๆด้าน คุณทักษิณเลยโยนระเบิดเข้าไป ตรงนั้นมันมีปริมาณผู้มีสิทธิเลือกตั้งเยอะมาก เขาเลยได้คะแนนเยอะ และก็จัดการกับภาพลักษณ์ด้านลบด้านร้ายได้หมดผ่านสื่อ ด้วยการรู้จักสื่ออย่างดี

สื่อรู้เท่าทันเขามาเยอะตลอดตั้งแต่ช่วงชุกहु้น 1 แต่เนื่องจากกระแสประชานิยมทำให้ทุกคนยังหลงใหลได้ปลื้มกับคุณทักษิณอยู่ เชื่อว่าคุณทักษิณจะมาเนรมิตประเทศไทยประกอบกับคนไทยเบื่อรัฐบาลคุณชวนที่ผ่านมา เป็อการบริหารงานที่อึดอัดต้องรอการตัดสินใจเหมือนปลัดประเทศ คุณทักษิณทำให้มันรู้สึกเหมือนตรงกันข้ามเลย คือ

กระดัดกระเฉง เป็นผู้นำที่กล้าตัดสินใจซึ่งเราไม่เคยเจอมาก่อนและรู้ดีกว่ามันโดนใจทุกคน อย่าง ถึงแม้ว่าจะผิดเรื่องคอร์รัปชัน แต่ทุกรัฐบาลที่ผ่านมาก็คอร์รัปชัน และวัฒนธรรมที่เห็นว่าการคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ไม่ผิดได้แทรกซึมในทุกชนชั้น เราไม่ได้ปลุกจิตสำนึกว่ามันเป็นสิ่งที่ผิด เราก็เลยยอมได้ คือ เขาจะคอร์รัปชันนิดหน่อยแต่เราก็ได้ด้วย ไม่เห็นเป็นไรเลย ค่านิยมนี้ทำให้คุณทักษิณสามารถอยู่ในเวทีการเมือง สามารถได้รับการอภัยจากประชาชนทุกครั้ง

แต่ระบอบทักษิณก็มีแง่มุมที่ดี ทำให้เรารู้ว่าการที่มีคุณทักษิณ การที่มีปัญหาของระบอบทักษิณ ทำให้สังคมไทยทุกส่วน นักวิชาการ ทุกชนชั้นผู้นำสังคมได้เรียนรู้ว่านี่มันคือปัญหาที่อุบัติขึ้น ปลิ้นขึ้นมาจากสังคมการเมืองไทย 75 ปีจนระเบิดขึ้นมาเป็นคนอย่างคนนี้ ผมว่าถ้าไม่เจอคนอย่างทักษิณ เราอาจจะเจอกับคนอื่นก็ได้ที่มีปัญหาไม่ต่างจากคุณทักษิณ อาจจะรุนแรงน้อยกว่าหรือมากกว่า เพราะว่าถ้าบ้านเราการศึกษายังไม่ทั่วถึง หรือผู้คนยังไม่เจริญ เจริญหมายถึงคิดได้ หรือท้องถิ่นยังไม่พัฒนา มันก็จะมีปัญหาอย่างนี้ คือเราอยากให้เห็นได้เรียนรู้ว่า

ผลของระบอบทักษิณทำให้สังคมไทยต้องเอาเป็นบทเรียนเพื่อใช้ในการปฏิรูปหลายๆ เรื่อง ปฏิรูปการเมือง หรือปฏิรูปตัวนักการเมือง หรือปฏิรูปนักวิชาการ ปฏิรูปสังคม ปฏิรูปการเมืองภาคประชาชน หรือว่าต้องให้ความสำคัญกับอำนาจของท้องถิ่นมากขึ้น ให้เขาปกครองตัวเองได้ นโยบายประชานิยมที่ผ่านมาก็ดี ทุกพรรคไม่เคยนำเสนอ ที่นี้ทุกพรรคก็ต้องนำเสนอเชิงนโยบายมากขึ้น ไม่ใช่แข่งว่าใครชื่อเสียงมากกว่ากัน มันต้องมาแข่งกันเชิงนโยบาย ประโยชน์ของคุณทักษิณก็มี ในความเลวร้ายก็แฝงไว้ด้วยการได้บทเรียนเยอะ”

สรุปความเข้าใจในระบอบทักษิณของผู้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นเรื่องการสร้างค่านิยมว่าคอร์รัปชันเป็นสิ่งไม่ผิด เป็นข้อเสียทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นในยุคสมัยรัฐบาลทักษิณ จึงเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ทำให้เกิดการกำหนดกรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ และกรอบเรื่องภัยของระบอบทักษิณ ในเนื้อหาหนังสือพิมพ์

สัมภาษณ์ นุ่นสาระ (สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2550) แสดงความเข้าใจในระบอบทักษิณ ดังนี้

“ระบอบทักษิณ คือ การเมืองส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยรอบ 5 ปีที่ผ่านมา และมีผลกระทบมาถึงทุกวันนี้ ใช้นโยบายบวกกับกลไกตลาด ใช้อำนาจรัฐในหลายเรื่องที่ไม่ค่อยชอบธรรมเท่าใดนัก แต่ไม่ได้ขาดการตรวจสอบ ไม่อย่างนั้นคงจะไม่มีเรื่องซีทีเอ็กซ์ หรือเรื่องขายชินคอร์ปให้เทมาเซกปุคขึ้นมา

คุณทักษิณเดินคล้ายๆกับที่คึกฤทธิ์เดิน คือ เล่นนโยบายที่คนจนสัมผัสได้ จับต้องได้ แบบประชานิยม คึกฤทธิ์มีหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ทักษิณมีไอทีวีในมือ คึกฤทธิ์มีแบงก์กรุงเทพพาณิชย์การ ทักษิณ ก็มีแหล่งทุนขนาดใหญ่ที่จะสนับสนุนเขาและก็ซื้อแบงก์ทหารไทยได้

คึกฤทธิ์มีทีมทุนซื้อเก่งๆ กลุ่มคนหลากหลายอยากมีอำนาจก็เข้ามาช่วย ทักษิณก็มีทุนพอที่จะไปเอาคนเดือนตุลาเข้ามาอยู่ด้วยกัน การทำนโยบายด้านประชานิยม ก็เป็นระบบความคิดของคนเดือนตุลาที่ต้องการปฏิรูปสังคมให้มีความเท่าเทียม พัฒนาเป็นนโยบายพรรคอย่างที่เราเห็นคือเน้นให้กับคนจน แต่นโยบายประชานิยมของเขาคำนึงถึงผลเสียน้อย เพราะมันไม่ใช่เงินเขา ถ้าเป็นชินคอร์ปลงทุน คิดหรือว่าเขาจะไม่คิดหลายต่อ ทำจนจะเนาถึงทุกวันนี้ บ้านเอื้ออาทรเป็นหลักที่เห็นได้ชัด คอมพิวเตอร์เอื้ออาทรปีเดียวก็พื้นฐาน

ขณะเดียวกันเขาก็ยังหลอกคนไปได้เรื่อยๆ เด็กนักเรียนต่อไปเราจะแจกโน้ตบุคคนละเครื่อง โอโหฝันหวานเลย ตอนนี้อาจสามารถเห็นได้ว่า ชาวบ้านกรีดสิ่งที่ทักษิณพูด บางทีเขาก็ทำไม่ต้องไปบอกหรือทำให้เขาทำบัญชีรายรับ ทำโน่นนี่ เขาก็คิด แหมคนเราก็มีสมองกันทุกคนแหละ เพียงแต่โอกาสมันไม่เปิด ถ้าโอกาสเปิดเขาก็ทำ เขาก็เก็บหอม ถ้าสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยกับศักยภาพเขาก็ทำไปแล้ว กลไกรัฐช่วยเขาได้อย่างไร การทำบัญชีรายรับรายจ่าย เงินออม ผมทำตั้งแต่อยู่ ป.1 ป.2 ครูก็สอนมา

สองปีแรกของ 'ทักษิณ 1' ผมว่าเขาโอเคนะ แต่อำนาจทำให้คนเปลี่ยน หลังจากเหตุการณ์ชุกหุ้มวันเดียวเขาก็ด่าศาลรัฐธรรมนูญได้เลย

ระบอบทักษิณ เข้มแข็งได้เพราะเงินเป็นปัจจัยหนึ่ง เขามีทุนแจกให้ ส.ส.ในพรรค และคนพวกนี้ก็ไปเบิกจากหัวหน้ากลุ่มด้วย การเล่นเกมเมืองมันต้องมีพวก ไม่มีพวกก็อยู่ไม่ได้ มีพวกก็ต่อรองได้ เงินนี้มาหมายถึงรายได้ที่จ่ายให้ ส.ส.รายเดือนด้วย และเงินที่ดูด ส.ส.เข้าพรรคมาด้วย ขณะเดียวกันภาพเขาก็ขายได้ว่า ในช่วงนั้นเขาเป็นผู้นำเป็นนักธุรกิจที่ร่ำรวยอันดับต้นของเมืองไทย สร้างภาพว่าเสียสละมาเล่นการเมือง แต่ผมว่าปาที่ ใครๆก็เข้ามาเพื่อต่อทุนกันทั้งนั้น มีเงินแล้วนี่ไม่รู้จะเอาไปทำอะไรก็เล่นการเมืองต่อทุน ได้ชื่อเสียงด้วย ได้เงินใช้เพิ่มขึ้นไปอีก เป็นเรื่องปกติของนักการเมืองทุกประเทศ ไม่มีใครสะอาดจริงหรอก คนสะอาดจริงน่าจะตายไปหมดแล้ว"

สรุปความเข้าใจระบอบทักษิณของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เห็นว่ารัฐบาลทักษิณเข้มแข็งด้วยบุคลิกโดดเด่นส่วนตัวในการเข้าถึงปัญหาของคนระดับล่าง และการใช้นโยบายประชานิยมทำให้เกิดการกำหนดกรอบเรื่องภาพลักษณ์อันน่านิยมของทักษิณ ในช่วงแรก แต่เมื่อเวลาผ่านไปได้เห็นข้อเสียของนโยบายประชานิยมมากขึ้น และบุคลิกส่วนตัวของ พ.ต.ท.ทักษิณ

ที่เริ่มเป็นปัญหา ทำให้เกิดการกำหนดกรอบทักษิณเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จ และกรอบเรื่องลักษณะของผู้นำประเทศที่สังคมคาดหวัง (แต่ทักษิณเป็นไม่ได้)

- แนวคิดประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย เป็นเรื่องที่ถูกนำมากล่าวถึงในสังคมอย่างกว้างขวางตลอดเวลาที่รัฐบาลทักษิณมีอำนาจบริหาร โดยเฉพาะการพยายามช่วงชิงนิยามความหมายประชาธิปไตยระหว่าง พ.ต.ท.ทักษิณ และกลุ่มอื่นๆ จนคล้ายกับเป็นข้ออ้างอมตะที่นักการเมืองมักจะหยิบมาใช้เพื่อพยุ่งอำนาจของตัวเอง ดังนั้น การสะท้อนระบอบทักษิณ ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยออกมาอย่าง ปัจจัยสำคัญที่นำมาซึ่งการกำหนดกรอบของผู้สื่อข่าวแต่ละคนจึงอยู่ที่ แนวคิดเรื่องประชาธิปไตย ที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ตามตำรา รัฐศาสตร์ และประชาธิปไตยในแบบไทย ดังความเห็นต่อไปนี้

ณภาพิ เลหาหะวิไลย (สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2550) แสดงความเข้าใจแนวคิดประชาธิปไตย ดังนี้

“คุณทักษิณมีความเข้าใจประชาธิปไตยส่วนหนึ่ง แต่การโต้แย้งคือ สิ่งที่เขาเข้าใจมันไม่พอ ประชาธิปไตยของรัฐบาลที่แล้วคือการได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน คือ 19 ล้านเสียง และคน 19 ล้านเสียงนี้แหละเป็นคำตอบของทุกอย่าง แต่ว่าระบบประชาธิปไตยจริงๆ มันไม่ได้อยู่แค่การเลือกตั้ง แต่การเลือกตั้งเป็นเพียงการนับหนึ่งของประชาธิปไตย ระบบประชาธิปไตยคือการเป็นรัฐบาล การบริหารประเทศ และเป็นระบบต่อไปว่า การบริหารประเทศโปร่งใสหรือไม่ จากนั้นต้องมีการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก กลุ่มนักวิชาการ สื่อมวลชน องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ นี่แหละคือระบบประชาธิปไตยที่ต่อเนื่องหลังจากการเลือกตั้ง ไม่ใช่การเลือกตั้งแล้วจบ

แต่ช่วงรัฐบาลที่ผ่านมา องค์กรอิสระที่ทำกรตรวจสอบก็ถูกแทรกแซง โดยทางวุฒิสภาก็เข้าไปแทรกแซงทุกองค์กร มันไม่ใช่ประชาธิปไตยแล้ว แต่มันคือการคุมเสียงข้างมาก ใช้เสียงข้างมากในสภาเข้ามาแทรกแซงองค์กรอิสระ หนังสือพิมพ์ก็มีความระมัดระวังเพราะถูกกดดันมา ทั้งทางตรงก็คือเรื่องคดีความต่างๆ นักวิชาการคนไหนที่พูดโต้แย้งกับคุณทักษิณก็ถูกได้กลับ เพราะฉะนั้นเหล่านี้มันไม่เป็นประชาธิปไตย ไม่ได้จบที่การเลือกตั้ง แต่กระบวนการอยู่ในอำนาจ กระบวนการบริหารประเทศจะต้องมีประชาธิปไตยที่ต่อเนื่องนี้แหละที่เขาปิดโอกาสตรงนี้ ทั้งๆที่ประชาชนควรจะมีโอกาสนอกเหนือจากการเลือกตั้งคือ ตรวจสอบรัฐบาล นี่คือประชาธิปไตยที่ถูกต้อง”

สรุปแนวคิดประชาธิปไตยของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เชื่อว่า พ.ต.ท.ทักษิณมีความเข้าใจประชาธิปไตยเพียงส่วนเดียว และไม่เข้าใจกระบวนการที่ต่อเนื่องตามมา รวมถึงการแทรกแซงกลไกการตรวจสอบทั้งหมดนั้น ชุดความคิดนี้จึงนำมาซึ่งการกำหนดกรอบเรื่องการสร้างคู่ตรงข้าม ระบอบทักษิณ กับ ระบอบประชาธิปไตย

ธรรมสถิตย์ ผลแก้ว (สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2550) แสดงความเข้าใจแนวคิดประชาธิปไตย ดังนี้

“ประชาธิปไตย คือ การเปิดกว้างในสิทธิเสรีภาพทางความคิดเห็น แต่ทุกคนต้องเคารพกฎกติกาด้วย กฎกติกาถูกกำหนดไว้โดยข้อตกลงร่วมกัน อาจเป็นรัฐธรรมนูญ กฎหมาย สมัยคุณทักษิณเขาใช้ความเป็นประชาธิปไตย หาช่องทางที่เป็นจุดอ่อนในรัฐธรรมนูญมาเป็นประโยชน์ให้ตัวเอง ในเมื่อรัฐธรรมนูญได้กำหนดการเป็นรัฐธรรมนูญเสี่ยงข้างมาก ก็อาศัยเสี่ยงข้างมากไปจัดการกลไกต่างๆตามโครงสร้าง เช่น องค์กรตรวจสอบอย่าง ปปช. หรือ กกต. เพราะว่าโครงสร้างของรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีคณะกรรมการสรรหาที่มีตัวแทนภาคการเมืองเข้าไปสรรหา ปปช. มีบรรดาคณะอธิการบดีเข้ามาด้วย ทักษิณก็ใช้ระบบอุปถัมภ์ตามวัฒนธรรมของสังคมไทยเข้าไปอุดหนุน คำจูน ด้วยกลไกประชาธิปไตย ไม่มีใครว่าตอนนั้นห rokok แต่มาออกปลายกันเอง มาทำพลาดกันเองใน ปปช. ตุลาการรัฐธรรมนูญ ทำในสิ่งที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ใครล่ะที่เป็นคนสั่งการ? มันก็ย้อนกลับมาที่ตนเอง นี่ไงประชาธิปไตยของ ทักษิณ ประชาธิปไตยที่อุปถัมภ์ ที่ใช้ระบบของความเอื้ออาทรเข้าไปผ่านช่องทาง ทำให้ระบบพัง”

สรุปแนวคิดประชาธิปไตยของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เห็นว่าประชาธิปไตยของระบอบทักษิณ เป็นเพียงเครื่องมือในการหาประโยชน์ให้ตัวเอง เช่น การแทรกแซงองค์กรตรวจสอบถือเป็นแนวคิดที่ทำให้เกิดการกำหนดกรอบการสร้างคู่ตรงข้าม ระบอบทักษิณ กับ ระบอบประชาธิปไตย และกรอบการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ (ซึ่งขณะนั้นหนังสือพิมพ์สะท้อนให้เห็นว่า เป็นเพียงเครื่องมือของรัฐ)

ชัยฤทธิ์ ยนเปี่ยม (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2550) แสดงความเข้าใจแนวคิดประชาธิปไตย ดังนี้

“ประชาธิปไตย มีหลายความหมาย การที่ประชาชนได้ปกครองตัวเอง การที่ผู้นำต้องฟังทุกเสียงของสังคม ประชาธิปไตยอาจหมายถึงทุกอย่างๆ การเลือกตั้ง เปิดให้มีการ

ตรวจสอบ เสรีภาพของสื่อที่รัฐไม่ควรมาละเมิดสิทธิมากเกินไป หมายถึง ละเมิดได้ในระดับที่เอาไปใช้จัดการกับเรื่องสำคัญบางเรื่อง เราอาจจะยอมให้ละเมิดได้ มันไม่มีอะไรที่สุดโตรงต้องถ่วงปกครองตัวเองได้ เข้มแข็ง มีปากมีเสียง มีการเคลื่อนไหว มีการประท้วงในปัญหาของเขาได้

ประชาธิปไตยในความหมายผมวันนี้คือ การเมืองภาคประชาชนที่ตื่นตัว จิตสำนึกของพลเมืองโดยที่รัฐเข้ามากำกับเฉยๆไม่ได้มาบังคับ หากลไกให้เขา ประชาธิปไตยหมายถึง รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย ทุกคนมีหนึ่งเสียงมีสิทธิโดยแท้จริง ไม่ใช่ให้สิทธิขาดแก่นักการเมืองแล้วเขาก็ไปปกครองในรัฐสภา แล้วก็อ้างประชาชนว่าเขาแล้ว ประชาธิปไตย หมายถึง ทุกอย่างที่ทำให้พลังคุณธรรม พลังจริยธรรม พลังประชาธิปไตยมันกระตือรือร้น ให้มันตรวจสอบถ่วงดุลกันโดยที่รัฐแค่เฝ้ายืนดูอยู่ห่างๆ แค่งำกับเท่านั้นเอง

ผมว่าหลายรัฐบาลก็ปิดเบือนประชาธิปไตย แต่ว่าคนละมิติ มิติในยุคของทักษิณ ในแง่ของสื่อค่อนข้างปิดเบือนอย่างรุนแรง เข้ามาแทรกแซง แทรกซื้อ ประชาธิปไตยในยุคของคุณทักษิณมีการใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรมเกิดขึ้น โดยเฉพาะการไม่เคารพต่อการตรวจสอบ การแทรกแซงองค์กรอิสระ การไม่เคารพต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญปี 40 ที่ให้องค์กรอิสระได้ตรวจสอบความฉ้อฉลของการเมือง ยุคคุณทักษิณส่งคนเข้าไปแทรกซึม แทรกซื้อในวุฒิสภา ยุคคุณทักษิณไม่เปิดโอกาสให้พื้นที่ส่วนน้อย หรือนักวิชาการ หรือผู้นำสังคมได้แสดงความคิดเห็น ปิดกั้นเสรีภาพของสื่อ คอรัปชั่นอาจเป็นปัญหาธรรมดาของประชาธิปไตย แต่ในยุคคุณทักษิณไม่เปิดโอกาสให้ตรวจสอบถ่วงดุลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยุคคุณทักษิณถูกการเมืองภาคประชาชน ทำลายการเมืองภาคประชาชนโดยสิ้นเชิง

ในยุคของคุณทักษิณ มีผู้นำภาคประชาชนเสียชีวิตจากการต่อสู้กับโครงการของรัฐเกือบ 20 คน ในยุคคุณทักษิณ คุณสมชาย นีละไพจิตร ต้องเสียชีวิตไปโดยที่ยังหาสาเหตุไม่ได้ ในยุคของคุณทักษิณทำให้ปัญหาภาคใต้ ซึ่งเป็นปัญหาตั้งแต่เด็กดำบรรพระเบิดขึ้นมาอีกครั้ง โดยคุณทักษิณราดน้ำมันด้วยคำพูด วาทะคุณทักษิณพูดถึงเรื่องว่าพื้นที่ไหนไม่เลือกพรรคตัวเองก็จะไม่ให้ปัจจัย ซึ่งมันไม่ใช่หลักประชาธิปไตย การอ้าง 19 ล้านเสียงเพื่ออ้างความชอบธรรมให้คุณ แต่คุณก็ไม่ได้นึกถึงเสียงที่ไม่ได้เลือกคุณ เพราะว่าคุณเป็นผู้นำของประเทศ ไม่ใช่ผู้นำพรรคไทยรักไทยที่มาปกครองประเทศนี้ คุณต้องปกครองประเทศอย่างเท่าเทียมกัน”

สรุปแนวคิดประชาธิปไตยของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่มองเห็นการใช้อำนาจอันไม่ชอบธรรมโดยอ้างหลักประชาธิปไตย และการปิดกั้นการตรวจสอบถ่วงดุล เป็นปัญหาใหญ่ของระบอบทักษิณ ทำให้เกิดการกำหนดกรอบเรื่องการสร้างคู่ตรงข้าม ระบอบทักษิณ กับ ระบอบประชาธิปไตย และกรอบเรื่องภัยของระบอบทักษิณ ขึ้น

สมัชชา อนุสาระ (สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2550) แสดงความเข้าใจแนวคิด ประชาธิปไตย ดังนี้

“ประชาธิปไตย คือ ระบบที่เร็วที่สุด เกณฑ์คนไปเลือกมีสิทธิมีส่วนร่วม เอาเข้าจริง ใครมีอำนาจอยู่ในมือก็ใหญ่ เป็นเครื่องมือหลอกให้มวลชนวางใจว่าคุณมีส่วนร่วมในระบบ เท่านั้นเอง มันเป็นวิธีที่เร็วที่สุด ผมอ่านจากหนังสือที่นักรัฐศาสตร์เขาคิด ซึ่งมันก็จริง มันเร็วจริงๆ ใครมีอำนาจก็กุมอำนาจเท่านั้นเอง ประเทศไทยยังอยู่อีกไกลจากคำว่า Democracy เพราะระบบความคิดของบ้านเรามันระบบอุปถัมภ์อยู่แล้ว นี่พวกเราเลือก เพราะเคยช่วยเหลือกันมา ถึงจะเร็วแค่ไหนก็ต้องเลือก นี่พวกเราก็อ้างแต่คนนั้นให้เงินเยอะกว่าลองดูสักทีสิ เพื่อจะดีกว่าพวกเรา พวกเราอย่างไรก็ช่วยเราอยู่แล้ว สังคมไทยก็มีอยู่แค่นี้ หลุดพ้นยาก

สำหรับทักษิณ ประชาธิปไตยไม่ใช่เป้าหมาย เป็นเพียงวิธีการ นี่เป็นคำพูดของเขา เท่านั้นที่สะท้อนอะไรได้หมดแล้ว มันเป็นคำอธิบายที่ตอบได้ด้วยตัวเองแล้ว ก็เหมือนกับที่ตอบไปตอนต้นว่า เป็นวิธีที่เร็วที่สุดเพื่อให้ใครเข้ามาอยู่ในอำนาจได้โดยมีการรับรองอย่างชอบธรรมเท่านั้นเอง มันเป็นวิธีการ แต่คนไทยยังห่างไกลจากการเข้าถึง แต่เหมาะหรือไม่ มันก็มีอยู่แค่นี้ ถ้าไม่เป็นประชาธิปไตย จะเอาแบบคอมมิวนิสต์ หรือพม่า หรือ จีน ไหม เด็กในเมืองไทยการที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ดีก็มี แต่ยังมีน้อย สังคมไทยการที่จะคิดและเรียนรู้และอยู่กับมันได้อย่างชัดเจนทั้งหมดยังมีน้อย ผมถึงบอกว่ายังอีกไกล มันอยู่ที่ระบบคิดของส่วนบุคคลมากกว่าในการไฝ่หาความรู้”

สรุปแนวคิดประชาธิปไตยของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เชื่อว่ารัฐบาลทักษิณ ใช้ข้ออ้าง ประชาธิปไตยเป็นเพียงวิธีการแสวงหาอำนาจและใช้อำนาจโดยชอบธรรมทั้งๆที่ยังอิงอยู่กับระบบอุปถัมภ์เป็นใหญ่ นั้น ทำให้เกิดการกำหนดกรอบเรื่องทักษิณเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจ เบ็ดเสร็จ

- **อุดมการณ์ของสื่อมวลชน**

ในภาวะวิกฤตการเมือง อุดมการณ์ของสื่อมวลชนที่ถูกนำมาพูดถึงมากที่สุด นอกจากเรื่องบรรทัดฐานวิชาชีพที่นักข่าวแต่ละคนต้องมีแล้ว บทบาทเรื่องความเป็นกลาง เป็นประเด็นที่ถูกนำมาพูดถึงมากที่สุด เนื่องจากวิกฤตมักเกิดจากความขัดแย้งของคนสองฝัก

สองฝ่าย และสายตาทุกคู่ของคนในสังคมต่างก็จับจ้องไปที่อุดมการณ์ของสื่อว่าจะเกิดการเลือกข้าง หรือให้ข้อมูลรอบด้านที่ยุติธรรมหรือไม่ ดังความเห็นต่อไปนี้

ณภาพิ เลาะห์วิไลย (สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2550) แสดงความคิดเห็นต่ออุดมการณ์ของสื่อมวลชน ดังต่อไปนี้

บรรทัดฐานวิชาชีพ

“การทำงานข่าวช่วงระบอบทักษิณทำให้ต้องมีความระมัดระวัง โดยเฉพาะช่วงหลังเป็นเรื่องของการโค่นล้มกันทางการเมืองและใช้อำนาจในทางการเมือง เพราะฉะนั้นจะทำอะไรต้องระวังมาก หนังสือพิมพ์ควรจะเป็นผู้รายงานว่าเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง แต่ตอนนี้เหมือนมีสองฝ่ายกำลังวิ่งชนกัน เราไม่ควรจะไปอยู่ตรงกลางหรืออยู่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อยู่ตรงกลางถ้าถูกเขาชนก็ตายหมด อยู่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ถูกมองว่าเข้าข้าง เราควรเป็นคนที่อยู่ข้างนอกแล้วดูว่ากำลังเกิดอะไรขึ้น เขากำลังชนกันด้วยเหตุอะไรมากกว่า เป็นผู้รายงาน แต่ไม่ใช่เป็นผู้แสดง ผู้เล่น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ที่อยู่ตรงกลางระหว่างความขัดแย้ง ไม่ใช่หน้าที่เรา

อุดมการณ์ด้านที่จำเป็นจริงๆคือ จริยธรรม อาชีพนี้มันจะทำให้สังคมดีก็ได้ สังคมแย่ก็ได้ มันอยู่ที่เราเลือกทำอย่างไร เลือกเดินอย่างไร จริยธรรมจริงๆมีสอน มีให้เรียนกัน มันยากแต่เป็นสิ่งจำเป็น”

ความเป็นกลาง

“ความเป็นกลาง เป็นเรื่องลำบาก ไม่มีไม้บรรทัดหรือเครื่องมือมาวัดว่าความเป็นกลางอยู่ตรงไหน แต่สิ่งที่เราบอกว่าเราเป็นกลางได้คือ การพยายามเสนอข่าวสองฝ่ายชี้แจงมาเราก็รับฟัง หาข้อมูลให้รอบด้าน แล้วก็ให้ข้อเท็จจริงมากที่สุดแก่ประชาชน ความเป็นกลางไม่ใช่อยู่เฉยๆ คุณต้องกล้าพูดว่าเรื่องนี้ถูกเพราะอะไร และคุณต้องกล้ารับฟังอีกฝ่ายอธิบาย

ถ้าพูดถึงสื่อเลือกข้าง ไม่ใช่ว่าเลือกข้างอยู่ฝ่ายซ้ายหรือฝ่ายขวา แต่ต้องเลือกอยู่กับข้อเท็จจริง อะไรถูกก็ต้องว่าถูก ผิดก็ต้องว่าผิด ใช่ว่าเลือกข้างทักษิณก็ต้องไปอยู่กับทักษิณเลย เราไปอยู่กับฝั่งตรงข้ามทักษิณก็ต้องอยู่ฝั่งตรงข้ามทักษิณ เราต้องเลือกความถูกต้อง ความผิด ถ้าข้างทักษิณผิดมากกว่าเราก็ต้องบอกว่า คุณควรจะอยู่ต่อไปเพราะอย่างนี้ หรือคุณควรจะลาออกเพราะอย่างนี้ ไม่ใช่ที่เราเกลียดทักษิณแล้วไปอยู่อีกข้างเพื่อทำลาย มันผิดแล้ว เราต้องเลือกข้างเหมือนที่คุณอานันท์ ปันยารชุน บอกว่า หนังสือพิมพ์ควรที่จะเลือกข้างที่ถูก ข้อเท็จจริงที่ถูก แต่ไม่ใช่ว่าอยู่ตรงกลางโดยไม่บอกว่าอะไรถูก อะไรผิดก็ได้ มันเป็นเรื่องอาชีพเรา”

สรุปแนวคิดเรื่องอุดมการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เห็นว่าในวิกฤตการเมืองควรจะนำเสนอข้อมูลอย่างรอบด้าน และไม่ตามกระแสของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ต้องใช้วิจักษณ์ญาณในการเลือกชี้แนะในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นความคิดพื้นฐานที่นำไปสู่การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ ด้วยการชี้ให้เห็นผลกระทบต่อในเชิงลบต่างๆที่รัฐบาลทักษิณทำได้ เช่น กรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ

สมัชชา นุ่นสวระ (สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2550) แสดงความคิดเห็นต่ออุดมการณ์ของสื่อมวลชน ดังต่อไปนี้

บรรทัดฐานวิชาชีพ

“มีบางอย่างที่เป็นรูปธรรมจับต้องไม่ได้ซึ่งเรารู้ว่าไม่ควรทำเช่นนั้น พวกจริยธรรมคุณธรรมส่วนบุคคล แต่คนเลวๆก็มี เขาให้อะไรก็เอาหมด ผมก็เจอออฟเฟอร์ (ข้อเสนอ) ส่วนใหญ่เป็นฝ่ายพรรคการเมือง บอกว่า ‘เดี๋ยวมีค่ารถให้ละ’ ผมบอกว่า ‘ไม่ต้องออฟฟิศผมมีจ่าย คุณอำนวยความสะดวกผมในเรื่องอุปกรณ์การทำงานเช่น อินเทอร์เน็ต ก็พอ’ ถ้าคุณอยากกินข้าว สั่งสรรค์ เสวนาทำความคุ้นเคยกันก็ได้เป็นบางมือ แต่ถ้าคุณจะมาเสนอปัจจัยให้แบบฟรีๆ ผมไม่เอา บางคนกระโดดฮุบเลย เวลาไปต่างจังหวัดมึงบให้ไปเที่ยวบนเตียงอะไรอย่างนี้

ความเป็นกลาง

“ความเป็นกลางหรือ ยูโรเปียมั้ง คนนี้หว่าไม่ใช่ไต่ด่ามัน แต่ผมก็ยังเชื่อนะว่าส่วนใหญ่สื่อไม่ไปช่วยคนเลว มันไม่กลาง แต่ไม่ได้เทน้ำหนักไปช่วยคนเลวเสียทั้งหมด ส่วนการเขียนข่าวเชิงลบมากๆ ผมคิดว่าข่าวมันก็คือข่าว แหล่งข่าวว่ามาอย่างไรก็เขียนไปตามนั้น ผมไม่ได้เขียนเชิงลบ แต่ถ้าผมจะเขียนจริงๆก็ไปลงในคอลัมน์ของผม ในหน้ารายงานสถานการณ์การเมือง เพราะมีชื่อผมบายไลน์อยู่”

สรุปแนวคิดเรื่องอุดมการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เชื่อว่านักข่าวต้องไม่รับผลประโยชน์ทับซ้อน และต้องกล้าตีแผ่ข้อเท็จจริงแม้จะเป็นข่าวเชิงลบของรัฐบาลตามหน้าที่รับผิดชอบของตัวเอง เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณในประเด็นการตรวจสอบความโปร่งใสด้านต่างๆได้อย่างเต็มที่ เช่น การคอร์รัปชันในรัฐบาลทักษิณ

ธรรมสถิตย์ ผลแก้ว (สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2550) แสดงความคิดเห็นต่ออุดมการณ์ของสื่อมวลชน ดังต่อไปนี้

บรรทัดฐานวิชาชีพ

“กองบรรณาธิการเราเคยพูดเรื่องวิกฤตระบอบทักษิณเรื่องบทบาทสื่อในการทำหน้าที่ตรงนี้ มีการประชุมกันแล้วตั้งสติกับการนำเสนอว่าเราจะอยู่อย่างไร เราจะแห่ไปตามกระแสการรบราฆ่าฟันที่เปิดประเด็นมาอย่างนั้นโดยที่ไม่ได้บอกกับสังคมว่า ภาวะวิกฤตอย่างนี้ต้องกลับมาอยู่ในจุดของความร่วมมือให้มันสู่สภาวะปรกติก่อนจะดีกว่าไหม ไม่ต้องแห่ไปนำเสนอบทสัมภาษณ์ คำแถลงของทักษิณอย่างรายวัน สื่อจะอย่างไรให้ไม่ไปตามแนวชุมนุมของ นปก. หรือ กลุ่มพันธมิตรฯ หรืออะไรที่เกิดการรบราฆ่าฟันกัน แต่สื่อก็ต้องบอกทางออกให้กับสังคมด้วยว่าเจอสถานการณ์อย่างนี้ควรเป็นอย่างไร หรือนำเสนอข้อมูลที่หาจุดรวมได้”

ความเป็นกลาง

“ในภาวะระบอบทักษิณ วิกฤตที่เกิดขึ้นเป็นจุดหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบทางสื่อเหมือนกัน นอกจากทำลายโครงสร้างของระบอบประชาธิปไตยแล้ว สื่อส่วนหนึ่งก็ตกไปอยู่ทางโน้น สื่อเองอย่ามาพูดเลยว่า สื่อต้องนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง วิกฤตนี้ใหญ่หลวงของชาติ สื่อต้องมาทบทวนว่านอกจากการทำหน้าที่ที่ตรวจสอบ เสนอความเป็นกลางที่ดัดจริต พูดกันอยู่ทุกวันนี้ ภาวะความจำเป็นของบ้านเมือง เราเป็นตัวแทนที่ทำหน้าที่เป็นคนๆหนึ่งของชาติ เราจะทำอะไรให้มันดีขึ้นได้หรือไม่”

สรุปแนวคิดเรื่องอุดมการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เชื่อว่าสื่อต้องมีจุดยืนในการเป็นสติปัญญาให้กับสังคมในภาวะขัดแย้ง และต้องชี้แนะทางออกที่ถูกต้องเพื่อให้บ้านเมืองดีขึ้นได้ เป็นพื้นฐานความคิดของนักข่าวที่นำไปสู่การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณในเชิงการติดตามสถานการณ์อย่างรอบด้าน เพื่อให้ผู้อ่านได้นำข้อมูลไปตัดสินใจ เช่น กรอบเรื่องการยุบพรรคไทยรักไทย/ตัดสิทธิ 111 แกนนำ ไม่แก้ปัญหาคารเมือง ที่นำเสนอมุมมองเรื่องการใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดว่า อาจจะไม่นำมาสู่ความสมานฉันท์ในการแก้ไขปัญหาบ้านเมือง

ชัยฤทธิ์ ยนเปี่ยม (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2550) แสดงความคิดเห็นต่ออุดมการณ์ของสื่อมวลชน ดังต่อไปนี้

บรรทัดฐานวิชาชีพ

การทำงานในทุกรัฐบาล สื่อต้องมีความรัก ชอบ โกรธ หลง ผู้นำบางคนอยู่แล้ว แต่อย่ายอมตนเป็นคนของความไม่ถูกต้อง ที่ผ่านมามีสื่อในยุคคุณทักษิณมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องเยอะ ทั้งส่วนตัว ทั้งชอบ ทั้งรัก ผลประโยชน์มันซึมเยอะ ทำให้งานสื่อมันพลอย

ทำให้สี่เทาๆเด่นขึ้น มีการต่อสู้แบ่งขั้วกันเยอะหลายๆสื่อเป็นอย่างนั้น แต่ว่าใครเปิดเผยตัวเองหรือปกปิดตัวเองได้เนียนกว่ากันเท่านั้น เพราะว่ามันไม่มีอะไรที่ใสบริสุทธิ์อยู่แล้ว ยุคนี้มันเทาๆทั้งนั้น”

ความเป็นกลาง

“ผมคิดว่าไม่มีความเป็นกลางนะ แม้ว่าพยายามบอกว่ามีความเป็นกลาง ก็ต้องตั้งคำถามว่า ‘กลาง’ ของอะไร นักวิชาการเป็นกลางหรือเปล่า แล้วกลางของอะไรอีก ผมไม่รู้ว่าเรายึดอะไรเป็นศูนย์กลางของความเป็นกลาง สื่อก็ไม่รู้หรือกว่ากลางของอะไร นอกจากรู้ว่าถ้าเราทำอย่างนี้ประชาชนได้ เราก็ตรวจสอบ มันเป็นเรื่องง่าย ๆ ในแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะ เป็นนักข่าว นักวิชาการ เราทำหน้าที่ดีในการตรวจสอบการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม ตรวจสอบการคอร์รัปชัน เป็นพื้นที่ให้กับคนส่วนน้อยในสังคม รายงานข่าวตามหลักความน่าสนใจ เราารู้สึกว่าไม่มีความเป็นกลาง

ส่วนการเลือกข้าง ผมก็ไม่รู้ว่าเลือกข้างระหว่างข้างอะไรกับข้างอะไร ข้างของทักษิณหรือไม่ใช่คุณทักษิณหรือ คือทุกวันนี้มีการพูดเข้าใจกันว่า ข้างของคุณทักษิณกับไม่ใช่คุณทักษิณ ข้างความชั่วร้ายหรือความไม่ชั่วร้าย อย่างที่บอกว่าข้างคุณทักษิณก็ไม่ใช่จะชั่วร้าย ร้อยเปอร์เซ็นต์ ในความชั่วร้ายมันก็มีด้านที่เป็นบทเรียน แต่ผมเข้าใจว่าเขาโยนคำถามนี้มาพูดก็คือ ให้สื่อที่เป็นอีแอบ ซ่อนผลประโยชน์ของตัวเองทางลับๆอ้อมๆ ใช้เทคนิคการเขียน ใช้วิธีการรายงานข่าวโดยที่ตีตนสองหน้า ให้เผยตัวตนที่แท้จริงว่าคุณจะยืนอยู่จุดไหน บนผลประโยชน์ที่แท้จริงที่ประชาชนควรได้รับมากกว่า ให้เขาแกะหน้ากากของเขาออกมาให้ชัดเจน เพื่ออะไร? ก็เพื่อให้คนในยุคคุณทักษิณที่มีคนรักและเกลียดสุดขีด ให้มันเกิดนวัตกรรมที่ว่า ‘เลือกข้าง’ ‘เป็นกลาง’ เกิดขึ้น”

สรุปแนวคิดเรื่องอุดมการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เชื่อว่าสื่อต้องยึดถือความถูกต้องเป็นหลัก และเลือกยืนอยู่ข้างผลประโยชน์ของประชาชน ถือเป็นแนวคิดพื้นฐานที่ทำให้เกิดกระบวนการกำหนดกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ เช่น กรอบทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ

สรุปคือ ปัจจัยแวดล้อมขององค์กร มีผลต่อการกรอบในภาพกว้างด้านการปฏิบัติตัวของนักข่าว 1.นโยบายหนังสือพิมพ์ในฐานะสินค้าประเภทหนึ่ง เป็นเกณฑ์ให้นักข่าวทราบ เนื้อหาประเภทที่ต้องการ ในกรณีของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และ โพสต์ทูเดย์ ต่างมีนโยบายนำเสนอข่าวการเมืองเศรษฐกิจทั้งหลายในยุครัฐบาลทักษิณ ทำให้ประเด็นข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับ สามารถให้รายละเอียดในเชิงเศรษฐกิจได้มากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณอื่นๆ และ

สะท้อนระบอบทักษิณได้มากกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทอื่นๆ เนื่องจากระบอบทักษิณ ใช้เศรษฐกิจเป็นตัวชูโรงในด้านนโยบาย ดังนั้นแง่มุมด้านเศรษฐกิจจึงเป็นตัวสะท้อนระบอบทักษิณได้ดีที่สุด เช่น การกำหนดกรอบเรื่องการคอร์รัปชันในรัฐบาลทักษิณ ที่สามารถลงรายละเอียด วิเคราะห์เจาะลึกในแง่การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการถือครองหุ้นของชาวต่างชาติได้อย่างละเอียด

2. นโยบายกองบรรณาธิการ เป็นตัวกำหนดบทบาทของนักข่าวในภาคปฏิบัติ ในกรณีนี้คือการเปิดโอกาสให้แหล่งข่าวฝ่ายตรงข้ามมีพื้นที่ในการชี้แจงอย่างเท่าเทียมกัน ขณะเดียวกันเน้นตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของรัฐบาล ทำให้นักข่าวสามารถกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณได้อย่างเต็มที่ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

นอกจากนั้นการยอมรับว่าหนังสือพิมพ์เป็นสินค้าชนิดหนึ่งที่ต้องมีกลุ่มทุนกำกับ ทำให้เกิดการทับซ้อนกับจุดยืนของหนังสือพิมพ์ และมีผลต่อการกำหนดกรอบนำเสนอข่าวบางครั้ง แม้ว่ารูปแบบของกลุ่มทุนหนังสือพิมพ์ไม่เข้ามาแทรกแซงชัดเจนต่อนโยบาย แต่ทำให้เกิดบรรยากาศของการระมัดระวังไม่ให้นำเสนอข่าวไปกระทบรุนแรงต่อผลประโยชน์ของกลุ่มทุน

ด้านการระบวนการทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลนั้น นักข่าวต้องมีวิธีการบริหารจัดการความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวให้เหมาะสม เพราะปัจจัยข้อนี้มีผลกระทบต่อกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ คือ ทำให้นักข่าวตระหนักถึงบทบาทของตนเองต่อการทำงานท่ามกลางภาวะที่มีการแทรกแซงจากภายนอก ทั้งในระดับปกติ และการพยายามแทรกซึมในระดับพิเศษที่เกิดขึ้นชัดเจนสมัยรัฐบาลทักษิณ นักข่าวที่มีความเข้าใจในการรักษาความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว จะสามารถกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณในเชิงตรวจสอบ กล้าที่จะทำหน้าที่ตั้งคำถามต่อความไม่ชอบมาพากลได้อย่างตรงไปตรงมา แต่นักข่าวที่ปล่อยให้ความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวถลึงมาเกินบทบาทผู้สื่อข่าว ก็จะถูกเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการนำเสนอแต่ภาพในแง่บวกของรัฐบาล

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในกระบวนการอีกเรื่อง อุปสรรคภายในกองบรรณาธิการเองที่ขาดการบูรณาการข้อมูล ทำให้การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ ไม่สามารถตักตักเป็นปัญหาให้ผู้อ่านเห็นได้อย่างแจ่มชัด เนื่องจากหนังสือพิมพ์ไม่สามารถเสนอผลกระทบรอบด้านที่เกิดขึ้นจากนโยบายเศรษฐกิจที่เป็นปัญหาได้

ส่วนผลกระทบจากการครอบงำสื่อในยุครัฐบาลทักษิณ ทำให้นักข่าวไม่สามารถกำหนดกรอบในเชิงตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากรัฐบาลทักษิณเข้าใจธรรมชาติการทำงานของสื่อ จึงหาวิธีเข้ามาแทรกแซง แทรกซื้อ และแทรกซึมได้ถูกช่องทาง ทำให้เกิดการปิดกั้นใน 2 ระดับ คือ 1.ระดับนักข่าวภาคสนามที่ต้องทำงานใกล้ชิด เลือกปฏิบัติโดยให้สิทธิพิเศษในรูปแบบข่าวหรือข้อมูลพิเศษ (เอ็กซ์คลูซีฟ) กับนักข่าวที่ไม่แสดงท่าทีเป็นปรปักษ์ และ

ปิดกั้นกับนักข่าวที่มีแนวทางทำงานเชิงตรวจสอบสูง 2.ระดับผู้บริหาร ผ่านคำสั่งทางอ้อมเช่น ใช้นโยบายด้านทุนบีบบังคับธุรกิจเพื่อไม่ให้เสนอข่าวเชิงลบ หรือบางครั้งมีการสั่งปลดหัวหน้าข่าวบรรณาธิการ ที่มีพฤติกรรมตรวจสอบ

การปิดกั้นทั้ง 2 รูปแบบที่นักข่าวสัมผัสได้ ทำให้เกิดความกังวลและไม่สามารถกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณตามข้อเท็จจริงทั้งหมดได้

โครงสร้างการประมวลข้อมูลของบุคคล (individual frames) ของบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวเอง ซึ่งทำให้เกิดการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ พบว่ามาจากความเข้าใจและทัศนคติส่วนบุคคลที่มีต่อ 3 เรื่องหลัก คือ

1. ความเข้าใจระบอบทักษิณว่าเป็นการใช้อำนาจผูกขาด และเอื้อประโยชน์ให้ธุรกิจใครือข่ายเครือญาติคนในรัฐบาล ทำลายระบบการตรวจสอบถ่วงดุล สอดคล้องกับแนวทางการกำหนดกรอบเรื่องความขัดแย้งภายในพรรคไทยรักไทย (เนื้อหาสะท้อนให้เห็นการเป็นเผด็จการรัฐสภา การควบคุม ส.ส. จำนวนมากในพรรค แต่เกิดปัญหาผลประโยชน์ไม่ลงตัว - ข้อสังเกตจากผู้วิจัย) กรอบเรื่องการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ (สะท้อนแนวคิดที่เชื่อว่าระบอบทักษิณแทรกแซงองค์กฤษฎีกาที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ) กรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ (หนังสือพิมพ์สะท้อนการเอื้อประโยชน์เครือญาติโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของประเทศ)

ความเข้าใจว่าระบอบทักษิณทำให้เกิดการสร้างค่านิยมว่าคอร์รัปชันเป็นสิ่งไม่ผิด และนักข่าวเห็นว่าเป็นข้อเสียทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นในยุคสมัยรัฐบาลทักษิณ จึงเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ทำให้เกิดการกำหนดกรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ เช่นกัน

ส่วนข้อดีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ในทัศนะของผู้สื่อข่าว ด้านการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สร้างรัฐบาลที่เข้มแข็งทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก มีผลต่อการกำหนดกรอบเรื่องอำนาจนิยมของรัฐบาลทักษิณ ในช่วง 2 ปีแรกที่เข้ามาบริหารงาน

ความคิดเห็นว่า รัฐบาลทักษิณเข้มแข็งด้วยบุคลิกโดดเด่นส่วนตัวในการเข้าถึงปัญหาของคนระดับล่าง และการใช้นโยบายประชานิยม ทำให้เกิดการกำหนดกรอบเรื่องภาพลักษณ์อันน่านิยามของทักษิณ ในช่วงแรก แต่เมื่อเวลาผ่านไปได้เห็นข้อเสียของนโยบายประชานิยมมากขึ้น และบุคลิกส่วนตัวของ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่เริ่มเป็นปัญหา ทำให้เกิดการกำหนดกรอบทักษิณเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จ และกรอบเรื่องลักษณะของผู้นำประเทศที่สังคมคาดหวัง (แต่ทักษิณเป็นไม่ได้)

2. ความเข้าใจต่อแนวคิดประชาธิปไตย เป็นข้อมูลพื้นฐานที่นักข่าวนำไปใช้กำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ เนื่องจากในช่วงการปกครองภายใต้รัฐบาลทักษิณ มีการกล่าวอ้างความชอบธรรมตามครรลองของประชาธิปไตยของฝ่ายรัฐบาลและกลุ่มต่อต้าน

สรุปแนวคิดประชาธิปไตยของนักข่าว ต่างเชื่อว่า พ.ต.ท.ทักษิณมีความเข้าใจประชาธิปไตยเพียงส่วนเดียว และไม่เข้าใจกระบวนการที่ต่อเนื่องตามมา รวมถึงการแทรกแซงกลไกการตรวจสอบทั้งหมดนั้น ชุดความคิดนี้จึงนำมาซึ่งการกำหนดกรอบเรื่องการสร้างคู่ตรงข้าม ระบอบทักษิณ กับระบอบประชาธิปไตย

นอกจากนี้ การแสดงความคิดเห็นว่าประชาธิปไตยของระบอบทักษิณ เป็นเพียงเครื่องมือในการหาประโยชน์ให้ตัวเอง มักใช้อำนาจอันไม่ชอบธรรมโดยอ้างหลักประชาธิปไตย และการปิดกั้นการตรวจสอบถ่วงดุล เป็นปัญหาใหญ่ของระบอบทักษิณ ก็เป็นอีกแนวคิดที่ทำให้เกิดการสร้างกรอบเรื่องการสร้างคู่ตรงข้าม ระบอบทักษิณ กับ ระบอบประชาธิปไตย และกรอบเรื่องภัยของระบอบทักษิณ ขึ้น

ส่วนการระบุว่า รัฐบาลทักษิณใช้ข้ออ้างประชาธิปไตยเป็นเพียงวิธีการแสวงหาอำนาจและใช้อำนาจโดยชอบธรรมทั้งๆที่ยังอิงอยู่กับระบบอุปถัมภ์เป็นใหญ่นั้น ทำให้เกิดการกำหนดกรอบเรื่องทักษิณเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จ

3. คุณดมการณ์ของสื่อมวลชน ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เห็นว่าในวิกฤตการเมืองควรจะนำเสนอข้อมูลอย่างรอบด้าน และไม่ตามกระแสของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ต้องใช้วิจารณญาณในการเลือกชี้แนะในสิ่งที่ถูกต้อง สื่อต้องยึดถือความถูกต้องเป็นหลัก และเลือกยืนอยู่ข้างผลประโยชน์ของประชาชน ชุดข้อมูลส่วนตัวของนักข่าวเหล่านี้ นำไปสู่การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ ด้วยการชี้ให้เห็นผลกระทบในเชิงลบต่างๆที่รัฐบาลทักษิณทำไว้ เช่น กรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ

การมีความเชื่อว่า นักข่าวต้องไม่รับผลประโยชน์ทับซ้อน และต้องกล้าตีแผ่ข้อเท็จจริงแม้จะเป็นข่าวเชิงลบของรัฐบาลตามหน้าที่รับผิดชอบของตัวเอง เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณในประเด็นการตรวจสอบความโปร่งใสด้านต่างๆได้อย่างเต็มที่ เช่น การคอร์รัปชันในรัฐบาลทักษิณ

ส่วนคุณดมการณ์ว่าด้วยจุดยืนในการเป็นสติปัญญาให้กับสังคมในภาวะขัดแย้ง และต้องชี้แนะทางออกที่ถูกต้องเพื่อให้บ้านเมืองดีขึ้นได้ เป็นพื้นฐานความคิดของนักข่าวที่นำไปสู่การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณในเชิงการติดตามสถานการณ์อย่างรอบด้าน เพื่อให้ผู้อ่านได้นำข้อมูลไปตัดสินใจ เช่น กรอบเรื่องการยุบพรรคไทยรักไทย/ตัดสิทธิ 111 แกนนำ ไม่แก้ปัญหา

การเมือง ที่นำเสนอมุมมองเรื่องการใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดว่า อาจจะไม่นำมาสู่ความ
สมานฉันท์ในการแก้ไขปัญหาบ้านเมือง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์วาทกรรมระบอบทักษิณจากการกำหนดกรอบ ของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์ วิเคราะห์ในเชิงปรัชญาของ นิตเช่

จากการศึกษาการกำหนดกรอบ (Frame Setting) ในการสะท้อนระบอบทักษิณ ของหนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ และ โพสต์ทูเดย์ ศึกษาจากการรายงานข่าว จึงพบว่าผลจากการกำหนดกรอบ ทำให้เกิดการสร้างวาทกรรมหลักของหนังสือพิมพ์ ดังต่อไปนี้

- วาทกรรมทักษิณเป็นผู้นำที่มีคุณลักษณะที่น่านิยม

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “ภาพลักษณ์อันน่านิยมของทักษิณ” ผ่านการนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนคุณลักษณะเด่นของนายกษทักษิณในหลายมิติ ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าเป็นที่ยอมรับของประชาชน (ผ่านการสำรวจความคิดเห็น “โพลล์” ต่างๆ) ได้แก่ เป็นคนที่มีความคิดฉับไว เป็นผู้นำที่ติดดินเห็นแก่ประโยชน์ของชนชั้นรากหญ้าเป็นสำคัญ พร้อมรักษาผลประโยชน์ของประเทศด้วยการตอบโต้ประเทศที่เขาเปรียบด้วยท่าทีเด็ดขาด เป็นผู้นำที่มีความเชี่ยวชาญด้านธุรกิจสูงและสามารถปรับเปลี่ยนเป็นวาทศิลป์กล่อมนักลงทุนต่างชาติ และผู้นำชาติต่างๆให้ร่วมมือทางเศรษฐกิจได้ มีความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น แต่ก็พร้อมใช้อำนาจเด็ดขาดจัดการสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

- วาทกรรมอำนาจนิยมของระบอบทักษิณ

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “อำนาจนิยมของรัฐบาลทักษิณ” โดยที่หนังสือพิมพ์ผลิตซ้ำเนื้อหาที่สะท้อนการใช้อำนาจของทักษิณ ในฐานะผู้นำมิติใหม่ที่ประสบความสำเร็จจากการเป็นนักบริหารมาแล้ว และมีความตั้งใจสูงในการขับเคลื่อนนโยบายให้สัมฤทธิ์ผลอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้องใช้ “อำนาจ” เป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการ “ปราบปราม” ปัญหาและอุปสรรคที่ขวางทาง เช่น ผู้มีอิทธิพลนอกกฎหมาย ยาเสพติด และรวมถึงอุปสรรคในทางการเมือง เช่น บุคคลที่มีแนวโน้มสนับสนุนฐานอำนาจรัฐบาลได้ นายกษทักษิณ ก็พร้อมจะใช้อำนาจเข้าไปจัดการให้อุปสรรคที่กีดขวางเหล่านี้พ้นไป โดยไม่คำนึงถึงผลที่ตามมา ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียเลือดเนื้อ ชีวิต หรือผลกระทบในเรื่องสิทธิมนุษยชน หรือการรุกรานสิทธิเสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตย

- **วาทกรรมคอร์รัปชันในระบอบทักษิณ**

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “การคอร์รัปชันในรัฐบาลทักษิณ” ด้วยการนำเสนอเชิงกระตุ้นให้ผู้อ่านเห็นปรากฏการณ์การทุจริตอย่างเป็นระบบ การคอร์รัปชันเชิงนโยบายที่ภาครัฐเข้าไปแก้กฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนบางกลุ่ม (ที่ใกล้ชิดกับรัฐบาล) ความไม่โปร่งใส ที่เกิดขึ้นในหลายรูปแบบ ภายใต้การนำของรัฐบาลทักษิณ อันทำให้ประเทศสูญเสียผลประโยชน์

- **วาทกรรมสังคมไทยต้องเรียนรู้ระบอบทักษิณ**

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “ระบอบทักษิณ คืออะไร?” หนังสือพิมพ์ตอกย้ำวาทกรรมระบอบทักษิณ ผ่านการกระตุ้นให้คนอ่านเรียนรู้ถึงผลกระทบของระบอบทักษิณที่เกิดขึ้นต่อสังคมไทยมาแล้ว ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเพื่อสะท้อนปัญหาในเชิงลึกกว่า สถานการณ์ที่ไทยกำลังเผชิญอยู่นี้มีที่มาจากอะไร และกำลังจะนำไปสู่ผลลัพธ์ใด

- **วาทกรรมทักษิณเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จ**

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “ทักษิณเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จ” ซึ่งในการสร้างวาทกรรมนี้ หนังสือพิมพ์ไม่ได้โจมตีไปที่อำนาจของ พ.ต.ท.ทักษิณ ในสภาพเพียงอย่างเดียว แต่หนังสือพิมพ์ใช้วิธีการฉายภาพซ้ำให้เห็นว่าไทยมีผู้นำที่สามารถปรากฏตัวเป็นคนแก้ปัญหาทุกอย่าง โดยมีแนวโน้มในการใช้อำนาจเบ็ดเสร็จ และการใช้ความรุนแรงจัดการคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยยกข้ออ้างความสงบเรียบร้อยของประชาชนส่วนมากเป็นข้ออ้าง อำนาจของนายท.ทักษิณไปไกลเกินอาณาเขตที่ผู้นำประเทศไทยคนใดเคยก้าวถึง สามารถดำรงตนเป็นศูนย์กลางแห่งการบัญชาการได้ทุกอย่าง ตั้งแต่เศรษฐกิจระดับชาติไปถึงเรื่องที่เป็นประเด็นปลีกย่อย

- **วาทกรรมทักษิณขาดคุณสมบัติผู้นำประเทศ**

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “ลักษณะของผู้นำประเทศที่สังคมคาดหวัง (แต่ทักษิณเป็นไม่ได้)” หนังสือพิมพ์วางแกนเรื่อง 2 ประเด็นคู่กัน คือ 1.ชี้ให้เห็นพฤติกรรมของทักษิณที่เป็นปัญหา นำมาซึ่งความเสื่อมศรัทธา เช่น การปล่อยให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ไม่สามารถตัดขาดการเป็นนักธุรกิจที่แสวงหาแต่กำไรเพื่อส่วนตัว และขาดจริยธรรมเรื่องการขายหุ้นตระกูลชินวัตรโดยไม่เสียภาษี 2.สร้างต้นแบบของผู้นำที่สังคมคาดหวัง ว่าจะต้องมี

จริยธรรมกำกับควบคุม เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจนว่า นายกษัตริย์ชาติไร้
คุณสมบัตินำประเทศ

- **วาทกรรมพรรคไทยรักไทยไร้เอกภาพ**

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “ความขัดแย้งภายในพรรคไทยรักไทย” ซึ่งหนังสือพิมพ์
ที่ประเด็นให้เห็นความเสื่อมของระบบพรรคการเมืองระบอบทักษิณที่ใช้ระบบทุนดั้งเดิม ‘มั่ง’
ต่างๆให้มาอยู่รวมกันครองเสียงข้างมากเป็นเผด็จการรัฐสภา แต่ภายในพรรคก็เกิดการ
ต่อรองผลประโยชน์ภายในพรรคโดยนำเอาเสถียรภาพของรัฐบาลมาเป็นข้อแลกเปลี่ยน
(การที่สมาชิกพรรคจะไปร่วมลงชื่ออภิปรายไม่ไว้วางใจ)

- **วาทกรรมรัฐบาลทักษิณแทรกแซงองค์การอิสระ**

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “การทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ” โดยหนังสือพิมพ์
กำหนดกรอบขึ้นนำบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญว่าเป็นความหวังของสังคม ในยุคที่เกิดความ
ขัดแย้งสูงและมีความเสี่ยงต่อการเผชิญหน้าระหว่างประชาชนกับรัฐ แต่เมื่อผลการวินิจฉัย
ของศาลรัฐธรรมนูญ ยืนยันว่าจะศาลจะไม่เข้ามามีบทบาทในการจัดการกับระบอบ
ทักษิณ หนังสือพิมพ์ได้นำเสนอข่าวที่ทำให้เข้าใจได้ว่า การตัดสินใจของตุลาการศาล
รัฐธรรมนูญบางคน อาจเชื่อมโยงกับการเอื้อประโยชน์ให้รัฐบาลทักษิณ แสดงให้เห็นการใช้
อำนาจแทรกแซงองค์การอิสระอย่าง ศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ให้แสดงบทบาทในการตรวจสอบ
ถ่วงดุลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

- **วาทกรรมระบอบทักษิณไม่เป็นประชาธิปไตย**

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “การสร้างคู่ตรงข้าม ระบอบทักษิณ กับ ระบอบ
ประชาธิปไตย” โดยวิธีการที่หนังสือพิมพ์ใช้คล้ายคลึงกับการสร้างวาทกรรมทักษิณชาติ
คุณสมบัตินำประเทศ นั่นคือ การต่อยอดวาทกรรมประชาธิปไตยในแบบของทักษิณ ที่เชื่อ
ว่าคะแนน 19 ล้านเสียงจากระบบเลือกตั้งอันสร้างสิทธิโดยชอบธรรมให้ปกครองประเทศต่อ
พร้อมทั้งอ้างสิทธิของประชาชนตามประชาธิปไตยต้องอยู่ในขอบเขต โดยพยายาม
ปราบปรามควบคุมทางอ้อมไม่ให้เกิดการชุมนุมโดยอ้างสิทธิประชาธิปไตยของคนหมู่มากที่ได้รับ
ผลกระทบ ขณะเดียวกันหนังสือพิมพ์ก็นำเสนอานิยามของประชาธิปไตยจากกลุ่มต่อต้านมา
นำเสนอในเชิงขยายความ และขัดแย้งว่าประชาธิปไตยมีความหมายกว้างกว่านิยามแบบ
ทักษิณ ซึ่งผู้นำต้องยอมรับการชุมนุมและรับฟังเสียงต่อต้านที่เกิดขึ้น

- **วาทกรรมทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ**

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “ทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ” หนังสือพิมพ์ตอกย้ำว่านายกทักษิณหมดคุณสมบัติในการบริหารประเทศอีกครั้ง แต่ด้วยเงื่อนไขที่สูงงมกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา อันเนื่องมาจากมีปฏิกริยาเร่งคือการขายหุ้นชินคอร์ปของตระกูลชินวัตรโดยไม่เสียภาษี พร้อมกับข้อกล่าวหาเรื่องการยกสัมปทานชาติ (สัมปทานโทรคมนาคม) ให้กับต่างชาติ ล้วนเป็นเหตุผลสนับสนุนให้นายกทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ ทำให้ประชานิยมกำลังต่อต้านเป็นวงกว้างกว่าทุกครั้ง โดยชี้ให้เห็นว่าสังคมต้องการทางออกจากปัญหาเหล่านี้ และหนทางสู่ทางออกด่านแรกคือนายกทักษิณต้องเปิดประตูให้ด้วยการลาออก

- **วาทกรรมทักษิณควรวางมือทางการเมือง**

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “ทักษิณควรวางมือทางการเมือง” หลังจากที่ปัญหาการเมืองยังมีท่าทีว่าจะยังไม่ยุติเนื่องจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ในฐานะรัฐบาลรักษาการณียังคงมีเจตนาที่จะสืบทอดอำนาจต่อไป ในช่วงเวลานี้หนังสือพิมพ์จึงแสดงจุดยืนที่ชัดเจนซ้ำว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ควรเว้นวรรคทางการเมือง เพื่อเปิดทางให้สังคมคลายความตึงเครียด เนื่องจากพฤติกรรมของอดีตนายกฯ มีแต่การสั่งสมความขัดแย้งรอบแล้วรอบเล่าให้ปะทุขึ้นในสังคม รวมถึงการจุดประเด็นก้าวล่วงไปถึงสถาบันชั้นสูงด้วยวาทะ “ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ” ด้วย

- **วาทกรรมระบอบทักษิณเป็นภัยต่อประเทศ**

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “ภัยของระบอบทักษิณ” ซึ่งหนังสือพิมพ์ พยายามย้ำประเด็นให้เห็นถึงผลด้านระบบของระบอบทักษิณ ไม่ว่าจะมาจากตัวผู้นำของประเทศที่มีแนวโน้มสร้างเรื่องสมานฉันท์มากลบเลือนปัญหาขัดแย้ง รวมถึงการเบี่ยงเบนประเด็นด้วยวาทะพาดพิงบุคคลชั้นสูงทำให้สังคมเกิดความขัดแย้ง พฤติกรรมการแทรกแซงองค์กรอิสระในมือยังปรากฏชัด และเริ่มมีสัญญาณปัญหาจากนโยบายประชานิยม ทำให้ประชาชนเริ่มสงสัยสัญญาณว่าไม่ต้องการให้ระบอบทักษิณอยู่ต่อไป ด้วยการที่หนังสือพิมพ์นำผลสำรวจความคิดเห็นจากโพลล์ต่างๆมายืนยัน

- **วาทกรรมระบอบทักษิณหลังการยุบพรรคไทยรักไทย**

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “การยุบพรรคไทยรักไทย กับจุดเปลี่ยนทางการเมือง” หนังสือพิมพ์ตอกย้ำวาทกรรมระบอบทักษิณ ในด้านที่เป็นผลร้ายต่อสังคมไทยอีกครั้ง ด้วย

การขยายความคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ตัดสินยุบพรรคไทยรักไทย โดยที่หนังสือพิมพ์แสดงความคิดเห็นในเชิงเห็นด้วยกับการตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญที่ถือเป็นการโค่นล้มระบอบทักษิณไปได้ส่วนหนึ่ง และส่งสัญญาณเตือนถึงพรรคการเมืองต่างๆในปัจจุบัน ไม่ให้เดินตามรอยสร้างปัญหาให้กับสังคมไทย พร้อมกระตุ้นให้คนในสังคมเฝ้าระวังพฤติกรรมของอดีตนายกษัตริย์ทักษิณ และอดีตสมาชิกพรรคไทยรักไทย 111 คนที่ถูกตัดสิทธิพยายามลี้ภัยออกนอกราชอาณาจักรด้วยการขอนิรโทษกรรมทันที

- วาทกรรมอำนาจตุลาการไม่ช่วยแก้ไขปัญหาการเมือง

มาจากการกำหนดกรอบเรื่อง “การยุบพรรคไทยรักไทย/ตัดสิทธิ 111 แกนนํา ไม่แก้ปัญหาการเมือง” ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนว่า แม้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะมีมติเอกฉันท์ให้ยุบพรรคไทยรักไทย จะเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของการล่มสลายของระบอบทักษิณ แต่การเมืองไทยจะไม่สามารถคืนสู่เสถียรภาพได้ เพราะระบอบทักษิณยังไม่ได้ล่มสลายเป็นการถาวร ขณะที่การตัดสิทธิทั้ง 111 คน สามารถตีความได้ว่าเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุอันควร เพราะเท่ากับไม่มีโอกาสสร้างความสมานฉันท์ให้สังคมที่อยู่ในภาวะแตกแยกรุนแรง คำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นการใช้เครื่องมือทางกฎหมาย เข้ามากวาดล้างระบอบทักษิณไม่ให้เกี่ยวข้องโดยตรงทางการเมือง แต่กระบวนการเคลื่อนไหวของระบอบทักษิณก็ยังคงอยู่ในรูปแบบอื่นๆได้

วาทกรรมที่ปรากฏ สามารถวิเคราะห์ในเชิงปรัชญาของ นิทเช่ ในมิติในเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ได้ดังนี้

1.2.1 มิติเชิงจริยศาสตร์

จากการวิจัยพบว่า ชุดข้อมูลด้านจริยศาสตร์ อันได้แก่ จริยธรรม ศีลธรรม ถูกหนังสือพิมพ์ผลิตซ้ำมากที่สุดในการรายงานข่าวระบอบทักษิณ ในช่วงที่ พ.ต.ท.ทักษิณ มีปัญหาส่วนตัวหลังจากการตรึงหุ้นชินวัตร ขายหุ้นบริษัทชินคอร์ป มูลค่า 7.3 หมื่นล้านบาท โดยอาศัยช่องทางกฎหมายทำให้ไม่ต้องเสียภาษี ขณะเดียวกันมีข่าวก่อกวหาเรื่องการตั้งบริษัทจดทะเบียนต่างประเทศ “แอมเพิลริช อินเวสต์เมนต์” ขึ้นมาโดยเฉพาะเพื่อให้กระบวนการโอนหุ้นก่อนหน้านี้ไม่ต้องเสียภาษีเช่นกัน มูลเหตุดังกล่าว ทำให้กระบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชนที่เผยแพร่ต่อต้านระบอบทักษิณออกมาแล้วระยะหนึ่ง ทวีความเข้ม

เข้่นและขยายวงกว้างมากขึ้นสู่หลายสาขาอาชีพ เพื่อทวงถาม “จริยธรรม” “ความชอบธรรม” ในฐานะผู้บริหารสูงสุดของประเทศ

การอุบัติขึ้นของ “วาทกรรมทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ” จึงเป็นวาทกรรมหลัก (dominant discourse) ที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น โดยมีวาทกรรมรองที่ตอกตรึงให้วาทกรรมหลักนั้นเป็นที่ยอมรับอย่างแนบแน่นในสังคม ตามช่วงเวลาต่างๆ

1. ช่วงที่ระบอบทักษิณบริหารประเทศสมัยแรก (พ.ศ. 2544-2547) หนังสือพิมพ์ผลิต “วาทกรรมอำนาจนิยมของระบอบทักษิณ” สะท้อนให้เห็นมูลฐานพฤติกรรมการใช้อำนาจของ พ.ต.ท.ทักษิณ ในการบริหารจัดการทุกเรื่องได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด

2. ในช่วงการบริหารงานในฐานะรัฐบาลสมัยที่ 2 ช่วงที่เข้าสู่ปีที่ 5 เกิดกระบวนการตรวจสอบของภาคประชาชน นำโดย พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) พฤติกรรมไม่ชอบมาพากลจากระบอบทักษิณถูกขุดคุ้ยขึ้นมา ทำให้ช่วงนั้นมีการวาทกรรมอื่นๆในหนังสือพิมพ์ ตามมา เช่น วาทกรรมคอร์รัปชันในระบอบทักษิณ วาทกรรมทักษิณขาดคุณสมบัติผู้นำประเทศ วาทกรรมรัฐบาลทักษิณแทรกแซงองค์การอิสระ วาทกรรมพรรคไทยรักไทยไร้เอกภาพ วาทกรรมระบอบทักษิณไม่เป็นประชาธิปไตย และการสื่อสารทางอ้อมสนับสนุนให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ลาออกด้วยการผลิตวาทกรรมทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ

3. หลังจากการตัดสินจำคุกคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ที่สังคมเชื่อว่าเอนเอียงเข้าข้างระบอบทักษิณ หนังสือพิมพ์ก็พัฒนากรอบข่าวสารเพื่อบรรลุความต้องการให้ พ.ต.ท.ทักษิณ และระบอบทักษิณ ออกไปจากการบริหารประเทศอย่างเด็ดขาด ด้วยการผลิตข่าววาทกรรมระบอบทักษิณเป็นภัยต่อประเทศ และวาทกรรมทักษิณควรวางมือทางการเมือง

จริยธรรม ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอขึ้นมาสละท่อนเพื่อนำไปสู่กระบวนการกำจัด พ.ต.ท.ทักษิณ และระบอบทักษิณพ้นจากการเมืองไทยไปนั้น เป็นการสร้างหลักศีลธรรมชั่วคราวขึ้นมาเป็นระบบคุณค่าชุดหนึ่งที่กำกับบทบาทผู้นำประเทศที่คนคาดหวัง และชี้ภาพให้เห็นว่าจริยธรรมแบบที่คนไทยต้องการนั้น เป็นสิ่งที่ พ.ต.ท.ทักษิณ และระบอบทักษิณไม่มีอยู่ เนื่องจากก่อนหน้านี้ไม่เคยมีกระบวนการคัดค้านนักการเมืองด้วยการนำมาตราวัดด้านจริยธรรมอย่างหนักหน่วงในรัฐบาลนี้หรือรัฐบาลชุดอื่นๆมาก่อน แม้กระทั่งยุคที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ขณะเล็กตั้งเข้ามาทำงานในช่วง 4 ปีแรก

เมื่อกาลเวลาผ่านไป เหตุการณ์ที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ประกาศยุบสภาในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ เท่ากับเป็นการพิสูจน์ว่าวาทกรรมจริยธรรมชุดดังกล่าว ถูกสร้างขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะหน้าคือ ให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ลาออก

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า วาทกรรมทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศนั้น มีมิติเชิงจริยศาสตร์ในแนวคิดที่สอดคล้องกับ นิทเช่ เนื่องจากนักปรัชญาชาวเยอรมันท่านนี้ เชื่อว่า จริยศาสตร์ หรือสิ่งที่เรียกว่าเป็นศีลธรรมนั้นไม่มีจริง สภาวะของการมีศีลธรรม ล้วน เป็นสิ่งที่ไม่ได้ดำรงอยู่จริงในทางปรัชญา แต่เป็นผลผลิตของระบบอำนาจ เป็นเพียงการ สร้างระบบคุณค่าขึ้นมาพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งในกรณีนี้คือ หนังสือพิมพ์ใช้อำนาจของการเป็น “สุนัขเฝ้าบ้าน” ตัวแทนประชาชน กำหนดท่าทีให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ลาออกหรือวางมือทาง การเมืองอย่างเด็ดขาด

ด้วยหลักเกณฑ์ดังกล่าว ทำให้สรุปได้อีกว่า วาทกรรมรองที่หนังสือพิมพ์ใช้มา สนับสนุน คือ วาทกรรมคอร์รัปชันในระบบอบทักษิณ วาทกรรมทักษิณขาดคุณสมบัติผู้นำ ประเทศ วาทกรรมรัฐบาลทักษิณแทรกแซงองค์กรอิสระ วาทกรรมพรรคไทยรักไทยไร้ เอกภาพ วาทกรรมระบอบทักษิณไม่เป็นประชาธิปไตย ก็มีหลักลักษณะของการสร้างระบบ คุณค่าขึ้นมาควบคุมพฤติกรรมของระบอบทักษิณทั้งสิ้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การกำหนดกรอบการสะท้อนระบอบทักษิณ หนังสือพิมพ์ นำเสนอ เนื้อหาที่ปรากฏมิติในเชิงจริยศาสตร์ในแบบของนิทเช่

1.2.2 มิติเชิงตรรกศาสตร์

ในการวิจัยเรื่องการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ ข้อสังเกตที่น่าสนใจอีก ประการต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนคือ วาทกรรมทักษิณหมดความชอบธรรมในการ บริหารประเทศ ที่วิเคราะห์ไปแล้วในมิติของจริยศาสตร์นั้น ในรายละเอียดของการประกอบ สร้างหลักเกณฑ์ด้านจริยธรรมขึ้นมาเสนอในช่วงเวลานั้น มีนัยยะเพื่อต่อสู้กับวาทกรรม ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ซึ่งอยู่ในเชิงตรรกศาสตร์ทั้งสิ้น กล่าวคือ ขณะที่หนังสือพิมพ์หยิบยกวาท กรรมจริยธรรม คุณสมบัติของผู้นำที่ดีขึ้นมาหวังหักล้างกับพฤติกรรมการขายหุ้นชินคอร์ป โดยไม่เสียภาษีของตระกูลนายท. พ.ต.ท.ทักษิณ เองก็นำเอาวาทกรรมข้อ กฏระเบียบตลาด หลักทรัพย์ มาอ้างว่าเป็นการซื้อ-ขายที่ถูกต้องกฎหมาย และ พ.ต.ท.ทักษิณก็ยื่นกรณ กระจ่าขายเดี่ยวที่จะยึดเอาตรรกะเรื่องความสมเหตุสมผลทางตลาดหลักทรัพย์นั้นมา อธิบายเรื่องการขายหุ้น

ปัญหาในช่วงนั้นจึงลุกลามบานปลายเนื่องจากเป็นสื่อสารกันคนละจุดยืน ด้วยเหตุที่ พ.ต.ท.ทักษิณ พยายามอธิบายด้วยตรรกศาสตร์ในแบบของทักษิณ เช่น ตรรกะที่อิงตามตัว บทกฎหมาย ในกรณีที่ตระกูลชินวัตรจัดการขายหุ้นบริษัทเพื่อไม่ให้เสียภาษีโดยที่ไม่ได้ขัด

ต่อกฎหมายได้ก็ถือว่าไม่ผิด ขณะที่หนังสือพิมพ์สะท้อนความคิดเห็นเชิงจริยศาสตร์ของสังคมที่เห็นว่า บทบาทของผู้นำที่สง่างาม เป็นสิ่งที่จำเป็นมากกว่า

หนังสือพิมพ์สะท้อนให้เห็นว่า การที่ พ.ต.ท.ทักษิณ อ้างความสมเหตุสมผลด้านกฎระเบียบ เป็นการอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อกระทำให้ผลประโยชน์แก่ตัวเองมากกว่า กระบวนการที่ไม่ต้องเสียภาษีซึ่ง พ.ต.ท.ทักษิณ พยายามอ้างว่าเป็นกระบวนการที่มีเหตุมีผล (เพราะอย่างน้อย คณะกรรมการกำกับตลาดหลักทรัพย์ กลด. เอาผิดไม่ได้) เป็นเพียงการสร้างความจริงในแบบของ พ.ต.ท.ทักษิณ และเจตจำนงในการสร้างความจริงของ พ.ต.ท.ทักษิณ ก็หมายถึง เจตจำนงในการใช้อำนาจหลบเลี่ยงกฎเกณฑ์การเสียภาษีที่มีอยู่ได้สำเร็จ

การปฏิเสธตรรกศาสตร์ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ของหนังสือพิมพ์ช่วงนั้น จึงเป็นแนวคิดอันสอดคล้องกับ นิทเช่ ซึ่งปฏิเสธว่า หลักการของการใช้เหตุผลนั้นไม่ใช่ตรรกศาสตร์ เนื่องจากเขามองว่า เหตุผล มีไว้ใช้เป็นข้ออ้างเพื่อตอบสนองต่อความปรารถนา อคติ และแรงขับภายในใจของคนเท่านั้น เขาปฏิเสธความสมเหตุสมผลอันเป็นวัตถุวิสัย (objective validity) ของตรรกศาสตร์ แต่ชี้ว่า ตรรกศาสตร์ เป็นเรื่องของอัตวิสัยมากกว่า โดยเฉพาะเมื่อคนใช้การสันนิษฐานล่วงหน้า (presupposes) หรือ ความเชื่อ (belief) ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของตัวเอง

ในกรณีจึงอธิบายได้ว่า สิ่งที่หนังสือพิมพ์พยายามสะท้อนออกมาให้เห็น คือบอกว่า ตรรกศาสตร์ในแบบทักษิณ เป็นสิ่งที่จะที่ทักษิณสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองจิตใจตัวเอง ปลอบประโลมจิตใจตัวเองว่าเป็นเรื่องถูกต้อง

ในแง่ของการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ต่อกรณีก็เช่นกัน หากวิเคราะห์ในเชิงลึกจะพบว่าวาทกรรมหลัก คือ วาทกรรมทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ และวาทกรรมรองอื่นๆ ก็เป็นเพียงการสร้างความจริงในแบบที่สังคมต้องการขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อกำกับพฤติกรรมของผู้นำประเทศ โดยที่ผู้สื่อข่าวเองยอมรับว่า กระบวนการสร้างวาทกรรมขึ้นมา นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นจากความเป็นกลาง เนื่องจากเชื่อว่าความเป็นกลางไม่มีอยู่จริง (ดูในหัวข้อ 1.2.1 กระบวนการความคิดที่มีผลต่อการกำหนดกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การกำหนดกรอบการสะท้อนระบอบทักษิณ หนังสือพิมพ์ของไทย นำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏมิติในเชิงตรรกศาสตร์ของนิทเช่

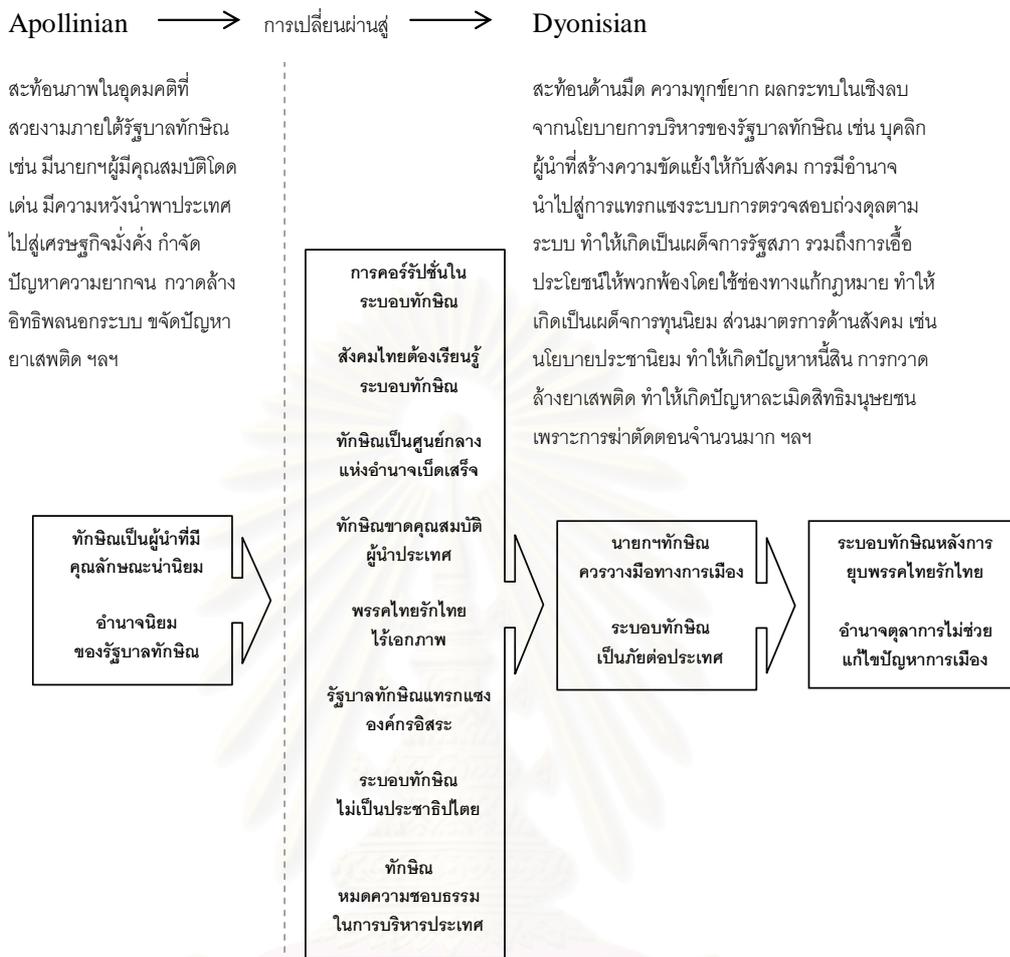
1.2.3 มิติเชิงสุนทรียศาสตร์

มโนทัศน์เรื่องสุนทรียศาสตร์ในแบบของ นิทเช่ คือ พลังของ Apollinian และ Dionisian ต้องมีสัดส่วนรวมกันอย่างพอดีเพื่อจะเกิดเป็นงานศิลปะที่ดีได้ หากนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้วิเคราะห์ในเชิงวารสารศาสตร์ สามารถอธิบายได้ว่า หนังสือพิมพ์ต้องสะท้อนระบอบทักษิณ ทั้งในด้านที่เป็นอุดมคติแบบ Apollinian สะท้อนนโยบายด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ วิสัยทัศน์ของผู้นำที่พร้อมจะจุดประเทศและกวาดล้างปัญหาต่างๆ เช่น ความยากจน อิทธิพลเดือนออกไป เพื่อเป้าหมายประเทศเศรษฐกิจทุนนิยมที่พัฒนาอย่างสมบูรณ์แบบ วาทะของผู้นำที่จะสร้างความสมานฉันท์ ฯลฯ

ในขณะเดียวกัน ต้องสะท้อนด้านมืด ความเสื่อม ที่เกิดขึ้นในระบบบทักษิณด้วยเช่น ปัญหาจากการทุจริตคอร์รัปชันโยงโยกับคนในรัฐบาล เกิดประโยชน์ทับซ้อนทำให้ผลประโยชน์ของประเทศเสียหาย นโยบายประชานิยมที่เน้นการหว่านเงินทำให้ประชาชนติดกับดักบริโภคนิยมจนเป็นหนี้สิน สภาพสังคมตกต่ำ การดำเนินนโยบายปราบยาเสพติดอย่างรุนแรงทำให้เกิดการฆ่าตัดตอน คร่าชีวิตคนไปจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นเตือนให้คนรู้สึกถึงปัญหาเหล่านั้น และนำมาเป็นบทเรียนให้สังคมต่อไป

เมื่อนำหลักการดังกล่าวมาวิเคราะห์วาทกรรมระบอบทักษิณที่ปรากฏในช่วงเวลาดังกล่าว พบว่า มีมิติในเชิงสุนทรียศาสตร์ ตามผังประกอบและคำอธิบายวาทกรรมระบอบทักษิณในมิติเชิงสุนทรียศาสตร์ต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. บทบาทในช่วงแรกที่ พ.ต.ท.ทักษิณเข้ามาบริหารงาน 3 ปีแรก หนังสือพิมพ์ ใช้แนวคิดแบบ Apollinian คือฉายให้ผู้อ่านเห็นภาพอันสวยงามของสังคมไทยมิติใหม่ๆภายใต้ นโยบาย “คิดใหม่ ทำใหม่” ของ พ.ต.ท.ทักษิณ โดยวาทกรรมหลักในขณะนั้นคือ “วาทกรรม ทักษิณเป็นผู้นำที่มีคุณลักษณะที่น่านิยม” หนังสือพิมพ์ตอกย้ำว่าผู้นำที่คนไทยเลือกตั้งเข้ามา เป็นคนที่มีความโดดเด่นและมีความสามารถในการเข้ามาบริหารจัดการได้ทุกเรื่อง

นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ สะท้อนวาทกรรม “อำนาจนิยมของระบอบทักษิณ” ด้วยเพื่อชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ มีอำนาจเป็นเครื่องมือในการจัดการ ปัญหาต่างๆได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ทำให้สังคมไทยมีความหวังว่าจะหลุดพ้นจากความ ยากจน หลุดพ้นจากปัญหา ยาเสพติด หลุดพ้นจากอิทธิพลเถื่อน และเข้าสู่ความก้าวหน้า อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน

2. ในช่วงรัฐบาลทักษิณสมัยที่สอง พบว่าเนื้อหาที่สะท้อนระบอบทักษิณ เริ่มเอนเข้าสู่แนวคิดแบบ Dyonisian คือ ตีแผ่ความดำนลับที่เกิดขึ้นภายใต้การเมืองการปกครองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ทำให้เกิดวาทกรรมคอร์รัปชันในระบอบทักษิณ วาทกรรมสังคมไทยต้องเรียนรู้ระบอบทักษิณ โดยการวิพากษ์วิจารณ์ผลเสียหายที่เกิดขึ้นจากแนวนโยบายเศรษฐกิจและการเมือง ส่วนวาทกรรมรัฐบาลทักษิณแทรกแซงองค์กฤษฎีชา วาทกรรมพรรคไทยรักไทยไร้เอกภาพ วาทกรรมระบอบทักษิณไม่เป็นประชาธิปไตย ตอกย้ำการทำลายระบบตรวจสอบถ่วงดุลตามเจตนารมณ์ของประชาธิปไตย

ส่วน วาทกรรมทักษิณเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จ วาทกรรมทักษิณขาดคุณสมบัติผู้นำประเทศ วาทกรรมทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ มุ่งสะท้อนภาพลักษณ์ด้านมืดจากตัวตนของ พ.ต.ท.ทักษิณที่เป็นปัญหาต่อการดำรงตำแหน่งผู้นำสูงสุดของประเทศ

จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบอบทักษิณ กับ สื่อมวลชน ทำให้ทราบข้อมูลที่มายืนยันสนับสนุนอีกทอดว่า หนังสือพิมพ์ ได้นำเสนอเนื้อหาที่มีมิติทางสุนทรียศาสตร์ คือ มีทั้งการสะท้อนภาพอุดมคติของระบอบทักษิณที่เป็นฉากหน้า และเป็นเหมือนภาพลวงตาให้ประชาชนยึดมั่นถือมั่น ด้วยการนำนโยบายประชานิยมมาใช้ จนมาถึงในช่วงหลัง หนังสือพิมพ์จึงพลิกบทบาทมาตีแผ่ให้เห็นสภาพการณ์อันเลวร้ายภายใต้ระบอบทักษิณ ดังต่อไปนี้

“ระบอบทักษิณกับสื่อมวลชน ผมอยากอธิบายว่า แบ่งเป็น 4 ช่วง คือ 1.ช่วงของการตื่นตูม ก่อนรัฐบาลทักษิณจะเข้ามา การเมืองอยู่ในยุครัฐบาลประชาธิปัตย์ เกิดการยุบสภา คนเอือมระอากับการคอร์รัปชัน อยากให้มีการเมืองใหม่ๆ เป็นจังหวะเหมาะของคนที่ชื่อทักษิณ แปรนด์เนมที่น่าเสนอความหวังใหม่ที่เกิดขึ้นมา สอดคล้องกับจังหวะรัฐธรรมนูญใหม่ หลายคนจึงสนับสนุนได้คะแนนเสียงถล่มทลาย นี่คือช่วงของการตื่นตูม สื่อก็ไม่ต่างอะไรกับสังคมของประชาชนทั่วไป เห็นอะไรก็เชิงบวกหมด หวานๆดอกไม้มันไปหมด ในปี พ.ศ. 2544 เอาหนังสือพิมพ์มาเรียงกันจะเห็นข่าวเชิงบวกกับรัฐบาลทักษิณ 80% เพราะบรรยากาศเต็มไปด้วยการยอมรับ

2.ช่วงที่ทักษิณนำเสนอนโยบายประชานิยม เป็นเรื่องใหม่ที่สื่อมวลชนไม่เคยเรียนรู้ ก็ต้องมาทำความเข้าใจ เหมือนกับที่ข้าราชการต้องปรับตัวต้องมีการปฏิรูป สื่อต้องไปเรียนรู้ใหม่ ไปเรียนรู้นโยบายประชานิยม 3.ช่วงหลุมพราง สื่อบางส่วนเริ่มเห็นปัญหาที่จะตั้งคำถามและตรวจสอบ แต่มีบางกลุ่มที่ตามกระแสความชื่นชอบทักษิณตกหลุมพรางไปแล้ว ช่วงนั้นเริ่มมีการวิจารณ์รัฐบาลทักษิณกันอย่างตรงไปตรงมา นอกจากสื่อแล้วก็มีคนภายใน

พรรคไทยรักไทยด้วยที่ออกมาปรากฏตัวเลย ไม่ต้องปิดลับแหล่งข่าวแล้ว ออกมาพูดทำให้เห็นเงาร้ายข้างหลังว่าเป็นอย่างไร มันก็เลยหนักขึ้น จนมาถึง 4.ช่วงเปลี่ยนผ่าน รัฐบาลทหารเข้ามา สื่อมีโอกาสได้มาส่งคยานาเปิดเผยข้อมูลมากขึ้นหลังจากที่เคยถูกเก็บเงียบไว้

ต้องยอมรับว่า บรรยากาศการตรวจสอบเกิดขึ้นช้า มีผลให้ ทักษิณ ชนะการเลือกตั้ง กลุ่มหลายในครั้งที่สอง เพราะประชานิยมฝังรากไปแล้ว สังคมซึมซับกับความแปลกใหม่ของผู้นำที่หวังคนนี้ได้ เขาฉลาดในการเข้าถึง ใช้หลักการตลาดนำการเมือง เป็นเอกลักษณ์ที่ต้องยอมรับว่าหาได้น้อยมากในผู้นำหลายๆคนที่ผ่านมา มันดีในแง่ฉาบฉวย โยนเงินไปแล้วไม่ได้มองว่าเงินนั้นจะไปสร้างผลกำไรหรือไม่ ที่พูดอย่างนี้เพราะว่าในช่วงของวิกฤต ทักษิณช่วงปลาย ก่อนที่จะพ้นตำแหน่งคุณทักษิณ เริ่มออกมาพูดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพราะว่าโดนกระตุ้นและโจมตีว่าโยนเงินไปตุ้มเดียวทำให้คนเป็นหนี้ คุณทักษิณต้องพุงสถานะตัวเองทางการเมืองด้วยการมาฟังเศรษฐกิจพอเพียงที่นักวิชาการพูดและในหลวงทรงตรัส แต่มันสายเกินไปแล้ว แต่อย่างน้อยแสดงว่าคุณทักษิณ ยอมรับใช้ใหม่ว่าหวังใช้เงินก้อนใหญ่โยนอย่างเดียวเพื่อหวังคะแนนให้กับตัวเอง คำจูนเสถียรภาพรัฐบาล เพื่อให้ตัวเองอยู่และให้ตัวเองถอนทุน ไม่ใช่หลักของนักการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางประชาธิปไตยที่ต้องให้สวัสดิการที่พร้อมๆกับทุกคนอย่างดีพอ แต่สุดท้ายมันก็หวังกลับมาเพื่อตัวเองและเพื่อพวกพ้อง และสิ่งที่ทำไปเป็นภาพลวงตาหลอก ก็อย่างที่บอกว่าทุกคนก็ตกหลุมพรางกันที่สุดในที่สุด” (ธรรมสถิตย์ ผลแก้ว, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2550)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การกำหนดกรอบการสะท้อนระบอบทักษิณ หนังสือพิมพ์ของไทย นำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏมิติในเชิงสุนทรียศาสตร์ในแบบของนิทเซ่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

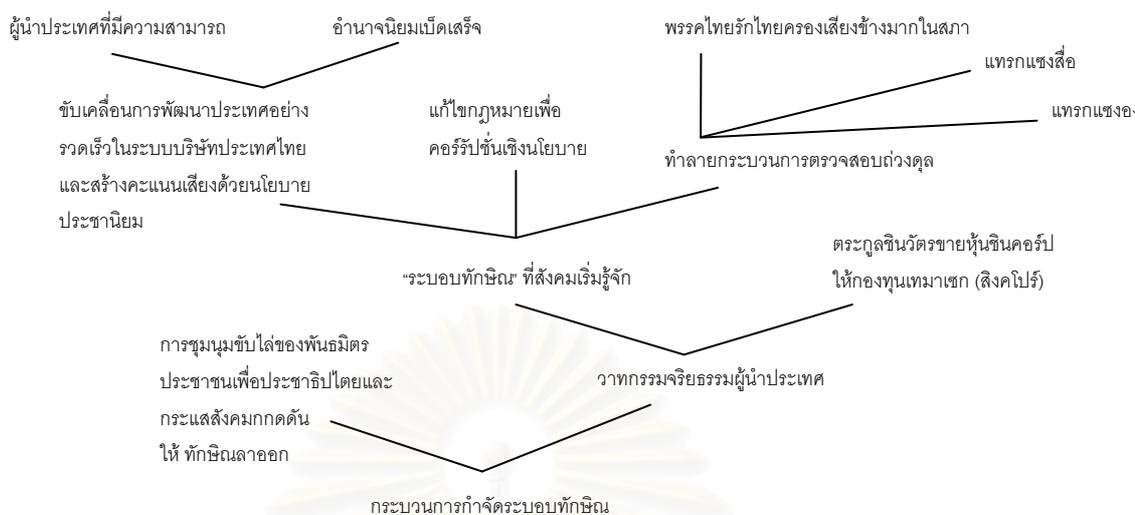
ส่วนที่ 3 การอุบัติขึ้นของวาทกรรมระบอบทักษิณ ในเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์

ในบรรดาวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับตลอดช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา พบว่า วาทกรรมที่อุบัติขึ้นตามแต่ละช่วงเวลานั้น มุ่งไปสู่การเสริมคุณค่าให้กับ “วาทกรรมทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ” และ “วาทกรรมทักษิณควรวางมือทางการเมือง” ที่หนังสือพิมพ์ตอกย้ำอย่างชัดเจนมากขึ้นตั้งแต่ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2549 ต่อเนื่องแม้จะผ่านการยุบสภาและเลือกตั้งใหม่ไปแล้ว ซึ่งวาทกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับกระแสการเคลื่อนไหวภาคประชาชนในวงกว้างที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 ถึงปัจจุบัน ที่กลุ่มคนจำนวนไม่น้อยในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มคนเมืองที่มีการศึกษา ร่วมประสาธน์เสียงรวมกันประโยคว่า “ทักษิณออกไป”

ทั้งสองวาทกรรมนั้น เป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อกระบวนการเดียวกันคือ “การกำจัดระบอบทักษิณ” ซึ่งในกรณีการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ มีขั้นตอนคือ 1.กำหนดกรอบสะท้อนระบอบทักษิณในด้านตรวจสอบชี้ให้เห็นปัญหาต่างๆ 2.ตอกย้ำกรอบเดิมผ่านการผลิตซ้ำ จนกลายเป็นวาทกรรมระบอบทักษิณ และ 3.การวางกรอบกำหนดทิศทางให้ระบอบทักษิณ คือ ต้องหายไปจากสังคมไทย เริ่มต้นด้วยผู้ค้าระบอบอยู่อย่าง พ.ต.ท.ทักษิณ ต้องยอมลาออกจากตำแหน่งนายกฯ และวางมือทางการเมืองเด็ดขาด

จากการใช้วิธีการแบบวงศ์วิทยา (Genealogy) เพื่อศึกษาการอุบัติขึ้นของ วาทกรรมการกำจัดระบอบทักษิณ พบว่ามาจากการปะทะประสานของ ปัจจัยทางสังคม พฤติกรรมของรัฐบาลทักษิณ วาทกรรมของผู้นำประเทศ ในหลายรูปแบบและหลายขั้นตอน แต่ละขั้นต่อนั้นผ่านการช่วงชิงอำนาจในการสร้างการรับรู้ และสร้างความยอมรับในสังคม ด้วยการเข้าไปตีความปรากฏการณ์ใหม่

ในห้วงเวลากว่า 5 ปีในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พ.ต.ท.ทักษิณ มีปัจจัยสังคม เหตุการณ์ที่เป็นองค์ประกอบของการผันแปรหลายครั้ง และเพื่อทำความเข้าใจกับกระบวนการอุบัติขึ้นของวาทกรรมต่างๆ ผู้วิจัยจึงร่างแผนภาพของการอุบัติขึ้นของวาทกรรมการกำจัดระบอบทักษิณในแนวทางวงศ์วิทยา ดังแผนภาพวงศ์วิทยาต่อไปนี้

เมื่ออธิบายขยายความจากแผนภาพวงศาคณิตศาสตร์ พบว่าในระยะแรก หนังสือพิมพ์ ทำหน้าที่กำหนดกรอบสะท้อนรัฐบาลทักษิณใน 2 ด้านใหญ่ๆ คือ การมีผู้นำประเทศที่มีความโดดเด่น และการใช้อำนาจนิยมเบ็ดเสร็จ ในการจัดการบริหารการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในระยะนี้เป็นช่วงที่มีมติเชิงสุนทรียศาสตร์ แบบ Apollinian แฝงตัวขึ้นมาพร้อมๆกันผ่านการนำเสนอข่าวที่เห็นแต่ภาพในอุดมคติของนักการเมืองโดดเด่น และรู้จักใช้อำนาจในการบริหารด้วยความเด็ดขาด จับไว้ใน การแก้ไขปัญหา

ผลจากการหลอมรวมของทั้งสองปัจจัยนั้น หนังสือพิมพ์สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยกำลังเข้าสู่มิติใหม่ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เพราะผู้นำที่มีศักยภาพสูงเป็นต้นทุน ได้ “อำนาจเบ็ดเสร็จ” เป็นเครื่องมือกำกับ ทำให้สามารถผลักดันประเทศด้วยนโยบายใหม่ๆได้ เช่น นโยบายประชานิยม สร้างฐานคะแนนเสียงในกลุ่มชนชั้นรากหญ้าทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพมากที่สุดในสังคมไทย ช่วงเวลาดังกล่าว จึงเป็นเวลาที่สามารถช่วงชิงอำนาจในการสร้างการยอมรับจากสังคม ครอบคลุมความนิยมในวงกว้าง การบริหารงานแบบทักษิณ เป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ณ เวลานั้น เนื่องจากหนังสือพิมพ์อยู่ในช่วงเรียนรู้การนโยบายที่เป็นนวัตกรรมใหม่ๆที่ออกมาแบบรายวัน ดังที่ผู้สื่อข่าวให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานในช่วงนี้ว่า

“ตอนที่คุณทักษิณยังอยู่เขาเหมือนเทพเจ้าของคนหลายคน ต้องยอมรับว่าเป็นคนเก่ง สมองไว้มาก คิดและสั่งการได้ทันที ...ไปเจตต์เยอะจนจำไม่ได้ว่า ทักษิณคิดอะไรไปบ้างแล้ว ...เขาเน้นคนจนเป็นหลัก เพราะรู้ว่าประเทศนี้คนจนเยอะกว่า และไม่เคยมได้รับอะไรจากรัฐบาล พอมาถึงปี พ.ศ. 2544 ทักษิณเข้ามาใช้วิธีไดเร็คเซลล์ (ขายตรง) ถึงประชาชน ปรับระบบเศรษฐกิจเรียบร้อยสองปีแรก แล้วเขาก็มาเล่นกับคนจน นโยบายเอื้ออาทร

ทั้งหมดนั้นแหละคือที่มาของประชานิยม ...นโยบายเพื่อคนจนบางส่วนก็ดี แต่บางส่วนขาดความรอบคอบ ผลักดันเร็วเกินกว่าที่ควรจะเป็น เป็นเพราะกฎหมายเอื้อให้อำนาจการตัดสินใจต้องอยู่ในมือของเขา เขาอยู่ตรงนั้นก็ต้องทำอย่างนั้น Absolute Power (อำนาจเบ็ดเสร็จ) อยู่ในมือ บัญชาการเองง่ายกว่า” (สมัชชา นุ่นสาระ, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2550)

อย่างไรก็ตาม การช่วงชิงอำนาจในการยอมรับของรัฐบาลทักษิณ ยาวนานอยู่ในช่วงเวลา 3 ปีแรก หลังจากนั้นองค์ประกอบอื่นที่เริ่มเข้ามาซ้อนทับภาพรัฐบาลหัวก้าวหน้า และเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลเชิงลบ คือ การแก้ไขกฎหมายเพื่อเปิดช่องให้กลุ่มทุนบางกลุ่มมีส่วนได้รับประโยชน์ นำมาซึ่งข้อกล่าวหา “คอร์รัปชันเชิงนโยบาย” และอีกด้านหนึ่ง รัฐบาลก็เข้าไปแทรกแซงกลไกตรวจสอบทั้งหมด คือ สื่อมวลชน องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ 40 วุฒิสมาชิก รวมถึงการครองเสียงข้างในรัฐสภาด้วยการเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่มี ส.ส.จำนวนมาก

ดังนั้น การแทรกเข้ามาขององค์ประกอบเชิงลบ 2 เรื่องนั้น จึงทำให้หนังสือพิมพ์ปรับกระบวนยุทธ และมองภาพรวมของรัฐบาลทักษิณใหม่และสร้างวาทกรรมความรู้จักรัฐบาลในฐานะ “ระบอบทักษิณ” เนื่องจากพฤติกรรมของรัฐบาลนั้นได้ขยายอาณาเขตแห่งการใช้อำนาจที่ไปไกลเกินขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

ในช่วงนี้เองที่หนังสือพิมพ์ ใช้มิติทางสุนทรียศาสตร์แบบ Dionisian นำเสนอภาพเลวร้ายของการใช้อำนาจ หนังสือพิมพ์ช่วงชิงการนิยามอำนาจในแบบรัฐบาลทักษิณด้วยแง่มุมใหม่เพื่อให้สังคมตระหนักรู้ เช่น สร้างวาทกรรมคอร์รัปชัน วาทกรรมแทรกแซงองค์การอิสระ วาทกรรมพรรคไทยรักไทยไร้เอกภาพ ฯลฯ ขึ้นมาปะทะกับอำนาจของรัฐบาลในแบบเดิม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในช่วงนี้ เช่น การช่วงชิงอำนาจในการนิยามความหมายของประชาธิปไตย (ดูรายละเอียดได้จากเรื่องการกำหนดกรอบของหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ ช่วงที่ 2, หน้า 120) โดยที่หนังสือพิมพ์สะท้อนให้เห็นว่า พ.ต.ท.ทักษิณ อ้างวาทกรรม 19 ล้านเสียงในการครองอำนาจต่อ ขณะที่นักวิชาการภาคประชาชน ฯลฯ ต่อต้านวาทกรรมนั้นแล้วพยายามให้นิยามประชาธิปไตยที่ถูกต้องใหม่

“คุณทักษิณเริ่มมีปัญหาคอร์รัปชันมาตั้งแต่การชุกหุ้ม แต่เริ่มมาระเบิดในช่วง 3 ปี เริ่มทำงานไปแล้วมีเสียงนักวิชาการทักท้วง เริ่มมีการแทรกแซงองค์การอิสระ รัฐบาลเริ่มแทรกแซงสื่อมวลชนปรากฏชัดขึ้น แต่เมื่อสื่อนำเสนอข่าวไป คือ มันเกิดแรงกระแทกจากชาวบ้าน ชาวบ้านไม่เชื่อ ถ้าไม่มีหลักฐานจริงเขาจะไม่ยอมรับ สื่อบางส่วนก็ตรวจสอบและนำเสนอ แต่ว่ามันก็ไม่พียงพอที่จะทำให้คนได้เห็นภัยคอร์รัปชันตรงนี้ ตัวนักวิชาการเองก็แตกเป็นสองส่วน มันแตกในทุกกลุ่มเลย เพราะคุณทักษิณโยนอะไรบางอย่างให้

กระทรวงกระทรวงสาธารณสุขไทย โยนการเปลี่ยนแปลงบางอย่าง” (ชัยฤทธิ์ ยนเปี่ยม, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2550)

หนังสือพิมพ์ไผ่ระวังพฤติกรรมของระบอบทักษิณมาจนถึงช่วงเวลานี้ มีเหตุการณ์สุดแทรกขึ้นมาที่ทำให้ วาทกรรมจริยธรรมผู้นำ อุบัติขึ้นเป็นวาทกรรมหลักของสังคม คือ การขายหุ้นชินคอร์ปของตระกูลชินวัตรมูลค่า 7.3 หมื่นล้านบาทโดยใช้ช่องทางกฎหมายเลี่ยงการเสียภาษี อีกทั้งการขายหุ้นไปให้กลุ่มกองทุนเทมาเซก ของสิงคโปร์ นำมาซึ่งข้อโต้แย้งเรื่องความไม่สมควรขายธุรกิจโทรคมนาคมให้ต่างชาติด้วย เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่กระทรวงเพื่อต่อความเชื่อมั่น ศรัทธา ในรัฐบาลทักษิณอย่างรุนแรง นำมาซึ่งการถามหาจริยธรรมของผู้นำประเทศ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า วาทกรรมจริยธรรมผู้นำ เป็นสิ่งที่อุบัติขึ้นมาใหม่จากแรงปะทะของ 2 ปัจจัยสำคัญในห้วงเวลาดังกล่าว และสยบวาทกรรมความดีงามและชอบธรรมที่รัฐบาลทักษิณเคยสั่งสมมาอย่างไม่เหลือซาก

วาทกรรมจริยธรรมผู้นำที่อุบัติขึ้นด้วยความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆของสังคมที่ต่อต้านระบอบทักษิณ ณ ช่วงเวลานั้น เมื่อมาประสานกับกระบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จึงกลายเป็นอำนาจใหม่ในการกำหนดทิศทางให้ระบอบทักษิณต้องพ้นจากประเทศ โดยมีหนังสือพิมพ์ เป็นกระบอกเสียงในการสะท้อนวาทกรรมดังกล่าวอย่างแข็งขัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “หนังสือพิมพ์กับกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ วิเคราะห์ตามแนวคิดของ นิทเช่” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัย 4 วิธี คือ วิธีศึกษาการกำหนดกรอบเนื้อหา (Content Framing) หนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บรรณาธิการและผู้สื่อข่าว วิธีการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) และ วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศ์วาน (Genealogy) เพื่อตอบคำถามวิจัยดังต่อไปนี้

1. หนังสือพิมพ์ของไทย มีการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณอย่างไร
2. ในการกำหนดกรอบการสะท้อนระบอบทักษิณ หนังสือพิมพ์ของไทย นำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏมิติในเชิง จริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเช่หรือไม่ อย่างไร
3. มิติในเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเช่ ภายใต้การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ สามารถอธิบายด้วยวิธีการศึกษาแบบวงศ์วานได้อย่างไร

สรุปผลการวิจัย

คำถามวิจัย 1. หนังสือพิมพ์ของไทย มีการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณอย่างไร

1.การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ

1.1 หนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่างกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ ทำให้เกิดการสร้างวาทกรรม ซึ่งมีความสำคัญตามนัยยะของช่วงเวลาต่างๆ ดังนี้

1. ช่วงเวลาแห่งการตื่นน้ำผึ้งพระจันทร์

รัฐบาลทักษิณ ที่สร้างมิติใหม่ในการเมืองการปกครองของไทย ด้วยการมีนักธุรกิจ เป็นนายกรัฐมนตรี ขับเคลื่อนการบริหารด้วยกลุ่มทุนธุรกิจ แตกต่างจากครรลองของการเมืองไทย ที่เคยสัมผัสแต่นักการเมืองมืออาชีพ ทำให้ระยะแรกหนังสือพิมพ์ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้แนวคิด และนโยบายใหม่ๆ ซึ่งเป็นนวัตกรรมเฉพาะที่รัฐบาลเพิ่งเนรมิตขึ้นมา ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ภาพลักษณ์ของรัฐบาลที่สะท้อนผ่านหนังสือพิมพ์จึงเป็นช่วงของการเรียนรู้ ทำความรู้จักกัน อย่างที่เรียกว่า “ตื่นน้ำผึ้งพระจันทร์” ที่ยาวนานเป็นพิเศษ โดยกรอบที่หนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่างใช้ มีดังนี้

กรุงเทพธุรกิจ	โพสต์ทูเดย์
<p>กรอบเรื่องภาพลักษณ์อันน่านิยมของ นายกษทักษิณ</p> <p>นำเสนอลักษณะเด่นของ พ.ต.ท.ทักษิณ ในฐานะนายกที่สร้างมิติใหม่ให้การเมืองไทย ความคิดฉับไว เข้าใจและพร้อมทุ่มเทให้คนยากจน รักษาผลประโยชน์ของประเทศด้วยอำนาจเด็ดขาด และเป็นผู้มีวาทศิลป์ดี</p>	<p>กรอบเรื่องอำนาจนิยมของรัฐบาลทักษิณ</p> <p>นำเสนอนายกทักษิณว่า มีบทบาทในการเข้าไปปราบปรามอิทธิพลเถื่อน ปัญหาบ้านเมือง ด้วยการใช้อำนาจ เป็นเครื่องมือจัดการด้วยความเบ็ดเสร็จเด็ดขาด</p>

2. ช่วงเวลาผืนกกำลังกดดันทักษิณลาออก

หลังจากผ่านช่วงเวลาหวานชื่นจากนำเสนอนโยบายด้านสังคมและเศรษฐกิจที่ รัฐบาลทักษิณใช้บริหารบ้านเมืองจนเป็นที่ประจักษ์ด้านความสามารถ และอำนาจในการควบคุม กิจการทุกอย่างแบบเบ็ดเสร็จไว้ในมือ แต่อีกด้านหนึ่งความไม่ชอบมาพากลของระบอบทักษิณเริ่ม ปรากฏชัดขึ้นซ้ำหลายครั้ง มูลเหตุร้ายแรงคือ การขายหุ้นชินคอร์ปของตระกูลชินวัตรให้กองทุนเท มาเชก ของสิงคโปร์ โดยไม่เสียภาษี และเท่ากับยกสัมปทานสมบัติของชาติให้ต่างประเทศ ทำให้ สังคมเรียกร้องความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในจริยธรรมของผู้นำ

ในช่วงเวลานั้น หนังสือพิมพ์ มีบทบาทในการสะท้อนเจตน์จำนงของสังคม ด้วยการ กำหนดกรอบสะท้อนระบอบทักษิณในด้านต่างๆ ดังนี้

กรุงเทพมหานคร	โพสท์ทูเดย์
<p>กรอบเรื่องการคอร์รัปชันในรัฐบาลทักษิณ นำเสนอปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน และการเอื้อประโยชน์ให้พวกพ้อง</p>	<p>กรอบเรื่องความขัดแย้งภายในพรรคไทยรักไทย สะท้อนให้เห็นปัญหาเสถียรภาพภายในพรรคไทยรักไทย เพราะความคิดเห็นไม่ลงรอย และผลประโยชน์ภายในพรรคไม่ลงตัว</p>
<p>กรอบเรื่อง “ระบอบทักษิณ” คืออะไร นำเสนอเนื้อหาเพื่อสร้างความเข้าใจต่อระบอบทักษิณ ว่าเป็นการเมืองรูปแบบเฉพาะนโยบายที่จะนำไปสู่ความเสี่ยงต่อการล่มสลายของระบบเศรษฐกิจ มีการผูกขาดอำนาจการเมือง แทรกแซงระบบตรวจสอบ</p>	<p>กรอบเรื่องการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ นำเสนอเนื้อหาสะท้อนความคาดหวังของสังคมที่ว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะเข้ามามีส่วนจัดการด้วยกลไกทางกฎหมายให้ พ.ต.ท.ทักษิณ พ้นจากตำแหน่ง</p>
<p>กรอบเรื่องทักษิณเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จ นำเสนอภาพลักษณ์นายภท.ทักษิณ เป็นศูนย์กลางแห่งการบัญชาการได้ทุกอย่าง มีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงในการจัดการแก้ไขปัญหา โดยยกข้ออ้างความสงบเรียบร้อยของประชาชนส่วนมาก</p>	<p>กรอบเรื่องการสร้างคู่ตรงข้าม ระบอบทักษิณ กับ ระบอบประชาธิปไตย นำเสนอคำพูดและพฤติกรรมของ พ.ต.ท.ทักษิณ ในฐานะผู้กุมอำนาจรัฐที่สะท้อนว่ามีความเข้าใจในประชาธิปไตยไม่ตรงตามกับนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ และคนทั่วไปในสังคม</p>
<p>กรอบเรื่องลักษณะของผู้นำประเทศที่สังคมคาดหวัง (แต่ทักษิณเป็นไม่ได้) สะท้อนปัญหาบุคลิกส่วนตัวของนายภท.ทักษิณ โดยเฉพาะการบกพร่องจริยธรรมในฐานะผู้นำประเทศ</p>	<p>กรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ นำเสนอพฤติกรรมบ่อนทำลายประเทศของนายภท.ทักษิณ และสะท้อนบทบาทของมวลชนซึ่งมีปฏิกริยาต่อต้านทั่วทั้งประเทศ</p>

3. ช่วงเวลาแห่งการเฝ้าระวังระบอบทักษิณ

ช่วงเวลาที่หนังสือพิมพ์จับตามองความเคลื่อนไหวของระบอบทักษิณ หลังจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ตัดสินใจผ่าทางตันด้วยการประกาศยุบสภาเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 และประกาศการเลือกตั้งใหม่ 2 เมษายน 2549 ในที่สุดแม้ ไทยรักไทย จะครองเสียงข้างมาก แต่ผลกลายเป็นโมฆะเพราะศาลรัฐธรรมนูญตัดสินว่ามีการจัดรูปแบบขัดกับรัฐธรรมนูญ และในวันที่ 25

กรกฎาคม 2544 ศาลรัฐธรรมนูญจึงลงดาบสองไปยัง คณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) ให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นสัญญาณให้สังคมจับตามองว่า หลังจากคณะกรรมการ กกต. (องค์กรอิสระที่สังคมเชื่อว่าถูกอำนาจรัฐบาลรักษาการของพ.ต.ท.ทักษิณแทรกแซง) ต้องยุติบทบาทไปแล้ว จะดึงให้รัฐบาลไทยรักไทยเสียศูนย์ไปได้มากน้อยขนาดไหน โดยหนังสือพิมพ์นำเสนอกรอบ ดังนี้

กรุงเทพมหานคร	โพสต์ทูเดย์
<p>กรอบเรื่องนายกฯทักษิณ ควรวางมือทางการเมือง</p> <p>สะท้อนจุดยืนว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ควรยุติบทบาททางการเมือง และทวงถามการตัดสินใจเว้นวรรคทางการเมืองที่นายกฯเคยให้ไว้</p>	<p>กรอบเรื่องภัยของระบอบทักษิณ</p> <p>สะท้อนภัยของระบอบทักษิณ เรื่องอำนาจนิยม สร้างความขัดแย้งด้วยวาทะพาดพิงบุคคลชั้นสูง แทรกแซงองค์กรอิสระ และมีปัญหาจากนโยบายประชานิยม</p>

4. ช่วงเวลาแห่งการติดตามเหตุการณ์ “หลังระบอบทักษิณ”

หนังสือพิมพ์ยังคงติดตามเส้นทางของระบอบทักษิณแม้เข้าสู่ยุครัฐบาลจากการรัฐประหาร การตัดสินใจของศาลรัฐธรรมนูญมีมติเป็นเอกฉันท์ 9 เสียงให้ยุบพรรคไทยรักไทย และตัดสิทธิทางการเมืองกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย 111 คน นับเป็นจุดเปลี่ยนทางการเมือง แต่ควินหลงของระบอบทักษิณก็ยังไม่ยอมอยู่ในหนังสือพิมพ์ด้วย 2 รูปแบบ คือ 1.การเผยแพร่เหตุและผลของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ตอกย้ำความผิดของพรรคไทยรักไทย และสามารถสะท้อนปัญหาของระบอบทักษิณที่เคยดำรงอยู่ในสังคมไทยยุคหนึ่ง ซึ่งจะกลายเป็นทั้งบรรทัดฐานและบทเรียนให้กลุ่มการเมืองในอนาคต 2.ข่าวการเคลื่อนไหวของ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่ต่างประเทศบ่งชี้ว่ามีส่วนเชื่อมโยงกับการเมืองภายในประเทศหลายระดับ เป็นสัญญาณว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ไม่คิดจะวางมือตามที่ได้ประกาศไว้ โดยนำเสนอกรอบเรื่อง ดังนี้

กรุงเทพมหานคร	โพสต์ทูเดย์
<p>กรอบเรื่องการยุบพรรคไทยรักไทย กับ จุดเปลี่ยนทางการเมือง</p> <p>ขยายความคำวินิจฉัยของศาลฯ เพื่อชี้ผลด้านลบของระบอบทักษิณ ส่งสัญญาณเตือนถึงพรรคการเมืองต่างๆไม่ให้ตามรอย และเตือนคนในสังคมไทยเฝ้าระวังพฤติกรรมของอดีตนายกฯ</p>	<p>กรอบเรื่องการยุบพรรคไทยรักไทย/ตัดสิทธิ 111แกนนำ ไม่แก้ปัญหามหาการเมือง</p> <p>นำเสนอความคิดเห็นว่า การตัดสิทธิอดีตสมาชิก 111 คน ไม่มีส่วนสร้างเสถียรภาพทางการเมืองได้มากนัก เพราะระบอบทักษิณยังไม่ได้ล่มสลายเป็นการถาวร</p>

1.2 ปัจจัยแวดล้อมด้านองค์กรของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และโพสต์ทูเดย์ และกระบวนการทางความคิดของ บรรณาธิการและผู้สื่อข่าว ที่ทำให้เกิดการกำหนดกรอบการสะท้อนระบอบทักษิณ (Frame Building)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ 4 คน พบว่า ปัจจัยแวดล้อมด้านองค์กรหนังสือพิมพ์ อันได้แก่ นโยบายหนังสือพิมพ์ และ นโยบายกองบรรณาธิการ บทบาทของนักข่าวและข้อจำกัดของกระบวนการทำข่าว มีผลต่อการกำหนดกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ ดังนี้

1. นโยบายหนังสือพิมพ์ในฐานะสินค้าประเภทหนึ่ง เป็นเกณฑ์ให้นักข่าวทราบ เนื้อหาประเภทที่ต้องการ ในกรณีของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และ โพสต์ทูเดย์ ต่างมีนโยบายนำเสนอข่าวการเมืองเศรษฐกิจทั้งหลายในยุครัฐบาลทักษิณ จึงนำเสนอข้อมูลเชิงเศรษฐกิจในรายละเอียดที่สามารถสะท้อนระบอบทักษิณได้มากกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทอื่นๆ เนื่องจากระบอบทักษิณมีนโยบายเศรษฐกิจเป็นจุดเด่น เช่น การกำหนดกรอบเรื่องการคอร์รัปชันในรัฐบาลทักษิณ

2. นโยบายกองบรรณาธิการ เป็นตัวกำหนดบทบาทของนักข่าวในภาคปฏิบัติ ในกรณีนี้คือ การเปิดโอกาสให้แหล่งข่าวฝ่ายตรงข้ามมีพื้นที่ในการชี้แจงอย่างเท่าเทียมกัน ขณะเดียวกันเน้นตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของรัฐบาล ทำให้นักข่าวสามารถกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณได้อย่างเต็มที่ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

ส่วนวิธีการบริหารจัดการความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวให้เหมาะสม มีผลกระทบต่อกรอบการกำหนดกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ คือ ทำให้นักข่าวตระหนักรู้ในบทบาทของตัวเองต่อการทำงานท่ามกลางภาวะที่มีการแทรกแซงจากภายนอก ทั้งในระดับปรกติ และการพยายามแทรกซึมในระดับพิเศษที่เกิดขึ้นชัดเจนสมัยรัฐบาลทักษิณ นักข่าวที่มีความเข้าใจในการรักษาความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว จะสามารถกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณในเชิงตรวจสอบ กล่าวที่จะทำหน้าที่ตั้งคำถามต่อความไม่ชอบมาพากลได้อย่างตรงไปตรงมา แต่นักข่าวที่ปล่อยให้ความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวถลึงมาเกินบทบาทผู้สื่อข่าว ก็จะตกเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการนำเสนอแต่ภาพในแง่บวกของรัฐบาล

อย่างไรก็ตาม อุปสรรคเรื่องการขาดบูรณาการภายในกองบรรณาธิการ ทำให้การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ ไม่สามารถตกผลึกเป็นปัญหาให้ผู้อ่านเห็นได้อย่างแจ่มชัด เนื่องจากหนังสือพิมพ์ไม่สามารถเสนอผลกระทบรอบด้านที่เกิดขึ้นจากนโยบายเศรษฐกิจที่เป็นปัญหาได้

ส่วนผลกระทบจากการครอบงำสื่อในยุครัฐบาลทักษิณ ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถกำหนดกรอบในเชิงตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างเต็มที่ เนื่องรัฐบาลทักษิณเข้าใจธรรมชาติการทำงานของสื่อ จึงหาวิธีเข้ามาแทรกแซง แทรกข้อ และแทรกซึมได้ถูกช่องทาง ทำให้เกิดการปิดกั้นใน 2 ระดับ คือ 1. ปิดกั้นกับนักข่าวที่มีแนวทางทำงานเชิงตรวจสอบสูง โดยไม่ให้เข้าถึงข้อมูลความเคลื่อนไหวของรัฐบาลที่สำนักข่าวต้องการ 2. ระดับผู้บริหาร ผ่านคำสั่งทางอ้อมเช่น ใช้เงื่อนไขด้านทุนบีบบังคับธุรกิจเพื่อไม่ให้เสนอข่าวเชิงลบ หรือบางครั้งมีการสั่งปลดหัวหน้าข่าว บรรณาธิการ ที่มีพฤติกรรมตรวจสอบ ซึ่งการปิดกั้นทั้ง 2 รูปแบบที่นักข่าวสัมผัสได้ ทำให้นักข่าวเกิดความกังวลใจ และไม่สามารถกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณตามข้อเท็จจริงทั้งหมดได้

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ 4 คน สรุปได้ว่าปัจจัยด้านโครงสร้างการประมวลผลข้อมูลของบุคคล (individual frames) ที่มีผลต่อการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ (Frame Building) ประกอบด้วย ความเข้าใจระบอบทักษิณ แนวคิดประชาธิปไตย และอุดมการณ์ส่วนตัวของผู้สื่อข่าว ดังนี้

1. ความเข้าใจระบอบทักษิณว่าเป็นการใช้อำนาจผูกขาด และเอื้อประโยชน์ให้ธุรกิจ ในเครือข่ายเครือญาติคนในรัฐบาล ทำลายระบบการตรวจสอบถ่วงดุล ส่งผลต่อแนวทางกำหนดกรอบเรื่องความขัดแย้งภายในพรรคไทยรักไทย (เนื้อหาสะท้อนให้เห็นการเป็นเผด็จการรัฐสภา การควบคุม ส.ส. จำนวนมากในพรรค แต่เกิดปัญหาผลประโยชน์ไม่ลงตัว - ข้อสังเกตจากผู้วิจัย) กรอบเรื่องการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ (สะท้อนแนวคิดที่เชื่อว่าระบอบทักษิณแทรกแซงองค์กฤษฎีที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ) กรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ (หนังสือพิมพ์สะท้อนการเอื้อประโยชน์เครือญาติโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของประเทศ)

ความเข้าใจว่าระบอบทักษิณทำให้เกิดการสร้างค่านิยมว่าคอร์รัปชันเป็นสิ่งไม่ผิด และนักข่าวเห็นว่าเป็นข้อเสียทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นในยุคสมัยรัฐบาลทักษิณ จึงเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ทำให้เกิดการกำหนดกรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศเช่นกัน

ส่วนข้อดีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ในทัศนะของผู้สื่อข่าว ด้านการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สร้างรัฐบาลที่เข้มแข็งทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก มีผลต่อการกำหนดกรอบเรื่องอำนาจนิยมของรัฐบาลทักษิณ ในช่วง 2 ปีแรกที่เข้ามาบริหารงาน

ความคิดเห็นว่า รัฐบาลทักษิณเข้มแข็งด้วยบุคลิกโดดเด่นส่วนตัวในการเข้าถึงปัญหาของคนระดับล่าง และการใช้นโยบายประชานิยม ทำให้เกิดการกำหนดกรอบเรื่องภาพลักษณ์อันน่านิยมของทักษิณ ในช่วงแรก แต่เมื่อเวลาผ่านไปได้เห็นข้อเสียของนโยบายประชานิยมมากขึ้น และบุคลิกส่วนตัวของ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่เริ่มเป็นปัญหา ทำให้เกิดการกำหนดกรอบทักษิณเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จ และกรอบเรื่องลักษณะของผู้นำประเทศที่สังคมคาดหวัง (แต่ทักษิณเป็นไม่ได้)

2. ความเข้าใจต่อแนวคิดประชาธิปไตย เป็นข้อมูลพื้นฐานที่นักข่าวนำไปใช้กำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ เนื่องจากในช่วงการปกครองภายใต้รัฐบาลทักษิณ มีการกล่าวอ้างความชอบธรรมตามครรลองของประชาธิปไตยของฝ่ายรัฐบาลและกลุ่มต่อต้าน

สรุปแนวคิดประชาธิปไตยของนักข่าว ที่มีมุมมองว่า พ.ต.ท.ทักษิณ มีความเข้าใจประชาธิปไตยเพียงส่วนเดียว และแทรกแซงกลไกการตรวจสอบทั้งหมดนั้น ชุดความคิดนี้จึงนำมาซึ่งการกำหนดกรอบเรื่องการสร้างคู่ตรงข้าม ระบอบทักษิณ กับ ระบอบประชาธิปไตย

การแสดงความคิดเห็นว่าประชาธิปไตยของระบอบทักษิณ เป็นเพียงเครื่องมือในการหาประโยชน์ให้ตัวเอง มักใช้อำนาจอันไม่ชอบธรรมโดยอ้างหลักประชาธิปไตย และการปิดกั้นการตรวจสอบถ่วงดุล เป็นปัญหาใหญ่ของระบอบทักษิณ ก็เป็นอีกแนวคิดที่ทำให้เกิดการสร้างกรอบเรื่องการสร้างคู่ตรงข้าม ระบอบทักษิณ กับ ระบอบประชาธิปไตย และกรอบเรื่องภัยของระบอบทักษิณ ส่วนการระบุว่า รัฐบาลทักษิณใช้ข้ออ้างประชาธิปไตยเป็นเพียงวิธีการแสวงหาอำนาจและใช้อำนาจโดยชอบธรรมทั้งๆที่ยังอิงอยู่กับระบบอุปถัมภ์เป็นใหญ่นั้น ทำให้เกิดการกำหนดกรอบเรื่องทักษิณเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจเบ็ดเสร็จ

3. คุณธรรมของสื่อมวลชน ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เห็นว่าในวิกฤตการณ์การเมืองควรจะนำเสนอข้อมูลอย่างรอบด้าน และไม่ตามกระแสของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ต้องใช้วิจารณญาณในการเลือกชี้แนะในสิ่งที่ถูกต้อง สื่อต้องยึดถือความถูกต้องเป็นหลัก และเลือกยืนอยู่ข้างผลประโยชน์ของประชาชน ชุดข้อมูลส่วนตัวของนักข่าวเหล่านี้ นำไปสู่การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ ด้วยการชี้ให้เห็นผลกระทบในเชิงลบต่างๆที่รัฐบาลทักษิณทำได้ เช่น กรอบเรื่องทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ

การมีความเชื่อว่า นักข่าวต้องไม่รับผลประโยชน์ทับซ้อน และต้องกล้าตีแผ่ข้อเท็จจริง แม้จะเป็นข่าวเชิงลบของรัฐบาลตามหน้าที่รับผิดชอบของตัวเอง เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิด

การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณในประเด็นการตรวจสอบความโปร่งใสด้านต่างๆได้อย่างเต็มที่ เช่น การคอร์รัปชันในรัฐบาลทักษิณ

ส่วนอุดมการณ์ว่าด้วยจุดยืนในการเป็นสติปัญญาให้กับสังคมในภาวะขัดแย้ง และต้องชี้แนวทางออกที่ถูกต้องเพื่อให้บ้านเมืองดีขึ้นได้ เป็นพื้นฐานความคิดของนักข่าวที่นำไปสู่การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณในเชิงการติดตามสถานการณ์อย่างรอบด้าน เพื่อให้ผู้อ่านได้นำข้อมูลไปตัดสินใจ เช่น กรอบเรื่องการยุบพรรคไทยรักไทย/ตัดสิทธิ 111 แกนนำ ไม่แก้ปัญหามหาการเมือง ที่นำเสนอมุมมองเรื่องการใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดว่า อาจจะไม่นำมาสู่ความสมานฉันท์ในการแก้ไขปัญหาบ้านเมือง

คำถามวิจัย 2. ในการกำหนดกรอบการสะท้อนระบอบทักษิณ หนังสือพิมพ์ของไทย นำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏมิติในเชิง จริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเช่ หรือไม่ อย่างไร

2. มิติในเชิง จริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเช่ ที่ปรากฏในเนื้อหาการสะท้อนระบอบทักษิณ ของหนังสือพิมพ์ของไทย

เนื้อหาสะท้อนระบอบทักษิณของหนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ และ โพสต์ทูเดย์ มีมิติในเชิงจริยศาสตร์ตามแนวคิดของ นิทเช่ เนื่องจากวาทกรรมเกี่ยวกับจริยธรรม ศิลธรรม ที่อุบัติขึ้นในช่วงหนึ่งนั้น เป็นลักษณะของการตั้งเกณฑ์ขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งในกรณีนี้คือ การกำหนดกรอบให้นายกฯทักษิณต้องลาออก โดยเฉพาะเมื่อเกิดการผลิตซ้ำวาทกรรมหลัก “ทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ” ถือว่าหนังสือพิมพ์ได้ใช้ระบบจริยธรรมมาเป็นเครื่องมือที่ทรงอำนาจมากที่สุดในการสะท้อนว่านายกฯทักษิณ ควรจะยอมวางมือจากวงโคจรทางการเมืองได้แล้ว

การอุบัติขึ้นของวาทกรรมดังกล่าว จึงสอดคล้องกับ นิทเช่ ที่เชื่อว่า จริยศาสตร์ หรือสิ่งที่เรียกว่าเป็นศีลธรรมนั้นไม่มีจริง สภาวะของการมีศีลธรรม เป็นสิ่งที่ไม่ได้ดำรงอยู่จริงในทางปรัชญา แต่เป็นผลผลิตของระบบอำนาจ เป็นเพียงการสร้างระบบคุณค่าขึ้นมาพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งในกรณีนี้คือ หนังสือพิมพ์ใช้อำนาจของการเป็นตัวแทนประชาชน กำหนดท่าทีให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ลาออกหรือวางมือทางการเมืองอย่างเด็ดขาด

มิติในเชิงตรรกศาสตร์ ปรากฏผ่านเนื้อหาเชิงปฏิเสธตรรกะของนายกฯทักษิณในการขายหุ้นชินคอร์ปที่อ้างว่าการไม่ต้องเสียภาษีนั้นมีหลักเกณฑ์และกฎหมายถูกต้องรองรับ การที่หนังสือพิมพ์สร้างวาทกรรมจริยธรรมขึ้นมาในช่วงนั้น ถือเป็นการนำมาตอบโต้และปฏิเสธต่อตรรกะของนายกฯทักษิณ ที่พยายามอ้างว่าการขายหุ้นเป็นกระบวนการที่มีเหตุมีผล แต่

หนังสือพิมพ์พยายามสะท้อนว่า นั่นเป็นเพียงการสร้างความจริงในแบบของ พ.ต.ท.ทักษิณ และ เจตจำนงในการสร้างความจริง ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ก็หมายถึง เจตจำนงในการใช้อำนาจหลบเลี่ยง กฎเกณฑ์การเสียภาษีที่มีอยู่ได้สำเร็จ ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับ นิทเช่ ที่เชื่อเช่นกันว่า หลักการของการใช้เหตุผลนั้นไม่ใช่ตรรกศาสตร์ แต่มีไว้ใช้เป็นข้ออ้างเพื่อตอบสนองต่อความปรารถนา อคติ และ แรงขับภายในใจของคนเท่านั้น ไม่มีความสมเหตุสมผลอันเป็นวัตถุประสงค์ของตรรกศาสตร์ แต่เป็นเรื่องของอัตวิสัยล้วนๆ

มิติในเชิงสุนทรียศาสตร์ ปรากฏผ่านวาทกรรมที่เกิดขึ้นในหนังสือพิมพ์ 2 ช่วง คือ ช่วงเรื่อง อำนาจ หนังสือพิมพ์สะท้อนภาพลักษณ์ของรัฐบาลในแบบ Apollinian คือ ฉายให้เห็นภาพ ความหวังอันสวยงามของสังคมไทยในอุดมคติภายใต้นโยบาย “คิดใหม่ ทำใหม่” ของ พ.ต.ท.ทักษิณ โดยวาทกรรมหลักในขณะนั้นคือ “วาทกรรมทักษิณเป็นศูนย์กลางของระบอบทักษิณ” หนังสือพิมพ์ตอกย้ำว่าผู้นำที่คนไทยเลือกตั้งเข้ามา เป็นคนที่มีความโดดเด่นและมีความสามารถ ในการเข้ามาบริหารจัดการได้ทุกอย่าง ส่วน “วาทกรรมอำนาจนิยมของระบอบทักษิณ” ที่ปรากฏในช่วงเวลาแรกนั้น ชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ มีอำนาจเป็นเครื่องมือในการจัดการปัญหาต่างๆ ได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ทำให้สังคมไทยมีความหวังว่าจะหลุดพ้นจากความยากจน ยาเสพติด อิทธิพลเถื่อน เศรษฐกิจซบเซา ที่เรื้อรังมานาน

ในช่วงที่ประชาชนเริ่มเสื่อมความนิยมในตัวรัฐบาล เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ปรับสู่การสะท้อน ระบอบทักษิณในแบบ Dionisian คือ ตีแผ่ความด้านลบที่เกิดขึ้นภายใต้การเมืองการปกครองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ดังจะเห็นได้จาก วาทกรรมคอร์รัปชันในระบอบทักษิณ วาทกรรมสังคมไทยต้อง เรียนรู้ระบอบทักษิณ ฯลฯ

คำถามวิจัย 3. มิติในเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดของ นิทเช่ ภายใต้การ กำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ สามารถอธิบายด้วยวิธีการศึกษาแบบวงศาคณาจารย์ ได้อย่างไร

3. การอุบัติขึ้นของวาทกรรมระบอบทักษิณ ในเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และ สุนทรียศาสตร์

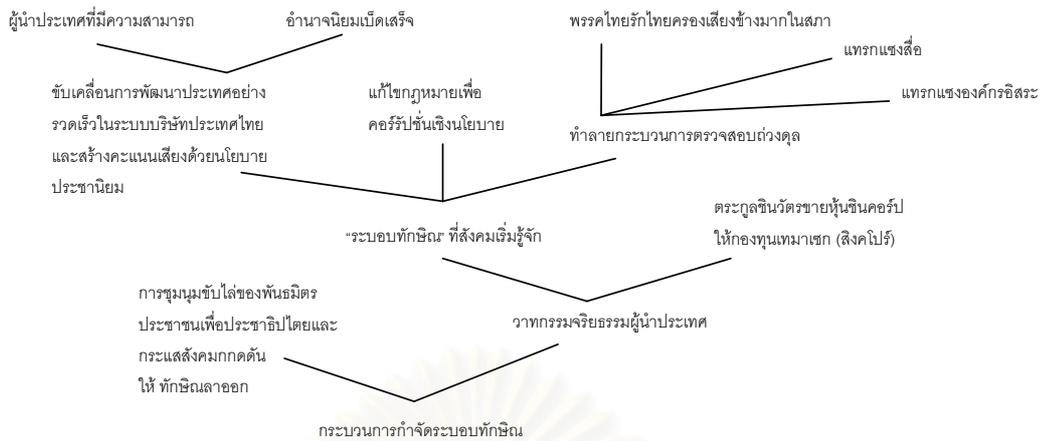
ผลจากการศึกษาเส้นทางของวาทกรรมที่อุบัติขึ้นตามแต่ละช่วงเวลาด้วยวิธีการแบบวงศาคณาจารย์ พบว่า มิติเชิงจริยศาสตร์ ปรากฏชัดเจนที่สุดในเนื้อสะท้อนระบอบทักษิณ วาทกรรม จริยธรรม มาจากการปะทะประสานของ ปัจจัยทางสังคม พฤติกรรมของรัฐบาลทักษิณ ในหลาย รูปแบบและหลายขั้นตอน แต่ละขั้นตอนผ่านการช่วงชิงอำนาจในการสร้างการรับรู้ และสร้างความ

ยอมรับในสังคม ในระยะแรก หนังสือพิมพ์ ทำหน้าที่กำหนดกรอบสะท้อนรัฐบาลทักษิณใน 2 ด้านใหญ่ๆ คือ การมีผู้นำประเทศที่มีความโดดเด่น และการใช้อำนาจนิยมเบ็ดเสร็จ ในการจัดการบริหารการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ผลจากการหลอมรวมของทั้งสองปัจจัยนั้น หนังสือพิมพ์สะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลทักษิณทำให้ประเทศไทยกำลังเข้าสู่มิติใหม่ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ผลักดันประเทศด้วยนโยบายประชานิยม สร้างฐานคะแนนเสียงในกลุ่มชนชั้นรากหญ้าทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพมาที่สุดในสังคมไทย แต่หลังจาก 3 ปี มีอีก 2 องค์ประกอบอื่นที่เริ่มเข้ามาปะทะประสาน คือ 1.การแก้ไขกฎหมายเพื่อเปิดช่องให้กลุ่มทุนบางกลุ่มมีส่วนได้รับประโยชน์นำมาซึ่งข้อกล่าวหา “คอร์รัปชันเชิงนโยบาย” และ 2.การแทรกแซงกลไกตรวจสอบทั้งหมด ทำให้เกิดการผันแปรและอุบัติขึ้นมาเป็นวาทกรรมระบอบทักษิณที่ประชาชนควรรู้

หนังสือพิมพ์เฝ้าระวังพฤติกรรมของระบอบทักษิณมาจนถึงช่วงเวลาหนึ่ง มีเหตุการณ์สอดแทรกขึ้นมาที่ทำให้ วาทกรรมจริยธรรมผู้นำ อุบัติขึ้นเป็นวาทกรรมหลักของสังคม คือ การขายหุ้นชินคอร์ปของตระกูลชินวัตรมูลค่า 7.3 หมื่นล้านบาทโดยใช้ช่องทางกฎหมายเลี่ยงการเสียภาษี อีกทั้งการขายหุ้นไปให้กลุ่มกองทุนเทมาเซก ของสิงคโปร์ นำมาซึ่งข้อโต้แย้งเรื่องความไม่สมควรขายธุรกิจโทรคมนาคมให้ต่างชาติด้วย เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนต่อความเชื่อมั่น ศรัทธา ในรัฐบาลทักษิณอย่างรุนแรง นำมาซึ่งการถามหาจริยธรรมของผู้นำประเทศ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า วาทกรรมจริยธรรมผู้นำ เป็นสิ่งที่อุบัติขึ้นมาใหม่จากแรงปะทะของ 2 ปัจจัยสำคัญในห้วงเวลาดังกล่าว

“วาทกรรมทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ” และ “วาทกรรมทักษิณควรวางมือทางการเมือง” ที่หนังสือพิมพ์ตอกย้ำอย่างชัดเจนมากขึ้นตั้งแต่ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2549 ต่อเนื่องแม้จะผ่านการยุบสภาและเลือกตั้งใหม่ไปแล้วมาประสานกับกระแสการเคลื่อนไหวภาคประชาชนในวงกว้างที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 ถึงปัจจุบัน จึงเกิดเป็นวาทกรรม “การกำจัดระบอบทักษิณ” (ดูแผนภาพประกอบ)

อภิปรายภาพรวม

จากการวิจัยเรื่อง “หนังสือพิมพ์กับกรอบในการสะท้อนระบบทักษิณ วิเคราะห์ตามแนวคิดของนิทเซ่” สามารถอภิปรายผลการวิจัยภาพรวมได้ใน 3 ประเด็นต่อไปนี้

1. มิติเชิงจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ในแนวคิดของ นิทเซ่ ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์

มิติเชิงจริยศาสตร์ในแนวคิดของ นิทเซ่ ที่ปรากฏ คือ การที่หนังสือพิมพ์ใช้จริยธรรมเป็นกรอบหลัก และวาทกรรมหลัก ในการตัดสินเชิงคุณค่าของระบบทักษิณ ทั้งๆที่ไม่เคยใช้กับผู้นำคนอื่นมาก่อนสะท้อนให้เห็นว่า หลักเกณฑ์คุณค่าเชิงจริยศาสตร์ที่นำมาใช้กับระบบทักษิณ ไม่ได้มีความหมายหรือสะท้อนบรรทัดฐานทางศีลธรรมที่มีความจริง อีกทั้งไม่ได้เป็นสัจจะที่คงทนจนไม่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา หากแต่เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นในสถานการณ์เฉพาะ เพื่อเป็นเครื่องมือที่หนังสือพิมพ์ใช้ตัดสินและจัดการกับระบบทักษิณ ผ่านเนื้อหาที่นำเสนอ

มิติเชิงตรรกศาสตร์ในแนวคิดของ นิทเซ่ ที่ปรากฏคือ ท่าทีเชิงปฏิเสธของหนังสือพิมพ์ การไม่ยอมรับหลักการแห่งเหตุและผลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่อ้างการขายหุ้นชินคอร์ปเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยยกความสำคัญของวาทกรรมเรื่องจริยธรรม เป็นวาทกรรมหลักที่มีพลังมากกว่าและอยู่เหนือวาทกรรมว่าด้วยเหตุและผล ณ ช่วงเวลาดังกล่าว หนังสือพิมพ์ต้องการชี้ให้เห็นว่าการใช้เหตุและผลในการขายหุ้น มีไว้เพียงเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนบุคคล เช่นเดียวกับที่

นิทเซ เชื่อว่า การใช้เหตุและผลในเชิงตรรกศาสตร์นั้น ล้วนขับเคลื่อนไปด้วย อคติวิสัย เจตจำนงส่วนบุคคลเท่านั้น

มิตินิยมสุนทรียศาสตร์ในแนวคิดของ นิทเซ ปรากฏในการรายงานข่าวเกี่ยวกับระบอบทักษิณและระบอบทักษิณ ที่มีการเคลื่อนย้ายจากรูปแบบที่เป็น Apollinian คือสะท้อนภาพในอุดมคติที่สวยงามยิ่งใหญ่ของระบอบทักษิณ ไปสู่รูปแบบ Dionysian คือสะท้อนภาพที่มีดมน นำหวาดกลัวของระบอบทักษิณ

2. การกำหนดกรอบสะท้อนระบอบทักษิณของหนังสือพิมพ์ เป็นกระบวนการที่สามารถนำหนังสือพิมพ์ไปสู่การเป็นวารสารศาสตร์ประชาสังคม (Public Journalism)

“สื่อเป็นกลาง” เป็นหลักการรายงานข่าวที่นักศึกษาวารสารศาสตร์ต้องท่องจำตั้งแต่ในชั้นเรียน และเป็นเหมือนคณาจารย์สำหรับการทำงานของสื่อมวลชนมานาน แต่ว่าความเป็นจริงบนหน้ากระดาษที่นำส่งถึงมือท่านผู้อ่านทุกเช้า ชีววัตได้ยากกว่ามีหนังสือพิมพ์ฉบับใดอ้างตัวได้อย่างเต็มร้อยว่ามีความเป็นกลางในการนำเสนอข่าว

กระบวนการได้มาซึ่ง “ข่าว” ผ่านกระบวนการกำหนดกรอบ (Framing) นับไม่ถ้วน และอาจเกิดขึ้นโดยที่นักข่าวตั้งใจหรือไม่รู้ตัวก็ได้ (Gamson, 1989) อย่างน้อยด้วยปัจจัยความมหาศาสตร์ของข้อมูลข่าวสารมหาศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ก็ทำให้นักข่าวจำเป็นต้องคัดเลือกแง่มุมบางประการของความจริงที่อยู่ในการรับรู้ขึ้นมาเพื่อนำเสนอ (Entman, 1993)

ความจำเป็นของ Framing เพื่อให้ นักข่าวสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดของกรอบทางวิชาชีพ ในกรณีของการกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณของหนังสือพิมพ์ของไทย เป็นตัวอย่างที่ดีของหนังสือพิมพ์ที่ทำหน้าที่เพื่อสังคมมากกว่าเป็น “ตัวแทนที่ไร้ปากเสียง” เนื่องจากกรอบที่หนังสือพิมพ์วางไว้ ได้นำไปสู่การคลี่คลายทางการเมืองในระดับหนึ่ง ณ ช่วงเวลาหนึ่งที่คนในสังคมถามหาทางออกจากวิกฤตที่รุ่มลุ่ม

หนังสือพิมพ์ เลือکتึ่งเกณฑ์เรื่อง “ความเป็นกลาง” หันมาสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนที่ถูกปิดกั้นมาตลอดเวลา 5 ปีที่ระบอบทักษิณใช้อำนาจในการช่วงชิงการตีความว่ารัฐบาลเป็นวีรบุรุษหนึ่งเดียวที่จะนำพาประเทศสู่ความรุ่งเรืองทันยุคโลกาภิวัตน์

หนังสือพิมพ์ร่วมเสนอแนะทางออกของวิกฤต โดยกำหนดกรอบเรื่องว่าทักษิณควรจะวางมือทางการเมือง เพื่อเปิดทางให้การเมืองเดินหน้าต่อไปได้ และถึงแม้ต่อมาจะไม่มีกรลาออก แต่ก็มี การประกาศยุบสภาเพราะทนต่อแรงกดดันที่สังคมที่สะท้อนผ่านสื่อไม่ได้

บทบาทของหนังสือพิมพ์ในขณะนั้น ไม่ได้มีนัยยะเป็นสื่อที่เลือกข้างคนรักทักษิณ หรือคนต่อต้านทักษิณ เพราะหนังสือพิมพ์ยังคงรายงานความเคลื่อนไหวทั้งจากนายกทักษิณ และภาค

ประชาชนที่เคลื่อนไหวต่อต้าน แต่วิธีการกำหนดกรอบทำให้ประเด็นมีความลึกและละเอียดกว่า การเลือกข้าง หนังสือพิมพ์เลือกตีแผ่พฤติกรรม ความคิด และการกระทำของระบอบทักษิณให้เห็น ผ่านการกระทำของคนในระบอบทักษิณเอง เพื่อให้ผู้อ่านตัดสินใจด้วยตัวเอง

Robert A.Hackett (1984) กล่าวว่า การกำหนดกรอบ หรือ จะกลายเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ที่ จะมาแทน (objectivity and bias) ของสื่อมวลชน เพราะเป็นวิธีที่อิทธิพลที่ลึกซึ้งและทรงพลังต่อ ผู้อ่านมากกว่าความเอนเอียงที่เกิดขึ้นในเรื่องราวของข่าว ซึ่งในกรณีการกำหนดกรอบในการ สะท้อนระบอบทักษิณ ได้พิสูจน์ถึงคำกล่าวนั้นเป็นอย่างดี

การทำหน้าที่เป็นทั้ง “กระจก” ส่องพฤติกรรมของระบอบทักษิณ และ “ตะเกียง”¹² ในการชี้ ทางออกของปัญหาการเมืองในช่วงต้นปี พ.ศ. 2549 ไปสอดคล้องกับ Davis Merritt (1998) หนึ่งใน แกนนำริเริ่มแนวคิด Public Journalism กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือพิมพ์กับ สังคมว่า ไม่ใช่เรื่องบังเอิญเลยที่การเสื่อมศรัทธาของหนังสือพิมพ์จะเกิดขึ้นพร้อมๆกับความเสื่อม ถอยของชีวิตสาธารณะ (Public Life : เป็นวิธีที่การแสดงออกและเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย แต่ ไม่ได้หมายถึงในแง่การเมืองแต่เพียงอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงกิจกรรมใดๆที่ประชาชนพยายาม บรรลุเป้าหมายร่วมกัน หรือหันหน้าเข้าสู่ปัญหาเดียวกัน)

เนื่องจากในสังคมปัจจุบันทั้งสองอย่างต้องพึ่งพาอาศัยกัน ชีวิตสาธารณะต้องการข้อมูลและ มุมมองที่สื่อมวลชนสะท้อนออกมา ขณะที่หนังสือพิมพ์ก็ต้องการชีวิตสาธารณะที่เติบโตและ แข็งแรงอยู่ได้ เพราะมิเช่นนั้นแล้วหนังสือพิมพ์ก็จะกลายเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นเลย

Merritt สรุปปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์สื่อและภาคสังคมไว้ 4 ประการ ก็คือ 1. หนังสือพิมพ์เพิกเฉยต่อหน้าที่ที่ต้องทำให้ภาคประชาชนตื่นตัว 2. ความล้มเหลวของหนังสือพิมพ์ ดังกล่าว เป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้ภาคประชาชนอ่อนแอ 3. หนังสือพิมพ์ควรจะเป็น และสามารถ เป็นพลังผลักดันสำคัญอย่างหนึ่งในการปลุกภาคประชาชนให้มีชีวิตชีวา

ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2549 กล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์ตีทะเลปัญหาทั้ง 4 ข้อมาได้แล้ว สังเกต จากวาทกรรมทักษิณหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ ที่มีภาคประชาชนร่วมกับภาค ส่วนต่างๆ เช่น นักวิชาการ พระ ศิลปิน นักเรียน นักศึกษา ร่วมสะท้อนวาทกรรมผ่านรายงานข่าว เป็นเครื่องพิสูจน์แล้วว่าการกำหนดกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ ทำให้ภาคประชาชนตื่นตัวอีกครั้ง และทำให้กระบวนการต่อต้านระบอบทักษิณเข้มแข็งและมีชีวิตชีวา ถือว่าได้แสดงศักยภาพในการ แก้ววิกฤตศรัทธาต่อการเมืองและภาคสังคม เป็นไปตามที่ Rosen และ Merritt คาดหวังให้ นักหนังสือพิมพ์เลิกคิดว่าสาธารณชนมีบทบาทจำกัดเป็นแค่ผู้ถูกกระทำในเรื่องการเมือง หรือเป็น

¹² บุญรักษ์ บุญชูเขตมาลา นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนของไทย เคยพูดถึงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ว่า นอกจากจะเป็น “กระจก” ที่สะท้อน ภาพความเป็นไปที่เกิดขึ้นในสังคมแล้ว ควรจะมีบทบาทเป็น “ตะเกียง” ส่องทะลุความมืดช่วยให้คนเห็นทางสว่าง มองเห็นและเข้าใจปัญหา และค้นพบ ทางออกสำหรับสังคมของตัวเองด้วย

แค่ตลาดสำหรับข้อมูลข่าวสาร และมาช่วยช่วยผลักดันให้เกิดสาธารณชนที่รู้จักใช้เหตุผลในการวิพากษ์วิจารณ์ (สังเกตจากวาทกรรม “ระบอบทักษิณ” คืออะไร ที่หนังสือพิมพ์วางกรอบให้ผู้อ่านได้รู้จักระบอบทักษิณอย่างถึงแก่นและรอบด้าน)

อย่างไรก็ตาม หนังสือพิมพ์ของไทย ยังไม่ได้ก้าวไปสู่ Public Journalism อย่างเต็มขั้น เพียงแต่เริ่มแสดงลักษณะร่วมบางประการที่อาจไปถึงได้ในอนาคต เนื่องจาก Public Journalism เรียกร้องในขั้นที่หนังสือพิมพ์ระดับชาติจะตอบสนองได้ลำบาก เช่น การปลุกกระดมให้เกิดการหารือของสาธารณชนเกี่ยวกับค่านิยมและนโยบายเฉพาะในชุมชน ไม่ใช่เพียงแค่ตระหนักรู้ต่อประเด็นต่างๆ เท่านั้น แต่ต้องเข้าไปลงมือช่วยเหลือให้สังคมแก้ไขปัญหาต่างให้ได้ ซึ่งวิธีอาจจะเป็นการช่วยวิเคราะห์ถึงนิยามปัญหาและสืบสาวถึงสาเหตุ หรือกระทั่งช่วยให้สังคมยึดหลักในค่านิยมแกนหลักของตัวเองฝ่าวิกฤตต่างๆ ได้ หรือหากจะกล่าวให้เป็นอุดมคติกว่านั้นก็คือนหนังสือพิมพ์ต้องนำมาซึ่งการตัดสินของสาธารณชน (Public Judgement) หรือ ข้อตกลงร่วม (consensus) ที่เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาประเด็นต่างๆ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการถกเถียงด้วยข้อมูลข่าวสารและการมีส่วนร่วมจากหลากหลายฝ่ายแล้ว

นอกจากนี้ หากหนังสือพิมพ์มีความเชื่อในเชิงปรัชญาแบบ นิทเช่ จะทำให้เข้าใจได้ว่า ความเป็นกลาง เป็นเพียงระบบกฎเกณฑ์หนึ่งทีสร้างขึ้นมาเพื่อควบคุมการทำหน้าที่ของสื่อ นิทเช่ ไม่เชื่อในเรื่องของการสร้างกฎเกณฑ์แล้วทำให้เป็นเหมือนความจริงอันปฏิเสธไม่ได้ เพราะทำให้คนไม่สามารถพัฒนาความสามารถเพื่อไปสู่เป้าหมายสูงสุด

แนวทางของ Public Journalism ถือเป็นการตอบโต้ภัยตามแนวคิดของ นิทเช่ ได้อย่างหนึ่ง เนื่องจากกระตุ้นให้หนังสือพิมพ์มีบทบาทมากกว่าการเป็นตัวกลางที่ไร้ปากเสียง และแสดงบทบาทผลักดันให้คนในสังคมได้แสดงศักยภาพทางความคิด การแสดงออกได้อย่างเต็มที่ โดยที่หนังสือพิมพ์ไม่จำเป็นต้องยึดต่อกฎเกณฑ์อันตายตัว

Public Journalism ชี้ว่านักข่าวต้องเผชิญกับการท้าทายความเชื่อที่ฝังรากลึกในอาชีพ นักหนังสือพิมพ์มากที่สุด ว่าด้วยทัศนคติเรื่องการรักษาจุดยืนที่เป็นกลาง ซึ่งแนวคิด Public Journalism คัดค้านพร้อมเสนอว่า หนังสือพิมพ์ต้องทำมากกว่าเป็นสะท้อนความจริง หรือทำแค่เผยแพร่ข้อมูลสมดุลงและมีความเป็นกลางเท่านั้น สิ่งที่นักหนังสือพิมพ์ควรจะทำก็คือ ต้องพิจารณาบทบาทของตัวเองต่อสังคม ต้องกำหนดกรอบ (Framing) ว่าประเด็นต่างๆ ควรจะดำเนินไปอย่างไร จะจัดวางประชาชนไว้ตรงตำแหน่งไหน

นักหนังสือพิมพ์จะต้องไม่แสวงทำเป็นกลางในประเด็นปัญหาที่ประชาชนให้ความสนใจ และนักหนังสือพิมพ์ต้องไม่อ้างตัวว่าเป็นกลางเกี่ยวกับค่านิยมบางประการที่เป็นจุดยืนในวิชาชีพตัวเอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักข่าวในหนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่าง ทุกคนสะท้อนความคิดเห็นตรงกันว่า ณ เวลาหนึ่งที่สังคมกำลังเกิดปัญหา หนังสือพิมพ์ไม่สามารถตั้งตัวเป็นกลางได้ และส่วนหนึ่ง

ยังมีความเชื่อด้วยว่า “ความเป็นกลาง” ที่เคยพูดถึงอาจจะไม่มีอยู่จริง เป็นเพียงวาทกรรมกรรม ความเป็นกลาง ที่ถูกสร้างให้เชื่อว่าเป็นความจริง

นอกจากนี้ แนวคิดสื่อสารมวลชนเรื่อง “บทบาทของสื่อและการรายงานข่าวในภาวะวิกฤติทางการเมือง” มีประเด็นที่น่าสนใจระบุว่า เมื่อเกิดวิกฤติทางการเมือง หลักการหรืออุดมการณ์ที่ถูกทำทลายมากที่สุด คือ ความเป็นกลาง ในการรายงานข่าว การศึกษาของ Weaver และ Wilhoit ยืนยันว่า แนวคิดที่ว่า สื่อเป็นผู้มีส่วนร่วมเป็นกลาง (neutral-participant) คือบรรทัดฐานที่ผิดพลาด และการอ้างความเป็นกลางยังถือเป็นสิ่งอันตรายด้วย เพราะเมื่อสังคมเกิดข้อขัดแย้งใดๆ ขึ้น สื่อก็อาจจะอาศัยข้ออ้างเรื่อง “ความเป็นกลาง” ลอยตัวพ้นจากปัญหาทุกประการ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ เป็นจุดเริ่มต้นของหนังสือพิมพ์ที่จะแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม การช่วยขับเคลื่อนศักยภาพของคนในสังคมให้มีเวทีแสดงออกมากขึ้น

3. อุดมการณ์ของนักหนังสือพิมพ์ในยุคเศรษฐกิจทุนนิยม

ในยุคที่ทุนนิยมเข้ามาครอบครองระบบเศรษฐกิจในประเทศไทย หนังสือพิมพ์ นอกจากจะมีบทบาทในทางสังคมแล้ว อีกด้านหนึ่งก็คือ “สินค้า” ชิ้นหนึ่งที่ต้องเข้าไปอยู่ในระบบการตลาด ต้องมีกลุ่มทุนหนุนหลังเพื่อให้ธุรกิจดำเนินไปได้

จากการศึกษาเรื่องหนังสือพิมพ์กับกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ พบว่า นักหนังสือพิมพ์ ได้รับการครอบงำด้วยเครื่องมือทุนนิยมมีอยู่ 2 ด้าน คือ การกดดันแทรกแซงจากระบอบทักษิณ ซึ่งใช้วิธีการตัดเส้นทาง การเข้าถึงแหล่งเงินทุน เช่น ห้ามมิให้เครือข่ายธุรกิจในสังกัด หรือรัฐวิสาหกิจไปลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ที่แสดงความเป็นปฏิปักษ์ เหล่านี้เป็นการครอบงำโดยตรงจากภายนอก

ขณะเดียวกัน มีโครงสร้างของสื่อที่มีกลุ่มทุนทำให้เกิดการครอบงำภายใน เริ่มตั้งแต่ระดับจิตใจของนักข่าวเองที่เกิดความระมัดระวังในการเซ็นเซอร์ตัวเอง เมื่อข่าวจะมีผลกระทบต่อกลุ่มทุน แม้ในปัจจุบันจะไม่มีกลุ่มทุนที่เข้ามาแทรกแซงการทำงานของสื่ออย่างซึ่งหน้า แต่ผลกระทบทางอ้อมต่อการทำงานในกรณีที่ประเด็นข่าวมีการไปกระทบต่อผลประโยชน์ของกลุ่มทุนก็ยังมีอยู่ และยิ่งไปกว่านั้นรัฐสามารถใช้การกดดันผ่านกลุ่มทุนเข้ามาแทรกแซงกองบรรณาธิการ เช่น การสั่งปลดบรรณาธิการ ได้ ดังกรณีที่เคยพบได้ในอดีต¹³ เพื่อยื่นมือเข้ามาจัดการกับนักหนังสือพิมพ์ที่รัฐไม่พึงประสงค์ หรือกระทั่งการใช้การจัดตั้งมวลชนเพื่อกดดันหนังสือพิมพ์¹⁴

¹³ กรณีศึกษาที่น่าสนใจอยู่ที่เรื่องการปลดนายเสริมสุข กษัตริย์ประดิษฐ์ อดีตหัวหน้าข่าวความมั่นคง หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ โดยบริษัทโพสต์พับลิชชิ่ง นายจ้าง (ซึ่งมีกลุ่มผู้ถือหุ้นใหญ่คือเครือเซ็นทรัล) ที่ขณะนั้นมีธุรกิจที่ได้สัมปทานที่ดินการรถไฟ ซึ่งถือเป็นที่ดินของรัฐ) อ้างว่านักข่าวมีความคิดที่

เมื่อเกิดการแทรกแซงจากกลุ่มทุน อุดมการณ์ของนักหนังสือพิมพ์หายไปหรือไม่? ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวอาจทำให้เข้าใจได้ว่าอุดมการณ์ของนักหนังสือพิมพ์ยอมถูกลดทอนให้เป็นอุดมการณ์เพื่อกลุ่มทุน หรือไม่ก็ถูกทำลายลงไป แต่ในทางปฏิบัติ นักหนังสือพิมพ์ สามารถเลือกรักษาอุดมการณ์ส่วนตัวไปด้วย ขณะที่ยังเข้าใจด้วยว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจยังคงอยู่ และแบบแผนของอำนาจเหล่านั้นเป็นอย่างไร และมีพื้นที่ใดที่เหลือสำหรับการปฏิบัติตามอุดมการณ์

นักหนังสือพิมพ์ที่เข้าใจเงื่อนไขของกลุ่มทุน ยังสามารถเลือกทำหน้าที่ตามอุดมการณ์ของตัวเองในพื้นที่อื่นๆที่ยังเปิดกว้าง และได้ทำหน้าที่สะท้อนประโยชน์สาธารณะในพื้นที่ที่มีอยู่ โดยที่อุดมการณ์ของนักหนังสือพิมพ์ ยังคงมีหน้าที่และโครงสร้างแบบเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ดังที่ Louis Althusser นักคิดในสายมาร์กซิสต์ (Marxist) กล่าวไว้ว่า ภายใต้การครอบงำเชิงโครงสร้างของอำนาจรัฐและกลุ่มทุน ยังมีพื้นที่สำหรับการเคลื่อนไหวให้การทำงานเป็นไปเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์เชิงอุดมการณ์วิชาชีพ แทนที่จะถูกครอบงำโดยสมบูรณ์จนไม่เหลืออะไรเลย

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า แม้อิทธิพลของระบอบทักษิณจะพยายามแทรกแซงเข้ามาหาสื่อมวลชน แต่ล่าสุดท้ายหนังสือพิมพ์ก็ยังสามารถกำหนดกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณได้ เนื่องจากหนังสือพิมพ์สามารถปรับอุดมการณ์ให้ทำงานได้ในระบบเฉพาะของค่านิยมในสังคมที่ซับซ้อน ด้วยทุนเป็นตัวกำกับได้

ข้อจำกัดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษารอบในการสะท้อนระบอบทักษิณในช่วงจำกัด คือ ปี พ.ศ. 2544-2550 ในช่วงหลังจากช่วงเวลาที่ทำกรวิจัย ระบอบทักษิณ ยังมีการเคลื่อนไหวที่เป็นนัยยะสำคัญต่อการเมืองไทยในปัจจุบัน ซึ่งหากการวิจัยในรุ่นหลังสามารถศึกษาต่อได้อีก จะทำให้เห็นเส้นทางของการสะท้อนระบอบทักษิณที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ไม่มีหลักฐานชัดเจนในการไปรายงานเรื่องรันเวย์สนามบินสุวรรณภูมิไว้ว่า สะท้อนความไม่โปร่งใสของรัฐบาล แต่ต่อมามีได้เป็นเครื่องพิสูจน์แล้วว่า ข้อเท็จจริงเรื่องสนามบินแล้วเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจนเป็นปัญหาที่รัฐบาลต้องมาตามแก้ไขในภายหลัง

¹⁴ กรณีกองทัพอากาศที่สนับสนุน พ.ศ. ท. ทักษิณ มาปิดล้อมตึกเนชั่นเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2549 โดยไม่พอใจที่หนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก ตีพิมพ์คำพูดของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่กล่าวในเชิงเสียดสีนายทักษิณ แต่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าจากขั้วสถาบันกษัตริย์ โดยนายสนธิ ปฏิเสธข้อความดังกล่าวภายหลัง และหนังสือพิมพ์ยอมรับผิดที่สื่อสารข้อความผิดพลาด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาหนังสือพิมพ์เพียง 2 ฉบับ ซึ่งอาจยังไม่เพียงพอต่อการสะท้อนภาพรวมของหนังสือพิมพ์ในการกำหนดกรอบสะท้อนระบอบทักษิณ หากการวิจัยในอนาคตมีการศึกษาหนังสือพิมพ์ในประเภทอื่นๆ จะทำให้เห็นความหลากหลายของกรอบสะท้อนระบอบทักษิณมากขึ้น และสะท้อนถึงอุดมการณ์ของสื่อมวลชนว่ามีพัฒนาการอย่างไรในการสื่อสารในช่วงภาวะวิกฤต
2. ระบอบทักษิณ ยังไม่ถึงจุดอวสานไปจากสังคมไทย และหนังสือพิมพ์ยังคงมีบทบาทในการกำหนดกรอบสะท้อนระบอบทักษิณอย่างต่อเนื่องโดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ หากมีการศึกษาเปรียบเทียบว่า กรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณของหนังสือพิมพ์ จะเป็นอย่างไรในปัจจุบัน
3. การกำหนดกรอบของหนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งที่น่าสนใจนำไปประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาการสะท้อนการเมืองในรูปแบบอื่นๆของสังคมไทย เพื่อเป็นบทเรียนให้กับแวดวงสื่อสารมวลชนว่า บทบาทของหนังสือพิมพ์ในอดีต มีผลกระทบต่อเหตุการณ์สำคัญของการเมืองในแต่ละช่วงอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพฯ : แบรินด์เอจ, 2547.

กิตติยาวดี นิลวรรณ. การวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวสารในหนังสือพิมพ์ช่วงวิกฤตการณ์การเมืองของไทย เดือนพฤษภาคม 2535. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวารสารศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537

เก่งกิจ กิติเรียงลาภ. ประชานิยมไทยรักไทย : วิกฤตทุนนิยม รัฐ และการต่อสู้ทางชนชั้น. มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ลำดับที่ 97, 2549.

กิติมา สุรสนธิ. ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

ธงชัย วินิจจะกุล. รายงานโครงการวิจัยเสริมหลักสูตร เรื่อง วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศาวินิยา (Genealogy). คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534

ธวัชชัย สันคติประภา. เสรีภาพกับบทบาทการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย : ศึกษาตั้งแต่การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พ.ศ. 2519-2536. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวารสารศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537

นฤมล วีระวงศ์ชัย. ความรู้ และความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ต่อการกำกับดูแลตนเองในวิชาชีพภายใต้สภาพการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

นิทเช่, ฟรีดริช : เขียน. คือพจนานุกรมภาษาซุสตรา. มนตรี ภูมี แปลจาก Thus Spoke Zarathustra. กรุงเทพฯ : แพรวสำนักพิมพ์, 2546.

บุญรักษ์ บุญณะเขตมาลา. ระหว่างกระจกกับตะเกียง. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2542.

เมินรัตน์ นวะบุศย์ และ จรัล มานตรี. อริสโตเติลสั่งสอนนักพูดปากพล่อย – ยุทธศาสตร์การควบคุมสื่อ. บทความมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนลำดับที่ 1032.

ศิริโรตม์ คำล้ำไพบูลย์. ไม่มีชื่อเรื่อง. เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษทางวิชาการเรื่อง Postmodernism กับการเมืองสมัยใหม่. 2549.

สุกัญญา สุตบรรทัด. จิตวิญญาณหนังสือพิมพ์. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

สุภา ศิริมานนท์. จริยธรรมของหนังสือพิมพ์. กรุงเทพฯ : กองทุน สุภา ศิริมานนท์ และสำนักพิมพ์อักษรสาส์น, 2530.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. การสื่อสารกับการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ : ประสิทธิ์ภักดิ์ แอนด์ พริ้นติ้ง, 2545.

Gane, Laurence and Chan, Kitty : เขียน. Introducing นิตเช่. เทพทวี ไชควสิน แปลจาก Introducing Nietzsche. กรุงเทพฯ : โครงการสรรพสาส์น สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก, 2549.

วารสารฟ้าเดียวกัน ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2547

ภาษาอังกฤษ

Baysha, Olga and Hallahan, Kirk. Media Framing of the Ukrainian Political Crisis, 2000–2001. in Journalism Studies, Volume 5, Number 2, 2004.

Bruce D. Itule and Douglas A. Anderson. News writing and reporting for today's media. 5th ed. Singapore : McGraw-Hill Book Co, 2000.

Copi, Irving M. and Gould, A. James. Readings on Logic. 2nd ed. New York : The Macmillan Company, 1972.

Hackett, Robert A. and Zhao Yuezhi. Sustaning democracy? : journalism and politics of objectivity. Cananda : Garamond Press Ltd., 1997.

Hawkes, David. Ideology. 1st ed. UK : Routledge., 1996.

Habermas, Jurgen. Truth and Justification. UK : Polity Press, 2003.

Hollingdale, R.J. Nietzsche. London : Routledge & Kegan Paul Ltd., 1973.

Kellner, Douglas. Nietzsche's Critique of Mass Culture.

<http://www.gseis.ucla.edu/faculty/kellner/kellner.html>.

Nietzsche, Friedrich. Beyond Good and Evil. Translated by Zimmern, Helen., Great Britain : Berne Convention, 1907.

Nietzsche, Friedrich. The Birth of Tragedy AND The Genealogy of Morals. Translated by Golfing, Francis., United States : Doubleday & Company, Inc., 1956.

Nietzsche, Friedrich. Thus Spake Zarathustra. Translated by , Great Britain : J.M. Dent & Sons Ltd., 1933.

Merritt, Davis. Public journalism and public life : why telling the news is not enough. 2nd ed. USA : Lawrence Erlbaum Associates, Inc., 1998.

Parenti, Michael. Inventing Reality. United States : 1933.

Tankard, Jr. in Framing public life: Perspectives on media and our understanding of the social world. US : Lawrence Erlbaum Associates, Inc., 2003

Richardson, John and Leiter Brian. Nietzsche. New York : Oxford University Press, 2001.

Scheufele, Dietram A. Framing as a Theory of Media Effects. Journal of Communication, Winter 1999.

Sverin, Werner J. And Tankard, Jr. Communication theories: origins, methods, and uses in the mass media. 5th ed.: Addison Wesley Longman, Inc, 2000.

Zizek Slavoj. Mapping Ideology : Verso, 1995.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ระบอบทักษิณกับประเทศไทย

รัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย ที่เริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยแรกเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544 จนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายเมื่อถูกรัฐประหารขณะที่เป็นรัฐบาลรักษาการเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ได้สร้างปรากฏการณ์หน้าใหม่เรื่องนโยบายการบริหารประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือลบ จนนำมาซึ่งการเรียกขานด้วยชื่อเฉพาะว่าเป็นการปกครองใน “ระบอบทักษิณ”

ดังนั้น เพื่อทำให้งานวิจัยเรื่อง “หนังสือพิมพ์กับกรอบในการสะท้อนระบอบทักษิณ วิเคราะห์ตามแนวคิดของนิทเซ่” มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปข้อมูลและเหตุการณ์สำคัญอันเกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศของรัฐบาลสมัยที่มี พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเสริมความเข้าใจของคำว่า “ระบอบทักษิณ” มาพอสังเขป ดังนี้

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กับ การเมือง

■ เริ่มต้นเส้นทางการเมือง

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนักเรียนเตรียมทหารรุ่น 10 เริ่มเข้าสู่แวดวงการเมืองในฐานะนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว จากการเป็นประธานกรรมการบริษัทชิน คอร์ปอริเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัทซึ่งดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมรายใหญ่ของประเทศ โดยตำแหน่งแรกในรัฐบาลที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ได้รับคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นปีแรกที่เข้าไปสังกัดพรรคพลังธรรม แต่จุดที่ทำให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ได้แสดงบทบาททางการเมืองของตัวเองอย่างเต็มที่ เริ่มขึ้นเมื่อปี 2538 เมื่อได้รับตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังธรรม ต่อจาก พลตรีจำลอง ศรีเมือง และต่อมา พ.ต.ท.ทักษิณ ก็ได้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีอีกสองสมัย ก่อนจะเริ่มก้าวทางสู่อำนาจสูงสุด คือ การเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศ โดยมีก้าวแรกคือการก่อตั้งพรรคไทยรักไทยขึ้นเมื่อปี 2541

■ นายกรัฐมนตรี ในฐานะบทเรียนจากรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

พรรคไทยรักไทย ใช้เวลานับตั้งแต่เพิ่งก่อตั้งพรรคเพียง 4 ปี ก็สามารถชนะการเลือกตั้งครองเสียงข้างมากได้ในปี 2544 ส่งผลให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ได้สาบานตนเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยแรกท่ามกลางความคาดหวังของสังคมที่เพิ่งได้รัฐธรรมนูญฉบับ 2540 ใหม่มาบังคับใช้ในการ

เลือกตั้งครั้งแรก และอาจกล่าวได้ว่า พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของประเทศไทยที่ นำนโยบายประชานิยมมาใช้ในการหาเสียงจนประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง (ได้เสียงมากที่สุด ในรัฐสภา 248 เสียงเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลร่วม) และระหว่างการดำเนินนโยบายใน 4 ปีแรก ยังดำเนินนโยบายดังกล่าวผ่านโครงการต่างๆอย่างต่อเนื่อง อาทิ โครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท โครงการพักหนี้เกษตรกร โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค โครงการบ้านเอื้ออาทร และโครงการเมกะโปรเจกต์ จนกลายเป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย ที่สามารถดำรงตำแหน่งครบวาระ 4 ปีได้

นโยบายดังกล่าวที่เข้าถึงประชาชน บวกกับบุคลิกของผู้นำที่พร้อมรวบรวมอำนาจตัดสินใจ ปัญหาด้วยตัวเองอย่างเด็ดขาด ฉับไว ยังสามารถซื้อใจประชาชนจำนวนมากในประเทศ จนนำมาซึ่งการชนะการเลือกตั้งอย่างถล่มทลายได้สมาชิกสภาราษฎร 377 ที่นั่ง จาก 500 ที่นั่ง เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ได้จัดรัฐบาลเป็นสมัยที่สอง และนับเป็นจำนวนเสียงที่พรรคการเมืองพรรคเดียวได้รับมากที่สุด ในประวัติศาสตร์การเลือกตั้งของไทย โดยมีการรายงานด้วยว่า เป็นการเลือกตั้งที่มีการซื้อเสียงลดลงอย่างมากอีกด้วย (หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์, 9 กุมภาพันธ์ 2548)

เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นชัดเจนถึงความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อตัวบุคคลคือ พ.ต.ท.ทักษิณ นั่นเอง ขณะที่ยีกด้านหนึ่ง เมื่อพิจารณาเฉพาะผลการเลือกตั้ง ก็อาจมองได้ว่านั่นเป็นผลสัมฤทธิ์แล้วของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ที่ต้องการให้มีรัฐบาลเข้มแข็ง (Strong Government) และ นายกรัฐมนตรีเข้มแข็ง (Strong Prime Minister) เพื่อสร้างการเมืองที่มีเสถียรภาพมากกว่าที่ผ่านมาในอดีต

■ เมื่อถูกตั้งคำถามเรื่องจริยธรรมของผู้นำประเทศ

ในช่วงของการบริหารงานของรัฐบาลทักษิณสมัยแรกนั้น สังคมให้การต้อนรับผู้นำคนใหม่ค่อนข้างมาก จากภาพลักษณ์ของการเป็นผู้นำแนวใหม่ที่ริเริ่มนโยบายเชิงรุกทั้งด้านเศรษฐกิจ สาธารณสุข การศึกษา พลังงาน ยาเสพติด (The World Bank, Thailand Economic Monitor, พฤศจิกายน 2548) โดยเฉพาะในส่วนของกาใช้นโยบายประชานิยมนั้น สามารถเข้าถึงประชาชนระดับรากหญ้าเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าสู่สมัยที่สองของการบริหารประเทศ เพียงปีแรก รัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ก็เริ่มถูกวิจารณ์อย่างกว้างขวางจากสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องจริยธรรมของผู้นำประเทศ เมื่อครอบครัวของ พ.ต.ท.ทักษิณ ขายหุ้นในเครือชิน คอร์ปอเรชั่น ทั้งหมดมูลค่า 7.3 หมื่นล้านบาท ให้กับกองทุนเทมาเสก โฮลดิ้งส์ ของสิงคโปร์ โดยไม่ต้องเสียภาษี เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2549 โดยกระแสต่อต้านนั้นเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมทั้งจากการรวมตัวชุมนุมกันราว 2 แสนคนในกรุงเทพฯ และยังมีการชุมนุมขึ้นตามจังหวัดต่างๆทั่วประเทศอีกด้วย (หนังสือพิมพ์ The Nation, 8 มีนาคม 2549)

พ.ต.ท.ทักษิณ ไม่สามารถต้านทานแรงกดดันทางการเมืองต่อไปทำให้ต้องประกาศยุบสภาในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ และประกาศให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่ในวันที่ 2 เมษายน แต่ประชาชนฝ่ายที่ต่อต้านอดีตนายกรัฐมนตรีรายนี้ก็ยังไม่พอใจ เรียกร้องให้ พ.ต.ท.ทักษิณ เว้นวรรคทางการเมือง ไม่ดำรงตำแหน่งใดๆทางการเมืองอีกเลยหลังเลือกตั้ง ทว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ก็ไม่ได้แสดงท่าทีตอบรับข้อเรียกร้องดังกล่าวอย่างชัดเจน โดยยังคงดำรงตำแหน่งรักษาการณีนายกรัฐมนตรีต่อไป โดยอ้างบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่า “คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง ต้องอยู่ในตำแหน่ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่า คณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ จะเข้ารับหน้าที่” นอกจากนี้ พ.ต.ท.ทักษิณ ก็ยังคงลงสมัครในระบบบัญชีรายชื่อพรรคไทยรักไทยด้วยหมายเลข 1 เหมือนการเลือกตั้งสองครั้งที่ผ่านมา

▪ ปรากฏการณ์ No Vote พลังเงียบต้านรัฐบาล

การเลือกตั้งในครั้งล่าสุดวันที่ 2 เมษายน นับเป็นครั้งประวัติศาสตร์ของประเทศไทยอีกครั้ง เนื่องจากพรรคการเมืองขนาดใหญ่ นำโดย ประชาธิปไตย และชาติไทย ร่วมมือกันบอยคอตการเลือกตั้งดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาผู้สมัครไม่เพียงพอ เพราะในหลายเขตก็เหลือแต่เพียงผู้สมัครของพรรคไทยรักไทยเท่านั้น ผลการเลือกตั้งในครั้งนั้น แม้ว่าไทยรักไทยยังได้ครองเสียงข้างมาก แต่ก็เป็นไปอย่างไม่สง่างาม เนื่องจากมีข้อกล่าวหาว่าจ้างพรรคการเมืองขนาดเล็กเพื่อมาลงชิงชัยเพื่อไม่ให้ผิดกติกาการเลือกตั้ง อีกทั้งในหลายเขตก็ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึง 20 เปอร์เซ็นต์ ทำให้ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งซ่อม นอกจากนี้ยังเกิดปรากฏการณ์ “No Vote” ที่มีจำนวนราว 17 ล้านเสียงที่เลือกบัตรเลือกตั้งในช่อง “ไม่ประสงค์ลงคะแนน” และยังมีบัตรเสียราว 5.7 ล้านใบ โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ นั้น มี 27 เขตจาก 36 เขตที่คะแนน No Vote สูงกว่าผู้สมัครของพรรคไทยรักไทยเสียอีก (หนังสือพิมพ์มติชน, 7 เมษายน 2549)

ผลดังกล่าว นำมาซึ่งการตีความกันว่าประชาชนจำนวนหนึ่งได้แสดงพลังเงียบในการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ จนในวันที่ 4 เมษายน พ.ต.ท.ทักษิณ ก็ลดกระแสกดดันด้วยการประกาศว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อสร้างความสมานฉันท์และปรองดองในชาติ แต่ขณะเดียวกันก็ยังจำเป็นต้องนั่งตำแหน่งรักษาการณีนายกรัฐมนตรีต่อไป

▪ อำนาจในการแทรกแซงองค์กรอิสระถูกโค่นล้ม

หลังจากนั้น ผลการเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายนต้องถูกยกเลิก เพราะในวันที่ 8 พฤษภาคม ศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาดให้ผลการเลือกตั้งดังกล่าว (ไทยรักไทย ชนะการเลือกตั้งได้ 462 ที่นั่ง) กลายเป็นโมฆะ พร้อมกับกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 15 ตุลาคม และจากนั้นในวันที่ 25 กรกฎาคม ศาลรัฐธรรมนูญยังตัดสินว่าคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) มีความผิดเนื่องจากการใช้

อำนาจโดยมิชอบในการจัดการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายนทำให้ กกต. ที่ยังไม่ลาออกต้องพ้นจากตำแหน่งไปโดยปริยาย ซึ่งการล่มสลายของ กกต. ดังกล่าวทำให้มีการวิเคราะห์กันว่า รัฐบาลทักษิณจะเริ่มตกที่นั่งลำบากมากขึ้นเพราะไร้การสนับสนุนจากองค์กรอิสระที่เคยเป็นฐาน

▪ วิกฤตกรรมของ พ.ต.ท.ทักษิณ

ท่ามกลางการเมืองที่ยังไม่มีความแน่นอน ก็เกิดเหตุการณ์ใหญ่กับ พ.ต.ท.ทักษิณ อีกครั้งในวันที่ 24 สิงหาคม เมื่อปรากฏว่ามีรถยนต์บรรทุกวัตถุระเบิด 67 กิโลกรัม วิถีความรุนแรงของการระเบิด 1 กิโลเมตร จอดอยู่ในเส้นทางที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ต้องใช้เดินทางจากบ้านพักอยู่เป็นประจำ แต่ พ.ต.ท.ทักษิณ รอดพ้นจากการเป็นเป้าสังหารเพราะมีการเปลี่ยนกำหนดการในการเดินทางในเช้าวันนั้นพอดี อย่างไรก็ตาม แม้จะตกเป็นเป้าสังหารและมีการระบุดำผู้ต้องสงสัยได้อย่างแน่ชัด แต่ก็มีพรรคคดาไปอีกทางหนึ่งด้วยว่า เหตุการณ์นี้อาจเป็นเพียงการจัดฉากสร้างสถานการณ์ของ พ.ต.ท.ทักษิณ เอง

พ.ต.ท.ทักษิณ จึงยิ่งถูกกระแสต่อต้านจากภาคประชาชนและนักวิชาการอย่างต่อเนื่องให้เว้นวรรคทางเพื่อเปิดทางให้มีการปฏิรูปการเมือง จนกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งเป็นแกนนำหลักประกาศจะชุมนุมใหญ่อีกครั้ง แต่การชุมนุมที่คาดว่าจะยืดเยื้อรุนแรงนั้นก็ยังไม่ทันได้เกิดขึ้น เพราะคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) นำโดย พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ทำการรัฐประหารขึ้นในคืนวันที่ 19 กันยายน เสียก่อน โดยอาศัยช่วงเวลาขณะที่ พ.ต.ท.ทักษิณ กำลังเตรียมตัวเข้าประชุมสหประชาชาติอยู่ที่กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา

คณะรัฐประหาร ที่ปรับการทำงานเป็น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ได้แต่งตั้งรัฐบาลรักษาการโดยมี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่อีกด้านหนึ่ง คมช. มีภารกิจหลักอยู่ที่การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ.2550 ที่หวังว่าจะมาแก้ไขเจตนารมณ์บางประการของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ที่เคยเอื้อให้ระบอบทักษิณสร้างความปั่นป่วนในสังคมมาแล้ว และภารกิจอีกประการคือ การตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) ขึ้นมาพิจารณาคดีผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นระหว่างที่ พ.ต.ท.ทักษิณ บริหารประเทศ ซึ่งมีทั้งคดีที่เกี่ยวข้องกับ พ.ต.ท.ทักษิณ และครอบครัว เครือญาติ หรือกระทั่งคนในรัฐบาลทักษิณ การพิจารณาออกหมายจับ และอายัดทรัพย์สิน เกิดขึ้นเป็นระลอก และส่งผลให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ตัดสินใจไม่กลับประเทศไทย

ในวันที่ 31 พฤษภาคม 2549 สัญญาณของการล่มสลายของระบอบทักษิณ เกิดขึ้นอีกครั้ง เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีมติเป็นเอกฉันท์ 9 เสียงให้ยุบพรรคไทยรักไทย และอีก 3 พรรคเล็ก พร้อมตัดสิทธิทางการเมืองกรรมการบริหารพรรคอีก 111 คน ซึ่งเบื้องต้นมองกันว่า อาจจะเป็นจุดจบของ

การสืบทอดอำนาจระบอบทักษิณ แต่กาลเวลาต่อมาได้พิสูจน์แล้วว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ไม่ได้ต้องการจะวางมือจากการเมืองตามที่เคยสัญญาไว้ เพราะยังทอดเงาอยู่เบื้องหลังการจัดตั้งพรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย ในช่วงเวลาต่อมา

นโยบายการเมืองของรัฐบาลทักษิณ

▪ นโยบายประชานิยม กับการสร้างวาทกรรมความยากจน

การดำเนินนโยบายในด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลทักษิณ อาจเรียกได้ว่า เข้าถึงประชาชนระดับรากหญ้าของประเทศโดยตรง โดยเฉพาะในส่วนของกาใช้เม็ดเงินอัดฉีดเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นผ่านนโยบายต่างๆ ได้แก่ การจัดสรรกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท โครงการพักหนี้เกษตรกร จัดตั้งธนาคารคนจน รวมถึงการส่งเสริมอาชีพให้กับท้องถิ่นผ่านโครงการที่มีระบบการตลาดเข้ามาจัดการอย่างเต็มตัวอย่าง หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า OTOP โดยทั้งนี้รัฐบาลประกาศอย่างชัดเจนในหลายวาระว่า นโยบายต่างๆเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้เพื่อขจัดความยากจนของพี่น้องเกษตรกรระดับรากหญ้าของไทย ซึ่งอีกนัยหนึ่งนั้นถูกนักวิชาการมองว่า เป็นเพียงการสร้างวาทกรรมความยากจนขึ้นมา แล้วให้ชาวบ้านพยายามหลีกเลี่ยงจากสิ่งนั้นโดยอาศัยนโยบายของรัฐเป็นที่พึ่งพิง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีนักวิชาการบางกลุ่มวิจารณ์นโยบายดังกล่าวว่า เป็นนโยบายประชานิยมแบบเดียวกับที่ทำให้ประเทศในแถบลาตินอเมริกาเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจมาแล้วเพราะการนำเงินมาแจกจ่ายให้ประชาชนมาก ทำให้เสถียรภาพทางการคลัง และยังทำให้ประชาชนอ่อนแอเนื่องจากจะเคยชินกับการเป็นผู้รับแต่เพียงอย่างเดียว แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าในความคิดของประชาชนส่วนมากคิดว่า นโยบายเศรษฐกิจของทักษิณเคยประสบความสำเร็จทำให้ประเทศฟื้นจากวิกฤตเศรษฐกิจที่ถล่มเอเชียเมื่อปี 2540 ได้อย่างรวดเร็ว สามารถขอใช้หนี้ที่กู้ยืมมาจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) จนหมดตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2546 เร็วกว่ากำหนดถึง 2 ปี นอกจากนั้นระหว่างปี 2543-2547 รายได้ของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นฐานเสียงสำคัญของพรรคไทยรักไทย ยังเพิ่มขึ้นถึง 40 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่อัตราความยากจนของทั้งประเทศลดลงจาก 21.3 เปอร์เซ็นต์เหลือ 11.3 เปอร์เซ็นต์ อีกด้วย (The World Bank, Thailand Economic Monitor, พฤศจิกายน 2548)

▪ โครงการเมกะโปรเจกต์ โครงการหาเสี่ยราคาหมื่นล้าน

ในส่วนของโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่รัฐบาลวางไว้ และใช้เป็นนโยบายหลักในการหาเสี่ยก่อนการเลือกตั้งปี 2548 ก็คือ โครงการเมกะโปรเจกต์ รัฐบาลให้เหตุผลในการ

ลงทุนโครงการขนาดใหญ่กว่า จะกระตุ้นอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการจ้างงานและการบริโภคภายในประเทศ สร้างบรรยากาศแก่นักลงทุนต่างชาติ ให้กล้าที่จะเข้ามาขยายการผลิตเป็นการต่อยอดให้เกิดความมั่นใจว่า พื้นฐานเศรษฐกิจในประเทศสามารถรองรับได้อย่างเพียงพอ

โครงการเมกะโปรเจกต์ที่รัฐบาลทักษิณวางไว้ แบ่งเป็น 3 ด้านที่สำคัญ คือ โครงการด้านสังคมและสาธารณสุข คิดเป็น 24% ของวงเงินทั้งหมด โครงการสร้างระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่และคมนาคม คิดเป็น 44% ของวงเงินทั้งหมด และ โครงการกึ่งสังคมและเศรษฐกิจ (สาขาทรัพยากรน้ำ การพัฒนาระบบไฟฟ้าและพลังงาน การสื่อสารอุตสาหกรรม) คิดเป็น 32% ของวงเงินทั้งหมด อย่างไรก็ตามเนื่องจากการลงทุนที่มีขนาดใหญ่ ทำให้แม้จะผ่านการอนุมัติของคณะรัฐมนตรีในช่วงนั้นไปแล้ว แต่โครงการก็ยังดำเนินไปอย่างล่าช้า อีกทั้งยังเกิดข้อกั่วงวลจากสังคมด้วยว่า จะก่อให้เกิดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันเหมือนกันที่เคยเกิดขึ้นกับกรณีการก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิด้วย

■ หวยบนดิน-แปรรูปพลังงาน กับข้อกั่วงวลเรื่องผลประโยชน์

นโยบายด้านเศรษฐกิจอีกประการของรัฐบาลทักษิณที่สร้างกระแสฮือฮาให้กับสังคมก็คือ การอนุมัติให้กองสลากออกหวยบนดินขายแก่ประชาชนได้อย่างถูกกฎหมาย อีกทั้งยังมีรางวัลแจ็กพ็อตจำนวนมากล่อใจผู้ซื้อในแต่ละงวดเป็นเงินหลักสิบล้าน โดยที่รัฐบาลอ้างว่าต้องการนำเงินนอกระบบขึ้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย โดยรายได้ของการขายหวยบนดินราว 7 หมื่นล้านบาทนั้น รัฐบาลก็ได้ทำสื่อประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องว่า ได้นำไปใช้กับโครงการเพื่อสังคมต่างๆ อาทิ หนึ่งตำบล หนึ่งทุน ให้สำหรับนักเรียนดีจากครอบครัวซึ่งมีรายได้ต่ำได้มีโอกาสไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ

นโยบายด้านพลังงาน ก็มีความเปลี่ยนแปลงอย่างยิ่งในยุคที่รัฐบาลทักษิณเรืองอำนาจ เพราะแม้จะอ้างว่านโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเป็นการทำงานต่อเนื่องจากรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย แต่ที่รัฐบาลทักษิณมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เพราะรัฐบาลไม่ได้หวังเพียงแค่ให้ประเทศมีพลังงานเพียงพอสำหรับการใช้งาน แต่ยังหวังให้เป็นเครื่องมืออุ้มชูเศรษฐกิจให้เจริญรุดหน้า และผลักดันให้ไทยกลายเป็นตลาดพลังงานประจำภูมิภาคให้ได้ จึงนำมาซึ่งการแปรรูปรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นบริษัทผลิตน้ำมันและก๊าซรายใหญ่อย่าง ปตท. แต่มีการตั้งข้อสังเกตภายหลังว่าการกระจายหุ้นไม่เป็นธรรม ส่งให้ประโยชน์จากการขายหุ้นนั้นไปตกอยู่กับเครือญาติของนักการเมืองไม่กี่ครอบครัว ขณะที่ผู้ซื้อรายย่อยที่รัฐบาลประกาศว่าจะให้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการระดับชาตินั้น ต่างผิดหวังในการคว่ำหุ้นกำไรงามไปครอง

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการแปรรูป การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) นั้น ยังไม่สามารถดำเนินการสำเร็จได้ เนื่องจากถูกกระแสคัดค้านอย่างมากจากสหภาพแรงงาน กฟผ.

เอง รวมทั้งองค์กรภาคประชาชนที่ยื่นเรื่องคัดค้านต่อศาลจนได้รับชัยชนะในที่สุด ในวันที่ 23 มีนาคม 2549 โดยที่ศาลตัดสินว่า การแปรรูป กฟผ. นั้นเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน และมีกระบวนการประชาธิปไตยที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย

▪ 30 บาทรักษาทุกโรค โครงการเรียกคะแนนนิยม

สำหรับโครงการด้านสังคม อย่าง การสาธารณสุข ก็เป็นอีกด้านหนึ่งที่รัฐบาลทักษิณ กำหนดขึ้นโดยมุ่งหวังให้ประชาชนเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้อย่างเท่าเทียมกัน โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค ทำให้ประชาชนเข้าถึงบริการเพิ่มขึ้นจาก 76 เปอร์เซ็นต์เป็น 96 เปอร์เซ็นต์ (หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์) พร้อมกันนี้ยังมีโครงการกระตุ้นให้เกิดการสร้างเสริมสุขภาพต่างๆอีกมากมาย ซึ่งนโยบายเหล่านี้ก็เป็นอีกกำลังเสริมอย่างหนึ่งที่ส่งให้รัฐบาลทักษิณได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะเกิดปัญหาต่างๆตามมาภายหลัง และถูกวิจารณ์ว่าเป็นเพียงการสร้างภาพ ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดของข้อกล่าวหาต่างๆในหัวข้อต่อไป

▪ การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในนโยบายการปกครอง

ส่วนนโยบายด้านสังคมในส่วนของ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ก็เป็นที่กล่าวขวัญอย่างมาก แม้ว่าส่วนใหญ่จะออกมาเชิงลบว่าทำให้เกิดปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ก็กล่าวได้ว่ารัฐบาลได้เดินนโยบายนี้อย่างเด็ดขาด เช่น การปิดกั้นชายแดนพม่าเพื่อตัดเส้นทางลำเลียงยาบ้ามาจากต่างประเทศ และมีการประกาศริ้วว่าจะทำสงครามกับยาบ้าให้ได้ภายใน 3 เดือน ซึ่งระหว่างนี้ได้ทำให้เกิดปัญหาการฆ่าตัดตอนผู้บริสุทธิ์จำนวนมาก โดยที่กลุ่ม Human Rights Watch รายงานว่ามีผู้เสียชีวิตไปกว่า 2700 คน

ด้านนโยบายการแก้ปัญหาความรุนแรงใน 3 จังหวัดภาคใต้ นั้น ถือเป็นปัญหาใหญ่อย่างหนึ่งที่รัฐบาลทักษิณแสดงให้เห็นแล้วว่า ไม่มีความสามารถในการแก้ไขให้ดีขึ้นได้เลย โดยที่เป้าของการวิจารณ์รัฐบาลส่วนใหญ่พุ่งตรงไปที่ พ.ต.ท.ทักษิณ โดยเฉพาะการจัดการกับเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างฝ่ายทหารและผู้ก่อความไม่สงบที่มีสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี และการเสียชีวิตของผู้บริสุทธิ์จำนวนมากที่ตากใบ จังหวัดนราธิวาส อันเป็นผลมาจากการกระทำรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐที่ได้รับคำสั่งมาจากรัฐบาลให้กวาดล้างอย่างเข้มงวด นอกจากนี้ยังรวมถึงกรณีการหายตัวไปของ สมชาย นีละไพจิตร ทนายความมุสลิม ซึ่งล้วนเป็นประเด็นที่บ่งชี้ว่า รัฐบาลทักษิณนั้นบกพร่องในเรื่องการให้ความเคารพต่อสิทธิมนุษยชน สำหรับการแก้ปัญหาความรุนแรง

ในปี 2548 พ.ต.ท.ทักษิณ แสดงท่าทีที่อ่อนลงต่อการแก้ปัญหาภาคใต้ ด้วยการตั้งคณะกรรมการสมานฉันท์แห่งชาติขึ้นมา และให้นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน โดยระบุว่าต้องการนำสันติสุขมาสู่ภาคใต้ โดยในรายงานสุดท้ายที่คณะกรรมการฯ เสนอในเดือน

มิถุนายน 2549 ก็คือ การเสนอให้ร่างกฎหมายอิสลามและกำหนดให้ภาษาอาหรับเป็นภาษาทางการของภูมิภาค แต่รัฐบาลแสดงท่าทีไม่เห็นด้วยกับหลักการเหล่านี้ (หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น, 7 มิถุนายน 2549) สอดคล้องกับบุคคลซึ่งเป็นที่ศรัทธาของประชาชนอย่าง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่แสดงความคิดเห็นหลังจากนั้นว่า ภาษาไทยควรเป็นภาษาประจำชาติภาษาเดียวเท่านั้น ทำให้ปัญหาภาคใต้ นั้น ยังคงเป็นปัญหาที่รัฐบาลไม่สามารถหาทางออกได้

▪ การปฏิรูประบบราชการ จากความไม่โปร่งใสสู่ความไม่โปร่งใส

ขณะที่ผลงานด้านอื่น ๆ นั้น ที่โดดเด่นอีกประการหนึ่งสำหรับรัฐบาลทักษิณ ก็คือ การปฏิรูประบบบริหารงานในรัฐบาลรวมทั้งส่วนราชการบางหน่วยงาน โดยในส่วนของราชการนั้นก็เปลี่ยนให้มีความคล่องตัวมากขึ้น และมุ่งเน้นที่การทำงานและผลงานที่ออกมาให้มีประสิทธิภาพหรือภาพลักษณ์ของหน่วยงานราชการแบบเก่าที่ล่าช้าด้วยความพยายามนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ อาทิ การใช้ระบบ e-government ในรัฐบาล อาทิ การให้ศุลกากรใช้ e-custom บริการประชาชน ขณะที่กรมสรรพากรก็มี e-revenue หรือแม้กระทั่งการประมูลโครงการของรัฐก็พยายามมีการใช้ e-auction โดยที่รัฐบาลเชื่อว่าจะทำให้เกิดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างได้

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการทุจริตในโครงการต่างๆก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีการใช้ระบบ e-auction เข้ามาช่วยแล้วก็ตาม แม้แต่ในส่วนของโครงการเปลี่ยนบัตรประชาชนให้เป็นบัตรสมาร์ทการ์ดนั้น ก็ยังมีปัญหาความล่าช้าและไม่โปร่งใสเกิดขึ้นกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในโครงการนี้

นโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูประบบราชการที่มีความโดดเด่นอีกเรื่องหนึ่งคือ การนำเสนอโครงการนำร่อง ผู้ว่าราชการจังหวัดแบบซีอีโอ (CEO-governors) ซึ่งเป็นการทดลองให้ผู้ว่าราชการมีอำนาจรับผิดชอบทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดของตนเอง และมีส่วนในการวางแผนและประสานงานเพื่อพัฒนาจังหวัดโดยตรงแบบที่ไม่ต้องเป็นผู้รับนโยบายจากกระทรวงมหาดไทยอย่างเดียวอีกต่อไป

ประเด็นการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายรัฐบาลทักษิณ

ถึงแม้ว่าพรรคไทยรักไทย ภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จะได้รับคะแนนนิยมจากการเลือกตั้งจากประชาชนอย่างมหาศาลจากการเลือกตั้งทั้ง 3 ครั้งที่ผ่านมา และในการให้สัมภาษณ์หรือพูดต่อหน้าสาธารณชนหลายครั้ง พ.ต.ท.ทักษิณ ในฐานะนายกรัฐมนตรี ก็มักจะ

อ้างคะแนนเสียงดังกล่าวเป็นความชอบธรรมเสมอเมื่อมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลขึ้นมา แต่ว่าอีกด้านหนึ่งก็ต้องยอมรับว่ามีประชาชนจำนวนไม่น้อยที่ไม่นิยมชมชอบและยังคงเคลือบแคลงต่อการบริหารงานของรัฐบาลทักษิณ

นับตั้งแต่ พ.ต.ท.ทักษิณ เข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันแรกมาจนถึงช่วงเวลาทั้งหมดห้าขวบกว่า 5 ปี นั้น ปฏิกริยาของประชาชนต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังจากที่พรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งครั้งที่สองนั้น กลายเป็นว่ายิ่งพรรคไทยรักไทยได้กุมอำนาจขนาดใหญ่ได้มากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งเป็นการกระตุ้นให้มีการตั้งคำถามและตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาลทักษิณมากขึ้น จนนำมาซึ่งการต่อต้านที่เป็นรูปธรรมแข็งแรงแรงมากขึ้นเรื่อยๆ

สำหรับประเด็นที่รัฐบาลถูกวิพากษ์วิจารณ์นั้น ก็เกิดขึ้นในหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นด้านการดำเนินนโยบายต่างๆที่ผิดพลาด ไม่ได้ประโยชน์ หรือกระทั่งสร้างความสูญเสียมาแล้ว การใช้อำนาจของรัฐบาลในการแทรกแซงองค์กฤษฎีการตามรัฐธรรมนูญและสื่อมวลชนเพื่อทำลายระบบการตรวจสอบถ่วงดุล ความไม่โปร่งใสในการบริหารงานของรัฐบาล การคอร์รัปชันเชิงนโยบายเพื่อเอื้อประโยชน์ให้พวกพ้องซึ่งเป็นกลุ่มทุนใหญ่ให้เติบโตรุ่งเรือง หรือแม้กระทั่งมุ่งไปที่ตัวผู้นำเองอย่าง พ.ต.ท.ทักษิณ ที่มักจะใช้คำพูดก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม ไปจนถึงบทบาทการทำธุรกิจส่วนตัวของอดีตนายกรัฐมนตรีเอง

■ นโยบายประชานิยม - ประชามาร์เก็ตติ้ง

ในส่วนของนโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณ แม้จะเป็นที่ชื่นชอบของประชาชนในระดับรากหญ้าเพราะนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ที่ประชาชนได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลโดยตรงโดยไม่ต้องรอการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆอย่างที่ผ่านมา แต่กลับถูกโจมตีจากนักวิชาการว่า การแจกจ่ายในหลายโครงการนั้นเป็นเพียงการใช้งบประมาณของแผ่นดินไปโดยมีผลประโยชน์แอบแฝงเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับพรรคไทยรักไทย เพื่อให้ประชาชนยึดติดกับระบบอุปถัมภ์ต่อไปเรื่อยๆ นโยบายแจกเงินเป็นเพียงการกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น ไม่ได้ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและเข้มแข็งให้กับชุมชน ดังที่ ธีรยุทธ บุญมี ได้กล่าวไว้ว่า

“นโยบายประชานิยมแก่นแท้ ก็คือ ประชามาร์เก็ตติ้ง ที่ส่งผลเสียด้านศีลธรรม บริโภคนิยม การขาดประสิทธิภาพ คุณภาพของประชาชน นโยบายประชานิยมของทักษิณมีลักษณะเป็นโครงการย่อยๆ ช่วงสั้นๆ เช่น กองทุนหมู่บ้านให้ขาดแก่หมู่บ้านก้อนเดียว แต่ชาวบ้านต้องหมุนเงินจากแหล่งอื่นมาเวียนเทียนหนี้ทำให้ตัวเลขหนี้เสียน้อยกว่าความจริงอย่างมาก... ประชามาร์เก็ตติ้งจึงไม่ใช่ นโยบายแนวสวัสดิการถาวร ไม่ใช่การลงทุนระยะยาวในด้านการศึกษา วิจัย หรือการ

พัฒนาชุมชน แต่มุ่งกระตุ้นการบริโภค กระตุ้นกิเลสของชาวบ้านเป็นระยะๆ” (หนังสือพิมพ์มติชน, 30 กรกฎาคม 2547)

แม้แต่โครงการด้านสาธารณสุขอย่าง 30 บาทรักษาทุกโรค ที่ส่งผลให้ประชาชนเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้เพิ่มขึ้นนั้น เบื้องหลังกลับมีเสียงวิจารณ์จากแพทย์และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องว่างบประมาณที่มาอุดหนุนสถานพยาบาลที่ให้บริการนั้นยังไม่เพียงพอ (หนังสือพิมพ์เดอะ เนชั่น, 14 กรกฎาคม 2549) นอกจากนั้นยังทำให้ลูกจ้างในสถานพยาบาลต้องทำงานหนักมากขึ้น เป็นเหตุให้แพทย์หลายคนหันไปหางานอื่นที่มีค่าตอบแทนให้สูงกว่า และเนื่องจากเงินอุดหนุนจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอ ก็ทำให้โรงพยาบาลบางแห่งต้องไปแสวงหารายได้เพิ่มเติม ทำให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยงเพื่อการแพทย์ (medical tourism) เพื่อดึงเงินจากต่างชาติเข้ามาเสริมด้วย ซึ่งนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคนี่ มงคล ฌ สงขลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นรัฐบาลที่แต่งตั้งขึ้นมาหลังจากรัฐประหาร 19 กันยายน เรียกว่าเป็น “กลยุทธ์ทางการตลาด” และอ้างว่า ในอีกไม่นานรัฐบาลจะจัดให้ประชาชนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆเลยเมื่อมาเข้ารับบริการของรัฐ (หนังสือพิมพ์เดอะ เนชั่น, 14 ตุลาคม 2549)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากร่าง พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2550 ซึ่งรัฐบาลทักษิณเคยเป็นผู้เสนอไว้ ก่อนที่จะเกิดรัฐประหารนั้น จะเห็นได้ว่าในวงเงิน 1.56 ล้านล้านบาทนั้น ส่วนใหญ่เป็นการต่อยอดจากภาพการใช้งบประมาณเบ็ดเสร็จภายใต้ระบอบทักษิณ ที่ไม่กระจายตามหน่วยงานต่างๆ เช่น งบแก้ปัญหาความยากจนที่เป็นการตั้งงบประมาณที่ไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ อาทิ จัดคาราวานแก้จน ทศนาสัญจร ซึ่งเป็นโครงการประชานิยมที่เป็นบงบหาเสียงทางการเมือง นอกจากนี้ยังมีงบหาเสียงของส.ส.ในพื้นที่ซึ่งเคยถูกวิจารณ์มาแล้วก่อนหน้านี้ด้วย อีกทั้งส่วนราชการและองค์การมหาชนยังกำหนดภารกิจไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนขึ้น ส่งผลให้การดำเนินงานเรื่องเดียวกันกระจายอยู่หลายหน่วยงานและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์, 23 ธันวาคม 2549)

▪ การจัดการความรุนแรง ที่ยิ่งเพิ่มความรุนแรง

ส่วนข้อวิพากษ์วิจารณ์นโยบายทางสังคมของรัฐบาลทักษิณในประเด็นที่ถูกพาดพิงถึงมากที่สุดก็คือ การแก้ปัญหาความรุนแรงในภาคใต้ และนโยบายการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งในส่วนนี้รัฐบาลเลือกใช้อำนาจทหารและตำรวจปราบปรามผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐอย่างรุนแรง โดยที่เกษียร เตชะพีระ ระบุไว้ในหนังสือ “บุชกับทักษิณ : ระบอบอำนาจนิยมขาวใหม่ไทย-อเมริกัน” ว่าระบอบทักษิณมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับรัฐ โดยที่ฝ่ายบริหารสามารถผูกขาดการใช้ความรุนแรงและบริหารจัดการกับส่วนต่างๆ ของสังคมได้อย่างเบ็ดเสร็จ

เด็ดขาด จนถึงกับเรียกว่า "ระบอบสมบูรณาญาสิทธิพุนจากการเลือกตั้ง" (Elected Capitalist Absolutism) (อ้างถึงใน เก่งกิจ กิติเรียงลาภ, บทความมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ลำดับที่ 97, 2549)

นอกจากนั้น ความผิดพลาดดังกล่าว ยังกลายเป็นหนึ่งในเหตุผลหลักที่ คปค. ใช้ในการก่อรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายนด้วย โดยที่ คปค. ซึ่งภายหลังเปลี่ยนเป็น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ได้จัดทำ "สมุดปกขาว" จำนวน 35 หน้า ซึ่งแจงสาระสำคัญถึงชนวนอันนำไปสู่เหตุการณ์วันที่ 19 กันยายน และหนึ่งในชนวนนั้นระบุว่า รัฐบาลทักษิณดำเนินนโยบายความมั่นคงผิดพลาด เพราะเกิดจากความไม่เข้าใจปัญหา และการไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของสังคม ทั้งมีเจตนาใช้อำนาจรัฐจัดการกับปัญหาที่ปลายเหตุด้วยวิธีการรุนแรง จนถูกกล่าวหาว่าไม่เป็นไปตามกฎหมายและหลักนิติธรรม โดยเฉพาะกรณีแก้ไขปัญหาสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ กรณีปราบปรามยาเสพติด ที่ส่งผลให้ความรุนแรงขยายตัวและเกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนหลายต่อหลายครั้ง จนเป็นที่เสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศ (หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์, 22 พฤศจิกายน)

▪ หวยบนดิน บ่มเพาะปัญหาศีลธรรมให้สังคม

ขณะเดียวกัน รัฐบาลทักษิณก็ถูกโจมตีเรื่องนโยบายด้านเศรษฐกิจ-สังคมที่เป็นปัญหาด้านศีลธรรมมาแล้ว โดยประเด็นที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดคือ การดัดการพนันนอกระบบอย่าง หวยใต้ดิน มาให้กองสลากเป็นผู้รับผิดชอบออกขายอย่างถูกกฎหมายจนเป็นที่รู้จักติดปากชาวบ้านทั่วไปว่า "หวยรัฐบาล" โดยในสวนนี้ ธีรยุทธ บุญมี (อ้างแล้ว) ชี้ว่าเป็น "การคอร์รัปชันทางศีลธรรม" กร่อนทำลายการยึดมั่นในศีลธรรมเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทำให้เส้นแบ่งทางคุณธรรมในสังคมไทยพร่ามัวไปหมดเกือบทุกด้าน เช่น ส่งเสริมธุรกิจผิดศีลธรรม แต่เอารายได้ส่วนหนึ่งไปทำความดี คือให้ทุนการศึกษาเด็ก การก่อกวนนี้สาธารณะซึ่งเป็นการเอาเงินอนาคตมาใช้ ก็คือ การใช้เงินของลูกหลาน ถ้ามากเกินไปจนขอบเขตก็จะเหมือนเป็นการโกงลูกหลานตัวเอง รัฐบาลทั่วโลกถือเป็นเรื่องทางศีลธรรมและวินัยการคลังที่ต้องระวังแต่รัฐบาลทักษิณภูมิใจที่ได้ก่อกวนนี้และปลุกฝังค่านิยมแบบรวเร็ว ไม่เน้นสมดุลหรือระมัดระวังเรื่องความเสี่ยง

เรื่องของหวยบนดินนั้น ยังกลายเป็นปัญหาเรื้อรังมาถึงรัฐบาลของนายสุรยุทธ์ จุลานนท์ อีกด้วย เมื่อรัฐบาลประกาศให้มีการยกเลิกหวยบนดินอย่างไม่มีกำหนด ท่ามกลางเสียงที่แตกเป็นสองฝ่ายในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เอง คือ สนับสนุนให้มีหวยบนดินต่อไป เพื่อที่จะดึงรายได้จากธุรกิจสีเทาที่เคยหมุนเวียนอยู่ใต้ดินมาใช้ประโยชน์ในกิจการรัฐ ขณะที่อีกฝ่ายก็ไม่ต้องการให้รัฐบาลนำธุรกิจผิดศีลธรรมขึ้นมาฟอกตัวให้กลายเป็นเรื่องถูกต้องของสังคม โดยที่ฝ่ายที่สนับสนุนต้องยอมล่าถอยในภายหลังเพราะมีข้อมูลขึ้นมาอ้างในภายหลังว่า หวยบนดินนั้นมอมเมาให้เยาวชนมาแทงหวยกันมากขึ้น

■ การแทรกแซงองค์กรอิสระ

ข้อกล่าวหาอีกประการหนึ่งซึ่งมีขึ้นเป็นระยะนับตั้งแต่ พ.ต.ท.ทักษิณ ก้าวขึ้นเป็น นายกรัฐมนตรี ก็คือ การแทรกแซงองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและสื่อมวลชน ในส่วนของการ แทรกแซงสื่อมวลชนนั้น มีคำกล่าวว่ารัฐบาลทักษิณเป็นรัฐบาลแรกที่แทรกแซงสื่อมากที่สุดใน รูปแบบต่างๆ ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

สำหรับการแทรกแซงองค์กรอิสระนั้น เป็นเหตุผลอีกข้อหนึ่งที่ คปค. ใช้เป็นข้ออ้างในการ เข้ามายึดอำนาจจากรัฐบาลทักษิณ โดยระบุไว้ในสมุดปกขาว (อ้างแล้ว) ว่า รัฐบาลทักษิณ แทรกแซงระบบการตรวจสอบทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ อาทิ การครอบงำวุฒิสภาที่มีอำนาจ ในการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญต่างๆ และการตรวจสอบการ ดำเนินการของฝ่ายบริหาร การแทรกแซงการแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตุลาการศาล รัฐธรรมนูญ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และผู้ว่าการตรวจ เงินแผ่นดิน (สตง.)

สิ่งที่ คปค. นำเสนอสอดคล้องกับนักวิชาการของประเทศไทยอีกหลายคนที่ส่งสัญญาณ เตือนมาตลอดเวลาที่รัฐบาลทักษิณอยู่ในอำนาจว่า รัฐบาลอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญสร้าง เครื่องข่ายแห่งอำนาจให้มารวมศูนย์อยู่ที่ตัวเองด้วยการเข้าไปแทรกแซงบุคคลที่มีอำนาจในองค์กร อิสระ ซึ่งตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญปี 2540 นั้นหวังให้มาเป็นองค์กรตรวจสอบถ่วงดุลการ ทำงานของรัฐ แต่ภาพที่ปรากฏระหว่างที่รัฐบาลทักษิณเรืองอำนาจนั้น กลายเป็นว่าองค์กรอิสระ นั้นมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถทำงานได้อย่างอิสระตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้ โดยองค์กรที่ ถูกพาดพิงและตั้งคำถามจากสังคมอย่างชัดเจนที่สุดก็คือ กกต. ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง วันที่ 2 เมษายนท่ามกลางเสียงคัดค้านจากหลายฝ่าย อีกทั้งยังถูกกดดันให้ลาออกแสดงความ รับผิดชอบต่อการจัดการเลือกตั้งที่ไม่เหมาะสม คือ หันค้นหาเลือกตั้งออกทำให้ผู้เข้าไปใช้สิทธิถูก ละเมิดความเป็นส่วนตัวในการกาบัตรเลือกตั้ง โดยที่ กกต.เองต้องออกมาแย้งกับสื่อมวลชนหลาย ครั้งว่า ทำหน้าที่ไปโดยสุจริตไม่ได้ถูกชักจูงโดยอิทธิพลของใครทั้งสิ้น

อีกองค์กรหนึ่งที่มีปัญหาเช่นกันก็คือ การที่วุฒิสภาแต่งตั้ง วิสูตร มนต์วิวัฒน์ มาเป็นผู้ว่า การตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) แทนที่คุณหญิงจาวรพรรณ เมณฑกา ซึ่งถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสินว่าไม่ สามารถดำรงตำแหน่งต่อไปได้เพราะกระบวนกรสรรหามิชอบ โดยประเด็นที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ถูก วิจารย์ก็เพราะมีหลายฝ่ายมองว่า พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นผู้เข้าไปแทรกแซงการดำเนินงานของ วุฒิสภาและศาลรัฐธรรมนูญ

■ บทเรียนรัฐบาลพรรคเดียว ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุล

การได้อำนาจเบ็ดเสร็จจากการเป็นรัฐบาลพรรคเดียวจากการเลือกตั้งสมัยที่สอง ยังทำให้ การตรวจสอบถ่วงดุลตามระบบรัฐสภาแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย และกลายเป็นปัญหาบ่มเพาะให้ เกิดการวิจารณ์รัฐบาลทักษิณว่าเกิดความไม่โปร่งใสขึ้น โดยตัวอย่างที่เห็นชัดอยู่ที่การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ซึ่งมีประเด็นสำคัญอยู่ในความสนใจของมวลชนคือ การอภิปรายไม่ไว้วางใจ สุริยะ จิ่งรุ่งเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้น ในประเด็นการจัดซื้อเครื่องตรวจ วัตถุระเบิด ซีทีเอกซ์ 9000 เพื่อไปใช้ในสนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งผลก็เป็นไปตามความคาดหมายว่า อดีตรัฐมนตรีรอดพ้นจากลงคะแนนเสียงไม่ไว้วางใจไปได้ และจากนั้น พ.ต.ท.ทักษิณ ก็แก้เกม ลด อุณหภูมิร้อนด้วยการปรับคณะรัฐมนตรีใหม่และย้ายนายสุริยะไปอยู่กระทรวงอุตสาหกรรมแทน อย่างไรก็ตาม ปัญหาดังกล่าวก็ได้ถูกรื้อขึ้นมาตรวจสอบอีกครั้งเมื่อมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการ ตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) องค์การที่ คมช. ตั้งขึ้นมาสะสางปม ปัญหาต่างๆที่เคยถูกรัฐบาลทักษิณกลบเกลื่อนเอาไว้

■ การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย เอื้อประโยชน์ให้คนใกล้ชิด

ข้อหาสำหรับรัฐบาลทักษิณที่สำคัญที่สุด และยังคงกลายเป็นปัญหาเรื้อรังให้สังคมไทย มาถึงทุกวันนี้ ก็คือ ข้อหาการคอร์รัปชันเชิงนโยบายเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนที่เป็นเครือข่าย ของ พ.ต.ท.ทักษิณ และคนใกล้ชิดเอง กลายเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเกิดขึ้นมา ภายใต้รั้วกระทรวงน้องใหม่ที่ตั้งขึ้นมาอย่าง ไอซีที ที่เกิดขึ้นมาเพื่อกำกับดูแลโดยตรงต่อหน่วยงาน โทรคมนาคมของประเทศโดยตรง อาทิ บริษัท ทศท.คอร์ปอเรชั่น (ทศทช) และ กสท โทรคมนาคม ซึ่งเป็นเจ้าของสัมปทานโทรคมนาคมของประเทศไทย

ในช่วงเวลาการทำงาน 2 ปีแรกนั้น ไอซีที ยังไม่มีความเคลื่อนไหวในเชิงนโยบายที่เอื้อ ประโยชน์ให้แก่กลุ่มทุนโทรคมนาคมอย่างที่กังวลกันแต่แรก แต่หลังจากนั้นไม่นานก็มีการ เปลี่ยนแปลงเรื่องส่วนแบ่งรายได้ในส่วนของบริษัทเสริมระหว่าง ทศทช และบริษัท แอดวานซ์ อิน โฟร์ เซอร์วิส (เอไอเอส) (หนึ่งในธุรกิจของตระกูลชินวัตร) จากเดิมที่ เอไอเอส จะต้องปันเงินไปเข้า กระเป๋า ทศทช 25% ของรายได้ทั้งหมด ก็กลายเป็นการแบ่งให้หลังจากหักค่าเนื้อหาให้กับบริษัทที่ เป็นผู้พัฒนาเนื้อหาให้ (Content Provider) โดยที่ เอไอเอส อ้างว่าไม่ได้มีการเปลี่ยนสัญญาแต่ อย่างไม่ และ ทศทช ก็ยังคงรายได้เท่าเดิม ทว่าหากสาวลงไปให้ลึกหน่อยก็จะพบว่า Content Provider ที่ร่วมงานกับ เอไอเอส นั้นก็ไม่ใช่อื่นไกล แต่เป็นญาติกับ เอไอเอส นั่นเอง

อย่างไรก็ดี วาระที่ ไอซีที ชงขึ้นมาสร้างความเสี่ยงวิพากษ์วิจารณ์ที่สุด และถูกหยิบยกขึ้น มาพูดครั้งแล้วครั้งเล่า คงหนีไม่พ้น 3 ประเด็นหลักคือ การแก้ไขกฎหมายประกอบกิจการ โทรคมนาคมให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้น 25% เป็น 49% ซึ่งหลังจากนั้นเพียงสองวันครอบครัวชินวัตร ก็เทขายหุ้นของ ชิน คอร์ปอเรชั่น ให้กับ เทมาเซก ด้วยมูลค่า 7.3 หมื่นล้านบาทโดยใช้ช่องทาง

กฎหมายหลักเฉียงภาษีได้ แต่ภายหลัง ไอซีที ก็ยังออกมาแก้ต่างว่า การแก้ไขสัญญาดาวเทียมระหว่าง กระทรวงไอซีที กับ บริษัท จีน คอร์ปอเรชั่น ผู้ถือหุ้นใหญ่ ในบริษัท จีน แซทเทลไลท์ ผู้ให้บริการ ดาวเทียมไทยคม และไอพีสตาร์ โดยลดสัดส่วน การถือหุ้น ของจีนคอร์ปลงจาก 51% เหลือ 40% นั้น ไม่ได้เป็นไปเพราะต้องการให้ดาวเทียมไทยคม ตกอยู่ในการบริหารของต่างชาติ แต่เป็นไปตามคำขอของ จีน คอร์ปอเรชั่น ที่ต้องการความคล่องตัวในการระดมทุนของเท่านั้น (โพสต์ทูเดย์, 21 กุมภาพันธ์ 2549)

ประเด็นต่อมาคือ มีการทำข้อเสนอแปรสัญญาสัมปทาน โดยแนะนำให้ เปลี่ยนส่วนแบ่งรายได้ที่ผู้รับสัมปทานจ่ายให้แก่รัฐเป็นภาษีสรรพสามิต และจัดเก็บภาษีกับผู้ประกอบการทุกราย รวมทั้งรายใหม่ นอกจากนั้น บริษัทผู้รับสัมปทานก็ไม่ต้องไม่โอนทรัพย์สินที่สร้างขึ้นใหม่ให้แก่รัฐอีกต่อไป ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงจากเดิมอย่างมาก ที่กำหนดไว้ว่าทรัพย์สินทุกอย่างต้องตกเป็นของรัฐหลังจากอายุสัมปทานหมดลง อีกทั้งยังไม่มีวิวัฒนาการเสนอให้ทำประชาพิจารณ์แต่อย่างใด

จากจุดนี้ รัฐบาลมักจะอ้างว่า จำเป็นต้องมีการแปรสัญญาสัมปทาน เพื่อรองรับกลุ่มทุนของไทยให้สู้กับต่างชาติได้ ในวาระที่จะมีการเปิดเสรีโทรคมนาคมในปีนี้ ตามข้อตกลงที่ไทยผูกพันไว้กับ องค์การการค้าโลก (WTO) แต่สิ่งที่ รัฐบาล ไม่ค่อยจะทำความเข้าใจต่อประชาชนก็คือ แม้จะมีข้อตกลงเรื่องการเปิดเสรี แต่ก็ไม่ใช้การบังคับให้เปิดเสรีเต็มที่เลย ดังนั้น หากพิจารณาจากเหตุผลนั้น การแปรสัมปทานจึงเป็นตรรกะที่อ่อนเกินไป และเป็นอีกครั้งที่ถูกมองว่าเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทเจ้าของสัมปทานเดิมมากกว่า เพราะโครงสร้างที่ ไอซีที เสนอมานั้น สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ จากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย วิเคราะห์นโยบายออกมาแล้วว่า มีแต่จะทำให้ผู้ประกอบการรายใหม่พ่ายแพ้ในการแข่งขัน

ประเด็นที่สาม ซึ่งยังเป็นเรื่องที่สังคมให้ความสนใจอย่างมากก็คือ การที่บริษัท จีน แซทเทลไลท์ ผู้ให้บริการดาวเทียมไทยคม ขอแก้ไขสัญญาสัมปทานที่เดิมระบุว่า จะต้องให้ผู้ถือหุ้นคนไทย ไม่น้อยกว่า 51% ของทุนชำระแล้วเหลือเพียง 40% ซึ่งกระทรวงไอซีทีในฐานะคู่สัญญาก็อนุมัติให้มีการแก้ไข นำมาซึ่งความกังขาว่าเหตุใดกระทรวง ไอซีทีจึงยอมให้มีการแก้ไขในสาระสำคัญของธุรกิจดาวเทียม ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกับความ มั่นคงของชาติ เพราะการจัดการดาวเทียม หาก ไม่ควบคุมให้ดี จะเป็นปัญหาด้านความมั่นคง เนื่องจากดาวเทียมสามารถใช้งานได้ทั้งเพื่อการสื่อสารเชิงธุรกิจ การจารกรรมข้อมูล หรือการส่งข้อมูลไม่เหมาะสมไปในวงกว้าง นอกจากนี้ ธุรกิจดาวเทียมยังสามารถช่วยเหลือประเทศในภาวะวิกฤตได้ เช่น ในกรณีเกิดสึนามิ การสื่อสารพื้นฐานอื่นๆ ถูกทำลาย แต่ใช้ดาวเทียมมาเสริมเพื่อการสื่อสารจะทำให้การช่วยเหลือสะดวกขึ้น หากไทย ไม่ได้ควบคุมดาวเทียม อาจทำให้ไม่สะดวกในการแก้ปัญหาภัยน้ำท่วม (โพสต์ทูเดย์, 30 มกราคม 2549)

วิพากษ์กรรมของ ไอซีที นั้นยังไม่จบสิ้นแม้รัฐบาลทักษิณจะหมดอำนาจไปแล้ว เพราะ ไอซีทีรวมทั้ง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นคู่สัญญากับบริษัทเอไอเอส บริษัทชิน แซทเทลไลท์ และบริษัทไอทีวี ต้องตกเป็นจำเลยถูกฟ้องร้องฐาน “ละเลยต่อหน้าที่” ไม่ตรวจสอบการที่บริษัทเครือข่ายอินคอร์ปโอบริษัทให้เทมาเซก ทั้งที่เป็นสัญญาสัมปทานของรัฐ และกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย 3 ประเด็น คือ 1.ขัดรัฐธรรมนูญ 2.ขัดพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจคนต่างด้าว 3. ขัดพระราชบัญญัติประกอบกิจการโทรคมนาคม (กทช.) โดยที่ ศาสตรา โตอ่อน นักกฎหมายและอาจารย์ด้านนิติศาสตร์ ผู้เป็นคนฟ้องร้องให้เหตุผลว่า สัญญาสัมปทานระหว่างเครือข่ายอินคอร์ปซึ่งเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐไม่อาจโอนสิทธิในสัญญานั้นให้กับนิติบุคคลอื่น ยกเว้นคู่สัญญาทำการตกลงแก้ไขสัญญา แต่ พ.ต.ท.ทักษิณ ไม่ได้ดำเนินการขอแก้ไขสัญญา กลับโอนสิทธิสัญญาสัมปทานให้กับเทมาเซก ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการทำให้ผิดขั้นตอนกฎหมาย (โพสต์ทูเดย์, 20 ตุลาคม 2549)

■ ข้อสงสัยต่อจริยธรรมผู้นำกรณีดีลอินคอร์ป-เทมาเซก

ทั้งนี้ ประเด็นวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น แม้จะมีความร้อนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ก็ยังไม่พอที่จะทำให้การเมืองในระบบทักษิณถึงจุดแตกหักได้ แต่การขายหุ้นในเครือข่ายอินคอร์ปให้กับกองทุนเทมาเซก ในวันที่ 23 มกราคมนั่นเอง ที่นับเป็นการจุดระเบิดทำให้ระบอบทักษิณสั่นคลอน เพราะประชาชนไม่พอใจ พ.ต.ท.ทักษิณ อย่างมากในแง่ของการขาดจริยธรรมของผู้นำ และแน่นอนว่าเป็นเหตุผลข้อใหญ่ที่ทำให้ คปค. ก่อรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายนด้วย

จริยธรรมที่บกพร่องและนำมาซึ่งปัญหาในสังคมไทย นอกจากเรื่องของการอาศัยช่องว่างทางกฎหมายหลบเลี่ยงภาษีแล้ว นักวิชาการและนักกฎหมายยังโจมตีด้วยว่า พ.ต.ท.ทักษิณ กำลังประพฤติตัวเป็นแบบอย่างของละเมิดกฎหมายและขายธุรกิจซึ่งเป็นสาธารณสมบัติ คือ สร้างความชอบธรรมให้กับบริษัทต่างชาติด้วยการจัดให้มีนิติบุคคลสัญชาติไทยถือหุ้นแทน (นอมินี) ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจคนต่างด้าว 2542

ในกรณีการซื้อขายระหว่างอินคอร์ปกับเทมาเซก คือ การที่เทมาเซก เข้ามาซื้อหุ้นในเครือข่ายของชินวัตร 49% ตรงตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายระบุไว้สำหรับบริษัทต่างชาติพอดี แต่หากพิจารณาลึกไปถึงผู้ถือหุ้นร่วมกับซึ่งเป็นสัญชาติไทยร่วมอีกราย คือ ซีดาร์ โฮลดิ้ง ในอัตรา 51% นั้นจะพบว่า บริษัทดังกล่าวอาจจะเข้าข่ายนอมินี เนื่องจากโครงสร้างของซีดาร์ โฮลดิ้ง ประกอบด้วยบริษัทไทยเพียงสองแห่ง คือ กุหลาบแก้ว จำกัด เป็นผู้ถือหุ้น 41.1% และธนาคารทหารไทย 9.9% ทำให้รวมแล้วกลายเป็นนิติบุคคลไทยพอดี 51% แต่ถ้าพิจารณาไปถึงบริษัท กุหลาบแก้ว ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ถือหุ้นของซีดาร์ โฮลดิ้ง อีกทีก็จะพบว่าน่าจะเป็นบริษัท “ไทยเทียม”

เหมือนกับที่สื่อมวลชนให้ฉายาไว้ เพราะเงินลงทุนในบริษัทนั้นเป็นเงินที่โอนมาจากต่างประเทศ และไม่มีภารกิจอื่นใดว่าเป็นเงินของตัวเอง (โพสต์ทูเดย์, 23 ตุลาคม 2549)

■ บุคลิกสะท้อนความนิยมอำนาจเบ็ดเสร็จ

ส่วนข้อกล่าวหาที่มีต่อตัว พ.ต.ท.ทักษิณ โดยตรงนั้น ส่วนใหญ่เป็นการวิจารณ์เรื่องบุคลิก แข็งกร้าว เชื้อมั่ง ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆของสังคม และบุคลิกเหล่านี้ก็สะท้อนไปถึงการวางนโยบายบริหารงานต่างๆของรัฐบาลที่มีแนวโน้มไปทางรวบอำนาจเบ็ดเสร็จ โดยอาศัยวิธีการตลาดทางการเมืองเข้าช่วยเกือบทั้งสิ้น ดังที่ รั้งสรรค์ ธนะพรพันธุ์ กล่าวไว้ระหว่างการแสดงปาฐกถาในวาระครบรอบมูลนิธิธิดา อมมันตกุล เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2548 ว่า หนึ่งในปัจจัยที่ทำให้ทักษิณฉวยชัยได้ขึ้นมาก็เป็นเพราะ พรรคไทยรักไทยประสบความสำเร็จในการสร้างชื่อพรรคไทยรักไทยและสามารถทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความภักดีต่อชื่อพรรคการเมืองเองมีความต้องการที่จะเข้าไปพรรคไทยรักไทย ด้วยเหตุนี้ พรรคไทยรักไทย และ พ.ต.ท.ทักษิณ จึงมีอำนาจครอบงำตลาดนักการเมือง ส่วนในตลาดพรรคการเมือง พรรคไทยรักไทยได้อาศัยยุทธวิธีให้การเข้าควบและครอบงำกลุ่มพรรคการเมืองต่างๆ จนทำให้พรรคการเมืองที่มีชีวิตลดน้อยลง

รั้งสรรค์ กล่าวว่า จะเห็นว่า พ.ต.ท.ทักษิณ และพรรคไทยรักไทย ยังรุกคืบเข้าไปยึดพื้นที่ของวุฒิสภาและพยายามยึดพื้นที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นได้จากการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทักษิณเปิดเสรีให้ผู้สมัครสามารถชื้อชื่อของพรรคไทยรักไทยได้ คนที่ชนะในที่สุดก็เป็นคนของพรรคไทยรักไทยที่แท้จริง นอกจากนั้นยังเข้าไปครอบงำองค์กรที่กำกับสังคมการเมืองไทย เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ป.ป.ช., ปปง., สตง., กกต., กทช. และช่วงชิงการครอบงำกระบวนการกำหนดนโยบายมาจากเทคโนโลยีโนแครต หรือ กลุ่มนักวิชาการ ที่เคยมีบทบาทก่อนวิกฤตการณ์ทางการเงินปี 2540

■ ทักษิณ ชินวัตร กับ สัมฤทธิผลนิยม

ทั้งนี้ ยังมีการวิจารณ์ถึงตัว พ.ต.ท.ทักษิณ ด้วยว่า มีลักษณะของการเป็นพวกสัมฤทธิผลนิยม (pragmatism) กล่าวคือ มุ่ง หรือหวังไปที่ "ผลสุดท้าย" สูงสุด โดยไม่สนใจวิธีการ ถึงขนาดมีการกล่าวในเชิงลบ ว่า สำหรับ พ.ต.ท.ทักษิณใช้ประชาธิปไตยเป็นเพียง "วิธีการ" ที่จะก้าวไปสู่ "ผล" ตามที่ตนเองหรือพรรคไทยรักไทยต้องการเท่านั้น (มติชนสุดสัปดาห์, 1 กันยายน 2549) โดยในประเด็นนี้จะสังเกตได้จากการให้สัมภาษณ์ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่มักจะกล่าวอ้างว่า จะต้องทำหน้าที่ต่อไปเพราะเคารพกติกาของประชาธิปไตยนั้นตนได้รับเลือกประชาชนสิบกว่าล้านเสียงเข้ามาบริหารประเทศ ทำให้เกิดการตอบโต้จากนักวิชาการจำนวนหนึ่งว่า เหตุผลที่อดีตนายกฯนำมา

อ้านั้น แสดงว่าไม่รู้จักความหมายของประชาธิปไตยที่แท้จริง แต่เป็นข้ออ้างเพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจของตัวเองเท่านั้น

ข้อวิจารณ์ดังกล่าว สอดคล้องกับสิ่งที่ รั้งสรรค์ ได้นำเสนอไว้ว่า ระบบบทกษิณชาติปไตย ทำให้สังคมการเมืองไทยไม่สามารถพัฒนาไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ยั่งยืน และถาวรได้ หากแต่จะพัฒนาไปสู่ระบอบเผด็จการที่มาจาก การเลือกตั้ง รัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งไม่จำเป็นต้องเป็นรัฐบาลประชาธิปไตยเสมอไป การเลือกตั้งเป็นเพียงมรรควิธีของการขึ้นสู่อำนาจ ระบบประชาธิปไตยไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นการขึ้นสู่อำนาจเพียงส่วนเดียว แต่ยังให้ความสำคัญกับประเด็นการใช้ อำนาจด้วย รัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้ง หากใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม ไม่ได้ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของราษฎร แต่เป็นการใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง เครือญาติ พวกพ้องและบริวาร รัฐบาลนั้นมิอาจได้ชื่อว่าเป็นรัฐบาลประชาธิปไตย

■ แนวทางการพูดที่สร้างความขัดแย้ง

ปัญหาจาก พ.ต.ท.ทักษิณ อีกประการที่มักจะถูกสื่อมวลชนวิจารณ์บ่อยครั้งคือ การใช้คำพูดรุนแรงและเป็นชนวนก่อให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรงของสังคมในหลายครั้ง อาทิ การเรียกผู้ก่อความไม่สงบในภาคใต้ว่าเป็น “โจรกระจอก” หรือการเลือกปฏิบัติต่อประชาชนแบบไม่เหมาะสมต่อการเป็นนายกรัฐมนตรี ด้วยการพูดต่อหน้าสาธารณชนครั้งที่ไปเยี่ยมจังหวัด นครสวรรค์ หลังเสร็จการเลือกตั้งครั้งที่สองซึ่ง นครสวรรค์ เลือกพรรคไทยรักไทยยกจังหวัดว่า ตนมีเวลาน้อยไม่มีเวลาไปพบปะชาวบ้านทุกจังหวัด จึงจะต้องให้ความสำคัญกับจังหวัดที่เลือกพรรคไทยรักไทยก่อน เป็นต้น

รัฐบาลทักษิณกับสื่อมวลชน

ในส่วนของรัฐบาลทักษิณและสื่อมวลชนนั้น อาจกล่าวได้ว่าตลอด 5-6 ปีที่ผ่านมา กลายเป็นคู่ตรงข้ามที่ยืนกันคนละฝั่งอย่างชัดเจน ซึ่งหากมองกันตามธรรมชาติของประเทศที่เป็นประชาธิปไตยและมีสื่อเสรี ก็เป็นเรื่องธรรมดาที่สื่อจะต้องยืนคนละฝั่งเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐมิให้กระทำการใดออกนอกกฎหมาย แต่ลักษณะพิเศษของรัฐบาลทักษิณกับสื่อมวลชนของไทย คือ การที่ฝ่ายรัฐบาลได้แสดงออกถึงความพยายามในการล่าเส้นการทำงานของสื่ออันแสดงถึงการไม่เคารพเสรีภาพของสื่อหลายครั้ง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมเพื่อตัดทอนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จะใช้ในการตรวจสอบรัฐบาล โดยที่ผ่านมามีงานวิจัยและศึกษาจากสถาบันทางวิชาการหลายชิ้น ที่ระบุชัดเจนว่า รัฐบาลทักษิณแทรกแซงสื่อ และยังมี การสัมภาษณ์ในหัวข้อเกี่ยวกับเสรีภาพของสื่อภายใต้รัฐบาลทักษิณอีกนับครั้งไม่ถ้วน

เหตุการณ์เหล่านี้ไม่ได้อยู่ในความรับรู้ของคนในแวดวงสื่อสารมวลชนเท่านั้น แต่อยู่ในสายตาของสังคมมาโดยตลอด โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจของเครือข่าย พ.ต.ท.ทักษิณ และคนใกล้ชิด ซึ่งไปอาศัยกลไกการซื้อขายที่ถูกต้องของตลาดหลักทรัพย์เข้าไปซื้อหุ้นบริษัทด้านสื่อสารมวลชนอย่างถูกต้อง เห็นได้จากกรณีที่ เครือชินคอร์ป เข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ของไอทีวี และ บริษัทแกรมมี่ ซึ่งมีความใกล้ชิดกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ก็เข้าไปซื้อหุ้นยักษ์ใหญ่ด้านสื่อสิ่งพิมพ์อย่างเครือมติชนและบางกอกโพสต์มาแล้ว จนเกิดความเคลื่อนไหวจากประชาชนในนาม “เพื่อนมติชน” ออกมาต่อต้านการซื้อหุ้นของแกรมมี่ เพราะเกรงว่าจะนำไปสู่การควบคุมกำกับสื่อมวลชนไม่ให้มีเสรีภาพ

ในยุคที่ประเทศไทยอยู่ภายใต้การนำของอดีตนายกรัฐมนตรีที่มีฐานะเป็นนักธุรกิจที่รวยติดอันดับโลกอย่าง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จึงเกิดปรากฏการณ์อันหนึ่งว่า ภาคการเมืองและภาคธุรกิจมีผลประโยชน์ทับซ้อน ผนึกกำลังรวมกันเป็น Mega Capital เข้ามาปฏิบัติกรยึดพื้นที่ช่วงชิงสื่อมวลชนเต็มที่ ถ้า สื่อมวลชน เปิดเกมรุกโจมตีรัฐบาลและผลประโยชน์ของพวกเขาในเชิงธุรกิจเมื่อใด Mega Capital ก็จะพร้อมสวนกลับเร็วตอบโต้อย่างทันควัน สังเกตได้จาก การที่ พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นผู้นำไทยคนแรกที่ใช้เครื่องมือทางกฎหมายฟ้องหมิ่นสื่อมวลชนหลายราย อาทิ ไทยโพสต์, นายสนธิ ลิ้มทองกุล ผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ และอีกหลายคดีรวมมูลค่ากว่า 4.5 พันล้านบาท ขณะเดียวกันก็ใช้อำนาจบนเครือข่ายธุรกิจแทรกแซงและกดดันการทำงานของ ไอทีวี และ บางกอกโพสต์ ด้วยการปลดผู้บริหาร ไล่นักงานออก และพยายามใช้ข้ออ้างความชอบธรรมของกลไกตลาดเข้ามาซื้อหุ้นกิจการหนังสือพิมพ์ดังที่กล่าวมาแล้ว

ในงานวิจัยเรื่อง การแทรกแซงสื่อสาธารณะของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ประจำปี 2548 (จุฑา โกมลบุตร, 2548) สรุปผลว่า รัฐบาลทักษิณสอง ซึ่งดำรงตำแหน่งในปี 2548 มีการแทรกแซงสื่อโดยตลอด เพื่อไม่ให้สื่อได้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบรัฐบาล แต่เมื่อสำรวจถึงจุดยืนต่อเสรีภาพสื่อแล้ว ปรากฏว่ามีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างฟากสื่อมวลชนและฟากรัฐบาล กล่าวคือ แหล่งข้อมูลลำดับต้นๆ ที่มีจุดยืนว่าสื่อไทยมีเสรีภาพมากเกินไป คือ นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ข้าราชการ หน่วยงานของรัฐ และส.ส. และสมาชิกพรรคฝ่ายรัฐบาล ขณะที่แหล่งข้อมูลลำดับต้นๆ ที่มีจุดยืนว่าสื่อไทยไม่มีเสรีภาพ คือ สื่อมวลชน คอลัมนิสต์ องค์กรพัฒนาเอกชน ส.ส.และสมาชิกพรรคฝ่ายค้าน และนักวิชาการ

นอกจากนั้นงานวิจัยยังศึกษาพบว่า มีวิธีการแทรกแซงสื่อถึง 24 วิธี โดยที่พบมากที่สุด 10 อันดับแรกได้แก่ 1.ขอร้อง เตือน พุดชู้ ทำสื่อ 2.เสียดสี ประชด เปรียบเปรย 3.พุดสั่งสื่อ 4.อ้างชาติ 5.ลดความน่าเชื่อถือ 6.ไม่ตอบคำถาม หรือตอบไม่ตรงคำถามในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง 7.ปั้นข่าว สร้างข่าวมากลบ 8.ใช้ร่างทรง 9.ใช้ข้อมูลเท็จ 10.ใช้กระบวนการศาล ขณะที่วิธีการแทรกแซงสื่อ 10 วิธีที่ถูกแหล่งข้อมูลเปิดเผยมากที่สุด ได้แก่ เข้าช่วงชิงความเป็นเจ้าของใน

ระยะยาว,ใช้กระบวนการศาล, ลดความน่าเชื่อถือ, ละเว้น หลีกเลี้ยงที่จะใช้อำนาจเพื่อส่งเสริมเสรีภาพ, ขอร้อง เตือน พุดูๆ ทำสื่อ, สั่งปิดองค์กรสื่อ แทรกแซงการบริหารของสื่อ สั่งตรวจสอบองค์กรสื่อ สั่งคั่นองค์กรสื่อ ใช้กฎหมาย ระเบียบ มติกรม.ที่สร้างขึ้นมาใหม่ และอ้างชาติ

งานวิจัยสรุปได้ว่า รัฐบาลทักษิณ มีเจตนาที่จะแทรกแซงสื่อ เพื่อไม่ให้สื่อสามารถใช้ศักยภาพได้เต็มที่ในการทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐบาล ทั้งนี้โดยใช้ทั้งอำนาจรัฐและอำนาจของทุนในการเข้าแทรกแซงสื่อในหลายมิติ ซึ่งถือว่าการละเมิดรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้การแทรกแซงสื่อยังถือเป็นการปิดกั้นปิดกั้นประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รอบด้าน จนประชาชนไม่ทราบว่ามีการแทรกแซงสื่อเกิดขึ้น

ด้าน รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (อ้างแล้ว) ระบุว่า ระบอบทักษิณฉ้อโกงไทย มีวิธีการควบคุมกำกับและตรวจสอบสื่อได้หลายวิธี 1.กลุ่มทุนทักษิณฉ้อโกงไทย รุกคืบเข้าไปยึดพื้นที่ในธุรกิจสื่อสารมวลชน 2.กลุ่มทุนทักษิณฉ้อโกงไทย ผนึกกำลังไม่ใช้จ่ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ในสื่อที่มีความคิดเป็นปรปักษ์กับระบอบประชาธิปไตย 3.ผู้ทรงอำนาจในระบอบทักษิณฉ้อโกงไทย ควบคุมและกำกับการใช้จ่ายงบประมาณประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการ ให้เฉพาะแต่สื่อที่เป็นดีคดี และไม่ให้งบประมาณประชาสัมพันธ์กับสื่อที่เกเร 4.กลุ่มทุนสื่อสารมวลชน และนักหนังสือพิมพ์ต้องถูกตรวจสอบการเสียภาษีและการฟอกเงิน 5.ผู้ทรงอำนาจในระบอบทักษิณฉ้อโกงไทย ใช้กลไกการประชาสัมพันธ์ของรัฐตอบโต้สื่อที่มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นไทยรักไทย 6.การใช้กฎหมายหมิ่นประมาทเป็นเครื่องมือ 7.Mc Journalism¹⁵ ที่ขยายตัวภายใต้ระบอบทักษิณฉ้อโกงไทย จะทำให้สังคมไทยไม่มีพื้นที่สาธารณะสำหรับสาธารณประโยชน์

สำหรับปฏิกริยาขององค์กรวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนที่แสดงการต่อต้านการแทรกแซงสื่อของรัฐบาลทักษิณนั้น กล่าวได้ว่า มีความเคลื่อนไหวชัดเจนขึ้นตั้งแต่ปี 2548 ซึ่งเป็นปีที่รัฐบาลทักษิณเข้ามาบริหารประเทศเป็นสมัยที่สอง โดยวิธีการตอบโต้คือการออกแถลงการณ์ตอบโต้ว่าทกรมของ พ.ต.ท.ทักษิณ ในเรื่องการกล่าวหาสื่อเป็นระยะๆในนามขององค์กร อาทิ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย

15 รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ ได้กล่าวถึง Mc Journalism ไว้ว่า เป็นการเติบโตของกระบวนการแปรสภาพข่าวเป็นสินค้า ประกอบกับการเติบโตใหญ่ของกลุ่มทุนสื่อสารมวลชน มีผลต่อการจัดระเบียบสื่อสารมวลชนระหว่างประเทศ แนวความคิดนี้มาจาก Mcdonization of society ของฮอจซ์ ริทเซอร์ ที่เสนอว่า หลักการบริหารจัดการ Fast food restaurant กำลังครอบงำสังคมเศรษฐกิจโลก สื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ไทย ให้ความสำคัญกับหลักการประสิทธิภาพมากขึ้นในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา การบริการจัดการธุรกิจสื่อมวลชนโดยเฉพาะธุรกิจหนังสือพิมพ์เปลี่ยนแปลงไปมาก การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจทำให้ธุรกิจสื่อมวลชนไทย จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประเด็นประสิทธิภาพ และถูกผลักดันด้วยกลไกการตลาด สื่อมวลชนจึงต้องสนองตอบทำให้ผลต่อการจัดองค์กรในการผลิต มีผลต่อการหาและการผลิตข่าว การนำเสนอข่าว พลังตลาดทำให้การบริหารจัดการสื่อมวลชน มีลักษณะเป็นธุรกิจมากขึ้น ข่าวแปรสภาพเป็นสินค้า และหนังสือพิมพ์ต้องผลิตสินค้าเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค ด้วยเหตุนี้หนังสือพิมพ์ในปัจจุบันจึงมีลักษณะเป็น Consumer Journalism โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ที่เป็น National Newspaper ซึ่งต้องพึ่งผู้บริโภคในตลาดล่าง จึงไม่น่าประหลาดใจที่หนังสือพิมพ์เหล่านี้ให้ความสำคัญกับข่าวไลฟ์สไตล์ ความหลากหลายของข่าวมีน้อยลง และโครงสร้างข่าวของหนังสือพิมพ์หลายฉบับมีแนวโน้มที่จะเหมือนกันมากขึ้น การนำเสนอข่าวมีลักษณะป้อนเข้าปาก เพราะตลาดไม่ต้องการข่าวที่เขียนละเอียด ซับซ้อน แต่ต้องการข่าวที่อ่านง่ายในเวลาอันสั้น และผู้มีชื่อเสียง ไฮโซ ขณะที่ข่าวนอกกระแสตลาดจะมีพื้นที่ให้น้อย นอกจากนั้น หนังสือพิมพ์ไทยให้เริ่มให้ความสำคัญกับปริมาณ คือ ยอดพิมพ์จะกลายเป็นดัชนีวัดความสำเร็จ

ด้านเนื้อหาในแถลงการณ์ส่วนใหญ่แสดงความไม่พอใจที่ พ.ต.ท.ทักษิณ มักจะวิพากษ์วิจารณ์การทำหน้าที่ของสื่อมวลชน การใช้ท่าทีในทางที่ไม่สร้างสรรค์มาบั่นทอนเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพสื่อมวลชน อาทิ การให้เครื่องหมาย “สร้างสรรค์” หรือ “ไม่สร้างสรรค์” ตัดสินคำถามที่ผู้สื่อข่าวซักถามต่ออดีตนายก โดยในการออกแถลงการณ์ครั้งหนึ่งที่แสดงจุดยืนของสื่อหนังสือพิมพ์ต่อรัฐบาลทักษิณที่ชัดเจนที่สุด คือ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ในวันที่ 3 พฤษภาคม 2548 ซึ่งมีใจความสำคัญว่า

สื่อมวลชนไทยในยุครัฐบาลทักษิณ ยังตกอยู่ในภาวะการถกเถียงจากอำนาจรัฐและรัฐบาลมาอย่างต่อเนื่องตลอดปี 2547 อย่างก้าวเข้าสู่ปี 2548 ท่าทีของรัฐบาลทักษิณที่มีต่อสื่อมวลชนไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางสร้างสรรค์ แม้ในการไปเป็นองค์ปาฐก ในงานไทยแลนด์เพรส แฟร์ เมื่อเดือนกันยายน 2547 ที่จัดโดยสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้พิจารณาว่า จะเคารพความเป็นอิสระของสื่อ รัฐบาลพร้อมสนับสนุนให้สื่อทำงานอย่างอิสระสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดความรอบรู้และพร้อมรับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่าง ๆ จากสื่ออย่างเต็มที่

ในท้ายที่สุดรัฐบาลไม่ได้กระทำการดังที่สัญญาไว้ใด ๆ แต่กลับใช้ความพยายามทุกวิถีทางในการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน อย่างที่ทำมาโดยตลอดไม่ว่าการใช้วิธีการขู่ตัดโฆษณา การแทรกแซงผ่านผู้บริหารสื่อ ความพยายามในการซื้อกิจการสื่อ การเข้าไปถือหุ้นในกิจการสื่อที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การขู่ว่าจะฟ้องหมิ่นประมาทหรือฟ้องแพ่งเพื่อเรียกค่าเสียหายมูลค่าสูงเกินจริง เพื่อให้คู่ความแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี

ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้ใช้วิธีการโดยปรับเปลี่ยนรูปแบบและกลยุทธ์ใน 3 ลักษณะคือ แทรกแซง กวาดต้อน และพยายามแบ่งแยก แต่เมื่อไม่บรรลุผลเด็ดขาด ระยะเวลาจึงนำวิธีการราคาถูก เช่น กล่าวหาป้ายสีสื่อมวลชนต่าง ๆ นานา ตั้งแต่ กล่าวหาว่า สื่อมวลชนบ่อนทำลายความมั่นคงในชาติ หรือสื่อมวลชน “เด้าข่าว” หรือสร้างข่าวขึ้นมาเอง ซึ่งปรากฏการณ์ข้อหลังนี้เริ่มถี่มากขึ้นในช่วงนี้

นายกรัฐมนตรีได้สร้างแบบอย่างของการกล่าวร้ายสื่อมวลชน จนกลายเป็นเยี่ยงทำให้ผู้บริหารระดับสูงทั้งในรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐหลายคนเอาอย่าง ทำให้การกล่าวหาสื่อมวลชนแพร่ระบาดไปมากยิ่งขึ้น

การกล่าวร้ายดังกล่าวไม่อาจจะแปลเจตนาเป็นอื่นได้ นอกจากจะเป็นความพยายามทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเห็นว่า สื่อเป็นผู้บิดเบือนความจริงที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นการชี้ให้สาธารณชนเกิดทัศนคติในทางลบ เพื่อหวังลดความน่าเชื่อถือในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน

นอกจากจะไม่ส่งเสริมให้สื่อมวลชนได้แสดงบทบาทอย่างที่เหมาะสม ทั้งที่มีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของชาติแล้ว รัฐบาลยังไม่สนับสนุนให้สื่อมวลชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แต่กลับ

เลือกให้ข้อมูลข่าวสาร ขำร้ายการมีรัฐบาลเสียงข้างมากและเป็นรัฐบาลพรรคเดียว กลับไม่เป็นปัจจัยเอื้อในการปฏิรูปสื่ออย่างจริงจัง

การแปรเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยหลักประกันในเรื่องอิสรภาพในการทำงานของสื่อมวลชนที่ตราไว้ในหลายมาตรา ก็ยังไม่มีผลปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมทั้งๆที่การได้มาซึ่งเสียงข้างมากนั้น เป็นผลพวงมาจากรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน

บทบาทของรัฐบาลตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาและเป็นอยู่ยังแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลไม่ตระหนักถึงปัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งมีบทบัญญัติเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชน และที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติได้รับรองไว้แล้ว

ความไม่ตระหนักนี้ทำให้ไม่เกิดธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน เพราะการสนับสนุนให้สื่อมวลชนทำหน้าที่อย่างเสรีนั้น จะช่วยทำให้เกิดความโปร่งใส และปัญหาต่างๆไม่ว่าปัญหาคอร์รัปชัน ปัญหาสิทธิมนุษยชน หรือการใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรมก็จะลดน้อยลง

ช่วงรอยต่อของปี 2547 ตลอดจนถึงปี 2548 เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านของการบริหารงานรัฐบาลทักษิณ 1 ที่สิ้นสุดลงและก้าวสู่การเลือกตั้งใหม่ ซึ่งพรรคไทยรักไทยได้รับชัยชนะการเลือกตั้งในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 สามารถนำ ส.ส. เข้าสภาผู้แทนราษฎรได้มากถึง 377 คน และสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้สำเร็จตามที่ได้ประกาศไว้ ส่งผลให้ฝ่ายค้านมีเสียงไม่มากพอที่จะยื่นญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี เรื่องทุจริตคอร์รัปชันได้

ขณะเดียวกันองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญก็ได้ถูกแทรกแซงอย่างต่อเนื่อง จนไม่อาจทำหน้าที่ตรวจสอบได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ในสถานการณ์เช่นนี้สื่อมวลชนตระหนักดีว่าเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องทำงานให้เต็มกำลัง แม้ว่า ท่าทีของรัฐบาลทักษิณที่มีต่อสื่อมวลชนจะไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางสร้างสรรค์ก็ตาม

ในภาวะเช่นนี้ สื่อมวลชนไทยจะเดินหน้าทำหน้าที่ต่อไปโดยยึดหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ เพราะเชื่อมั่นว่า นี่เป็นหนทางที่ดีที่สุดที่จะทำให้ไม่แปดเปื้อนข้อกล่าวหา และเป็นหนทางที่ปลอดภัยที่สุดที่กำลังเกิดขึ้น ขณะเดียวกันก็จะไม่เพิกเฉยต่อการตรวจสอบตนเอง เพื่อดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมแห่งวิชาชีพและความเชื่อถือของสังคม เพราะสื่อมวลชนเป็นสถาบันแห่งวิชาชีพที่ต้องรับผิดชอบในการตรวจสอบรัฐบาล และสังคมแทนประชาชน (มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, บทความลำดับที่ 575)

นอกจากนั้น เมื่อสถานการณ์ความมั่นคงทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ไกล่จะเดินทางถึงจุดวิกฤต แต่ว่าการปฏิบัติต่อสื่อก็ยังไม่มีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น อาทิ รัฐบาลปล่อยให้มีการประชาชนที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณเข้ามาปิดล้อมบริษัทเนชั่น มัลติมีเดีย เป็นต้น ทำให้ 3สมาคมสื่ออย่าง สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ออกแถลงการณ์ร่วมองค์กรวิชาชีพ เรื่อง "บทบาทสื่อมวลชน

ในสถานการณ์ปัจจุบัน" ในวันที่ 4 กันยายน ซึ่งเป็นกระประกาศเจตนารมณ์ของตัวเองอีกครั้ง มีใจความว่า

สถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันที่อยู่ในสภาพสับสน และเต็มไปด้วยความไม่ชัดเจน แฉกแฉก อันเนื่องมาจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน มีแนวโน้มซึ่งอาจนำไปสู่ความแตกแยกที่รุนแรงยิ่งขึ้น ผลแห่งสถานการณ์ดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดความเป็นกังวลมากขึ้นในสังคมไทย

ในนามคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ คณะกรรมการบริหารสมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และคณะกรรมการบริหารสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ได้ประชุมหารือร่วมกับบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 31 สิงหาคม 2549

ที่ประชุมได้ตั้งข้อสังเกตว่า นอกจากการเข้าควบคุม และใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนที่มีหน่วยงานของรัฐเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะสื่อวิทยุ และโทรทัศน์แล้ว ขณะเดียวกันมีความพยายามจะสร้างสื่ออื่นที่รัฐไม่ได้ควบคุมอย่างทั่วถึง อาทิ สื่อหนังสือพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต และสื่อข้อความสั้น (SMS) ซึ่งถือเป็นการสร้างสื่อเทียม ที่เครือข่ายนักการเมืองพยายามใช้ประโยชน์สนองตอบเป้าหมายทางการเมืองของตนมากกว่าประโยชน์สาธารณะ จนสร้างความสับสนให้หลงเชื่อว่า สื่อมวลชนมีความแตกแยกเป็นฝ่ายต่อต้านรัฐบาล กับฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล อันเป็นพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นและนำไปสู่ความรุนแรงในชาติมาแล้วหลายต่อหลายครั้งในอดีต

ที่ประชุมขององค์การวิชาชีพสื่อมวลชน จึงมีมติให้ออกแถลงการณ์ ดังต่อไปนี้

1. องค์การวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งสาม มีความห่วงใยต่อสถานการณ์ความขัดแย้งและการเผชิญหน้าทำลายของฝ่ายต่างๆ ที่จะนำไปสู่ความรุนแรงอันจะส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย โดยรวม

2. องค์การวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งสาม ได้ตระหนักถึงภาระหน้าที่สำคัญต่อสื่อมวลชนในยุคปัจจุบันที่จะต้องทำหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลและนำเสนอข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ภายใต้สถานการณ์อันสลับซับซ้อน เพื่อนำเสนอความเป็นจริงของปัญหา มาเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ให้มากที่สุด

3. องค์การวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งสามตระหนักดีว่า สื่อมวลชนที่ยึดมั่นในจริยธรรมแห่งวิชาชีพได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างตรงไปตรงมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการรายงานเหตุการณ์ ชุมชนมุมประหว่งของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือการรุมทำร้ายกลุ่มประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกันที่หน้าศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์พลาซ่า เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม ที่ผ่านมา ซึ่งผลของการทำหน้าที่ดังกล่าวทำให้สื่อมวลชนตกเป็นเป้าของการข่มขู่คุกคาม การใช้กำลังคนปิดล้อมสำนักพิมพ์ และการกล่าวร้ายทำลายความเชื่อมั่นของสื่อมวลชน โดย

นักการเมือง และข้าราชการประจำที่ตกอยู่ใต้อำนาจของนักการเมืองตลอดมา (กรุงเทพฯธุรกิจออนไลน์, 4 กันยายน 2549)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสื่อมวลชนจะยืนยันว่าต่อต้านการแทรกแซงสื่อของรัฐบาลทักษิณ แต่ก็ปรากฏว่าหลายครั้งที่ พ.ต.ท.ทักษิณ สร้างวาทกรรมขึ้นมากลบเกลื่อนปัญหาทางการเมือง และสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับรัฐบาลและพรรคไทยรักไทยโดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือได้เป็นอย่างดี อาทิ การเปิดฉากเจรจากับสโมสรลิเวอร์พูลเรื่องการนำงบประมาณของไทยไปเทกโอเวอร์สโมสรฟุตบอลของอังกฤษดังกล่าว ทำให้สื่อมวลชนสนใจติดตามประเด็นดังกล่าวอย่างเหนียวแน่น กลบกระแสอภิปรายไม่ไว้วางใจที่กำลังจะมีขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน นอกจากนี้เมื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ จัดให้มีการ “ทัวร์นกขมิ้น” ลงพื้นที่ตามจังหวัดต่างๆ และการถ่ายทอดสดตัวอย่างการแก้ปัญหาท้องถิ่นแบบ “อาจสามารถโมเดล” ด้านหนึ่งสื่อก็วิจารณ์ว่า การลงไปพบปะกับชาวบ้านเป็นเพียงการหาเสียง รักษาความนิยม อีกทั้งใช้งบประมาณโดยเปล่าประโยชน์เพราะเป็นการช่วยเหลือระยะสั้น แต่อีกด้านหนึ่งกลับทิ่มแทงบุคลากรในการลงพื้นที่ไปด้วย และให้น้ำหนักการเกาะติดรายงานภารกิจของ พ.ต.ท.ทักษิณ ราวกับเป็นพระเอกของละครเรื่องหนึ่ง เช่น นอนที่ไหน กินข้าวกับอะไร อาบน้ำอย่างไร เท่ากับเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ตัวอดีตนายกฯไปในตัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นฤมล เกษมสุข สำเร็จการศึกษาวารสารศาสตรบัณฑิต สาขาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2543 จากนั้นได้เข้าศึกษาในระดับปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2548

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย